This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

+ *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.

+ *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.

+ *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.

+ *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via `http://books.google.com`

B 1,086,475

ARTES
SCIENTIA
VERITAS
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR

DJ
3
.H67

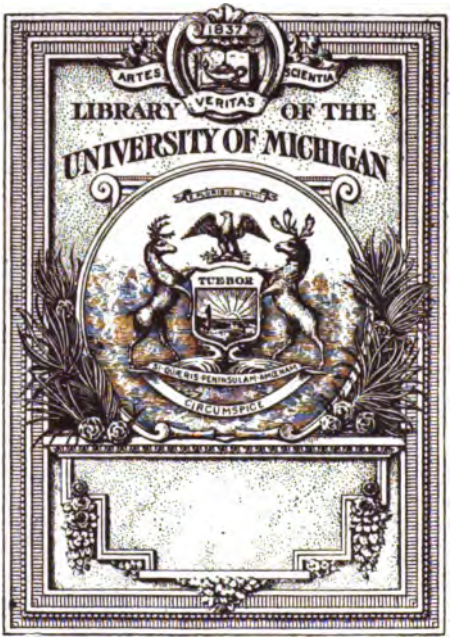
1837
ARTES
SCIENTIA
VERITAS
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
CIRCUMSPICE

DJ
3
.H67

WERKEN

UITGEGEVEN DOOR HET

HISTORISCH GENOOTSCHAP

(GEVESTIGD TE UTRECHT)

DERDE SERIE

N°. 22

REGISTER OP DE JOURNALEN VAN CONSTANTIJN HUYGENS Jr.

AMSTERDAM
JOHANNES MÜLLER
1906

REGISTER

OP DE

JOURNALEN

VAN

CONSTANTIJN HUYGENS JR.

AMSTERDAM
JOHANNES MÜLLER
1906

MAR 17 1910

949.2
H67us

REGISTER

OP DE

JOURNALEN

VAN

CONSTANTIJN HUYGENS JR.

AMSTERDAM
JOHANNES MÜLLER
1906

VOORBERICHT.

Bij de uitgave van het derde deel der Journalen van Constantijn Huygens Jr. deelde het bestuur van het Historisch Genootschap mede, dat Prof. R. Fruin had toegezegd eene Inleiding, een Register en Aanteekeningen bij deze Journalen te leveren.

Aan dit voornemen heeft Robert Fruin door verschillende omstandigheden geen gevolg kunnen geven. Daar echter het raadplegen van de journalen door het gemis van een register zeer bemoeilijkt werd, besloot het bestuur eenige jaren geleden de samenstelling daarvan op te dragen aan iemand, die mocht worden geacht de voor dit werk vereischte bekwaamheid en nauwgezetheid te bezitten. Tot ons leedwezen heeft deze persoon ten slotte verzocht zijn naam als bewerker van het register niet openbaar te maken; hoewel wij de daarvoor aangevoerde redenen eerbiedigen, betreuren wij het, dat thans deze arbeid niet kan verschijnen onder den naam van hem, die de verantwoordelijkheid er voor draagt. Immers, al heeft een onzer toezicht gehouden op den druk en verschillende wijzigingen in den tekst aangebracht, het spreekt wel van zelf, dat ons medelid niet de juistheid van alle verwijzingen heeft kunnen contrôleeren.

Het aanvankelijke plan, om aan de persoonsnamen van dit register een aantal historische bijzonderheden in den vorm van aanteekeningen toe te voegen, is gaandeweg tot bescheidener proporties teruggebracht.

367053

Acos, d'. Zie Dacos.
Acosta. (Misschien de juwelier, vermeld in Sidney's Diary op 15 Augustus 1679. Chr. H. V, p. 27, vermeldt een Da Costa te Amsterdam, bij wien Chieze, die zeer bevriend was met de Huygensen, inwoonde.) Mevrouw, schoonmoeder van Soasso. III, 345.
Acteur, een, vermoord. II, 156 (zie ook Mountfort).
Adam, Indisch dokter. II, 427.
Admiraal van de blauwe vlag. II, 141.
Admirael, lid van den Hoogen Raad. I, 409.
Admiraliteit, Gedeputeerden van de. Te Londen I, 113, terug naar Holland 114.
Admiraliteiten. I, 127, 435. (Zie ook op Amsterdam, Friesland, de Maas of Rotterdam, het Noorderkwartier en Zeeland: admiraliteit van.)
Adrianopel. I, 455.
Aelberts, winkelier in Den Haag. II, 296.
Aemilianus, medaille van. I, 361.
Aerschot, hertog van. (Villars vermeldt op p. 172 Philips Karel Frans hertog van Arenberg, Aerschot en Croy, in 1684 getrouwd met de dochter van den markies de Grana. Waarschijnlijk zijn hij en zijne ouders hier bedoeld.) Wijlen de hertog IV, 60, de hertogin-douairière 83. De hertog sneuvelt tegen de Turken I, 489. Zijne genealogie, van Adam af tot 1692, II, 69.
„ (dorp in Zuid-Nederland.) IV, 38—40.
Aerselen (dorp in Zuid-Nederland.) II, 490.
Aerssen, Adriaan, † v66r Juni 1675. IV, 38.
„ Françoise of Isabella (de naam wordt verschillend opgegeven). Zie Nassau-Ouwerkerk, vrouw van.
„ Frans, broer van Adriaan, † in of v66r 1675. (Misschien zijn deze en de vorige de ziekelijke zoons van Cornelis van Aerssen en Johanna Cats, in het jaar 1661 vermeld bij Chr. H., III p. 397. Met Frans is in geen geval bedoeld Sommelsdijks zoon van dien naam, want deze verdronk in 1659 en kan dus niet zoo gestorven zijn, als H. hier mededeelt. Zie Chr. H., I p. 364.) IV, 38, 46.
„ Henriette. Zie Potshoek, vrouwe van.

Aerssen, Jacob. Heeft relaties gehad met mevr. Boreel. IV, 45.
„ „de tweede mejuffrouw". (Johanna, tweede dochter van Cornelis van Aerssen van Wernhout en Anna Cats. Zij schilderde en correspondeerde met H's vader. Zie Chr. H. III p. 220.) IV, 22.
Aerssen van Sommelsdijk, Cornelis (zoon van den bekenden tegenstander van Oldenbarnevelt, 1671 ritmeester, 1683 gouverneur van Suriname, waar hij in 1688 werd vermoord. Zie Fruin op Droste p. 456 vlg.) IV, 42, 57, 91, 92, 102, 106, 218, 266. III, 71, 72, 78.
„ „ „ heer van. (misschien Alexander, heer van de Plaat, zoon van Cornelis v. A. v. S. en Françoise Marguérite du Puy de St. André Montbrun. Zie Fruin op Droste p. 447.) I, 359, 361, 371, 379, 380, 481, 505, 518, gestorven 522. II, 266.
„ „ „ heer van, wordt kapitein ter zee. II, 44, 339, 461.
„ „ „ jongste zoon van. II, 426.
„ „ „ Lucie van. II, 564.
„ „ „ mejuffrouw van. Zie Kinkardine, Lady.
„ „ „ vrouwe van. (Françoise Marguérite du Puy de St. André Montbrun. Zie Fruin op Droste p. 456.) I, 431, Willem III zendt haar eene condoleantie 523.
Aert, chocolademaker te Londen. II, 104.
Aertsen, uitdrager te Antwerpen. IV, 178.
Aetere, kasteel bij Ath. II, 615, 617.
Afflighem. IV, 232.
Agnes, dochter van Athlone. Zie Reede.
Agnolo, Mich. (de beroemde schilder-beeldhouwer Michel-Angelo.) II, 572.
Agrim. Zie Reede, Frederik Christiaan van.

Aguerre, Pierre d', te Amsterdam. Is in verstandhouding met de Franschen IV, 262.
Agusto, don Francisco d', generaal der Spaansche cavallerie. IV, 144, (Agunto) 203.
Aherée, d'. I, 468.
Ahrweiler. IV, 16, 17.
Aiguillon, Mme d'. Zie Vignerot, Marie Madeleine de.
Ailesbury, Lord. (Thomas Bruce, second earl Ailesbury, zoon van Robert Bruce en Diana Grey. Hij werd 1696 in den Tower opgesloten, maar kreeg later vergunning om te Brussel te wonen. † November 1741. Hij was een zwager van den duke of Somerset. Zie Burke en Nat. Biogr.) II, 580.
Aimont, ingenieur, gewond voor Maastricht. IV, 128.
Ainse, markies d', kolonel. II, 270.
Aire, dorp, bedreigd door de Franschen. IV, 117, 119, 122, 123, 154.
Aisnay, abbaye de St., te Lyon. III, 135.
Aken. III, 134. vrede van IV, 49, 74. II, 50, 92, aangewezen voor vredesonderhandelingen 368, 369, 523, 543, 608.
Albans, St., (Charles Beauclerck, duke of, zoon van Karel II en Eleanor Gwynn. Registeror of the Court of Chancery, master-falconer of England, kapitein bij de cavallerie. Geb. 8 Mei 1670, † 1 Mei 1726. Zie Burke.) I, 20, Jermyn, zijn neef 220, 356. II, 339, 456, 459.
„ St., (dorp.) I, 282, 321.
Albe, duc d', (de beruchte landvoogd Alva.) I, 445.
„ majoor Van der. I, 420, 433, 522—524, 526, 529. II, 15, 31, 133.
„ vrouw van majoor Van der. I, 420, 518, 526.
Albemarle. Mogelijkheid dat Schomberg hertog van — zal worden. I, 106.
„ duke of. Zie Monk (Christopher), en Keppel (Arnold Joost van).
Albeville, (een Ier, genaamd White, spion der Spaansche regeering, door deze betaald met den titel markies d'Albeville. Later spion in Franschen dienst. Sinds Januari 1687 gezant van Jacobus II in Den Haag. Zie Burnet,

History of my own times II p. 450. Fruin op Droste p. 462.) I, 2.
Albion, lord Brade. Zie Breadalbane.
Alblasserdam. II, 591.
Alborough (dorp.) I, 367.
Albrantsweert. Zie Bye (De.)
Aldenbiesen, commandant van. IV, 111.
Alençon, Madame d'. (Haag, La France protestante, vermeldt, als in 1698 te Berlijn verblijf houdende refugiés, le sieur Isaac d'Alençon uit Metz, kousenfabrikant, met vrouw, 4 kinderen, 4 neven enz. Denkelijk wordt zijne vrouw hier bedoeld.) Française te Berlijn. II, 157, 158, 159.
Alesseau, Mme d', gescheiden vrouw van een conseiller te Parijs. II, 495.
Alfen. III, 84. I, 128. II, 347.
Algerijnen. I, 212, 218.
Algiers. III, 74. I, 114, 236.
Alkmaar. II, 32.
Allegri, Antonio. Zie Correggio.
Allier, Fatio d'. Zie Duilliers.
„ (rivier.) III, 125.
Almeloo. Zie Rechteren, Adolf Hendrik van.
Almonde (Philips van, vice-admiraal, geboortig uit Den Briel. Geb. 29 Dec. 1644, † 11 Januari 1711.) I, 76, 141, 245, 289, 500. II, 43, 44; gerucht dat hij gestorven is 283, 372, 404, 538, 539.
„ neef van den admiraal. II, 311.
Alonne, d'. (Abel Tassin, zoon van mevrouw D'Alonne en, volgens gerucht, van Willem II. Secretaris van prinses Mary, bovendien 1686—1692 drossaard van Heusden, na Huygens' dood diens opvolger als secretaris van Willem III. Geb. ± 1646, † 24 Oct. 1723. Zie Fruin op Droste p. 443.) Zal directeur van het postkantoor te Londen worden I, 98, 125, 132, 151, 155, 172, 200, 220, 263, 272, 326, 328, 329, 342. II, 447, 462, 551—554, 559.
„ (mevrouw, de moeder van Abel Tassin, weduwe van een Fransch officier, die 1656 werd

gedood, van zichzelf eene Silvercrone of Brunier. Zij woonde jarenlang bij Van Beuningen. Zie Fruin op Droste p. 537.) III, 66, 71. I, 158, 198.
Alost (dorp in Belgie.) IV, 96, 97, 191.
Alssen, Van. I, 399.
Altaro, aanval van roovers bij —. III, 147.
Altena, gouvernement van. II, 9.
Alter, luitenant bij de garde. IV, 121.
Amalia van Solms (dochter van graaf Hans Albert v. S., die met den winterkoning naar Holland kwam, gemalin van Frederik Hendrik, prins van Oranje. Geb. 1602, † 8 Augustus 1675. Zie Chr. H. I p. 28.) IV, 11, 19, 20, 22, 23, 38, 43, 47, 62, 63, 65, 66. I, 220, 378, 405.
Amand, St. IV, 227.
Amant, St. (dezelfde als de vorige?) II, 541.
Ambassadeurs, entreé van de — der Republiek in Engeland. (Dit waren Alexander Schimmelpenninck van der Oye, heer van Engelenburg, Nicolaas Witsen, Odijk, Citters en Dijkveld.) I, 136, 204, 205.
Amboise. III, 121.
Amelisweerd. Zie Utenhove.
Amelot, d'. (Achtereenvolgens ambassadeur in Portugal, te Venetië, in Zwitserland en sinds 1705 in Spanje, waar hij feitelijk onder de bevelen stond van Mme Orsini. Hij was van burgerlijke afkomst. Zie St. Simon.) II, 204, 209.
Amelroy, heer van. Zie Arkel.
Amerika. II, 627.
Amerongen (Borre van), heer van Sandenburg, (lid der ridderschap van het Sticht, hoofdschout van Utrecht, zwager van Portland. Zie Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande en hare gedenkschriften p. 92.) I, 244.
„ oude vrouwe van. Zie Reede, mevrouw Sr.
„ Zie Reede, Godard Adriaan van.
„ Taats van. Zie Natewisch.
Amersfoort. III, 66, 84. I, 406. II, 35, 36, 52.
„ schepen van. I, 408.
Amia, predikant. II, 375.

Amnale, Mlle d', te Genève. Er is sprake van een huwelijk tusschen haar en den Zeeuw Honig in 1650. (Misschien bedoeld Aumale?) III, 160.
Amoureux, L', kapitein. (Denkelijk de commandant L'A., die volgens De Jonge, Zeewezen III p. 238, zich onderscheidde bij de inneming van Cork.) I, 446(?) II, 283, 292—298, 301—303, 305, 306, 309, 310.
Amoureux, L', solliciteur. I, 446.
Ampernay (dorp in Frankrijk.) III, 143.
Ampsing, burgemeester van Cell. III, 49, 53.
Amstel, Ploos van. Zie Ploos van Amstel.
Amsterdam. III, 23, 60, 68, 69, werpt petitie suppletoir in duigen 75—77, 80, 82. Speculanten te, IV, 31, 77, 194, 226, 246, 262. Schepen van — te Hellevoetsluis verwacht I, 4, Willem III verlangt een der burgemeesters van — als gedeputeerde naar Engeland 42, verraderlijke correspondentie uit — met Frankrijk 91, werkt Willem III tegen 137, electie van schepenen 225, 229, malcontente partij te — 241—243, schepenverkiezing 247, 256, 275, 284, 340, 343 359, 396, 406, admiraliteit van — 436, 437, 458, 462, 494, 506, pasquillen tegen Willem III te — verschenen 515. II, 32, 35, 38, 51, 98, 99, 131, 132, 137, 196, 199, 214, 221, 226, 366, magistraatsbenoeming 450, 520, 541, 571, 591, 599, 603, 604, 628.
„ magistraat van. IV, 258.
„ schout van. IV, 254.
„ vice-admiraal van. II, 36.
Anbonne, Monsieur d', te Morges. III, 158.
Anderlech (dorp in Z.-Nederland.) I, 441, 442, „Anderclacht", 444, 446. II, 268.
Anderman. I, 190, pachter te Rotterdam 404.
Andernach, de brug van. IV, 8.
Anderville, Mlle d'. III, 156, 160.
André, St., moord gepleegd te. II, 403.
Andrea, envoyé van den keurvorst van Beieren. II, 191.
Andries, kok te 's Hertogenbosch. I, 439.
„ palfrenier van Huygens. I, 8.

Ange, père, monnik te Ruel. III, 103.
Angeldorff. IV, 25.
Angers, d'. Woont te Genève. III, 154.
„ mevrouw d'. III, 154.
„ (dorp in Frankrijk.) III, 113—115.
Angibeau, lid der commissie over de medicamenten in Ierland. II, 76, 77.
Anhalt, Amalia van. Zie Nassau-Friesland, prinses van.
„ prins van. (Johan George II van Anhalt-Dessau, zoon van Johan Casimir en Agnes van Hessen-Cassel, getrouwd met Henriette Catharina, dochter van Frederik Hendrik. Geb. 7 November 1627, † 17 Augustus 1693. Zie Chr. H. III, p. 188.) III, 29, 40.
„ prins van (denkelijk de opvolger van Johan George II.) II, 374, 493.
Anise, Mrs. I, 139, 142.
Anite, Mrs. (denkelijk dezelfde als Mrs. Anise.) I, 200.
Anna, prinses. (Dochter van Jacobus II en Anna Hyde, na 1702 koningin van Engeland. Geboren 6 Februari 1664, † 12 Augustus 1714, in 1683 getrouwd met George, zoon van Frederik III van Denemarken. Zie Chr. H. VIII p. 109.) III, 27. I, 35, 103, 126, 134, 151, 160, haar inkomen geregeld 219, 225, 340, 349, 359. II, 14, 21, in onmin met koningin Mary 26, 57, 66, 446, 553, 577.
Anne, waschvrouw in het leger. II, 622.
Anneke, dochter van Huygens' gastheer te Westwesel. IV, 6.
„ zuster, eene non te Breda. IV, 246.
Anneland, St., broer. Zie Doubleth, Philips Sr.
„ „ neefje. Zie „ Philips Jr.
„ „ nichtje. Zie „ Philippine.
„ „ tante. Zie „ mevrouw Sr.
„ „ zuster. Zie Huygens, Suzanne.
„ „ (dorp op het eiland Tholen.) IV, 75. II, 130.
Annelet. Zie Calandrini, mejuffrouw.
Annendael, kasteel bij Vucht. IV, 35.
Annendale, Mylord. (William Johnstone, markies van Annandale, zoon van James en Lady Henriette Douglas.

Vriend van Monmouth; in 1688 weifelend tusschen Jacobus II en Willem III, 1690 betrokken in een complot, in hooge eer bij koningin Anna. † 14 Februari 1721. Zie Burnet, History of my own times II p. 560 en Nat. Biogr.) II, 10.

Anton Ulrich. Zie Cell, broeder van den hertog van.

Antonie, knecht van Rooseboom. I, 321.

Antonio. II, 435.

Antony, koetsier van Huygens. II, 240.

Antrim, Mylady of. (Randal, markies van Antrim, huwde ± 1653 Rose, dochter van Henry O'Neill van Shane's Castle. Zij werd 3 Februari 1683 weduwe en stierf 27 April 1695. Zie Nat. Biogr. op Antrim.) Schomberg heeft haar willen huwen I, 329, is maid of honour geweest bij de moeder van Willem den derde 336.

Antwerpen. III, 88, 89, 91, 135. IV, 5, 75, 80, 100, 101, 103, 142, 147, 156, 165—167, 169, 173, 175, 177—182, 187, 194, 211, 216, 222, 229—231, 234, 235, 237, 238, 240, 241, 244, 245, 255, 259, 264, 265. I, 83, 412, 413, 419, 420, 441, 493, 494. II, 58, 205, 250, 252, 267, 270, 353, 355, 419, 421, 532, 590, 591, 592.

„ bisschop van. IV, 180.

„ ontvanger van. III, 88.

Apeldoorn. III, 4. II, 38, 134.

Appelman (Joan, zoon van Jacob Jansz. A. en Aagje Simonsd., geb. 1608, † 27 Dec. 1694. Burgemeester van Amsterdam. Hij is volkomen gezuiverd van de beschuldiging dat hij in betrekking stond met den vijand. Zie over hem Krämer, Maria Stuart p. 171. Chr. H., IX, 394. v. d. Aa, Biogr. wdb. Zijn portret en dat zijner vrouw zijn te vinden in het stedelijk Museum te Haarlem. Zie Catalogus 1902, N°. 153 en 218.) Beticht van verstandhouding met Frankrijk I, 91.

Aran. Zie Arran.

Arbay, mevrouw d', weduwe van majoor D'Arbay. Openbaart een aanslag tegen Willem den derde IV, 155, 157, 162, 170, 181—183, 188, 199, 201, 202, 209, 210, 215.

Arcady, Lady, schrijffout voor Orkney. Zie Orkney.

Arceuil, bronnen van. III, 99, 101.

Archer, L'. Huygens ontmoet hem te Londen. II, 162, 167.
Arco, comte d', (Beiersch generaal, 1693 in Z.-Nederland. Zie Trevor, Life of William III, II p. 214 en Burnet, register.) II, 368.
Arcy, d'. (Vrij zeker markies d'Arcy, opvoeder van den hertog van Orleans, den „regent", later o.a. ambassadeur in Savoye. Geb. 1634, gesneuveld bij Maubeuge in 1694. Zie St. Simon, Memoires, I p. 136.) Fransch gezant te Cell III, 12.
Ardee of Atherdee (dorp in Ierland.) I, 291, 293, 294.
Ardes, mejuffrouw. I, 506, zuster van mevrouw Runninckhuyzen 52, 284, 288, in dienst der prinses van Friesland 298.
Arendonc (dorp in Zuid-Nederland.) IV, 227, 228, 231.
Arensteyn, bode. I, 495.
Arents, kolonel. II, 490.
Argenton, klooster bij Gembloux. I, 458.
Arguile, markies van. (Archibald Campbell, zoon van Archibald en Margaret Douglas. Geëxecuteerd 30 Juni 1685. Zie Nat. Biogr.) I, 2.
„ zoon van den markies van. Zie Lorne.
„ hertog van. (Volgens Burke's Peerage werd lord Lorne eerst 1701 hertog. Toch zal hij het wel zijn, die hier reeds in 1690 zoo wordt genoemd.) I, 382.
Arien, smid. I, 69.
Arkel, (Thomas Walraven van), heer van Amelroy. I, 278.
„ land van. I, 207.
Arlington, (Henry Bennet, graaf —, zoon van den advocaat Sr. John Bennet en Dorothy Crafts. Lid van het bekende Cabal-ministerie van Karel II, postmeester-generaal van Engeland. Hij was katholiek. Geb. 1618, graaf A. sinds 1672, † 1685. Zie Fruin op Droste p. 307, 313. Krämer, Maria II Stuart p. 56. Chr. H. III p. 369.) IV, 43, 205, vijandschap tegen den treasurer Danby 257.
„ Mylady. (Isabella, dochter van Lodewijk van Nassau-Beverweert en Elisabeth van Hoorn. Zuster van Odijk, la Lecq en Ouwerkerk en

mevrouw Ossory. Zie Gids 1878 II p. 19.) I, 130, 259. II, 192.
Armach, er zal slag worden geleverd bij. I, 288.
Armeniër, een. IV, 105.
Armeniërs. II, 422.
Arminianen. I, 453.
Arnaud, mejuffrouw. III, 88, 89.
Ar(ne)muyden. III, 488.
Arnhem, (Johan van), heer van Roozendael. (Getrouwd met zijne volle nicht Johanna Margaretha v. A., zoon van Gerrit van Arnhem en Theodora van Wassenaer van Duyvenvoorde. 1648 buitengewoon lid van het Hof van Gelderland. Zie over hem Chr. H. IX p. 544, Fruin op Droste p. 488 en Lettr. et Mém. de Marie p. 116, 160.) I, 397, 399, 401, 408, 434, 437, 439, 496, 498, 499, 528(?) II, 47, 133, 147, 149, 199, 538, 619(?)
„ Van, dochter van(?) II, 619.
„ IV, 144. I, 242, 243, 396, 439, 495, 496, 499. II, 45, 424.
Arnolfini, Italiaansch edelman. IV, 65.
Arolsen (Aroltz), Waldeck gestorven te. II, 150.
Arragon, Charlotte d', voorzaat der Trimouilles, van wie dezen hunne aanspraken op Napels afleidden. (Deze Charlotte moet eene nakomelinge zijn van Alfonsus V van Arragon en Sicilië, die geadopteerd was door koningin Johanna III van Napels (1414—1435), maar later verstooten voor Louis d'Anjou. De laatste koning van Napels uit dit geslacht, Frederik († 1504), werd door de Franschen en Spanjaarden gezamenlijk uit zijn rijk verdreven en zijn zoon Ferdinand als gevangene naar Spanje gezonden.) III, 117.
Arran. (James Douglas, earl of Arran, 1698 duke of Hamilton, zoon van William Douglas, duke of Hamilton, en Lady Anne Hamilton. Hij speelde als staatsman een belangrijke rol in Schotland onder koningin Anna. Geb. 11 April 1658, † in een duel 15 Nov. 1712. In 1689 werd hij verdacht van medeplichtigheid aan een moordaanslag op Willem III. Zie over hem Gids 1878 II p. 16.) In den Tower gezet I, 91, 92, 238. II, 578.

Arran, Lady (Anna Spencer, oudste dochter van den earl of Sunderland.) II, 181.
Arriaentje, meid van Ingenoul. II, 46.
Arrive, dorp niet ver van Grenoble. III, 136.
Arskyne. Zie Erskine.
Artois. IV, 118, 124.
Arundel, Lord. (Henry, baron, zoon van Thomas A. en Blanche, dochter van Edward Somerset, earl Worcester, 1678 gearresteerd op aanklacht van Titus Oates, 1683 vrij. Lid van den Privy Council en zegelbewaarder. Geb. ± 1606, † 28 Dec. 1694. Katholiek. Zie Nat. Biogr. en Burke.) II, 187.
Asburnham, Sr., Iersch edelman, zwager van Walsingham. I, 331.
Asch (dorp.) II, 269.
Asfelt, paspoort gevraagd voor. II, 90.
Ashley. Zie Shaftesbury.
Asperen. Zie Boetzelaer, Philips Jacob van den.
„ broer van. Zie Boetzelaer, Karel.
Asperlyn (denkelijk officier.) IV, 154, 186, 265, 270.
Aspremont, Ferdinand d'. Zie Serclaes de Tilly, schoonvader van.
As(h)ton, (John. Clerk of the closet der verbannen koningin van Engeland, Maria Beatrix van Modena; met lord Preston betrokken in eene samenzwering tot herstel van Jacobus II, 28 Januari 1691 ter dood gebracht. Zie Agnes Strickland VI p. 63, 102. Doebner p. 40 en Burnet, History of my own times II, p. 564, 565.) I, 389, 400.
Assche (dorp in Z.-Nederland.) IV, 96, 97.
Assenburgh, zaak van. I, 402, 403.
Assendelft, (Jr. Gerard van), heer van Besoyen. Gedood te Aken in 1650 III, 134.
Assenede, mooi dorp bij het Sas. IV, 158.
Assentar (Assentado), markies van. (Maestro de campo general, gesneuveld bij Senef. Zie Fruin op Droste p. 388.) IV, 7, 8.
Assisi, Adone d'. (Louis André d'Assisi, Italiaansch schilder geb. ± 1470, † 1556. Hij werkte o.a. aan de Sixtijnsche kapel en ontving, nadat hij reeds op jeugdigen leeftijd

blind was geworden, een jaargeld van paus Sixtus IV. Zie Nouv. Biogr. Univ.) II, 575.
Asteley, zijn regiment voor Maastricht. IV, 116.
Asten, Van (misschien de Van Asten, die volgens Chr. H. IV p. 322, in 1663 te Brussel woonde en intendant was der goederen van Zeelhem, die aan de Huygensen behoorden.) II, 127.
Asten, Van, compagnie van. II, 359.
Ath (Aeth). III, 90, 91. IV, 49, 83, 95, 132, 183, 193, 196, 198, 201. I, 447, 489—491. II, 358, 400, 615, 616.
Atherdee. Zie Ardee.
Athlone. Zie Reede, Godard van — Ginkel.
„ oudste zoon van (Agrim). Zie Reede, Frederik Christiaan van.
„ secretaris van. II, 604.
„ (dorp in Ierland.) I, 302, 314, 453, 464.
Athre, de meier van. II, 620.
Audlen. Zie Castelhaven.
Auersperg (Aversberg), graaf van (Leopold van, Hofkriegsrath, die vóór 1697 in die qualiteit Willem III vergezelde. Zie Fruin op Droste p. 470), envoyé van den keizer II, 401, 439.
Augsburg, nieuwe postdienst naar. II, 42.
Augusta (dorp op Sicilië.) IV, 245.
Augustus, tempel van — bij Lyon. III, 135.
Aulnoy, d'. (Officier van Fransche afkomst, die dienst nam in het leger der Staten en in 1678 behoorde tot het gevolg van Willem III. Zie Chr. H. VIII p. 83.) IV, 46, 53, 115, 248, zal trouwen met de jongste dochter van Giessenburg 257. III, 82. I, 15. II, 195.
„ weduwe van, (denkelijk de jongste dochter van Marlot van Giessenburg. Zie Marlot.) II, 195.
Aumale, d'. (Philips Nicolaas d' Aumale, graaf van Haucourt, in 1650 getrouwd met Anna van Cuyck van Mierop, schoonvader van Noyelles. Zie Chr. H. VIII p. 88. Bijdr. en Meded. van het Hist. Gen. XIX p. 9.) III. 103, 106, 108. IV, 103.

Aumale, d'. (vrouw van), mevrouw Haucourt. I, 406. (Zie ook op van Mierop.)
„ (dochter van?) mejuffrouw Haucourt (denkelijk een zuster van Sophia Charlotte, getrouwd met Noyelles.) II, 33.
„ (zoon van), de jonge Haucourt. III, 13, 74.
„ (?) mejuffrouw. III, 160.
Aunay, L', bevelhebber der garde te Cell. III, 13, 22, 23, 31, 52.
Aundeghem. Zie Oudeghem.
Aurick. III, 135, 139.
Austin, squire. II, 465.
„ „ broer van. II, 465.
Austrasië, prins van, stichter van eene abdij te Gembloux. I, 459.
Auteuil, luitenant-generaal der Keur-Paltzische troepen. I, 456. II, 217.
„ (Fransch dorp.) III, 102.
Autor, nieuwe majoor van het regiment Brandenburg. IV, 175.
Auvergne, graaf van. (Frédéric Maurice de la Tour d', markgraaf van Bergen op Zoom, in 1665 kolonel in Statendienst. Zie Fruin op Droste p. 361, 449.) II, 85, 407.
„ de bergen van. III, 125.
Avaux, d'. (Jean Antoine de Mesmes, comte d'Avaux. Geb. 1640, † 1709, gezant van Frankrijk in de Republiek en in Zweden. Zie Chr. H. VIII p. 104.) III, 70. II, 390.
Avejan, d'. (Denkelijk officier.) I, 58.
Avernas, het leger is te. IV, 110.
Avignon. III, 131, 132.
Avril, père d'. (Philippe d', Jezuiet, Fransch missionaris uit de laatste helft der 17de eeuw. Over Tartarije naar China gezonden, reisde hij door Syrië, Kurdistan, Armenië en Perzië, werd gearresteerd in Astrakan, keerde terug over Rusland en Polen en ging 30 September 1690 aan land te Toulon. Hij schreef „Voyages en divers états d'Europe et d'Asie", uitgegeven te Parijs 1692, te Utrecht 1693. Zie Nouv. biogr. Univ.) Voyages du — II, 461.

Axenhausen, (fout voor Tisenhausen?) Willem III wenscht dat — niet de Cellsche troepen zal aanvoeren IV, 171.
Axmister (dorp in Engeland.) I, 26, 29.
Axtel. IV, 33.
Aylva, (Hans Willem. Zoon van Hessel Meckema van Aylva en Elisabeth Altan, een Oostenrijksche gravin. Luitenant-generaal. † 1691. Zie v. d. Aa, Biogr. Wdb.) IV, 49, 55, 58, 59, 65, 85, 91, 132, 230, 231. I, 135, 406, 408, 500.
Azzolini, kardinaal. (Geboren 1623, kardinaal in 1664, † 1689, intendant der financiën van koningin Christina, sinds deze een pensioen ontving van paus Alexander VII. Zie Nouv. Biogr. Univ.) Verkooper der schilderijen van Christina van Zweden II, 22.

B.

B. (Huygens geeft geen nadere aanduiding, wie met deze letter bedoeld wordt en het is thans niet meer uit te maken). IV, 251, 258.
Baarn. III, 73, 77.
Babbe, te Gent. III, 80.
Babmays (plaats in Engeland.) I, 336.
Bacalan, krijgt eene compagnie cavallerie. II, 181.
Bacciadonna, Italiaansch edelman. IV, 65.
Bacher, het regiment van. IV, 157.
Bachman, luitenant-kolonel, behartigt de belangen der jonge graven van Bentheim. II, 515.
Backer, mejuffrouw. (Brigitta Backer, geboren 10 Februari 1643 te Amsterdam, † 22 Juli 1717. Zij huwde 9 October 1674 Mr. Huybert Rooseboom, president van het Hof van Holland. Haar portret door C. Netscher is in het Sted. Museum te Haarlem. Zie Catalogus 1902 N°. 160.) II, 108.
„ Thijs. Zijn proviandschip II, 432.
Baden, markgraaf van. (Lodewijk Willem I, markgraaf van Baden-Baden, kleinzoon van Willem I, zoon van eene prinses van Carignan. Bevelhebber der keizerlijke troepen tegen de Turken. Geb. 8 April 1655, † 4 Januari 1707. In 1697 was hij een der candidaten voor

den Poolschen troon. Zie Nouv. Biogr. Univ. en Trevor, II p. 80.) I, 181, 192, (prins Louis) 353, 367, 368, 458, 482, 483, 489, 500. II, 251, 303, 304, 306, 312, 314—317, 394, 415—417, (prins van) 526, 603, 619.

Bael, (dorp in Zuid-Nederland.) IV, 7, 9.

Baer, Van — van Slangenburg. Zie Slangenburg.

Baerle, David van, neef van Huygens. (Een der zoons van den broeder van H.'s moeder, David van Baerle, en van Rachel Godijn. Zie Chr. H. VIII p. 108.) II, 456.

„ (= Bael?) IV, 10, 231.

Baersenburg, kamerdienaar van Willem III, soms ook Batenburg genoemd. IV, 159, 244, 248. III, 24, 78, 81. I, 52, 80, 122, („Roesenburgh" 145?), 300—302, 306, 411, 458, 466, 480. II, 4, 37, 42, 46—48, 58, 59, 65, 66, 68, 77, 80, 81, 83—86, 88—90, 97, 99, 106, 108, 109, 116—120, 123, 124, 126, 127, 223, 227, 230, 232—235, 237, 250, 252, 254, 257, 259, 260, 262, 264, 265, 267, 317, 319, 444, 489, 507, 509, 511, 522, 528, 600—602, 605, 607, 608, 611, 618—628.

Bagneux, plaatsje bij Parijs. III, 99, 100.

Bajazet, de — te Cell gespeeld. III, 14.

Baker, Hugh, hoedenkoopman te Hunyton. I, 25.

Balagny, kapitein bij de genie. IV, 144, 145.

Balbases, markies. (Don Pablo Spinola Doria, markies de los Balbases, kleinzoon van Ambrosius Spinola. Plenipotentiaris voor Spanje bij het sluiten van den vrede van Nijmegen in 1678. Geb. 24 Februari 1632, gest. 24 December 1699, in 1695 monnik geworden. Zie Villars p. 169, 291.) IV, 274.

Balen, Van, predikant. IV, 227, afgezet 246, 249.

Balfour, kolonel. (Zie over zijne gevangenneming in Schotland wegens verstandhouding met Jacobus II in 1683, Trevor II p. 33.) I, 164, 188.

„ neef van Huygens. (Denkelijk Patrick Balfour. Geb. te Breda 18 September 1641, † 1709, kolonel der infanterie, commandant van Bergen-op-Zoom, zoon van James Michaël Balfour en Agatha Stewart. Zijne grootmoeder was eene Bax en Huygens spreekt elders van „neven

Bax". Langs dezen weg zal dus de verwantschap tusschen Huygens en Balfour te zoeken zijn. Zie Chr. H. IV p. 455.) Zwaar gewond voor Maastricht IV, 128.

Balfour, luitenant-kolonel in het regiment Hofwegen, neef van Huygens, gesneuveld bij Fleurus in 1690. (Waarschijnlijk een broeder van den vorige.) I, 206—209, 211, 439. II, 36, 117, 212, 215.

„ zoon van den luitenant-kolonel. II, 117, 215.

„ zuster van den luitenant-kolonel. I, 439. II, 36, 212.

Ballimore (plaats in Ierland.) I, 453.

Bam. III, 134.

Bampfield. (Volgens Nieuwpoort, onzen gezant in Engeland, „een notoiren boef". Hij had in Engeland zoowel royalisten als republikeinen van zich vervreemd door zijne dubbelhartigheid en kwam toen naar Holland. Hij werd in 1665 sergeant-majoor onder den prins van Auvergne, is in 1668 gecasseerd, kwam later opnieuw in dienst en werd in 1673 door Willem III weer gecasseerd. Hij stierf in Friesland. Zie Fruin op Droste p. 349.) Vrijgesproken door den krijgsraad, maar toch gecasseerd IV, 7.

Bancard. I, 280. (Misschien fout voor Blancard).

Banchem, Van. (Jan van Banchem, van onbekende afkomst, werd 1672 schepen van 's Gravenhage. Hij was betrokken in den moord op de gebroeders De Witt. In September 1672 werd hij baljuw van Den Haag en beging als zoodanig euveldaden, om welke hij in 1680 werd gearresteerd en ter dood veroordeeld. Naar het schijnt pleegde hij daarna een aanslag op het leven van Koenraad van Beuningen. Hij stierf in de gevangenis. Zie Fruin op Droste p. 502 en Fruin, Verspr. Geschr. IV p. 375.) IV, 98, 103, 110, 169.

Bancken, Van, Brabantsch tapijtmaker te Londen. II, 332.

Bangor (dorp in Ierland). I, 285.

Banier, graaf. I, 364.

Baptiste, Antwerpenaar, brenger van een brief van prinses Mary. I, 83.

„ bloemschilder. I, 366.

Barbançon, prins van. (Gouverneur van het kasteel van Namen, gesneuveld bij Neerwinden in 1693. Zie Mémoires

de St. Simon I p. 7.) Zijn portret door Van Dijck IV, 101.
Barbarije. II, 19.
Barbençon (dorp in België.) I, 473.
Barbesieux (Louis François Letellier, markies van Barbesieux, derde zoon van minister Louvois. Geb. 1668, † 5 Januari 1701. Weinig bekwaam minister van Louis XIV. Zie Nouv. Biogr. Univ.) I, 91 (? „de zoon van Louvois".) II, 67.
Barclay. Zie Berkeley.
Barclay-house. II, 485.
Bare, Mr. La, met vrouw, zoons en dochter. III, 109, 110, 113.
„ markies de la. II, 66.
Bareith (bedoeld Bayreuth?), jonge markgraaf van. II, 589.
Barend, koetsier van Huygens. II, 356, 388, 391, 395, 405, 414.
Barfus. (Hans Albrecht graaf van, generaal-veldmaarschalk van Pruisen. Geb. 1635, † 27 December 1704, zoon van Georg Henning von B. In 1689 ontstond in de antichambre van keurvorst Frederik III twist tusschen hem en zijn superieur Schöning, waarbij beiden werden gearresteerd. Barfus werd spoedig gerehabiliteerd en nam deel aan het beleg van Bonn. Hij was een heftig en invloedrijk tegenstander van minister Danckelmann. Zie Allg. Deutsche Biogr.) Officier van den Keurvorst, in arrest I, 182.
Barillon. (Henri de, zoon van Jean Jacques de Barillon, president van het Parlement. Bisschop van Luçon. Fransch gezant in Engeland. Geb. 24 Maart 1639, † 6 Mei 1699. Zie Chr. H. VII p. 262.) IV, 242. I, 58, 72.
Barlau. (Denkelijk bedoeld graaf Berlo of Bulau. Zie op die beide namen.)
Barlecum. Zie Berlicum.
Barlow. (Edward, zoon van Edward Booth, nam den naam aan van zijn oom Edward Barlow, den priestermartelaar „vader Ambrosius". Geb. 1639, † 1719. Roomsch priester. Hij vond in 1676 de repetitieklokken en ± 1688 de repetitiehorloges uit, maar

zijne uitvinding werd verbeterd en verdrongen door die van Quare. Zie Nat. Biogr.) I, 372, 378.

Barlow, Mrs., de moeder van Monmouth. (Lucy Walters. Geb. ± 1630, † 1658, dochter van William Walter van Roch Castle en Elizabeth Prothero. Zij is niet getrouwd geweest met een Barlow, maar heeft dien naam, welke in hare familie voorkwam, eenvoudig geusurpeerd. Arm gestorven te Parijs. Zie Nat. Biogr.) I, 166.

Barnecow. Zie Bennecouw.

Barnecum. Zie Bennecouw.

Barneveld (het dorp.) II, 348.

Barneveldt, minnaar en erfgenaam van mejuffrouw Van der Werven. II, 151, 152.

Barnevelt, apotheker. II, 559.

Barnewall. (Denkelijk Nicholas Barnewall, viscount Kingsland. Geb. 1668, † 14 Juni 1725. Zwager van lord Riverston. Hij diende in 1688 in het Iersche leger van Jacobus II, was een tijdlang vogelvrij verklaard, maar kreeg gratie na het beleg van Limmerick en deed in 1692 den eed van trouw aan Willem III. Toch moest hij om gemoedsbezwaren weer uit het Parlement treden. Zie Nat. Biogr.) Verdacht II, 84.

„ vroeger vaandrig in dienst der Staten, in 1688 in Engeland. I, 70.

Baroire, La, refugié. I, 273.

Barreaux, vroeger maître Jacques. III, 14, aan het hof te Cell 16.

Barrow, rivier in Ierland. I, 306, 307.

Bart, Jan. Zie op Jan Bart.

„ knecht van Geldermalsen. I, 492.

Bartolotten, de. (De kinderen van Guillielmo B. van der Heuvel, broer van Huygens' schoonmoeder, en Jacoba van Erp. Zie Chr. H. III p. 370). Familieproces tusschen Huygens en — I, 398. II, 389.

Bartolotti, Jacoba, (— van den Heuvel, een der dochters van Guillelmo. Geb. 1640, † 1718 te Soest. Sinds 12 Juni 1686 was zij de vrouw van den bekenden staatsman Koenraad van Beuningen.

Zie Gids, 1878 II p. 51 en 55, en Fruin op Droste p. 505.) IV, 77. III, 60, 61, 69—72, 78, 79. I, 132, 158, 198, 200, 224, 248, 254, 289, 311, 396, 399, 401—404, 431, 432, 504. II, 41, 44, 123, 136—138, 167, 180, 194, 288, 290, 315, 487, 534, 541, 590, 630.

Bartolotti, Jan Baptist (broer van Jacoba. Zie Chr. H. VIII p. 115.) III, 69, 70.

„ Willem, (broer van de vorigen. Gest. 1673. Hij was getrouwd geweest met Jacoba Sophia Huydecoper. Zie Chr. H. IV p. 442.) IV, 262(?) I, 284.

„ mejuffrouw. (Zuster der vorigen.) Zie Thibaut, mevrouw.

„ chocoladeverkooper te Antwerpen. IV, 238, 255.

Bartue. Zie Bertie.

Barwick. Zie Berwick.

Bas, de, gevangenis te Edinburgh. I, 215, 219.

„ Le. (Denkelijk een refugié. Hij verkeert aan het hof van Willem III en komt telkens voor in gezelschap van Boision.) I, 351, 422. II, 437, 481.

„ Le, Mlle. (Denkelijk de weduwe van den horloge- en instrumentmaker te Parijs, vermeld bij Chr. H. VII p. 133.) II, 542.

Basel, vrouw van. (Misschien fout voor Harel.) II, 28.

Bassan van Noe. (Cesare Bassani, schilder en graveur in Italië. Geb. 1581, † 1630. Zijn meest bekende schilderij is die van de terdoodbrenging van eenige bewoners van Milaan, die verdacht waren pestgift te hebben verspreid. Zie Nouv. Biogr. Univ.) I, 200, 284, 261, 513. II, 542.

Bassompierre. (Denkelijk de eenige zoon van den befaamden maarschalk Bassompierre en Mlle d'Entragues, sinds 1669 bisschop van Saintes, ook verwant aan den Rijngraaf. Zie Nouv. Biogr. Univ. en Fruin op Droste p. 343.) III, 102.

Bassum. (Vroeger in dienst der Staten, in 1673 in garnizoen te Bonn. Waarschijnlijk Johan Hendrik van Bassum, in 1672 gouverneur van Rijnberk, dat aan de Franschen werd verraden door den Ier Daniel d'Ossory, die aan v. B. was toegevoegd. Zie Chr. H. VH p. 177.) IV, 20.

Bastiaan, koetsier van Huygens. IV, 163.

Bastiaensz., Willem. Zie Schepers.
Bastincourt (Battincourt), edelman te Osnabrück, verwant aan Weibnom, vroeger diens kapitein-luitenant in den oorlog van Lotharingen. III, 7, 56.
Bastingius, dochter van. (Misschien een kleindochter van den Leidschen professor B., dochter van Abraham B. en mej. v. d. Corputte, en nicht van Jacob de Witt. Zie Wapenheraut V p. 119. Een Willem Basting is in 1691 gestorven als landvoogd der Molukken. Zie V. d. Aa. Mogelijk is een dochter van dezen laatste hier bedoeld.) IV, 31.
Bastion de France. I, 212, 218.
Batavia. II, 271.
Batenburg. Zie Baersenburg.
„ bezitting van den graaf van Hoorn. (Geërfd van zijne moeder, Johanna van Bronkhorst en Batenburg. Zie Fruin op Droste p. 292.) IV, 176.
Bath, bisschop van. Zie Kenn.
„ earl of. (John Granville, earl of Bath, viscount Lansdowne, zoon van Sr. Bevil Granville en Grace Smith of Smythe. Hij was sinds 1661 gouverneur van Plymouth en was zeer invloedrijk tijdens Karel II, minder tijdens Jacobus II. Tegenover Willem III gedroeg hij zich eenigszins dubbelzinnig. Met earl Montagu voerde hij een proces over de erfenis van den hertog van Albemarle. Bath hoopte op den hertogelijken titel, maar zooals men weet gaf Willem III dezen aan zijn gunsteling Keppel. Zie Nat. Biogr. en Burnet I p. 67.) I, 24, 31. II, 297, proces tegen Lord Montagu 317, in den Tower 482.
„ mylady of, moeder van Lord Landsdowne. (Jane, dochter van Sr. Peter Wyche, † 3 Februari 1692.) II, 25.
Battaille, vrouw, oesterverkoopster in Den Haag. III, 75.
Battier (Batthier, Bastier). (Sinds 1686 Nederlandsch gezant in Spanje, † 1689. Zie Villars p. 307.) I, 201, 202, 243.
Battincourt. Zie Bastincourt.
Baty, mejuffrouw, vriendin van Jacoba Bartolotti. I, 152, 402. II, 123, 136, 138, 288.

Bauditz, generaal-majoor, gunsteling der prinses van Oostfriesland. I, 159, 160, 279, 346. II, 2, 155.
Baudour (plaatsje in de buurt van Mons.) IV, 86.
Bavay (stadje.) IV, 71, 212, 215.
Bavois (dorp in Zwitserland.) III, 158.
Bax, (naar het schijnt bestond er verwantschap tusschen de familiën Huygens en Bax. Bij Chr. H. IV p. 455 is sprake van Maria Marcelina Bax, moeder van „nichie" Stapel en van Anna Bax, moeder van Huygens' neef James M. Balfour). Judickje, dochter van Charlotte Bax. II, 215.
„ „uit Den Haag". II, 87, 204. Schout in Den Haag II, 353, 369—371.
„ broer van dien „uit Den Haag". II, 369, gecasseerd als kapitein-luitenant 370, 371.
„ neef van den schout van Den Haag. II, 87.
„ neef van Huygens, rentmeester van Steenbergen. II, 57.
„ (dezelfde als de vorige?) met moeder en twee zusters te Breda IV, 145, 168.
„ „oudste nicht". II, 352.
Bay, du. (Misschien Alexander markies du Bay, geb. 1650, † 1715, die zich als generaal onderscheidde in den Spaanschen successie-oorlog, 1705 onderkoning van Estramadura. Zie Nouv. Biogr. Univ.) Kolonel. II, 231.
Bayonne, koopman uit. IV, 262.
Beau, Le, scheepskapitein. (1696 commandant. Zie De Jonge, Zeewezen, III p. 490, 491.) I, 421, 423, 424.
Beaubuisson. Is bij den keurvorst van Beieren geweest II, 79, 241, 251.
Beauclerck, Charles. Zie Albans, St.
Beaufin. (Sieur de, een der voornaamste edelen van Orange. Een zoon van hem, page van Z. H., sneuvelde in 1672 voor Nijmegen. In 1676 vroeg hij voor een anderen zoon den post van advocaat-generaal bij het parlement van Orange. Zie Fruin op Droste p. 432.) III, 129, zijn zuster 130, 133, 79.
Beaufort, Mylord (Henry Somerset, sinds 1682 duke of Beaufort, zoon van Edward Somerset en Elizabeth Dormer. Kolonel bij de infanterie. Hij be-

kleedde eenige hofambten en was rijk, maar had weinig invloed. Geb. 1629, † 1700. Zie Nat. Biogr. en Rochester Correspondance I p. 131.) I, 48. II, 177 (? Lord Somerset.)

Beaufort, de. (François de Vendôme, duc de Beaufort, zoon van César de Vendôme, kleinzoon van Henri IV en Gabrielle d'Estrées. Geb. Januari 1616, † 25 Juni 1669. Vertrouwde van Anne d'Autriche, later aangesloten bij de „importants", gevangen te Vincennes, maar in 1649 ontsnapt. Tijdens de Fronde was hij zeer populair en kreeg den bijnaam „roi des halles." Gesneuveld bij Candia tegen de Turken. Nouv. Biogr. Univ.) III, 97, 103, 111.

Beaumont, (Aernaut van, † 8 Juni 1678, president van den Raad van Brabant, met Huygens' vader lid van den Raad van Z. H. Zoon van den dichter Simon v. B. en diens eerste vrouw. Zie Chr. H. VIII p. 83 en V. d. Aa.) Executeurtestamentair van Amalia van Solms IV, 65.

„ Arnaudine. Getrouwd met Van Meteren. I, 411.

„ „broer van". Gesneuveld bij Fleurus. (Mogelijk Govert, in 1664 kapitein bij de garde en toen afgezonden tot het opsporen der geschaakte juffrouw Orliens.) I, 306.

„ Catharine van. Zie Soutelande, vrouw van Willem van.

„ commandeur, getrouwd met Caetje Becker. (In Augustus 1685 trouwde majoor B., zoon van den kolonel, met Caetje Becker. Zie Chr. H. IX.) I, 412. II, 56, 57.

„ Fransche kramer in Den Haag. II, 227.

„ houtvester. III, 58.

„ kolonel. (Johan v. B., kolonel bij de garde, bevelhebber van Brielle, zoon van Simon v. B., broer van Herbert, den Secretaris van Holland, en van Aernoud. Zie V. d. Aa.) IV, 114, 122, 146. I, 269. II, 237 („de oude" kolonel B.)

„ secretaris. (Simon, zoon van Herbert v. B. en Elizabeth de Jonge. Secretaris der Staten van

Holland, 1673 gezant in Denemarken. Beroemd plantkundige. Oom en leermeester van Simon van Slingelandt. Geb. 1641, † 8 Febr. 1686. Zie V. d. Aa.) IV, 158, 159. III, 79, 80. II, 393.

Beaumont, zoon van den kolonel. I, 269.

„ zoon van den Secretaris, student te Leiden in 1694. (Philip Quirijn, zoon van Simon van Beaumont en Cornelia van Stryen. Geb. 1676, † 1728. Pensionaris van Delft. Zie V. d. Aa en Album Studiosorum van Leiden.) II, 393.

„ (stadje in Zuid-Nederland.) I, 473, 478, 479.

Beauregard. (Thesaurier-generaal van het leger in Oranje en dus tot op zekere hoogte superieur van den gouverneur graaf Dhona. Huygens' vader laat zich weinig gunstig over hem uit. Zie Chr. H. III p. 263.) III, 128, 129, 133.

„ (markies de, had uit Frankrijk moeten vluchten naar Cell, waar hij een ambt en jaargeld kreeg. Zie Chr. H. VIII p. 302.) III, 10, 12, 13, 19, 20, 22, 30, 52, 54.

Beauvesché. Zie Bevekum.

Beck (gehucht in de buurt van Lingen.) III, 57.

Becker, neef van Huygens. (Denkelijk een zoon van Samuel Becker en Jacomina van Baerle, een zuster van Huygens' moeder. Hij was een broer der herhaaldelijk voorkomende „nicht". Zie Chr. H. V, p. 16. I, 113.) III, 149.

„ Caetje (dochter van David Becker, broer van den vorige, in 1664 getrouwd met zijne nicht Justina van Baerle. Zie Chr. H. V p. 16.) Zij is de vrouw van majoor Beaumont II, 57.

„ (Jacoba), „nicht" (zuster van David. Zij was getrouwd geweest met een zoon van Cornelis Geelvinck, burgemeester van Amsterdam, en in 1684 weduwe. Zie Gids 1878 II p. 47 en Chr. H. VIII p. 521.) I, 51, 88, 89, 113 („Bicker"), 130, 132, 138—140, 142—144, 149, 152, 154, 158, 166, 173, 175, 177, 183, 186, 188, 190—192, 195, 197, 198, 200, 203, 204, 206, 208, 210, 212, 216, 226, 230, 234,

238, 241, 245, 250, 254, 255, 259, 262, 266, 268, 269, 273—275, 277, 281, 322, 324, 326—328, 332, 334, 336, 339, 342, 345, 349, 356, 358, 360, 362—364, 367—369, 375, 378, 379, 385, 387, 389, 392, 393, 422, 424—426, 429, 512, 513, 517, 518, 520, 526, 529, 531. II, 2, 3, 7, 9, 10, 12, 15, 30, 146, 148—150, 153, 156, 159, 165, 168, 180, 183, 295, 315, 324, 339, 432, 434, 442, 448, 449, 453, 454, 457, 460, 462, 464, 465, 469, 473, 477, 479, 483, 534, 546, 548, 549, 553, 555, 556, 559, 563, 569, 571, 572, 575, 577, 582, 584, 586.

Becker, Johanna. Zie Suerius, moeder van Samuel.

„ Justina, zuster van Caetje. II, 57.

„ zuster van „nicht." (Denkelijk mevrouw Vernatti. Zie aldaar.) I, 130, 149, 186, 230, 259, 274, 360, 389.

„ „moei" van „nicht". I, 149, 186, 203, 238, 385, 528. II, 3, 15, 144, 165, 324, 442, 449, 474 („tante Vernatti"), 479, 482, 621, 624.

„ neef van „nicht". I, 322.

Beckers, mevrouw. (Denkelijk „nicht" Becker.) I, 144.

Bedford, Lord. (William Russell, in 1694 duke of Bedford geworden, zoon van Francis, earl of Bedford, en Catherina, dochter van Giles lord Chandos. Geb. 1613, † 7 Sept. 1700. Hij was een ijverig lid van het Parlement, maar bekleedde verder geene ambten; na de terdoodbrenging van zijn zoon Lord Russell leefde hij geheel teruggetrokken. Zie Nat. Biogr.) II, 325.

Bedford-house. I, 321.

Bedlam. I, 324.

Bedmar, markies van. (Denkelijk een verwant van Alphonse, markies van B., Spaansch kardinaal-diplomaat, bekend door intrigues te Venetië, die later naar Vlaanderen ging. † 2 Augustus 1655. Zie Nouv. Biogr. Univ.) II, 206, 592.

Beeck, Van, ingenieur. Gedood voor Maastricht IV, 128.

„ (buitenplaats.) I, 499.

Beeckman, mejuffrouw. (Denkelijk een dochter van Maarten B., eersten vuurwerkmaker van Willem III. Zie De Jonge, Zeewezen. III p. 487, 488.) I, 80, 506.

Beest, vrouwe van. Ook vrouwe van Overschie genoemd,

verwant met Louvignies, den gouverneur van Milaan. (Mogelijk de vrouw van Frederik Wolpherd van Overschie, Elisabeth de Courcelles. Hoe zij echter vrouwe van Beest kan zijn, is niet na te gaan; wel blijkt, dat Johanna Vijgh, † 1695, tweede vrouw was van J. A. de Renesse, eigenaar van het huis te Beest.) I, 418.

Beest (dorp.) IV, 155, 156.

Bègue, Le. (Misschien François le Bègue, Fransch biograaf † 1699, die veel aanteekeningen naliet over het leven van Karel V van Lotharingen. Zie Nouv. Biogr. Univ.) Hij schrijft uit Innsprück op raad van prins Lichtensteyn aan Vaudemont (zoon van Karel IV van Lotharingen). II, 60.

„ kok te Whitehall. II, 545.

„ broeder van — II, 583.

Beieren, keurvorst van. (Maximiliaan Emanuel, schoonzoon van keizer Leopold I, sinds 1691 gouverneur van Zuid-Nederland, keurvorst geworden in 1679, † 1736. Vooral bekend door de aanspraken van zijn zoontje op de Spaansche successie. Zie Nouv. Biogr. Univ.) I, 129, 231, 247, 399, 400, 406—408, 413, 443, 480, 481, 500. II, 1, 41, 58, 59, 62—64, 72, 79, 80, 88, 104, 118, 147, 159, 160, 191, 206, 207, 210, 214, 218, 219, 221, 230, 236, 251, 256, 260, 262, 359, 361, 365, 368, 378, 379, 381, 386, 390, 414, 420, 426, 430, 441, 490—492, 512, 513, 515, 521, 522, 526, 529, 532, 547, 596, 608, 622.

„ vrouw van den keurvorst van. (Maria Antonia, dochter van Leopold I.) II, 147.

„ zoon van den keurvorst van. (De keurprins Jozef Ferdinand, als kind gestorven 6 Februari 1699.) II, 147.

„ broer van den keurvorst van. (Jozef Clemens, sinds 1688 kandidaat-aartsbisschop van Keulen. Zie over hem o. a. Fruin, Verspr. Geschr. V p. 170.) I, 133. II, 365, 420.

Bekelaar (Besselaar). II, 490, 521.

Bekesteyn, medicus. II, 629.

Belan (dorp in Ierland.) I, 306.

Belfast. I, 285, 286, 303.
Belgrado. I, 353, 397, 489. II, 437.
Beling, kamerbehanger. I, 164.
Belisari. Huygens ontmoet hem en zijne dochter te Genève III, 146, 147.
Bellaert. Zie Gote.
Bellamont, earl of. Zie Coote.
Bellasis, Sr. Henry. (Sinds 1689 second lord Belasyse als opvolger van zijn grootvader John, zoon van Sr. Henry en Susan Armine, kolonel onder Willem III. Als zijn sterfjaar wordt opgegeven 1692 of 1694. Zie Nat. Biogr. op Belasyse en Armine, en Lettr. et Mém. de Marie p. 156.) I, 78, 79, 134, 428. II, 379.
„ Lady. (Denkelijk stiefmoeder van Sr. Henry.) Trouwt met den duke of Richmond, die jonger is dan zij II, 167.
„ vrouw van Sr. Henry. I, 150.
Belle (dorp in Z.-Nederland.) IV, 149.
„ Van, schoonzoon van Van der Meyden. IV, 180.
Bellefonds, maarschalk. (Bernardin Gigault, marquis de, maarschalk van Frankrijk. Geb. 1630, † 4 Dec. 1694. Hij is gezant in Engeland geweest en bevelhebber der Fransche troepen in Holland. Zie Nouv. Biogr. Univ.) IV, 90.
Bellegarde, gunsteling van Louis XIII. (Roger de St. Lary et de Termes, duc de Bellegarde. Geb. 1563, † 13 Juli 1646. Hij heeft Henri III, Henri IV en Louis XIII gediend. Hij was grand-écuyer tot 1639, toen Cinq-Mars hem opvolgde. Tweemaal is hij tijdelijk in ongenade geweest. Zie Nouv. biogr. Univ.) IV, 228.
Bellièvre (Nicolaas, zoon van Pomponne de B., kanselier van Frankrijk, geb. 1583, † 8 Juli 1650, raadsheer in het parlement van Parijs, sinds 1614 président à mortier; of diens zoon, die hem 1642 opvolgde in dat laatste ambt. Zie Nouv. biogr. Univ.) III, 100, 101.
Belly-Bonghill. I, 297, 298.
Belmonte. Zie Schoonenberg.
Bely. II, 290.
Bendt, mejuffrouw Van der, en haar dochter. I, 283, 285.
Benetru. Voert een proces tegen zekeren Brisson. II, 414.

Benicourt, wapensmid te Bagneux. III, 99, 100.
Benjamin, (Joodsche stam, genoemd naar den jongsten zoon van den patriarch Jacob.) IV, 195.
Benn, Dr. I, 34 (vrij zeker schrijffout voor Kenn. Zie aldaar).
Bennebroek. Zie Pauw, Adriaan.
Bennecouw, kolonel. II, 349, 350, 356, 359 („Barnecow"), 361, 362, 364 („Barnecum"), 370.
Bennet, Henry. Zie Arlington.
„ Isabella. Zie Grafton, hertogin-weduwe van.
Bennetsbridge (dorp in Ierland.) I, 308, 309, 313.
Bent, mejuffrouw Van der. Zie Bendt.
Benthem, graaf van. (Zie over de graven van Bentheim: Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande en hare gedenkschriften p. 74 vlg.) I, 426. II, 515.
Benthuyzen. Zie Oem van Wijngaerden, Willem.
Bentinck. (Berent Bentinck, heer van Diepenheim, proost te Deventer, zoon van Hendrik B. en Elsabé van Ittersum. Geb. 1617, † 1668 [? denkelijk drukfout voor 1678.] Zie V. d. Aa.) IV, 14.
„ (Anna van Bloemendaal, vrouwe van Diepenheim, vrouw van Berent B.) III, 59.
„ Eleonore Sophie. Zie Ittersum, mevrouw van.
„ (Hans Willem, zoon van Berent B. en Anna van Bloemendaal. Geb. 3 Maart 1651, † 23 Nov. 1709. De bekende staatsman en vriend van Willem III, kolonel bij de garde, in 1688 verheven tot earl Portland. Zie Burnet, II p. 529). IV, 4, 29, 31, 38, 46, 50, 54, 78, 91, 95, 107, 140—142, 155, 156, 160, 162, 163, met Willem III naar Holland 164, 169, 172, 175, naar Engeland 176, 180, terug uit Engeland 181, 185, 188, 189, 192, zal met Willem III naar Engeland gaan 222, 229, 243, 258, 259. III, 6, 16, de hertog van Cell wil hem winnen in het belang van Wicquefort 20, 23, 25, 35, 40, 68, 70, 76—78, 80, 83. I, 4, 5, 11, 14, 15, 21—24, 27, 28, 32, zijne opinie over eene onderhandeling met Jacobus II 34, zijne vrouw gestorven 35, onderhandelt met commissarissen van Jacobus 38, 39,

41, 43, 48, 52, 56, de Engelschen tegen hem ingenomen 57, 59, 65, 74, 76, 77, 79, 82, wordt groom of the stole en treasurer of the privy purse 87, 90, 96, 98—102, 104, 105, zal earl Portland, baron Chichester worden 106, 107, 111, krijgt het landgoed Theobalds bij Hamptoncourt 123, „takes all" (Portland) 126, 128, 132, 134, wordt superintendant der tuinen en parken van Z. M. 136, 148, 155, 157, 162, 165, 167, 170—172, 175, 180 (Portland), 193, een zoon van Lord Mordaunt wil zijne dochter trouwen 194, 200, 202—204, 206 („Portland of Benting"), 210, 211, 213 (Portland), 219, zal naar Den Haag gaan 221, 223, 224, het recht tot bijwoning der vergaderingen van de Staten van Holland wordt hem betwist 229, sluit een accoord met de hertogen van Wolfenbuttel 245 (Portland), 251 (Portland), terug in Engeland 260. (Van hier af wordt Bentinck geregeld genoemd bij zijn nieuwen titel „Portland") 273, belasterd 274, 276, 292, gunstig oordeel over Schombergh 298—300, 305, 311, 331, 335, 341, 346, 357, 374, 378 (Bentinck), 400, 411, 412, 415, 416, 420, zijn regiment zal naar Ierland gaan 424, 435, 436, 440, 443, 444, 467, 471, 473, 476, 477, 481, 484, 485, 488, 499, 512, 513, 518, 526. II, 2, 8, 9, 37, 38, zal naar Breda gaan 41, 43, 48, 49, 65, komt uit Engeland 83—85, 87, 88, 117—119, naar Duinkerken 121, te Veurne 124, 125, 146, 149, Parlement hem ongunstig gezind 152, 158, 164, 171—173, 175—177, 183—185, 187, 199, 200 (Benting), 211, 216, 224—226, 233, 234, 245, 247, 248, 250, 255, 256, 274, 278, 316, 319, 335, 336, jaloezie tusschen Keppel en hem 337, 344, 349, 357, 359, 366, 367, 375, 376, 378, 383, 388, 390, 394, 399, 404, 412, 426, 427, 431, 432, 447, 459, 467, 472, 473, 481, 484, 485, 494, 497, 502, 506—508, 510, 516, 518, 521, 539, 549—552, 554, 555, 559, 561, 563, 569, 575, 576, 585, 595, 596, 598, 607, 609, 611, naar Ostende en Engeland 616.

Bentinck, mevrouw, zuster van Lord Fitzharding, overleden. (Anna Villiers eerste [of tweede?] vrouw van Hans Willem, getrouwd in 1678, gest. 10 Nov. 1688. Zij was eene zuster van de bekende Betty Villiers; eene andere zuster was getrouwd met lord Fitzharding uit het huis Berkeley. Zie Wapenheraut V p. 52.) I, 11, 35, 340.

„ (Hendrik, lord Woodstock, zoon van Portland en Anna Villiers, geb. na 1680, gest. 1726 op Jamaica, waar hij gouverneur was. Zie Burke, Peerage en Bijdr. en Meded. van het Hist. Gen. XIX p. 91.) I, 125. II, 43, 49, 431.

„ (Isabella) („Belletje"), (jongste kind van Portland en Anna Villiers, in 1714 getrouwd met den duke of Kingston, † 1728. Zie Burke.) I, 125(?) II, 554.

„ Mietje, (Mary, dochter van Portland en Anna Villiers, getrouwd met Algernon graaf Essex, later met Congers d'Arcy. Zij kan in 1683 hoogstens 10 jaar zijn geweest. Zie Burke en Krämer, Maria II Stuart p. 174.) I, 125, 194(?) II, 3.

„ zuster van Mietje, (Isabella, zie boven, of Anna Margaretha, getrouwd met v. Wassenaer v. Duyvenvoorde.) I, 125, 194(?)

„ (Willem) heer van Schoonheten (oudste broer van Portland. Zie v. d. Aa.) II, 117, 167.

„ blonde, zoon van den drost van Salland. (Als drosten van Salland worden vermeld Hendrik R., Portlands grootvader, en diens zwager Robert van Ittersum. Misschien heeft ook een oom of broer van Portland dat ambt bekleed. Behalve Willem had hij nog een broer Eusebius Borchard.) II, 245, 383(?) 607(?)

„ drost van Vollenhove (dit moet Hans Willem of een van zijn beide broers zijn geweest.) Zijne moeder ziek te Diepenheim III, 59.

„ jonkers, zoons van den heer van Schoonheiden. II, 117, 167, 196, 383(?) 607(?)

Benvis. III, 75.

Berch, minnaar van Jacoba Bartolotti (denkelijk bedoeld Berk. Zie aldaar.) III, 72.
Berchem (plaatsje bij Antwerpen.) III, 89. IV, 21, 22. II, 400, 401, 592.
Berckhout. Zie Berkhout, Teding van.
Berenclaw, Dr., envoyé van Denemarken in Den Haag. I, 69, 403. II, 13, 31.
Berestein. Zeer ziek te Nantes. III, 116. IV, 115.
Bergaigne. (Hendrik van, in 1629 ritmeester, na de inneming van 's Hertogenbosch hoofdschout aldaar tot zijn dood, 6 Oct. 1666. Zijne dochter Johanna Catharina werd in 1655 geschaakt door een neef van Huygens. Zie Chr. H. VIII p. 109 en V. d. Aa.) I, 436.
Berge, Van de, Fransche kramer te Gent. II, 114.
Bergen, Van (mogelijk de schilder Dirk v. B., leerling van Adriaan v. d. Velde. Geb. 1640, † 1690. Zie Allg. Deutsche Biogr.) Converseert met Van Beverningh IV, 10.
„ graaf Herman van, heeft het kasteel Annendael laten bouwen. IV, 35.
„ griffier van. Zie Stapel.
„ heer van. Zie Zurck.
„ prins van. (In 1691 gouverneur van Mons, in 1695 van Brussel. Zie Trevor II p. 144, 267.) II, 532.
„ vrouwe van. (Henriette Francisca, gravin van Bergen-op-Zoom, dochter van Eitel Friedrich prins van Hohenzollern en Maria Elisabeth van Bergen-op-Zoom. In 1654 maakte George van Valkenburg, waarschijnlijk de vader der „Suze", voor wie zij zich volgens Huygens interesseerde, haar zoo ernstig het hof, dat men een huwelijk tusschen hen verwachtte. Zij trouwde echter in 1664 met Frederik Maurits de la Tour d'Auvergne. † 17 October 1698. Zie Chr. H. I p. 292.) III, 66.
„ in Henegouwen. Zie Mons.
„ op Zoom. IV, 4(?), 42, 78, 143, 222. I, 226. II, 204, 572, 601.
Bergen-Wynox (plaatsje in Zuid-Nederland) III, 89.
Bergerole. Schaakt Mlle Chamfort III, 129, 144.
Bergestein, Berkestein. Zie Does, Jacob van der.

Bergeyck, graaf van, minister van Spanje, gezant in Engeland. IV, 171. II, 373, 594.
Bergh, Van den, fourier. IV, 110.
„ „ „ trouwt met Mej. Coopall. I, 471.
Beringen (Henri de Beringhen, kleinzoon van Pieter de B., van Hollandsche afkomst. Zijn vader en grootvader waren kamerdienaars bij Henri IV en Louis XIII; ook hij vervulde dezelfde betrekking, maar werd 1630 verbannen en kwam in 1634 na een verblijf in Zweden aan het hof van Frederik Hendrik, waar hij zeer bevriend werd met Huygens' vader. Later keerde hij terug naar het hof van Louis XIV. Geb. 1603, † 30 Maart 1692. Zie Chr. H. I p. 83 en Fruin op Droste p. 299.) III, 93, 96, 121. IV, 164.
„ Mme de. III, 112, 113.
Berk, heer van Heyligenbergh, minnaar van Jacoba Bartolotti. I, 132, 198, 201, zijn plan tegen Algiers 212, 217, 218, 223, 227, 232, Willem III wil hem niet aanbevelen voor consul te Algiers 236, 240. II, 315, 320, 327, 332, 461, 463. Zie ook Berch.
Berkelbach. (Reynier Berkelbach, nog in 1703 solliciteur-militair te 's Gravenhage. Zie Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande en hare gedenkschriften p. 31.) II, 508, 509, 617, 618, 620, 622.
Berkeley (Barclay), Mylady Arabella, zuster van Dursley (denkelijk vergist Huygens zich hier en was zij eene dochter van Dursley, die in 1646 trouwde met Elisabeth Massingberd.) Geb. omstreeks 1650. I, 425.
„ Charles. Zie Dursley.
„ Lord (Barclay). (John Berkeley, zoon van John B. of Stratton en Christiana Riccard, een rijke koopmansdochter uit Londen. Hij was admiraal. Geb. 1663, † 1697. Zie Nat. biogr.) I, 202, 518. II, 23, 387, 404, 512.
„ Sr.... (John viscount Fitzharding uit het huis Berkeley, denkelijk een zoon van Charles baron B., vicomte Fitzharding, gezant van Engeland in Den Haag († 1665.) Zie Chr. H. V p, 63.) I, 134.

Berkeley (Barclay), Lady. (Barbara Villiers, zuster van Betty, gouvernante der kinderen van prinses Anna, vrouw van den vorige. Zie Gids 1878, II p. 47.) I, 134, 135, 160, 208.

Berkhout, Jacoba Teding van. Zie Huygens, vrouw van Lodewijk.

„ Jan Teding van. (Heer van Sliedrecht. Geb. 1648, † 23 Maart 1728, zoon van Paulus T. v. B. en Jacomina van der Voorst, zwager van Lodewijk Huygens. Raad en burgemeester van Monnikendam, dijkgraaf van Waterland. Ridder van het Heilige Roomsche Rijk. Zie Chr. H. VIII p. 121, 148.) I, 114, 122, 129, 130, 135, 136, 148, 155, 156, 166—168, 176, 179, 182, 184, 186, 188, 190, 193—196, 201, 204, 207, 337, 404, 503, 504, 506. II, 131, 134, 167, 174—176, 180, 182, 275, 277, 302, 303, 313—315, 317, 320, 321, 323, 324, huwelijk 327, 328, 331, 333, 338, 340, 342, 345, 426, in geldelijke moeielijkheden 535, 562.

„ (denkelijk de vorige) IV, 55.

„ „de oudste" (denkelijk Pieter, oudere broeder van den vorige, geb. 15 Nov. 1643, † 5 Februari 1713. Raad en schepen van Delft, lid der Staten-Generaal en van de Admiraliteit van Zeeland. Getrouwd met Elisabeth Ruysch, dochter van den pensionaris van Dordt. Zie Chr. H. VIII p. 148.) II, 273, 317(?), 324(?)

„ vrouw van „den oudsten". II, 273.

„ Lijsbeth, dochter van „den oudsten". II, 273.

„ burgemeester van Den Briel (denkelijk een broer van Sliedrecht en Pieter.) II, 277, 280, 281, 305—307, 309—311.

„ dochter van den burgemeester van Den Briel. Zie Vronestein, vrouwe van.

Berkoffer. (In 1673 was een Berchoffer kommandant voor Willem III in de stad Oranje, toen deze door Louis XIV werd opgeeischt en op bevel van den prins overgegeven. Zie Chr. H. VII p. 376.) Wordt majoor in het regiment Amelisweerdt II, 505.

Berlicum, Van, burgemeester van Heusden. I, 138.

Berlicum, Anna van, oudste dochter van den vorige. Haar quaestie met majoor Flud I, 138, 158, 184, 188, 197, 202, 226, 230, 231, 253, 301. II, 194, 274, 352, 354, 623.

„ Marie van, zuster der vorige. I, 138, 188, 189, 191, 197, 202, 231, 262. II, 194, 274, getrouwd 352.

„ Mejuffrouw van (Marie of Anna). I, 406, 501, 502. II, 138.

Berlo, graaf. (Ook „baron", uit eene Belgische familie, komt sinds 1676 voor als officier onder Waldeck. Kolonel der dragonders van het regiment Waldeck. Hij sneuvelde 1 Juli 1690 bij Fleurus. Zie over hetgeen Huygens IV p. 122 en I p. 245 van hem mededeelt ook Muller, Georg Friedrich von Waldeck und Wilhelm III von Oranien II, p. 212, 290, 292. Zie ook Van der Aa.) IV, 4(?), 108(?), 110(?), 122, jonge neef van 124, 136, 193, 197. I, 245.

Berlijn. III, 1, 16, 29, 30, 34, 37, 40. I, 364. II, 157, 159.

Bern. III, 158.

Bernard, Engelsch godgeleerde. (Denkelijk Bernard Eyston, zoon van William Eyston en Mary Thatcher. Als Franciscanerbroeder droeg hij den naam Bernard à Sancto Francisco. Geb. 1628, † 1709 als lector te Douay. Zie Nat. Biogr.) I, 453.

„ Dr. (Edward Bernard. Geb. 1638, † 1696, zoon van den predikant Joseph B. Bekend astronoom, tevens beroemd linguist en bekwaam theoloog. Hij was professor te Oxford en is geruimen tijd te Leiden geweest, waar hij gaarne zou zijn gebleven als professor in de Oostersche talen. Zie Nat. Biogr. en Chr. H. VIII p. 8. IX p. 297.) I, 529.

„ leverancier van fourage aan het hof II, 514.

Bernardi. (Johu, zoon van graaf Frans Bernardi, gezant van Genua te Londen, op zijn 13de jaar van huis weggeloopen, 1674 in Statendienst; als luitenant nam hij deel aan den slag bij St. Denis; in 1687 teruggekeerd naar Engeland, diende hij als majoor in het leger van Jacobus tegen Willem III. In 1696 was hij betrokken in een

complot tegen het leven van den koning. Geb. 1657, † 1736 te Newgate. Zijne memoires zijn uitgegeven. Zie Fruin, Verspr. Geschr. IV p. 426 en Nat. Biogr.) II, 581.

Bernhardt. Zie Bernsau.

Bernickhuyzen, kapitein. (Edelman van goeden huize uit het land van Benthem, 1678 getrouwd met een nicht van Huygens, die toen woonde bij haar tante Van Amelisweerd. Luitenant, later kapitein. Zie Chr. H. VIII p. 109.) I, 451, 461. II, 86, 133, 529, 612, 625.

„ vrouw van, nicht van Huygens. (Dochter van Christiaan Huygens, drost van Cranendoncq, en Anna Catharina la Bergaigne; kleindochter van Maurits Huygens, secretaris van den Raad van State, broeder van Huygens' vader. Zie Gids 1878, II p. 53.) I, 436, 451, 482, 491.

Bernsau. (Heinrich Ferdinand van, vroeger kapitein in dienst der Staten, later gouverneur van Rijnberk, † 1715 als generaal en gouverneur van Kaiserswerth. Zie Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande en hare gedenkschriften p. 26.) I, 7, 8 (Bernhardt), (91), 133. II, 198, 424.

„ Mevrouw, (Margaretha von Rottkirchen), vrouw van den vorige, dochter van een burgemeester van Keulen. I, 8, 198, 424.

Berny (plaatsje bij Parijs.) III, 100.

Berry, Mrs., tooneelspeelster te Londen. II, 168.

Bersé (dorp in Zuid-Nederland.) I, 479.

Bertie (Bartue), broeder van lord Lindsey. (Denkelijk een der jongere zoons van Montagu Bertie earl Lindsey, † 1666, en diens eerste vrouw Martha Cockaine, die hem vijf, of van de tweede, Bridget Wray, die hem twee zoons naliet. Zie Nat. Biogr.) Zal als envoyé naar Denemarken gaan II, 157, 582.

„ James. Zie Abbington, earl of.

Bertolotti. Zie Bartolotti.

Berty, Mrs. Schrijffout voor Betty (Villiers). I, 194.

Berwick. (James Fitzjames, duke of, zoon van Jacobus II en Arabella Churchill. Geb. 1670, † 1734. Kolonel bij de horse guards, 1690 opperbevelhebber van Jacobus' troepen in Ierland, 1706 maréchal de France. Zie Nat. Biogr.) I, 20, 33, 123, 302, 354. gevangen II, 249, 250.
„ (dorp in Engeland.) I, 34.
Besch, dorp in het Guliksche. IV, 25, 26.
Besingan, vroeger conseiller in het parlement van Parijs. I, 431.
Besoyen. Zie Assendelft.
Besselaer, heer van. Zie Woetsine.
Betby, wijnkooper te Londen. I, 331.
Bethlehem, klooster bij Leuven. IV, 31, 40, 46. I, 447, 448. II, 64, 69, 213, 354—356, 359, 360.
Bethunes, Mlle, Huygens' gastvrouw te Corbay II, 597, haar schoonzoon en dochter 598—600, 603—606.
Betsy (Betty), meid van „nicht Becker". I, 198, 266, 364.
Betty, dienstbode in het leger. II, 212, 222, 227, 231, 236, 237, 619.
„ (Villiers?) II, 324.
Beuckelaar. (Mogelijk een zoon van den veldprediker Kornelis Beuckelaar, die 1665 zijn emeritaat kreeg. Zie V. d. Aa.) I, 414, 419, 470. II, 82, 247, 494, 611, 614, 615.
Beuningen (Koenraad van, de bekende staatsman, zoon van Geurt Dirksz. van B. en Eva Appelman. Geb. 1622, † 20 October 1693. In zijn jeugd was hij al zwaarmoedig en dweepziek, in zijn laatste levensjaren krankzinnig. Zie Fruin op Droste p. 499 vlg.) te Londen IV, 38, 43, 160, 161, 167, 169, 170, 172, 179, 180, 181, 185, 187, 188, 205, 212, 214, 217, 220, 224, sluit defensieve alliantie met Engeland 236, 253, 258, 263, 265. III, 60, 71, 77, 79, 83, onder curateele I, 158, vegetariër 198, 200, 207, 224, krankzinnig 254, 289, 294, 396, 401, 402. II, 44, 68, 167, 168, zijne krankzinnigheid neemt toe 179, 194, is gestorven 277, 290.
„ vrouw van Koenraad van. Zie Bartolotti, Jacoba.

Bevekum of Beauvesché. I, 448, 449. II, 381, 382. (Zie ook Beverum.)
Bevenge. I, 21.
Beverige. Doodgestoken. II, 151.
Beverland. (Hadrianus. Geb. 1653 of 1654, † c. 1712. Geleerd jurist, wiens geschriften echter om hun lossen toon verboden werden in Holland, Zeeland en de stad Utrecht. Door bemiddeling van Isaac Vossius kreeg hij in Engeland een jaargeld, dat hij grootendeels besteedde tot het aankoopen van schelpen, horens, zeldzame boeken en platen. In zijn laatste levensjaren leed hij in hevige mate aan vervolgings-waanzin.) I, 83, 84, 217, 230, 363. II, 154, 173, 176, 177.
Beverloo (dorp.) IV, 33, 37.
Beverningh. (Hieronymus van. Zoon van Melchior v. B., een officier van Pruisische afkomst, en Sibilla Standert. Geb. 1614, † 30 Oct. 1690. Bekend staatsman en op later leeftijd beroemd kruidkundige. Zie V. d. Aa.) IV, 10, 19, ambassadeur te Keulen 20, 21, 25, 57, 58, 164, 169, 225, 226, 259, 262, 270. I, 171, 211, gestorven 355, 357.
Beverum, klooster. (Bevecum?) II, 357, 360.
Beverweert, zoon van. Zie Odijk.
„ de jonge. Zie la Lecq Jr.
„ Mylady Charlotte. (Dochter van Lodewijk van Nassau-Beverweert en Elisabeth van Hoorn. In 1661 was er sprake van een huwelijk tusschen haar en Laurence Hyde, den oom van koningin Mary; later trouwde zij met Lord Ossory, volgens Chr. H. VI p. 24. Elders wordt echter vermeld dat hare zuster Amelia mevrouw Ossory was. Charlotte was hofdame van koningin Anna. Zie Chr. H. III p. 22.) I, 332. II, 192.
„ (Isabella van Nassau.) Zie Arlington, Mylady.
„ (de heerlijkheid.) II, 132.
Beverwijk. II, 621.
Bex, waard in de kastelanij in Den Haag. Zijn dochter IV, 243.
Beyer, De, koopman te Londen. I, 392.
Beyerland. IV, 258.

Beyers, mejuffrouw, getrouwd met David Colyear. II, 9.
Biby, wijnkooper te Londen. I, 514. II, 27.
Bicchi, kardinaal. III, 131.
Bicker (Gerard), heer van Swieten. (Zoon van Cornelis Bicker, burgemeester van Amsterdam; hij was Raad en Rekenmeester der domeinen en Meesterknaap van Holland en Westfriesland, hoogheemraad van Rijnland. Zie V. d. Aa, Geogr. Wdb., op Zwieten.) IV, 203.
Bidal, gearresteerd wegens ongeoorloofde correspondentie. I, 401.
Bidloo. (Govard of Godefried, zoon van Govert B. en Maria Felzers. Geb. 12 Maart 1649, † 30 Maart 1713. In 1690 intendant over alle militaire hospitalen hier te lande, 1694 hoogleeraar te Leiden, 1701 lijfarts van Willem III, na diens dood terug naar Leiden. Zie V. d. Aa.) II, 56, 67, 68, 535, 574, 575, 579.
„ de poëet. (Lambert, broeder van den vorige, apotheker te Amsterdam, die eenigen naam maakte als dichter. Zie V. d. Aa, en over zijn geschrift „Onbepaalde verdraagzaamheid": Hylkema, Reformateurs, passim.) II, 46, 413.
Bielke. Heeft quaesties met Sparrefeld II, 616.
Bierbeeck (dorp.) II, 500, 501.
Bieter, knecht van Huygens, later glazenmaker. II, 534.
Bilderbeeck, mejuffrouw, te Keulen. III, 75.
Bils, De. I, 91.
„ (Pieter Carel de, heer van Coppensdamme, aanzienlijk Zeeuwsch regent, zoon van een beroemd ontleedkundige. Zie Chr. H. IV p. 310.) Van misdaden beschuldigd I, 182.
Bilsen (dorp in Limburg.) IV, 110.
Bimont. II, 83, 89.
Binch (stadje in Zuid-Nederland.) IV, 58—60, 201, 210, 269.
Binckes (Jacob, vierde zoon van Bincke Binckes, geb. te Koudum, † December 1677 bij de verdediging van Tabago, nadat hij 1676 Cayenne had veroverd. Kapitein ter zee. Zie V. d. Aa.) IV, 109.
Binton (dorp in Engeland.) I, 44.
Bints, rivier. IV, 8.
Birkenfeld, prins van. IV, 43, gewond 61, kommandeert

eene brigade 63, 131, generaal-majoor 223, gouverneur van Overijsel II, 129, 260.
Birkenhead. Gevangen II, 586.
Biscaye. II, 415.
Bishop's Aukland (plaats in Engeland of Schotland.) I, 151.
Bisschop. (Waarschijnlijk de Nederlandsche kommandant, die 1676 sneuvelde tegen de Duinkerkers. Zie De Jonge, Zeewezen. III p. 490.) Luitenant van kapitein Heemskerk II, 312, 313.
Bisschoppen, Anglicaansche, voorstellen van, I, 5. (Zie Trevor. I p. 260, 291.) Willen niet bidden voor Willem den derde I 90, 117, 120, 121.
Bitters, mejuffrouw. Is in dienst geweest bij de vrouwe van Obdam. I, 496.
Blackgrave, kapelaan van Willem III. I, 290.
Blackwaite, Blackwale, Blackwel. Zie Blathwaite.
Bladwel en diens vrouw Maul Hinton (misschien bedoeld Blathwaite en diens vrouw Mary Wynter?) I, 51.
Blaespyl (minister te Kleef, kleinzoon van een kleermaker, maar verwant aan minister Straetman en daardoor in groot aanzien te Keulen. Zie Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande en hare gedenkschriften, p. 77, 78.) IV 233.
Blaeuw, stedeboeken van. (Johannes Willemsz. Blaeu, zoon van Willem Jansz. Blaeu, † 28 December 1673. Beroemd boek- en kaartendrukker, van wiens pers o. a. kwamen het groot stedenboek der Vereenigde Nederlanden en van Italië. Zie V. d. Aa.) I, 83.
„ Huygens verkoopt een huis aan. II, 221.
Blagny, Mme de. Huygens ontmoet haar te Genève III, 156—161.
Blair, Mr. (Mogelijk David Blair, de Schotsche kapelaan van Willem III. Zie Nat. Biogr. op Blair, Robert.) Heeft een Zweedsche vrouw I, 158.
Blake (Robert. Geb. 1599, † 1657. Zoon van Humphrey Blake en Sarah Williams; Engelsch admiraal tijdens den oorlog van 1652—1654. Zie Nat. Biogr.) IV, 246.
Blancard, mejuffrouw. II, 344.
Blancart. (Secretaris van Ruvigny, die in 1683 Fransch gezant in Engeland was. Hij had indertijd aan Willem

III inlichtingen verschaft over verbintenissen tusschen Louis XIV en Karel II. Zie Gids 1878 II p. 45.) I, 2, 97, 127, 216, 280(?), 325. II, 330, 437.

Blathwaite. (William. Geb. 1649, † 1717, zoon van William B. en Anna Pavey, secretaris van William Temple toen deze in Den Haag was, ging later naar Zweden en Denemarken, 1683—1704 secretary of war. Hij vergezelde Willem III op diens krijgstocht door Vlaanderen. Zie Nat. Biogr.) I, 73, 76 (Blackwel), 95, 116 (Blackwaite), 171 (Blackwale), 247, 248. II, 36 (Blaswait), 42, 43, 45, 56, 64, 94 (Blatmail), 96, 102, 103, 106, 108, 109, 157—159, 169, 187, 213, 232, 235, 238, 241 (Blaitwait), 246, 247, 249, 250, 264, 282, 378, 379, 384, 386, 392, 394, 401, 419, 424, 430, 537, 573, 578.

Blatzum (Blatzheim.) IV, 22, 23, 25.

Blickenburgh. (Willem, graaf van Nassau, vrijheer van Zeist, kocht in 1687 Blikkenburg. Hij was een zoon van Odijk en stierf v66r 1707. Zie V. d. Aa, Geogr. Wdb. en Fruin op Droste p. 489.) II, 351, 387.

Blitterswijk. Zie Merwyck.

Blocklant (misschien Cornelis van, Med. Dr. en een zeer goed musicus. Geb. te Montfoort in het laatst der 16de eeuw, wonende te St. Amour in Franche-comté Zie V. d. Aa.) Hij bezoekt Huygens te Angers III, 116.

Blois, logement te. III, 114, 121, 122. I, 109.

Blois van Treslong, Jan. Zie Treslong.

Blondel te Brussel, betrokken in de ontdekking van een aanslag op Willem III. IV, 209.

Blyenburg. (Adriaan van, heer van Naaldwijk, zoon van Adriaan van B. en Carolina van Beveren. Geb. 1616, † 1684. Hij was burgemeester van Dordt, lid der commissie voor de opvoeding van Willem III, waardijn der grafelijkheidsmunt van Holland en Gecommitteerde Raad. Als Gedeputeerde te velde redde hij de krijgskas in den slag bij Senef. Zie V. d. Aa.) IV, 50, 54, 64, „le cadet" 69.

„ „l'aisné" (Jacob van Blyenburg, heer van Naaldwijk. Geb. 1612, † 1683, oudere broeder van Adriaan. Zie V. d. Aa.) IV, 69.

Boccage, reist Willem III tegemoet namens den hertog van Cell III, 8, 11, 15, 24, 48 („l'aîné".)
Bockelzen, Jan, horlogemaker. III, 147.
Bodeck, mejuffrouw. I, 127.
Bodegraven. I, 432. II, 132, 201, 427.
Bodenbroeck, kapitein. (Een dergenen, die markgraaf Philips Willem van Brandenburg plachten te bezoeken tijdens diens verblijf in Holland in 1686. Zie Fruin op Droste p. 443.) I, 260, 271, 426, 428, 525, 526. II, 7, 185, 314, 317, 319, 322, 326, 335, 368, kolonel 370, 382, 455, 616.
„ vrouw van kapitein. II, 185, 314, 317, 319.
„ zoon van. II, 314, 319, 335.
Boeckholt, Lijsbeth, geboren Boers. II, 539.
„ (dorp in Brabant.) IV, 9.
Boer, kapitein De. (Andries de [of den] Boer, afkomst onbekend, 1707 vice-admiraal van Zeeland, † omstreeks 1718. In 1688 was hij bevelhebber van het fregat „De Zomer" dat met Willem III naar Engeland overstak. Zie V. d. Aa.) I, 7.
Boers. (Misschien Willem Boers, 1679 vaandrig onder luitenant-kolonel Cabeljauw. Zie Wapenheraut VI 2. p. 92.) Gaat met Willem III naar Den Haag IV, 250, 251.
„ de oude, woont in Den Haag. II, 49.
Boetzelaar. (Filips Jacob van den) heer van Asperen. (Zoon van Filips Jacob v. d. B. en Anna van der Noot. Geb. 5 Augustus 1634, † 24 Maart 1688. Gecommitteerde Raad, hoogheemraad van Delfland. Ten onrechte is hij verdacht van schuld aan den moord op de gebroeders De Witt. Zie Fruin Verspr. Geschr. IV p. 378, V. d. Aa en Chr. H. VIII p. 110.) IV, 115, 190.
„ (mevrouw Van den) vrouwe van Asperen. (Cornelia van der Myle, erfdochter van Raaphorst, weduwe van den vorige. Zie Chr. H. VIII p. 110.) Proces tegen de vrouwe Van der Myle I, 382. Van der Noot is haar schoonzoon II, 62.
„ (Frederik Hendrik van den) heer van Langerak (zoon van Gideon v. d. B. en Louise de Cler-

mont d'Amboise. Hij was 1660 kapitein, is later geschorst, maar was 1671 kolonel. Lid van de Ridderschap van Utrecht. † 1674 bij Senef. Hij was getrouwd met Juliana Ferens. Zie Fruin op Droste p. 361, 364 en Chr. H. III p. 181.) IV, 6, 23, 24.

Boetzelaar (van den) heer van Langerak. (Denkelijk een zoon van den vorige.) I, 60, 62, 94.

„ (Karel van den), heer van Nieuwveen, (broer van Filips Jacob. Zie boven. Geb. 13 Augustus 1635, † 28 Januari 1708. Hoogheemraad van Schieland, later van Delfland, Raad en Rekenmeester der domeinen en meesterknaap van Holland. Zie V. d. Aa. Hij was eerst getrouwd met de zuster van mevrouw Buat, Anna Catharina Musch, later met Sophia Ferens. Zie Chr. H. III p. 204). IV, 115, 168. I, 95, 96, 99, 105, 115, 172, vader van gravin Stirum 405. II, 423—425, 429.

„ zoon van (denkelijk zoon van den vorige. Deze had bij zijne eerste vrouw twee zoons, beiden ongehuwd overleden nl. Filips Jacob v. d. B. v. Waalsdorp en Cornelis. Zie v. d. A.) I, 344, 446.

„ mejuffrouw van den (Elisabeth, dochter van Karel v. d. B., zie boven, en van Anna Catharina Musch. Later was zij gravin Van Stirum. Zie aldaar.) III, 70, 77.

„ vrouwe van. (Sophia Ferens, tweede vrouw van Karel van den Boetzelaar van Nieuwveen.) Stiefmoeder van gravin Van Stirum I, 370.

„ het kind van (denkelijk bedoeld de kleine Mie van Stirum, die bij freule Golsteyn woonde en wier moeder eene Van Boetzelaar was.) II, 567.

Bohemen, prinses Louise van. (Een der dochters van Elisabeth Stuart, dochter van Jacobus I, en den „winterkoning" van Bohemen, Frederik van de Paltz. De familie woonde tusschen 1620—1661 in Den Haag. Zie Chr. H. III p. 203.) III, 77.

Boileau. (Nicolas Boileau Despréaux, zoon van Gilles B. en Anne de Nielle, beroemd Fransch satyrendichter, geb. 1 November 1636, † 13 Maart 1711.) IV, 29.
Bois du Sr. Isac. IV, 199. I, 486, 487, 531.
„ (Simon du Bois, zoon van Hendrick d. B. en Helena Leonora Sieveri, geboren te Antwerpen, † 1708. Leerling van Wouwermans, portretschilder, sinds 1685 te Londen gevestigd met zijn broer Edward, die geboren was 1622, † 1699, en een minder bekwaam schilder was dan hij. Nat. Biogr.) I, 379. II, 316.
Boisdavid. (Uit Frankrijk gevlucht naar Cell, waar hij een goede betrekking en een jaargeld kreeg. Chr. H. VIII p. 302.) Hoofd der Fransche factie te Cell III, 12, 13, 19, 52.
Boision (naar het schijnt een arme refugié, dien Huygens protegeerde.) I, 16, 54, 84, 145, 160, 163, 189, 196, 199, 201, 207, 208, 213, 223, 232, 234, 241, 246, 247, 252, 254, 255, 257—260, 262, 266—269, 271, 273, 277—280, 323, 326, 328, 331, 332, 334, 335, 337, 339, 344, 345, 347, 348, 350—356, 358—361, 363, 364, 366, 368—371, 374, 375, 377, 379, 381, 384, 389, 393, 422—424, 426—428, 510—512, 515, 519—525, 527, 528, 531. II, 2, 3, 5—7, 9, 12, 13, 15, 20, 24—28, 104, 128, 143—151, 153—156, 159, 161, 162, 164, 166—179, mejuffrouw, met zuster 182, 183, 186, 191, 192, 259, 312—315, 317, 319—323, zoon van een apotheker 324, wil Huygens' hofmeester worden 331, 333—337, 339, 340, 432, 435—437, 440, 441, 444—446, 448—455, 457—459, 461—464, 466, 469, 471—473, 475, 479, 480, gestorven 481, 482.
Boisserie, La. (Buisserie.) IV, 202, 208, 216.
Bolduc. Zie 's Hertogenbosch.
Boll, uit Haarlem, betrokken in de zaak van Buat. III, 64.
Bologne, Jean de. Zie op Jean de Bologne.
Bolspolder, Huygens voert een proces over den. II, 389.
Bolton, Lord. (Charles, oudste zoon van John markies v. Winchester en Jane Savage. Geb. 1625, † 1699, in 1689 verheven tot duke of Bolton. Vijand van Marlborough, in 1688 trouw helper van Willem III. Whig. In 1689 lid van den Privy Council. Zie Nat. Biogr. en Trevor I

p. 249. II p. 2, 16, 163, 177, 368.) I, 84, 85 (markies van Winchester) 203, 208, ongunstig oordeel van Sylvius over hem 210, 329, 449, 492, 497, 505. II, 11.
Boly, ijzerhandelaar te Londen. II, 154.
Bommel. IV, 17, 18. I, 144, 457.
Bon, De, te Genève. III, 160.
Bona, de Algerijnen krijgen toevoer uit. I, 212, 218.
Boncour, regiment. I, 303.
Bonef (plaats in Zuid-Nederland.) IV, 30, 363.
Bonerus, Oostfries. III, 139.
Bonet. II, 462.
Bonn. IV, 12, 16, 17, 20, 40, 108. I, 150, 161, 182, 189, 192.
„ kommandant van IV, 17.
Bonnema, officier. Overleden IV, 272.
Bonrepos, Fransch gezant in Engeland. I, 45.
Bons, De, president van Breda. IV, 146, 259.
Boom, dorp tusschen Mechelen, Antwerpen en Willebroeck. IV, 231, 236, 240, 243, 244, 247, 248, 253.
Boontje, uit Rotterdam. II, 256, 257.
Booth, burgemeester (Cornelis, zoon van Everhard B. en Alida Ruysch, in 1656 en 1657 burgemeester van Utrecht. Zie v. d. Aa, op Everhard B.) IV, 42.
„ Zie Barlow, Edward.
„ Zie Dellamere, Lord.
Borch, heer van den, † in Den Haag I, 205, 257.
Borchloon. II, 243.
Borck, regiment van. IV, 115, 117.
Bordeaux. I, 249, 465. II, 133.
Bordel, mejuffrouw. IV, 230, 231.
Bordone, Paris. Zie Paris Bordone.
Boreel. (Jacob, zoon van Willem B. en Jacoba Carels. Geb. 1 Maart 1613, † 21 Aug. 1697. Hij bekleedde onderscheiden gezantschappen en was schout en burgemeester van Amsterdam. Ook nam hij deel aan de onderhandelingen te Rijswijk. Zie V. d. Aa.) IV, 44, 45, 47, 48, 55, 64, 65, 137, 252, 254, 258, 259. I, 109. II, 621.
„ (Johan, baron van Vreemdijke, Steelant en Peereboom, heer van Duynbeke, Westhoven en Domburg. Edelman aan het hof van Frederik Hendrik

en Willem II. Oudere broeder van Jacob. Luitenant-kolonel der infanterie. 1681 Ruwaard van Putten, 1685 kommandant van Den Briel. Geb. 29 Oct. 1627, † 19 Maart 1691. Vóórdat de Staten van Holland de opvoeding van Willem III hadden op zich genomen, was hij diens hofmeester. Zie Gids 1878 II p. 46. Chr. H. IV p. 490. V. d. Aa.) IV, 45(?), 47(?), 55(?), 64—68(?), 74(?), 84(?), 90, 91, 98, 99, 103, 251. III, 75. I, 6, 9, 255, 256, 276, 297, 496.

Boreel, mevrouw. (Amarantha van Vredenburg, vrouw van Johan B. Zie Gids 1878 II p. 46.) IV, 45, 55, 103, 104. I, 255, 256, 276, 297, 496.

„ muntmeester. II, 135.

„ (mogelijk bedoeld Jacob, die 1695 nog leefde.) II, 487.

Borgomanero (Borgomainé). (Carl Emmanuele d'Este, markies van Borgomanero. Geb. 1622, † 24 Oct. 1695, Spaansch gezant te Londen, Den Haag en Weenen, later onderkoning van Galicië en Staatsraad. Zie Villars p. 180.) IV, 179, 185, 214, 217, 220, 221, 224, 239.

Borneval, mevrouw De, te Utrecht. IV, 10. III, 73.

Bornheim, huis van den Keurvorst te. III, 40.

Bornius. (Is gearresteerd geweest door de lieden van Hulsterambacht. Misschien een zoon van den Leidschen professor, vóór 1666 een der gouverneurs van Willem III. Zie Chr. H. I p. 56.) IV, 33.

Borri (Giuseppe Francesco. Geb. 4 Mei 1627 te Milaan, † 10 Augustus 1695 in de gevangenis te Rome. Zoon van Brando Borri. Alchimist en geneesheer, in 1662 in Den Haag. Zie over hem Chr. H. IV p. 169 en Bontemantel (ed. Kernkamp) II p. 473—475.) II, 251.

Borssele. (Adriaan van, van der Hooge) heer van Geldermalsen (zoon van Jacob v. B. v. d. H. en Maria van Varick. Geb. 6 Mei 1658, † 29 April 1728. Hij was sinds 1677 edelman van Willem III en werd ook voor diplomatieke zendingen gebruikt. Later in Engeland werd hij groom of the bedchamber. In 1689 was hij bij den gouverneur van Zuid-Nederland en ook aan den Ierschen veldtocht nam hij deel. Lid van den Raad van Vlissingen, van de Generaliteitsrekenkamer, van

den Raad van State en Gedeputeerde te velde. Getrouwd met Geertruid van Welderen. Zie V. d. A.) IV, 222, 248, 263. III, 41, 60, 77, 78, 83. I, 21, 41, 49, 57, 65, 76, 78, 108, 115, 119, 120, 126, 127, 133, 134, 137, 138, 140, 163, 165, 166, 216, 227, 274, 281, 367, 371, 375, 399, 404, 407, 413, 428, 438, 446, 448, 465, 469, 471, 485, 488, 492, 497, 499, 500, 502, 530. II, 6, 7, 51, 77, 97, 112, 123, 125, 248, 253, 257, 284, 354, 360—362, 369, 371, 374, 387, 396, 397, 408, 415, 418, 423, 491, 493, 496, 510, 512, 516, 520, 529, 614, 615.

Borssele, Van, de oudste. (Filips Jacob, broeder van Geldermalsen. Geb. 1656, † 5 Maart 1735. Raad en Rentmeester-generaal der domeinen van Brabant, na 1697 Raad der stad Middelburg, na 1712 buitengewoon gezant in Engeland. Zie V. d. A.) I, 127, 133, 497, 499. II, 387.

Borsselen, het leger is te. II, 488.

Bosch, Van den, gewezen pensionaris van Amsterdam. (Mr. Jacob, vroeger secretaris van De Witt, werd 1676 pensionaris van Amsterdam en voerde 1678 een ongeoorloofde correspondentie met Frankrijk. Zie Fruin, Verspr. Geschr. IV p. 403. V p. 52.) Zijne dochters II, 137.

„ Van den, Huygens ontmoet hem te Tours. III, 121.

Boshuyzen, ontvanger voor Z. H. te Roermond. IV, 26.

Bosman, Engelsch kleermaker. I, 144.

Bosmar, adjudant van Waldeck. II, 100.

Bosquet, cense de. II, 527.

Bosschaert. (Geboren te Katwijk, op zijn 14e jaar door Joden gestolen en naar Portugal gevoerd, ontvlucht, nu vrijwilliger in het leger der Staten.) IV, 234.

Bosse, La (Abraham Bosse, graveur te Tours, professor in de leer van het perspectief. Geb. 1611, † 1678. Zie Chr. H. VIII p. 281.) III, 98.

Bossuet. (Jacques Benigne, lid eener regentenfamilie te Dijon. Geb. 28 September 1627, † 12 April 1704. Onderwijzer van den dauphin, zeer beroemd kanselredenaar, 1681 bisschop van Meaux. Zie Nouv. Biogr. Univ.) „de bisschop van Meaux" II, 67, 70.

Bossuit, mevrouw. (Mogelijk de vrouw van Francis van Bossuit, geb. 1635 te Brussel, † 22 September 1692. Hij was beeldhouwer en werkte vooral in ivoor. Zie V. d. Aa). Te Leuven in het leger IV, 43.
Bosvelt, uit Haarlem, lid der rekenkamer van Holland. (In 1672 Gecommitteerde Raad, ten onrechte verdacht van schuld aan den moord op de gebroeders De Witt. Zie Fruin, Verspr. Geschr. IV p. 363, 372.) IV, 6, 16—19, 21, 23, 25, 177. I, 107, 184, 405, 469.
Bouchain, beleg van. IV, 84—86, 88—90.
Bouclier, abt van, onderhandelaar over vrede. II, 608, 612.
Boudaen, Constantia. Zie Caron, mevrouw.
„ bewindhebber te Middelburg. (Denkelijk een verwant van mevrouw Caron, misschien haar broeder, die volgens Chr. H. I 118 te Leiden heeft gestudeerd.) I, 416.
Bouflers. (Louis François, markies, later duc de Bouflers. Geb. 10 Januari 1644, † 22 Augustus 1711, sinds 1693 maréchal de France. Zie Nouv. Biogr. Univ. Zie over zijne gevangenneming in 1695: Trevor II p. 271.) I, 415, 437, 443, 457, 465, 467, 488. II, 87, 122, 128, 129, 218, 361, 390, 391, 508, 527, krijgsgevangen 528, 529, 615, 623.
Bouillon, madame de. (Maria Anna Mancini, dochter van de zuster van kardinaal Mazarin. Geb. 1646, † 20 Juni 1714 te Parijs. Getrouwd met Godfried de la Tour d'Auvergne, broeder van Turenne. Zie Chr. H. IX p. 306, III p. 252 en Fruin Verspr. Gesch. IV p. 169.) I, 63.
Boulanger, ingenieur. IV, 232.
Boullare, dorp bij Ophasselt. IV, 195, 198.
Boulonnois, concierge van het kasteel te Thouars. III, 117.
Bouny, dorpje in Frankrijk. III, 125.
Bourbon. (Charles de, comte de Montpensier. Geb. 17 Februari 1490, † 6 Mei 1527, uitstekend staats- en krijgsman In 1525 nam hij Rome in en verwoestte het. Zie Nouv. Biogr. Univ.) IV, 94.
Bourgoigne. III, 144.
Bourgondië, bastaard van. Zijne afbeelding op een altaarstuk in de Grande Chartreuse. III, 138.
Bourgondiër, een. IV, 95.

Bournonville. (Alexander II Hippolyte Balthazar duc et prince de, geb. 5 Januari 1616, † 20 Augustus 1690, kamerheer der keizers Ferdinand III en Leopold I, generaal, 1676 maître de camp général, lid van den krijgsraad in Spanje,.1677 op Sicilië, later onderkoning van Catalonië en van Navarre. Zie Villars p. 299.) IV, 245.
Boussoye, kasteel. IV, 218, 219.
Boussu, graaf van. IV, 94.
„ (dorp in Zuid-Nederland.) IV, 93—95.
Boutesen, Kien. (Denkelijk dezelfde die gewoonlijk alleen „Kien" wordt genoemd en kamerdienaar van Willem III schijnt te zijn geweest.) I, 80.
Bowye, kapitein. I, 190, 207, 216.
Boxtel. IV, 7.
Boyle. (Robert. Geb. 25 Januari 1627, † 1691, zoon van Richard B. earl of Cork en Catharina Fenton, zeer beroemd natuurkundige, schrijver van The general history of the Air, dat 1692 verscheen. Zie Nat. Biogr.) I, 57, 142, 330. II, 175, 475.
„ de oudste Mr. (misschien Charles B. earl of Cork, oudste zoon van Charles lord Clifford en Jane, dochter van William duke of Somerset. Hij trouwde met Juliana Noel en zijn eenige zoon werd geboren in 1695. Zie Burke's Peerage op Cork, en Nat. Biogr.) I, 455.
Boyne, slag aan de. I, 294—296, 378.
Br., Mlle de. (Denkelijk Hedwig de Brederode. Zie aldaar.)
Br..... (Denkelijk bedoeld Brienne. Zie aldaar.) II, 97.
Brabant, griffier der Staten van. IV, 47.
„ IV, 4, 266. Secretariaat van den Raad van — I, 64, troepen naar — 404, 410, 436, 437, 459. II, 8, 389.
Braeckel, kolonel. IV, 65.
Bragelonne, Fransch edelman, verbonden aan het hof van den overleden hertog van Hannover. III, 7.
Brakel, kapitein. (Cornelis, zoon van Pieter v. B. en Geertruid van Solingen. Geb. 16 November 1661, † 31 Mei 1717, kapitein ter-zee sinds Mei 1689. Zie V. d. Aa.) I, 91, 438.
„ (Braeckel) schout-bij-nacht. (Jan, Rotterdamsch zeekapitein. Geb. 1618, ± 1678 schout-bij-nacht,

† 1690 voor Bevezier; zoon van Johan van Brakel en Hendrika Millink. Bij den tocht naar Chatham onderscheidde hij zich door het veroveren van een Britsch fregat.) I, 202.

Braine-le-Chateau (dorp in de Zuidel. Nederl.) IV, 115. I, 486.

Braine-le-Comte (dorp in de Zuidel. Nederl.) IV, 56, 95, 208, 269. I, 442.

Bramford (dorp in Engeland.) I, 49, 90.

Brande (Jan Pieter van den, heer van Cleverskerke, zoon van Cornelis van den Brande en Maria de Meyer. Hij was burgemeester van Middelburg, lid der Staten-Generaal en in 1694 ambassadeur in Engeland. † 28 December 1712. Zie V. d. Aa.) II, 554, 561, 574.

Brandenburg, Keurvorst van. (Frederik Willem I, „de Groote Keurvorst", zoon van George Willem; regeerde 1640—1688 en was getrouwd met Louise Henriette, zuster van Willem II. Geb. 6 Febr. 1620, † 29 April 1688. Zie Villars p. 63.) Slaat de Zweden bij Fehrbellin IV, 41—43, 69, 74, 107, 110, 144, 146, 156, 173, 233, 256, 261, 262. III, 1, 13, 16, 24, 29, 30—32, 34, weert een inval der Zweden af 36, 38, 41, 56. „De overleden Keurvorst" II, 446.

„ oude Keurvorstin van. (Dorothea van Holstein-Glücksburg, de tweede vrouw van den Grooten Keurvorst. Zie Fruin op Droste p. 443.) III, 35, 38. I, 364, 365, 495.

„ Keurvorst van. (Frederik III, zoon van den vorige. Geb. 21 Juli 1657, † 25 Febr. 1725, 1688 Keurvorst, 1701 Koning van Pruisen.) (Erfprins) III, 34. I, 12, 100, 167, belegert Bonn 182, 264, 398, 437, 443, 454, 456, 470, 500, 506. II, 63, 82, 88, 93, 95, 208, 218, 228, 230, 294, 352, 359, 365, 495, 506, 507, 525, 538, 620, 622, 624.

„ Keurvorstin van. (Gemalin van den vorige. Zie Lettr. et Mém. p. 4, 72, 160.) I, 264. II, 622, 624.

Brandenburg, overleden erfprins van. (Oudste zoon van den Grooten Keurvorst, die vóór zijn vader overleed.) III, 30.
„ prins Lodewijk van. (Zoon uit het eerste huwelijk van den Grooten Keurvorst, † April 1687. Zie Fruin op Droste p. 448.) III, 30, 34, 37, 40.
„ prins Philips van (?). Zie Philips.
„ dochter van Frederik III, Keurvorst van. Gerucht dat Willem III met haar zal trouwen II, 622, 624.
„ envoyé van. I, 175. II, 63. (Zie verder Danckelmann, Van Diest en Schmettau.)
„ luitenant-kolonel in het leger van. II, 450.
„ de oude mark. III, 33, 40.
„ de stad. III, 33.
Brandon, Lord. (Charles Gerard viscount of —, second earl of Macclesfield. Geb. ± 1659, † 5 Nov. 1701, zoon van Charles Gerard en Jane de Civelle. Hij werd in 1683 om politieke redenen gevangen gezet en in 1685 als medeplichtig aan het rye-house-plot ter dood veroordeeld, maar begenadigd en vrijgelaten. Onder Willem III was hij generaal en lord-lieutenant van Lancashire en Noord-Wales. Zie National Biography.) I, 198, 201.
„ mejuffrouw. (Denkelijk een der beide zusters van den vorige, Charlotte of Anna. Haar vader, die als zeer geldzuchtig bekend stond, had te Leiden gestudeerd en tijdens de ballingschap der Stuarts veel in hunne omgeving verkeerd. Vermoedelijk had hij aan Karel II, met wien hij naar Engeland terugkeerde, geld voorgeschoten, dat zijne dochter later terugeischte. Zie Nat. Biogr.) II, 34.
Brandt, kolonel. IV, 62.
Braschaten (ook Braxaten), dorp in België. IV, 5, 80, 244, 253. I, 441. II, 592.
Brasgirdle, Mrs. Tooneelspeelster te Londen. II, 168.

Brasser. (Misschien Theodoor Brasser, kapitein in het leger der Republiek, als envoyé-extraordinair naar Engeland gezonden. Volgens hetgeen Chr. H. IV p. 230 van hem verteld wordt, is het zeer mogelijk dat hij een duel heeft gehad met Boreel of een ander.) Heeft Boreel gewond IV, 99.
„ mevrouw. (Geertruid Hooft, dochter van Hendrik Hooft, burgemeester van Amsterdam, en Agatha Hasselaer; in 1667 getrouwd met den vorige. Zie Chr. H. IV p. 230. VIII p. 122.) III, 66.
„ Truy (denkelijk dezelfde als de vorige.) I, 90.
„ burgemeester van Den Briel. II, 281, 282, 306, 309.
„ dochter van den vorige. II, 281.
Braunichausen, kapitein. III, 44.
Brawiler, abdij bij Keulen. IV, 11, 12, 21.
Braw. Zie Browne.
Brawne. Zie Browne.
Braxton (dorp in Engeland). I, 13, 22.
Bray (dorpje bij Binch). IV, 60.
Breadalbane. (John, second earl Breadalbane, zoon van Sr. John Campbell of Glenorchy en Mary Rich, dochter van den earl of Holland. Geb. 1662, † 1752. Hij was schuldig aan den beruchten moord bij Glencoe. Zijn tweede vrouw was Henriette, zuster van Betty Villiers. Zie Gids 1878 II p. 47, Trevor II 179.) II, 501 („Myl. Brade Albion").
Brecht, ritmeester. Gecasseerd II, 226.
Breda. IV, 42, 78—80, 144—146, 156, 159, 217, 226—229, 234, 240, 241, 243—245, 247—249, 252, 255. I, 180, 233, 410, 413, 418, 419, 440, 441, 451. II, 41, 47, 54—57, 87, 129, 201—203, 205, 246, 249, 250, 264, 270, 349—351, 353, 494, 530, 532, 610, 622.
Brederode, Amelia Wilhelmina van. Zie Montpouillan, eerste vrouw van.
„ (Wolfert van, zoon van den Veldmaarschalk Johan Wolfert, die achtereenvolgens getrouwd was met gravin Anna van Nassau en Ludovica Christina van Solms. Geb. 18 Nov. 1649, ongetrouwd † 21 Juli 1679. Zie V. d. Aa.) IV, 17, 23, 49, 51, 65, 68, 124, 180, 236, 244.

Brederode, freule van. (Hedwig Agnes, dochter van den Veldmaarschalk en Ludovica Christina van Solms. Zij woonde te Vianen en stierf ongehuwd 7 Dec. 1684. Zie Fruin op Droste p. 514 en Chr. H. III p. 242.) IV, 55. III, 20(?), 86.
„ (Truy van? Zie Gids 1878 II p. 43.) II, 109.
Bree, Van. Predikant. II, 103, 105, 112.
Bremen, bisdom. IV, 41, 55.
Bremond. Gevangen genomen II 182, 189, 190, 199, 201.
Bres, jongste nichtje. Bruid van een schepen van Middelburg I, 501.
Bresjes, lid der vroedschap van Dordt. II, 325.
Brest. I, 115, 134, 174, 379. II, 68, 85, 91, 368.
Bret, mej. Du. Getrouwd met De Langhe IV, 186.
Bretagne. IV, 53.
Breuckelerweerdt, raadsheer. (Vermoedelijk wordt bedoeld Johan Raye, heer van Breukelerwaard: zie Elias, De Vroedschap van Amsterdam I p. 508.) Heeft een manslag begaan te Amsterdam II, 98, 99, 108.
Breugel, „de fluweele" (Johan, zoon van den „ouden Breughel" en Maria Coucke. Geb. 1568, † 1625. Gevestigd te Antwerpen. Op zijne schilderij „het Paradijs" bracht Rubens de figuren aan. Zie V. d. Aa.) IV, 101, een stuk van hem en Rubens samen gekocht door Willem den Derde 178. I, 411. II, 269.
„ „de oude". (Pieter, ouders onbekend, noemde zich naar zijne geboorteplaats Breugel bij Eindhoven. Geb. 1530, † 1569; na veel reizen, o. a. in Italië, gevestigd te Antwerpen. Hij wordt ook wel de „Boerebreughel" genoemd. Zie V. d. Aa.) Zijn „Boerekermis" IV, 101—103, 106, 108, 178(?). II, 34(?), 273.
Breukelen. Hans, postillon uit — II, 225.
Breul (stadje in Keulsch gebied.) IV, 12, 13.
Brexham (de plek waar Willem III in 1688 landde). I, 16.
Briançon, beleg van. II, 118.
Bride, gewezen kapelaan van Hare Hoogheid. I, 82, 94, 100.
Bridemouche, knecht van Boision. I, 368. II, 9.
„ knecht van Granmare. II, 66.

Bridgeman, secretaris van Sidney. I, 156, 386.
„ vrouw en dochter van. I, 156, 277.
Briel, twee zoons van B., burgemeester van Delft. (Misschien verwant aan Ellemeet, wiens moeder eene juffrouw Briels was.) II, 384, 558.
„ mejuffrouw. II, 304.
„ Den (de stad). IV, 207. I, 2—4, 6, 11. II, 82, 125, 277—280, 290, 291, 294, 297, 298, 305, 307, 309, 310, 346, 414, 430.
Brienenburg. (Denkelijk verschreef Huygens zich en bedoelde hij een der beide kamerdienaars van Z. M., 346, 414, Brienne of Baersenburgh.) I, 129.
Brienne, kamerdienaar van Willem den Derde. IV, 85, 105, 160, 241, 248. III, 54, 80. I, 208, 218, 251, 515. II, 29, 48, 49, 57, 97 (? „Br." verdacht van verraad), 105, 124, 146, 160, 223, 235, 264, 359, 485, 553, 554, 564, 567, 570, 571, 573, 586, 587.
„ de vrouw van, van haar zelve Juffr. Germain. I, 515, 524. II, 28, 160, 181, 264, 546, 571, 586.
„ Judith Germain, de zuster van de vrouw van. I, 524. II, 160, 181, 546, trouwt met Mr. Persode 567.
Brigeman. Zie Bridgeman.
Briquemant, luitenant-generaal der Brandenburgsche troepen. I, 437.
Brisewitz. Zie Preswitz.
Brisson, ritmeester. II, 414, 436, 437.
Bristol, bisschop van. Zie Treslawney.
„ (de stad). I, 29, 31, 34.
Brixham. Zie Brexham.
Brochet, pruikenmaker te Brussel. IV, 47, 52.
Broeck, Van den, predikant in het leger, neef van Isac. II, 97, 237.
„ Van den, uit Dordt. I, 259, 261, 263, 265. Wordt in 1693 schout van Turnhout II, 231.
Broeckhuysen. Zie Latmer, heer van.
Broeders, Mrs. Verhuurt aan Huygens kamers te Londen I, 178, 505. II, 260.
Broen, kapitein en schilder. Zie Browne.
Brogne (dorp bij de Sambre). I 479, 485.

Bronckhorst (Mr. Vincent van, regent van Amsterdam. Hij weigerde als zoodanig in 1672 met Frankrijk te onderhandelen en maakte zich verdienstelijk bij het doorsteken van den Diemermeer. In 1677 werd hij lid van den Hoogen Raad van Holland, Zeeland en West-Friesland. Zie V. d. Aa.) IV, 115, 196.
„ mejuffrouw, hofdame van Amalia van Solms. I, 405. II, 287, (twee juffrouwen) 535, 560.
Brouay, comte de. I, 204.
Brouwer. Heeft twist met een der Roosebooms IV, 186.
„ kapitein. II, 54, zijn jacht 278.
Browne, Mary, dienstbode te Gravesend. II, 483.
„ kunsthandelaar en schilder. (Denkelijk een zoon òf van den miniatuurschilder en kunstkooper Alexander B., die Karel II en Willem III schilderde, òf van Thomas Browne, geb. 1605, † 1681, die na eerst te Leiden in de medicijnen te hebben gestudeerd, zich later wijdde aan het bestudeeren van antiquiteiten. Zie National Biography en Chr. H. I p. 231.) I, 69, 70, 84, 199, 200, 233, 234, 239, 240, 242, 260, 267, 363, 379.
„ „de lange", kapitein onder kolonel Foulke, later gecasseerd en toen schilder en kunsthandelaar. (Denkelijk een broeder van den vorige.) I, 239 (Broen), 251, 252, 261, 270, 333. II, 26, 29, 185, 187, 188, 316 (? „Braw, schilder en kapitein"), 331, 471, 582.
„ zoon van den kapitein. II, 471.
„ dochter van den kapitein. II, 582.
„ beddemaker te Sherborn. I, 30.
„ knecht van kapitein l'Amoureux. II, 301.
Bruce, Alexander. Zie Kincardine, Lord.
„ Thomas. Zie Ailesbury.
„ broeder van Lord .... (de door Huygens niet ingevulde naam zal moeten zijn die van Lord Ailesbury. De bedoelde Bruce is dan een der jongere zoons van Robert Bruce en Diana Grey; deze hadden acht zoons, van wie vijf vóór den vader stierven. Zie Burke.) II, 329.

Brugge. IV, 154, 156, 164, 230, 231, 233. III, 66. I, 277. II, 62, 102, 409, 410.
„ kanaal van. IV, 148, 156.
Bruggen, kolonel Ter. (Willem ter Brugghen tot het Laar en Wittenstein: zie Hora Siccama, Mevrouw Van Zoutelande en hare gedenkschriften p. 22.) IV, 150.
Brugghe, Van, officier. (Of een officier uit Brugge?) II, 416.
Brun, Le. (Charles Lebrun, beroemd Fransch schilder. Geb. 22 Maart 1619, † 12 Febr. 1690, zoon van een bekwaam beeldhouwer. Hij heeft veertien jaar gewerkt aan de decoratie van het kasteel te Versailles. Zie Nouv. Biogr. Univ.) II, 332.
Brunehault, kapel van, bij Sombref. IV, 208.
Brunhildis of Brunehault (befaamde koningin van Austrasië. Geb. 534, † 614, dochter van Athanagild, koning der West-Goten, en vrouw van Sigibert van Austrasië.) IV, 209.
Bruningh. Zal naar Suriname gaan II, 167.
Bruno (de heilige). III, 138.
Brunswijk, hertogen van. (Rudolf August van Brunswijk-Wolfenbuttel en zijn broeder Anton Ulrich, zoons van August, hertog van Brunswijk-Wolfenbuttel 1635—1666. Zie Chr. H. VIII p. 305.) IV, 40, 52, 54, 55. Zie verder Wolfenbuttel.
„ huis van. (Een der leden van dit huis, de hertog van Hannover, werd in 1692 tot keurvorst verheven om hem te winnen voor de alliantie tegen Lodewijk XIV.) Het verlangt een keurvorstendom I, 189, maakt aanspraak op Saksen-Lauenburg 192.
„ de stad. III, 46.
Brussel. III, 90, 135. IV, 27, 43, 46, 48, 49, 52, 57, 62-64, 66, 75, 81, 82, 85, 95, 96, 98, 99, 113, 147, 176, 178, 182, 183, 188, 189, 192, 196, 200, 202, 203, 206, 208—210, 216, 217, 219, 221, 222, 232, 233, 236, 248, 252, 254, 259, 262, 264, 267, 271, 276. III, 13, 69. I, 406, 411, 412, 414, 415, 418—420, 435, 441, 442, 446, 447, 459, 465, 470, 475, 477, 486, 492, 495—497, 529. II, 36, 40, 58, 60, 68, 69,

Bronckhorst (Mr. Vincent van, regent van Amsterdam. Hij weigerde als zoodanig in 1672 met Frankrijk te onderhandelen en maakte zich verdienstelijk bij het doorsteken van den Diemermeer. In 1677 werd hij lid van den Hoogen Raad van Holland, Zeeland en West-Friesland. Zie V. d. Aa.) IV, 115, 196.
„ mejuffrouw, hofdame van Amalia van Solms. I, 405. II, 287, (twee juffrouwen) 535, 560.
Brouay, comte de. I, 204.
Brouwer. Heeft twist met een der Roosebooms IV, 186.
„ kapitein. II, 54, zijn jacht 278.
Browne, Mary, dienstbode te Gravesend. II, 483.
„ kunsthandelaar en schilder. (Denkelijk een zoon òf van den miniatuurschilder en kunstkooper Alexander B., die Karel II en Willem III schilderde, òf van Thomas Browne, geb. 1605, † 1681, die na eerst te Leiden in de medicijnen te hebben gestudeerd, zich later wijdde aan het bestudeeren van antiquiteiten. Zie National Biography en Chr. H. I p. 231.) I, 69, 70, 84, 199, 200, 233, 234, 239, 240, 242, 260, 267, 363, 379.
„ „de lange", kapitein onder kolonel Foulke, later gecasseerd en toen schilder en kunsthandelaar. (Denkelijk een broeder van den vorige.) I, 239 (Broen), 251, 252, 261, 270, 333. II, 26, 29, 185, 187, 188, 316 (? „Braw, schilder en kapitein"), 331, 471, 582.
„ zoon van den kapitein. II, 471.
„ dochter van den kapitein. II, 582.
„ beddemaker te Sherborn. I, 30.
„ knecht van kapitein l'Amoureux. II, 301.
Bruce, Alexander. Zie Kincardine, Lord.
„ Thomas. Zie Ailesbury.
„ broeder van Lord .... (de door Huygens niet ingevulde naam zal moeten zijn die van Lord Ailesbury. De bedoelde Bruce is dan een der jongere zoons van Robert Bruce en Diana Grey; deze hadden acht zoons, van wie vijf vóór den vader stierven. Zie Burke.) II, 329.

Brugge. [illegible] 154, 15[illegible]
[illegible] 62, 102, [illegible]
[illegible] annual van [illegible]

Brugge. [illegible] Tee [illegible] Laar en Wittenstein [illegible] hare [illegible]

Brugge. Van, officier [illegible]

Brun, Le. (Charles Lebrun, beroemd [illegible] 22 Maart 1619, † 12 Febr. 1690, [illegible] beeldhouwer. Hij heeft veertien jaar [illegible] decoratie van het kasteel te Versailles. [illegible] Univ.) [illegible]

Brunen[illegible] van, bij Sombref. [illegible] 208.

Brun[illegible] (Gefaan, de koningin van Austrasie [illegible] dochter van Athanagild, koning der [illegible] van Sigibert van Austrasie) [illegible]

Brun[illegible] gaan II, 167.

[illegible] 58

[illegible] Rudolf August van Brunswijk [illegible] broeder Anton Ulrich, [illegible] hertog van Brunswijk [illegible] Zie Chr. II VIII p. [illegible] Zie verder Wolfenbüttel [illegible] van dit huis [illegible] tot keurvorst [illegible] voor de [illegible] erlangt [illegible]

[illegible]

4,

1,

76, 84, 89, 92, 93, 97, 99—102, 107, 113, 114, 127, 206, 207, 209, 210, 217, 219, 236, 243, 245, 250, 251, 253, 254, 260, 262, 265—267, 278, 354, 361, 362, 366, 367, 384, 409, 414, 449, 500, 507, 517, 518, 520, 522, 525, 529—532, 624, 627, 628.

Brussel, gouverneur van. II, 532.

„ kanaal van. IV, 264, 267. II, 500.

Brutus, kop van. IV, 144.

Bruyn, mejuffrouw De, te Antwerpen. IV, 175.

„ De. (Cornelis de Bruin of de Bruyn, geb. 1624, † 1719, protégé van Nicolaas Witsen. Hij schilderde en teekende, maar is meer bekend als vervaardiger van reisbeschrijvingen, die hij zelf illustreerde. Hij was meestal op reis, maar woonde 1693—1698 in Den Haag. Zie V. d. Aa.) II, 542, 543.

„ De. Garde-meubles van Willem den Derde. II, 367, 494, overleden 520.

Bruynestein (Johannes Bruynsteen of Bruynestein, geb. 1642, student in de medicijnen te Leiden 1669, later chirurgijn aan de ambassade der Vereenigde Nederlanden te Parijs, vervolgens in Engeland. Zie Chr. H. IV p. 323.) IV, 31, 38, 44, 46, 48, 56, 69, 70, 84, 98, 110, 141, 160, 166, 210, 216, 270. III, 3, 5, 6, 14, 18, 25, 41, 45, 46, 55—57, 59, 60.

Buat (Henri de Fleury de Coulan, sieur de Buat, zoon van Philippe Henri de Coulan en Esther de Flint; page bij Willem II, later officier, in 1666 onthoofd wegens hoogverraad. Zie Fruin op Droste p. 413, 414. Chr. H. III p. 181.) Willem III spreekt over de zaak van III, 64, 65.

„ mevrouw. (Elisabeth Musch, ook wel Mlle Nieuwveen genoemd, dochter van Cornelis Musch, griffier der Staten-Generaal, en van Elisabeth Cats, dochter van den raadpensionaris. Geb. c. 1640, † c. 1700. Zie Fruin op Droste p. 407 vlg.) I, 176. II, 331.

Buckingham (George Villiers, second duke of B. Geb. 1628, † 1687, zoon van George Villiers en Catherine Manners. Hij was de bekende minister van Karel II en doodde den earl of Shrewsbury in een duel, Januari 1668. Zie Nat. Biogr.) I, 250.

Buckley. (Denkelijk bedoeld de Ier Sr. Richard Bulkeley, een zonderling, zoon van Richard Bulkeley of Dunlavan, lid der Royal Society, later ijverig lid eener Fransche secte van profeten en wonderdoeners. Hij was mismaakt en kan daarom „de kleine" genoemd zijn. Zie Nat. Biogr.) I, 46, 66, 158. II, 577.

Buerstede (Anthonis van. 1659—1664 schepen, 1665—1667 burgemeester van Breda. Zie Chr. H. IV p. 355.) I, 410—412. II, 56, 203, 204, 205, 351, 352, 533, 538, 539, 610.

„ (Jacob, zoon van den vorige. Geb. 1641. Hij studeerde in de rechten te Leiden en was tusschen 1679 en 1703 afwisselend schepen en burgemeester van Breda. Zie Chr. H. IV p. 355.) IV, 79, 145, 146. I, 411, 440. II, 55, 56, 352.

„ Lijsbeth, dochter van Anthonis. I, 411.

„ mejuffrouw, dochter van Anthonis, weduwe van De Clerck. I, 411.

Buillon (= Biljoen, bij Velp) buitenverblijf van den veldmaarschalk Spaen. I, 498.

Builly, nicht van Huygens. II, 221.

Buissière (Fransch plaatsje, bij Nevers). III, 125.

Buisson, M^r. en Mlle Du. Huygens ontmoet hen te Genève III, 151, 152, 161.

Buitenhof, het. I, 54.

Bulau, (Bulo, Berlo). IV, 4, 108, 110, 113, 116, adjudant van Willem den Derde 129, 147, 154, 171. II, 401, 457.

Bulauw, edelman van den hertog van Cell. III, 17, 23, 32.

„ broeder van den vorige, reist met den prins van Osnabrück naar Cell. III, 23.

Bulderen, Van (Henry, 1683—1710 boekverkooper en uitgever in Den Haag. Zie Ledeboer, Alfabetische lijst der boekdrukkers, boekverkoopers en uitgevers in Noord-Nederland.) I, 501, 505. II, 285, 298.

Bulkeley. Zie Buckley.

Bulstrode, architect. I, 90, 124, 219, 220.

Buoy, kapitein. I, 258.

Burch, Engelsche kapelaan. I, 441, 453, 458, 459, 477, 484, 503. II, 59, 251.

„ „oude heer van". (Denkelijk Franc van der Burch,

baljuw en dijkgraaf van Delfland. Geb. 18 Nov. 1658, † 13 Jan. 1715. Zie zijn portret door Verkolje op het stadhuis te Haarlem. Catalogus 1902, N°. 203.) I, 405, 420, 500.

Burch, Van, Jr. (Zoon van den vorige en diens eerste vrouw Petronella Boogaert.) I, 405.

Burg, Noor. II, 413. Zie Kortenhoef, Noor.

Burges (Denkelijk bedoelt Huygens Daniel Burgess, die echter geen Schot was, maar in 1645 geboren werd te Staines, in Middlesex; zijn vader was Daniel Burgess, die als geestelijke werd afgezet om theologische geschillen. Daniel Jr. was van 1685—1713 ongeordend predikant eener congregatie te Londen; hij overleed in 1713. Een ander verhaal, gelijksoortig met wat Huygens vertelt, is dat hij van den kansel beweerde, dat God Jacobs naam dáárom in Israël veranderde, omdat Hij niet wilde dat diens nakomelingen, Gods uitverkoren volk, Jacobieten zouden heeten! Zie Nat. Biogr.) II, 24.

Burgh, Van der. Instrumentmaker in Den Haag. I, 506.

„ Van der. Broeder van den vorige; hij houdt toezicht over de klokken te Amsterdam. I, 506.

„ (Coenraad, heer van Kortenhoef, zoon van Dr. Albert Coenraetsz. Burgh en Anna Wolphaerts van Diemen. Geb. 1623. Hij ging met zijn vader mede in eene ambassade naar Rusland, werd in 1647 schepen, in 1649 lid der vroedschap van Amsterdam en in 1666 thesaurier-generaal der Unie. Zie V. d. Aa en Chr. H. I p. 120, waar echter abusievelijk 1669 als sterfjaar van Coenraad Burgh wordt opgegeven in plaats van 1699: vgl. Elias, De vroedschap van Amsterdam. I p. 453.) IV, 51, 185. I, 507. II, 285.

„ Albert, zoon van den vorige (vgl. Elias, De Vroedschap van Amsterdam. I p. 454.) IV, 51.

„ Noor. Zie Kortenhoef.

Burlamachi, predikant te Genève. (Fabricius Bourlemachius van Genève, in 1645 ingeschreven in het Album studiosorum van Leiden. Geb. 1625.) III, 146—150, 158, 159, 161.

Burlamachi, Charles, denkelijk broeder van den vorige. III, 150.
Burnedwood of Burnwood, plaats ten Oosten van Londen. I, 429. II, 312.
Burnet. (Dr. Gilbert, de bekende schrijver der „History of my own times", zoon van Robert Burnet en een zuster van Archibald Johnston, lord Warristoun. Hij was Engelsch geestelijke en woonde in 1687 en 1688 in Den Haag, vanwaar hij met Willem III terugkeerde naar Engeland. Geb. 1643, † 1715. Zie Nat. Biogr.) I, 9, 14, 17—19, 24, 32, 35, 49, 79, bisschop van Salisbury 92, 93, 117, 123, 390.
Bussan, schilder. I, 200. (Zie Bassan.)
Buth, lord. II, 297 (drukfout voor Bath. Zie aldaar.)
Butler, Sr. Edward. I, 188.
„ James. Zie Ormond, duke of.
„ Thomas. Zie Ossory.
„ kolonel (Richard B. van Kilcash, jongste zoon van Thomas viscount Thurles en Elisabeth Poyntz. Hij was in 1690 nog niet 80 jaar, want zijn oudste broeder, de markies van Ormond, was in 1610 geboren. Hij was luitenant-generaal bij het Iersche leger en gouverneur van het graafschap Wexford. Mogelijk was zijne moeder Katholiek en daardoor ook hij; toen zijn vader in 1619 stierf, gaf zijne moeder althans een Katholieken gouverneur aan haar oudsten zoon, die echter ijverig lid der Engelsche Kerk bleef. Met Karrick, dat volgens Huygens aan kolonel Butler behoorde, zal wel bedoeld zijn Garryricken, dat sinds 1639 zijn eigendom was. Zie Burke en National Biography.) Broeder van Ormonds grootvader, Katholiek I, 310.
„ kapitein van een Engelsch oorlogschip. I, 285, 307, 345, 503 (?).
„ kapitein bij het leger der Staten, † 1678. IV, 245.
Buttingen. (Zie Hoeufft, Jan Dirk).
Buy, du. Zie Puy, du.
Buyseroo (Adriaan), zoon van Laurens B., heer van Dussen-Muilkerk, Ginhoven en Heeraartsheyninge, den griffier van Frederik Hendrik en

raadsheer, rekenmeester en secretaris van Amalia van Solms, later van Willem III, die 29 Maart 1674 stierf. Zie Chr. H. I p. 149. V p. 430. Adriaan zelf was secretaris van Prins Willem III en zal in 1674 den titel van heer van Ginhoven van zijn vader hebben geërfd. Hij stierf 28 Augustus 1680. Zie Chr. H. IV p. 91.) IV, 99 (?), 251, 252.

Buyseroo (Diederik, heer van Heeraertheyningen, zoon van Laurens Buysero en Elisabeth de Vlaming van Oudtshoorn. Geb. ± 1642. Hij was secretaris van den Raad van 's-Gravenhage, lid van de Admiraliteit van de Maas voor Zeeland en in zijn vrije uren ook dichter. Zie V. d. Aa.) IV, 99 (?). III, 82. I, 83, 145, 347, 353. II, 407.

„ de vrouw van den vorige. III, 82.

„ (mejuffrouw), mejuffrouw van Ginhoven. I, 174.

„ „jongste juffrouw" van Ginhoven. II, 137.

„ Betje. I, 100, 101. II, 284, 287.

„ mevrouw (denkelijk de weduwe van Adriaan), vrouw van Ginhoven. I, 191.

Buyx, neef van Huygens, woont te Antwerpen. III, 90.

Bye (Johan de), heer van Albrantsweert. (Waarschijnlijk zoon van Jacob de Bye, hofmeester van Willem II. Hij was in 1672 kolonel en nam deel aan den slag bij Senef. Hij stierf vóór zijn vader. Zie V. d. Aa.) IV, 6, 33, 35, 36, 41, 43, 48—50, 58, 59, 61, 67, 84, 85, 89, van een grove fout beschuldigd als officier 91, 94, 96, 166, 171, 172, 179, 199, 200, 201, 219. (Misschien is IV, 96, sprake niet van den officier, maar van Jacob, zijn vader, die in 1681 overleed. Huygens spreekt daar beide keeren van „monsieur" Albrantsweert, wat hij anders nooit doet.)

Byngham (Bynam, Bynauw), luitenant-kolonel in het regiment Wijnbergen. (Denkelijk Sr. John B., gouverneur van het graafschap Mayo, die in 1691 in den slag bij Aghrim uit het leger van Jacob II overliep naar dat van Willem III. Zie Nat. Biogr. op Bingham p. 53.) II, 259, 399, 410.

Bijvoegh. I, 383.

C.

(Zie ook op de K.)

C, la. (Wie Huygens met deze letter aanduidt, blijkt niet uit den tekst.) IV, 116.
Cabeljauw, Jan. (Denkelijk Jan Willem, in 1674 majoor bij de cavallerie, bevriend met Lodewijk Huygens. Zie Chr. H. IV p. 476.) IV, 144(?), 266(?). Generaal III, 60, 85. Overleden II, 368.
„ (Cabellau, Cabellauw) Marie. (Zie over hare verhouding tot Heemskerk reeds in 1686 Chr. H. IX p. 373.) III, 23. Erfgename van den filosoof Heemskerk I, 237. II, 534, 535, 630.
„ de „jonge" (misschien Apollonius Cabeljauw, 1640 te Middelburg geboren en die in de correspondentie der Huygensen in 1664 „de jonge" heet. Zie Chr. H. V p. 86.) Tweede zoon van den cavallerie-officier II, 305, 307, 386.
Cadix. II, 232, 245.
Caermarthen, vader van Danby. I, 265, 267, 343, 351, 356, 362, 379, 390, 510, 519.
„ luitenant-admiraal. (Waarschijnlijk een oudere broeder van Danby.) II, 480, 622.
Caetje, meid van Mme de St. Martin. II, 299, 300.
Caillemotte, la. I, 263, gesneuveld aan de Boyne 299.
Caillers (Callières, die in 1696 in Den Haag kwam om uit naam van Lodewijk XIV vrede aan te bieden. Zie Trevor II p. 299.) II, 589, 612.
Caïro. II, 543.
Calais. I, 13, 197, 249, 267. II, 409—411, 527, 528.
Calandrin, neef van Higgins. I, 251 (dezelfde als Calandrini?)
Calandrini, Annelet. (Eene jonge dame te Genève, wie Huygens een weinig het hof maakt.) III, 147, 150—157, 159, 161, 162.
„ neef van Burlamachi. (Vader van Annelet.) III, 139, 146—157, 159—162.
„ vrouw van. III, 147, 152, 159, 160.
„ kleinkinderen van. III, 151.

Caliari, Paolo. Zie Veronese Paolo.
Calino, Italiaansch edelman. IV, 65.
Callenburgh (Gerard of Gerrit van, in 1689 vice-admiraal. Zie De Jonge II p. 488, III p. 705, IV p. 761.) I, 91. II, 403.
Callenfeltz, Steyn. Zie Steyn Callenfeltz.
Callières. Zie Caillers.
Callingford-Kingstone, dorp bij Salisbury. I, 37.
Callot (Jacques. Geb. 1592, † 1635 te Nancy. Graveur en maker van taille-douces. Zie Chr. H. III p. 179.) IV, 237.
Calmthout, dorp tusschen Roozendaal en Antwerpen. IV, 5.
Calvo (comte de, waarnemend gouverneur van Maastricht tijdens het beleg in 1676, terwijl de werkelijke gouverneur, d'Estrades, op het congres te Nijmegen was. Hij kwam uit Catalonië. Zie Trevor I p. 122, Fruin op Droste p. 396.) IV, 113, 123, 126, 127, 129, 135.
Cambel. Zie Campbell.
Cambon. (Aanvoerder van een Hugenootsch regiment, dat o. a. deelnam aan den slag bij de Boyne. Zie d'Arcy II p. 182, Trevor II p. 114.) II, 4, 122, 123, 125, overleden 261.
Cambridge. I, 19, 152.
Cambron, plaats in Henegouwen. IV, 267, 269. II, 262, abdij van 399.
Camerling, betrokken in omkooperijen. II, 482.
Campani (Giuseppe Campani, tijdgenoot van Huygens, zeer beroemd door zijne kijkers. Paus Benedictus XIV kocht zijne verzameling verrekijkers en instrumenten voor het Instituut van Bologna. Zie Chr. H. III p. 46.) IV, 198. I, 70, 76, 257.
Campanine (= kijker van Campani.) II, 513.
Campbell, Archibald. Zie Argyll en Lorne.
„ John. Zie Breadalbane, earl.
„ broeder van den hertog van Argyll. [Zoon van Archibald Campbell earl Argyll († 1685) en lady Mary Stuart.] I, 382.
„ (waarschijnlijk de luitenant C., die in November of December bij Wincanton streed tegen de troepen van Jacobus. Zie Macaulay I p. 579, 580.) I, 28.

Campeggiamenti der Prinsen van Oranje (= boek over de legerplaatsen van.) II, 285, 297.
Campen, Mr. Van —'s paard. III, 118.
Cana (in Gallilaea.) III, 42.
Canard (Cannart), koopman te Saumur. III, 95, 114.
Canarische eilanden. II, 239.
Candale, monsieur de. III, 102, 103.
Cannenborch. Zie Kannenburgh.
Canon (president, die de belangen van Lotharingen behartigde bij de vredesonderhandelingen in 1695. Zie Trevor II p. 301.) IV, 36.
Canterbury, aartsbisschop van. Zie Sancroft, Tennison, Tillotson.
„ II, 345.
Capel, Sr. Henry. (Lid van de Commons in het Convention-Parliament van 1689, lid van den Privy Council, commissaris van de thesaurie, lord-justice van Ierland, † 30 Mei 1696. Hij werd baron van Tewksbury. Zie Trevor I p. 356, II p. 2, 3, 257, 307; Lettr. et Mém. de Marie p. 156.) Sylvius wantrouwt hem I 210, hij krijgt zijn afscheid als commissaris der thesaurie 248. II 22, 173.
„ (Capol) kolonel. II, 367, 402, 520, 521, 523.
Capelle, Van de. II, 28.
Caprara, graaf. IV, 84, 85, 87, 97—99.
Capucijnerklooster bij Lyon. III, 121, 126.
Car, Lady. I, 220. Zie ook Carr.
Caravaggio. Zie Agnolo, Mich.
Caravas, Mme de. (Alis Ripperda, dochter van Willem R. en Alida van Buckhorst, getrouwd met Louis Arnaud Gouffier, graaf van Caravas. Zij woonde te Parijs, waar Christiaan Huygens haar af en toe sprak. Zie Chr. H. VI p. 81 en Wapenheraut V p. 217.) II, 205, 206.
Cardinal, klerk van Blathwaite. II, 264.
Carelson, graaf. (Zoon van Karel X Gustaaf van Zweden, kolonel der infanterie te Deventer, in 1688 met Willem III naar Engeland. Zie Fruin op Droste p. 453.) I, 112.
Carer (met wien Huygens omgang had op zijne reis naar Genève). III, 143, 145, 146, 149, 154.
Carickfargus (dorp in Ierland.) I, 285, 293, 306.

Carlier of Carelier, Mejuffrouw. (Petronella C. trouwde in 1692 met Jan Caron, ontvanger der convooien en licenten in Den Bosch. Zie Chr. H. VI p. 85.) II, 95.
Carlin, Carling. Zie Caslin.
Carlingford (plaats in Ierland.) I, 290, 291.
Carlo. Zie Catherlagh.
Carnaby of Soutark, Lady. I, 267.
Carney, Engelsch procureur. Vraagt Suze van Valkenburg ten huwelijk III, 67.
Caron, Madame. (Constantia Boudaen, dochter van Balthazar B., lid van den Raad van Brabant. Geb. 1626, getrouwd met François Caron, die in opdracht der Fransche regeering naar Madagascar ging, maar zijne familie te Parijs liet; in 1673 werd zij weduwe. Over de familie Caron handelt zeer uitvoerig Fruin op Droste p. 319 vlg.) III, 72, 73. Katholiek geworden I, 69, 109. II, 338.
„ (Jan, chevalier de St. Michel, zoon van de vorige. Hij vergezelde zijn vader naar Madagascar, kwam later weer in Holland en werd 1682 ontvanger der convooien en licenten in Den Bosch. Zie Chr. H. VIII p. 76, 85.) I, 26, 67, 79, 400. II, 95.
„ oudste zoon van. (Oudere broeder van den vorige. Hij trouwde in 1674 met de dochter van een juwelier uit Parijs, van wie hij later scheidde; sinds 1689 woonde hij in Engeland. Zie Chr. H. VI p. 85, VII p. 389.) II, 338, 339, 463.
„ Suzanne. Zie Ferté, Mme De la.
„ Mlle. Zie Grandbonne, mevrouw.
„ mevrouw, Jr. (Mlle Pitau, dochter van den hofjuwelier van Lodewijk XIV. Zie Chr. H. VII p. 389.) II, 338.
„ huis van, in de Wagenstraat te 's Gravenhage. I, 509.
Carondelet, kardinaal. II, 629.
Carpen of Kerpen, plaats in het land van Keulen. IV, 22, 23, 73.
Carpentras, plaats tusschen Orange en Avignon. III, 131.
Carr. „Madame". IV, 31.
„ „Mistress" (naar het schijnt eene andere dan de vorige.) II, 18.

Carr. II, 258.
Carracci (Caras), Annibal. (Annibal Carrache, broeder van den beroemden schilder en graveur Augustino Carrache, zoon van een kleermaker. Geb. 1560 te Bologna, † 1609 te Rome. Zie Chr. H. III p. 184.) III, 111. I, 361, 363.
Carré. Hotelhouder van de Place Royale te Utrecht. (Zie Chr. H. VIII p. 420.) I, 432, 501. II, 84, 195, 347, 423, 536.
„ kinderen van. II, 423, 536.
Carrick (plaatsje in Ierland). I, 310, 313, 314.
Carry, kapitein. I, 192.
Cartesianen. II, 377.
(Cartwright), bisschop van Chester (vroeger deken van Ripon, bisschop geworden door zijne slaafsche gehoorzaamheid aan Jacobus II, lid van den Privy Council. Zie Trevor I p. 215, d'Arcy II p. 175.) I, 283.
Caruti, schilder. II, 467.
Casembroot. (Mogelijk Jan, zoon van Jan Leonard v. C. en Anna Schadé. Hij is in 1660 afgezet als baljuw van Beierland en werd daarna commissaris-generaal der marine. Hij was getrouwd met Cornelia Musch. Misschien ook Leonard d'Casembroot, heer van Willige-Langerak en Rijnestein, vroedschap en schepen van Utrecht, † 29 Maart 1719. Zie Chr. H. III p. 179 en Alg. Ned. Familieblad N. S. XVI p. 44.) Zwager van mevrouw Oudeghein (Ploos van Amstel) I, 506.
„ Mlle. Zeer ziek III, 23.
Caslin (Carlin, Carling), oud man aan het Hof te Cell. III, 12, 19, 26, verplichting van den ouden hertog van Lotharingen aan hem 28. Overleden II, 348.
Cassel. Zie Montcassel.
Cassiopin, kolonel. Komt uit gevangenschap in Frankrijk bij het leger terug IV, 45, 115, 117, 151, 163, 192.
Castairs, Schotsch veldprediker. II, 129, 526.
Casteau (dorpje bij Soignies). IV, 269.
Castelhaven (James lord Audley, earl of; Katholiek, pair in Ierland en Engeland, nam onder Villa-Hermosa deel

aan den slag bij St. Denis. Zijne mémoires zijn in druk verschenen. Zie Fruin, Verspr. Geschr. IV p. 425.) IV, 207, 248.
Castel-Moncajo. I, 412.
Castel-Rodrigo. (In 1643 luitenant-generaal der Spanjaarden in Zuid-Nederland ter vervanging van den landvoogd Don Juan, wien de Franschen geen paspoort wilden geven; vóór 1660 Spaansch gezant te Weenen, sinds 1664 landvoogd der Spaansche Nederlanden. Zie Fruin op Droste p. 284, Villars p. 309, 333.) IV, 228, 229.
Caster (dorp in Zuid-Nederland). IV, 11, 21.
Casteren, kok van Willem den Derde. I, 136.
Castergat, dorp op een mijl afstand van Gaasbeek. IV, 82, 83.
Castlodermott, Iersch dorp. I, 306.
Castro, Antwerpenaar. IV, 5, 235, 240.
Catalonië. II, 220, 496.
Caterus, pater. Huygens ontmoet hem te Antwerpen III, 88.
Catharina van Braganza, (weduwe van Karel II.) I, 25, 45, 59, 62, 78, 80, 130, 183, 205, 378. II, 28.
Catherine, een boerenmeisje. II, 103.
Catherlagh (= Carlo, plaats in Ierland.) II, 305, 306, 307, 314.
Catinat, (de bekende veldheer van Lodewijk XIV.) I, 291, 328. II, 118, 273.
Catlijntje, boerevrouw te Santhoven. IV, 7.
Cats, kolonel. (Denkelijk schrijffout voor Cutts; anders misschien bedoeld Jan Willem Maurits van Cats, zoon van den contre-admiraal Joris van Cats, heer van Coulster, en Justina van Nassau, een zuster van de gravin van Hoorne. Zie Chr. H. III p. 221.) II, 56, 108.
Cattenhuys, bij Eppinghem, nabij Brussel. II, 253.
Catwijck. Zie Katwijk.
Caumont, Antoine Nompar de. Zie Lauzun.
„ Armand de. Zie Montpouillan.
Cauw, (Roeland, grootbaljuw van Hulst, zoon van Isaac Cau, griffier van den Hoogen Raad, en Louise Sweerts de Weerdt. Hij was vroeger officier geweest. Zie Chr. H. V p. 32 en VIII p. 309.) IV, 101.

Cauw, mevrouw. (Vrouw van den vorige; Antoinette of „Toontje" Schadé, dochter van Willem S. van Westrum en Aemilia van Kinschot. † 22 April 1703. Zie Chr. H. VIII p. 309.) IV, 101, 181. II, 284.
„ „de weduwnaar", zoon van de vorigen. I, 174, 191.
„ „de commissaris". IV, 163.
„ kolonel. I, 245, 247—249. II, 92, 103.
„ „de raadsheer". (Waarschijnlijk Iman Cau, griffier van den Hoogen Raad, die 25 Aug. 1655 trouwde met Catharina Hesselt van Dinter. Zie Chr. H. VI p. 46). II, 92, 112, 118.
„ de vrouw van den vorige. II, 535.
„ „de stamelaar" (de kolonel?). I, 450, 453—456.
Cavalier, vervaardiger van portretten in ivoor. I, 244 noot, 246, 253, 265, 270, 366, 369, 370, 374.
Cavan, (plaatsje in Ierland). I, 263.
Cave, (Matthias de la, Nederlandsch zeekapitein. Hij onderscheidde zich in 1690 bij Bevezier en sneuvelde in 1694 tegen Jan Bart. Zie De Jonge, Zeewezen.) IV, 172, 175. II, 167, 182, 281, 376.
Cavendish, familie. Lord Devonshire behoort daartoe I, 359.
Cayenne. Door Binckes genomen IV, 109.
Cell, dochter van den hertog van. (Sophia Dorothea, dochter van George Wilhelm en Eleonore d'Olbreuse; de ongelukkige keurprinses van Hannover, ook bekend als gravin van Ahlden, de vrouw van den lateren George I van Engeland, wier verhouding met graaf Koningsmark overbekend is.) III, 8, 10, 11, 21, 26, 31, 47, 53. I, 369. II, 389.
„ envoyé van —. Zie Schutz.
„ hertog van. (George Wilhelm, broeder van Ernst August van Hannover.) IV, 35, 36, 41, 64, 171, 191, 192, troepen van 195, 233, 266, Willem de Derde gaat hem bezoeken III, 8, 11—13, protegeert Wicquefort 15, 16, 20, 23, wil eene alliantie sluiten met Willem den Derde als de keizer het ook doet 28, 31, 47, te Hannover 51, 52, 75. I, 244, 386, 404, 417. Troepen van II, 80, 389, 557.
„ hertogin van. (Eleonore d'Olbreuse, vroeger hofdame

der prinses van Tarente. Zie over haar huwelijk met George Wilhelm: Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande en hare gedenkschriften p. 64 vlg.) III, 1, Franschgezind 10—12, 20—22, 26—28, Sylvius waarschuwt haar tegen Frankrijk 31, 46—48, 53.

Cell, reis van Willem den Derde naar. III, 1, 11, 15—17, 30, 31, 43, 46, 48, 49, 52. II, 348.

„ ontvanger te Nijmegen, eerste echtgenoot van mevrouw Danckelman. III, 37.

Cerdon, dorp niet ver van Lyon. III, 145.

Cerise. Woont te St. Germain III, 140.

Chabot. Huygens ontmoet hem te Genève. III, 152, 153, 156.

Chaffrel-Lezard, dorp bij Dublin. I, 315.

Chalais, prins van. IV, 175.

Chaligny. II, 185.

Chaliot, dorpje bij Parijs. III, 102.

Chamberlaine, Dr. (Waarschijnlijk een lid der bekende doktersfamilie C. en een der vele kinderen van Peter C. en Jane Middleton. Een dokter Chamberlaine, die Whig was en niet bijzonder in de gunst bij Jacobus den Tweede, legde getuigenis af voor de wettige geboorte van den prins van Wales. Zie Chr. H. VI p. 94, A. Strickland V p. 49). I, 81, 157, 160, 197.

„ (een ander dan de vorige). Gestorven I, 197.

Chambéry (in Savoye.) III, 143, 144.

Chambort (kasteel.) III, 122. I, 109.

Chambray. Zie Kamerijk.

Chambrun, mevrouw. (Misschien de weduwe van Jacques Pineton de Chambrun, predikant, refugié uit Oranje, gevestigd in Den Haag naar het schijnt als hofprediker der Prinses. Indien van zijne weduwe sprake is, stierf hij tusschen November 1688 en Februari 1690. Zie Lettr. et Mém. p. 84, 159.) I, 283.

Chamfort, Mlle. Geschaakt III, 129.

Chamont, (dorp in Zuid-Nederland.) IV, 65.

Champier, dorp tusschen Lyon en Grenoble. III, 136.

Chaplain, Mr. II, 54, 64, „de jongste" 77, 108, 235, 343.

(Chapman, John), Lord-mayor van Londen. Bevriend met Jeffreys I, 46.
Chapuiseau, zoon van. (Misschien zoon van Chappuzeau, een Fransch rechtsgeleerde te Leiden, die de studiën leidde van Willem den Derde, toen deze negen jaar oud was. Zie Fruin, Verspr. Geschr. V p. 5.) III, 30.
Chardin, gierigaard, schilder. I, 58, 232, 315. II, 321, 323, 447.
Charenton (bij Parijs). III, 96, 110, 112.
Charingcross (in Londen). I, 329, 332.
Charité, La, plaatsje tusschen Bouny en Cosne. III, 125.
Charlant, bastion bij Maastricht. IV, 118.
Charlemagne. III, 39. I, 495.
Charlemont (plaats in Ierland.) I, 275.
„ (plaats in Zuid-Nederland.) IV, 43, 77, 206, 275. II, 529.
Charleroi. IV, 9, 35, 42, 55, 85, 129, 139, 182, 190, 196, 199, beleg van 200, 201, 203, beleg opgeheven 205, 206, 208, 210, 214, 275. I, 447, 462, 464, 469, 470, 478. II, 85, 136, 137, 231, 257, 268, 272, gaat over aan de Franschen 273, 301, 370, 389.
Charles, mejuffrouw. I, 432.
„ schepen van Amersfoort. I, 408. IV, 202(?)
„ I, 433.
Charleton. (Denkelijk Walter C. Geb. 2 Febr. 1619, † 24 April 1707 te Londen. Medicus, sinds 1698 beambte aan de bibliotheek van Harvey. Zie Chr. H. III p. 287.) Zijn kabinet is te koop II, 2.
Charnock (Robert, een der twee fellows, die in de beruchte zaak van Magdalen-College (zie daarover Macaulay) toegaf aan Jacobus II. In 1696 werd hij ter dood gebracht wegens medeplichtigheid aan een moordaanslag op Willem den Derde. Zie Trevor I p. 227. II p. 287—295.) „Traitor" II, 579, 582.
Chartres, weduwe van. III, 95.
„ (plaats in Frankrijk). I, 220.
Chartreuse, la grande (klooster bij Grenoble). III, 137, 138, 142.
Chartreux, bij Luik. I, 442.
Chastel, Du. Schilder te Brussel, met zijn dochter. IV, 223.

Chastelet (plaatsje bij Mons). IV, 200, 204.
Chastillon, Mme de. III, 112.
„ (dorp.) III, 145.
Chat, Du. Huygens ontmoet hem te Genève. III, 157.
Chateaubriand (Chasteau-Briant). (Denkelijk een valsche naam). Uit Bretagne, gevangen te Doornik, betrokken in een moordaanslag op Willem den Derde. IV, 155, 158, 162, 182, 183.
Chateau-gaillard, gehucht bij Lyon. III, 145.
Chateauneuf, Zwitsersch landstadje. III, 125, 132.
Chateau-vieil, Mr. et Mme de. III, 150—154, 157, 160.
Chatham. I, 376, 377. II, 31.
Chaumont, Joseph de. Secretaris en eerste commies van den graaf van Taxis I, 478.
Chauvet, luitenant-generaal. IV, 171, 189, 191, 192, 233, 263, 271.
„ broeder van Isac (dezelfde als de vorige?) I, 402, 408.
Chauviray, baron de, kolonel in Spaanschen dienst. II, 221, 228.
Chavagnac (een officier?) IV, 23.
Chavernay. I, 83, 127.
Cheapside (in Londen). I, 347.
Cheen, Sr. John. Commissaris der vivres van Jacobus den Tweede I, 47.
Chehilminar, antiquiteit uit Persepolis. I, 232.
Chelsea (Chelsey.) I, 166.
Cherborne. Zie Sherborne.
Chéry, St. (= St. Clery?) graf van Lodewijk XI te — III, 122.
Chesne, Du, majoor. IV, 259. I, 476.
Chester (stad in Engeland). I, 146, 147, 165, 280—283, 319, 320, 328, 344. II, 15, 26.
„ bisschop van. Zie Cartwright.
„ rivier van. I, 318.
Chestershire. I, 263.
Chevalier, auteur eener „Histoire médallique" van Willem den derde. II, 38, 40.
Chidley (plaatsje bij Exeter). I, 16.
Chièvre (plaatsje bij Soignies). II, 399.
Chieze (Sebastiaan, raadsheer in het Parlement van Oranje,

goed musicus, vriend der familie Huygens, in 1669 belast met eene politieke zending naar Madrid, waar hij in 1679 stierf. Zie Chr. H. III p. 276.) IV, 67, 68, 73, 245.
Chiffins, Will, „page of the backstairs", schoonvader van Sr. Edward Villiers. III, 70. I, 326.
Childe, Sr. Francis (alderman van Londen, geridderd in 1689. Zie Trevor II, 91.) I, 512, 513.
„ Sr. Jozua. I, 519.
China. I, 57, aardbeving in — 494.
Choisy, ingenieur. IV, 113, 126.
(Christiaan V) koning van Denemarken. (Geb. 18 April 1646, koning geworden 1670, † 4 Sept. 1699, zoon van Frederik den Derde. Zie Villars p. 68.) III, 79.
Christina (Augusta, koningin van Zweden, dochter van Gustaaf Adolf en Maria Eleonora van Brandenburg. Geb. 8 Dec. 1626, † 19 April 1689. Zij werd in 1644 koningin, deed in 1654 afstand en wendde in 1660 en 1667 vruchtelooze pogingen aan om opnieuw den troon te bestijgen. Zij werd Katholiek, woonde te Rome en kreeg een jaargeld van den Paus. Hare bibliotheek vermaakte zij aan kardinaal Azzolini; later kwam deze aan het Vaticaan. Zie Chr. H. I p. 113.) I, 153, 517, 522.
Christint, ijverig Presbyteriaan. II, 24.
Chudley. Is envoyé van Engeland in Den Haag geweest II, 78.
Churchill, Arabella, minnares van den hertog van York (later Jacobus den Tweede), zuster van Marlborough IV, 247.
„ (George, broeder van Marlborough; hij reisde als page met Christiaan V, toen deze nog kroonprins was, naar Denemarken en ging later over in dienst van diens broeder, prins George. In 1690 werd hij uit het House of Commons gejaagd, omdat hij zich had laten omkoopen. Zie Strickland V p. 444, VI p. 54.) I, 134, 261.
„ John. Zie Marlborough.
Churlandt. Zie Koerland.
Cire, St. III, 94.
Citters, (Arnold van, zoon van Arnold van C. en Anna van der Stringe. Geb. 10 Dec. 1633, † 12 Oct. 1696

te Madrid. Hij was 1680—1694 gezant te Londen; zijne bekwaamheid droeg veel bij tot het welslagen der onderneming van Willem III in 1688. In 1696 werd hij gezant in Spanje. Zie Chr. H. VIII p. 272.) I, 5, 35, 36, 45, 47, 64, 65, 72, 103, 114, („ambassadeur") 204 en 205, 268. II, 1, 275, 276, 340, 387, 585.

Citters, dochters van —, twee I, 264, 327, 388. Drie II, 160, 275, 330, 340, twee verdronken 376.

„ mevrouw (vrouw van Arnold van) I, 264, 388. II, 275, 330, 387.

„ zoon van. II, 330, verdronken 376.

Claerbergen (Claubergen). (Mogelijk Hessel, zoon van Philip Ernst Vegelin van Cl. en Fokje van Sminia. Geb. 19 Oct. 1655, † 28 Nov. 1715, grietman van Utingeradeel, 1689 van Haskerland. Zie Chr. H. VII p. 20. Zie ook op Vegelin.) II, 92.

Claes, palfrenier van Huygens. IV, 88, 190, 215.

Claeswael (dorp op Beierland). IV, 258.

Claire, Lord. Zie Clare.

Clairet, zoetelaar. II, 76.

Clant, zoon van een Oost-Indië-vaarder. I, 508, 509.

„ III, 149.

Clara. Zie De Clerck, Clara.

Clare, Lady. II, 325.

„ (Claire, Cleare) Lord, schoonzoon van Lord Newcastle. I, 141, 365.

Clarendon, earl. (Henry Hyde, zoon van den kanselier; zwager van Jacobus den Tweede, diens zegelbewaarder en stadhouder van Ierland, als zoodanig afgezet omdat hij niet Katholiek wil worden. In 1690 betrokken in een samenzwering tegen Willem den Derde, maar begenadigd. † 1709. Zie Doebner p. 25, Gids 1878 II p. 33, Krämer, Maria II Stuart p. 140—141, 200.) I, 40, 389.

Claubergen. Denkelijk schrijffout voor Claerbergen. Zie aldaar.

Cleavers. Verslagen door Mackay I, 151.

Clemens, prins. Zie Beieren, Clemens van.

Clerc, Le. (Mogelijk Gilbert Clercke, schoolmeesterszoon, geb. 1626, † 1697. Fellow van Sidney-Sussex-College te

Oxford, dat hij in 1655 om redenen van godsdienstigen aard verliet. Later legde hij zich toe op de wiskunde. Zie Chr. H. IV p. 148.) Boek over het bijbelboek Exodus van — II, 556.
Clerck, Clara de, dochter der weduwe. I, 411, 412, 440. II, 203, 610.
„ Hester de, zuster van Clara. II, 55, 203, 352.
„ De, „de jongste" (een broeder van Clara en Hester?) II, 204.
„ De, schoonzoon van Buerstede. IV, 145.
„ De, weduwe, dochter van Buerstede. I, 411. II, 55, 203.
„ Le, tapijtmaker te Brussel. II, 268, 269.
Clery, St. (plaats bij Orleans). III, 122.
Cleveland, hertogin van. (Barbara Villiers, dochter van Lord William V., die bij Edgehill sneuvelde; de beruchte minnares van Karel II, een nicht van Betty Villiers. In 1659 trouwde zij met Roger Palmers, die toen tot graaf van Castelmaine verheven werd. In 1670 werd zij hertogin van Cleveland. Zie Chr. H. VIII p. 247.) IV, 248. II, 15, 156, 157.
Cleverskercke. Zie Brande, Van den.
Cloche, La. Generaal der Dominicanerorde, zoon van een „procureur du roi" te Chalons. Hij zal de Spaansche kloosters afreizen II, 60.
Cloeck, kapitein op wachtgeld, verwant van den raadsheer Hop. IV, 168.
Cloese, Heer van der. I, 451, 467, 474, 487.
„ Van der, horlogemaker in Den Haag. II, 287, 288.
Clonmell (plaats in Ierland). I, 308, 309.
Clooster, kolonel. IV, 116.
Cloud, St. III, 108.
Cnoque. Zie Knokke.
Cnijff, commissaris in Den Helder. I, 7.
Cô, Du, wijnkooper. II, 464, 466.
Coblenz. IV, 10, 16. II, 227.
Coccejanen. IV, 91.
Cock, (Christopher, koopman in glazen voor kijkers te Londen. Zie Chr. H. VIII p. 521.) I, 204, 257, 260, 460,

Cock, Dr. (Johannes de Cocq, in 1659 med. stud. te Leiden. Geb. 1639. Geneesheer in Den Haag. † 1721. Zie Chr. H. IX p. 26.) I, 522.
„ envoyé van Engeland in Zwitserland. I, 250.
„ (Cocq, Kock), zoon van den „glazenslijper", zelf blijkbaar kunstkooper. II, 459, 460, 464—467, 470, 472, 476, 573.
„ moeder van den kunstkooper. II, 548.
„ vrouw van den kunstkooper. II, 548, 572, 581 (?).
Cocq (Kock) De, veldprediker, getrouwd met Marie van Berlicum. II, 352, 410, 411, 413.
Cockpit, het vroeger verblijf van prinses Anna. II, 463.
Coenen, gunsteling van prins Joan Maurits. (Denkelijk de Coenen, die in 1661 voorkomt in de omgeving van Prins Joan Maurits. In datzelfde jaar zouden hij en zijn broeder trouwen met twee zusters Bergaigne, van wie de eene Anna Maria heette en die zusters waren van de door Tiaen Huygens geschaakte dame. Zie Chr. H. III p. 220.) Zijn vrouw en oudste zoon IV, 44.
Coevorden. (P. L. Muller II p. 228 vermeldt een infanterie-regiment Coevorden, dat in den winter 1689—'90 in garnizoen lag te Mons.) I, 11.
Cohé, Jood, gegeeseld te Amsterdam. II, 181.
Coigneux, De, president. III, 106, 113.
Colchester. (Richard Savage, earl Rivers, viscount Colchester, zoon van Thomas S. earl Rivers, en Elisabeth, dochter van Lord Scrope. Hij was generaal bij de cavallerie, lid van den Privy Council en in 1709 „constable of the Tower", en had in 1686 gediend onder Jermyn lord Dover. Geb. ± 1660, † 1712. Zie Nat. Biogr.) Eerste edelman, die zich te Exeter bij Willem III voegt I, 17, 23, 282. II, 203, 419.
„ vader van den vorige. II, 419.
„ (havenplaats in Engeland.) I, 429, 430. II, 189, 190, 312.
Coleshal, (stad in Engeland). I, 320.
Coljers, Sr. David. (Oudste zoon van den adjudant-generaal David Alexander C. en Johanna Murray; gedoopt 11 April 1657, † 2 Januari 1730. Hij nam als

kolonel deel aan den tocht naar Engeland in 1688 en was later gouverneur van Gibraltar. In 1699 werd hij verheven tot baron, in 1703 tot graaf Portmore. Hij was getrouwd eerst met Arnolda de Beyer, later met Catherine Sedley. Zie Nederl. Leeuw XX: Hora Siccama, Het geslacht Colyear.) II, 9.

Coljers, (David Alexander, zoon van David, „camerling" van prins Maurits, en van diens tweede vrouw Jeanne Bruce; in 1674 commandant van Den Briel, 1675 kolonel, sinds 1673 adjudant-generaal. † begin 1680. Zie Ned. Leeuw XX.) IV, 12, 23, 30, 52, 54, 67, 77, 85, 87, 88, 90, 92, 109, 116—119, 128, 132, 141, 142, 150, 156, 159, 160, 162, 164, 170, 174—176, 178, 185, 194, 201, 204, 206—208, 212, 214, 216, 217, 219, 221, 223, 233, 235, 239, 240—242, 246—248, 253, 263, 265—268, 276.

„ (Jacob, jongste zoon van den vorige, gedoopt 10 Juli 1664, in 1703 nog in dienst. Zie Ned. Leeuw XX.) II, 494.

„ resident te Constantinopel (Jacob, zoon van Justinus, den halfbroeder van den adjudant-generaal David Alexander. Justinus was een zeer verdienstelijk diplomaat en werd in 1667 resident, in 1680 ambassadeur te Constantinopel, waar zijn zoon Jacob hem opvolgde. Zie Ned. Leeuw XX.) I, 455.

„ (Denkelijk Johan, oudste zoon van Justinus en Maria Engelbert. Hij was sergeant-majoor en sneuvelde voor St. Denis in 1678. Zie Ned. Leeuw XX.) IV, 104.

„ (Coljaert), (Walter Philip, tweede zoon van den adjudant-generaal, gedoopt in 1658, † 4 December 1747. Na den slag bij St. Denis werd hij kapitein bij de garde; na 70 dienstjaren kreeg hij in 1746 bij zijn ontslag den titel veldmaarschalk. Hij was een schoonzoon van burgemeester Van Leyden Van Leeuwen, en dus een zwager van Van Wassenaar van Roozande. Zie Ned. Leeuw XX.) I, 82, 184, 208, 312. II, 303,

Coljers, mevrouw (vermoedelijk Johanna Murray, vrouw van David Alexander.) IV, 31.
„ ongehuwde dochter van. (Denkelijk een zuster van den adjudant-generaal, wiens dochters eerst in 1661 en 1668 geboren werden. In 1677 stierf Johanna, zuster van David Alexander. Zie Ned. Leeuw XX.) IV, 45.
Coloma (dom Manuel, in 1688 buitengewoon gezant van Spanje in Nederland. Geb. 10 Febr. 1635. Zie Villars p. 27, Chr. H. IX p. 298.) I, 424.
Colombel. III, 37.
Colonna, mevrouw. (Maria Mancini, nicht van Mazarin. Geb. 1640, † 1715 te Madrid. Zij trouwde in 1661 met prins Colonna, connétable van Napels, liep in 1672 van hem weg en eindigde na velerlei avonturen haar leven in een Spaansch klooster. Zie Chr. H. III p. 191.) IV, 24.
Colt, envoyé. (Sr. William, die in 1689 brieven van Willem III en Maria bracht naar Sophia van Hannover. Hij stierf vóór 6 October 1693. Zie Doebner p. 75, 106). II, 41.
Coltkrup. Gesneuveld II, 525.
Colyear. Zie Coljers.
Combury. Schrijffout voor Cornbury; zie aldaar.
Commerstein, mejuffrouw, uit Den Briel, zal trouwen met een neef van Almonde. II, 311.
Commons, House of. I, 55, 72, 76, 120, 140, 144, 162, 210, 219, 232, 363, 364, 379. II, 169, 296, 473.
Compagnie, Oost- en West-Indische. Zie Indië.
Compère, geestelijke te Antwerpen. IV, 142.
Complaisance (plaats bij Orleans). III, 122.
(Compton, Henry) bisschop van Londen (zoon van Spencer C. earl Northampton en Mary Beaumont. Geb. 1632, † 1713. Een van de zeven mannen, die Willem III uitnoodigden naar Engeland te komen. Zie Nat. Biogr.) I, 2, 3, 77, 83, 117, 238, 274, 324, 390.
„ „groom". I, 260, 477 (?), 483, 497. II, 119, 146, 231, 391, 616.
„ Mrs., hofdame van Koningin Maria. I, 128, 137, 341.

Condé, prins van (Louis II de Bourbon, duc d'Enghien, prince de Condé, bijgenaamd „le Grand", zoon van Henri II prince de Condé en Charlotte de Montmorency. Geb. 1621, † 1686. Zie Chr. H. I p. 293.) III, 97. IV, 51, 63, 86, 98, 209.
„ (stad.) III, 91. IV, 80, 81, 83.
Condet, contrescarpe van. IV, 86.
Coni (plaats in Italië). Slag bij — I, 460.
Coninx, controleur in dienst van den Keurvorst van Keulen. IV, 71.
Connaught (provincie van Ierland). I, 529.
Conringius, professor in de medicijnen te Helmstadt, en diens vader. III, 43.
Conroit, dorp en kasteel in de Zuidel. Nederlanden. IV, 65.
Constantinopel. I, 256, 453, 454. II, 22, 543.
Constantinus, medaille van. I, 139.
Constaple, behoorende tot de hofhouding van Prinses Maria. III, 65.
Contijck, dorp bij Antwerpen. IV, 178.
Contyre, schiereiland in Schotland. I, 157.
Convent (Johan van, Nederlandsch zeekapitein, in 1713 vice-admiraal. Zie De Jonge, Zeewezen.) I, 390, 391, 393.
Convention (voorloopig Parlement na de revolutie van 1688.) I, 55, 60, 66, 69, 72, 73, 75, 80—83, 86—89, 94.
Cony, page van Lord Bath, door diens zoon in een duel gedood. II, 297.
Cooke. Zie Koock.
„ II, 436.
Cool, mevrouw, zuster van Van Vlaerdinghen. II, 604.
Cooling (Corling), Secretaris van Lord Dorset. I, 180, 524. II, 30, 109, 438.
Cools, inwoner van Diest. IV, 27.
Coopall, dochter van. I, 471.
Cooper, schilder-kunstkooper te Londen. (Waarschijnlijk een verwant van de portretschilders Alexander C., die tusschen 1630—1660 schilderde, en diens broer Samuel, geb. 1609, † 5 Mei 1672. Zie Chr. H. IV p. 396.) I, 375, 381. II, 178, 455, 456, 458, 468, 583.
Coorden, Van der, te Brussel. IV, 209.
Coote (Richard, first earl of Bellamont, eenige zoon van

Richard Coote en Mary, dochter van Sr. George St. George van Carrickdrumruske. Geb. 1636, † 5 Maart 1701 te New-York. Tijdens den tocht naar Ierland was hij een krachtige steun voor Willem III. Hij was thesaurier en ontvanger-generaal van koningin Maria, maar werd in 1693 afgezet. Later was hij gouverneur van New-England. Zie Nat. Biogr.) I, 14, 28, 29, 52, 73—75, 80, 123, 124. II, 191.

Coperen, Van. (Jacob, Nederlandsch zeekapitein, in 1725 nog in dienst. Zie De Jonge, Zeewezen.) II, 558.

Copik, plaatsje in Ierland. I, 313.

Copland Isle, aan de Iersche kust. I, 285.

Coppensdamme. Zie Bils, Pieter Carel de.

Corbais (Corbey), dorp in de Zuidel. Nederlanden. II, 597—600, 602—605.

Corck (stad in Ierland.) I, 335, ingenomen 345.

Cordova, Juan de, kapitein. II, 114.

Corgnu, duchesse de la. Eene Italiaansche, schoondochter van Northumberland. I, 54.

Corling. Zie Cooling.

Cormeil, Mlle de, refugiée. II, 535.

Cornbury, Lord. (Edward, zoon van Henry Hyde earl Clarendon en Theodosia Capel. Geb. 1661, † 1724. In 1688 was hij kolonel en lid van de Commons, later gouverneur van New-York en New-Jersey, in 1711 lid van den Privy Council, daarna buitengewoon gezant in Hannover. Zie Nat. Biogr. op Hyde, Henry.) III, 70. I, 20, 23, 26, 27, 40, 449 (?„Lord Hyde"), 460 (? id.) II, 184.

„ Lady, vrouw van den vorige. II, 184.

Corneille (Pierre, de beroemde tooneelschrijver. Geb. 6 Juni 1606, † 1 October 1684. Zie Chr. H. III p. 262.) Zijn Héraclite gespeeld III, 106.

Cornelia, dienstbode van Huygens. II, 544, 564, 581.

Cornelis, karreman van Huygens. II, 609.

Cornwall, minnaar van mej. Van Valkenburgh. III, 66, 67, 79(?)

Cornwallis, de provincie. I, 16, 29.

Cornwell, „sous-écuyer" der Prinses. III, 79(?) IV, 226, 227.

Coronelle, officier. IV, 171.
Correggio. (De beroemde schilder Antonio Allegri, naar zijne geboorteplaats Correggio genoemd. Geb. 1494, † 7 Maart 1534. Zie Chr. H. VIII p. 241.) III, 38, 119.
Cortgene. (Cornelis van Nassau, heer van, oudste zoon van Odijk en een rijke Zeeuwsche, lid van den Raad van State. Zie Fruin op Droste p. 487.) I, 72, 413. II, 351.
Corver (Joan), burgemeester van Amsterdam. I, 242.
Cosne, dorp in Frankrijk. III, 125.
Coste, La. I, 133, 446.
Coster, Laurens. III, 39.
Cotterel, Sr. Charles (c. 1680 ceremoniemeester van Karel II. Zie Strickland V p. 440) en zijn zoon. I, 51.
Cotton. (Denkelijk John, oudste zoon van Thomas C. en Margaret Howard, geb. 1621, † 12 Sept. 1702. Hij was geleerde en dichter. Zie Chr. H. III p. 512.) III, 141, 142.
„ Sr. Robert, (edelman uit Wales, in 1691 postmeester-generaal. Zie Trevor II p. 147, 285.) I, 282.
Coudrière, La. II, 621.
Coulan, Henri Fleury de. Zie Buat.
Coulonge (plaats bij Genève). III, 146.
Coult. IV, 244, 246—248, 253.
Council, Privy. I, 23, „clerk of the" — 41, 92, 97, 121, 123, 369. II, 144, 145, 160, 185.
Couplet, pater. (Denkelijk de conservator van het kabinet der Académie des Sciences te Parijs. Zie Chr. H. VIII p. 262.) I, 57.
Courant, Mr., een dans. III, 129.
Courière, officier. IV, 237 (= La Coudrière? Zie aldaar).
Court, knecht van den graaf van Solms. I, 309.
„ Samson de la, aanbevolen voor een postje op de vloot. II, 617.
„ sur l'Heur (plaats bij Charleroi). I, 472, 474, 480.
Courtin (Antoine. Geb. 1622, † 1685, Fransch ambassadeur in Zweden en Engeland. Zie Chr. H. VII p. 272. Mignet, Négociations IV p. 444.) IV, 246.
Courtnay, Sr. John. I, 16.
Courton, kamerbehanger. II, 440.
Courtray. Zie Kortrijk.

Richard Coote en Mary, dochter van Sr. George St. George van Carrickdrumruske. Geb. 1636, † 5 Maart 1701 te New-York. Tijdens den tocht naar Ierland was hij een krachtige steun voor Willem III. Hij was thesaurier en ontvanger-generaal van koningin Maria, maar werd in 1693 afgezet. Later was hij gouverneur van New-England. Zie Nat. Biogr.) I, 14, 28, 29, 52, 73—75, 80, 123, 124. II, 191.

Coperen, Van. (Jacob, Nederlandsch zeekapitein, in 1725 nog in dienst. Zie De Jonge, Zeewezen.) II, 558.

Copik, plaatsje in Ierland. I, 313.

Copland Isle, aan de Iersche kust. I, 285.

Coppensdamme. Zie Bils, Pieter Carel de.

Corbais (Corbey), dorp in de Zuidel. Nederlanden. II, 597—600, 602—605.

Corck (stad in Ierland.) I, 335, ingenomen 345.

Cordova, Juan de, kapitein. II, 114.

Corgnu, duchesse de la. Eene Italiaansche, schoondochter van Northumberland. I, 54.

Corling. Zie Cooling.

Cormeil, Mlle de, refugiée. II, 535.

Cornbury, Lord. (Edward, zoon van Henry Hyde earl Clarendon en Theodosia Capel. Geb. 1661, † 1724. In 1688 was hij kolonel en lid van de Commons, later gouverneur van New-York en New-Jersey, in 1711 lid van den Privy Council, daarna buitengewoon gezant in Hannover. Zie Nat. Biogr. op Hyde, Henry.) III, 70. I, 20, 23, 26, 27, 40, 449 (?„Lord Hyde"), 460 (? id.) II, 184.

„ Lady, vrouw van den vorige. II, 184.

Corneille (Pierre, de beroemde tooneelschrijver. Geb. 6 Juni 1606, † 1 October 1684. Zie Chr. H. III p. 262.) Zijn Héraclite gespeeld III, 106.

Cornelia, dienstbode van Huygens. II, 544, 564, 581.

Cornelis, karreman van Huygens. II, 609.

Cornwall, minnaar van mej. Van Valkenburgh. III, 66, 67, 79(?)

Cornwallis, de provincie. I, 16, 29.

Cornwell, „sous-écuyer" der Prinses. III, 79(?) IV, 226, 227.

Coronelle, officier. IV, 171.
Correggio. (De beroemde schilder Antonio Allegri, naar zijne geboorteplaats Correggio genoemd. Geb. 1494, † 7 Maart 1534. Zie Chr. H. VIII p. 241.) III, 38, 119.
Cortgene. (Cornelis van Nassau, heer van, oudste zoon van Odijk en een rijke Zeeuwsche, lid van den Raad van State. Zie Fruin op Droste p. 487.) I, 72, 413. II, 351.
Corver (Joan), burgemeester van Amsterdam. I, 242.
Cosne, dorp in Frankrijk. III, 125.
Coste, La. I, 133, 446.
Coster, Laurens. III, 39.
Cotterel, Sr. Charles (c. 1680 ceremoniemeester van Karel II. Zie Strickland V p. 440) en zijn zoon. I, 51.
Cotton. (Denkelijk John, oudste zoon van Thomas C. en Margaret Howard, geb. 1621, † 12 Sept. 1702. Hij was geleerde en dichter. Zie Chr. H. III p. 512.) III, 141, 142.
„ Sr. Robert, (edelman uit Wales, in 1691 postmeester-generaal. Zie Trevor II p. 147, 285.) I, 282.
Coudrière, La. II, 621.
Coulan, Henri Fleury de. Zie Buat.
Coulonge (plaats bij Genève). III, 146.
Coult. IV, 244, 246—248, 253.
Council, Privy. I, 28, „clerk of the" — 41, 92, 97, 121, 123, 369. II, 144, 145, 160, 185.
Couplet, pater. (Denkelijk de conservator van het kabinet der Académie des Sciences te Parijs. Zie Chr. H. VIII p. 262.) I, 57.
Courant, Mr., een dans. III, 129.
Courière, officier. IV, 237 (= La Coudrière? Zie aldaar).
Court, knecht van den graaf van Solms. I, 309.
„ Samson de la, aanbevolen voor een postje op de vloot. II, 617.
„ sur l'Heur (plaats bij Charleroi). I, 472, 474, 480.
Courtin (Antoine. Geb. 1622, † 1685, Fransch ambassadeur in Zweden en Engeland. Zie Chr. H. VII p. 272. Mignet, Négociations IV p. 444.) IV, 246.
Courtnay, Sr. John. I, 16.
Courton, kamerbehanger. II, 440.
Courtray. Zie Kortrijk.

Coutwijc (= Contijck? Zie aldaar.) IV, 231, 232, schout van 240.
Covel, Dr. (Voorganger van Dr. Kenn als hofprediker bij de Prinses, in 1689 vice-kanselier van Cambridge. Zie over de hier besproken ontvoeringsplannen ook Fruin op Droste p. 460, 461.) II, 121.
Coventry, (stad in Engeland). I, 282, 320.
Cralingen. Zie Fachet, Jan Willem du.
Craloo (= Crailoo), in het Gooi. IV, 77.
Cramborne (Mr. Charles, 29 April 1696 ter dood gebracht wegens medeplichtigheid aan eene samenzwering tegen Willem den Derde. Zie Trevor II p. 297). II, 583.
Cramer, secretaris van den prins van Nassau-Saarbrück. I, 63. II, 246, 247, 261.
Cranach, Lucas (de beroemde schilder). III, 34.
Cranenburg. IV, 264.
Cranendonk, drost van. Zie Huygens, Tiaen.
Cranendoncq (plaats in de Zuidel. Nederl.). IV, 9.
Crasson, kolonel. II, 547.
Craven, Mylord. (William first earl. Geb. 1606, † 9 April 1697. Hij was diplomaat en heeft meermalen de Republiek bezocht. Zie Chr. H. I p. 119.) III, 83. I, 42, 52, 55, 351, 459.
Cray, Mr., dansmeester te Lõnden. II, 157.
Crayenhem (plaats bij Brussel). IV, 46.
Craying, overleden lid van de Admiraliteit van het Noorderkwartier. II, 38.
Cré, Mr. en Mme du. (Huygens ontmoet hen veel te Genève.) III, 152—162.
Creitsmar. Zie Cretzmer.
Créquy (Charles II duc de — de Blanchefort. Geb. 1623, † 18 Februari 1687. Gunsteling van Lodewijk XIV, gezant te Rome, luitenant-generaal. In 1684 nam hij de stad Luxemburg in. Zie Chr. H. IV p. 233, IX p. 501.) IV, 54, 56, 118, 119, 122, 179, 206, 207, 214, 221.
Crespen, een Normandiër. I, 457, 465.
Cretzmer, kapitein. (Een dergenen, die markgraaf Philips van Brandenburg plachten te bezoeken tijdens diens verblijf in Holland in 1686. Zie Fruin op Droste p. 444.) I, 44, 150, 158, 181, 191, 195,

199, 207, 209, 211, 213, 292, 379, 388, 526, 528, 531. II, 9, 15, 98, gesneuveld 249.
Cretzmer, kind van. I, 204.
„ mevrouw, tweede vrouw van den kapitein. I, 144, 154, 158, 163, 164, 166, 175, 181, 182, 188, 204, 206, 207, 510, 512, 513, 518, 520, 526, 528, 529, 531. II, 2, 8, 15, 22, 25, 474, 480, 481, 546, 548, 549, 555, 556, 559, 560, 563, 565, 566, 575, 577—588.
„ vaandrig, jongste zoon van den kapitein. I, 388. II, 249, 565, 578.
„ twee zoons van den kapitein. I, 531.
Crevecoeur. IV, 18.
Crieu, dorpje bij Lyon. III, 142.
Croisé, vrouw van den predikant — te Breda. I, 411.
Croiset. I, 454.
Crommon, (Gerard, die tot verontwaardiging der gebroeders Huygens in 1650 trouwde met eene kleindochter van den bekenden Lodewijk de Geer, ondanks de trouwbeloften, gedaan aan mej. Turetini te Genève. Hij behoorde tot het Hof van Frederik Hendrik. Zie Chr. H. I p. 18, II p. 571, IV p. 255. Chr. H. I p. 18 bericht, dat hij in 1655 stierf, maar hetzelfde werk vermeldt hem nog deel IV p. 255 in 1662.) III, 96, 101, 112, 134, 140, 160.
„ de jonge, uit Den Bosch. (Een zoon van den vorige?) III, 66.
„ de oude. (Met Crommon, die in 1677 „de oude" genoemd wordt, kan de Crommon bedoeld zijn, die in 1585 geboren werd, in 1654 lid der Chambre mi-partie was en later zitting had ter Generaliteit. Zie Fruin, Verspr. Geschr. IV p. 225.) IV, 103(?), 216.
Cromwell, Betty. II, 226, 262.
„ Olivier. I, 116, 131, 185, 260, 284, 306.
Cronenburg, kolonel. IV, 171.
Crookhorne, plaats in 't Z.-W. van Engeland. I, 28—30.
Croon, vendrig. I, 309.

Croonman, (luitenant-kolonel, gesneuveld in 1678 bij St. Denis. Zie Chr. H. IX p. 94). IV, 166.
Cruyningen, vrouwe van, geboren Velters. (Helena Velters, in 1689 gehuwd met Mr. Anthony de Huybert, Heer van Kruiningen, sinds 1684 lid van den Hoogen Raad. Zie Elias II p. 622, 669.) I, 359. II, 302.
Cruytberg (buitenplaats bij Velzen.) III, 68.
Cuchlinus, president van de regeering van Den Bosch. III, 66.
Culenborg (de stad). IV, 229. II, 107.
„ (het graafschap). II, 40.
Culpepper, Lady, (waarschijnlijk de vrouw van kolonel C., vermeld bij Trevor II p. 58.) I, 255, 257, 260, 275, 276.
„ dochter van de vorige, getrouwd met Lord Fairfax. II, 260, 276, 277.
Cuneus, vriend van Tien Huygens te Londen. II, 561, 570, 574.
Cunigham. (Waarschijnlijk kolonel Cunningham, die in 1689 Londonderry moest verdedigen: zie Trevor II p. 42. Mogelijk dezelfde, van wien Droste spreekt in zijne Geheughenis vs. 5331.) I, 21, „de lange" 136.
Cunraed. I, 200.
Curson, koopman te Exeter. I, 17.
„ dochter van den vorige. I, 17, 122. II, 413.
Custis, zeekapitein. I, 430.
Cutts, Lord, kolonel. II, 56 (? Cats), 74, 108 (? Cats), 334, 339, 425, 524, 558, 601, 619, 621, 622.
Cuyk van Meteren. Zie Meteren.
Cuyper, professor te Deventer. (Gijsbert, geb. 14 Sept. 1644, † 22 Nov. 1715, getrouwd met Alida van Suchtelen. Hij was professor in de klassieke talen te Deventer en tevens burgemeester dier stad en lid van de Staten-Generaal. Ook was hij vurig Prinsgezind. Zie Chr. H. IX p. 351.) III, 4. I, 64 (?), 245 (?).
„ (zee-kapitein, in 1676 gevaarlijk gewond in een gevecht tegen Jan Bart. Zie De Jonge, Zeewezen.) I, 385, 390, 393.

D.

D. (Waarschijnlijk bedoeld Dijkveld: zie III, 73.) I, 499.
Dacos, mevrouw, met haar dochter en kleinzoons. IV, 182, 201.
Dale, Van, te Leuven. IV, 32.
Dalen, mejuffrouw Van. I, 262.
„ stadje in het Guliksche. IV, 11.
Dalenburg, mevrouw Van, alias Steyn Calenfeltz. IV, 35.
Dalonne. Zie Alonne, d'.
Dalrimple. (Sr. John Dalrymple of Stair. Zie Strickland VI p. 13.) Schotsche secretaris. II, 121. (Zie ook Stairs).
Dam, Van, advocaat. II, 145.
Damen, stadhouder van Breda. IV, 145, 250.
Damis (Dammis, Dammes), knecht van Huygens. II, 313, 323, 354, 361, 363, 395, 406, 492, 502, 540, 568, 615, 617, 626.
Danby (Thomas Osborne, in 1674 graaf Danby geworden, onder Karel II Lord-treasurer, in 1689 president van den Privy Council; een dergenen, die alleen Maria wilden doen kronen en niet Willem den Derde; in 1690 tijdens de afwezigheid des Konings president van den Geheimen Raad naast de Koningin. Zie Krämer, Maria II Stuart p. 75, 183, 218 en Trevor I p. 290, II p. 2.) De Commons eischen afrekening van I, 140, 162, 211, 232, 238, 351. II, 121, (Lord President) 459.
Danckelmann, (Thomas Ernst van, envoyé van Brandenburg aan het Engelsche hof, broeder van den eersten minister van Pruisen. Hij vergezelde Willem den Derde op diens tocht naar Ierland. Zie Doebner p. 82, Gids 1878 II p. 25). I, 284, 285, 291, 296, 317, 319–321, 340, 367—369, 371, 373, 375—377, 417, 485, 514. II, 8, 14, 39, 63, 95, 144, 157, 159, 162, 250, 283—285, 288—294, 314—317, 324, 331, 337, 342, 344, 405, 417, 423, 439, 450, 453, 462, 546, 558, 560, 582, 586, 620, 621.

Danckelmann, mevrouw, (vrouw van den vorige). I, 340, 361, 510. II, 8, 11, 14, 157, 159, 314, 315, 337, 450, 462, 465, 546, 578, 581, 582, 586.
„ mejuffrouw (dochter van de vorigen.) II, 450.
„ (de minister van Pruisen). Men zegt, dat hij een jaargeld van Frankrijk trekt I, 320.
„ preceptor van prins Lodewijk van Brandenburg (dezelfde als de envoyé?) III, 37, 40, 58.
„ de vrouw van den vorige. III, 37.
„ weduwe van, den rechter van Lingen. III, 6.
Danckerts. I, 150.
Dangeau (d'Anjeau), markies. III, 81.
Daniel, knecht van Huygens. II, 361, 363, 404, 405, 480, 492, 500, 614, 615, 626.
Dannenberg, jachtterrein van den hertog van Cell. III, 31, 32.
Danzig. I, 432. II, 569, 573, 583.
Darby. Zie Derby.
Darmigère, Mlle, vroeger in betrekking bij de gravin Van Stirum. I, 207.
Darmstadt, landgraaf van. Gesneuveld I, 328.
„ prins van. I, 364.
Dartford, dorp in Engeland. I, 177.
Dartmouth (George Legge, zoon van William L. en Elisabeth Washington of Packington. † 25 October 1691 in den Tower. Hij was sinds 1682 admiraal der Engelsche vloot en deed wel den eed van trouw aan Willem den Derde, maar nam toch later deel aan een Jacobitische samenzwering. Zie Burke; Macaulay I p. 671, II p. 169, 236; Pepys p. 85, 269, 481.) I, 30, 81.
„ baai van. I, 13, 23.
Dauphin (Lodewijk, zoon van Lodewijk XIV en Maria Theresia van Spanje. Geb. 1668, † 1711. Hij is getrouwd geweest met Anna Maria Christina Victoria van Beieren. Zie Villars p. XV, LXIV.) III, 23, 24. II, 218, 227, 251, 252, 261, 362, 363, 365, 389, 446.

Dauphin, redoute voor Maastricht. IV, 117, 119, 124, 128, 130, 131, 135.
„ fort. De hertog van Savoye neemt het I, 370.
Dauphiné. I, 127. II, 119.
Davenant, jurist. II, 316.
Davids, bisschop van St. I, 198.
Dayis, luitenant-kolonel. II, 8.
Deale (zeehaven in Kent). I, 267.
Dedel (Jan, zoon van Willem D. en Elisabeth Quartelaer. Geb. 11 Febr. 1636, † 19 Juli 1715, burgemeester van Den Haag. Zie Chr. H. VII p. 98.) I, 95, 108, 523. II, 425.
„ Johan (zoon van Willem Joosten D. en Ida Bruinsz. van der Dussen. Geb. 1588, † 22 Maart 1665, sinds 1653 president van het Hof van Holland. Zie Chr. H. IV p. 103, 197.) III, 96(?) „Neef" 116.
„ zoon van den auditeur. II, 445.
Dedem. (Denkelijk de latere generaal-majoor Van Dedem, die in 1703 gouverneur van Maastricht was. Zie Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande p. 32.) I, 414, 460, 477. II, 273, 518.
Dee, rivier bij Chester. I, 283.
Delden. III, 5, 58.
Delen. (Denkelijk kolonel Ditmar van Delen. Zie Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande p. 19.) III, 129, 133, 134. I, 408.
Delfland, heemraad van. Gestorven I, 337.
Delfshaven. IV, 143. I, 420.
Delft. III, 87. IV, 3, 28, 31, 68, 132, 159, 250, 258. III, 7. I, 106, 211, 410, 420. II, 130, 239, 271, 303, 308, 346, 351, 384, 421, 430, 431, 453, 487, 543, 544, 629.
Dellamere. (Denkelijk zoon van George Booth first Lord Delamer en Catherine Clinton of Elisabeth Grey. Hij was in 1689 commissaris van de Thesaurie en lid van den Privy Council en werd in 1690 tot earl Warrington verheven. Zie Trevor I p. 249, II p. 2, 3, 109 en Chr. H. IV p. 381.) I, 34, 248, 250, 263.
Delwich, luitenant-generaal. IV, 184. I, 398. II, 50, 51, neemt zijn afscheid 79.
Demarais, Desmarais. Zie Marets, Daniel des.

Demer, rivier. IV, 32, 37, 40, 41. I, 404, 405. II, 85, 86, 93.
Dender, rivier. I, 488.
Denderbelle (plaatsje in Vlaanderen). II, 499.
Dendermonde. III, 90. IV, 79, 97, 100, 190, 230, 234. II, 499, 500.
Denemarken, envoyé van, in Den Haag. I, 403. (Zie verder Berenclaw en Scheel.)
„ koning van. Zie Christiaan V.
„ prins en prinses van. Zie George en Anna.
„ secretaris van, in Engeland. I, 362.
„ III, 138. IV, 29, 41, 109, 261, 262. III, 21, 44. I, 155, Sylvius keert terug uit 165, vloot van 205, 279, troepen van — aan de Boyne 296, 333, 504. Zal bemiddelaar zijn voor den vrede II, 44, 47, 77, 157, 300, schepen uit — in Holland aangehouden 318, 372, 379.
Denen. Bezetten Gotland IV, 98, voeren oorlog met de Zweden 103, 180, 193, 199.
Denis, St., begraafplaats der koningen van Frankrijk. III, 105—107.
„ Slag bij. IV, 270—273.
Denys, zwager van Gastigny. (Mogelijk de geneesheer van Lodewijk XIV, Jean Baptiste Denis, † 3 Oct. 1704, professor te Parijs. Zie Chr. H. V p. 432.) II, 475.
Deodati, gouverneur van Honing. III, 150, 158, 160, 161.
„ mejuffrouw Renée, te Genève. III, 153, 155, 160.
Deptford, plaats in Engeland. II, 187, 588.
Derby, Mylady (dochter van Thomas Butler earl d'Ossory en Amelia van Nassau-Beverweerd. First lady of the bedchamber van koningin Maria, die zich gaarne met haar in het Hollandsch onderhield. Zie Lettr. et Mém. p. 117, 161 en Trevor II p. 3.) I, 98, 190, 282, 350.
Derendael, raadsman van den bisschop van Osnabrück. III, 7.
„ Mlle, nicht van mevrouw Danckelmann. III, 37.
Dervau. IV, 24. Zie Desveau.
Descartes (René des Cartes, seigneur du Perron, de beroemde geleerde, die verscheiden jaren in Nederland

woonde. Geb. 31 Maart 1596, † 11 Februari 1650 te Stockholm. Zie Chr. H. I p. 6.) III, 161.
Desdiguières, hertog van. III, 136, 142.
Desen, Van, commissaris van den Raad van State. IV, 146.
Desmarets. Zie Marets, Daniel des.
Despence. III, 36. I, 495. II, 42, 43, 45.
Despontijn, secretaris van Vlissingen. I, 170.
Dessau, glasblazerij te. III, 40.
Desveau (= Dervau? Zie aldaar.) IV, 77, 166, 214, 215.
Deventer, burgemeester van. III, 4.
„ gouverneur van. II, 51.
„ III, 3—5, 58—60. I, 436. II, 37, 38, 51.
Devonshire (William Cavendish earl of — opperhofmeester, lid van den Geheimen Raad naast de Koningin in 1690. Zie Krämer, Maria II Stuart p. 206, 217. Trevor II p. 2, 254.) I, 115, 152, 210, 255, 263, 267, 281, 304, 340, 359, 366, 400, 401, 412, 417, 422. II, 29, 169, 340, 452, 482, 549.
„ het graafschap. I, 29.
Deyl, huis Ten. II, 201.
Deynse, dorp in Vlaanderen. II, 115, 234, 404, 406, 529.
Dhona. Zie Dohna.
Didics. III, 85.
Dieghem (Dyghem, dorp bij Leuven.) I, 447. II, 64, 205, 206, 210.
Dienys. III, 160.
Diepenbeeck, dorp bij Hasselt. IV, 137.
Diepenheim, vrouwe van. Zie Bentinck, mevrouw, Sr.
Diepholt (ten O. van Osnabrück). III, 8.
Dieppe. II, 387, 388.
Dieren. III, 63, 67, 73, 77, 81, 82, 84—86. I, 370, 433, 495—497. II, 37, 196—198, 349, 424, 533, 536, 537.
Dierkens. (Denkelijk de wiskundige, met wien Christiaan Huygens in betrekking stond, een zoon van Salomo Dierquens, president van het Hof van Brabant. Zie Chr. H. VIII p. 13.) II, 142, 151, 161, bezoekt Newton 178, 182.
Diest (plaats in de Zuidel. Nederl.). IV, 27, 37, 132, 227, 228, 263. II, 230, 241, 246, 247, 625.

Diest, Van, envoyé van Brandenburg. I, 417. II, 63, 385, 495, 497, 522.
Dikkop, Hans, trompetter van Willem den Derde. III, 5.
Dilbeeck, Mlle. IV, 43.
Dinant. IV, 30, 65, 201, 212, 214, 216—218, 221, 275. I, 437, 451, 452, 463.
Diodati. II, 237.
Dirk, bediende van Huygens. I, 105. II, 257, 486, 491, 529, 534.
Ditford, dorp bij Londen. I, 171.
Dive, Mejuffrouw, gehuwd met Sir Robert Howard. II, 183.
Dixmuiden. IV, 155. II, 124, 412, 416, 509, 513, 514, 529.
Dixwell, Mrs. I, 137, 146, 150, 215, 356.
Does, Elisabeth van der. Zie Zuerius, Samuel, tweede vrouw van.
„ Jhr. Jacob van der, heer van Bergesteyn (Berkesteyn), (lid der ridderschap van Utrecht en van de Staten-Generaal, verwant aan Noordwijk. Zie Chr. H. VIII p. 294, IX p. 317.) IV, 77, 78, 107, 161, 169, 187—189, 215, 223, 251. III, 60, 66, 72, 75, 79, 85. I, 214—222, 224, 226, 227, 229, 230, 232—256, 258, 400, 401, 404, 494—496, 502, 505, 506. II, 32—34, 135, 136, 138, 194, 208, 226, 284, 286, 289, 296, 298, 302, 346—348, 451, 589, 590, 613, 629.
„ Steven van der, heer van Noordwijk, (zoon van Wigbold v. d. D. en Anna van den Kerckhoven. Lid der ridderschap van Holland, hoogheemraad van Schieland † 3 Oct. 1694. Getrouwd met Louise Taillefer de Moriacq. Zie Chr. H. VI p. 70.) IV, 72, 98. I, 374, 463, 474, 486, 487. II, 23, 63, 69, 368, 384, 421, 423.
„ „celle de van der" (bedoeld „Mlle" van der?) IV, 246.
„ Van der, vader van Berkesteyn. I, 380.
„ „ „ heer van Noordwijk, zoon van Steven v. d. D. II, 384, 532, 535.
„ „ „ thesaurier, zoon van Steven v. d. D. In een duel gedood II, 114.

Doff, „commandant" van de waschmeisjes des Konings. II, 305.
Dohna, graaf van. (Denkelijk Christoffel of Christophorus Delphicus, zoon van Christoffel en Ursula, gravin van Solms. Geb. ± 1620, † 1673 te Londen. Zie Chr. H. IV p. 427.) Overleden IV, 4.
„ graaf, gouverneur van Oranje (òf Christoffel òf diens zoon Frederik; beiden waren gouverneur van O.) III, 127—131, 133.
„ graaf Frederik van, (zoon van Christoffel en Ursula, gravin van Solms, † 1688. Hij was gouverneur van Oranje en gaf dit onder voor hem vrij bezwarende omstandigheden over aan Lodewijk XIV. Zie Chr. H. III p. 189.) IV, 238.
„ (Johan Frederik, graaf van, zoon van den vorige en Espérance du Puy de Montbrun. In 1686 was hij zeeofficier: zie Fruin op Droste p. 449.) I, 62, 63, 119.
„ freule van (waarschijnlijk Carolina Eleonore, een der dochters van Christophorus Delphicus en Anna, gravin Oxenstierna. Zie Chr. H. IV p. 427. Zij was een nicht van Willem den Derde door hare grootmoeder Ursula van Solms.) III, 67. I, 200, 354.
„ gravin. (Margaretha, dochter van Johan Huyssen en Margaretha de Koningh, weduwe van graaf Dohna. Zie Chr. H. III p. 218.) Zal met Flodroff trouwen I, 527.
Dolman, kolonel. (Thomas D., een Engelschman, die bij den tocht naar Chatham aan onze zijde streed. Zie Fruin op Droste p. 302.) IV, 39, 52, 54, 123, gedood 129. III, 78.
Dominikanermonniken, twee, spionnen. II, 374.
Dominique, vischkooper te Rijssel. IV, 183.
Dommel, de. IV, 7.
Dompré, cavallerie-officier. I, 426. II, 116.
Donau, de. I, 489.
Donck, kasteel bij Oudenaarde. II, 401.
Donneker, een Keulenaar. IV, 12.
Doorn. II, 597.

Doornik. IV, 92, 115, 155, 183, 188, 242. I, 465. II, 111, 404, 490, 627.
Dopf, kwartiermeester-generaal. I, 485. II, 325, 369, 415, 500, 502, 598. (Zie ook Top.)
Dorcester. I, 44.
Dorcestershire. I, 67.
Dordrecht. III, 87. Verkiezing der Achten IV, 23, 75, 143, verraders te 158, 183, 226. III, 40. I, 259, 400, 420, 421. II, 90, 130, 199, magistraatsleden van — op het Loo 200, 201, 204, 209, 271, 325, 421, 543, 629.
Doré, dorp bij de Sambre. I, 463.
Dorflin, Brandenburgsch generaal-majoor. IV, 69.
Dormer. (Charles, sinds 8 Dec. 1683 page van Willem den Derde, kleinzoon van Sr. Charles Cotterel, denkelijk verwant aan den Duke of Beaufort, wiens moeder eene Dormer was. Geb. ± 1672, † als luitenant-kolonel in den slag bij Almanza. Zie Strickland V p. 449.) I, 203.
Dorp, de oudste juffrouw. (Anna, dochter van Arent van Dorp en Ida van Baerle, die een zuster van Huygens' moeder was. Geb. 16 Febr. 1628, † 2 Sept. 1681. Zie Chr. H. I p. 100, VIII p. 118.) IV, 63.
„ wijlen (denkelijk Arent, broeder van de vorige. Geb. 10 Febr. 1627, † 2 Maart 1671, kapitein ter zee. Zie Chr. H. IV p. 388, V p. 430.) IV, 50, 118.
„ nicht Ida. (Zuster van de vorige. Zie Chr. H. VIII p. 118, 194, IV p. 388.) I, 367, 368, 370, 371, 426, 510, 515, 521 (Jet), 526, 529. II, 2, 4, 7, 15, 19, 27, 143, 153, 156, 165, 184, 185, 314, 326, 335, 336, 503, 519, 559.
„ (Johan van. Zoon van Frederik van D., heer van Maasdam, waarschijnlijk een broeder of neef van de vorigen, en Constantia van Vosbergen of Aegidia van Teylingen. Hij vergezelde in 1678 Odijk naar Parijs en was eerst page, later ritmeester bij de garde. Zie Chr. H. VIII p. 118, 194. Gids 1878 II p. 45.) IV, 63, 124, 194, 195, 205 III, 78, 80, 81. I, 23, 53, 56, 59, 60, 62, 271, 359, 367, 368, 370, 392, 424, 426, 427, 517. II, 2—4, 8, 19, 27, 143, zijn kind gestorven 153, 165, 168, 170, 176, 178—180, 182—

186, 188, 313, 314, 317, 319, 326, 335, 336, 410, 463, 464, 535.

Dorp, (Louis?) drost van Heusden. II, 464.

„ kamerheer van Bentinck. I, 59. II, 3, 19, 383, 502.

„ mevrouw (vrouw van Johan.) I, 324, 327, krijgt twee zonen 459, 517, 519, 526. II, 2, 4, 7, 14, 153, 156, 162, 165, 167, 170, 183, 314.

„ jongste neef, in Den Bosch (òf een zoon van Arent van Dorp en Ida van Baerle, òf van Philips v. D. en Sara van Baerle, zuster van Ida. Mogelijk Lodewijk Wolfert, jongste zoon van Arent. Geb. 12 Maart 1631, getrouwd met Adriana van Rossum. Officier. Zie over hem Chr. H. IV p. 92, V p. 363.) I, 212.

„ de raadsheer. (Denkelijk een broeder van den ritmeester, wiens vader in 1667 zitting had in het Hof van Holland. Zie Chr. H. VIII p. 194 en Fruin, Verspr. Geschr. IV p. 276.) II, 203, zijn vrouw 604.

„ (de vorige?) Is bijna blind en staat toch op de voordracht voor baljuw van Den Haag I, 107.

Dorset, Mylord (Charles Sackville, earl, Lord Chamberlaine, lid van den Privy Council en van den Geheimen Raad naast Koningin Maria, toen Willem de Derde in 1690 in Ierland was. Zie Doebner p 24 en Trevor II p. 2, 254, 316.) I, 49, 104, 144, 148, 160, 165, 180, 351, 382, 430. II, 29, 30, 109, 325, 345, 560, 587.

„ Mylady (een der hofdames van koningin Maria, † 1691. Zie Doebner p. 42.) I, 247.

Dorsetshire. I, 29, 31.

Dorshet, Lord, envoyé naar Holland. (Denkelijk bedoeld Dursley. Zie aldaar.) I, 176.

Dorsten, mej. Van, en haar zoon. II, 534.

Dort, kasteel bij Deventer. III, 3, 5.

Douay. IV, 93, 94.

Doublet, (Constantia Theodora.) Zie Hoeufft, vrouw van Mattheus.

„ (Philippine), nichtje St. Anneland, (dochter van Philips Doublet en Suzanna Huygens. Geb.

1 Nov. 1672, † Mei 1746, in 1708 getrouwd met haar vollen neef Constantijn, zoon van Lod. Huygens.) I, 365, 384, 385, 396, 404, 504, 505, 523. II, 131, 193, 266, 273, 542, 546.

Doublet, (Philips), heer van St. Anneland (zoon van Philips Doublet, den ontvanger-generaal der Unie, en van Geertruid Huygens, een zuster van Constantijn Sr. Geb. 28 Jan. 1633, † 6 Juli 1707. Hij was getrouwd met zijne volle nicht Suzanna Huygens, zuster van den auteur der Journalen. Naar het schijnt bekleedde hij geen betrekking van eenig belang. Naar eene andere bezitting wordt hij ook wel Moggershil genoemd. Zie Chr. H. I p. 294 en Catalogus van het Stedelijk Museum te Haarlem. Zie ook J. G. Frederiks, Het geslacht Doublet. 's Gravenhage 1879. 8°.) IV, 6, 96, 256. I, 240, 353, 370, 395—398, 403, 404, 410, 421, 426, 445, 452, 494—496, 498, 501, 502, 504—507, 523. II, 22, 33, 34, 52, 93, 131, 193, 197, 198, 202, 206, 213, 220, 221, 252, 266, 272—274, 278, 283, 286, 288, 290, 291, 295—297, 299, 301(?), 304, 321, 335, 346, 347, 422, 461, 463, 467, 485, 534—536, 541, 542, 546, 580, 609.

„ (Philips Jr.) neefje St. Anneland (zoon van den vorige. Geb. 31 Maart 1674, in 1700 getrouwd met Hester Quarles, † 22 April 1743, na zijns vaders dood heer van St. Anneland. Zie Chr. H. VIII p. 164.) I, 350, 370, 397, 404. II, 32, 261, 264, 286, 461, 467, 542, 618, 621, 622.

„ mejuffrouw (een der zeven kinderen van kapitein Adriaan Doublet, oom van Huygens' zwager, en Maria Kruyninx, die te Delft woonden: zie Chr. H. VIII p. 104, 293. Adriaan D. werd geb. 19 Febr. 1598, † Augustus 1662: zie Chr. H. IV p. 224.) I, 396. II, 453.

„ (mevrouw, Jr.) zuster St. Anneland, (Suzanna Huygens, getrouwd met haar vollen neef Philips Doublet. Geb. 13 Maart 1637, † 24 Aug. 1725. Zie Chr. H. I p. 294.) IV, 256. III, 51, 90. I, 242, 253, 254, 332, 369, 396—398, 404, 410,

421, 431, 452, 504, 506, 507, 522. II, 6, 18, 32, 47, 131, 137, 193, 202, 273, 287, 290, 304, 346, 393 (? „Sus"), 416, 421, 467, 477, 487 (? „Sus"), 534, 541.

Doublet, (mevrouw, Sr.), tante St. Anneland (Geertruid Huygens, oudste zuster van den dichter Const. H., dochter van Christiaan en Suzanna Hoefnagel. Geb. 10 Juli 1599, † 4 Juni 1680, getrouwd met den ontvanger-generaal Philips Doublet. Haar portret is aanwezig in het Stedelijk Museum te Haarlem. Zie den Catalogus daarvan 1902 N° 318 en Chr. H. I p. 294.) IV, 256.

Doudeins, schilder. IV, 251.

Douglas, James. Zie Arran.

„ William. Zie Hamilton, duke of.

„ generaal-majoor. I, 69, 132, 302, 303, 307, 314, 423.

Doukas. IV, 175.

Dousère, plaats bij Orange. III, 128.

Douwe Harkes (Nederlandsch zeeofficier, die zich reeds in 1673 onderscheidde. Zie De Jonge II p. 55, 56, 475.) II, 30, 129.

Dover, Lord (Katholiek, onder Jacobus den Tweede lid van den Privy Council, in Juli 1690 verzoend met Willem den Derde. Zie Trevor I p. 215, II p. 128.) I, 303.

„ de stad. I, 13, 43, 197.

Drac, rivier bij Grenoble. III, 137.

Drake, Mr. I, 410.

Draton, plaats bij Chester. I, 282.

Drebbel, Cornelis. (Cornelis Jacobsz. D., lid eener aanzienlijke Alkmaarsche familie, wis- en natuurkundige, uitvinder. Geb. 1572, † 1634 te Londen. Zie Chr. H. V p. 122.) I, 347. II, 320.

„ mejuffrouw. I, 244, 250.

Drelincourt (Karel, zoon van een Calvinistisch schrijver, zelf professor te Leiden, vertrouwd geneesheer van Willem den Derde en Maria. Geb. 1 Febr. 1633, † 31 Mei 1697. Zie Lettr. et Mém. p. 159, Strickland V p. 434.) III, 74.

Drente. Geeft aan Willem III de survivance als stadhouder IV, 109.
Drogheda, in Ierland. I, 292—295, 297, 315.
Drongen, plaatsje bij Gent. IV, 186, 189.
Drost. II, 435.
Drouet, gouverneur van het kasteel van Vincennes. III, 97.
Drumblandrick, Lord. I, 202, 231, 445, 518. II, 18.
Druyff, president van den Hoogen Raad. Overleden I, 368.
Duarti, familie, te Antwerpen. (Jacob en Caspar Duarte, zoons van Caspar D., waren rijke Portugeesche Joden van adellijke afkomst te Antwerpen, juweliers, naar het schijnt ook bankiers. Zij waren zeer bevriend met Constantijn Huygens Sr., die er dikwijls logeerde. Caspar had twee dochters, Francisca, „de Antwerpsche nachtegaal", † 1678 en Catharina † 1685. Zie Chr. H. II p. 20, IV, p. 322.) III, 88, 109. IV, 5, 101, 106, 142, 166, 167, 173, 175, 187, 234, 236, 237. I, 419. II, 191, 193.
Dublin. I, 182, ingenomen 190, 191, 290, 293, 298—303, 306, 308, 313—317, 343.
Dubuy. Zie Puy, du.
Duerkant, boekverkooper in Den Haag. Overleden IV, 216.
Duffel, plaatsje bij Lier. IV, 28, 29, 31. II, 58.
Duilliers, Fatio. (Nicolaas Fatio de Duillier. Geb. te Bazel 1664, † c. 1754. Hij was sterrekundige en vestigde zich in 1687 te Londen, waar hij lid der Royal Society werd. Later werd hij als lid eener fanatieke secte gevangen genomen en aan de schandpaal gezet. Zie Chr. H. IX p. 117.) I, 152 (Dulker), 237, 238, 242, 257, 259, 270, 529. II, 2, 10, 21.
Duinkerken. III, 88. IV, 163. I, 435. II, 36, 113, eskader te 118, 119, 121, 122, 124, 404, 410, 412, 627.
Duins. IV, 266. I, 279, 348, 430. II, 331.
Duitschland. IV, 51, 54. III, 31. I, 72, 418. II, 252, 384, 409.
Duitsch baron. III, 160.
„ officier. II, 366.
Duitsche kolonels. II, 395.
„ troepen in Engeland. I, 123.

Duleck, plaats in Ierland. I, 297, 298.
Dulker, Faccio. Zie Duilliers.
Dumbarton (earl, vergezelde Jacobus den Tweede op zijne vlucht. Zie Trevor I p. 318; Strickland V p. 99, VI p. 55.) Regiment van I, 99.
Dumont, tot levenslange gevangenschap veroordeeld. II, 543. (Zie ook Mont, du.)
Dumoulin. Zie Moulin, du.
Dundalk, plaats in Ierland. I, 240, 242, ingenomen 281, 290—294.
Dundee (Graham viscount, Jacobiet. Hij had tevergeefs beproefd in Schotland eene tegenconventie samen te roepen, werd luitenant-generaal in dienst van Jacobus en sneuvelde den 26en Juli 1689 bij Killycranky, waar hij Mackay versloeg. Zie Trevor II p. 21, 24, 36.) I, 151, 162—164.
Dungallon, weduwe van Lord. I, 286.
Dungarvan, dorp in Ierland. I, 313.
Dungcannon, fort bij Waterford. I, 311, 314, 316.
Dunstable, dorp in Engeland. I, 323.
Dunwich, plaats in Engeland. II, 141.
Duras. Zie Feversham.
„ duc de. II, 69 (Feversham?)
Duren, plaats in Gulik. II, 218.
Durghadee, dorp in Ierland. I, 285.
Durham, bisschop van. II, 13.
Durme, zijriviertje van de Schelde. IV, 100.
Dursley (Charles Berkeley vicomte D., buitengewoon gezant van den koning van Engeland bij de Staten-Generaal 1690—1694. Zie Chr. H. IX p. 416.) I, 176, 178, 179, zijn vrouw 324, 425, 433. II, 78, 157, 158, 193, 335.
Dusseldorp. II, 503.
Dussen, Van der, neef van Beverningh. (Zie Schotel, Iets over Hieronymus v. B. en Bruno v. d. Dussen.) I, 357. II, 141, 142, 150, 161, 176, 177, 182.
„ Van der (dezelfde als de vorige?) III, 116.
„ Jacob van der. IV, 68.
Dutton, plaats bij Londen. I, 150, 161.
Duvendal, regiment van. IV, 116.
Duvet, mejuffrouw, wijnkoopster te Londen. II, 449.

Duyn (Adam van der, heer van 's Gravemoer, zoon van Nicolaas v. d. D. en Beatrix van Bouchorst. Luitenant-generaal bij de cavallerie en opperstalmeester. Geb. 1639, † 18 Dec. 1693. Zie Chr. H. IV p. 33.) IV, 5, 6, 8, 23, 31, 37, 43, 51, 58, 59, 73, 79, 82, 85, 89, 91, 119, 131, 133, 135, 146, 156, 159, 161, 163, 185, 192, 193, 201, 207, 209, 211, 216—219 „Moer", 225, 284, 240, 243—245, 247, 254, 263, 265, 266. III, 75, 85. I, 7, 9, 14, 21, 27, 35, 37, 38, 47, 51, 60, 61, 71, 74, 78, 79, 98, 115, 123, 128, 135, 142, 153, 154, 156, 182, („Duyn") 189, 190, 204, („Moer") 205, 206, wordt heemraad van Delfland 217, wordt gouverneur van Bergen-op-Zoom 226, 246, 248, 249, 251, 253, 284, 287, 290, 298, 306, 311, neemt Cork in 345, 348, 357. II, 23, 26, 34, 44, 48, 66, 76—78, 82, 84, 87 („Moer"), 88, 90, 93, 102, 113, 119, 122, 125, 128, 212, 213, 221, 227, 239, 245, 295, 322.

„ (Nicolaas van der), heer van Rijswijk. (Evenals Const. Huygens Jr. reisde hij in 1649 en 1650 in Frankrijk; later trouwde hij met Beatrix van den Bouckhorst. Hij was een neef van den vorige. Zie Fruin op Droste p. 453 en Chr H. I p. 362.) III, 108, 109, 111—113, 121. IV, 39, 79, 109, 116, 147, 178, 213, 223, 230, 235, 240, trouwplannen met mej. Pieterson 257. III, 29, 82, 84. I, 196, 437, 438. II, 78, 79, 112, 288, 350, 419.

„ (vrouw van Adam van der), mevrouw van 's Gravemoer, (Geertruid Pieterson.) III, 12, 70, 73, 77. I, 123, 135, 153, 154, 182, 189, 203, 211, 217, 226, 228, 236, 239, 243, 258, 264, 271, 273, 279, 323, 327, 334, 346, 347, 351, 354, 358, 362, 364, 371, 423, 429, 510, 517, 520, 521, 523. II, 6, 10, 16, („Truy") 25, 27, 302, 451 (? „Truy"), 496, 505, is arm 539, 540.

„ mejuffrouw Van der. (Misschien de dochter van Adam v. d. D., later gehuwd met Albemarle-Keppel. Zie Hora Siccama, Mevr. v. Zoutelande p. 53, 54.) I, 189 (? „Truy"), 521 (? „Truy"), 530. II, 25 (? „Truy"), 109 (? „Truy"), 451 (?).

„ dochters van Adam v. d. D. van 's Gravemoer. I, 153, 385, 391. II, 6, 10.

Duyn, (Phlipje van der) van 's Gravemoer, jongste zoon van Adam. I, 423.
„ (Pudding van der) van 's Gravemoer. II, 109, 252.
Duynen, Van, kapitein bij de cavallerie. IV, 48.
„ „ Sr., in Den Haag. II, 255.
„ „ ingenieur in het leger, zoon van den vorige. II, 255.
Duyst, bibliotheek van, te koop. IV, 66.
Duyvens, mej. I, 108.
Duyvenvoorde. Zie Wassenaar.
Dy, Mylady. Zie Vere.
Dijck (Antonie van, de beroemde schilder, zoon van Franciscus v. D. en Maria Cupers; geboren te Antwerpen 22 Maart 1599, † 9 Dec. 1641 te Londen. Zie Chr. H. III p. 184.) IV, 101, 174, portretten van 211, 213, 235. Zijne afneming van het Kruis III, 38. Schilderijen van I, 35, 118, 240, 261, Saturnus van 401, 513. Sidney's schilderijen van II, 9, 268, 321, 579.
„ Van. I, 147.
Dijkveld. Zie Weede, Everard van.
„ Secretaris van. Zie Hoornman.
Dijle (het riviertje.) IV, 32, 41.

E.

East-Mouldy, (East-Moulsey.) Dorpje aan de Theems. I, 149, 160.
Eaton, kapitein. I, 472.
Eck. III, 115.
„ (Johan van —, sinds 18 Mei 1693 griffier van het Hof van Gelder, † 1706. Zie Chr. H. IX p. 527.) I, 407.
„ Zie Eeck.
Eckart (Johan Andreas, zoon van Andreas en Sara Hausner. Hij was in 1681 buitengewoon lid van den Raad van de domeinen van Z. H. en later gezant te Brussel, waar hij in 1692 stierf. Hij was geboren te Regensburg. Zie Chr. H. VIII p. 326.) IV, 82. I, 183, 184, 187—189, 192—195, 402, beschuldigd van verraad 435, 451, 465.

Edinburg. I, 103, 146, 151, 157, 200, 215, 219.
„ rivier van. II, 373, 387.
Eduard VI, portret van, door Holbein. IV, 101.
Ee, plaatsje bij het Loo. I, 408.
Eeck (Sicco, zoon van Johan E., heer van Luppersum en Wirdum, curator der hoogeschool te Groningen. Geb. 1626. Hij kan een „neef" van Huygens geworden zijn door huwelijk met mej. Eyckberg, dochter van Petronella van Campen, die eerst met Maurits Huygens, een oom van den auteur, was getrouwd geweest. In 1663 maakte hij haar althans het hof. Zie Chr. H. IV p. 425.) I, 503. II, 195, 403.
„ (Eck, Eick), luitenant bij de garde du corps. II, 40, 45, 551(?), 581(?).
„ (Eck), kapitein bij de garde. (De vorige?) II, 383, 551(?), 581(?).
„ kapitein, neef van Sicco. II, 403. (Denkelijk niet de garde-kapitein.)
„ (Eck) majoor. II, 381, 402, 551(?), 581(?).
„ (Eck), twee broeders. II, 551, 581.
Eeckeloo (Ekelo), dorp bij Brugge. IV, 156, 165, 168.
Eemse, rivier. III, 6.
Eerbode, klooster van. II, 247.
Effelt, dorp in Gulik. IV, 25.
Egbertsen. III, 58.
Egmond, overleden graaf van, en diens broeder (Philips Lodewijk, graaf van Egmond en Berlaymont, prins van Gaveren, in 1677 buitengewoon gezant van Spanje in Engeland, sinds 1679 onderkoning van Sardinië. † 16 Maart 1682. Zie Villars p. 304.) II, 399.
Eick, luitenant bij de garde du corps. Zie Eeck.
Eifel (Heifel), gebergte. III, 44.
Eilenburg, baron. Luitenant-kolonel in het regiment Schlippenbach. II, 390.
Eillenburg, Eylenburg. Zie Ellenburg.
Eindhoven. II, 67, 94.
Eisenach, prins van. II, 50.
Elbe, de. III, 32, 41.
Elburg. II, 468.

Elizabeth, koningin van Engeland. Portret van, door Holbein IV, 101. I, 469.
Ellemeet (Cornelis de Jonge van, zoon van Corn. d. J. v. E. en Magdalena Briels. Geb. 6 Mei 1646, † 12 Mei 1721. Hij was pensionaris van Rotterdam, later ontvanger-generaal. Zie Chr. H. VIII p. 255.) IV, 257. I, 11, 337, 397, 404, 431, 495, 502, 507. II, 52, 53, 138, 153, 195, 210, 272, 273, 284, 298, 304, 502, 535, 541, 566.
„ mevrouw De Jonge van. (Maria, dochter van Abraham Oyens en Maria van Beresteyn, getrouwd met den vorige op 31 Dec. 1679.) I, 404, 507. II, 53, 138, 273.
Ellemeten. Zie Ellemeet.
Ellenburg, commandant van Dixmuyden. II, 513—515, onthoofd 556.
Eller, baron, adjudant-generaal van den keurvorst van Brandenburg. IV, 110. III, 30.
Ellis, Mrs. II, 581.
Elphinstone, Schotsch edelman, die aandeel heeft in de brouwerij van Perseyn en officier wil worden. I, 3, 10.
Elsje, schoonmaakster bij de Koningin. I, 153, 167.
Elst (ambtman van den Bommelerwaard. Zie Chr. H. IX p. 212.) I, 121, 403.
„ mevrouw Van, met twee ongetrouwde dochters. II, 53.
„ dorp bij Nijmegen. I, 439.
Elviston. Zie Elphinstone.
Elzas. III, 19.
Elzevier (misschien een lid der beroemde boekdrukkersfamilie.) II, 424.
„ pretentiën van (Misschien de boekdrukkersfirma E. te Leiden, waar Christiaan Huygens gaarne zijne boeken liet drukken. Een der firmanten, Jan, was vaak de tusschenpersoon, die de horloges betaalde, welke aan Huygens besteld waren. Ook met het Amsterdamsche huis stond Christiaan H. in relatie. Zie Chr. H. I p. 286, II p. 412.) I, 245.
Emmerich, een Capucijner, die veel invloed heeft op keizer Leopold I. III, 50.
Emmerik. I, 248.

Emmickhuysen. IV, 161.
Ende, Van den, door den raadpensionaris Heynsius aanbevolen als tijdelijk plaatsvervanger voor Huygens. II, 295.
Enden, Van den, kunstkooper te Antwerpen. IV, 5.
Engeland. IV, 8, kans op vrede met 18, 36, wil wel bemiddelaar voor den vrede zijn 38, 55, 60, 79, 146, 155, 159, 161, 162, 164, 167, 169, 179, 185, 200, 205, 208, wil zich niet tegen Frankrijk verbinden met den keizer 212, gevaar dat het zal breken met Spanje 214, Willem de Derde zal naar — gaan 217, 220, 221, gevaar voor ontbinding van 't Parlement 221, Willem de Derde zal naar — gaan 223, 225, 227, 233, alliantie met 236, kans op oorlog van — met Frankrijk 239, 241—243, 246, 247, 249, 252, 253, 256, 257, 263, alliantie met 266, 275. Successie in III, 14, 15, 20, 23, 27, alliantie met 28, voorgenomen reis van Willem den Derde naar 29, 35, 50, 54, wil bemiddelen tusschen Spanje en Frankrijk 79—81, 86. Tocht van Willem den Derde naar I, 1, 2, 4, 8, zal Frankrijk den oorlog verklaren 116, huwelijksrecht in 119, zendt geld aan de Staten-Generaal 280, embargo op schepen in 329, 373. II, 56, 75, partijschappen in 161, 616.
„ admiraliteit van, behandelt de zaak van Torrington. I, 356.
„ kanselier van. IV, 257.
Engelenburg, heer van. Zie Schimmelpenninck.
Engelsche kapelaans. I, 441, 448, 453. II, 498. (Zie Wickrath en Burch.)
„ regimenten. I, 17, 21, 145, 163.
„ „ in dienst der Staten. IV, 119, 120, 123.
„ troepen in Z.-Nederland. I, 261.
„ vloot. I, 5, 12, 13, 24, 28, 30, 48, 126, 228, 326.
Engelschen. I en II passim.
Engelschman, een, opgehangen omdat hij vee heeft gestolen. IV, 35.
Engelse, vader van mevrouw van Pere. I, 388. II, 411.

Engelsen, nicht van Huygens, met dochter. III, 69, 70.
Enghien (Henri Jules de Bourbon, eenige zoon van den grooten Condé en van Claire Clémence de Maille, eene nicht van Mazarin. Geb. 1643, † 1 April 1709. Hij nam deel aan den oorlog van 1672 en zal toen te Utrecht zijn geweest. Zie Chr. H. VII p. 86.) IV, 76.
„ duchesse d', bijnaam van mej. Ewick. Zie aldaar.
„ (Enguien), plaats in de Z.-Ned. IV, 82, 83, 196, 199, 267, 268. I, 488, 489, 492. II, 102, 211, 518.
Enno Ludwig. Zie Oostfriesland, graaf van.
Epernon, gunsteling van Lodewijk den Dertiende. IV, 228.
Eppe, kolonel. IV, 41, 55, 64. III, 19.
Eppinger (denkelijk Espinguen, kolonel der blauwe dragonders. Zie Gids 1878, II p. 50.) I, 99, 108, 302, 303, 307, 309. II, 85, 92.
Eppinghem, plaats bij Brussel. II, 248, 253.
Epsdorf (dorp in Cell.) III, 16, 17, 22, 25, 30.
Epson (Epston), plaats in Engeland. I, 156. II, 407.
Erasmus (Desiderius, de bekende schrijver en geleerde. Geb. 21 Oct. 1467 te Rotterdam, † 12 Juli 1536 te Bazel. Zie Chr. H. I p. 538.) III, 39. I, 444, 445. II, 46.
Erbach. Zie Erpach.
Eremitage, de l', behartigt de belangen der Vaudoisen. I, 237, 240, 252, 263, 326, 329, 347, 368, 370, 392, 515. II, 10, 143, 151, 168, 172, 177, 181, 313, 328, 440, 582.
Erentreiter, een Oostfries. III, 135, 141.
Erft, riviertje. IV, 11, 21.
Erlaeg (Sigismund von Erlach, neef van kapitein Joh. v. E. Geb. 1614 te Bern, † 1 Dec. 1699. Hij diende eerst in het Fransche leger en keerde daarna terug naar Zwitserland, waar hij in 1653 in den slag bij Herzogenbuchsee een einde maakte aan den boerenkrijg; later was hij lid van den magistraat te Bern. Zie Chr. H. I p. 299.) III, 92.
Ernst August. Zie Hannover, hertog van.
Erpach, graaf. (Schoonzoon van graaf Waldeck. Zie Hora-Siccama, Mevrouw van Zoutelande, p. 51.) IV, 149, 167, 207, 236. II, 107 (? „vrijer der dochter van Waldeck".)
Erpe, plaats bij Leuven. II, 500, 594, 615.

Erskyne (kolonel Erskine, wiens regiment Zweedsche infanterie in den winter van 1689—1690 te Maastricht in garnizoen lag en ook deel nam aan den slag bij Fleurus. Zie P. L. Muller II p. 212, 215, 228, 233.) II, 223.
Es, Van, ingenieur. IV, 127.
„ Van der (Esch), commies. I, 5, 514.
„ „ „ kapitein van het schip, waarop Willem de Derde den tocht naar Engeland ondernam, broeder van den commies. I, 5, 12, 125.
Esch, Van der (een der beide vorigen?) I, 204, 260, 261, 264, 344, 423. II, 11, 44, 51, 54, 102, 179, 180, 184, 433, 440, 443, 475, 476, 586.
Escaille, l', advocaat te Judoigne, met zijn zoon. II, 382, 390.
Escalade, dag van de — te Genève. III, 150.
Escluse, pas d'. III, 146.
Esclusen, kolonel. I, 418.
Esgaré, l', instrumentmaker. III, 156.
Espalude. Zie Expalude.
Espenlieu, vrouwenabdij bij Mons. IV, 83.
Espérance, abbaye de bonne. IV, 89, 90, 211.
Espinguen. Zie Eppinger.
Espinosa, Don Diego Gomez d', gewezen sergeant-majoor, generaal der victuaille. I, 443, 446.
Esseck, de Turken moeten wijken naar. I, 368.
Esseling, commies. II, 541.
Essen (Johan van, burgemeester van Zutfen, lid van de rekenkamer en de Staten-Generaal, curator van de Hoogeschool te Harderwijk, requestmeester en lid van den Raad van Z. H. † 1724. Zie Chr. H. IX p. 544.) II, 36.
„ (Lucas Willem van — tot Helbergen. Geb. 1644, † 1701, page van Willem den Derde, in 1680 lid van de Ridderschap en landdrost van de Veluwe, getrouwd met Agnes Vijgh. Zie Chr. H. IX p. 544.) II, 44, 48, 133.
„ (misschien dezelfde, die in den slag bij Senef werd gevangen genomen. Zie Fruin op Droste p. 334.) Hij neemt met zijn vader deel aan het beleg van Maastricht IV, 131.

Essen, luitenant-kolonel (dezelfde als de vorige?). II, 62, 600.
Essex, graaf van. I, 66, men zegt dat hij in den Tower is vermoord 73, 82, 89.
„ Lord, Jr. I, 445, 449, 460, 497, 505. II, 22, 23, 122, 212, 331, 348, 380, 456, 464, 475, 538, 540, 625.
„ Lady. I, 89.
„ jonge Lady. II, 338.
„ de provincie. I, 9, 381.
Estampes, stadje in Frankrijk. III, 113, 121.
Estang (Nicolas de l', † 11 October 1712. Hij had sinds 1677 in het Fransche leger gediend, maar in 1687 met zijne vrouw Magdelaine Mercier Frankrijk verlaten. In 1688 werd hij luitenant bij de lijfwacht van Willem den Derde en in 1696 generaal. Zie Chr. H. IX p. 545.) I, 142, 320, 345, 461. II, 62, 298, 499—502, 573.
Estrades (Godefroi comte d'. Geb. 1607, † 26 Febr. 1686. Hij is herhaaldelijk als gezant van Frankrijk in de Republiek geweest, het laatst van 1662—1668. Sinds 1675 was hij maréchal de France. Zie Chr. H. III p. 365.) IV, 29, 259, 260, 262.
Estrées (César d', zoon van maarschalk François Annibal duc d'E.; geb. 5 Febr. 1628, † 18 Dec. 1714. Hij was sinds 1671 kardinaal en vervulde onderscheiden diplomatieke zendingen. Ook was hij deken der Académie française. Zie Chr. H. II p. 386.) II, 61.
Etersum (= Ittersum? Zie aldaar.) II, 560.
Etienne, St. III, 138.
Eugenius, prins (zoon van Eugène Maurice de Savoye, comte de Soissons, gouverneur van Champagne en Brie, en van Olympia Mancini, nicht van Mazarin. Beroemd generaal. Zie Trevor II p. 166.) I, 460. Zie ook op Soissons, prins van.
Eure, riviertje. Zie Heur.
Europa. IV, 207.
Eva (familielid of dienstbode? van mej. Golsteyn.) II, 11.
Everard, George. Heeft eene dochter van Dr. Van Wouw geschaakt II, 416.
Everbode, abdij van. IV, 32, 38.
Everen, kasteel. II, 213.
Eversdijk, baljuw van Goes. II, 45.

Evertsen (Cornelis, de jongste, bijgenaamd „Keesje de Duivel", zoon van Cornelis den Oude. Geb. 16 Nov. 1642, † Nov. 1706. Hij was eerst kaperkapitein, werd in 1679 vice-admiraal en in 1684 luitenant-admiraal. Zie v. d. Aa.) IV, 80. I, 1, 18, 76, 78, 195, 202, 300, 308, 326, 348, 356. II, 114, 118, 119.
Evremont, St. (een geestig Franschman, die tijdens de jeugd van Willem den Derde als balling leefde in Den Haag en later veel verkeerde ten huize van Mme Mazarin. Zie Gids 1878, II p. 45.) I, 356, 366.
Ewick, mejuffrouw, bijgenaamd duchesse d'Enghien. III, 66. IV, 76.
Ewstone, plaats in Engeland. I, 354.
Exeter. I, 16, 17, 19, 21, 24—26, 122. II, 413.
„ bisschop van. Zie Lamplugh.
„ deken van. I, 17.
„ lord-major van. I, 21.
„ rivier van. I, 18.
Expalude, monstercommissaris. II, 220, 250, 377, 381, 382, 384, 524, 526, 527. Zie ook Spalude.
(Eyck, pater van), biechtvader van den keurvorst van de Paltz. (Zie Fruin op Droste p. 427.) II, 48.
Eysden, heer van. IV, 125.
„ mevrouw. II, 50, 60.
„ plaats bij Maastricht. IV, 111.
Eysinga, kapitein in het regiment Kirkpatrik. Hij sneuvelt IV, 125.
Eyston, Bernard. Zie Bernard.

F.

Fabri, de oude, mémoires van. II, 558.
„ twee juffrouwen, te Genève. III, 150.
Fabrice, luitenant-kolonel. II, 413.
Fabricius, uit Haarlem, wordt rentmeester en baljuw van Kennemerland. I, 409, 523, 526.
Fachet, (Jan Willem du, heer van Cralingen, generaal bij de cavallerie, zoon van Willem du F. en Margaretha van Renesse van ter Aar, erfgename van Cralingen. Deze heerlijkheid werd echter tijdens Jan Willems min-

derjarigheid door zijn voogd, Willem van Alphen, verkocht aan de stad Rotterdam. In 1670 trouwde hij met Anna Silvercrona. Zie Chr. H. VII p. 33.) IV, 224. I, 65, 67, 233, 308, 400. II, 108, 122.

Fage, La, teekenaar. I, 402.

Fagel, (Caspar, oudste zoon van Frans F. en Beatrix van Byemont, geb. 1629, † Dec. 1688, sinds 1672 raadpensionaris. Hij was eenigszins betrokken in de zaak van Buat. Zie Chr. H. VIII p. 291 en Bijdr. voor Vad. gesch. en Oudheidk. 4e Reeks. IV p. 106.) IV, 18, 21, 23—25, 29, 45, 49, 54, 57, 58, 64, 65, 69, 73, 90, 93, 98, 100—102, 108, 109, 113, 157, 159, 163, 164, 169, 193, 218, 236—239, 242, 265, 267, 274, 275. III, 52, 64, 65. I, 12, 42, 184, 287, 364. II, 77.

„ een bode. II, 434.

„ generaal. I, 50, 62, 115, 368.

„ de griffier, Sr., sterft in Februari 1690. I, 237.

„ de griffier, Jr. (Hendrik, volle broeder van Frans, den president van den Hoogen Raad. Geb. 13 Juni 1617, † 12 Dec. 1700, sinds 1672 griffier van de Staten-Generaal, getrouwd met Margaretha Rosa. Zie Chr. H. VII p. 97.) II, 226, 456.

„ kapitein (= de latere generaal?) IV, 222.

„ (= de vorige?) I, 418. II, 18, 23.

„ lid van het Hof van Holland (Benjamin, een jongere broeder van Caspar, sinds 1674 raadsheer in het Hof: zie Bontemantel, ed. Kernkamp II p. 411, noot 1.) II, 204.

„ de raadsheer (Frans, zoon van Frans F. en Maria Rosa. Geb. 3 Juni 1618, † 12 Nov. 1680, sinds 1670 lid, sinds 1677 president van den Hoogen Raad. Zie Chr. H. VIII p. 306 en Bontemantel, ed. Kernkamp, II p. 411.) IV, 168.

„ Nicolaas (halfbroeder van den Raadpensionaris: zie Fruin, Verspr. Geschr. IV p. 382, noot 2.) II, 446.

„ vrouw Jacoba, bijgenaamd de „gravin van Holland". II, 158.

„ zusters van den Raadpensionaris. IV, 45.

Fairfax, Lord. I, 276, 277.
Famars, ontvanger te Noordhorn en rentmeester van Lingen. III, 58, 77. Zijn dochter II, 272.
Fannius, de raadsheer. (Cornelis, heer van Cortenbosch, zoon van Pieter F. en Cornelia van Beaumont. Geb. 9 Juni 1625, † 3 Nov. 1675. Hij was pensionaris van Den Briel, lid van het Hof van Holland en als zoodanig een der rechters van Buat. Zijne vrouw was Catharina van Sypesteyn, eene volle nicht van Johan de Witt. Zie Chr. H. V p. 50, Fruin Verspr. Geschr. IV p. 280.) weduwe van IV, 203.
Farfar, Lord, een Schot. III, 65. I, 10, 80.
„ Lady. I, 164.
Fariaux (officier, eerst in Spaanschen dienst, later in dien der Staten, voor wie hij in 1673 Maastricht dapper verdedigde. Zie Fruin op Droste p. 395.) IV, 32, 37, 65. I, 491.
Fatio. Zie Duilliers.
Faulconbridge, Lord, schoonzoon van Cromwell. I, 131.
Fauquemont, kamp te. IV, 35.
Faustina, buste van. IV, 144.
Fauxegen, Mr. du, kanunnik te Orleans. III, 98.
Faverges, een Zwitser uit Neuchatel. III, 157.
Favre. I, 66.
Favri, Eva (= Fabri? Zie aldaar.) III, 161.
„ Jean Jacques, te Genève. III, 151.
Fay, plaatsje bij Senef. IV, 59, 61, 210.
„ Mr. de. II, 378.
Febve, Mahu le. Zie Mahu.
Febvre, Mlle Le. (Misschien een dochter van Jean de Fevre of Le Febere, wever te Lisieux, in 1682 lid van de Académie des Sciences, sinds 1699 bezoldigd astronoom, later afgezet om een geschil met La Hire, een vervaardiger van mathematische instrumenten te Parijs. † 1706. Zie Chr. H. IX p. 378.) II, 558.
Fehrbellin, slag bij. IV, 41.
Felix. I, 435, 491.
Felton. I, 213, 499, 503.
Femeren, het eiland. I, 155.
Fenis, Mrs. I, 166.

Fenwick. (Sr. John, kolonel in dienst van Willem den Derde, die scherpe aanmerkingen op hem maakt. In 1690 werd hij gevangen genomen in verband met eene samenzwering tegen het leven van Willem den Derde. 28 Januari 1697 ter dood gebracht. Zie Trevor I p. 124.) II, 287, 314, 316.

Ferdinand, bediende van Huygens. I, 15, 105, 181.

Ferentz, drie juffrouwen (denkelijk dochters van kolonel F., in 1655 commandant van Sas-van-Gent. Sophie F. was de tweede vrouw van Karel van den Boetselaar van Nieuwveen; Juliana F. trouwde den jongen Van den Boetselaar van Langerak. Zie Fruin op Droste p. 364, Chr. H. III p. 204 en Resolutiën Staten-Generaal 13 Dec. 1655.) IV, 35. III, 71. II, 227.

Fereris (Dirk, zoon van Bernard F. en Suzanna de la Via, lid eener aanzienlijke familie te Enkhuizen. Geb. 1639, † 1693. Hij was paneel- en plafondschilder en ontving zijne opleiding in Italië. Zie Chr. H. IX p. 31.) IV, 107, 108, 202. I, 432. II, 35.

Ferguson, Mrs., moeder van Mrs. Anise. I, 139.

Ferier, officier. II, 38, 355.

Feron, kamerdienaar van Zijne Hoogheid. IV, 230, 244, 259. III, 71 (Frou). I, 173, 446. II, 55, 56, 94, 100, 104, 105, 116—119, 122, 126, 127, 138, 214, 217, 220, 221, 260, 264, 267, 372, 414, 518—522, 524, 525, 527—530, 539, 540.

„ mevrouw. I, 446.

Ferreris. Zie Fereris.

Ferris, Mrs. I, 134, 521. II, 27.

Ferté, Mme De la (Suzanne Caron, dochter van François C. en Constantia Boudaen, in 1669 getrouwd met een edelman uit Normandië, François de Civille, sieur de la Ferté. Na de herroeping van het edict van Nantes vluchtte zij met vier kinderen naar Engeland, terwijl haar man Katholiek werd en in Frankrijk bleef. Zie Chr. H. VI p. 77.) III, 73. I, 67, 73, 75—79, 82, 85, 86, 109, 125, 126, 450, 506. II, 131, 229, 398, 504.

„ dochters van Mme De la. I, 78, 79, 506. II, 131.

Fery, kapitein. I, 123.
Feryn. (Bij Chr. H. VIII p. 548 wordt vermeld een meester Feryn, die soms tusschenpersoon was voor leveranties van glas aan Christiaan Huygens.) I, 235.
Fesyn, Mrs. III, 74.
Feuilleraye (Feuillarest), la. I, 280, 291, 314—317, 424. II, 2 (Fouillerays), 15.
Feuquières (markies, in 1685 Fransch gezant in Spanje; streed in 1691 onder Catinat in Italië. Zie Villars p. LXIV, 320, 321. Trevor II p. 165.) IV, 254.
Feur, baron van, kolonel. IV, 93, 200.
Feversham (Louis Duras, zoon van Elisabeth de la Tour, dochter van den hertog van Bouillon, dus een afstammeling van prins Willem I. Hij werd in 1665 genaturaliseerd als Engelschman en in 1676 earl of Feversham. Hij was kamerheer van de koningin-weduwe Catharina van Braganza en bleef ook na haar terugkeer naar Portugal hare belangen behartigen. Als generaal van Jacobus den Tweede overwon hij in 1685 Monmouth en voerde hij in 1688 de onderhandelingen met Willem den Derde. Hij was niet Katholiek. Zie Trevor I p. 149, 317. Evelyn's Diary en Macaulay passim. Gids 1878 II p. 8.) IV, 263, 264, („Lord Duras") 265(?), 266(?). III, 83. I, 25, 33, 34, 44, 45, 47, gevangen 48, losgelaten 62, 86, 378. II, 69 („duc de Duras"), 192.
Fey (Arnold, eerst kleermakersknecht, later wonderdokter te Oorschot, † 15 April 1679. Zie Chr. H. VII p. 28 en Fruin op Droste p. 306.) III, 57.
Fiderbe, ivoorschilder. II, 542.
Fieneken, (denkelijk drukfout voor Tieneken, Huygens' zoontje, dat toen 8 jaar oud was.) III, 68.
Filips de Tweede, Koning van Spanje. IV, 56.
Finch, Daniël. Zie Nottingham, earl.
Finnen, de. III, 36.
Firebrass, betrokken in een proces over omkooperij. II, 479, 482.
Fitzharding, Lady. (Barbara Villiers, zuster van Betty, getrouwd met Lord Fitzharding uit het huis Berkeley. Zie Krämer, Maria II Stuart p. 208.) I, 340, 424. Zie ook Berkeley.

Fitzjames, James. Zie Berwick.
Fitzpatrick (brigade-generaal. Zie Trevor II p. 262.) III, 50. I, 252.
„ Jr. I, 354.
Fitzroy. Zie Grafton.
Flad (= Flud? Zie aldaar.) Adjudant van Ouwerkerk. I, 287.
Flamarin. I, 81.
Flamsteed (Flamstead). (John, zoon van Stephen F. en Mary Spateman. Geb. 19 Augustus 1646, † 31 December 1719, sterrekundige van naam. Zie Chr. H. VII p. 5.) I, 164, 172, 217, 270, 523.
Flemming, veldmaarschalk. I, 451, 454, 455, 467. II, 47, 62, 116, 122, 218, 221, 224, 226—228.
Flenes, De. Zie Flines, De.
Flerdsheim, dorp bij Bonn. IV, 16.
Fleur, La, kok te Antwerpen. IV, 238.
Fleurus (Fleuru, Flerus, Flery.) IV, 205. Slag bij I, 298, 305, 306, 310, 399, 439, 453, 461—463, 486. II, 82, 117, 212, 360, 489.
Flinck, schilder uit Rotterdam. I, 397. II, 289, 308.
Flines, De, (vriend van Const. Huygens Jr., rijk en zeer in aanzien aan de beurs te Amsterdam. Hij deed in 1679 een reis naar Parijs en stelde levendig belang in schilderkunst, architectuur en tuinaanleg. Zie Chr. H. VIII p. 167.) I, 404.
Flintshire, landstreek in Engeland. I, 318.
Flodrof, (Adriaan Gustaaf, graaf van, Belgisch edelman, officier in het leger der Staten. In 1661 verwachtte iedereen, dat hij Mlle Des Loges zou huwen, maar hij trouwde later met Margaretha Huyssen, weduwe van graaf Dohna. Zie Chr. H. III p. 218.) I, 527.
„ Amadea van. III, 58, noot 2.
„ graaf, woont op het kasteel Dort bij Deventer. III, 3—6, 18, 24, 28—30.
„ mevrouw (vrouw van den vorige.) III, 5. I, 229.
„ graaf (Adriaan? of de eigenaar van Dort?). IV, 26, 52, 138, 173. I, 249, 250, 256, 399, 408. II, 120.

Floref, abt van. II, 513, 517, 518.
Florence. IV, 51.
Florenne (dorp in België.) I, 463.
Floridor. III, 47.
Flourenois. III, 154.
Floyd, Engelsch predikant. III, 72.
Flud, majoor (= Lloyd?). I, 61, 158, 188, 197, 231, 253, 301, 302, 450.
„ luitenant-kolonel te Epsdorf. III, 23.
Foillan, St., abdij. IV, 275.
Fonseca, consul. IV, 220. II, 255.
Fontaine, La, hofmeester van den landgraaf van Darmstadt. I, 328. II, 55, 442.
Fontaines, Trois, bij Vilvorden. IV, 81.
Forbas (Forbes), Sr. James, presideert de tafel van de Green-cloth. I, 212, 349, zal met een der hofdames trouwen 354, 366.
Force, La. II, 146.
Forendal, koopman te Lyon. III, 126, 127, 134, 142, 144, 145.
Forest, La, neemt deel aan den slag bij de Boyne. I, 296. II, 73, 75.
Forester, Sr. William. II, 448.
Forgel, kapitein van de garde. III, 72, 78, 83. I, 358, 368. II, 3, sneuvelt 248.
Forman, commandant van het schip „Utrecht". II, 280, 282—284, 286.
Fos, du. III, 108, 122, 141.
„ du, kanunnik. III, 139.
Fosse, baron De la, kanunnik der cathedraal te Luik, door de Staten van Luik naar Willem den Derde gezonden. IV, 71.
Foubert, stiefzoon van Granmare. I, 258, 351. II, 325, 329, 335.
Foulke, kolonel. I, 332.
Fourbin, kardinaal De. II, 61.
Foury, dorp niet ver van Orleans. III, 113.
Foyert, schrijver van de Opper-Betuwe, en zijn zoon. I, 403.

Fox, Sr. Stephen, commissaris van de thesaurie. I, 248, 279, 327, 344.
Frambach, wijnkooper te Brussel. II, 254.
François (Van der Poel? of Aerssen? niet duidelijk.) IV, 38.
Francijn, hoendermeisje op het Loo. II, 48.
Frangel, kapitein bij de cavallerie, gedood in een duel. IV, 73.
Frankestein, officier. IV, 43, 53, 60, 75, 124, 160, 184, 241.
Frankfort. I, 2, 245.
Frankline, Sr. John. I, 286.
„ Mrs., hofdame. I, 118, 136, 143, 146, 147, 184, 229, 239, 270, 335, 341, 354, 388, 510, 512, 516. II, 111, 128, 260, 474.
„ een Quaker, herbergier te Londen. II, 165, 166, 173, 319, 451, 466.
Frankrijk. III, 143. IV, 5, Spanje verklaart den oorlog aan 8, 30, 58, 80, 98, niet ongenegen tot een bestand 164, 165, 171, gevaar voor oorlog met Engeland 172, de Keizer wil zich met Engeland verbinden tegen 212, 217, 219, 233, kans op vrede met 242, 247—249, 252—254, 256, 260, 261, memorie der gevolmachtigden van 264—266, ambassadeurs van — te Nijmegen 269, 270, gunstige stemming voor — in Cell III, 1, 12, 13, 21, 23, 24, 31, sprake van eene alliantie met de Republiek 50, 64, 66, 68, kans op oorlog met 70, neemt een Hollandsch schip 75, geschil met Spanje 79, zint op een inval in Z.-Nederland 85, 86. Engeland, Spanje en de Republiek zullen zich verbinden tegen I, 10, 13, 28, heeft den oorlog verklaard aan de Republiek 35, Jacobus de Tweede wil naar 43, 44, 56, 57, 61, 63, kapers van 65, 68, 72, 74, 77, 85, 91, 113, Engeland verklaart den oorlog aan 116, 120, 121, 123, 126, 127, 134, belooft steun aan de oppositie in Engeland 137, 143, 192, 197, 249, 267, 280, 328, 335, 343, protectoraat van — over Genève 353, 385, correspondentie met 389, 412, 454, 456, alliantie tegen 460, 481. II, 13, 14, 16, 20, 24, 29, 40, vredesvoorstellen

47, 61, 91, 92, 98, 105, landing in — mislukt 109, 151, 155, 170, 204, 208, 213, 225, 273, 290, kans op vrede met 300, 377, 379, 389, 415, 465, 546, 564, sprake van vrede met 571, 604, onderhandelingen met 608, 611, 617, vrede van — met Savoye 620, 623.

Frankrijk, ambassadeur van, in Engeland. IV, 208.

Frans I, koning van Frankrijk. (Zoon van Charles, comte d'Angoulême en Louise van Savoye. Geb. 12 Sept. 1494, † 31 Maart 1547. Zie Chr. H. IV p. 490.) III, 97. IV, 94.

„ palfrenier van Huygens. II, 258.

Franschen, de. IV, 30, 31, 37, verslagen door de Spanjaarden 39, 40, verslagen door de Duitschers 52—54, 58, 63—65, in het land van Waes 71, 79, 80, 82, 86, 89, 91, hunne sterkte geschat door Willem den Derde 93, 95, 96, 108, verliezen Cayenne 109, 125, 137, 138, 141, 154, 159, teruggedreven 196, 198, bezetten Dinant 201, 221, 222, zullen Messina verlaten 240, 245, 247, 269, verslagen bij St. Denis 273, maken aanspraak op het behoud van Gent en Charleroi 275. Hun vloot I, 115, op de Schotsche kust 131, 155, vallen Suriname aan 162, 174, 179, 182, 202, 214, 280, 289, overwinnen 298, 300, 305, 314, 325, in Ierland 329, 347, 379, 384, 387, belegeren Mons 407, 408, 411, 412, 415, 416, 418, 434, 439, aanval van — op Luik 442, 443, 448, 449, nederlaag van — bij Coni 460, vloot van 461, 462, 468, 471, 473, 476, 479, 484, 487, 488, 490, 511, 514, 515. II, 38, 46, aanval van — op Namen 66, vloot van — verslagen 68, 69, nemen Namen 71—75, 77, 79, 81, 82, schepen van — vergaan 85, 90, 91, 98, 100, 104, 111, 119, 124, 127, willen Charleroi aanvallen 136, 156, verlaten Huy 163, 168, 181, 187, 204, 209, 214, 216, 220, 237, 238, nemen Huy 243, aanval van — op de Smyrnavloot 244, 245, 249, 251, 255, 257, 262, 265—267, 273, 296, 298, aanhangers van — in het Parlement 328, 331, 342, plannen van — op Luik 352, 358, 359, 361, 362, 367, 371, 389, 390, 397, 399, 402, 408—410, 416—418, 421, 473, 491, 493, 496, 501, 506, 507, 515, 518, 520, 525—527, 567, 569, 572, 574, 597, 607, 627.

Fransch kolonel, krijgsgevangen. II, 380, 381.
„ officier, krijgsgevangen. II, 611, 615.
Frederik, fourier van Willem den Derde. IV, 209.
„ III. Zie Brandenburg, keurvorst van.
„ Augustus. Zie Saksen, keurvorst van.
„ Hendrik. Zie Nassau.
„ Willem I. Zie Brandenburg, keurvorst van.
Fremyn (Fromin), een ondergeschikte van Bentinck. I, 56, 58, 59, 105, 129, 146, 171, 374, 492. II, 48, 296.
French. Behaalt een voordeel op den vijand IV, 266.
Fresor, een kennis van Christiaan Huygens. I, 57.
Fretois, Mr. De. II, 103.
Frette, La. III, 142.
Friend, Sr. John (betrokken in eene samenzwering tegen het leven van Willem den Derde. Zie Trevor II p. 287.) II, 581, 582.
Friesheim (Johan Theodoor baron van, zoon van Godfried baron van F. en Catharina Amya. Geb. 1642, † 23 Maart 1733. Hij was kapitein bij de garde en trouwde met Anna Hesselt van Dinter. Zie Chr. H. VIII p. 94.) IV, 51, 113, 273. I, 193. II, 301.
„ de vader van den vorige. IV, 113.
Friesland, prinses van. (Amalia, dochter van Johan van Anhalt-Dessau, in 1684 getrouwd met Hendrik Casimir den Tweede.) I, 398. II, 494.
„ stadhouder van. (Hendrik Casimir de Tweede, zoon van Willem Frederik en Albertine Agnes, dochter van Frederik Hendrik. Geb. 1657, stadhouder 1664, † 25 Maart 1696. Huygens vergist zich, als hij hem zes zonen en één dochter toekent; de verhouding was omgekeerd: één zoon en zes dochters. Zie Droste 4674 en Rogge, Lijst van vorsten, enz.) IV, 40, 41, 44, 47, 53, 108, 109, 113, 115, 117, 139, 182, 261. III, 67—69. I, 92, 116, 125, 126, 132, 133, 135, 137, 182, 407, 415, 488. II, 199, 208, 224, 238, 260, 462, 494.
„ I, 127, 516.
„ admiraliteit van. I, 127, 437.

Friesland, Staten van. III, 67.
„ troepen van. IV, 67, 85.
Frisc, baron d'. Zie Frise.
Frise, baron de. (Hendrik, vrijheer van Friesen, kolonel van het regiment van den prins van Luxemburg; misschien dezelfde, die in 1688 gezant van den keurvorst van Saksen in Den Haag was. Zie Droste 4315 en Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande p. 40.) I, 137, 221, 238, 270, 417. II, 109, 388, 389, 423, 602, 603, 613.
Frobenius. IV, 142, 151, 159, 162.
Fromenteau, kleermaker te Antwerpen. IV, 183.
„ schilder in dienst van den keurvorst van Brandenburg. III, 35.
Fronestein, vrouwe van, dochter van burgemeester Berkhout van Den Briel. (Dit zal wel zijn de weduwe van Willem de Waal van Vroonestein, die zich in 1692 na den dood van zijn broeder Frederik wederrechtelijk liet beleenen met de heerlijkheid V., maar nog in hetzelfde jaar moest plaats maken voor diens wettigen erfgenaam, Erasmus van Scherpenzeel. Zie Van der Aa, Aardrijkskundig Woordenboek, en Tegenwoordige Staat der provincie Utrecht p. 180.) II, 281.
Frotté de Lignières, gewezen geestelijke, broeder van een kolonel in Franschen dienst. II, 66, 67, 70, gevangen 71.
Frou. III, 71 (mevrouw Issac?)
Fruytiers, schilder. IV, 166.
Fryman. Is krijgsgevangen geweest II, 262.
Fuchs, secretaris van den keurvorst van Brandenburg. (Denkelijk dezelfde Fuchs, die in 1685 als gezant van Brandenburg tusschen Willem den Derde en Amsterdam trachtte te bemiddelen. Zie Fruin, Verspr. Geschr. V p. 132.) III, 30, 36.
Fucker, mejuffrouw. I, 130.
Fuenmajor. (Don Balthazar de, sinds 1679 envoyé-extraordinair van Spanje in Den Haag. Zie Fruin op Droste p. 525.) III, 78, 86.
Fuensaldagne, graaf, (buitengewoon gezant van Spanje in Frankrijk tot 1661. Zie Villars p. 333.) IV, 63.
Furetière (Antoine. Geb. te Parijs in 1620, † 16 Mei 1688.

Hij was procureur-fiscaal van St. Germain des Prés, later abt van Chalivay en lid der Académie, maar in 1685 werd hij daar uitgestooten. Hij gaf uit: „Essay d'un dictionnaire universel contenant tous les mots françois, tant vieux que modernes, et les termes de toutes les sciences et les arts. Paris 1684, 2e éd. 1690, 3e 1727." Zie Chr. H. IX p. 353.) I, 501.

Fürstenberg (Willem Egon, prins van, kardinaal. Geb. 2 Dec. 1629, † 10 April 1704. Hij was eerst bisschop van Straatsburg, later raadsman van den keurvorst van Keulen, dien hij won voor de Fransche zaak. In 1674 door den keizer gevangen gezet, werd hij bij den vrede van Nijmegen vrijgelaten. In 1688 werd hij elect-aartsbisschop van Keulen, maar de paus weerde hem en Jozef Clemens van Beieren, zijn tegencandidaat, zegevierde ten slotte. Zie Chr. H. VII p. 438.) I, 7.

Fijth, mejuffrouwen. I, 269. II, 368.

G.

G., de beste. (Wien Huygens hiermee aanduidt, blijkt niet nader.) II, 227.

Gabriel, tafeldekker aan het Hof van Willem den Derde. II, 592.

Gaesbeek. IV, 53, 83.

Gage, Mlle. II, 70.

Gageren. I, 398, 406.

Gaillard (Fransch refugié te Kensington, die eenige zeldzame voorwerpen bezit.) I, 246, 249, 252, 254.

Gain, Sr. Rowland. Zie Guine.

Galen, Van. I, 407, 433, 437.

Gall, St., dochter van de countess of, eene Iersche. II, 489.

Galloway (Sr. John Lowther Ruvigny, verheven tot Lord Galway, vroeger vice-Chamberlain van den koning, in 1693 Engelsch gezant te Savoye, in 1700 Lord-Justice van Ierland. Hij gaf zich veel moeite om aan de Vaudoisen gewetensvrijheid te verschaffen. Zie Trevor II p. 223, 304, 368, 384. Zie ook op Ruvigny.) II, 104, 162, 208, 226, 234, 483, 547, 615.

Galloway, vader van den vorige. II, 483.
„ (provincie van Schotland.) I, 335, 427, 475.
Galmert. (Galmaerde, Gammarage of Gammerages, dorp in Brabant.) II, 622, 627.
Galpert, de. I, 394. II, 485.
Gammarage. Zie Galmert.
Gans, Johan, heer van Nieuwland. (Pensionaris van 'sHertogenbosch, in 1661 om redenen van staat gedetineerd in Den Haag. Hij trouwde in 1664 met Albertina van Bergaigne, wier zuster door Huygens' neef, Tiaen, was geschaakt. Naar het schijnt stierf zij vóór Februari 1681, want in 1681 schreef Huygens' zuster, dat Nieuwland op het punt stond te trouwen met Johanna Maria Tromp, dochter van admiraal Maarten Harpertsz. en diens derde vrouw, Cornelia Teding van Berkhout. Zie Chr. H. III p. 222, V p. 36, VIII p. 321.) I, 431, 432.
Gansevoort, weduwe. IV, 262.
Garcia, graaf De, gouverneur van Kamerrijk. III, 91.
Garde, de. IV, 14, 16.
„ graaf De la. III, 99.
Gasparo. IV, 166.
Gastanaga. (Stadhouder der Zuidelijke Nederlanden tot 1692, onbekwaam en verwaand; op verzoek van Willem den Derde vervangen door den keurvorst van Beieren. Zie Macaulay II p. 376. P. L. Muller, Waldeck passim.) I, 10, 166, 261, 346, 400, 402, 414, 443, 444, 465, 470, 473, 488, 492, intrigeert te Rome tegen Willem den Derde 518. II, 89, 254.
Gastelure, La (= Gatelière? Zie aldaar.) I, 482.
Gastigny, (Jacques de, opperjagermeester van Willem den Derde, stichter van een tehuis voor refugiés te Londen. Zie Lettres et Mémoires de Marie p. 165.) I, 50, 90, 98, 111, 118, 119, 148, 151, 155, 160, 162, 171, 217, 227, 237, 239, 246, 253, 257, 272, 275, 288, 341, 350, 368, 400, 436, 440, 482. II, 39, 41, 49, 58, 67, 110, 118, 128, 172, 177, 181, 182, 196, 202, 209, 230, 234, 296, 298, 300, 301, 303, 304, 306—312, 322, 407, 426, 437, 450, 475, 493, 539.
Gaston, familie. II, 186.
Gate. Zie Gates.
Gatelière, kapitein De. Gesneuveld II, 514.

Gates, vervaardiger van stalen pennen te Londen. I, 268, 272.
Gaudecker, kapitein-luitenant. I, 19. II, 412, 416, 608.
Gaveren, dorp in België. II, 114.
Gecommitteerde Raden. IV, 3, 52, 158, 159, 161, 163, herstellen de orde te Gorcum III, 28, 79. I, 10, 169, 170, houden het presentiegeld in van een der leden, die in Engeland is 228, 457. II, 249, 486.
Gecommitteerden van Holland. III, 84.
„ tot de secrete zaken. IV, 5, 7.
Gedeputeerden van de admiraliteit. Zie op admiraliteit.
„ der Staten (= Gedeputeerden te velde?) IV, 32, 34, 191.
„ (gecommitteerden) te velde. I, 169, 170. II, 64, 502, 621.
„ tot de buitenlandsche zaken. IV, 31.
Geel. II, 247. IV, 233.
Geersbergen (Geersberch), dorp bij Dendermonde. III, 90, 91. IV, 195.
Geertruid, dienstbode van Huygens' klerken. II, 150, 152, 187.
Geertruida, de heilige. IV, 275.
Geertruidenberg. IV, 42, 245. Commandement van I, 278, 298.
Geertruids, St., Mechelen. I, 447.
Geervliet. I, 496.
Geise, Sr. John (= Guise?) I, 18.
Gelain, St. IV, 94, kans op beleg van 115, 167.
Gelder, land van IV, 25, prins van Nassau gouverneur van II, 400.
Gelderay, plaats in België. IV, 139, noot.
Gelderland. I, 216, 219, rekenmeestersplaats van 280, Hof van 362, 396, 407. II, 147, 199, 310, 425, Hof van 600, 601, drie kwartieren van 618.
Geldermalsen. Zie Borssele, Adriaan van, van der Hooge.
Gele, twee zusters, hofdames der hertogin van Cell. III, 49.
Geleyn (van Campen), bediende van Huygens. IV, 45, 81, 97, 152, 187, 216, 276. I, 8, 9.
Gelin, fort voor Honnain. IV, 94.

Gembloux (Gembloux). IV, 64. I, 450, 455, 458, Benedictijnerabdij te 459, 461. II, 69, 81, 82, 214, 361, 396, 397. (Zie ook Giblours.)
Genap. Zie Jemappes.
Genderens, de Van. (Jan van Genderen, sinds 1630 administrateur van Zuylichem, en diens opvolgers. Bij zijn dood in 1638 ging het ambt over op zijne weduwe Huibertje Boshuis, daarna op haar tweeden echtgenoot Matthijs Huybertsz. van Andel en na diens dood in 1657 op haar zoon Jan van Genderen Jr. Zie Chr. H. III p. 390, IX p. 530.) II, 198, 599.
Gendreau. I, 239, 345, 482. II, 95, 181, 457, 463.
Gendrein, plaats in België. IV, 139, 140.
Gendt. Zie Gent.
Generaal, een, bij de cavallerie, in Staatschen dienst, betrokken in een Fransche samenzwering om Willem den Derde te vermoorden (bedoeld moet zijn „de graaf van Nassau". Zie aldaar.) IV, 158, 162.
Genève. Huygens' reis naar en verblijf te III, 127, 134, 136, 140, 142, 144, 146, 147, 150, 157. III, 19. I, 39, 284, 353.
Gent, de jonge. (Adriaan, zoon van Johannes van Gent, den gouverneur van Willem den Derde, en Eggerit Adriana Sibylla van Ripperda. Hij was officier en trouwde in 1678 met Elizabeth Maria van Portugal. Zie Chr. H. II p. 240 en Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande p. 24, 49, 50.) IV, 55, 224.
„ Frederik Willem van. Zie Oldersom.
„ mevrouw Van, (vrouw van den volgende.) II, 476, 477, 479.
„ officier. (Denkelijk niet de gemaal der prinses van Portugal.) I, 254, 257, 258, 264, 265, 270, 271, in geldelijke moeilijkheden 272, 273, 275, 277, Willem de Derde is hem niet gunstig gezind 278, 279, 317—319, 336, 402. II, 252, 476, 477, 479.
„ de stad. IV, 147, 148, 157, 158, 161, 162, 165, 177, 180, 186, 188, 189, 197, 228, 229, heeft zich overgegeven 230, 264—266, 275. III, 80. II, 114, 115, 125, 129, 234, 389, 407, 410, 417—420, 486, 488, 490, 498, 499, 508, 556, 592, 593.

Gent, bisschop van. IV, 148.
Gentleman-quarter-waiter. I, 477.
Genua. III, 145.
George, prins. (Zoon van Frederik den Derde van Denemarken, broeder van Christiaan den Vijfde, in 1683 getrouwd met Anna, de dochter van Jacobus den Tweede van Engeland.) I, 28, 31, voegt zich bij Willem den Derde 32, 63, 103, „drinks all" 126, 134, 155, 246, 282, 288, 340, 358, 530. II, 18, 26, 66, 324, 336, 570.
„ I van Engeland. Zie Hannover, oudste zoon van den hertog van.
„ (de ridderorde) I, 202.
„ Wilhelm. Zie Cell, hertog van.
Gerard, St., dorp bij de Sambre. I, 479, 485.
„ Charles. Zie Brandon.
Ger..... (= Jermijn?) vroeger verloofde van mevrouw Plos. I, 206.
Germain, kroeghouder in Den Haag. IV, 160.
„ mejuffrouw. Zie Brienne.
„ de speelder. Zie Jermijn. I, 23.
„ St., kasteel in Frankrijk. III, 105, 121, 140.
Gerpines, kamp te. I, 472, 476, 479, 485.
Gersdorf, baron, envoyé van den keurvorst van Saksen, (Wolphert Abraham baron van Gersdorff, raad en envoyé extraordinaris van Frederik Augustus den Eerste, koning van Polen en keurvorst van Saksen. Zie Elias, De Vroedschap van Amsterdam, I p. 453.) II, 194, 274, 285, 289, 318, 410, 413, 416, 422.
Gerson, Mrs., hofdame. (Zie over haar Droste 5330 sqq. en Fruin op Droste p. 466.) III, 74. I, 135, 215, 244, 354, 369, 376, 425, 510, 512, 524. II, 9, 49, 155, 433, 469.
Gerverskoop. (Fruin op Droste p. 490 vermeldt Adolf van Oostrum als heer van Gerverskop in 1682. Het is licht mogelijk, dat hij dit reeds was in 1677, en dat dus hij de hier bedoelde is.) IV, 148.
Geselle, boekverkooper in Den Haag. I, 505. II, 287.
Gesont, Mr. III, 112.
Gesore, markies de, gesneuveld voor Thionville. III, 98.
Gesson. Zie Gerson.

Gete, de, riviertje. II, 246.
Geus, mejuffrouw De, nicht van den concierge op het Loo. II, 39, 41.
Giaur, ritmeester. I, 69, 85, 99, 426. II, 42, 87, 540, 589.
Giblette, dorp in Savoye III, 144.
Giblours (Gemblours? Zie aldaar.) IV, 141. II, 63, 218, Augustijnerklooster te 605—607, 611, 614.
Gibson. (Richard. Geb. 1615, † 13 Juli 1690, een dwerg, getrouwd met Anna Shephard, eveneens eene dwerg. Zij waren miniatuurschilders en gaven aan de prinsessen Mary en Anna teekenonderricht. Ook vergezelden zij de eerste in 1677 naar Holland. Zie Chr. H. VIII p. 315.) I, 73, 375. Schoonvader van Rose II, 458, 467.
„ Mrs. (vrouw van den vorige.) II, 185.
„ mejuffrouw. (Anna, dochter van het dwergenpaar, getrouwd met Vrijbergen. Zie Chr. H. VIII p. 314.) III, 75, 81.
„ (een zoon of neef van den dwerg?) II, 25, 316, 329, 331, 332, 338, 460, 466—470, 472, 473, 475, 572—576, 578, 583, 584.
Gierpaine (= Guespines? Zie aldaar.) IV, 203.
Giessenburg. Zie Marlot.
Giethoven, aannemer der Spaansche fourage te Brussel. II, 269.
Gigault, Bernardin. Zie Bellefonds, maarschalk.
Gilbert, Fransch predikant. I, 53, 65, 173, 192, 205, 248, 328, 523. II, 152, 170, 558.
Gilles, St., dorp bij Steecken. IV, 165.
Gillon, Mlle. I, 144.
Gilly, kwartier bij. IV, 200.
Ginhoven. Zie Buyseroo.
Ginkel, heer en vrouwe van. Zie Reede, Godart van.
Gior. Zie Giaur.
Giorgione, schilderij van. III, 38. II, 542.
Gipson. Zie Gibson.
Gironne. II, 374.
Giublot (Gioublot, Joubelot, Joublot, glazenslijper in Den Haag. Zie Chr. H. IX p. 35.) II, 53.
Giulio Romano. Zie Pipi.

Givet, plaats in België. II, 529, 579.
Glin, dorp in Henegouwen. IV, 84.
Glocester, hertog van. (William, zoontje van prinses Anna. Geb. 24 Juli 1689, † 29 Juli 1700. Zijne biographie door zijn bediende Lewis Jenkens is veel gebruikt door Agnes Strickland. Zie Trevor II p. 62, 393.) I, 160, 161, 176, 177, 179.
Gobert. (Thomas, kapelmeester van Lodewijk XIV, bevriend met Huygens' vader, uitgever van een Paraphrase des pseaumes de David, verschenen in 1676. Zie Chr. H. I p. 21.) III, 109, 112.
Goblin (Goblines), kanunnik te Brussel, verzamelaar van teekeningen. IV, 55, 81.
Godefroy, syndicus van Genève. III, 148—150, 154.
„ betrokken in een samenzwering tegen Willem den Derde. IV, 182.
Godfree, Sr., Edmund Bury. (Zie over den dood van Sr. Edmondsbury Godfrey: Strickland V p. 18.) II, 449.
(Godin Jr., Jacob, heer van Boelestein, in 1688 beleend met) Maersenbroek, geëligeerde in Utrecht. I, 359.
„ Zie Godijn.
Godolphin (Sidney, zoon van Francis G. en Dorothy Berkely. Geb. Juni 1645, † 1712. Hij vervulde hofambten onder Karel den Tweede, nam deel aan de vredesonderhandelingen te Nijmegen en bekleedde, ofschoon hij lang Jacobiet bleef, toch later belangrijke posten onder Willem den Derde. Zie Chr. H. VII p. 531.) IV, 235—237, 242, 243, 247, 255. I, 38, 121, 124, 208, 209, 232, 248, 334, 336, 354. II, 29, 464, 482.
Godijn, predikant, en diens echtgenoote. I, 404.
„ vrouw van den generaliteits-rekenmeester. II, 302.
Goedart. IV, 168.
Goede Hoop, abdij van. Zie Espérance, abbaye de Bonne.
Goens, generaal Van. (Rijklof, zoon van Volckert Royker van G. en Hillegonde Jacobs. Geb. 24 Juni 1619, † 14 Nov. 1682. Hij was admiraal en generaal van het Indische leger, en sinds 1678 gouverneur-generaal. Zie Chr. H. I p. 452.) I, 436, 438.
Goeree (Willem, zoon van Hugo Willemsz. Goeree en Anna Eeuwouts. Geb 11 Dec. 1635, † 3 Mei 1711, boek-

verkooper te Amsterdam, beoefenaar van kunsten en wetenschappen. Zie Chr. H. VIII p. 403.) III, 69.
Goeree (van Rotterdam) en diens dochter. (Willem van G., lid van den Raad en Oud-schepen van Rotterdam, lid van de Staten-Generaal. † 3 Mei 1672. Zie Chr. H. VII p. 557.) IV, 168.
„ haven van I, 1, 3, 5, 7, 430. II, 275, 276, 282, 567.
Goes, de raadsheer. (Willem, heer van Boekhorst. Geb. 1611, † 15 Oct. 1686, eerste raadsheer in het Hof van Holland en als zoodanig rechter van Buat en van Cornelis de Witt. Zie Chr. H. IV p. 264, VIII p. 20.) III, 4.
„ mevrouw, vrouw van den vorige. (Maria, dochter van den beroemden professor Daniël Heinsius. Zie Chr. H. VIII p. 20.) III, 4.
„ Van der, advocaat. IV, 82, 163, 241, 248.
„ „ „ kapitein. II, 139—143, 145.
„ „ „ schout-bij-nacht, broeder van den vorige. I, 508.
„ de stad. II, 45, oneenigheden te 92, 103, 110, 112, 118, 121, 149, 488.
Goethals (de hofprediker?) III, 161.
Goffertinghe, gehucht. IV, 195.
Gogny, kasteel in België. I, 479.
Golstein, „de jongste" of „de tweede", officier bij de garde, broeder van den ritmeester. I, 179, 184 (?), 197, 280, solliciteert naar een rekenmeestersplaats in Gelderland 396, 401. II, 90, 106.
„ mejuffrouw, tante van den vorige, (hofdame, denkelijk een *zuster* van Philips van Golstein tot den Dam, en niet diens dochter. Zie daarover Gids 1878 II p. 18.) I, 97, 98, 120, 121, 124—126, 128, 129, 132—137, 139, 140, 146, 150, 151, 153, haar leeftijd 155, 157, 160—163, 168, 173, 179, 184, 187, 193, 215, 229, 237—239, 241—243, 246, 253, 254, 257, 258, 260, 263, 264, 267, 272—274, 276, 277, 281, 322, 323, 327—331, 335, 347, 350, 352, 356, 360, 367, 369—371, 373, 376, 378, 379, 385, 386, 388, 424—426, 429, 459, 511, 512, 515,

516, 519, 524, 527, 530. II, 4, 11, 12, 14, 16, 19, 25, 143, 152, 153, 155, 158—161, 165, 173, 181, 185, 314, 315, 317, 320, 327, 329, 330, 334—338, 433, 457, 473, 546, 548, 554, 557, 560, 567, 610.

Golstein, ritmeester bij de garde, (neef van de hofdame, denkelijk een zoon van Philips van Golstein tot den Dam en Maria de Rechignevoisin des Loges, die in 1660 trouwden. Zie Chr. H. IX p. 29 en Gids 1878 II p. 46.) I, 93, 94, 97, 98, 101, 110, 112, 114, 120, 146, 151, 194, 197, 199, 205, 206, 208, 223, 227—229, 232, 234, 235, 238, 239, 242, 243, 245, 246, 249, 250, 253, 254, 260, 262, 264, 271, 287, 312, 426, 464, 466, 467, 480. II, 4, 11, 19, 49, 85, 90, 92, 95, 138, 140, 141, 143, 153, 155, 157—161, 164—166, 169, 181—183, 187, 209, 210, 220, 226, 271, 314, 315, 319, 321, 329—331, 335, 337, 394, 395, 428, 433, 435, 437, 438, 442, 450, 451, 453, 457, 462, 463, 466, 483, 552, 554, 556, 610, 612.

Goltz, dorp bij Potsdam. III, 41.

Goltzius (Heinrich, beroemd graveur. Geb. 1558, sinds 1590 in Italië, † 1617 te Haarlem. Hij was leermeester en zwager van Drebbel. Zie Chr. H. III p. 184, V p. 122.) III, 38.

Gomenge, Mme De, haar drie zoons en twee dochters. II, 618, 620.

Gonçalez. IV, 80, 101.

Goodman, tooneelspeler, betrokken in eene samenzwering tegen het leven van Willem den Derde. (Zie daarover ook Trevor II p. 287.) II, 576, 586.

Gool, lid van het Hof van Holland. II, 203, 204.

Goor (= Giaur? Zie aldaar. Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande p. 20 vermeldt een luitenant-generaal Van Goor in 1704.) I, 229, 295, 296. II, 4, 91, 316, 455.

„ de plaats. III, 5, 58.

Goos, kolonel, zwager van Issac. Gestorven II, 103.

Goossen, boodschapper van Huygens. II, 173, 205, 217, 219, 247, 261.

Gorcum. Huygens' broeder Lodewijk komt daar in moeilijkheden IV, 74, 75, pensionaris van 77, Lodewijk H. herneemt zijn ambt te 240. Oproer te III, 28. Burgemeesterschap van I, 59, pensionaris van — afgezet 146, 207, 397. Electie voor den magistraat van II, 166.
Gordianus Africanus, medaille van. I, 361.
Gordon, John. Zie Sutherland, earl.
„ hertog van, (een der hoofden van de Jacobieten, die 13 Juni 1689 het kasteel van Edinburg moest overgeven aan Sr. John Lanier. Zie Trevor II p. 22 vlg.) I, 146, 151.
Gorter, groom. II, 17.
Görtz, baron, hofmeester van Bentinck's tafel. I, 111, 114, 453.
Goslar, mijnen te. III, 44.
Gote, Jan Bapt.s Charles van der, heer van Bellaert. I, 444.
Gotherick, Sr. Edward, bewaarder van de wapenen in den Tower. I, 162.
Gotland. Door de Denen bezet IV, 98.
Gottorp. I, 155.
Gouda (ter Goude, ter Gouw.) I, 211. II, 227.
Goudrian. (Heeren van Goudriaan waren in dien tijd de Warfusé's. Zie Hora Siccama, Mevrouw Van Zoutelande p. 54.) I, 258.
Goulon, kolonel bij de artillerie. I, 482. II, 71, 252, 256.
Gourdon. Zie Gordon.
Gowren, vlek in Ierland. I, 318.
Goyck, gevecht bij. IV, 266.
Graaf, de. III, 127. (Ten onrechte wordt in de uitgave van Huygens' journaal aldaar in eene noot vermeld, dat hiermede graaf Dohna zou zijn bedoeld. Uit het journaal zelf blijkt ten duidelijkste, dat Huygens, waar hij in deel III tusschen p. 127—138 spreekt van den graaf, daarmede aanduidt Enno Ludwig van Oostfriesland, in wiens gezelschap hij reisde.)
Gracht, Van der, Haagsch advocaat, wiens zoon en vrouw door vergiftiging zijn gestorven. III, 60, 61.
Graef, De. II, 310.
Graeff, De, van Zuidpolsbroek. Zie Voorst, vrouw en schoonzuster van.

Graeff, Van der. IV, 246.
Graefje, meesterknaap in het jachtgerecht van Soestdijk. Gestorven I, 260.
Graevius, hoogleeraar te Leiden. I, 397, 398.
Grafton, (Henry Fitzroy, Duke of, zoon van Karel den Tweede en Barbara Villiers. Geb. 20 Sept. 1663, † 9 Oct. 1690. Hij was kolonel bij de garde van Jacobus den Tweede en voegde zich in 1688 terstond bij Willem den Derde. Zie Chr. H. VIII p. 247, Trevor II p. 132, Burnet II p. 501 en Macaulay I p. 575.) I, 28, 30, 32, 48, 78—80, 136, 141, heeft een broeder van Shrewsbury gedood 250, komt de Hollandsche vloot te hulp 304, 349, 351, is gestorven 354, zijn zoon 355.
„ hertogin-weduwe van. (Isabella Beunet, dochter van Arlington, in 1679 getrouwd met den vorige. Geb. 1667. Zie Chr. H. VIII p. 247.) I, 355, 358.
Graham, Charles, luitenant-kolonel. (De latere kolonel? Zie beneden.) I, 151, 372, 447.
„ Richard. Zie Preston.
„ broeder van den kolonel. II, 414.
„ kolonel. I, 456. II, 220, 232, 239, 414. IV, 157.
„ de lange. I, 379.
„ wijlen de luitenant-kolonel en diens weduwe. I, 240, 245.
„ zwager van Sylvius (denkelijk James Graham, die in 1691 in een complot betrokken was. Zie Trevor II p. 147.) I, 346. II, 183, 577.
Grammen, dorpje bij Gent. II, 115, 120, 129, 130, 178, 400, 406.
Grammont, dorpje bij Dendermonde. III, 90. IV, 103, 191, 195—197, 212.
Gramont, Antoine Charles. Zie Louvignies.
„ Armand de. Zie Guiche.
„ chevalier de (denkelijk een Fransch officier, verwant aan Louvignies en Guiche.) I, 476.
Grana, markies de. (Otto Hendrik Carretto, zoon van François C., gouverneur van Weenen, later keizerlijk gezant in Spanje en te Brussel, van 1682—1685 gouverneur der Spaansche Nederlanden. † 19 Juni 1685. Zie

Trevor I p. 107, Villars p. 58, 59, 229.) IV, 40, 98, 117, 258, 272, 274, 275.
Grancourt, ritmeester. II, 377.
Grandbonne, Mme De (een der dochters van mevrouw Caron.) I, 109.
Grandière, La, regiment van. IV, 212.
Grandval. (Bartholomée Linière, sieur de Granvale, kapitein van de dragonders in Franschen dienst. Hij nam deel aan eene samenzwering tegen het leven van Willem den Derde. Zie Trevor II p. 172.) II, 65, 67, 94—96, 98, 104—106, ter dood gebracht 107, 123, 263, 543.
Granmare (Pierre Lorin de, behoort tot het staldepartement van Willem den Derde. Zie Fruin op Droste p. 454.) I, 34, 94, 351, 364, 472, 473. II, 66.
Granville, John. Zie Bath, earl of.
„ Zie Landsdowne, Mylord.
„ stadje in Frankrijk. II, 512.
Gras, luitenant. II, 237.
„ dochter van den luitenant. I, 494, 501, 502. II, 53—55, 202, 226, 237.
„ zoon van den luitenant. II, 237.
Grau Rhindorf, nonnenklooster bij Bonn. IV, 17, 21.
Grave. IV, 7, 42, 56, 59. I, 11, 229, 299, 353. II, 57, 351.
Gravenmoer, 's. Zie Van der Duyn.
Gravesande, 's. (Dirk Storm van, zoon van Laurens S. v. 's G. en Johanna van Heurn. Geb. 20 Juli 1640, † 18 Nov. 1716. Hij was schepen en raadsheer in Den Bosch, ontvanger der domeinen van Z. H. en vader van den beroemden professor S. van 's G. Zie Chr. H. IX p. 42.) II, 163.
Gravesend. I, 71, 137, 177, 178, 181, 183, 363, 369, 390—393, 421, 509. II, 4, 6, 7, 31, 142, 145, 149, 190—192, 283, 340—345, 464, 483, 544, 574, 580, 582, 588.
Gray, zoon van lord, die Monmouth verraden heeft. II, 349.
„ Mr. I, 462, 463, 475, 492, 493, 499, 502. II, 87, 540.
Greef, De. II, 15.
Greenwich. I, 85, 89, 164, 171, 270, 391, 392. II, 15, 16, 335, 432, 544.
Grenoble, Mr. de. III, 136.

Grenoble, de stad. III, 127, 136, 137, 142.
Grenu, mevrouw, zuster van Dijkveld. II, 21.
Grez. Plaatsje niet ver van Nivelle. IV, 110.
Griehesne, W. S. H., et d'Arbay. Maakt een aanslag bekend op het leven van Willem den Derde. (Zie ook d'Arbay.) IV, 155.
Grietje, meid van De Wilde. II, 109.
Griffin, Lord. (Denkelijk dezelfde, die in 1689 weigerde den eed te doen aan Willem den Derde; hij werd gearresteerd wegens medeplichtigheid aan eene samenzwering. Zie Trevor II p. 13, 99.) I, 198.
„ secretaris van prins George. I, 288.
Grigny, markies, officier. I, 442.
Grimbergen, officier. I, 173.
„ plaats bij Brussel. IV, 81, 264, 265. II, 127.
Gripello, beeldhouwer te Brussel. II, 269.
Gris, Mr. en Mlle Du, verwanten van Lincler. III, 99, 102.
Grisperre. Zie Grysperre.
Grobbendonck, plaats in België. IV, 7, 8.
Groelaert, (Groulaert.) (Jan, in 1672 kapitein, zoon van Joh. Groelaert en Cornelia van Weede, eene zuster van Dijkveld. Zie Fruin op Droste p. 391.) IV, 112, 132, 138, 201.
„ hoofdschout te Maastricht. I, 505. II, 227.
„ twee zusters van den hoofdschout. II, 227.
Groenewouw. Zie Hardenbroek, G. J. v.
Groenlandsch schuitje. II, 21.
Groesveldt, in de buurt van Dieren. I, 499.
Grogoski, Huygens ontmoet te Genève de bruid van. III, 159.
Grol. Zal misschien als pand worden gegeven aan den bisschop van Munster IV, 25.
Groningen. IV, 85, troebelen te 161, 182, 261. III, 63. Werkt Willem den Derde tegen I, 137, 516, 524. II, 112, 516.
Gronovius. (Jacobus, zoon van Johann Friedrich G. en Alida ten Nuyl. Geb. 20 Oct. 1640, † Oct. 1716. Hij was professor in de rechten te Leiden en getrouwd met Anna van Vredenborch. Zie Chr. H. VIII p. 409.) II, 34.

Groot, Pieter de, (tweede zoon van Hugo, en Maria van Reygersbergh. Geb. 28 Maart 1615, † 2 Juli 1678. Hij was eerst resident van den Paltzgraaf in Den Haag, werd in 1660 pensionaris van Amsterdam, in 1667 ambassadeur in Zweden en in 1670 in Frankrijk. In 1672 moest hij, beschuldigd van hoogverraad, het land verlaten. In 1674 keerde hij terug en werd opnieuw aangeklaagd, maar in 1677 vrijgesproken.) III, 64.
„ zoon van Pieter de, drost van Bergen-op-Zoom. II, 205.
Groot-Sundert, de officier van. I, 441.
Groot-Waradin. I, 489. II, 79.
Groulaert. Zie Groelaert.
Gruit, De. III, 129.
Gruyter, (Bartholomeus de. Deze kan bedoeld zijn met „Groenewouw" (I, 11), maar denkelijk wil Huygens daar met dien naam aanduiden G. J. van Hardenbroek, den vorigen bezitter van Groenewoude.)
„ De. I, 443—446, 493. II, 59, 62—64, 87, 88, 101, 195, 207, 208, 210, 211, 214, 216—219, 221, 226, 228, 230, 231, 248—250, 255, 266—268, 270, 360—362, 364, 366, 488—494, 509, 512, 513, 515, 521, overleden 522, 575, 595, 596, 628.
„ broeder van De. II, 266.
„ vrouw van De. I, 443—445. II, 64, 101, 208, 210, 211, 214, 216, 228, 248, 250, 266, 360, 492, 521, 575.
Grysperre, kolonel. (Louis François baron de, sinds 13 April 1672 kolonel bij de infanterie. Hij behoorde tot een adellijk Belgisch geslacht. Zie Fruin op Droste p. 373, 536.) IV, 5, 10, 21. Wordt kolonel II, 221, 261, 265.
Guasto, Marchese del. (Louis Beranger du Guasta. Geb. 1545, vermoord 31 Oct. 1575. Gunsteling van Hendrik III. Zie Chr. H. III p. 233.) Geschilderd door Titiaan I, 46, 349.
Gudan (Gudain), dansmeester te Genève. III, 153, 156.
Guercino, teekeningen van. I, 363. II, 468.
Guerik, de jonge. (Otto van, zoon van den burgemeester

van Maagdenburg. Geb. 26 Jan. 1628, † 26 Jan. 1704 te Hamburg. Hij was jurist en sterrekundige, geheimraad van den koning van Pruisen. Zie over hem en zijn vader Chr. H. III p. 440, V p. 518.) II, 42.
Guernsey (Garnessy.) I, 115.
Guespines (misschien bedoeld Gerpinnes, een dorp in Henegouwen.) I, 174.
Guette, chevalier De la. (Denkelijk de zoon van Cathérine Meurdrac de la Guette, wier mémoires bekend zijn. Zie Chr. H. VIII p. 28.) IV, 191.
„ kolonel De la. (Denkelijk een broeder van den vorige.) IV, 59, 60, 75, 102, 106, 108, 124, 125.
Guiche, comte de. (Armand de Grammont, zoon van Antoine III de Grammont en Françoise Marguerite de Chivré. Geb. 1637, † 29 Nov. 1673. Hij was luitenant-generaal bij de Fransche troepen, maître de camp van een regiment gardes, maar werd verbannen om zijn gedrag tegenover Mme d'Orleans, de schoonzuster van Lodewijk den Veertiende. Zijne mémoires zijn vrij bekend. Zie Chr. H. IV p. 500.) IV, 175.
Guicherie, Mme De la, verwant aan Mme d'Alonne. III, 66.
Guido Bolognese. III, 98, 119.
Guilenguien, nonnenklooster te. I, 489. II, 625.
Guilielmo, schilder. III, 98.
Gulik, land van. IV, 7, 10, 25, 34. II, 218.
„ en Berg, regentschap van. IV, 106, 107.
Guine, Sr. Rowland. I, 21, 33, 36, 66, 67, 71, 92, 103, treasurer of the Chamber 116, 180, zijn opvolger als treasurer 192, 282, 283, 510, 521. II, 51.
Guiran, Mme. (Denkelijk de weduwe van Gaillard Guiran, geb. 1600, † 16 Dec. 1680, in 1649 raadsheer in het Hof van Orange, in 1680 afgezet en met zijne vrouw en verdere familie in een klooster opgesloten. Zij ontsnapten en vluchtten naar Nederland. Gaillard Guiran was een geleerd oudheidkundige. Zie Chr. H. V p. 162.) II, 285.
„ (naar het schijnt gouverneur van Huygens' zoon, denkelijk een verwant van den vorige en van diens neef Lodewijk, raadsheer te Nimes, die ook in 1680 om redenen van godsdienst uit Frankrijk

was gevlucht. Zie Chr. H. V p. 162.) II, 117, 126, 130, 137, 138.
Guiscar, comte de (gouverneur van Namen voor Lodewijk den Veertiende, toen dit in 1695 belegerd werd. Zie Trevor II p. 265.) II, 506, 508.
Guise, Sr. John. (Lid van de Commons in de Convention van 1689. Zie Trevor I p. 356.) I, 18 (? „Geise"), 34. II, 162, 331.
„ hertog van, vermoord onder Hendrik den Derde. III, 122.
Guitet, kapitein van de dragonders. II, 38, 325, 328.
Gumez, dorp in Zuid-Nederland. IV, 65.
Gunninckhuysen. Zie Runnickhuysen.
Gunterstein. Zie Ploos van Amstel, Engelbert.
Gürtz, baron. I, 178, 179, 181, wordt door Willem den Derde belast met eene zending naar den keizer 412. II, 87, „de jongste" 90, 373, 382.
Gusch, Cornelis van, een Belgische boer, die den auteur huisvest. IV, 8.
Guine, Sr. Rowland. Zie Gwyn.
Gwyn, Sr. Rowland (ook vermeld bij Trevor I p. 277 onder degenen, die in 1688 Willem den Derde vergezelden.) I, 71, 192.
Gij, De, stalmeester van Vaudemont. II, 27, 267.
„ „ broeder van den vorige. II, 267.
Gijs, denkelijk een bediende van Huygens. II, 580.

H.

H., C. van. (Catharina van der Hoolck? Zie aldaar.) III, 121.
Ha, mejuffrouw Du. I, 264 (? „Sta"), 421. II, 346.
Hacket, Lady, betrokken in een complot. I, 198.
Haag, Den. III, 87, 120, 145. IV, 3, 4, tegenwoordigheid van Willem den Derde is daar noodig 18, 20, dépêche van den magistraat van, 21, Willem de Derde is voornemens daarheen te gaan 22, 24, Willem de Derde verlaat, 27, 31, 34, 35, 48, 52, 56, 64, 69, 72, 73, 76, 77, Willem de Derde in, 78, 83, 85, 88, 98, 99, 105, 114, Willem de Derde zal naar — gaan, 142—144, 154, 160—

164, 167, 169, 172, 175, 176, 179, 180, 186, 194, 213, 217, 223, 235, 237, 240, 243, 244, 248, 249, Willem de Derde gaat naar, 250, 253—258, 265, 268, 269, 275, Willem de Derde verlaat 276. Willem de Derde verlaat III, 8, 15, 17, 19, 23, de tegenwoordigheid van Willem den Derde noodig geacht in, 25, 28, 29, 36, Willem den Derde te, 61, 63, 65, 66, 68—70, 74, Willem de Derde zal naar — gaan, 76—78, 82—86, Willem de Derde vertrekt uit, I, 4, 9—11, 30, 67, 68, aanslag op Dr. Burnet te, 79, Rosa baljuw van, gestorven 85, 90, benoeming van een nieuwen baljuw (vrij zeker Dirckens, die in 1689 dit ambt bekleedde. Zie Droste 7115, 7117), 96, 99, 105, 107, 108, 110, Willem de Derde verlangt terug naar, 122, 150, 181, 183, 184, 192, 196, 202, 205, 212, 221, congres in, 237, 240, 241, 255, kermis te, 268, 276, 277, 311, paniek in, 322, 370, 373, 384, Willem de Derde heeft heimwee naar, 388, 395, intocht van Willem den Derde in, 396, de keurvorst van Brandenburg te, 398, de keurvorst van Beieren te, 399, Gastanaga te, 400, de hertog van Cell te, 404, Willem de Derde verlaat, 406, 407, Willem de Derde terug in, 408, 409, Willem de Derde weer te, 419—421, Willem de Derde te, 431—433, 437, 450, 459, societeiten in, 461, 467, 476, 493—501, 510, 514. II, 26, 30, Willem de Derde te, 32, 34, 36, 38, 40, 41, 43, 45, 47, 49, 51, 52, 54, 57, 78, de schout van, 87, 89, 105, 116, 123, aardbeving te, 127, 128, 130, 131, 134, 135, 139, 143, de vroedschap van, 150, 151, 153, 158, 163, 171, 175, 193, 198, 201, 203, 204, 208, 209, 219, 221, 223, 227, 230, 231, 235, 255, 270, Willem de Derde te, 273, 275—277, 280, 282, 283, 289, 292, 294, 295, 304—306, 308, 318, 321, 323, 328, 336, 344, 346, 350, 351, 359, 362, 373, 377, 381, 414, 415, 421, 422, 427, 428, 431, 445, 446, 476, 478, Willem de Derde in, 485, 486, 491, 498, 503, 508—511, 530, 533, 534, 536, 538 —540, Willem de Derde te, 541, 549, 552, 584, 586, 589, 590, 594, 597, 599, 602, 604, 606, 607, 618, 624, 626, 627, 629.

Haarlem. IV, 177. III, 64, 65. I, 107, magistraats-benoeming te, 336, 454, benoeming van een schout te, 469, 523. II, 32, 52, 135, 618.

Hacht, dorp niet ver van Duffel. IV, 31.
Hacquart, mejuffrouw, dochter van een deurwaarder. I, 341, 352, 360, 381, 383, 384, 387, 389, 423, 429 („Harquart"), 521. II, 2, 7, 11, 14—16, 29, 44, 102, 133, 143, 176, 178—180, 187, 192, 226, 433, 435, 438.
Haddoc (Sr. Richard, admiraal. Zie Strickland VI p. 52.) I, 326.
Haeften, kapitein. IV, 48.
Haen, De, schoonvader van den schilder Wielich. III, 36.
Haersolte, „van den prins van Friesland". (Misschien Anthony van Haersolte van Elsen, zoon van Willem v. H. v. E. en Anna van Heuckelom, drost van Vollenhove, heer van Staverden, Zwaluwenberg, Breedenhout en Kuinre. Zijne geheele familie kwam in 1646 om bij het springen van den kruittoren te Breevoort, waar zijn vader drost was. Hij zelf stierf in 1701. Zie Chr. H. III p. 253.) IV, 116.
„ kapitein. (Anthony van, tot Wolfshagen, kapitein-luitenant bij de garde, † 1693, of diens tweelingbroeder Rutger, kapitein bij de garde, † 1706, zoons van Dirk v. H. en Fenna Elisabeth van Haersolte tot Wolfshagen. Over den dood van Anthony deelt Van Doorninck mede dat hij is doodgestoken op 29 Juni 1693 te Londen, en eene manuscript-genealogie dat hij sneuvelde op 29 Juli 1693 te Landen. Zie Gids 1878 II p. VIII. Het laatste is het waarschijnlijkst, daar aan den slag bij Landen werd deelgenomen door de garde, want Huygens vertelt van twee garde-kapiteins, Forgel en Walenburg, dat ze daar zijn gesneuveld.) I, 65, 188, 193, 204, 311, 337.
„ zoon van den heer van Yrst. (Zie over de Van Haersolte's tot Yrst: Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande en hare gedenkschriften p. 80.) II, 304, 310.
„ de dikke. (Misschien de vorige, of Rutger, de tweelingbroeder van Anthony. Zie boven.) II, 626.

Haga (Cornelis. Geb. 28 Jan. 1578, † 12 Aug. 1654, van 1611—1636 ambassadeur te Constantinopel, 1645 president van den Hoogen Raad van Holland. Zie Chr. H. I p. 296.) III, 148.
„ de drost. I, 410.
„ mejuffrouw, dochter van den drost. I, 410, 502, 504. II, 52, 53, 298, 453.
„ vendrig, zoon van den drost. II, 298.
Hagar, ingenieur. I, 291.
Hagedoorn, kolonel. (Ook vermeld bij Muller, Waldeck, II p. 198, 200, 203.) III, 60. I, 11, 78, 215, 218, 223, 231, 399, neemt ontslag uit den dienst 410, 450, heer Van 460, 471, 474—476, 479, 480, 484, 525. II, 57.
„ mevrouw, gestorven I, 337, 343, zuster van mevrouw Hop 346, 387.
„ zoon van mevrouw Van. Gestorven I, 99.
Hagens (= Haghen? zie aldaar) I, 398. II, 281.
Hagh, gezant der hertogen van Brunswijk in ons land. IV, 56.
Haghen, lid der admiraliteit (= Hagens? zie aldaar) II, 280, 293.
Haine, de, beek. IV, 210 (= de Haisne? zie aldaar.)
„ St. Paul, plaats in België. IV, 134.
„ St. Pierre, plaats in België. IV, 134.
Haisne, de (= de Haine? zie aldaar.) IV, 86.
Halen (= Hulen?), dorp aan de Maas. IV, 26, 37, 45, 139.
Hales, Sr. Edward (Hayles), (de vroegere gouverneur van den Tower, die Jacobus den Tweede vergezelde op zijne vlucht in 1688. Zie over hem Strickland V p. 93, Trevor II p. 99 en De Gids 1878 II p. 46.) I, 84.
„ (Hayles), kolonel, vroeger in dienst van de Staten, later van Jacobus. I, 48.
Halewijn, (Cornelis Teresteyn van, raadsheer in het Hof van Holland, zeer bekwaam en invloedrijk. In 1693 werd hij verdacht van medeplichtigheid aan het verraad, door zijn broeder Simon gepleegd, en uit de regeering van Dordrecht ontslagen. † 13 Mei 1701. Zie Fruin op Droste

p. 404, 405.) I, 51, 353, 378, 400, 466. II, 199, 200, 208, 209, 211, 222, 223, 235, 285.

Halewijn, (Simon van, heer van Abbenbroeck, jongere broeder van Cornelis. In 1686 burgemeester van Dordt en lid der Staten-Generaal. Hij was eerst, evenals Cornelis, een aanhanger van Willem den Derde, maar voerde later ongeoorloofde correspondentie met Frankrijk. Tot levenslange gevangenschap veroordeeld, wist hij te ontsnappen naar Suriname, waar hij na 1724 is gestorven. Zie Fruin op Droste p. 404. Zie ook Fruin, Verspr. Geschr. IV p. 300.) II, 199—205, 208, 209 (Abbenbroeck), 211, 213, 214, 222, 223, 225, 235, 240, zijne sententie 241, 250, 285.

„ heer van de Werven, (misschien de vader van Cornelis en Simon). Is gestorven I, 212.

„ mejuffrouw. II, 195.

Halifax, Mylord. (George Saville, president van den kabinetsraad onder Karel den Tweede. † April 1695. Zie over hem Fruin, Verspr. Geschr. V p. 76, Trevor I p. 188, 336. II, 2, 255, 401.) I, 34, 38, 41, 72, 75, 81, 106, 139, het Lagerhuis is verbitterd tegen 140, 162, 187, het Parlement is verbitterd tegen 205, 208, 217, 219, 223, 232, legt alle ambten neer 236, 339,

Hall, dorp niet ver van Brussel. IV, 46, 47, 82, 199, 232. I, 414, 418, 419, beleg van 439, 441, 442, 445, 487, 492. II, 102, 103, 110, 255, 518, 531.

Halley (Edmund, beroemd sterrekundige. Geb. te Londen 8 Nov. 1656, † na 1720. Hij werd in 1703 professor in de geometrie te Oxford, in 1720 directeur van het observatorium te Greenwich. Zie Chr. H. VIII p. 413.) I, 259. II, 7, 10, 566.

Halling, luitenant bij de garde. IV, 121, 143.

Halmale, kunstkenner, kanunnik te Antwerpen. IV, 142, 165.

Ham, Sr. Patrick, lid van den Schotschen Privy Council. I, 212.

Ham, Rembr. ten, uit Groningen. II, 112.

Hamburg. IV, 184. III, 13, 18, 50. I, 114, 155, 400, 401.

Hamel, burgemeester van Utrecht. III, 73.

Hamel, mevrouw, uit Utrecht. IV, 10.
„ Du, veldmaarschalk bij de Brandenburgsche troepen. I, 154.
„ Bruyninx. (Gerard, gezant der republiek in verschillende landen, getrouwd met Sara Suerius. Zie Chr. H. III p. 388.) I, 403.
Hamilton, (Anthony, kolonel. Zie over diens verraderlijk gedrag en zijne gevangenneming Trevor I p. 335, II, 41, 42, 48, 116, en Strickland VI p. 53. Hij was de zwager van maarschalk Grammont, wiens Mémoires hij uitgaf.) I, 400.
„ Lord George, (derde zoon van den vorige, in 1696 verheven tot earl Orkney, wegens militaire diensten, bewezen in Ierland en Zuid-Nederland. Zie Trevor II p. 298.) Trouwt met Betty Villiers II, 555—557, 563 (Arcady.)
„ hertog van. (William Douglas, in 1660 titulair hertog van H., getrouwd met Lady Anna duchess H., zoon van William, markies van Douglas, en lady Mary Gordon, dochter van den markies van Huntley.) II, 578.
„ dochter van den vroegeren hertog van. Zie Soutesque, Lady.
„ hertog van. (President der Schotsche conventie. Zie Trevor I p. 334, II, 21, 35.) I, 176, 196, 221. Gestorven II, 578.
„ jongere zoon van den hertog van. I, 172.
„ voorgaande hertog van. I, 249.
„ Lord Sylkes. I, 157.
„ earl Sylkirk, broeder van Arran en Orkney. Zie Sylkirk.
Hammersmith, landgoed in Engeland. I, 130, 189.
Hammerstein, eerste minister van Cell. III, 13.
Hampden Sr. (Richard. Geb. 1631, parlementslid onder Cromwell, in 1690 kanselier van de schatkist. Zie Chr. H. IX p. 335.) I, 210, 248.
„ Jr. (John, zoon van den vorige en Letitia Paget. Hij werd in 1683 om politieke redenen ter dood veroordeeld, maar begenadigd. In 1690 moest hij uit het Parlement treden. Het meest is hij

bekend als pamfletschrijver. Hij stierf 12 Dec. 1696 door zelfmoord. Zie Chr. H. IX p. 335.) I, 152, 210, 219, 236, 366, 382. II, 2, 3.

Hampton, aan de Theems. I, 100, 111, 114, 115, 124, 136, 156, 157, 169, 170, 191.

Hamptoncourt, koninklijk paleis. I, 51, 89, 90, 92—94, 98, 100, 105, 113, 118, 123, 124, 129, 132, 138—140, 142—146, 148, 149, 152, 154, 156, 159, 161, 164, 165, 167, 168, 173, 174, 176, 179, 182, 183, 186, 187, 189, 191, 192, 220 (Kensington bedoeld?), 331, 361, 423, 428, 521. II, 29, 332, 336, 437—439, 548, 550, 551.

Hancock, tinnegieter te Londen. I, 509.

Hanisius (David, geboren te Mittenwald, vroeger hofprediker te Stockholm, 1666—1682 bibliothecaris van hertog Rudolf August. Zie Chr. H. VIII p. 305,) III, 45.

Hannekes, mejuffrouw, „prinses van de Prinsengracht". II, 287.

Hannepin, Lodewijk, monnik. II, 627.

Hanoffel, ontvanger-generaal der koninklijke domeinen in Brabant. IV, 266.

Hannover, hertog van. (Ernst August, zoon van hertog George en Anna Eleonora van Hessen-Darmstadt, vroeger bisschop van Osnabrück, na den dood van zijn ouderen broeder Johan Frederik († 1679) hertog van Hannover. Hij werd geboren 10 Nov. 1629 en stierf 28 Jan. 1698. George Willem van Cell was een broeder van hem. Zie Chr. H. VIII p. 268, III p. 203.) IV, 36, 41, 64, 99, 106, 108, 111, 114—117, 121, 123, 133, 191, 196, 229, 263. III, 1, 7, 20, 23, 24, 27, wil eene alliantie met Engeland sluiten als ook de Keizer dat doet 28, 49, 57. (Zie ook op Luneburg.)

„ hertogin van, de vrouw van den vorige. (Sophia, dochter van den winterkoning, kleindochter van Jacobus I van Engeland, en *niet*, zooals in eene noot bij III p. 51 wordt vermeld, de barbiersdochter Rosina Elisabeth Menthin. Rudolf August regeerde in Brunswijk-Wolfenbuttel, niet in Hannover, en

huwde bovendien eerst 7 Juli 1681 met Rosina Elisabeth Menthin, dus vele maanden na het bezoek van Willem den Derde aan Hannover. Zie Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande en hare gedenkschriften p. 64.) III, 49, 51, 52.

Hannover, een jonge prins van. (Misschien Frederik August, tweede zoon van Ernst August en Sophia van de Paltz. Zie Doebner p. 76.) II, 87, de jongste 107.

„ keurprinses van. Zie Cell, dchter van den hertog van.

„ overleden hertog van. (Johan Frederik, oudere broeder van Ernst August. Geb. 25 April 1625, † 28 Dec. 1679. Zie Chr. H. VIII p. 268.) Zijn overgang tot het Katholicisme III, 53.

„ oudste zoon van den hertog van, (de latere George I van Engeland, zoon van Ernst August en Sophia. Geb. 1660, † 1727.) IV, 193. III, 23, plannen voor een huwelijk tusschen hem en prinses Anna van Engeland (zie over deze plannen, begunstigd door Willem den Derde, ook Fruin, Verspr. Geschr. V p. 122) 27, 49, 68. I, 56 („jonge hertog").

„ de stad of het land. III, 7, 14, 15, 48, 49, 51, 56. II, 389.

Hannuye, dorp in Zuid-Nederland. IV, 66, 110. II, 72, 77.

Hans, postillon van Breukelen. II, 225.

„ Hendrik, koetsier van Huygens. I, 199. II, 609.

Hap, dorp tusschen Valenciennes en Kamerijk. III, 91.

Happaert, een Antwerpenaar. IV, 102, 106—108, 142, 165, 166, 174, 175, 179, 180, 238.

Haranski. Brengt eene waarschuwing van den keurvorst van Beieren over aan Willem den Derde II, 159, 160.

Harbert, Will. (= Harbord? Zie aldaar.) I, 33.

Harbord, (William, ijverig aanhanger van Willem den Derde. Hij trad reeds in 1679 met Sidney in overleg over een eventueel optreden van Willem den Derde in Engeland en verliet het land bij de troonsbestijging van Jacobus den Tweede. Zie Trevor I p. 277, Sidney's

Diary I p. 75 noot en II, 23.) I, 19, 23, 24, 33, 34, 72, 140, verdacht van verduistering 194, 305.
Harcourt, ingenieur in het leger van Willem den Derde. II, 524.
„ Fransch maarschalk. II, 524.
(Hardenbroek, Gijsbert Jan van, heer van Hindersteyn, tot 1682 heer van Groenewoude, zoon van Machteld van Reede van Renswoude. Deze *kan* bedoeld zijn met „Groenewouw".) I, 11.
Harderwijk. II, 40.
Harding, boekverkooper te Londen. I, 370, 376, 382, 384, 386, 387, 519, 521, 522, 524, 525. II, 16, 142, 163, 164, 322, 333, 448, 476.
Hardy, „conseiller du Roi" te Doornik. (Misschien een verwant van Claude Hardy, geb. 1598, † 5 April 1678 te Parijs, bevriend met Descartes, arbiter in wetenschappelijke geschillen tusschen hem en Fermat. Zie Chr. H. I p. 138.) IV, 183.
Harel, mevrouw, (geboren Rumpf?) I, 325 (? „Havel"), 521. II, 566, 578, 580, 585—588.
Haren, Van, ambassadeur der republiek te Keulen. IV, 20, 21.
„ mevrouw Van, te Keulen. IV, 21.
„ kasteel bij Maastricht. IV, 117, 118, 137.
Harkes, Douwe. Zie op Douwe.
Harlebeek, plaats bij Kortrijk. II, 127, 401, 473.
Harlemont, priorie van, bij Senef.. IV, 209, 210.
Harmelen. I, 409, 427. II, 540.
Harquart, mejuffrouw. I, 429 (= Hacquart? Zie aldaar.)
Harris (Dr. Walter, lijfarts van koningin Maria in 1694. Zie Strickland VI p. 119.) II, 251, 267, 409, 410, 530, 618.
Harrison, Mrs. I, 248.
Hartaing, Maximilien de. Zie Marquette.
Harteveldt, heer van. II, 347.
Hartevelt. Zie Symon Jansz.
Hartochsveldt, secretaris van de admiraliteit van Rotterdam. II, 308.
Harton. III, 73.
Harvey, naar het schijnt een der grooms. I, 134.
Harwich. I, 12, 63, 91, 109, 141, 269, 342, 358, 366, 394,

429, 430. II, 22, 30, 186, 188—191, 271, 281, 282, 299, 307, 311, 312, 319, 432.
Harwich, mayor van. I, 63.
Hasel. II, 184.
Haseur, solliciteur in Den Haag. II, 402, 521, 523.
Hasersouw. Zie Hazerswoude.
Haspauck, overlooper uit het Fransche leger, uit de garde du corps. I, 468.
Hasselaer, zoon van den heer. III, 114, 115.
Hasselt. IV, 82, 138, 145, 193, 197, 227, 232. I, 436. II, 84.
Hastings, kolonel. (Zie over het gebrek aan tucht onder zijne troepen Trevor II p. 248, 249.) I, 375.
Hasveng, kasteel aan de Sambre. IV, 213, 218.
Hatton, Lady. I, 122.
Hatsveldt, generaal-majoor. II, 97, 120, 520, 523.
Hauchepied, te Genève. Wordt krankzinnig III, 161.
Haucourt. Zie Aumale.
Haultefeuille (Jan de, zoon van een bakker. Geb. 20 Maart 1647, † 18 Oct. 1724. Hij was abt, trad in 1686 in dienst bij den hertog en de hertogin van Bouillon en deed eenige niet zeer belangrijke uitvindingen op het gebied der mechanica. Zie Chr. H. VII p. 437.) I, 63.
Hauquincourt, gouverneur van Péronne. III, 92.
Hautecroix, plaats in België. I, 488.
Hauwert, dorp bij Leuven. IV, 32.
Havel, (bedoeld Harel? Zie aldaar) Dr., zijne vrouw en zuster. I, 325.
„ de rivier de, III, 33—35.
Havelberg. III, 33.
Haven, mejuffrouw Van der. (Dezelfde als mejuffrouw Van der Staven?) echtgenoote van kapitein Moor, die in 1692 sneuvelde. I, 287. II, 103.
Havré, hertog van, gouverneur van Mons. IV, 218. II, 382.
Havre de Grace, bombardement van. II, 388.
Haye, Mr. de. III, 119.
Hayles. Zie Hales.
Hazerswoude. (Anthonis van Zurck, geboren ± 1605, 24 Mei 1640 beleend met H., † 1666. Zie Wapenheraut VI p. 180.) III, 113, 121.
Heckart, commissaris der contributiën te Hasselt. IV, 138,

Hecke, mejuffrouw Van der, maitresse van den ouden hertog van Lotharingen. III, 13.
Heckman, knecht van Isac. II, 236.
Hedel, man uit. I, 91. Zie ook Hol, Jan.
Heeckeren, baron, vroeger gezant der Republiek te Cell. III, 19, 21, 25, 32, 44, 52, 59, 75, 83.
„ heer van, (= de vorige?) II, 133, 380, is in Zweden geweest 390.
„ kolonel. (Misschien de infanterie-kapitein Otto Rooda van Heeckeren, die in 1672 commandant was van Buderich, dat hij na verwoeden tegenstand aan de Franschen moest overgeven. Zie Chr. H. VII p. 176.) II, 362, 388, 414, 416, gesneuveld 525.
„ (de kolonel of de gezant?) IV, 55, 195, 196. I, 280, 401, 505.
„ lid van de Rekenkamer. I, 280, 401.
„ Zie Hekeren.
Heemskerk (Koenraad van, zoon van Johan v. H. en Alida van Beuningen. Geb. 12 Dec. 1647, † 25 Juli 1702. Hij was eerst secretaris en later pensionaris van Amsterdam en gezant te Madrid, Hamburg, Weenen en Parijs. Hij werd verheven tot Rijksgraaf. Zie Chr. H. VII p. 145.) IV, 40, 53. I, 155. II, 68, 437, 584, 586, 612.
„ „de filosoof". (Dit kan *niet* zijn de gezant, Koenraad, want deze stierf eerst in 1702 en „de filosoof" in 1690. Misschien is bedoeld Gerrit H., vermeld bij Chr. H. VIII p. 321.) I, 224, 237. II, 535.
„ kapitein bij de cavallerie. IV, 53, 56, 61, 65, gevaarlijk gewond 121.
„ kapitein ter zee. II, 278—280, 292, 293, 298, 299, 312, 313.
„ mevrouw. (Cornelia Pauw, vrouwe van Achttienhoven, echtgenoote van Koenraad. Zie Fruin op Droste p. 532.) IV, 40, 69. II, 304, 437.
„ (= een der vorigen?) III, 73, 84.

Heemstra, luitenant-kolonel. IV, 149, 163, 164.
Heemvliet, baljuw van Voorn. (Misschien een zoon van Heenvliet, ruwaard van Putten, die in 1681 stierf. Zie Chr. H. VIII p. 317.) I, 259.
Heenvliet, heer van. (Vermoedelijk François Johan van Schagen, aan wien Polyander van Kerckhoven Wotton zijne heerlijkheid Heenvliet verkocht. Zie Fruin op Droste p. 309.) II, 294.
Heerjansdam. IV, 251.
Heert (Heerdt.) I, 398, 500. II, 134.
Hees, I, 439.
Hees en Leen, vrouwe van. Zie Snouckaert van Schouwenburg.
Heeswijk, commandant van Den Bosch. I, 169.
„ Sr. (= de vorige?) IV, 35, 84.
„ Jr. IV, 84.
Heidelberg. II, 208, ingenomen 209.
Heilersiegh. (Heilerseich was bijzonder secretaris van Willem den Tweede. Zie Fruin, Verspr. Geschr. IV p. 150.) III, 140.
Heindrichs, bibliothecaris van den keurvorst van Brandenburg. III, 39.
Heinsius (Antonie. Geb. 1641, † 1720, raadpensionaris van 1689—1720. Zie V. d. Aa.) I, 42, 106, 128, 129, 186, 225, 321, 404, 466, 494, 502, 513, 516, 522. II, 13, 46, 47, 63, 74, 82, 90, 92, 118, 119, 138, 145, 170, 198, 199, 204, 205, 222, 250, 261, 295, 334, 350, 352, 353, 358, 374, 403, 423, 425, 429, 438, 484, 486, 493, 497, 502, 533, 547, 589, 591, 600.
„ (Vrij zeker Nicolaas, zoon van Daniël H. en Ermgard Rutgers. Geb. 20 Juli 1620, † 7 Oct. 1681. Hij was adviseur van koningin Christina van Zweden als kenner van oude handschriften, boeken en munten en bezat eene beroemde bibliotheek. Hij was achtereenvolgens resident in Zweden, secretaris van Amsterdam en envoyé in Rusland. Zie Chr. H. I p. 399, 484; Bontemantel (ed. Kernkamp) II p. 120 en Elias, De Vroedschap van Amsterdam II p. 1152.) IV, 66.

Heinsius, commies, door twee soldaten vermoord. IV, 240.
Heister, generaal-majoor. I, 245.
Hekeren, vaandrig bij de gardes, gedood. IV, 121.
Helder, Den. I, 7. II, 31.
Heldewier, kapitein. I, 162, 178.
Hellevoetsluis. I, 4—7, 12, 117, 394, 395. II, 276—281, 292, 294, 299—301, 303, 306, 307, 310, 311.
Helmstadt, nabij Maagdeburg. Bezoek van Willem den Derde te — III, 43, 45.
Helt (Elias, raadsheer, sinds 1689 president van den raad der domeinen van Z. H. † 8 Sept. 1692. Zie Chr. H. IX p. 334.) II, 122.
Hembise, kasteel van. IV, 83.
Hemert. IV, 143.
Hemmema, afgezant van den stadhouder van Friesland. (Denkelijk verwant aan Aubrey de Vere, graaf Oxford, wiens moeder eene H. was.) II, 462.
(Hemoni, François de, kocht Voorne in 1683. Zijn zoon, de erfgenaam van het huis te Voorn, heette ook François. Zie Tegenw. St. XXII p. 200), heer van Voorne. II, 302.
Hendrik, bediende van Huygens. I, 156, 287, 319, 335, 409, 456, 496. II, 56, 58, 144, 288, 311, 388.
„ de Tweede van Frankrijk. III, 97, 106.
„ de Vierde „ „ . III, 120, 151.
„ Casimir de Tweede. Zie Friesland, stadhouder van.
Henegouwen. IV, 83. Staten van II, 517.
Henley, aan de Theems. I, 44—46.
Hennin, secretaris van Portland. I, 400, 444. II, 124, 390, trouwt met eene dochter van Romein van der Hooge 426, 506, 508, 521, 551.
Henning. Zie Hennin.
Henry, nar van Waldeck. IV, 230.
Henshaw, vice-president van de Royal-Society. I, 335. II, 6.
Herbert, (Arthur, sinds 1689 earl of Torrington, zoon van Sr. Edward H., luitenant-admiraal-generaal der Engelsche vloot. Geb. 1647, † 1716. Zie Nat. Biogr.) I, 6, 7, 18, 32, 48, 55, 126, 141, 266, 280,

gearresteerd 303—305, 307, 322, 325, 348, 350, zijn proces 356, 363, verschijnt voor de Commons 364, 365, 367, 370, 371, 375, 376, vrijgesproken 377—379, neemt weer zitting onder de Lords 380, 381.

Herbert, Thomas. Zie Pembroke, earl of.

„ mevrouw. Zie Pembroke, Lady.

„ raadpensionaris De, schrijffout voor De Huybert: zie aldaar.

Here, baron De, trouwt met de weduwe van Cornelis De Witt. IV, 71.

Herent, dorp bij Leuven. IV, 31.

Herentals, stadje in Brabant. IV, 8, 27, 253.

Hermans, hofbediende. II, 45.

Herne, een Engelschman, die allerlei betrekkingen ambieert. IV, 159, 162, 191, 192.

Herrison, Mrs. I, 426, 427.

Herstall, verzoekt om een paspoort. I, 266.

Hertog (Hartogh), De, fiscaal. II, 514, 520, 526, 535, 536.

Hertogenbosch, 's. IV, 7, 18, 42, de magistraat aldaar gecontinueerd 66, 106, 125, 136, 189, nieuwe magistraat III, 18, 64, nominatie te 66. I, 70, 98, electie te 195, 212, magistraatsbenoeming 344, 420, 439, 483. II, 65, 91, 95, magistraat van 134, 246, hoogschout van 318, 351.

Hertogendal, 's, klooster in België. II, 382.

(Hesse, Van?) Zie Piershill.

Hessel, mevrouw, moeder van een krijgsgevangen officier. IV, 50.

Hessels, maître d'hotel der Staten. Overleden IV, 209.

Hessen, landgraaf van. (Carl, landgraaf van Hessen-Cassel. Geb. 14 Aug. 1654, † 23 Maart 1730, denkelijk een zoon van landgraaf Willem en Amalia Elisabeth van Hanau, eene dochter van Catharina Belgica van Nassau, dochter van Willem den Eerste. Zie Chr. H. IX p. 31 en Fruin, Verspr. Geschr. IV p. 117.) I. 414, 437, 451, 456, 467, 484. II, 394, 462, 604, 613.

„ -Darmstadt, Juliana van. Zie Oostfriesland, gravin van.

„ „ landgraaf van. Sneuvelt I, 328.

Hessen-Darmstadt, prins van. I, 278, 308, 364, 504.
Heteren, Van. IV, 199.
Heucourt, d'. Zie Hincourt.
Heuft. Zie Hoeufft.
Heugueville, refugié. I, 521.
Heukelum. (Willem van, werd in 1692 generaal-majoor, na zich te hebben onderscheiden bij het beleg van Namen. Zie Chr. H. VIII p. 308.) I, 206, 211. II, 108, 377.
Heur, riviertje in Zuid-Nederland. I, 472, 478.
Heusden. IV, 245. I, 61, 138. II, 435, 438, 445, 463, 464.
Heuvel. I, 128.
„ Van de, ontvanger te Maastricht. I, 447.
Hevelius. (Johan Hoewelke of Hevelius. Geb. 28 Jan. 1611, † 28 Jan. 1687. Hij was schepen en lid van den gemeenteraad te Danzig, waar hij een astronomisch observatorium stichtte. Zie Chr. H. I p. 77.) I, 432.
Hew, groon of the bedchamber (denkelijk bedoeld How. Zie aldaar.) I, 346.
Hex, deken der uitdragers te Antwerpen. IV, 174.
Heydanus (Abraham, kleinzoon van Casparus H. Geb. 1 Aug. 1597, † 15 Oct. 1678. Hij was Waalsch predikant, later professor in de theologie te Leiden en werd in 1676 uit dit laatste ambt ontzet wegens Cartesianisme. Zie Chr. H. I p. 274.) IV, 91.
Heyde, baron, cavallerie-kapitein bij de garde. IV, 51, 53, 54, 166, 190, 215. I, 15, 261, 312, 378, 419, schoonzoon van Schwerin 500. II, 85, 371.
„ baron, broeder van den vorige, zwager van Roozendael, schoonzoon van Rutger Huygens, burgemeester van Arnhem. I, 500.
„ mevrouw, vrouw van den cavalleriekapitein. I, 500.
„ baron De, luitenant-generaal van den keurvorst van Brandenburg. II, 208, 210, 225, 239, 253, 262, generaal-majoor 352, 359, 362, 364, 365, 607, 608, 625.
Heyden, Van der, schilder. II, 267, 624, 625.
„ „ „ lombardhouder in Den Haag. II, 223.
Heydersheym, Prins van. I, 456.
Heye, Ter, tusschen Rotterdam en Breda. II, 55, 56.
Heymans. I, 301, 497.

Hide, Mrs., gastvrouw van Willem den Derde. I, 33.
„ Zie Hyde.
Higgins, spion. I, 206, 249—251, 260, 267, 481, 485. II, 24.
High-barnet, plaats bij Londen. I, 321.
„ lake, plaats in Engeland. I, 284, 318, 319, 343.
Hil, Jan. I, 483.
Hilborough, plaats in Ierland. I, 287, 289.
Hill van Hilborough (denkelijk verwant aan admiraal Russell. Zie aldaar.) I, 288.
„ (oudste broeder der bekende Abigail Hill, een arm verwant van de hertogin van Marlborough, ambtenaar bij de inkomende rechten. Zie Strickland VI p. 173.) Heeft een acteur gedood II, 172, betaalmeester 507.
„ Van. IV, 26, 36, 47, 48, 59, 67. I, 419, 455, 475, 477, 479, 486, 492, 493, 502. II, 73, 75, 78—80, 86, 97, 103, 106, 129, 224, 238, 242, 266, 270, 360, 364, 386, 407, 411, gouverneur van Hulst 444, 445, 447, 448.
„ „ broeder van. II, 129.
„ „ vrouw van. I, 419.
Hillegom. III, 68.
Hincourt (Hencourt, Heucourt), markies de (schoonzoon van Justel. Zie Gids 1878 II p. 50.) I, 79. II, 26, 439, 453, 478, 479.
Hindon, plaats in Engeland. I, 32—35.
Hinlopen, burgemeester van Hoorn. I, 438.
Hinsling, „maître de la chambre des denrées" te Parijs. III, 98.
Hinton, Maul, vrouw van Bladwel (= Blathwaite?) I, 51.
Hitland. I, 352.
Hitzelaer, kapitein van de gardes. II, 266, 515.
Hobbert, Sr., Henry. I, 294.
Hoborn(e), bij Londen. II, 325, 474.
Hocht, dorpje bij Maastricht. IV, 114.
Hocquincourt, markies de, kolonel, gouverneur van Péronne. Is gesneuveld II, 117.
Hoddam (Hotham) (Sr. John, kleinzoon van Sr. John H., die in 1643 onthoofd is, tegelijk met zijn zoon, den vader van dezen John. † 1689. Zie Burke, Peerage.) I, 23, 30.

Hoeflaken. II, 195.
Hoefnagel, (lid eener aanzienlijke familie te Antwerpen, tot welke o. a. behoorde Suzanna H., Huygens' grootmoeder van vaderszijde, en haar broeder Joris, een bekend schilder. Zie Chr. H. II p. 552. VIII p. 504.) „neef" IV, 52, 55, getrouwd 80, 81, 177, 202, zijn schoonmoeder 212, 222, commandant van la Marguerite 231, 232, 234, 265. I, 420, 442—446, 475, 477, 484. II, 62, 63, 84, 85, 101, 210, 254, dochtertje van 255, 268—270, 531, 532, 628, 629.
„ „l'aîné". IV, 235.
„ Suzanna. Zie Huygens, mevrouw, Sr.
Hoek van Holland. I, 395. II, 193.
Hoeufft, Gideon, zwager van Amelisweerdt (geëligeerde in de Staten van Utrecht, lid van de Staten-Generaal, † 19 Febr. 1710 te 'sGravenhage. Zie Alg. Ned. Familieblad N. S. XVI, 9—10 p. 434.) II, 57.
„ Isabella. Zie Utenhove, mevrouw — van Amelisweerdt.
„ (Jan, heer van Fontaine-le-Comte, raadsman en secretaris van Lodewijk den Dertiende, commissaris van de Republiek te Parijs. Geb. te Luik 1578, † te Parijs 20 Mei 1651. Ooyen en Buttingen, ook door Huygens meermalen vermeld, behoorden tot zijne erfgenamen. Zie Chr. H. VIII p. 149.) III, 93—95, 113, 121, 138.
„ van Buttingen. (Jan Dirk, heer van B. en Santvoort, zoon van Mattheus H., heer van Buttingen, Santvoort en Ooyen, en Maria Sweerts de Landas. Geb. 12 Aug. 1647, † 1712. Zie Chr. H. VIII p. 149.) IV, 198, 218, 225.
„ „ „ mevrouw. (Agatha Pauw van Heemstede, kleindochter van den raadpensionaris, in 1676 getrouwd met den vorige. Zie V. d. Aa, Geogr. Woordenb., op Heemstede.) Krankzinnig II, 222, 223.

Hoeufft van Ooyen, (Mattheus, heer van Ooyen en Onsenoort, tweelingbroeder van Buttingen. Hij was in 1690 kolonel en schijnt, na midden in oorlogstijd ontslag te hebben gevraagd, zooals blijkt uit Huygens' Journaal, later weer in dienst te zijn getreden. In 1704 was hij luitenant-generaal bij de cavallerie. Hij huwde Constantia Theodora Doublet van St. Annaland, dochter van Huygens' zuster. Geb. 12 Aug. 1647, † 6 Oct. 1720. Zie Chr. H. VIII p. 149.) IV, 5, 52, 145, 152, 163, 169, 186, 191, 217, wordt majoor 218, 225. III, 72, 75, 77, 84, 86. I, 7, 9, 18, 47, 61, 65, 81, 84, 90, 99, 107, naar Ierland 115, 197, 204, 243, 245, 246, 251, 253, 258, 260, 261, 264, 273, 303, 308, 324, 325, vraagt ontslag 344—347, 350—352, 359, 363, 364, 403, 404, heeft zijn afscheid ontvangen 421, 423, 426. II, 136, 274, 286, 300, 487, 535, 541.

„ „ „ mevrouw, (Constantia Theodora Doublet, dochter van Philips D. van St. Annaland en Suzanna Huygens. Geb. 17 Sept. 1665, getrouwd met den vorige 1 April 1683, † 1726. Zie Chr. H. VIII p. 164, 422.) I, 396, 404, 504. II, 131, 152, 193, 274, 285, 421, 542.

„ „ „ zoontje van. I, 347.

„ de derde (broeder van Buttingen en Ooyen?) IV, 103.

„ de lange, neef van Gideon (misschien de neef van Ooyen, die tegelijk met Christiaan Huygens de plaats van Pettekum ambieerde in den raad van Zijne Hoogheid. Zie Chr. H. IX p. 353, 355.) I, 188, 343, 346, 347, 359, 499—501. II, 37, 38, 40, 41, 57, 204.

„ de magere. IV, 122. I, 352.

„ de stamerende. II, 135, 347.

Hoeven, Van der, burgemeester. I, 409(?), 418.
„ „ „ kapitein (misschien Cornelis Jacobsz. v. d. H., zeeofficier, die zijne loopbaan niet zeer eervol eindigde. Zie Chr. H. III p. 232. De Jonge, Zeewezen III p. 409, 414.) III, 80. II, 166.
„ „ „ instrumentmaker in Den Haag. II, 298.
Hoff, Drost van 't, bijgenaamd „de Jode". II, 542.
Hofman, resident van den Keizer bij Willem den Derde. II, 324, 582.
Hofwegen, heer van, officier. IV, 72, 114, 163, 180, 184, gestorven I, 162 (? Hopvegen), 205, 206, 209, 211.
„ zoon van den heer van. IV, 128, 129.
Hofwijk, buitenverblijf van Christiaan Huygens, en na diens dood van zijn broeder Lodewijk. I, 494, 503, 504. II, 131, 265, 273, 347, 422, 534, 536, 542.
Hohenlo, graaf van. (Holock, Van der Hoolck.) III, 154, 155.
Hohenzollern, Henrietta Francisca van. Zie Bergen, vrouwe van.
Hol, Jan. (Geboren te Hedel, zadelmakersknecht, te Philippine als spion gearresteerd. Hij bracht beschuldigingen in tegen de burgemeesters van Amsterdam, vooral tegen Appelman, maar herriep deze spoedig. Zijn vonnis luidde: geeselen, brandmerken en 15 jaar gevangenis; na een aanslag op den cipier werd hij in 1692 te Rotterdam ter dood gebracht. Zie Chr. H. IX p. 394.) I, 91, 256.
Hola. I, 434, 437.
Holbein (Hans. Geb. 1497 te Augsburg, † 1543 te Londen. Zie Chr. H. I p. 17.) IV, 101. I, 227. II, 17, 19.
Holbergue, Mme de, te Gent. II, 114.
Hollaert, kapitein. II, 280—283, 285.
Holland. III, 149, 162. IV, 38, 91, 94, 96, vergadering der Staten van 98, verraders in de Staten van 158, 164, 183, 194, 219, wil vrede 235, 256, 260, wil profiteeren ten koste van de andere provinciën 261, 262. III, 13, 21, partij in — tegen Waldeck 66, is het niet geheel eens

met Willem den Derde 86. I, 18, 24, 41, 55, 59—61, 63, aanstelling van officieren in 64, 65, 70, 71, regeering van 75—77, 85—89, 92, 93, 95, 96, 99, 100, 104, 107—110, 128, 140, 158, 174—176, 178, 179, 184, 190, 192, 197, 198, 202, 204, 211, 214, 217, 221, tweedracht in 222, 229, 235, 241, 248, 249, 251, 253, 261, 269, 272, 275, 280, vloot van — dapper 304, 305, 328, embargo op schepen van 329, 330, geschil tusschen generaals van 333—335, 337, 340, krijgsraad van 341, 342, 344, 346, 347, 349, 352, 353, 356, 358, 362, 366, 368, 370, 375, 395, 419, 424, 426—429, 434, 437, 438, 444, 467, 468, 491, 511, 521, gehechtheid van koningin Maria aan 527. II, 1, 2, 8, 13, 17, 56, 90, 103, 128, 144, 148, 157, 161, 163, 169—171, 174, 179, 181, 186, 223, 231, 244, 245, 250, 254, 261, 317, 331, convooi uit 338, 384, 434, 453, 456, 468, 471, 472, 474, 475, 477, 512, 531, 548, convooi naar 574, convooien naar 582, 587, 612, 623.

Holland, Gedeputeerden van — in het leger. IV, 160, 238, 239, 242, 243.

„ Hof van. III, 74. IV, 72, 73, 103, 108, 240. I, 225, 247, 346, 353, 449. II, 83, 200, 202—204, 225, 241.

„ Noord-, is nalatig in betaling. I, 432.

„ ontvanger van (= Hoogherheyde? Zie aldaar.) I, 402.

„ ridderschap van. I, 93, 96, 115, 150, 166, 168, 229, 357, 374, 524. II, 34, 425, 429, 535, 539, 541.

„ Staten van. IV, 161, 236, nemen een besluit ten gunste van den vrede 242, 248, Willem de Derde in de vergadering van 251, 255, 256, 260, 265. III, 74, staan toe een 100^{en} en 200^{en} penning I, 9, 42, 75, 106, 167, 169, 170, 225, 247, 248, Willem de Derde tevreden over 315, koopen de bibliotheek van Vossius 322. II, 202, vergaderen over de zaak der Halewijns 222, 225, 249, 355, 368.

Holland, steden van, beroep op — tegen een besluit van Willem den Derde. IV, 268.
„ -house (tijdelijk verblijf van Willem den Derde, terwijl het paleis te Kensington werd gebouwd.) I, 193, 194, 196, 198—204, 206—210, 212, 214—216, 218.
Holle, kolonel. I, 245.
Holstein, hertog van. (Frederik van Holstein-Gottorp, zwager van Karel den Twaalfde, gesneuveld voor Krakau in 1702. I, 10, 232, gesneuveld 489, 513.
„ hertog van. (Johan August van Holstein-Gottorp, zoon van Johan, bisschop van Lübeck, en Julia Felicitas van Wurtemberg. Geb. 3 Aug. 1647, † 29 Jan. 1686. Hij had gestudeerd te Leiden. Zie Chr. H. III p. 333.) III, 42—44.
„ gouverneur van den jongen prins van. I, 481.
„ -Norborch, hertog van. IV, 30, 115, 117.
„ -Pleun (Joachim Ernst (?) veldmaarschalk in dienst der republiek, gouverneur van Maastricht, schoonzoon van Rudolf van Brunswijk-Wolfenbuttel. Zie Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande p. 24.) II, 265, 266, 288, 289, 322, 334, 359, 367, 369, 372, 375—379, 391, 392, 395, 409, 417, 519, 523, 526, 535.
„ I, 155.
Holstenius, Lucas, bibliothecaris van paus Innocentius X; hij bekeerde den hertog van Hannover tot het Katholicisme. (Geb. 1596, † 2 Febr. 1661. Hij had te Leiden gestudeerd en werd 1627 bibliothecaris van het Vaticaan. Zie Chr. H. II p. 445.) III, 53.
Holtzappel, brigade-generaal. IV, 156, 272. I, 470.
Holy-haven, plaats aan de kust van Engeland. I, 390.
Homberg, sneuvelt bij Montcassel. IV, 156.
Homburch, twee jonge prinsen van. I, 492.
Hompes. (Reinhard Vincent, baron, later graaf Hompesch. Geboren 1660, getrouwd met gravin Amalia van Dohna; denkelijk dezelfde, die in 1704 luitenant-generaal was. Zie Gids 1878 II p. 50 en Hora Siccama, Mevrouw van Zoute-

lande p. 20.) I, 8, 94, 116, 130, 132, 231, 263, 295, 424. II, 153, 179, gewezen edelman van Willem den Derde 180, 184, 336, 404.
Hompes, jongere broeder van. II, 609.
Hongarije. IV, 192, 259. I, 360. II, 61.
Honigh (Honing), een Zeeuw, die tegelijk met Huygens Genève bezocht. III, 152, 155, 158—162.
Honnain, dorp bij Valenciennes. IV, 87, 93, 94 (? Gelin.)
Honsbroeck, markies van. II, 101.
Honselaersdijk, buitenverblijf der Oranjes. IV, 143, 251, 256—258. III, 73.
Honslow, plaats bij Windsor. II, 550, 585.
„ -heath. I, 168. II, 550, 585.
Hooft, Willem, broeder van den schout. I, 408.
„ baljuw van Woerden. II, 239, 351, drost van W. 427.
„ de fiscaal. I, 233. II, 37.
„ de jonge, adjudant van Portland. I, 390, 393. II, 18, 99, gestorven 248, 250.
„ schout, twee zonen van. I, 408.
„ verbonden aan de admiraliteit van Rotterdam. II, 283.
„ zoon van den fiscaal. I, 233, 335 (denkelijk is hier Hoefft bedoeld), 481. II, 183.
Hooge Raad. Zie Raad.
„ Van der. Zie Borssele.
Hoogendorp. III, 121.
„ drost van Steenbergen, (= de vorige?) II, 592.
Hoogerhuis. Zie Lords.
Hoogh, Romeyn de, illustraties van. III, 77. I, 38, 390, pasquil van 413, 426, 452.
Hooghe, Van der, raadsheer. II, 91, zwager van Schimmelpenning 288.
„ „ „ kapitein, zoon van den raadsheer (misschien dezelfde, die in 1687 duelleerde met Pieter van Leyden van Leeuwen, den lateren burgemeester van Leiden. Zie Chr. H. IX p. 231, 234.) II, 91 (?), 114, 238, 330.
Hoogherheyde, ontvanger-generaal. I, 402. II, 271, 601.
Hooghewoerd, procureur. I, 446.

Hoogsoeren. III, 4, 60, 62, 63, 66, 69, 85.
Hoogstraten, door de Franschen bezet. IV, 160.
Hoogwouw. Zie Zoete van Lake, Charles.
Hooke. (Robert, zoon van een Anglicaansch predikant. Geb. 16 Juli 1635, † 3 Maart 1703. Hij was secretaris der Royal Society en een beroemd uitvinder, die echter af en toe andere uitvinders ten onrechte van plagiaat beschuldigde. Zie Chr. H. IV p. 221.) I, 7, 10.
Hoolck, graaf van der. Zie Hohenlo.
„ Van der, de oude. (Gijsbrecht. Geb. ± 1600, † 25 Sept. 1680, schepen en burgemeester van Utrecht, lid der Staten-Generaal. Zie Chr. H. V p. 337.) Gestorven III, 29.
„ Catharina van der. (Denkelijk eene dochter van den vorige en Anna van Aalst. Zie Chr. H. V p. 337.) III, 101(?), 112, 121(?), 123(?), 156 (? Corn. v. d. H.), 157(?).
Hoorn, graaf van. (Willem Adriaan. † 4 Maart 1694, zoon van Jan, graaf v. H., en Johanna van Bronkhorst, erfgename van Batenburg. Hij was generaal bij de artillerie. Zie Chr. H. IV p. 245.) IV, 5, 28, 42, 49—51, 66, 72, 80, 84, 85, 87, 97, 112, 113, 127, 128, onbekwaam 129, 131, 133, 144, 149, 175, 176, 178, 199, 209, 219, 245. III, 85, 86. I, 3, 12, 91, 221, 222, 225, 226, 232, 234, 267, 398, 405, 415, 443, 446, 451, 457—459, 483, 487, 490. II, 42, 43, 46, 51, 63, 66, 71—73, 81, 82, 90, 92, 102, 114, 203, 205—207, 214, 219, 239, 321, gestorven 323.
„ broeder van den graaf van. IV, 51, 163 (? Jan van Hornes), 444 (Jan van Hoorn).
„ vrouw en dochters van den graaf van. II, 114.
„ gravin van. (Anna van Nassau, dochter van Willem Maurits van Nassau en Maria van Aerssen van Sommelsdijk, getrouwd met den artilleriegeneraal Willem Adriaan van Hoorn. Zie Chr. H. IV p. 245.) II, 42, 114, 451.
„ freule Amalie van. II, 114 (?), 164.
„ jongste dochter van den graaf van. II, 230.
„ graaf van, zoon van den prins van Hornes. I, 474.

Hoorn, burgemeester van. I, 438.
Hoornbeeck. (Isaac van, advocaat, 1720—1727 raadpensionaris van Holland. Zie Gids 1878 II p. 22.) I, 357.
„ mejuffrouw, volgens Huygens het mooiste meisje uit Antwerpen. IV, 175, 235.
„ koopman te Antwerpen. IV, 178, 179, 238.
Hoornman, secretaris van Dijkveld. II, 373, 600, 607.
Hooseby, kolonel. I, 263.
Hop. (Cornelis. Zoon van Jacob Jansz. H. en Rensje Symensdochter Fortuyn. Geb. 26 Maart 1620, † 5 Nov. 1704, pensionaris van Amsterdam, sinds 1675 raadsheer in den Hoogen Raad. Zie Chr. H. VI p. 102, Gids 1878, II p. 25 en Elias II p. 739—740) III, 76. IV, 159, 168. I, 68, 129, 216, 222, 223, 233, 279, 284, 295, 300, 303, 307, 311, 316—320, 323, 327, 334, 335, 339, 346, 348, 351, 359, 360, 364, 369, 370, 384—387, 389—393, neef van (Olderson) 394, zijn neef Van de Poll 434, gezant der republiek in Engeland 508, 509, 512, 514, 515, 519—521, 524—526. II, 1, 12, 13, 18, 19, 23, 26, 27, 29—31, 256.
„ mevrouw, vrouw van den vorige. I, 222, 223, 233, 346, 347, 369, zuster van mevrouw Hagedoorn 387, 388, 390, 393, 395, 517.
„ de oude. II, 285.
„ de mooie juffrouw. I, 518, 522.
Hope, mrs. I, 493.
„ de, ankerplaats niet ver van Gravesend. I, 509. II, 30, 31.
Hoperingen, dorpje bij Diest. II, 243.
Hopvegen = Hofwegen? Zie aldaar.
Horn, dorp niet ver van Luik. IV, 34—36.
Hornes, prinses van. II, 63.
Horo. (Bedoeld de groom How? Zie aldaar.)
Horst, heer van de. (Reinier Pauw, heer van Carnisse en Ter Horst, geb. 1642, † 1693: zie Elias I p. 198. Hij was een oudere broeder van Joan Pauw, heer van Rijnenburg.) II, 232, 233, 342.
„ Van der. (Ewout, lid van de vroedschap van Rotterdam, betrokken in de zaak van Buat;

in 1682 lid van den Raad van State.) III, 64.
Horst, Van der. postmeester. IV, 194.
Hotham. Zie Hoddam.
Hou, Mlle Du, in Den Haag. II, 381.
Hove, Ten, halfbroeder van den Raadpensionaris. I, 95.
„ „ (Michiel, Raadpensionaris van Holland ad interim na den dood van Fagel in 1688. Zie Krämer, Maria II Stuart p. 178.) I, 106.
Hoven, Van, secretaris der generaliteitsrekenkamer. II, 374, 375.
How (John of Jack, neef van den markies van Winchester, vice-chamberlain van koningin Maria. Zie Lettr. et Mém. p. 156.) I, 210, 360, 471, 472. II, 146, 345.
„ de groom. I, 263 (Horo), 346 (Hew), 433. II, 38, 54, 263, 264, 348, 349, 458.
„ weduwe. I, 33.
Howard, baronet. (Lord George, 25 Juli 1690 in Ierland verzoend met Willem den Derde. Zie Trevor II p. 128.) I, 350.
„ Sr. Robert, (lid van de Convention en van den Privy Council. Zie Trevor I p. 356, II p. 2), oom van Sylvius' vrouw. II, 181, 183.
„ vrouw en zoon van Sr. Robert. II, 181.
„ Thomas. Zie Norfolk, duke of.
„ William. Zie Stafford, vicomte.
„ II, 448.
„ Mrs., hofdame. I, 134, 137, 143, 193, 229, 239. II, 41, 330.
Howler, verkooper van medailles te Londen. II, 323.
Hudde (Hendrik, zoon van Gerard H. en Maria Witsen, raadsheer in den Hoogen Raad. Geb. 1619, † 1677. Zie Chr. H. V p. 380 en Elias I p. 489.) IV, 189.
Hué, predikant. II, 314, 436, 466, 563, 565, 570.
„ mevrouw. II, 570.
Huffler (= Kuffler? Zie aldaar.) II, 331.
Hugnes, Mr. II, 158—160, 170.
Huilliers, Fatio d'. Zie Duilliers.
Hulft (Johan, commissaris, later resident van de Staten-

Generaal te Brussel. Zie Fruin, Verspr. Geschr. IV p. 316; Gids 1878 II p. 14 en Elias I p. 533.) I, 102. II, 62, 270.
Hulsen, officier. IV, 116.
Hulst, Caetje. I, 145, 211.
„ Carel van, klerk van Huygens. II, 277, 295, 298, 300—304, 307, 311, 313, 329, 351, 375, 381, 384, 404, 417—419, 428, 440, 444, 446, 447, 461, 462, 464, 467, 476, 490, 496, 505, 506, 514, 517, 523, 545, 557, 559—562, 564, 567, 569—571, 573, 574, 577, 578, 581, 583, 588, 592, 597, 623, 627.
„ J. (bedoeld S.?) II, 547.
„ Samuel van. (Samuel van Hulst, lid der vroedschap van Den Haag, secretaris van Frederik Hendrik, later eerste klerk ter griffie van de Staten-Generaal. Geb. 17 Mei 1596, † 21 Febr. 1687. Hij is ook bekend door eene vertaling der Psalmen. Zie Chr. H. III p. 265.) I, 212.
„ Samuel Jr. (broeder van Carel, misschien een zoon van den vorige. Het is niet altijd duidelijk of Huygens spreekt van hem of van Carel.) I, 122, 145, 179, 325, 350, 429, 455, 473, 479, 509. II, 4, 6, 14, 16, 27, 83, 103(?), 129, 138, 143, 150, 152, 187, 189, 246, 247, 276, 282, 284—287, 290, 293, 295—301, 304, 307, 311, 313, 319, 323, 324, 328, 344, 350, 355—359, 375, 376, 384, 386, 390, 393, 404, 407, 413, 423, 424, 427, 428, 434, 440, 444—451, 454, 456, 461—464, 467, 468, 477, 483, 486, 490, 492, 496, 502, 505, 510, 514, 517—520, 523, 525, 529, 534, 537, 543, 551, 552, 557, 558, 560, 561, 565, 566, 568—570, 573, 574, 578, 581—583, 587, 588, 590, 592, 597, 599—604, 607, 610—613, 617, 618, 621, 624, 625.
„ (Samuel Jr.?) III, 87.
„ secretaris van Odijk (misschien Carel, die eerst in 1693 klerk van Huygens werd.) I, 133.
„ zuster van (weduwe De Wilde of mej. Spoor?) II, 358.
„ de stad, IV, 72, 101, 181. II, 377, gouverneur te 444, 445, 447.

Hulsterambacht. IV, 32.
Humeri (Humery), ambtenaar bij de belastingen te Dublin. I, 316, 317.
Humière, d', maarschalk. IV, 17, 18, 132, 168.
„ mevrouw d'. IV, 162.
Hummeling, berg. II, 357, 389.
Hunchain, plaats bij Valenciennes. IV, 93.
Hunderen. Zie Schimmelpenningh.
Hungerford, plaats bij Oxford. I, 37—39, 41.
Hungerfordstairs. I, 509.
Huntingdon. (Theophilus, earl of, zoon van Ferdinand en Lucy Davis, † 30 Mei 1701. Hij was kolonel en werd als Jacobiet uitgesloten van de indemnity-act: zie Burke, Peerage, en Lettr. et Mém. p. 156. Niet hij, zooals Huygens zegt, maar de earl of Bath was gouverneur van Plymouth.) I, 23, 31, 32.
„ jonge earl of. (George, zoon van den vorige en van Elizabeth Levis of Ledstone. † 22 Febr. 1704. Zie Burke, Peerage.) I, 32. II, 66.
Hunyton, plaatsje bij Exeter. I, 25, 26, 37.
Hussey, Mr. II, 10.
Hutton. (Sinds 12 Dec. 1687 ordinaris medicinae doctor bij de hofhouding van Willem den Derde; dien hij ook zelf behandelde in 1702. Zie Fruin op Droste p. 460, Trevor II p. 454.) I, 105, 118, 123, 151, 179, 288, 290, 293, 301, 308, 311, 410, 412, 433, 439, 456, 461, 468, 520. II, 121, 128—130, 320, 465, 584.
Huy. IV, 30, 31, 62, 65, 66. I, 437. II, 161, 163, 225, 237, 239, 242, door de Franschen genomen 243—245, 344, 350, 380, beleg van 407, 409—411, 414, 417, 418, genomen 419, 530.
„ gouverneur van. II, 245, 409.
Huybert, De. (Pieter, van 1664—1687 Raadpensionaris van Zeeland.) IV, 73, 161. I, 77, 170, 256.
„ „ (de Hubert), zoon van den Raadpensionaris, kapitein bij de cavallerie. IV, 73, 224, 225. I, 463 („brigadier"). II, 369, 370.
Huygens, Christiaan (jongere broeder van den auteur. Geb. 1629, † 1695. Zeer beroemd wiskundige. Van

1663—1683 woonde hij te Parijs.) III, 138. IV, 52, 102, 103, 143, 144, 237, 249—251, 255, 264. III, 35, 84. I, 57, 63, 142, 143, 147—149, 152, 156, 161, 164, 166, 167, 170, 174, 180, 184, zijne boeken over „la lumière et la pesanteur" 237, 238, 240, 241, 259, 265, 362, 395, 396, 400, 403, 405, 431, 446, 452, 457, 461, 473, 494 „broeder van Zeelhem" 503—507, 529. II, 1, 11, 32, 40, 52—54, 68, 84, 85, 120, 122, 130, 135, 139, 157 (Zeelhem), 158, 159, 171, 178, 193—195, 200—202, 229, 265, 272 (Zeelhem), 273, 284, 286, 287, 290, 296, 297 (Zeelhem), zijn „Tractaat van de Planeten" 327, 334, 346 (Zeelhem), 347, 359, 360, 373, 415, 422, 430, 444, 448, 467, 472, 473, 475—478, 484—488, 491—493, 496, 497, 502, gestorven 504, 505, 508—510, 513, 515, 520, 521, 533, 534, 536, 542, 548, 609.

Huygens, Christiaan, drost van Cranendonc. (Zoon van Maurits Huygens, den oom van den auteur, en van Petronella Campen; een broeder van Mevrouw Utenhove van Amelisweerdt. Hij schaakte en trouwde in 1655 Catharina Bergaigne en werd in 1660 drost van Cranendonc. Zie Chr. H. I p. 348, III p. 174.) I, 436, 451. Zijn vrouw en dochter II, 133.

„ Tiaan (= Christiaan), zoon van Lodewijk, den jongsten broeder van den auteur. (Chr. H. VIII p. 277 vermeldt een zoontje van Lodewijk van dien naam, geb. in 1680, dat slechts drie dagen leefde. Een jonger zoontje moet dus later denzelfden naam hebben ontvangen.) I, 395. II, 613, 629.

„ (Constantijn, Heer van Zuylichem, Zeelhem en Monnickenland, vader van den auteur, de bekende dichter, zoon van Christiaan H. en Suzanna Hoefnagel. Geb. 4 Sept. 1596, † 26 Maart 1687. Hij was achtereenvolgens secretaris bij de Stadhouders Frederik Hendrik, Willem den Tweede en Willem den Derde. Zie Chr. H. I p. 1.) III, 96, 101, 109, 112, 113, 124, 126, 127, 129,

134—136, 138—141, 144, 147, 152. IV, 13, 20, 22, 23, 32, 65, 99, 102, 103, 108, 158, 164, 174, 184, 243. III, 3, 23, 37, 51, 57. I, 88, 185, 240, 381. II, 17, 579, 595.

Huygens, (Constantijn, de auteur, heer van Zuylichem, oudste zoon van den vorige en van Suzanna van Baerle. Geb. 10 Maart 1628, † Oct. 1697. Hij was secretaris van Frederik Hendrik, Willem den Tweede en Willem den Derde, eerst als assistent naast zijn vader, na 1687 zelfstandig. Zie Chr. H. I p. I.) Gaat reizen naar Frankrijk en Italië III, 87, 121, reist met den graaf van Oostfriesland 121 vlgg., 125 vlgg. Vergezelt Willem den Derde naar het leger te velde IV, 3, 9, 10, 18, jaloersch 19, 21, ontevreden 23, 28, 39, 47, zal met Willem den Derde naar Engeland gaan 223, 226, 250. Vergezelt Willem den Derde op zijn reis naar Cell enz. III, 1 vlgg., leert Spaansch 29, 37, te Berlijn 37—40, 42 (Zeelhem), 51, 63. Vergezelt Willem den Derde op zijn tocht naar Engeland I, 1, 3—6, 12, 13, jaloersch 56, bezorgd over zijne toekomst 89, wil van betrekking veranderen 95, 99 (Zeelhem), 100—102, 105 (Zuylichem), 108, 109, ontevreden 112, 114, 123, 124, 199 (Zeelhem), 276 (Zuylichem), naar Ierland 282, ontevreden 306, terug in Engeland 317, ontevreden 324, 333 (Zuylichem), 349, 392, naar Holland 395, 429, 445 (Zeelhem). II, 30, 155 (Zuylichem), 204, plannen om hem een ander ambt te bezorgen 220, 222 (Zuylichem), 257, 423 en verder passim.

„ Tien. (Constantijn, eenig kind van den auteur en van Suzanna Rijckaert. Geb. 5 Febr. 1674, † Oct. 1697. Zie Chr. H. VIII p. 165.) III, 68 (? Fieneken), 84. I, 142, 147, 161—164, 172, 176, 177, 248, 345, zal te Leiden studeeren 350, 355, 368, 370, 379, 384, 388, 395, 396, 432, 494, 496, 506, 518, 521, 522, 524—526, 528. II, 1, 6, 32, 33, 50, gedraagt zich slecht 52—54, 59, 60, 63, 65, 68, 76, 80, 81, 84, 125, zal te Utrecht verder

studeeren 126, 130, 131, 133, 137—139, 150, 162, verlaat Leiden 171, 175, 193, 195, 201, 235, 241, 274, 309, 329, 348, 393, 423, zijn vader vraagt voor hem het ambt van drost te Heusden 435, 437, 468, 464, 489, 504, 509—512, 534, komt in Engeland 544, 546—548, 552, 553, 555—561, 563, 564, 567, 569—572, naar Holland terug 573—577, 580, 582, 584, 591, 597, 616, 618, 621.

Huygens, mevrouw, grootmoeder van den auteur. (Suzanna Hoefnagel uit Antwerpen. Geb. 28 Oct. 1561, † 16 Mei 1633, in 1592 getrouwd met Christiaan, den grootvader van Huygens. Zie Chr. H. II p. 553.) II, 629.

„ mevrouw, vrouw van den auteur. Suzanna Rijckaert, dochter van Jacob R. en Constantia Bertelotti van den Heuvel. Geb. te Amsterdam 1642, † 21 Sept. 1712, getrouwd 28 Augustus 1668. Zie Chr. H. IV p. 204 en Elias I p. 388.) IV, 6, 11, 13, 19, 21, 22, 32, 40, 51, 52, 62, 67, 100, 103, 107, 108, 132, 157—159, 161, 175, 184, 186, 189, 198, 203, 209, 215, 216, 218, 222, 229, 231, 234, 236, 243, 246, 248, 249, 253, 254, 264, 270. III, 3, 9, 23, 66, 68, 76, 81, 82, 84. I, 14, 22, 31, 53, 75, 96 (vrouwe van Zeelhem), 112, 115, komt naar Engeland 135, 141—144, 147—149, 152—154, 156, 159—163, 166, 167, zal weer vertrekken 170, 172, 175, vertrekt 176, 177, 181, 183, 184, 188, 191, 195, 205, 206, 208, 212, 224, 237, 241, 248, 253, 255, 259, 265, 283, 289, 290, 297, 298, 305, 307, 311, 315, 327, 336, 343, 356, 368, 375, 388, 395, 400, 404—406, 427, 428, 431, 435, 438, 445, 449, 452, 456, 457, 459, 461, 466, 471, 482, 496—498, 501, 506, 507, 510, in Engeland 511—513, 515, 520, 522, 524—526. II, 2, 3, 6, 18, 19, 20 (vrouwe van Zuylichem), 22, 24, 25, naar Holland 30, 37, 41, 44, 47, 50, 52, 60, 63, 65, 68, 74, 76, 80, 83—85, 87, 89, 95, 104, 110, 120, 122, 123, 125, 126, 130, 135, 144, 150, 152, 153, 162, 166—168, 171, 175, 177, 185, 189, 193, 196, 197, 206, 208, 211, 213, 217, 219, 221, 222, 225, 235, 241, 250,

257, 260, 261, 264, 265, 268, 274, 280—282, 286, 293, 295, 297, 301, 302, 307, 309, 311, 316, 318, 321, 323, 327—329, 334, 336, 346, 347, 350, 359, 360, 362, 364, 365, 368, 370, 372, 373, 375, 381, 385, 387, 389, 392, 393, 396, 397, 402, 407, 410, 412, 415, 419, 421, 426, 427, 432, 435, 441, 443, 444, 446, 451 (S.), 453, 456, 461, 462, 467, 472, 476—478, 483—487, 489, 491—493, 495—498, 502, 503, 508 (Santje), 509 (S.), 511, 515, 520, 521, 523, 524, 526, 529, 534, 539, naar Engeland 544, 545, 547, 551, 555—557, 559, 560, 563—566, 568, 570, 573, 582, 583, 585, 587, 589, 591, 594, 597, 601, 603, 605, 607, 611—613, 615, 616, 618—622, 624, 630.

Huygens, Constantijn, zoon van Lodewijk, den jongsten broeder van den auteur, en van Jacoba Teding van Berkhout. Geb. 10 Maart 1675, † Aug. 1739. Hij trouwde met zijne volle nicht Philippine Doublet van St. Annaland en maakte zich zeer verdienstelijk door het verzamelen en bewaren der familiepapieren. Zie Chr. H. VII p. 430, VIII p. 165.) I, 395. II, 195, 504, 534, 536.

„ Geertruid. Zie Doublet, mevrouw, Sr.

„ Gillis, uit Brussel, schilder in Engeland (naar het schijnt, niet behoorende tot de familie van den auteur.) I, 164.

„ Lodewijk. (Jongste broeder van den auteur, baljuw van Gorcum. Geb. 13 Maart 1631, † 30 Juni 1699. Zie Chr. H. I p. 1.) III, 139, 140. Heeft moeilijkheden in Gorcum IV, 74, 77, 98, 99, 103, 108, 113, 158, 236, 239—241, 243, 247. I, 4, 384, 395, 454. Woont te Rotterdam II, 166, 250, 251, 307, 308, 321, 427, 487, 509, 510, 534—536, 542, 609.

„ Zoons van Lodewijk, drie I, 395. Vier II, 487, vijf 509, 542.

„ Lodewijk Diderik. (Zoon van Lodewijk H. en van Jacoba Teding van Berkhout. Geb. 2 Mei 1676. Zie Chr. H. VIII p. 10.) I, 395. II, 487, 509, 534, 542.

Huygens, Martha Maria. Zie Utenhove, mevrouw.
„ Paulus. (Zoon van Lodewijk H. en Jacoba Teding van Berkhout. Geb. 24 Augustus 1677, † April 1737. Zie Chr. H. VIII p. 108.) I, 395. II, 487, 509, 542.
„ Suzanna. Zie Doublet, mevr., Jr.
„ dochter van Tiaen. Zie Bernickhuyzen, mevrouw.
„ zuster. (Jacoba Teding van Berkhout, de vrouw van Lodewijk. Zie Chr. H. VIII p. 108.) I, 4. II, 387, 504, 510, 535, 542.
„ zwager van Desmarets. (Denkelijk een zoon van Rutger H., heer van Klarenbeek, † 1666, burgemeester van Arnhem. Zie Chr. H. IV p. 350, V p. 435. Naar het schijnt was deze H. niet verwant, althans niet nauw, aan den auteur.) IV, 181.
„ uit Schotland, den auteur onbekend. I, 149, 156, 186.
Huyssen (misschien een broeder van de latere gravin Flodorf. Zie aldaar.) Wil schepen van Utrecht worden II, 272.
Hyde, geslachtsboom der familie. I, 40.
„ Anna. Zie York, hertogin van.
„ Edward. Zie Cornbury.
„ Henry. Zie Clarendon.
„ Laurence. Zie Rochester.
„ de kanselier (Edward — graaf Clarendon. Geb. 16 Febr. 1608, † 9 Dec. 1674, kanselier in 1657, later in ongenade. Zie Chr. H. IV p. 380.) I, 40, 342.
„ Lord (= Cornbury?) I, 449, 460.
Hyde-park. I, 263, 264, 266, 327.

I.

Ida, waschvrouw in het leger. II, 605, 621, 624.
Ieren. I, 54, 157, 240—242, 313.
Ierland, IV, 244. I, 23, 24, 54, Jacobus de Tweede in 66, 68. 69, 72, 87, 100, 103, 111, 113, 115, 118, 120, 126, de Fransche vloot komt terug uit 134, 139, 140, 146—148, gerucht dat Protestanten vermoord zijn in 155, 158,

174, 175, 179, 189, 202, 204, 214, 224, 226, 228, 231, 232, 234, gunstige tijding uit 236, 237, 239—241, expeditie naar 246, 247, 250, 252, 253, 257, 258, 262, 263, 269, de garde vertrekt naar. 272, 273, 275, 276, 279, 281, Willem de Derde landt in 285, 288, 305, 306, 311, 312, Huygens vertrekt uit 317, 323, 324, 328, Franschen in 329, 330, 343, 344, 347, Evertsen komt terug uit 348, 349, 354, Marlborough keert terug uit 355, 357, garde terug uit 365, Fransche landingsplannen in — mislukt 379, 383, 410, 423, 424, 427, 455, 461, 464, Engelsche generaals in 467, 469, 473, 481, 489, voorspoed van Reede-Ginkel in 504, 514, 523, 528, vrede in 529. II, 3, 8, 16, 22, 25, 26, 51, 77, 156, 157, 168, 302, 330, 356, 394, 456.

Iersche officieren, verdacht veel goud gewisseld door. I, 43.

„ regiment. I, 44, 69.

„ troepen. I, 35.

Ignosa (Inoyosa), gewezen page. I, 427. II, 20.

Ilford, plaats bij Londen. II, 312.

Inchequeen (Inchiquin), Lady (hoofd der staatsjufferen van prinses Maria bij haar huwelijk en komst in Holland in 1677. Zij was gehuwd met William earl Inchiquin, die 1674—1680 gouverneur van Tanger was, en in 1683 naar Engeland terugkeerde; hij behoorde tot het huis O'Brien. Zie Fruin op Droste p. 394 en Gids 1878 II p. 47.) IV, 236, 237. III, 78. I, 92, 455.

„ Mylord. (Denkelijk de echtgenoot van de vorige; hij keerde juist in 1683 uit Tanger terug.) III, 85. I, 168.

„ zoon van Mylady. (Denkelijk de latere echtgenoot van Mary Villiers, Betty's zuster. Zie op O'Brien.) I, 92.

Indië. IV, 113, 187, 234. I, 147, 345, 436. II, 8, 143, 221, 302, 336, 385, 387, 422, 424, 425, 462, 477.

„ West-. I, 134, 187. II, 8.

Indische, Engelsche Oost — Compagnie. I, 265, 519. II, 475, 479, 480, 482.

Indische, Nederlandsche Oost — Compagnie. I, 228, 352, 512. II, 8, 221, 387, 592.
Ingelby, kapitein. IV, 128.
Ingen, kasteel bij Brussel. IV, 176.
Ingenoul, concierge op het oude Loo. I, 436, 438, 439, 498. II, 37, 39, 43, 46.
„ vader en nichten van. I, 439.
„ vrouw van, vroeger getrouwd geweest met Van Goens. I, 436, 438, 439. II, 37.
„ zuster van. II, 39.
Innocentius X (paus van 1644—1655), de bibliothecaris van. III, 53.
„ XII (paus van 1691—1700.) I, 468. II, 61.
Iperen. Zie Yperen.
Ippenbuyren, dorp in het graafschap Lingen. III, 16.
Ipswich, stadje in Engeland. I, 99. II, 191.
Irchon, dorp in Zuid-Nederland. I, 489, 490.
Ire..... (Ireton? Zie aldaar.) I, 486.
Ireland, mejuffrouw, schijnt tot het gevolg van Willem den Derde te hebben behoord. I, 421, haar zusters 425, 434.
Ireton (groom of officier? mogelijk een zoon van Henry Ireton, een der rechters van Karel den Eerste, en Cromwells dochter Bridget. Zie Chr. H. III p. 247.) I, 134 (Yreton), 433, 453, 460, 471. II, 81, 93, 167, 480, 508, 509, 519, 527, 531, 595, 601, 617, 618, 620, 621.
„ neef van. II, 601.
Irud, de, envoyé van Marocco in Holland. II, 18.
Isac, (Pierre,) vroeger secretaris van den Rijksgraaf, sinds Maart 1675 intendant van keuken en kelders van Willem den Derde, dien hij op zijne reizen vergezelde. † Sept. 1692. Niet alleen hij, zooals in de Gids van April 1878 wordt vermeld, maar ook zijn zoon werd „clerk of the green cloth": zie Journaal I p. 497. Zie Chr. H. VIII p. 512 en Gids 1878 II p. 48.) IV, 40, 48, 49, 52, 112, 117, 124, 131, 147, 164, 165, 173, 190, 195, 229, 236, 238, 246, 247, 251, 257. III, 71, 72. I, 1, 27, 43, 44, 47, 71, 100, 105, 120, 121, wordt ridder 124, 127—129, 132—134, 137, 205, is lid van

„the green cloth" 223, 225, 228, 231—233, 266, 273, 278, 283, 286, 288, 291, 323, 325, 340, 341, 345, 349, 350, 353—356, 375, 376, kleinzoon van een Jood, broeder van Chauvet 402, 417, 422, 458, 479, 488. II, 39, 41, 90, 103, 106, 119, 123, gestorven 127.

Isac, dochter van. I, 266, 323.

„ jongere zoon van. II, 138, 139, 543.

„ Jr. I, 266, 340, 376, 417, 497. II, 85, 200, 222, 231, 236, 237, 250, 259, 262, 267, 319, 320, 341, 342, 344, 349, 355, 361, 362, 368, 370, 388, 393, 394, 405, 408, 409, 411, 414, 416, 419, 420, 426, 445, 458, 462, 465, 478, 480, 488, 491, 493—495, 503, 508, 515, 517, 518, 523, 524, 543, 584, 585, 593, 594, 597, 601, 602, 614, 615, 619, 622.

„ mejuffrouw (vrouw of dochter van Pierre.) I, 327.

„ neef van. Zie Broeck, Van den.

„ vrouw van. III, 71.

Isendoorn (Jan Hendrik van, dijkgraaf van de Veluwe, den 30ᵉⁿ April 1689 beleend met Kannenburgh, † 1703 volgens eene mededeeling van den archivaris van Gelderland) heer van Kannenburgh. II, 249, 250.

Isingien, gravin. IV, 26, 125, 163, 241, 248.

„ prins. IV, 125.

Isle, l' = Lille? Zie Rijssel.

„ De l', kamerdienaar van Zuylestein. III, 8.

„ „ „ pasquil van. III, 161.

Islinghton, plaats in Engeland. I. 321.

Issac. Zie Isac.

Isselt. Zie Ysselt.

Italiaansch ingenieur. II, 285.

Italië. III, 134, 136, 139—141, 144, 162. IV, 74, 95. I, 247, 291, 361. II, 46, 377, 537, 584, 603.

Ittersum (Robert van, à Nyenhuis, zwager van Portland.) IV, 6, 62, 128, 165. I, 131, 179, 236, 331, 371, 486. II, 554, 581.

„ mevrouw van (Eleonore Sophie Bentinck, zuster van Portland, hofdame van prinses Maria, echtgenoote van den vorige. Zie Lettr. et Mém. de Marie p. 128, 163.) I, 112, 155, 229, 265, 272,

331, 390, 392. II, 345, 432, 549, 554, 557, 564, 565, 581.

Ittersum (misschien een zoon van de vorigen of van Robert van Ittersum tot Noortdeuringen, drost van 's Hertogenrade, kolonel, die 1669 stierf. Zie Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande p. 60.) I, 245. II, 162, is page geweest 183, 230, 245, „de lange" 246, 327, „de lange" 516, 571, 588.

Iverdun, dorp in Zwitserland. III, 158.

Ivon, St., plaats in de Zuidel. Nederlanden. IV, 132.

Ivoy (ingenieur, die in 1675 voor Willem den Derde de plannen ontwierp voor een aanval op Maastricht. In den Spaanschen successie-oorlog was hij kwartiermeester-generaal. Zie Fruin op Droste p. 395.) IV, 85, 117, 120, 123, 226, 228, 233.

Ivylane, straat in Londen. I, 70, 76.

J.

Jacob, stalknecht van Huygens. I, 22. II, 59, 60.

Jacoba. I, 504. Zie Bartolotti.

Jacobi, kapitein bij de mineurs. IV, 132.

Jacobsz., minister van Danzig te Londen. II, 569, 573, 583.

Jacobus II (koning van Engeland, zoon van Karel den Eerste en Henriette Marie van Frankrijk. Geb. 15 Oct. 1633, † 6 Sept. 1701. Hij besteeg den troon in 1685. Hij was getrouwd eerst met Anna Hyde, later met Maria Beatrix van Modena. Tot zijne troonsbestijging werd hij genoemd Hertog van York.) IV, 8, 79, 181, 220, 224, 229, 235, 242, 247, 252. Aanval van het Parlement tegen III, 27, moet Engeland verlaten 50, 54. I, 2, 5, 8, 10, proclamatie van 16, 17, 23, beschikkingen van — voor het geval dat hij sterft 24—29, 33, voorstellen van — aan Willem den Derde 34, 35, zijne commissarissen bij Willem den Derde 38, 39, antwoord op zijne voorstellen 40—42, is uit Whitehall gevlucht 43, 44, gearresteerd 45—47, is ontsnapt 48, 49, naar Rochester 50, 52, uit Rochester gevlucht 53—55, is in Frankrijk 56, 57, nog een aanzienlijke partij is vóór 60, 66, in Ierland

67, 68, 70, 71, 75, 80, 81, 83, 88, 99, 100, 111, zijn invloed in Ierland 118, 119, 121, 123, 125, 139, zijn aanhang in Engeland 144, 145, 147, 151, moet Londonderry opgeven 165, verslagen 168, 179, 181, 182, 189, 192, 199, 210, 220, 231, 235, 236, vloot van 240, 249, 265, 267, 272, naar Ierland 280, 288, 290—294, aan de Boyne 295, 296, 299—302, 306, 310, 350, 369, 381, 390, 481, 490. II, 47, 58, 75, 107, 161, 258, 301, 575, 577, 608.

Jacomijn, dienstbode van Huygens. II, 544, 564.

Jacquelot (misschien de predikant Jaquelot, die in 1687 aan Christiaan Huygens een vraagstuk bracht, dat door De Marales was opgesteld, terwijl deze op de galeien werkte. Zie Chr. H. IX p. 132.) I, 453.

Jacques, maître. Zie Barreaux.

Jagers, Jannetje. II, 161, 166.

Jalyan. Huygens ontmoet hem bij zijn neef Dorp te Londen II, 162.

Jamaica, aardbeving in. II, 115.

James, St. I, 50, 54. II, 553, 559, 570.

Jan, koetsier van Huygens. IV, 12, 15, 16. I, 319, 354, 410, 429, 492, 496, 505. II, 60, 348, 349, 564, 609.

Jan Bart (de bekende Duinkerker kaper † 1702.) I, 514. II, 124, 139, 372, 373, gerucht dat hij dood is 610.

Janitsaren, de Aga der, is gestorven. I, 489.

Jannetje. II, 342.

Jardin, Du. Zijn schilderijenkabinet te Parijs III, 108.

Jean de Bo(u)logne, beeldhouwer. III, 105.

Jeffries (Jeffreys), kanselier, vroeger Chief Justice, gearresteerd I, 46, 53, 81, 83, 84, gestorven 130, 230, 232.

Jegginson, buitenverblijf bij Kilcullin. I, 304.

Jemappes (Genap, Genappe.) IV, 62, 117, 204, 209. I, 448, 486. II, 88, 94, 100, 529.

Jennings, Sarah. Zie Marlborough, hertogin van.

Jephson, William. I, 23, 56—59, 61, 62, 68, 74, 80.

Jermuden. Zie Yarmouth.

Jermijn (Germain.) (Henry, vroeger verbonden aan het hof der Princesse royale, neef van den graaf van St. Albans, † 1703. Zie Pepys' Diary p. 113, Evelyn's Diary p. 328, 358 en de Gids 1878 II

p. 7.) I, 23, 62, 69, 75, 80, 121, 153, 196, 220, 251, 282, 283, 305, 310, 438, 441, 512. II, 10, 12, 13, 16, 17, 557, 568.
Jermijn, Judith, schoonzuster van Brienne. II, 28, 160, 264, 546, 567.. Zie ook Brienne, schoonzuster van, en Judje.
„ oudste zoon van. I, 153.
Jersay, markies van, commandant van Sauvré. III, 102, 103.
Jeruzalem, pelgrim uit. IV, 224.
Jesson, Mrs. Zie Gerson.
Jezuieten. I, 57, 459. II, 422.
Joachim, Conradus van. III, 112.
Job, St., in 't Goor, dorp tusschen Rozendaal en Duffel. IV, 28, 29.
Joden. III, 132. II, 503.
Johan Frederik. Zie Hannover, overleden hertog van.
„ George van Anhalt-Dessau. Zie Anhalt.
„ „ III en IV. Zie Saksen, keurvorst van.
Johanna, dienstbode van Huygens' vrouw. I, 149, 530.
John Johns. I, 329.
Johnson. Heeft Mrs. Wharton geschaakt I, 382, wordt opgehangen 383.
Johnstone, William. Zie Annendale.
Joliveau, kaarten van. I, 505.
Jonckheer, mevrouw. I, 239 (? Zuster van mevrouw Sanders), 256.
Jonc(k)heer, dochter van. I, 184.
Jonge, De, van Ellemeet. Zie Ellemeet.
Joppenbroeck (regiment?). IV, 184.
Jordaens. Huygens bezoekt hem te Antwerpen IV, 174.
Joub(e)lot. Zie Giublot.
Joumel, dorp in Ierland. I, 313.
Journay, Marie Gertrude, en hare dochters Marie Adrienne en Marie Claire. II, 614.
Juan, Don. (Natuurlijke zoon van Filips den Vierde van Spanje en de tooneelspeelster Maria Calderon. Geb. 7 April 1629, † 17 Sept. 1679. Hij was van 1656—1659 gouverneur der Zuidelijke Nederlanden en werd, na eene poos van het Hof gebannen te zijn geweest, in

1677 eerste minister van Spanje. Zie Villars p. 308 vlgg.) IV, 208. II, 523.
Juchen, Mevrouw van, dochter van mevrouw Schadé. I, 499.
Judas. III, 42.
Judje (Judickje), zuster van mevrouw Brienne (= Judith Jermijn? Zie aldaar.) II, 160, 546.
Judoigne, plaats in België. II, 382—384, 390.
Juliana van Hessen-Darmstadt. Zie Oostfriesland, gravin van.
Julio Romano. Zie Pipi.
Junius, J., maîtresse van den ritmeester Giaur. I, 99, 100, 196.
Justel (Henri, Hugenoot, eerst secretaris van Lodewijk den Veertiende en, nadat hij in 1681 uit Frankrijk had moeten vluchten, bibliothecaris van Karel den Tweede. Geb. 1620, † 1693. Zie Chr. H. III p. 235.) I, 220, 243, 246.

K.

(Zie ook op de C).

Kaap de Goede Hoop. IV, 31.
Kaiserswerth. I, 150.
Kalcken, plaats in Vlaanderen. IV, 189, 190.
Kaldekirchen, dorp in het Guliksche. IV, 10, 11.
Kamerijk. III, 91, beleg van— opgeheven 111. IV, 93, 98, 102, 113, belegerd 145, 150, 155, kasteel van — overgegeven 156.
„ aartsbisschop van. II, 111.
Kampen. Door de Franschen ontruimd IV, 18.
Kan, de raadsheer. (Allardus Kann, geb. 1627, † 1679, procureur-generaal bij het Hof van Friesland. Zie Chr. H. V p. 337.) IV, 103.
Kanaal, het. I, 13.
Kannenburgh. Zie Isendoorn.
Karel I (koning van Engeland, zoon van Jacobus den Eerste en Anna van Denemarken. Geb. 1600, † 1649.) IV, 8. I, 131 (bedoeld Karel II? Zie I, 120.) II, 172 (hier staat verkeerdelijk Jacobus I), 313.

Karel II (koning van Engeland, zoon van Karel den Eerste en Henriette Marie van Frankrijk. Geb. 1631, koning 1660, † 1685.) III, 13, 14, 27, 30, 31, 50, 80. IV, 8, 146, 155, 167, 169, 171, 172, 179—182, 185, 187, 188, 204, 205, 207, 212, 214, 217, 220, 221, 223, 224, 227, 229, 233, 235, sluit eene defensieve alliantie met de Republiek 236, 239, 242, 247, zal een leger zenden 248, 252, 257, 265, 266. I, 55, 66, 120 (zie op Karel I), 164, 186, 221, 239, 330, 342, 372, 427, 490, 493. II, 8, 22, 34, 121.
„ V, de Keizer. IV, 94, 101. II, 130.
„ IX (koning van Frankrijk 1560—1574, zoon van Hendrik den Tweede en Catharina de Medicis.) III, 97.
„ landgraaf van Hessen-Cassel. Zie Hessen, landgraaf van.
„ de Groote. III, 39. I, 495.
„ „ Stoute. III, 97, 113.
(„ X Gustaaf) koning van Zweden, (zoon van Jan Casimir van Paltz-Tweebruggen en Catharina, dochter van den Zweedschen koning Karel IX. Geb. 1622, koning 1654—1660.) III, 52, 53.
(„ XI), koning van Zweden, (zoon van den vorige en Hedwig Eleonora. Geb. 1655, koning 1660—1697.) I, 158.
Karelson. Zie Carelson.
Karickfergus, plaats in Ierland. Ingenomen door Schomberg I, 176, 181, 293.
Karnis (Carnisse), heer en juffer van. Zie Pauw, Dirk, en Pompe, Isabella Jacoba.
Kaston (Scaston), Mrs., hofdame. I, 122, 128, 133, 141, 160, 193. II, 433.
Katwijk, heer van. Zie Liere, Willem van.
„ vrouwe van. Zie Wassenaar-Duyvenvoorde, Geertruid van.
Kees C..... IV, 40.
Keete (Keten), de, stroom in Zeeland. II, 130.
Keizer, de. Zie Leopold I.
„ envoyé van den. Zie Auersperg, Straetman en Windischgratz.

174, 175, 179, 189, 202, 204, 214, 224, 226, 228, 231, 232, 234, gunstige tijding uit 236, 237, 239—241, expeditie naar 246, 247, 250, 252, 253, 257, 258, 262, 263, 269, de garde vertrekt naar. 272, 273, 275, 276, 279, 281, Willem de Derde landt in 285, 288, 305, 306, 311, 312, Huygens vertrekt uit 317, 323, 324, 328, Franschen in 329, 330, 343, 344, 347, Evertsen komt terug uit 348, 349, 354, Marlborough keert terug uit 355, 357, garde terug uit 365, Fransche landingsplannen in — mislukt 379, 383, 410, 423, 424, 427, 455, 461, 464, Engelsche generaals in 467, 469, 473, 481, 489, voorspoed van Reede-Ginkel in 504, 514, 523, 528, vrede in 529. II, 3, 8, 16, 22, 25, 26, 51, 77, 156, 157, 168, 302, 330, 356, 394, 456.

Iersche officieren, verdacht veel goud gewisseld door. I, 43.

„ regiment. I, 44, 69.

„ troepen. I, 35.

Ignosa (Inoyosa), gewezen page. I, 427. II, 20.

Ilford, plaats bij Londen. II, 312.

Inchequeen (Inchiquin), Lady (hoofd der staatsjufferen van prinses Maria bij haar huwelijk en komst in Holland in 1677. Zij was gehuwd met William earl Inchiquin, die 1674—1680 gouverneur van Tanger was, en in 1683 naar Engeland terugkeerde; hij behoorde tot het huis O'Brien. Zie Fruin op Droste p. 394 en Gids 1878 II p. 47.) IV, 236, 237. III, 78. I, 92, 455.

„ Mylord. (Denkelijk de echtgenoot van de vorige; hij keerde juist in 1683 uit Tanger terug.) III, 85. I, 168.

„ zoon van Mylady. (Denkelijk de latere echtgenoot van Mary Villiers, Betty's zuster. Zie op O'Brien.) I, 92.

Indië. IV, 113, 187, 234. I, 147, 345, 436. II, 8, 143, 221, 302, 336, 385, 387, 422, 424, 425, 462, 477.

„ West-. I, 134, 187. II, 8.

Indische, Engelsche Oost — Compagnie. I, 265, 519. II, 475, 479, 480, 482.

Indische, Nederlandsche Oost — Compagnie. I, 228, 352, 512. II, 8, 221, 387, 592.
Ingelby, kapitein. IV, 128.
Ingen, kasteel bij Brussel. IV, 176.
Ingenoul, concierge op het oude Loo. I, 436, 438, 439, 498. II, 37, 39, 43, 46.
„ vader en nichten van. I, 439.
„ vrouw van, vroeger getrouwd geweest met Van Goens. I, 436, 438, 439. II, 37.
„ zuster van. II, 39.
Innocentius X (paus van 1644—1655), de bibliothecaris van. III, 53.
„ XII (paus van 1691—1700.) I, 468. II, 61.
Iperen. Zie Yperen.
Ippenbuyren, dorp in het graafschap Lingen. III, 16.
Ipswich, stadje in Engeland. I, 99. II, 191.
Irchon, dorp in Zuid-Nederland. I, 489, 490.
Ire..... (Ireton? Zie aldaar.) I, 486.
Ireland, mejuffrouw, schijnt tot het gevolg van Willem den Derde te hebben behoord. I, 421, haar zusters 425, 434.
Ireton (groom of officier? mogelijk een zoon van Henry Ireton, een der rechters van Karel den Eerste, en Cromwells dochter Bridget. Zie Chr. H. III p. 247.) I, 134 (Yreton), 433, 453, 460, 471. II, 81, 93, 167, 480, 508, 509, 519, 527, 531, 595, 601, 617, 618, 620, 621.
„ neef van. II, 601.
Irud, de, envoyé van Marocco in Holland. II, 18.
Isac, (Pierre,) vroeger secretaris van den Rijksgraaf, sinds Maart 1675 intendant van keuken en kelders van Willem den Derde, dien hij op zijne reizen vergezelde. † Sept. 1692. Niet alleen hij, zooals in de Gids van April 1878 wordt vermeld, maar ook zijn zoon werd „clerk of the green cloth": zie Journaal I p. 497. Zie Chr. H. VIII p. 512 en Gids 1878 II p. 48.) IV, 40, 48, 49, 52, 112, 117, 124, 131, 147, 164, 165, 178, 190, 195, 229, 236, 238, 246, 247, 251, 257. III, 71, 72. I, 1, 27, 43, 44, 47, 71, 100, 105, 120, 121, wordt ridder 124, 127—129, 132—134, 137, 205, is lid van

„the green cloth" 223, 225, 228, 231—233, 266, 273, 278, 283, 286, 288, 291, 323, 325, 340, 341, 345, 349, 350, 353—356, 375, 376, kleinzoon van een Jood, broeder van Chauvet 402, 417, 422, 458, 479, 488. II, 39, 41, 90, 103, 106, 119, 123, gestorven 127.

Isac, dochter van. I, 266, 323.

„ jongere zoon van. II, 138, 139, 543.

„ Jr. I, 266, 340, 376, 417, 497. II, 85, 200, 222, 231, 236, 237, 250, 259, 262, 267, 319, 320, 341, 342, 344, 349, 355, 361, 362, 368, 370, 388, 393, 394, 405, 408, 409, 411, 414, 416, 419, 420, 426, 445, 458, 462, 465, 478, 480, 488, 491, 493—495, 503, 508, 515, 517, 518, 523, 524, 543, 584, 585, 593, 594, 597, 601, 602, 614, 615, 619, 622.

„ mejuffrouw (vrouw of dochter van Pierre.) I, 327.

„ neef van. Zie Broeck, Van den.

„ vrouw van. III, 71.

Isendoorn (Jan Hendrik van, dijkgraaf van de Veluwe, den 30en April 1689 beleend met Kannenburgh, † 1703 volgens eene mededeeling van den archivaris van Gelderland) heer van Kannenburgh. II, 249, 250.

Isingien, gravin. IV, 26, 125, 163, 241, 248.

„ prins. IV, 125.

Isle, l' = Lille? Zie Rijssel.

„ De l', kamerdienaar van Zuylestein. III, 8.

„ „ „ pasquil van. III, 161.

Islinghton, plaats in Engeland. I. 321.

Issac. Zie Isac.

Isselt. Zie Ysselt.

Italiaansch ingenieur. II, 285.

Italië. III, 134, 136, 139—141, 144, 162. IV, 74, 95. I, 247, 291, 361. II, 46, 377, 537, 584, 603.

Ittersum (Robert van, à Nyenhuis, zwager van Portland.) IV, 6, 62, 128, 165. I, 131, 179, 236, 331, 371, 486. II, 554, 581.

„ mevrouw van (Eleonore Sophie Bentinck, zuster van Portland, hofdame van prinses Maria, echtgenoote van den vorige. Zie Lettr. et Mém. de Marie p. 128, 163.) I, 112, 155, 229, 265, 272,

331, 390, 392. II, 345, 432, 549, 554, 557, 564, 565, 581.

Ittersum (misschien een zoon van de vorigen of van Robert van Ittersum tot Noortdeuringen, drost van 's Hertogenrade, kolonel, die 1669 stierf. Zie Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande p. 60.) I, 245. II, 162, is page geweest 183, 230, 245, „de lange" 246, 327, „de lange" 516, 571, 588.

Iverdun, dorp in Zwitserland. III, 158.

Ivon, St., plaats in de Zuidel. Nederlanden. IV, 132.

Ivoy (ingenieur, die in 1675 voor Willem den Derde de plannen ontwierp voor een aanval op Maastricht. In den Spaanschen successie-oorlog was hij kwartiermeester-generaal. Zie Fruin op Droste p. 395.) IV, 85, 117, 120, 123, 226, 228, 233.

Ivylane, straat in Londen. I, 70, 76.

J.

Jacob, stalknecht van Huygens. I, 22. II, 59, 60.

Jacoba. I, 504. Zie Bartolotti.

Jacobi, kapitein bij de mineurs. IV, 132.

Jacobsz., minister van Danzig te Londen. II, 569, 573, 583.

Jacobus II (koning van Engeland, zoon van Karel den Eerste en Henriette Marie van Frankrijk. Geb. 15 Oct. 1633, † 6 Sept. 1701. Hij besteeg den troon in 1685. Hij was getrouwd eerst met Anna Hyde, later met Maria Beatrix van Modena. Tot zijne troonsbestijging werd hij genoemd Hertog van York.) IV, 8, 79, 181, 220, 224, 229, 235, 242, 247, 252. Aanval van het Parlement tegen III, 27, moet Engeland verlaten 50, 54. I, 2, 5, 8, 10, proclamatie van 16, 17, 23, beschikkingen van — voor het geval dat hij sterft 24—29, 33, voorstellen van — aan Willem den Derde 34, 35, zijne commissarissen bij Willem den Derde 38, 39, antwoord op zijne voorstellen 40—42, is uit Whitehall gevlucht 43, 44, gearresteerd 45—47, is ontsnapt 48, 49, naar Rochester 50, 52, uit Rochester gevlucht 53—55, is in Frankrijk 56, 57, nog een aanzienlijke partij is vóór 60, 66, in Ierland

67, 68, 70, 71, 75, 80, 81, 83, 88, 99, 100, 111, zijn invloed in Ierland 118, 119, 121, 123, 125, 139, zijn aanhang in Engeland 144, 145, 147, 151, moet Londonderry opgeven 165, verslagen 168, 179, 181, 182, 189, 192, 199, 210, 220, 231, 235, 236, vloot van 240, 249, 265, 267, 272, naar Ierland 280, 288, 290—294, aan de Boyne 295, 296, 299—302, 306, 310, 350, 369, 381, 390, 481, 490. II, 47, 58, 75, 107, 161, 258, 301, 575, 577, 608.

Jacomijn, dienstbode van Huygens. II, 544, 564.

Jacquelot (misschien de predikant Jaquelot, die in 1687 aan Christiaan Huygens een vraagstuk bracht, dat door De Marales was opgesteld, terwijl deze op de galeien werkte. Zie Chr. H. IX p. 132.) I, 453.

Jacques, maître. Zie Barreaux.

Jagers, Jannetje. II, 161, 166.

Jalyan. Huygens ontmoet hem bij zijn neef Dorp te Londen II, 162.

Jamaica, aardbeving in. II, 115.

James, St. I, 50, 54. II, 553, 559, 570.

Jan, koetsier van Huygens. IV, 12, 15, 16. I, 319, 354, 410, 429, 492, 496, 505. II, 60, 348, 349, 564, 609.

Jan Bart (de bekende Duinkerker kaper † 1702.) I, 514. II, 124, 139, 372, 373, gerucht dat hij dood is 610.

Janitsaren, de Aga der, is gestorven. I, 489.

Jannetje. II, 342.

Jardin, Du. Zijn schilderijenkabinet te Parijs III, 108.

Jean de Bo(u)logne, beeldhouwer. III, 105.

Jeffries (Jeffreys), kanselier, vroeger Chief Justice, gearresteerd I, 46, 53, 81, 83, 84, gestorven 130, 230, 232.

Jegginson, buitenverblijf bij Kilcullin. I, 304.

Jemappes (Genap, Genappe.) IV, 62, 117, 204, 209. I, 448, 486. II, 88, 94, 100, 529.

Jennings, Sarah. Zie Marlborough, hertogin van.

Jephson, William. I, 23, 56—59, 61, 62, 68, 74, 80.

Jermuden. Zie Yarmouth.

Jermijn (Germain.) (Henry, vroeger verbonden aan het hof der Princesse royale, neef van den graaf van St. Albans, † 1703. Zie Pepys' Diary p. 113, Evelyn's Diary p. 328, 358 en de Gids 1878 II

p. 7.) I, 23, 62, 69, 75, 80, 121, 153, 196, 220, 251, 282, 283, 305, 310, 438, 441, 512. II, 10, 12, 13, 16, 17, 557, 568.
Jermijn, Judith, schoonzuster van Brienne. II, 28, 160, 264, 546, 567.. Zie ook Brienne, schoonzuster van, en Judje.
„ oudste zoon van. I, 153.
Jersay, markies van, commandant van Sauvré. III, 102, 103.
Jeruzalem, pelgrim uit. IV, 224.
Jesson, Mrs. Zie Gerson.
Jezuieten. I, 57, 459. II, 422.
Joachim, Conradus van. III, 112.
Job, St., in 't Goor, dorp tusschen Rozendaal en Duffel. IV, 28, 29.
Joden. III, 132. II, 503.
Johan Frederik. Zie Hannover, overleden hertog van.
„ George van Anhalt-Dessau. Zie Anhalt.
„ „ III en IV. Zie Saksen, keurvorst van.
Johanna, dienstbode van Huygens' vrouw. I, 149, 530.
John Johns. I, 329.
Johnson. Heeft Mrs. Wharton geschaakt I, 382, wordt opgehangen 383.
Johnstone, William. Zie Annendale.
Joliveau, kaarten van. I, 505.
Jonckheer, mevrouw. I, 239 (? Zuster van mevrouw Sanders), 256.
Jonc(k)heer, dochter van. I, 184.
Jonge, De, van Ellemeet. Zie Ellemeet.
Joppenbroeck (regiment?). IV, 184.
Jordaens. Huygens bezoekt hem te Antwerpen IV, 174.
Joub(e)lot. Zie Giublot.
Joumel, dorp in Ierland. I, 313.
Journay, Marie Gertrude, en hare dochters Marie Adrienne en Marie Claire. II, 614.
Juan, Don. (Natuurlijke zoon van Filips den Vierde van Spanje en de tooneelspeelster Maria Calderon. Geb. 7 April 1629, † 17 Sept. 1679. Hij was van 1656—1659 gouverneur der Zuidelijke Nederlanden en werd, na eene poos van het Hof gebannen te zijn geweest, in

1677 eerste minister van Spanje. Zie Villars p. 308 vlgg.) IV, 208. II, 523.
Juchen, Mevrouw van, dochter van mevrouw Schadé. I, 499.
Judas. III, 42.
Judje (Judickje), zuster van mevrouw Brienne (= Judith Jermijn? Zie aldaar.) II, 160, 546.
Judoigne, plaats in België. II, 382—384, 390.
Juliana van Hessen-Darmstadt. Zie Oostfriesland, gravin van.
Julio Romano. Zie Pipi.
Junius, J., maîtresse van den ritmeester Giaur. I, 99, 100, 196.
Justel (Henri, Hugenoot, eerst secretaris van Lodewijk den Veertiende en, nadat hij in 1681 uit Frankrijk had moeten vluchten, bibliothecaris van Karel den Tweede. Geb. 1620, † 1693. Zie Chr. H. III p. 235.) I, 220, 243, 246.

K.

(Zie ook op de C).

Kaap de Goede Hoop. IV, 31.
Kaiserswerth. I, 150.
Kalcken, plaats in Vlaanderen. IV, 189, 190.
Kaldekirchen, dorp in het Guliksche. IV, 10, 11.
Kamerijk. III, 91, beleg van— opgeheven 111. IV, 93, 98, 102, 113, belegerd 145, 150, 155, kasteel van — overgegeven 156.
„ aartsbisschop van. II, 111.
Kampen. Door de Franschen ontruimd IV, 18.
Kan, de raadsheer. (Allardus Kann, geb. 1627, † 1679, procureur-generaal bij het Hof van Friesland. Zie Chr. H. V p. 337.) IV, 103.
Kanaal, het. I, 13.
Kannenburgh. Zie Isendoorn.
Karel I (koning van Engeland, zoon van Jacobus den Eerste en Anna van Denemarken. Geb. 1600, † 1649.) IV, 8. I, 131 (bedoeld Karel II? Zie I, 120.) II, 172 (hier staat verkeerdelijk Jacobus I), 313.

p. 7.) I, 23, 62, 69, 75, 80, 121, 153, 196, 220, 251, 282, 283, 305, 310, 438, 441, 512. II, 10, 12, 13, 16, 17, 557, 568.
Jermijn, Judith, schoonzuster van Brienne. II, 28, 160, 264, 546, 567.. Zie ook Brienne, schoonzuster van, en Judje.
„ oudste zoon van. I, 153.
Jersay, markies van, commandant van Sauvré. III, 102, 103.
Jeruzalem, pelgrim uit. IV, 224.
Jesson, Mrs. Zie Gerson.
Jezuieten. I, 57, 459. II, 422.
Joachim, Conradus van. III, 112.
Job, St., in 't Goor, dorp tusschen Rozendaal en Duffel. IV, 28, 29.
Joden. III, 132. II, 503.
Johan Frederik. Zie Hannover, overleden hertog van.
„ George van Anhalt-Dessau. Zie Anhalt.
„ „ III en IV. Zie Saksen, keurvorst van.
Johanna, dienstbode van Huygens' vrouw. I, 149, 530.
John Johns. I, 329.
Johnson. Heeft Mrs. Wharton geschaakt I, 382, wordt opgehangen 383.
Johnstone, William. Zie Annendale.
Joliveau, kaarten van. I, 505.
Jonckheer, mevrouw. I, 239 (? Zuster van mevrouw Sanders), 256.
Jonc(k)heer, dochter van. I, 184.
Jonge, De, van Ellemeet. Zie Ellemeet.
Joppenbroeck (regiment?). IV, 184.
Jordaens. Huygens bezoekt hem te Antwerpen IV, 174.
Joub(e)lot. Zie Giublot.
Joumel, dorp in Ierland. I, 313.
Journay, Marie Gertrude, en hare dochters Marie Adrienne en Marie Claire. II, 614.
Juan, Don. (Natuurlijke zoon van Filips den Vierde van Spanje en de tooneelspeelster Maria Calderon. Geb. 7 April 1629, † 17 Sept. 1679. Hij was van 1656—1659 gouverneur der Zuidelijke Nederlanden en werd, na eene poos van het Hof gebannen te zijn geweest, in

Kell, dorp in Ierland. I, 309.
(Keller, J. W., baron van) resident van Holland in Rusland. I, 495.
Kempenland, ontvanger van. II, 40.
Kenn (Thomas, zoon van een Londensch advocaat, Thomas K., en Martha Chulkhill. Geb. 1637, † 1711, kapelaan van prinses Maria in Holland, 1684 bisschop van Bath en Wells, een van de bekende zeven bisschoppen, die zich in 1688 verzetten tegen Jacobus den Tweede. Hij werd in 1690 afgezet, omdat hij weigerde den eed te doen aan Willem den Derde en Maria. Zie Chr. H. VII p. 544, Burnet II p. 528.) III, 28, 74. I, 14, 34 (Benn), 35.
Kennemerland, rentmeester van. I, 409.
„ verkiezing van een baljuw van. I, 523, 526.
Kensington, paleis. I, 119, 139, 140, 155, 173, 184, 204 (Kinangton), 208, 216, 218, in gebruik genomen door Willem den Derde 219, 221, 223, 225, 229—231, 233—235, 237—240, 242, 243, 246—248, 251, 253, 254, 262, 264, 267—269, 271, 272, 275, 277, 280, 281, 330, 332—337, 339, 340, 343, 345, 346, 348, 349, 352—356, 360, 362, 365, 368, 370, 371, 373, 375, 376, 378, 380, 381, 383, 384, 386, 388—390, 392, 423, 425, 428, 429, 509—517, 519, 520, 522, 524, 526—528, 530. II, 1, 2, 6, 7, 9, 11, 12, 14, 16, 18, 19, 22, 23, 25, 26, 28—30, 142, 143, 145, 147—151, 153, 154, 156—160, 162, 166—170, 176, 177, 179—181, 184, 185, 190, 192, 235, 307, 313—317, 320, 322—325, 327—329, 332, 334—336, 340, 433—436, 438, 440—450, 452—455, 457, 460, 461, 463—468, 470—482, 545, 550—560, 562—572, 574, 575, 577—587.
Kent, de zoon van Mylord. I, 261.
„ graafschap. I, 9, 43, 390.
Keppel (Arnold Joost van, zoon van den heer van Pallandt en eene dochter van Obdam. Hij was een arm Geldersch jonker en tot 1688 page van Willem den Derde, door wiens persoonlijke gunst hij het bracht tot generaal bij de cavallerie. Hij werd later hertog van Albemarle, ridder van den Kouseband en gouverneur van Doornik. Zie Gids 1878 II p. 43, Trevor II p. 345, en Bijdr. en Meded.

XIX p. 93.) I, 202, 272, 367, 401, 428, 455, 497. II, 4, 6, 7, 18, 62, 70, 74, 140, 146, 172, 176, 219, 227, 228, 230, 234, 240—242, 245, 328, 337, 350, 363, 365, 366, 368, 372—374, 381, 402, 405, 413, 415, 416, 424, 437, 440, 443—445, 447, 448, 450, 451, 453, 461, 463, 464, 467, 471, 477, 489, 491, 493, 502, 504, 507, 526, 529, 530, 535, 551, 559, 561, 562, 565, 567, 568, 570—572, 581, 587, 596 (? de oudste), 600, 601, 608, 617, 620, 625, 627.

Keppel, (= de vorige?) II, 576.

„ de dikke. II, 23.

„ de jongste (jongere broeder van Albemarle?) II, 258, 259, 508, 588, 600, 604.

Keppelfox (eene familie Keppelfox behoorde thuis te Enkhuizen. Zie den inventaris van het archief aldaar.) IV, 199.

„ plaatsje bij Maastricht. IV, 131.

Kerby (Karby), koopman te Amsterdam. (Vermoedelijk Joseph Kerby, Engelsch agent te Amsterdam. Zie over hem Wagenaar, Amsterdam I p. 711.) I, 434, 437.

Kerkhoven. (Denkelijk een verwant van Karel Hendrik van den K., heer van Heenvliet, zoon van Joannes Polyander à K. en Catharina, dochter van Thomas Lord Wotton. Hij was eerste edelman van Willem den Derde, kreeg daarna eene compagnie paarden en ging later naar Engeland, waar hij Lord Wotton werd. Zie Fruin op Droste p. 308, 309 en Chr. H. III p. 310, 409. De Kerkhovens waren een oud-Vlaamsch geslacht; de vader van Joannes Polyander was professor te Leiden. Zie Fruin, Verspr. Geschr. IV p. 149.) Raadsheer, gestorven. III, 29.

Kernisse (Carnisse), juffer van. Zie Pompe, Isabella Jacoba.

Kerpen. Zie Carpen.

Kespes. I, 346.

Kessel, schilder te Breda. I, 411.

„ dorp aan de Maas bij Venlo. IV, 10.

Ketton, Sr. I, 305.

Keulen (Johannes van, horlogemaker in Den Haag, dien Christiaan Huygens zeer roemt. Zie Chr. H. VIII passim.) II, 460.

Keulen, keurvorst van (Maximiliaan van Beieren, † 1688.) IV, 25, 71.
„ keurvorst van (Clemens van Beieren.) II, 365, 420. III, 50, 75. IV, 12, 13, 18, 21, 25, 106, 108.
„ De stad. I, 10. II, 154, 218.
Keurvorst, de. Zie Brandenburg.
„ de. Zie Beieren.
Keys. (Bediende van kapitein Porters, betrokken in eene samenzwering in 1696 en ter dood gebracht. Zie Trevor II p. 295.) II, 579, 582.
Keyser, advocaat. (repetitor van Tien?) I, 197, 494, 496. II, 33, 50, 52—54, 60, 65, 68, 80.
„ mevrouw, vrouw van den vorige. II, 68.
„ mejuffrouw (= de vorige?) I, 241, 420, 431, 509, 511, 526. II, 15, 16.
„ mejuffrouw, dochter van de vorige. I, 509.
Kien, naar het schijnt kamerdienaar van Willem den Derde. I, 70, 80(?), 216, 269, 415, 457, 462, 466, 471, 476, 480, 492, 525. II, 20, 25, 29, 47, 48, 74, 95, 99, 112, 117, is zijne loopbaan begonnen als lakei van Montpouillan 118, 123, 133, 134, 149, 156, 166, 184, 209, 216, 255, 260, 261, 273, 278, 316, 327, 333, 340, 347, 356, 359, 360, 372, 376, 378, 380, 381, 386, 390, 392, 393, 398, 403, 406, 408, 415, 417, 434, 441, 458, 465, 466, 474, 479, 482, 492, 494, 498, 505—507, 511, 512, 516, 531, 533, 537, 541, 547, 549, 553—555, 558, 559, 562, 564, 566, 569, 573, 586, 589, 590, 596, 602, 613, 620, 625—627.
Kievit (Johan, zwager van admiraal Tromp, betrokken in het proces van Buat, fiscaal bij de admiraliteit van de Maas, burgemeester van Rotterdam, in 1688 eerloos verklaard. Zie Fruin op Droste p. 310 en Bijdr. voor Vad. Gesch. en Oudheidkunde 4e reeks IV p. 87, 111.) III, 64. I, 87, 97, 108, 110, 128, is gestorven II, 76.
Kievraing (Keveraing), plaats bij Valenciennes. IV, 84 (? Lievraing), 86, 93.
Kil, de, water bij Dordrecht. II, 421, 591, 629.
Kilcullin, dorp in Ierland. I, 304, 314, 315.
Kildary, bisschop van. I, 103.
Kilkenny, plaats in Ierland. I, 308, 309.

Killegrew, Anne (hofdame van Maria van Modena, de tweede vrouw van Jacobus II. Zij zelve was een bekwame portretschilderes en musicienne en werd bezongen door Dryden, † 1685. Zie Strickland.) Haar portret door Van Dijck I, 261.
„ Sr. Robert. I, 122, 151.
„ Thomas. III, 109, 141.
„ Will. Beklaagt zich over Zuylesteyn (wiens moeder eene Killegrew was) I, 127.
„ mevrouw. III, 57.
„ mevrouw (= de vorige?) I, 159, 268, 377, 378. II, 148.
„ nicht. II, 3, 571.
„ vice-admiraal. I, 289.
„ twee broeders (Thomas en Will?) I, 119.
„ de vroegere page (Will of Thomas?) I, 470.
„ de vrouw van Will. I, 511.
„ zoon en dochter van Sr. Robert. I, 151.
Kilmrahill, dorp in Ierland. I, 307.
Kinangton (schrijffout voor Kensington.) I, 204.
Kincardine, Lord (Alexander Bruce, second earl Kincardine, zoon van George Bruce de Colsars, † 1681. Om politieke redenen uit Schotland geweken, vestigde hij zich in 1659 in Den Haag. Hij was een geleerd en bekwaam werktuigkundige en werkte met Christiaan Huygens aan diens slingeruurwerken. Zie Chr. H. IV p. 256.) I, 168.
„ Lady (weduwe van den vorige, de zeer rijke dochter van Cornelis van Aerssen van Sommelsdijk en Louise van Walta. Zie Chr. H. IV p. 256.) I, 168. II, 456, 479.
„ Miss, dochter van de vorigen. I, 168.
King (luitenant, betrokken in eene samenzwering, ter dood gebracht in 1696. Zie Trevor II p. 295.) II, 579, 582.
„ Mrs., moeder van den vorige. II, 579.
Kingsale, plaats in Ierland. I, 335, 345, ingenomen 348, 354, 466, 467.
Kings-castel, plaats bij Torbay. Kwartier van Willem den Derde te I, 15.

Kingstone, Lord (een Ier, die in het Hoogerhuis opkwam tegen de schending der capitulatie van Limmerick. Zie d'Arcy II p. 199.) I, 234.
„ vlek aan de Theems. I, 93, 95, 104, 108, 112—114, 116, 119, 122, 127, 137, 141, 148, 158, 160, 167, 171, 176, 413.
Kinschot, Caspar van. (Zoon van Caspar van K. en Justina Pijl; raadsheer in het Hof van Holland en Zeeland. Geb. 1590, † 1649. Zie Chr. H. II p. 234. Naar het schijnt, zijn er in 1649 twee Caspar van Kinschot's overleden; of deze Caspar was niet de vader van Roeland, zooals Chr. H. I p. 120 wordt vermeld, maar diens neef.) III, 149, 157 (?)
„ (Roeland van, zoon van Caspar van K. en Catharina Sweerts de Weert; sinds 1673 lid van het Hof van Holland. Geb. 16 Nov. 1621, † 20 Febr. 1701. Zie Chr. H. I p. 20.) III, 96, 112, 123, 134, 139, 157.
„ de griffier, (de vorige?) I, 404, 405.
Kintzky, graaf of baron (Borchard Willem, baron van K. Zie Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande, p. 79.) IV, 48, drossaard van Meurs 169, 180. I, 227.
Kip, wagenmeester. IV, 151. I, 454, 460. II, 247, 594, 611.
Kirck, (generaalmajoor, 1685 met Jeffreys de leider van de wreede strafoefeningen na den inval van Monmouth, in 1689 gezonden tot ontzet van Londonderry. Zie Trevor II, p. 47.) I, 139, 148, 151, 163, 305, 314, 327, 328, 434, 467, 484.
Kirkpatrik, (John, heer van Poederoyen, kolonel in het Statenleger, in 1670 gouverneur van Den Bosch. Zie Fruin op Droste, p. 305, en Chr. H. I p. 416, IV p. 176.) IV, 7, 116, 125.
Kitzon, wagenmaker te Londen. II, 433, 439, 443, 481.
Klarenbeek, (= Roozendaal? Zie Gids 1878, II p. 35, 52.) I, 498—500.
Kleef, IV, 44, 144, 146. III, 37, 74, 84. II, 622, 624.
„ land van. IV, 92.
Kleyn, Francisco, bekwaam schilder. I, 348.
Knaep, familie, te Breda. II, 204, 610, 612.

Kneesbeeck, Mlle (misschien freule von dem Knesebeck, die later de vertrouwde was van de keurprinses van Hannover, dochter van George Willem van Cell, in hare betrekkingen tot Königsmarck. Zie Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande p. 39.) Hofdame te Cell III, 22, 30.
Kneller, (Sr. Godfrey, lid van de commissie voor de admiraliteit, hofschilder van Willem den Derde en Maria. Zie Trevor II p. 178.) I, 131, 213, 244, 245. II, 575, 576, 585.
Knighsly, kapitein. (Knightley, betrokken in de samenzwering van 1696, begenadigd. Zie Trevor II p. 297.) II, 583.
Knight, kapitein. IV, 171, op wachtgeld I, 21.
Knokke, fort. II, 125, 493—495.
Knoop, secretaris van den hertog van Cell, door dezen naar Friesland gezonden. III, 75.
Knorring, kolonel. II, 547.
Kock. Zie Cock, Cocq.
Kockes, Lady (Anna Kockeys.) I, 119, 123, 129.
Koeckelbergh, bij Brussel. II, 59, 60, 64.
Koehoorn. (Menno, baron van, generaal-majoor.) Zijne verdedigingswerken voor Namen II, 77, 82, 83, 97, 161, 365, 512, 519, 520, 524, 525, 527, 579.
Koerland, hertog van. II, 267.
„ prins van, huwt eene prinses van Nassau. IV, 72.
„ broeder van den prins van. IV, 134.
Koevorden, commandement van. I, 312.
Kolck, kapitein Van der. (Commandant van het oorlogschip Den Briel. Zie Chr. H. IX p. 334.) I, 164, 170, 176—178, 181, 190, 202.
Koning, de. Zie Lodewijk de Veertiende, Jacobus de Tweede, Willem de Derde.
Koningin, de. Zie Maria van Modena, en Maria.
„ -douairière. Zie Catharina van Braganza.
Koninghsee (denkelijk bedoeld Koningseck, de volgende.) Gezant van den keizer bij Willem den Derde I, 241.
Koningseck, graaf van. (Denkelijk Leopold Wilhelm von Königsegg, rijks-vice-kanselier, vriend van Waldeck.

Zie P. L. Muller, Waldeck I p. 60.) I, 264. Zie ook Koninghsee.

Koningsmark, graaf van. (Zoon van den gezant van Zweden te Cell. Zie over zijne verhouding tot de keurprinses van Hannover, dochter van den hertog van Cell: Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande p. 67 vlgg.) II, 389.

„ graaf, luitenant-generaal bij de infanterie (in 1672 of 1673 commandant van Bodegraven. Zie Trevor I p. 62.) Gesneuveld IV, 18, 19.

„ broeder van den graaf van. (Karel Johan, Zweed van Brandenburgsche afkomst, broeder van den minnaar der keurprinses van Hannover, militair avonturier. Hij liet door zijne knechten Thomas Thynne vermoorden en sneuvelde later in Griekenland tegen de Turken. Zie Chr. H. VIII p. 348, noot 2 en 3.) II, 389.

Koninxhoven, dorp niet ver van Keulen. IV, 11.

Koock, Sr. Peter (denkelijk Cooke, zoon van Sr. Miles, betrokken in het complot van 1696 en toen verbannen: zie Trevor II p. 297.) II, 474.

„ Sr. Thomas (betrokken in omkooperijen als directeur der Oost-Indische Compagnie in 1694 en 1695, lid van het Parlement. Zie Trevor II p. 252.) II, 466(?), 475, 478—480.

Kooke, buurman van nicht Becker te Londen. II, 183.

Kooling, factotum van Lord Dorset. II, 587.

Kopenhagen. I, 197, 272, 275, 276.

Kortenhoef, Noor van. (Eleonora, dochter van Coenraad Burgh, heer van Kortenhoef, en Christina Hooft, dochter van den dichter. Zij trouwde in 1694 met Baron von Gersdorff, envoyé van Polen en Saksen bij Haar Hoog Mog. Zie Chr. H. I p. 120 en Elias I p. 453.) II, 410, 413, 416, 422.

„ heer van. Zie Burgh.

Kortrijk. IV, 149, 172, 187, 234. I, 481. II, 118, 234, 418, 473.

Kouk, factotum der Franschen te Luik. IV, 127.
Koukerk, de gewezen predikant van. I, 372.
Kox, miniatuurschilder, kanunnik te Antwerpen. IV, 166.
Kraey, De. II, 408.
Kralingen. Zie Fachet, Jan Willem du.
Krick, dorp bij Northampton. I, 282, 321.
Kuffler, instrumentmaker. (Reeds in 1663 te Londen: zie Chr. H. IV p. 387. Uit dit Journaal I p. 347 en II p. 320 zou men kunnen opmaken, dat hij de schoonzoon was van Cornelis Drebbel.) I, 185.
„ zoons van den vorige. I, 185.
„ mejuffrouw. I, 347, 381. II, 320, 331 (? Huffler.)
Kuilenburg. Zie Culenborg.
Kuyper, logementhouder te Mechelen. I, 441.

L.

Laboureur, Le. II, 354, 532.
Lacq, Mr. Du. III, 106.
Laer. I, 148.
„ Van, ronselaar. II, 92, 93, 603.
„ Mlle Van. I, 102, 107, 246, 250, 255, 256, 420. II, 135, 136, 138, 208, 210, 211, 254.
Lagerhuis. Zie Commons.
Lainsan. IV, 74.
Laken. IV, 177. II, 253.
Lambert, maître des comptes te Parijs. III, 98.
Lame, Sr. Martins, in Ierland, lid van de commissie over de medicamenten. II, 76, 77.
Lammergelle, kanunnik. II, 60.
Lamort, Dr. te Leiden. II, 510.
(Lamplugh), bisschop van Exeter (door Jacobus II begiftigd met het aartsbisdom York, omdat hij Exeter verliet, toen Willem de Derde daar binnenkwam. Zie Macaulay.) I, 14.
Lamy, luitenant-kolonel. I, 340, 344, 377.
Lander. I, 60.
Landon, tuinman bij het paleis te Kensington. II, 553.
Landschot, de rentmeester, lid van de rekenkamer der domeinen van Holland. II, 145, 220, 359, 484.

Landsdowne, Lord (zoon van John Granville, earl of Bath, lord-lieutenant van de graafschappen Devon en Cornwall. In 1690 versloeg hij de Fransche vloot. Zie Trevor II p. 122.) I, 524. II, 14, 25, 192, 296.

„ Lady (Isabella van Nassau, dochter van Ouwerkerk, vrouw van den vorige, † 1692. Zie Lettr. et Mém. p. 28.) II, 27, 28.

Landssperch, commandant van de troepen van den keurvorst te Bonn. IV, 20.

Langdorp, dorp bij Mechelen. II, 247.

Langemart, dorp bij Yperen. IV, 148, 149.

Langerak. Zie Boetzelaar, Frederik Hendrik van den.

Langeren, Van. (Arnold Floris, die met zijn vader Jacob Floris v. L. uitvinder is van de wereldkaarten, verdeeld in halfronden. Hij woonde tot 1647 te Brussel, later, minstens tot 1661, te Madrid en was van Geldersche afkomst. Zie Chr. H. I, p. 48.) II, 93, 605.

Langford, Mrs. (hofdame van koningin Maria, getrouwd met een onderkapelaan. Zij was min van prinses Maria geweest en komt ook voor onder de namen „de minne" of „the widow." Zie Fruin op Droste, p. 460 vlg., Droste, vs. 5323 en Krämer, Maria II Stuart, p. 131.) III, 65. I, 137. II, 41, 121.

Langhe, De, van 's Hertogenbosch. I, 440.

„ „ getrouwd met mej. De Bret. IV, 186.

Langkaing, (zie ook Lankring), kunstkooper. I, 363, 375.

Lanier, Sr. John. (Deze nam in 1689 Edinburgh in voor Willem den Derde en sneuvelde in 1692 bij Steenkerken. Zie Trevor II p. 196.) I, 41, 44, 467, broeder van Berenclaw's schoonvader II, 13.

Lankring (vgl. Langkaing). I, 62, 63, 71. II, 13, 19—21, 166, 180, 465, 577.

Lannoy, kolonel (in 1687 gouverneur van Kampen, misschien dezelfde als de latere luitenant van Hendrik Casimir den Tweede. Zie Fruin op Droste p. 431, 453.) IV, 162. III, 69, 78, 79. I, 434, 445, 498. II, 36, gestorven 51, 57, 97.

„ l'aisné (oudste zoon van den vorige?) IV, 63, 64. I, 445.

Lannoy, de jonge. IV, 20, 62, ontvanger te Willemstad 258. II, 214.
Lanschot. Zie Landschot.
Laraisse, een schilder. IV, 107, 108. III, 61.
Lassen. Een zandbank aan de Engelsche kust. II, 544.
Latin, Mr. I, 482.
Latmer, heer van, schoonzoon van Rhijnswoude. I, 89, 90, 95, 122, 134, 433, 436, 437, 495.
Lauder (= Lawder? Zie aldaar.) Luitenant-kolonel I, 187, 188, kolonel 219. II, 82.
Laura, huis van, te Vaucluse. III, 132.
Laurens, Dr. (Dr. Lawrence, die in 1702 geneesheer was van Willem den Derde. Zie Trevor II p. 454.) II, 431.
Laurier, Du, kleermaker te Londen. II, 443, 449, 567, 588.
Lausanne. I, 173.
Lauzun. (Antoine Nompar de Caumont. Geb. 1633, in 1689 duc de Lauzun geworden, † 19 Nov. 1723. Getrouwd met Mlle de Montpensier. Hij had uit Frankrijk moeten vluchten, maar keerde in 1689 daarheen terug met de vrouw en den zoon van Jacobus den Tweede. Zie Chr. H. VII p. 121 en Fruin, Verspr. Geschr. IV p. 100.) I, 293, 335.
Lavergne, majoor. IV, 4, in arrest 5, 95, 154, 155. Zie Laverne.
Laverne (= de vorige? het regiment van een Ferdinand Laverne de Rodest nam deel aan den terugtocht van Senef. Zie Fruin op Droste p. 390.) IV, 61, 234.
Lawder (= Lauder? Zie aldaar.) I, 162.
Lawick (van Wageningen). I, 437.
Lawrence, Dr. Zie Laurens.
Lebrun. Zie Brun, Le.
Lechfield, dorp bij Coventry. I, 282.
Leck, La. (Maurits Lodewijk, graaf van de Leck enz., oudste zoon van Lodewijk van Nassau-Beverweert en Elisabeth de Hornes, dus kleinzoon van Maurits van Nassau en Margaretha van Mechelen; broeder van Odijk, Ouwerkerk, Lady Arlington, Lady Ossory en Charlotte van Beverweert. Hij was luitenant-generaal bij de cavallerie en gouverneur van Sluis. † 1683. Zie Bijdr. en Meded. XIX p. 93, 94.

Volgens Fruin op Droste p. 471 stierf hij in 1693, maar de plaatsen in Huygens' journaal, waar na 1683 en vóór 1693 over zijn vrouw en zoon wordt gesproken, doen onderstellen, dat hij vroeger gestorven is.) III, 69. IV, 31, 36, 45, 54, 66, 67, 69, 72, 121, 161, 162, 180, 190.

Leck, Vrouwe van de. (Vrouw van den vorige, dochter van graaf Warfusé, van de familie Beieren-Schagen. Zie Lettr. et Mém. p. 164.) III, 69. IV, 31. I, 173. II, 132, 290.

„ La, Jr. (Maurits Lodewijk, eenige zoon van de vorigen, luitenant-generaal bij de cavallerie, later heer van de Leck en Beverweert. Met Beverweert werd hij beleend 5 Sept. 1685. Zie Utr. Heereboekje 1713, Lettr. et Mém. p. 161, 164 en Fruin op Droste p. 506.) „Mousje" IV, 31. I, 20, bij zijne tante, mevrouw Arlington 130, 168 (de jonge Beverweert), 173, 194, 380, 412, 413, 452. II, 132, 526.

„ La, vrouw van — Jr. (Emilia Wilhelmina van Nassau, dochter van Odijk, in 1692 getrouwd met den vorige, die haar volle neef was. Zie Lettr. et Mém. p. 161.) II, 132.

Lect, Mr. III, 151, 154, 161, 162.

„ Mlle. III, 150, 151, 154, 155, 157, 159.

Lee, dorp bij Gravesend. II, 142.

Leech, hertog van (denkelijk bedoeld de Duke of Leeds, betrokken in omkooperijen met betrekking tot de Oost-Indische Compagnie in 1694, verraden door Sr. Thomas Cooke. Zie Trevor II p. 252.) II, 482.

Leeds. Zie Leech.

Leefdael, zoon van den heer van. II, 65, 94.

Leers, schoonzoon van Buerstede (misschien de uitgever Reinier L. te Rotterdam 1680—1704, of Arnout L., die in Den Haag hetzelfde beroep uitoefende. Zie Chr. H. VII p. 82, IX p. 40.) I, 411.

Leersum, tweede zoon van Zuylesteyn. Gestorven IV, 20.

Leeuwarden. III, 74.

Leeuwen (Diderik van Leyden van, burgemeester van Leiden en meermalen ambassadeur, o. a. in Engeland, geboren te Brielle 6 Dec. 1618, †

23 Mei 1682. Zie Chr. H. I p. 353.) IV, 185, 252. III, 29.
Leeuwen, Marie van (dochter van den vorige en van Alida Paets, getrouwd met Van Wassenaar van Roosande.) III, 63, 64.
„ Pieter van (broeder van Marie. Geb. 25 Oct. 1666, † 29 Maart 1736. Hij was schepen, later burgemeester van Leiden en graaf van het Heilige Roomsche rijk. Hij trouwde met Alida van Ruytenburg van Vlaerdingen, later met Helena de Haze. Zie Chr. H. IX p. 231.) II, 114.
„ Van, kolonel en ambtman van Maas en Waal. IV, 19, 116, 127, 128, 133, 135.
„ mijnheer Van. II, 182.
„ Van, de oudste. IV, 256. II, 623.
„ Van. Schijnt op de hoogte te zijn van het proces tegen Lodewijk Huygens IV, 239.
„ Van, secretaris van Portland. I, 311. II, 85, 87, 119, 120, 124, 211, 316, 427, 549, 611.
„ Van, tijdelijk secretaris van den graaf van Solms. I, 322.
„ Van, vroegere lakei van Willem den Derde. I, 247. II, 49, 50, 409, 480, 592.
„ plaats bij Leuven. IV, 37, gouverneur van 113, 253, 254, 259 (St. Leeuw?) II, 129, 246.
Leeuwenhorst, buitenverblijf van den Raadpensionaris Fagel. III, 53. II, 439.
Lefebvre, oplosser van cijferschrift voor Villa Hermosa. IV, 113.
Leger, St., officier. I, 257, 300, 302, 359, 363. II, 8, 172.
„ predikant bij Haga, den gezant in Turkije. III, 148.
Legge, George. Zie Dartmouth.
Leicester, Lord, broeder van Sidney. I, 212—214.
Leiden. III, 146, 147, een professor afgezet te IV, 91, 186, nieuwe magistraat te 197. III, 3, 4, 6, 66, 84, 86. De Academie te I, 378, 397, 406, 409, 494. II, 32, 33, proces van de curatoren der Academie te — over Vossius' bibliotheek 34, 53, 65, 80, 126, 131, 135, 137, 139, 171, 175, 193, 195, 201, 271,

274, 347, 393, 422, 423, 427, 510, 534, 536, 540, 541, 574, 597.
Leiden, pensionaris van. II, 271.
Leine, de, riviertje. III, 9.
Leinester, hertog van. (Hij bracht in 1692 Engelsche hulptroepen naar Zuid-Nederland. Zie Trevor II p. 197.) II, 108.
Leinsan (Lainsan). II, 70, 72.
Leisterfields. I, 70.
Leith, landing der Denen te. I, 205.
Lek, de. IV, 75.
Lechenich. Wordt ingenomen voor den keizer IV, 23.
Lely. Zie Lilly.
Lembeck (Lembecq), plaats in Henegouwen. IV, 47, 49, 56. I, 191, 487, 488. II, 102, 103, 105, 110, 111, 255, 261, 262.
„ dochter van den baljuw van. II, 260, 262, 263.
Lennep, Van. Aanbevolen voor burgemeester van Elburg II, 468.
Lente (Johan Hugo van, Zweedsch gezant eerst in Engeland, later in de Republiek van 1688—1698, schoonzoon van Sasburg, onzen resident te Brussel. Zie Strickland V p. 445, Fruin op Droste p. 441.) II, 300.
Lentzen, Brandenburgsch dorp. III, 32, 33.
Leonardo da Vinci, teekeningen van. I, 227, 240, 326, 366, 369, 375, 381, 382, 386.
Leopold I (keizer van Duitschland 1658—1705, zoon van Ferdinand den Derde en Maria Anna, zuster van Philips den Vierde van Spanje. Geb. 9 Juni 1640, † 6 Mei 1705. Zie Villars p. 63.) Troepen van IV, 7, 18, 19, 23—25, 29, 30, 52, 54, 58, 66, 69, 74, 135, 196, 201, doet aan Engeland voorstellen tot een alliantie tegen Frankrijk 212, 248, 262, 269, is nog niet tot de alliantie toegetreden III, 21, 28, 50, 86. I, 68, 69, zal mogelijk zich verbinden met Engeland 113, heeft Willem den Derde nog niet erkend 212, 231, 241, sluit vrede met de Turken 291, verliezen van — in Hongarije 360, 369, 398, voorstellen van Willem den Derde aan 412, brief van Willem den Derde aan 443,

wil vrede met de Turken 453, 458, brief van — aan den hertog van Savoye 480—482, 489. II, 1, 16, 61, 79, 91, brief van Willem den Derde aan 138, 147, envoyé van 187, 196, 218, 324, 353, 401, 439, 596, 601, 612, 621.

Leopold I, envoyé van. I, 187, 439.

„ aartshertog (denkelijk aartshertog Leopold de Medicis, die in 1658 te Brussel was en daar eene verzameling van schilderijen had. Zie Chr. H. VIII, p. 203.) I, 361.

Lescourt. Mlle, hofdame te Cell. III, 20, 25.

Lesley, graaf, door den keizer naar Willem den Derde gezonden. IV, 135, 139, 141.

Lessines, plaatsje bij Valenciennes. III, 91. IV, 191. I, 487, 488. II, 106.

Letellier, Louis François. Zie Barbesieux.

Leti (Gregorius, een veelschrijver. Zie Fruin op Droste p. 493.) II, 214.

Leurestière. Gouverneur van Limburg IV, 123.

Leuse. IV, 130. I, 494.

Leuven. IV, 31, 32, door de Franschen bedreigd 37, 39, 40, 43, 62, 67, 75, 140, 142, 143. I, 447, 448. II, 66, 69, 213, 214, 216—218, 229, 237, 240, 354, 360, 361, 367, 370, 379, 380, 395, 398, 500, 525, 593, 595, 596.

„ een professor uit. I, 472.

Leuze. Zie Leuse.

Levant, de. I, 48.

Leven, Lord, zoon van Lord Melvill. (Een Lord Leven bracht in 1689 een brief van Willem den Derde over aan de Schotsche conventie en verdedigde later Edinburgh. Zie Trevor II p. 22, 24.) I, 371. II, 25.

Levi, erfgenaam van Duarte. II, 191, 193.

Levin, luitenant. IV, 151. I, 56.

„ schepen van Yperen. IV, 154.

Levingstone, Thomas. (Burggraaf van Tiviot, luitenant-kolonel bij een regiment Schotten in dienst der republiek 1673—1691. Hij leefde nog in 1697. Zijn portret is aanwezig in het stedelijk museum te Haarlem: zie den Cata-

logus van 1902, N° 281. In 1691 werd hij buiten zijne schuld betrokken in den Glencoe-moord. Zie Trevor II, p. 103, 180.) II, 41, 43.

Levingstone, majoor (òf de vorige, òf Alexander, baronet, zoon van Alexander Levingstone en Cathrin Inch, gedoopt te Rotterdam 27 Februari 1647, † in of na 1706. Hij was luitenant-kolonel van een regiment Schotten in dienst der Republiek tusschen 1676—1699. Ook zijn portret is in het stedelijk museum te Haarlem, N° 282.) III, 71.

Lexinghton, Lord (brengt een brief van Sophie van Hannover aan koningin Maria. Zie Lettr. et Mém.) II, 240, 245.

Leyden, Van, van Leeuwen. Zie Leeuwen, van.

Leye, baron De. Is lang krijgsgevangen geweest II, 361.

„ riviertje in Vlaanderen. II, 115, 120, 123, 127, 234.

Leyenberg, envoyé van Zweden. I, 235, 261, 268, 278, 364, 428.

Lichtaert, dorp in Brabant. IV, 7.

Lichtenberg, kasteel bij Maastricht. IV, 123.

Lichtensteyn, Prins van. II, 60, 61.

„ Profetieën van. I, 266.

Liebergen (Diederik van Lieberghen, geboren in Den Haag, werd 1648 medicinae Dr., † 1 Mei 1705. Hij was geneesheer in Den Haag, later te Amsterdam, en tevens een niet onverdienstelijk dichter. Zie Chr. H. IV, p. 11.) II, 477, 487.

Liefting, solliciteur, verbannen uit Holland en Utrecht. I, 340, 344, 377, 446, 529.

Lier, heer van. Zie Frederik van Reede van Renswoude.

„ de raadsheer. I, 129, maakt het hof aan freule Dohna 354, is verliefd op mej. Sterrenburg 477, is gestorven II, 68.

„ plaats in België. IV, 28, 29. II, 261.

(Liere, Willem van), heer van Katwijk. (Zie Fruin op Droste p. 400, 516.) I, 100, 113.

Liesbosch. IV, 145, 146.

Lieshout, Limbertina, weduwe van den solliciteur van den graaf van Warfusé. II, 383, 387.
Lievens, Houten St., dorp bij Aalst. II, 113, 114.
Lievraing. Zie Kievraing.
Ligne, plaatsje bij Ath. IV, 193.
Lillebonne, prinses van. (Anna van Lotharingen, dochter van hertog Karel den Vierde van Lotharingen en Beatrice de Cuzanze. Geb. 1639. Zij trouwde in 1660 met Franciscus Maria de Lorraine, prins van Lillebonne. Zie Chr. H. I p. 343. III p. 191.) Zuster van Vaudemont IV, 196.
Lillo. II, 270, 592.
Lilly, Sr. Peter (beroemd portretschilder aan het Hof van Karel den Tweede. Zie Krämer, Maria II Stuart p. 32.) I, 60, 62, 65, 70, 73, 138, 261, 326, 361, 404. II, 10, 11, 316, 433, 434, 445, 574.
„ (Lely), de jonge, zoon van den vorige. II, 10, 11, verliest zijne vrouw 154.
„ baron, een Zweed. II, 374.
Limale, baron de. IV, 63.
„ plaats in België. IV, 63, 65.
Limalette, plaats in België. IV, 64.
Limburg. IV, 30, 32—34, 36, 39—41, 109, 113, gouverneur van 123.
Limmerick. I, 307, 308, 314—316, 322, 325, 327, 328, bestormd 330, 332, beleg opgeheven 334, 341, 383, 423, 489, aangevallen door Reede-Ginkel 504, 514, 519. II, 9.
Limmore, Mrs. (Haar portret door Van Dijck was in het bezit van Huygens' vader: zie Chr. H. IV p. 337.) I, 240.
Lin, dorp bij Roermond. IV, 35, 36.
Linas, dorp bij Parijs. III, 113, 121.
Linck, plaatsje bij Maastricht. IV, 129, 132.
Lincolnshire. I, 273.
Lindebaum = Lindeboom? Zie aldaar.
Lindeboom. (Generaal-majoor; hij onderscheidde zich o.a. bij het beleg van Namen in 1695. Zie v. d. Aa en P. L. Muller, Waldeck I p. 131, 183.) IV, 131. I, 11, 206, 222. II, 51, 93, 519.
Linden, zoon van den ambtman van de Neder-Betuwe. II, 304, 342.

Linden, heer van de Perck, kapitein bij de garde. Gesneuveld IV, 128.
Lindsey (earl, in 1689 lid van den Privy Council. Zie Trevor II p. 2.) Betaalmeester in den Tower II, 582.
Lingen. III, 5—8, 14, 16, 57, 58, 77.
„ rentmeester van. II, 272.
„ Van der, hofmeester van graaf van Hoorn. II, 205.
Linham, officier. I, 101.
Linkler (Lincler), gids en leidsman van Huygens te Parijs in 1649 en 1650. III, 96, 98—104, 106—108.
„ mevrouw. III, 106.
Linsan, dorpje in België. IV, 66.
Linsey. Zie Lindsey.
Linteloo, een Oostfries. III, 47.
„ (= de vorige?) Huygens ontmoet — te Genève III, 155.
„ majoor van de garde. IV, 52, 164, 247, 248, 263.
„ (een van de vorigen?) I, 84, 122, 438.
„ mejuffrouw. II, 155.
Lion, Lord (= Leven? Zie aldaar). III, 65.
Lip (Lipo), graaf van de(r). (Generaal bij de cavallerie en minister in Hessen-Cassel. Zie P. L. Muller, Waldeck I register.) I, 9, 437.
Lipo, graaf van de, Jr. (in 1689 aanvoerder van een regiment cavallerie van den hertog van Cell. Zie P. L. Muller Waldeck, I p. 134.) I, 9, 12, 236, 474. II, 46, 463.
Lira, don Emanuel de, (lid eener Vlaamsche familie, kapitein bij de cavallerie, envoyé extraordinair van Spanje in Den Haag van 1671—1679, later secretaris der despacho universal. † Oct. 1693. Zie Fruin op Droste p. 514, 525 en Trevor I p. 115.) IV, 106.
Lis(se), dorp in Zuid-Holland. III, 61. II, 35.
„ riviertje bij Gent. IV, 189.
Lisbourne, kwartier van Schomberg te. I, 287.
Lisle, Mrs., te Dublin. I, 317.
Lissabon. IV, 246.
Lisse. Zie Lis.
Lister. (Martin, geb. 1638, † 2 Febr. 1712, zoöloog, lid der Royal Society. Hij vergezelde in 1698 Portland naar Parijs en is de schrijver van „A Journey to Paris", aan-

gehaald door Fruin in zijne aanteekeningen op Droste p. 479. Zie Chr. H. VI p. 533.) I, 374, 388.
Litchfield, Lord. (Misschien de echtgenoot van Lady Lichfield, met wie Maria van Modena bevriend was. Zie Strickland V p. 115.) II, 66.
Lith de Jeude. (Misschien Cornelis, oud-burgemeester en vroedschap van Utrecht, heemraad van den Lekdijk Benedendams, lid van den Raad van State. † 31 Maart 1714. Zie Alg. Ned. Familieblad N. S. XVI, 9—10, p. 437.) II, 40.
Little-Brickle, plaats in Engeland. I, 282.
Lloyd, alias Renaldi. (Denkelijk David Lloyd, een bekwaam emissario van Jacobus den Tweede, die in 1691 trachtte Russell voor dezen te winnen. Zie Macaulay II p. 267.) I, 25, 26.
„ majoor. I, 60, 61 (? Flud), 138, 158 (? Floyd), 210. II, 105, 108.
„ advocaat te Chester. I, 319.
Loby, teekeningen afkomstig van. II, 24.
Locas, plaatsje tusschen Chateauneuf en Montargis. III, 124.
Lockart (Lochart), Mrs.. I, 165, 425.
Lockhorst, kapitein. I, 280.
„ IV, 226.
Loderus, predikant. I, 129, 179.
Lodesteyn, lid van de admiraliteit van Rotterdam. II, 308.
Lodewijk de Elfde. III, 97, 113, 122.
„ „ Dertiende. IV, 228.
„ „ Veertiende. IV, 29, bedreigt Limburg en Luik 32, 33, is over de Maas getrokken 34, 35, terug naar Parijs 46, 80, is in het kamp bij Valenciennes 89—91, zal het leger verlaten 100, 106, zal Kamerijk belegeren 113, 130, 150, 162, stelt zijne belangen in handen van Karel den Tweede 181, 182, 210, 227, aanslag op 228, 237, zijne vrouw is bij hem in Zuid-Nederland geweest 238, 242, 260—262, is te St. Quentin 264—266, trekt Nancy binnen III, 28, laat Oranje bezetten 62, 65, 68, geeft Oranje aan den abbé d'Orleans 79. I, 59, 72, 109, 207, zendt gevangenen als hulptroepen aan Jacobus den Tweede

299, 310, 329, 333, 387, is met den Dauphin in het leger 415, 481, 486. II, 58, verlaat het leger 63, 100, 121, 209, 211, naar Frankrijk terug 217, 218, 338, 446.
Lodewijk, zoon van Lodewijk den Veertiende. Zie Dauphin.
Lodun, plaats in Frankrijk. III, 117.
Loevestein. Wicquefort wordt naar — gezonden IV, 72.
Loges (Mlle Des, kleindochter van kolonel d. L., was in 1661 zoo goed als verloofd met graaf Flodorp. Zie Chr. H. III p. 218.) I, 527.
Loire, de. III, 115, 128.
Lokeren. IV, 160, 166—168, 174—176, 179, 181, 183, 186, 234.
Lokhorst. Zie Lockhorst.
„ Adam van), heer van Schonouwe (heer van de Meer, 27 Juni 1682 beleend met Schonouwe. † vóór 19 April 1709, volgens mededeeling van den archivaris van Gelderland.) Zoon van I, 132.
Loman, commies. II, 311.
Lomaria. I, 69.
Lombeck, Burggrave, plaats in België. IV, 96, 104.
Lonacker, dorp bij Maastricht. IV, 136, 137.
Londen. IV, 180, 217, 238, 247. III, 83, wanorde te I, 2, 10, 19, 23, 28, Jacobus de Tweede te 29, 34, 35, 40, 41, 43, 44, aldermen en militie noodigen Willem den Derde uit daar te komen 45, 48—50, 53, 54, 58, biedt Willem den Derde eene geldleening aan 64, kaart van 67, 68, 74, 76, 79, is vóór de kroning van Willem den Derde en Maria beiden 80, 83, 85, 90, 93—98, 100, Willem de Derde en Maria te 101, is tegen godsdienstige verdraagzaamheid 103, malcontenten te 104, 111—113, 116, 117, 119, 120, 125, 127, 129, 130, 133, 134, 136, 137, 141—143, 147—149, 151, 152, 156, 157, 159, 162, 163, 165, 170, 171, 174, 175, 177, 178, 181, 184, 188, 190, 193, 195, 196, 197, 199, 201, 202, 203, 205—207, 212, 218—220, 222, 226, 228, 230, 234, 235, 240, 247, 262, 266, 273, 275, 282, 288, 307, 316, 319, 321, 323, 325, 333, 334, 339, 345, kaart van 347, 354,

390, 391, 422, 425, 453, 469, 475, 509—511, 520, 521, 527. II, 6, 15, 26, teekeningen van 33, 44, 57, verraad te 66, 121, 133, 142, 151, 158, 163, 166, 168, 170, kaart van 173, 188—192, 231, 256, 260, 287, 307, 312, 327, 341, 387, 432, 434, 439, 474, 551, 569, 570, 590, 610.

Londen, bisschop van. Zie Compton.

„ een koopman uit — brengt het eerste bericht van Jacobus' vlucht I, 43.

„ lord-mayor van. Zie Chapman.

„ rivier van. I, 12, 23, 55, 85, 514.

Londerzele (= Londesseler?) II, 499, 500.

Londesseler. IV, 191.

Londonderry. I, 148, 151, 163, 165, 168, 185.

Lone, de. IV, 9.

Longeuil, kapitein op wachtgeld. III, 56.

Longueville (Charles, zoon van Henri duc de L. en Anne Geneviève de Bourbon, zuster van Condé. Geb. 28 Jan. 1640, gesneuveld 1672. Zie Chr. H. VII p. 182.) III, 79.

Loo, baron de, commandeur van de Duitsche orde. II, 224, zijne familie 227.

„ het. I, 135, 136, 143, 370, 406, 407, 431, 432, 434, 436, 437, 482, 486, 488, 494—496, 500, 506. II, 36, 39, 43, 45, 47, 48, 50, 55, Willem de Derde zal daarheen gaan 128, 129, 131, 133—135, 194—199, 201, 263, 272, Willem de Derde op 273, 296, 347, 348, 350, Willem de Derde vertrekt van 351, 414, 416, 422—424, 486, 531, 534, 536, de jurisdictie van 538—541, 589, 590, 622, 624, Willem de Derde gaat naar 625, 627.

„ Christi, dorp bij Gent. IV, 148.

Loofs (in 1680 op aanbeveling van Odijk benoemd tot opzichter der zilverwerken van Willem den Derde. Hij kwam van Parijs. Zie Chr. H. VIII p. 261.) I, 408.

Loon, Van, chirurgijn. I, 7, 15, 105, 140, 160, 270, 287, 289, 410, 438, 466, 472, 487. II, 24, 25, 40, 41, 45, 47, 76, 86, 116, 220, 245, 250, 363, 390, 413, 471, 492, 494, 510, 528, 563, 564, 569, 575, 576, 600, 613, 626.

Loon, Van, zoon van den vorige. II, 40, 41.
„ Van. Huygens ontmoet hem te Tours III, 119, 120.
Lords, de. I, 45, 52—55, 72, verklaren den troon vacant 77, 78, verklaren dat de troon niet vacant is 79, 82, 120, laten Titus Oates gevangen zetten 141, 162, 226, 258, verdagen hunne zitting om de zaak van Torrington 350, 356, 379. Proces van Norfolk voor II, 29, 169, doen voorstellen over de inrichting van het leger 179, 296, 475.
Lorent, St., plaats bij Orleans. III, 121, 122, 138.
Lorge, maarschalk De (voert in 1692 en 1693 de Fransche troepen in Duitschland aan. Zie Trevor II p. 198, 216.) II, 251, 416 (de l'Orge.)
Lorius, mejuffrouw, laat graaf Steenbock arresteeren. I, 526.
Lorne (Archibald Campbell, markies van, zoon van Archibald C. earl of Argyll, die in 1685 werd ter dood gebracht, en Lady Mary Stuart, dochter van den earl of Moray. Hij speelde een belangrijke rol in de gebeurtenissen van 1688 en stierf 28 September 1703. Zie Burke, Peerage.) I, 2, 382(?)
Lorthier, kasteel bij Jemappes. IV, 62.
Losecott, officier. IV, 68.
Lotharingen, de oude hertog van (Karel de Vierde, zoon van Frans den Tweede en Christina van Salm. Geb. 5 April 1604, † 18 Sept. 1675. Hij leidde een avontuurlijk leven en was voortdurend in oorlog met Frankrijk, dat hem eindelijk zijne staten ontnam, waarna hij met zijn leger als condottiere in Spaanschen dienst ging. Hij was getrouwd: 1°. 1632 met Marguerite Nicole de Lorraine † 1657, 2°. 1640 met Beatrice de Cusanze, de moeder van Vaudemont en de prinses van Lillebonne, † 1663, en 3°. 1665 met Louise Marguerite d'Aspremont de Nauteuil. Het tweede huwelijk was gesloten bij het leven der eerste vrouw en dus onwettig. Zie Chr. H. III p. 190.) III, 12, 28. IV, 20, 24, 156, 167, 179, 196, 201, 206, 214, 221.

Lotharingen, de jonge hertog van (Karel de Vijfde, zoon van den vorige en Beatrice de Cusanze. Geb. te Weenen 3 April 1643, † 18 April 1690. Zijne zuster Eleonore was getrouwd met Leopold den Eerste. Hij was aanvoerder der keizerlijke troepen. Zie Chr. H. III p. 190, Trevor II p. 138, Villars p. 182.) III, 28. I, 268, volgens gerucht vader van Weibrom 402.
„ chevalier de. III, 24.
„ Anna van. Zie Lillebonne, prinses van.
„ troepen van. IV, 33, 103, 195, 196, 261.
Lotin, schilder. II, 624, 625.
Lottum, baron de. II, 208.
Loughbrickline, kamp te, in Ierland. I, 289—291.
Lougline-bridge, in Ierland. I, 307, 313.
Louisiana, boek over, in Nova Francia. II, 458.
Louvignies (Antoine Charles comte de, zoon van Antoine den Derde de Grammont en Françoise Marguérite de Chivré, sinds 1704 duc de Grammont. † 25 Oct. 1721. Zie Chr. H. IV p. 500. Hij was in 1672 sergeant-majoor van het Spaansche leger in de Nederlanden, 1676 aanvoerder der troepen van Osnabrück. Zie Fruin op Droste p. 356, 396.) IV, 4, 7, 54, 60, 99, 100, 106, 108, 110, 111, 118, 129, 131, 132, 135, 175, 192, 241, 244, 263. Gouverneur van Milaan, verwant aan de vrouwe van Beest I, 418.
Louvois (François Michel le Tellier, markies de. Geb. 1641, † 1691, minister van oorlog onder Lodewijk den Veertiende. Zie Chr. H. VII p. 225.) IV, 95, 97, 113, 120, 123, 126, 230, 232. I, 91, 434, gestorven 467. II, 24.
„ zoon van. Zie Barbesieux.
Louvre, dorpje in Frankrijk. III, 92.
Louwns. Zie Lownes.
Lovelace. (John, baron, of Hurlay, zoon van John Lovelace en Anne, dochter van Thomas Wentworth earl Cleveland. In 1690 was hij opperrechter der koninklijke parken en bosschen aan deze zijde van de Trent, kapitein bij de gentlemen-pensioners. Geb. 1638, † 37 Sept. 1693, Zie Nat. Biogr. en Trevor I p. 270, II p. 2.) I, 22, 97.

Lowder. Zie Lowther.
„ Dr. I, 377.
Lowick, majoor (betrokken in de samenzwering van 1696, den 29en April van dat jaar ter dood gebracht. Zie Trevor II p. 297.) II, 583.
Lownes, horlogemaker te Londen (misschien Mr. Lowndes, die met Newton in 1695 werd geraadpleegd in eene quaestie over de munt. Zie Trevor II p. 284.) I, 60 (Louwns), 372, 562.
Lowther, Sr., John (in 1696 viscount Lousdale, first commissioner of the treasury, lid van den Raad der Koningin tijdens het verblijf van Willem den Derde in Ierland. Zie Trevor II p. 2, 3. Krämer, Maria II Stuart p. 217.) I, 248. II, 13.
Lucan, earl of. Zie Sarsfield.
Lucas, Sr., gouverneur van den Tower. I, 52, 53.
Luchtenberg (Mr. Jonathan van, secretaris der Staten van Utrecht, zoon van Johan v. L., commissaris van de monstering en Alpheda de Pauw. Zie van Epen, Wapenheraut, V p. 36.) IV, 45.
Lude, plaatsje bij Tongeren. IV, 110, 111.
Ludolf, secretaris van prins George. I, 288 (?), 358.
Ludolfi. I, 245.
Luik. IV, 9, 32, 43, 59, 63, 65—69, 71, 76, 112, 122, 127, 129, 132, 135, 138, 201, 212, 225, 275. I, 437, 441, 442, 443, 445. II, 76, 92, 100, 212, 218, 228, envoyé van 230, 243, 245, 352, 359, 365, 394, 409, minister van 412, 608.
„ minister van den prins van. Zie Du Pré.
Luitenant-kolonel, een, van Jacobus den Tweede. I, 66.
Lullain (Lullein). III, 151—153.
„ Mlle, begrafenis van, te Genève. III, 160.
Lumley, Lord. (Lord of the bedchamber, lid van den Privy Council, een Ier. Zie Trevor II p. 2. Zie ook op Scarborough.) I, 212, 286, 340, 382.
„ Lady. I, 244.
Luna, De, aanzienlijk Gentenaar. II, 114.
Lunati, Huygens' leermeester in het Italiaansch te Genève. (Zie ook Chr. H. I p. 124, II p. 571.) III, 147, 157.

Luneburg, prinsen van. Sylvius' onderhandeling met III, 20, 21, 23. (Zie verder Ernst August, hertog van Luneburg, 1692 keurvorst van Hannover, en George Willem van Cell.)
„ III, 29.
„ prins van, te Ongeren gebleven. I, 417.
„ troepen van. IV, 33, 37, 64, 66, 67, 69, 73, 74, 261, 262.
Luserne, Mlle La. Huygens ontmoet haar te Genève III, 156, 160.
Lusson, mevrouw. II, 462.
Luther, handschriften van. III, 39.
Lutin. II, 210.
Luttlecouth, plaatsje bij Hungerford. I, 39.
Luxembourg. (François Henri de Montmorency, duc de, geb. 1628, † 1695, maréchal de France. Zie Chr. H. VII p. 366.) IV, 18, 63, 100, 204, 218, 270, 271, weet vóór den slag bij St. Denis dat de vrede gesloten is 274, 276. I, 298, 467, 479, 483, 485, 488, 492. II, 63, 69, 75 (Lutzenburg), 119, 218, 225, 237, 239, 248, 254, 435, 411, 444.
„ II, 571.
Lymster, hertog van. II, 162.
Lijnslager, kapitein. I, 430.
Lyon. III, 123, 126, 127, 134, 135, 138—140, 142, 144.
Lijsbeth, dienstbode van Huygens te Londen. II, 287, 295—297, 307, 313, 323, 342.
„ „de dikke", in Den Briel. II, 311.
Lijsje, dochter van Elsje de schoonmaakster, eene bevoorrechte dienstbode van koningin Maria. I, 167.

M.

M....., le, volgens Waldeck mede schuldig aan de nederlaag bij Montcassel. (Zie over dien slag P. L. Muller, Waldeck I p. 340.) IV, 157.
Ma, Van der. III, 58.
„ Van der, de dochters van. (Zie over de dochters van Johan van der Maa, Fruin op Droste p. 456.) III, 57.

Maagdenburg. III, 13, 24, 41, 42.
Maarten, de Heilige. III, 120.
Maartensheeren, St. IV, 8.
Maas, de. IV, 7, 10, 25, 26, 31, 32, 34—36, 39—41, 55, 62, 68, 105, 111—113, 133, 136, 137, 144, 167, 206, 232. I, 4, 85, 421, 437, 455, 456, 518. II, 122, 208, 210, 212, 218, 278, 279, 346, 363, 384, 390, 391, 489.
„ overtochten over de. IV, 26, 34, 36, 232.
„ admiraliteit van de. II, 280, 282, 283, 285, 287, 289, 293, 294, 308, 496.
Maasdam, heer van. Zie Dorp.
Maas en Waal. IV, 92, 94, 133. I, 500.
Maaseik. IV, 135, 138.
Maaslandsluis. I, 5, 395, 421, 430, 508. II, 138, 139, 193, 275, 278, 282, 288, 291, 295, 303—305, 309, 346, 430—432, 543.
„ burgemeester van. Zie Portugael.
„ secretaris van. II, 305.
Maastricht. IV, 17, 36, 57, 108—111, beleg 112 vlgg., bestormd 120, 122, 125, 126, 128, beleg opgeheven 136, 137, 139, 143, 144, 163, 190, 203, 224, 232, 260—262. III, 78. I, 154, 214, 215, 447, 452, 454, 455, 505. II, 44, 46, 72, 90, 120, 127, 227, 249, 365, 367, 369, 419, 503, 506.
„ deken van. IV, 224.
„ ontvanger van. I, 447.
Mabuze, mejuffrouw. IV, 145.
Macclesfield, zoon van Lord. Zie Brandon.
Macel, Charles, schrijnwerker te Londen. I, 185.
Machado. IV, 24, 31, 113, 187, 192, 255. I, 416, 419. II, 100(?).
Machette, een Spaansch officier. I, 476.
Machido (Machado?) II, 100.
Mackarty. I, 354.
Mackay (Andrew [bij Burke wordt hij Hugh genoemd], zoon van Hugh Mackay en een dochter van Corbet of Rheims. Geb. 1640, † voor Steenkerken 1692, getrouwd met eene Geldersche, Clara de Bie. Hij was kolonel van een der drie Engelsche regimenten in dienst van onze Republiek, welke

Jacobus de Tweede in 1687 terug riep, en later generaal, opperbevelhebber der troepen van Willem den Derde in Schotland. Zie Nat. Biogr.) I, 7, 13, 25, 151, 162—164, 187, 216, 373. II, 96, gestorven 108, 501.
Mackay, een broeder van wijlen kolonel. II, 501.
Mackelligot, luitenant-kolonel. I, 66, 345.
Mackenny (misschien bedoeld Mackenzie, attorney-general, in 1689 lid der Schotsche conventie. Zie Trevor II p. 25.) I, 221, 223, 224, 251, 426, 429(?), 513. II, 10.
Maclines (Zie ook Maquelines.) IV, 130.
Macpenny (fout voor Mackenny? Zie aldaar.) I, 429.
Madaillan. IV, 127, 136.
Madame. Zie Amalia van Solms.
Madeleen (Madelien, Madelein), vrouw van Huygens' koetsier. II, 152, 163, 170, 188, 436, 438.
Madrid. I, 477. II, 61.
Madrit, paleis in het Bois de Boulogne. III, 102.
Madronnet (refugié, getrouwd met Hester Martine, oudste dochter van Frederik Hendrik Sweerts de Landas. Zij overleed 6 December 1725. Zie Chr. H. IX p. 298.) I, 507.
Maduran, officier. I, 476.
Maersbergen. Zie Marez.
Maersenbroek. Zie Godin.
Maes (denkelijk Nicolaas, vooral bekend als portretschilder. Geb. 1632, † 1693. Zie Catalogus der schilderijen in het stedelijk museum te Haarlem 1902 p. 53.) I, 378.
Maey (Huygens' reisgenoot May of Marie Turetini?) III, 152.
Magdonel (Macdonald?), kolonel. IV, 212.
Mahaigne (zijriviertje van de Maas). IV, 139, 141.
Mahu le Febve wordt secretaris van het Hof van Holland. IV, 168.
Maideland, Lord. Zijne schilderijen worden verkocht I, 230—232.
Maidenhead, plaats bij Windsor. I, 46.
Maigret. II, 216.
Mayne, Mr. Du (de duc de Maine, zoon van Lodewijk den Veertiende?) II, 401.
Maintenon, Mme De (tweede vrouw van Lodewijk den Veertiende.) II, 100, 157.

Maintenon, plaats bij Chartres. Opgravingen te I, 220.
Maintz, beleg van. I, 161, 179.
Maisons, plaats bij Parijs. III, 105.
Malabar. II, 424.
Malborrow. Zie Marlborough.
Maldegem, graaf van. II, 248.
Malden. II, 141.
Mallet. I, 238, 256.
Malo, St. II, 91, gebombardeerd 521.
Maloigne, abdij van. II, 517—519, 524, 527, 528.
Malone. II, 525.
Malta, (Maltezerorde.) IV, 62.
Man, het eiland. I, 285.
Manchester (earl of, denkelijk zoon van Edward Montagu earl M. † 1671. Zie Chr. H. IV p. 374. Hij vergezelde Willem den Derde naar Ierland en was later buitengewoon gezant in Frankrijk. Zie Trevor II p. 109, 368, 398.) I, 286.
„ Lady, haar dochtertje. II, 578.
Mancini, Hortense. Zie Mazarin, Mme.
„ Maria. Zie Colonna.
„ Maria Anna. Zie Bouillon, Mme de.
„ Olympia (nicht der drie vorigen, welke zusters waren.) Zie Soissons, gravin van.
Manheim, fortificatie van. II, 394.
Manley, majoor. I, 509. II, 313.
Mannaert, kapitein. II, 567.
Mannory, Engelsch officier. II, 311.
Manoir, Du. II, 158, 175, 182.
Mantegna, Andrea, schilder. I, 120, 366, 377, 380.
Maquelines (= Maclines?) IV, 127.
Marais, De. Zie Marets, Des.
Marbais, dorp in Brabant. II, 614, 615.
Marc' Antonio, schilder. I, 261, 374. II, 154, 187, 456.
Marcelis. I, 279.
Marco, San, te Venetië. IV, 70, 71.
Marcus Aurelius. IV, 144.
Maregnault, majoor. I, 450.
Marenholtz. IV, 139. III, 19.
Marenzio, Luca, liederen van. III, 147.

Mareschal, John, instrumentmaker te Londen. I, 70. II, 3, 340.
Marest, De (Des Marest.) Zie Marets, Des.
Marets, Des (Daniël, zoon van Samuel Maresius en Abigail le Grand, geb. 1635, Waalsch predikant, sinds 1689 bibliothecaris van Willem den Derde. Hij was een der helpers van koningin Maria bij den steun, door haar verleend aan refugiés. Zijne vrouw was eene Huygens uit Gelderland. Zie Chr. H. IV p. 350.) III, 76. IV, 38, 57, 58, 68, 76, 100, 181, 186, 252, 256. I, 372, 433, 436, 439, 495, 498. II, 36, 37, 43, 47, 48, 50, 424—427.
„ Des, zoon van. II, 43.
„ Des, zwager van. IV, 181.
(Marez, Samuel de) heer van Maersbergen (welke heerlijkheid hij in 1648 kocht. Domdeken te Utrecht, lid der Geëligeerden. Zie Tegenw. St. XXII p. 449.) IV, 26, 148, 184. I, 244(?), 499. II, 229, 231.
(„ mevrouw De), vrouwe van Maersbergen. I, 499, met kinderen 503. (Samuel de Marez was getrouwd met Margaretha Trip, † 28 Juli 1714. Zie Alg. Ned. Familieblad N. S. XVI, 9—10, p. 438.)
„ De, drost van Heusden. II, 435, 445, 495.
„ De, zoon van den vorige. II, 435.
„ De, (intendant van het Loo?) II, 624.
Marguerite, fort La. IV, 231—233.
Maria, La. (= Lomaria? Zie aldaar.) I, 125, 127.
„ La, broeder van. I, 127.
(„), de princesse royale. (Mary Harriet Stuart, oudste dochter van Karel den Eerste en Henriette Marie van Frankrijk, moeder van Willem den Derde. Geb. 1631, getrouwd 12 Mei 1641, † 3 Jan. 1661. Zie Chr. H. III p. 173.) III, 75, 161. I, 220. II, 535.
„ prinses, (dochter van Jacobus den Tweede en Anna Hyde. Geb. 10 Mei 1662, getrouwd met Willem den Derde in 1677, † Jan. 1695.) IV, 184, 226, 228, 234, 235, 238, 240, 245, 249, 250, 252, 256. III, 14, 57, 63, 77, 78, 83. I, 2, 34, 47, 68, 69, 80, 81, 83, 85, 86, 88—90, 94, 97, 98, 100—102, 104, 111, gekroond 112, 113, 120, 126, 128, 130, 138,

140, 153, 154, 159, 199, 208, 209, 215, 218, 225, 234, 238, 239, 246, 251—253, 257, 267, haar regentschap 268, 273, 296, 304, 305, 314, 321—323, 325, 329, 330, 335, 350, 392, 405, 425, 428, 470, 489, 511, 512, 514, 522, 527. II, 21, 51, 57, 66, 89, 91, 106, 121, 128, 150, 155, 158, 172, 176, 184, 186, 219, 228, 231, 235, 313, 317, 325, 326, 332, 333, 336, 338, 341, 344, 345, 433, 439, 441, gestorven 442, 452, 455, 456, 460, 461.

Maria, Anna. Zie Spanje, koningin van.

„ Beatrix van Modena (dochter van Alfons den Vierde van Modena en Laura Martinozzi. Geb. 1658, getrouwd met Jacobus den Tweede in 1673, † 1718. Zie Chr. H. VIII p. 109, Strickland V p. 383.) IV, 235. I, 25, 28, 35, 43, 44, 47, 61, 118, 123, 187, 188, 249.

„ Magdalena. III, 34.

„ Tudor, IV, 101.

Mariani, graaf van. II, 523, 584, 599.

Marie, dienstbode van Huygens. II, 292, 307, 311, 312, 315, 322, 438, 440, 442, 466, 469, 471, 472, 476, 477, 486, 534.

„ dienstbode in een hotel te Antwerpen. IV, 255.

„ -Capelle, dorp bij St. Omer. IV, 149, 153.

Marigny, mejuffrouwen De, uit Maastricht. III, 78. II, 120.

Marimont, huize, bij Harlemont. IV, 209—211.

Mario, regiment van. IV, 67.

Mariot. Zie Maryot.

Maritje, zuster van het hoendermeisje op het Loo. II, 48, 86.

Marlborough. (John Churchill, zoon van Winston Churchill en Elizabeth Drake. Geb. 24 Mei 1650, † 16 Juni 1722. Hij begon zijn loopbaan als page van den hertog van York, den lateren Jacobus den Tweede, speelde onder Willem den Derde een vrij dubbelzinnige rol, maar werd beroemd als generaal in den Spaanschen successie-oorlog. Later werd hij verheven tot hertog van Marlborough. Zie Burke, Peerage en Trevor I p. 295.) I, 20,

28, 45, 78, 80, 123, 127, 204, 214, 225, 226, 273, 274, 327, 329, 348, 356, 390, 433, 436, 447, 456, 467. II, 13—15, 18, 28, 29, 57, in den Tower gezet 66, 164, 469.

Marlborough, Lady. (Sarah Jennings, van onbekende afkomst. Geb. 1660, hofdame van prinses Anna, die zij overheerschte. Zie Strickland V p. 398, 426, 447.) II, 14, 22, 26, 57.

Marlesfield, Charles, earl of, lid van den Privy Council. I, 23.

Marlot. (Denkelijk David de, sieur de Bavay, stalmeester van prins Maurits, die later bij Frederik Hendrik verschillende posten van vertrouwen bekleedde, gouverneur van Willem den Tweede, ritmeester, president van den krijgsraad, in 1672 zeker nog in leven. Zie Fruin op Droste p. 280, Chr. H. III p. 70, Resolutiën van Holland 27 Sept. 1672) de oude III, 23, 74, 85.

„ (Lodewijk de Marlot, zoon van den vorige, heer van Giessenburg en Offenberg, kapitein bij de cavallerie. Zie Chr. H. IV p. 273.) IV, 11, 268.

„ mejuffrouw. (Anna Maria, erfdochter van den vorige, getrouwd met Gijsbert Johan van Hardenbroek. Zie Fruin op Droste p. 490.) IV, 104.

„ mejuffrouw, de jongste. (Zuster van de vorige.) Zal met Aulnoy trouwen IV, 257, weduwe Aulnoy II, 195.

Marmoustier, plaats bij Tours. III, 120.

Marocco, envoyé van. II, 18.

Marot. (Denkelijk de zoon van den architect Jean M. uit Parijs, die met zijn vader plattegronden van gebouwen te Parijs uitgaf. Zie Chr. H. VIII p. 281, III p. 205.) II, 50, 62, 134.

Marouelles, plaats bij Valenciennes. IV, 87.

Marquette (Maximilien de Hartaing, heer van Marquette, zoon van Daniel de H. uit Henegouwen en Leonora de Hermin. Hij was in 1665 kapitein bij de infanterie. Zie Chr. H. V p. 363.) IV, 68. I, 119, 123, 130, 145, 146, 174, 245, 264, 288, 299, 437, 461, 525.

Marseille. II, 512, 527, 528.

Marsgate. I, 390.
Marshall. Zie Mareschal.
Marsilly (kolonel. Zie Trevor II p. 269.) I, 519. Gestorven II, 525.
„ Rons de. Zie Rons.
Martel, chevalier de. IV, 195.
„ Jean, monnik te Leuven. II, 240, 361.
Martin, St. II, 421, 422.
„ Mme St. I, 196. II, 255, 295, 299, 318.
„ Jan. III, 67.
Martine, Mr. de. III, 160.
Martini, mejuffrouw. IV, 80.
Martins, schilder. II, 629.
Martitius. III, 37.
Martijn, koetsier van Huygens. I, 196.
Marwitz, kolonel. I, 41, 42, 44, 264, 476.
„ mevrouw. I, 264.
Mary, keukenmeid die bij Huygens wil dienen. II, 260, 440.
Marygate, plaats aan de Engelsche kust. I, 421, 508, 509. II, 344, 432, 544, 588.
Maryot, „housekeeper" op Hamptoncourt. I, 121, 122, 129, 137, 155.
„ vrouw van den vorige. I, 122.
„ kwartiermeester. II, 498, 500.
Massiette, majoor. IV, 39.
Masson. II, 167.
Masy, dicht bij de Sambre. II, 527.
Matham (Adriaan, graveur van groteske platen, zoon van den graveur Jacobus M. Geb. 1600 te Haarlem, † 1660. Zie Chr. H. III p. 187.) III, 38.
Max, „page of the backstairs." I, 206, 406.
Maxfield, kolonel (Macclesfield?) vader van den hertog van Norfolk. I, 73.
Maximiliaan Emanuel. Zie Beieren, keurvorst van.
May, Mr., woont te Bern. III, 158.
„ broeder van den vorige, reisgenoot van Huygens. III, 113, 114.
„ Mr., echtgenoot van Mrs. Franklin. I, 510, 512, 516.
Mayrie, La, Fransch edelman, betrokken in een moordaanslag op Willem den Derde. IV, 182, 201.

Mayus, Johannes, schilder van Karel den Vijfde. IV, 101.
Mazarin (Giulio, kardinaal. Geb. 14 Juli 1602, † 9 Maart 1661, eerste minister van Frankrijk. Zie Chr. H. I p. 350.) IV, 13, 24.
„ Mme (Hortense Mancini, dochter van Lorenzo Mancini en Hyeronima Mazarini, nicht van den vorige. Geb. 1646, † 2 Juli 1699, minnares van Karel den Tweede van Engeland, getrouwd in Maart 1661 met Armand Charles de la Porte, duc de la Meilleraye, duc de Mazarin. Zie Villars p. 212, Krämer, Maria II Stuart p. 123. Zie ook Chr. H. III p. 253.) I, 80, 147, 356, 368, 378. II, 104.
Mean. I, 445.
Meaux, bisschop van. Zie Bossuet.
Mechelen. IV, 4, 75, 79, 80, 139, 142, 143, 177, 178, 228—231, 234, 236, 237, 243, 248, 259, 265. I, 413, 441, 496. II, 224, 239, 240, 247, 248, 354—356, 592, 594, 627.
Mecklenburg, hertog van. III, 21.
Medina, hertog van, Spaansch ambassadeur te Rome. II, 60.
Meenen. II, 113.
Meer, dorpje bij Dendermonde. IV, 191, 193, 194.
„ Van der, heeft een moord begaan (misschien dezelfde v. d. M., die in 1652 na een oproer uit Dordt werd verbannen. Zie Fruin op Droste p. 277.) I, 446.
„ Van der, griffier van de Rekenkamer (mogelijk dezelfde, die vermeld wordt bij Fruin, Verspr. Geschr. IV p. 363.) IV, 168.
Meerbach, edelman van den hertog van Hannover. III, 7.
Meerten, Van, betrokken in een complot. I, 418. II, 202, 204, 205, 210, 211.
Meester (Willem, werktuigkundige, die Willem den Derde op zijne reizen vergezelde. Zie Chr. H. VII p. 439.) IV, 44, 165, 216. III, 76. I, 9, 14, 18, 46, 66, 71, 76, 78, 79, 250, 252, 260, 261, 303, 316, 382, 383, 385—389, 530. II, 84, 85, 177, 185, 187, 316, 333, 404, 412, 550, 551.
„ Jr. (zoon van den vorige, misschien de latere

burgemeester van Veere. Zie Droste vs. 6226.) I, 388, 530. II, 75, 76, zijn huwelijk met eene Zeeuwsche 411.
Mehaigne, de, riviertje. II, 72, 73, 76, 77, 380, 384, 385, 526.
Meierij van Den Bosch. IV, 189. II, 252.
Meinerts, raadsheer te Berlijn. III, 39.
Meldert, dorpje in Zuid-Nederland. II, 70.
Melé, dorp in Zuid-Nederland. (Zie ook Mellin.) I, 486. II, 82, 83, 88.
Melfort, Lord (earl of, staatssecretaris, gehaat bij de Presbyterianen, bleef trouw aan Jacobus den Tweede. Zie Trevor II p. 23, 33, 186, en d'Arcy II p. 174.) I, 512, 513.
Mellin, kok. I, 407, 413, 471. II, 127, 133, 134, 245, 380, 525, 528.
„ I, 486.
Melonnière (Isaac du Monceau de la, kolonel, adjudant van Willem den Derde, refugié, getrouwd met Anne Adeé du Petitval. Zie Trevor II p. 114, Gids 1878 II p. 48.) I, 19, 26, 59, 76. II, 414, 563.
Melvill (lord high commissioner in Schotland, bewaarder van the privy seal. Zie Trevor II p. 103, 178.) I, 140, 148, 149, 160, 165, 199, 212, 235, vader van Lord Levin 371, 510, 516. II, 24.
Melvin, Lord, een Schot. II, 561.
„ zoon van Lord. II, 561.
Menard (Jean Mesnard, refugié, vroeger predikant te Charenton, 1686 hofprediker van Willem den Derde. Zie Lettr. et Mém. p. 159.) I, 339, 412, 416, 441, 453, 455, 459, 461, 523. II, 70, 74, 109, 157, 191, 203, 218, 234, 327, 368, 413, 431, 445, 495, 498—500, 518, 526, 597, 613, 618.
„ dochtertje van, geb. 1682. II, 431.
„ vrouw van. I, 339. II, 431, tweede vrouw 445.
Mensinova, Trifona, Russisch gezant in het leger van Willem den Derde. IV, 122.
Menthe, burgemeester. I, 401.
Menthin, Rosina Elisabeth. III, 51 noot. (De mededeeling, in die noot vervat, is niet juist: zie Hannover, hertogin van.

Mentz (Maintz?) II, 52.
Meny. IV, 45.
Mepsenich, dorp bij Bonn. IV, 23.
Mercure, De, luitspeler. III, 121.
Merian, schilder. III, 102. I, 401, 402.
Merkel, officier. I, 23.
Merle, Van (Meerlen.) I, 530. II, 2, 84, 85, 88.
Mermillot, redevoering van, te Genève. III, 153.
Mérode, majoor, gesneuveld. IV, 114.
(Merwijck, Caspar van), heer van Blitterswijk (van 1683—1692, zoon van Judith van Lijnden en Wilhem van Merwijck, kleinzoon van Dirk van Lijnden, heer van R. Deze mededeeling is ontleend aan eene inlichting van den archivaris van Limburg, die tevens voor verdere bijzonderheden betreffende de heeren van Blitterswijk verwees naar „De Maasgouw" van 1881, 1885, 1895, 1900 en 1903.) I, 437.
Merxem, dorp tusschen Rozendaal en Antwerpen. IV, 5, 244.
Mesencontière, plaatsje bij de Fransch-Belgische grens. III, 92.
Mesmes, De, Jean Antoine. Zie d'Avaux.
Mesnard: zie Menard.
Messina. IV, 98, 240, 245.
Messire, advocaat te Hall. I, 414, 416.
„ broeder van den vorige. I, 416.
Mestral, mevrouw. I, 426.
Mestrall, kapitein, schoonzoon van Erskine. I, 443. II, 223.
Mestraten (Meestraten), voert een proces tegen De Gruyter. II, 207, 218, 266, 360, 492, 575, 595, 596.
„ weduwe van. II, 492.
Mestresat, Zwitsersch theoloog. III, 96, 153.
Meteren, heer Van, gouverneur van Bergen-op-Zoom. I, 411. II, 601.
„ mevrouw Van. (Arnaudine van Beaumont, vrouw van den vorige.) I, 411.
„ Van, kapitein bij de garde. (Misschien de broeder van Adriaan Cuyck van M., luitenant-kolonel, commandant van Loevestein, 1670 getrouwd met Emerantia van Aerssen. Zie Chr. H. V p. 15.) Gesneuveld IV, 127.

Metternich, Mme de. IV, 13.
„ dorp bij Ahrweiler. IV, 13.
Meuleman, bode. II, 593.
Meulen, Van der, kapitein bij de infanterie. IV, 100. II, 133(?)
„ „ „ (= de vorige?) zal trouwen met mejuffrouw Buyseroo van Ginhoven. II, 137.
„ „ „ raadsheer, broeder van den kapitein, neef van Huygens. IV, 100. I, 401. II, 285, 352, 353, 373, 543.
Meurens, instrumentmaker te Brussel. IV, 177.
Meurs, graafschap. IV, 170, 180. I, 8. II, 196.
Meyden, Van der, schoonvader van Van Belle. IV, 180.
Meyer, De. III, 106, 109, 112.
Michel, meid van mevrouw Trelawney. I, 71.
„ officier. I, 6.
„ Angelo (M. A. Amerighi, genaamd Caravaggio, de beroemde kunstenaar. Geb. 1569, † 1609. Zie Chr. H. III p. 184.) III, 118. I, 47, 261.
Micheli, uit Genève. (Misschien de „cousin Micheli", vermeld Chr. H. IV. p. 111.) Heeft een zwager in Den Haag III, 149, 152, 154, 160.
„ Barthelemy, te Genève. III, 156.
Middachten, tweede zoon van Reede-Ginkel. Zie Reede-Ginkel.
Middelaer, drost. I, 272.
Middelburg. IV, 106. I, 416, 501.
Middelgeest. IV, 45.
Middelgronden. I, 393, 394.
Middellandsche Zee. IV, 53. II, 211, 372, 392.
Miege, Guy, dictionnaires van. I, 75.
Mierop, de jongste juffrouw. (Anna van Cuyck van Myerop, getrouwd met den markies d'Aumale de Haucourt. Zie Chr. H. VIII p. 88.) III, 108. I, 406.
Mignard, Fransch chirurgijn. II, 545, 549.
Milaan. I, 418.
Milliner, lid van het Parlement. I, 158.
Ministre, le, de Son Altesse. IV, 87 (= Des Marets?)
„ „ IV, 142 (= Des Marets of Mesnard?)
Minne, bordeelhoudster. IV, 48.

Miralinde. Zie Zuerius, Miralinde.
Miremont, markies De. (Ook vermeld Trevor II p. 263.) I, 180. II, 226, 238—240, 242—244, 248, 344—346, 349.
Mispelblom, predikantsweduwe te Breda. IV, 250.
„ procureur. II, 507.
Misson. II, 449.
Moadly, plaatsje tusschen Londen en Hamptoncourt. I, 148.
Moalgrave. Zie Mulgrave.
Modena, Maria Beatrix van. Zie Maria.
„ envoyé van, in Engeland. (Hertog van Modena was Frans de Tweede, zoon van Alfons den Vierde en Laura Martinozzi, eene nicht van Mazarin. Geb. 1661, † 1694, zwager van Jacobus den Tweede. Zie Strickland V p. 3, 4, 155. De envoyé was misschien Rizzini. Zie Strickland V p. 4, welke plaats niet geheel duidelijk is.) I, 51. Zie ook Rangoni.
Moelaert, mejuffrouw, nicht van Danckelmann. II, 11, 14, 157, 159.
„ broeder van mejuffrouw. II, 450.
„ (Moulaert), weduwe van den rentmeester. II, 197.
Moer. Zie van der Duyn.
„ heer van Ter. II, 229.
Moerbeecke, door de Franschen in brand gestoken. IV, 165.
Moerdijk. IV, 5, 28, 78, 144, 250, 252, 255. I, 410, 411. II, 54, 202, 351, 421, 533.
Moering. I, 211.
Moersbergen. Zie Marez, Samuel de.
Moetjes, boekverkooper in Den Haag. I, 505.
Moezel, de, rivier. IV, 30, 66. II, 224.
Moggershil. Zie Doublet, Philips Sr.
Moine, Dr. Le (denkelijk Etienne le Moyne, die in 1686 professor in de theologie was te Leiden. Zie Fruin op Droste p. 449.) I, 347, 351, 353, 355, 359, 364.
„ Le, broeder van den vorige. I, 355.
Mol, plaatsje in Brabant. IV, 7—9.
Moleschot, advocaat te Dordrecht, en zijne zusters. II, 629.
„ (vader van de vorigen?) met zijne dochter. III, 69, 70.

Moller, chemicus. II, 148.
Mollo (Moreau), commissaris van den koning van Polen te Amsterdam. II, 116, 366, 367.
Momma (Wilhelm, geboren te Hamburg c. 1641, professor te Hamm in Westfalen, 1677 predikant te Middelburg, waar hij als Coccejaan werd afgezet. Zie Wapenheraut V p. 140.) IV, 100, 106.
Monbazon, gouverneur van Parijs. III, 111.
Moncayo, markies van. Zie Fuenmajor.
Monceau, Du. IV, 123, 126, 129.
„ Du. Zie Melonnière.
Monflin, kolonel. II, 221, 228, 261.
Monginot (Medicinae Dr., in 1680 te Parijs. Zie Droste vs. 4926.) II, 28, 448, 449, 461, 565, 576, 581.
„ dochter van. (Zie Mme la Pertine.) II, 28, 581.
Mongrase, Lord. II, 447.
Monjoy, Lord, gevangen genomen. I, 400.
(Monk, Christopher) hertog van Albemarle (geb. 1653, † 1688, zoon van den bekenden generaal Monk. Hij was kapitein bij de gardes te paard, later gouverneur van Jamaica, waar hij stierf. Zie Nat. Biogr.) IV, 214, 221. I, 123.
Monmorancy. II, 562.
Monmouth (James Scot, duke of, zoon van Karel den Tweede en Lucy Walters. Geb. April 1649, † 1685, terechtgesteld bij eene poging om Jacobus den Tweede van den troon te stooten. Zie Rapin-Thoyras, naamregister, op Walters.) IV, 217, 233, 271. III, 27. I, 16, 21, 24, 69, 118. II, 258, 349.
„ duchess (weduwe van den vorige, erfgename van Buccleugh. Zie Strickland V p. 453.) II, 17.
„ earl of. Zie Mordaunt.
„ Mylady (de vrouw van den vorige waarschijnlijk.) I, 218, 219, 282.
Monnikeland, bezitting van de familie Huygens. II, 514, 521, 535, 536, 542, 609.
Monnikendam. I, 167.
Monroy, De. II, 84.

Mons (Bergen in Henegouwen.) IV, 56, 59, 60, 83, 86, 88, 94, 95, 167, 182, 200, 201, 211, 218, 225, 232, 265—267, 269, 274, 276. I, 406—408, 412, 413, 415—419. II, 58, 87, 88, 99, 301.
Mont, Du. II, 94, 95. (Zie ook Dumont, en over den aanslag, waarin hij betrokken was: Trevor II, p. 172.)
Montagis, ridderhofstede bij Tournon. III, 128.
Montagu. Zie Manchester.
„ Lord (Ralph. Geb. 1658, † 1709, gezant van Engeland te Parijs. Zie Chr. H. VII, p. 7.) I, 365—367, 369, 425. II, 292, 317, 438.
„ broeder van den vorige, chancelor of the exchequer. II, 438.
Montaigne, hoogschout van Maastricht. IV, 137.
Montal. (Fransch generaal. Zie Trevor II p. 261.) IV, 113, 270, 273.
Montalbano, graaf, Italiaan aan het hof te Osnabrück. III, 7, 49.
Montalto. (Fernando de Moncada, hertog van M., staatsraad, president van den Raad van Indië en van den Raad van Arragon. † 11 Nov. 1713. Zie Villars p. 222.) Spaansch cavallerie-generaal. IV, 148, 155.
Mont St. André, kamp te. II, 383, 397.
Montanegre, bezet Orange voor Lodewijk den Veertiende. III, 62.
Montargis, Mme de (= Mortangis? Zie aldaar.) II, 282.
„ stadje bij Orleans. III, 124.
Montcassel. IV, 149, slag bij 150 vlgg., 152—156, 160.
Montecuculi (aanvoerder der keizerlijke troepen onder Willem den Derde. Zie Fruin op Droste p. 388.) IV, 8, 9, 16, 23, 24, 30, 53—55, 66, 69, 74. Gestorven III, 50.
Monterey. (Don Juan Domingo de, zoon van den beroemden minister don Luis de Haro. Geb. 25 Nov. 1640, † 2 Febr. 1716. Hij was van 1670—1675 gouverneur der Spaansche Nederlanden en ging in 1710 in een klooster. Zie Fruin op Droste p. 387, Villars p. 297.) IV, 4, 18, 22, 23, 27.
Montery, plaats bij Orleans. III, 97 (?), 113.
Montesierra. Zie Valençuela.
Montferrat. III, 147.

Montfoort. IV, 26.
Montfort, Willem, tooneelspeler, vermoord. II, 156, 172.
Montfouillan. I, 124. (Fout voor Montpouillan.)
Montgomery (earl of, zoon van den markies van Powis, in 1695 gearresteerd wegens eene samenzwering tegen Willem den Derde. Zie Trevor II p. 54, 287.) I, 267. II, 581.
Montigny, page, later edelman der Koningin. I, 168, 256, 512. II, 292, 332, 445, 453.
„ sur Sambre. IV, 200. I, 462.
Montmartre. III, 99.
Montmeillan, in Savoye. III, 143. II, 3.
Montmirail, Mr. De, te Orange. III, 131, 133.
Montmorency, François Henri de. Zie Luxembourg.
„ connétable de. III, 118.
„ maarschalk. IV, 103.
Montpensier, Anne de, connétable de France. III, 97.
Montpouillan (Armand of Arnaud de Caumont, marquis de. Geb. 1615, † 1701, luitenant-generaal bij de cavallerie. Zie Chr. H. III p. 203.) IV, 51, 56, 63—66, 73, 86, 106, 113, 121, 160, 187, 226—230, 241, 274, 275. III, 11, 18, 28, 50, 55, 59, 63, 70, 71, 85, 86. I, 200, 219, 231, 242—244, 247, 260, 262, 267, 284, oom van Lauzun 293, 300, 313, 314, 339, 341, 351, 371, 380, 381, 433, 434, 458, 480, 481. II, 13, 16, 18, 23, 99, 111, 112, 118, 125, 180, 328, 344, 346, 350, 368, 403, 413, 523, 531, 599, 612, 613, 625.
„ mevrouw. (De vorige was getrouwd, eerst met eene Engelsche, later met Amelia Wilhelmina van Brederode, die hem eene dochter naliet, en ten slotte met Grace d'Ognate. Zie Chr. H. III p. 203 en Fruin op Droste p. 484.) III, 28, 29, 85. I, 190, 239, 383, 391, 393. II, 462.
„ Mlle (dochter van Arnaud de Caumont en A. W. van Brederode, dochter van Johan Wolfard en Louise Christiana van Solms. Zie Chr. H. III p. 203.) Later lady Pawlet I, 124.

Mont-royal. I, 150.
Moone, Lord, medeplichtige van den moordenaar van den tooneelspeler Montfort. II, 156, 168, 172, 173.
Moone, Mrs, „bedchamberwoman" van Koningin Maria. II, 330.
Moor, kapitein, gesneuveld bij Steenkerken in 1692. I, 237. Kolonel II, 103.
Moorstede, dorp in Vlaanderen. II, 490.
Moran, plaats bij Grenoble. III, 136, 142.
Morat, dorp in Zwitserland. III, 158.
Mordaunt (Charles, first earl Monmouth sinds 1689, zoon van John M. en Elisabeth Carey. Geb. 1658, † 1735 te Lissabon. Admiraal, generaal en diplomaat. Zie Nat. Biogr. en Chr. H. IX p. 398.) I, 5, 18, 21, 23, 24, 27, 81, 82, 159, 194, 248, 250, 282, 339, 360, 425. II, 79, 145.
„ (Lady), vrouw van den earl of Monmouth. Zie Monmouth, Mylady.
„ zoon van Charles, earl Monmouth. II, 122.
„ kaartverkooper te Londen. II, 173, 174.
Morea. I, 435. II, 5.
Moreau, envoyé van Polen (denkelijk een fout voor Mollo. Zie aldaar.) II, 116.
Moregneau (= Moregnault?) II, 28.
Moreland, Sr. Samuel. (Geb. 1625, † 30 Dec. 1695. Hij was tijdens Cromwell ambassadeur in Sardinië, onder Karel den Tweede „Master of mechanics". Zie Chr. H. VII p. 126.) Uitvinder van de pompen I, 217.
Morery, dictionnaire van. I, 501.
Morgan. Kaart van Londen vervaardigd door I, 67, 68, 234, gestorven 347. II, 174.
Morges, dorp bij Genève. III, 158.
Mornau. Heeft een proces tegen Cauw I, 454.
Morris, herbergier te Londen. I, 531.
Mortaigne. I, 129, 157, 160, 401, 404. II, 131, 136.
„ broeder van. I, 129.
„ zonen van. I, 129, 404.
Mortangis, Fransch ambassadeur in Denemarken. II, 154.
Morton, Graaf. (Misschien dezelfde, die in 1688 bij Willem

den Derde in Holland was geweest. Zie Trevor I p. 249.) II, 16.
Moscovië. IV, 44.
Motte, maarschalk De la. (Philippe, comte de la M. Haudancourt, duc de Cardoue, maréchal de France. Zie Chr. H. IV p. 341.) III, 103.
„ La, ingenieur. II, 4, 282, 292, 368.
„ „ weduwe. II, 282.
Motterie, graaf De la. IV, 206. II, 81, 115, 397.
Mottes, Des. IV, 95, 160, 187, 200.
Mouchon, Mlle (Logementhoudster te Parijs, bij wie veel vreemdelingen hun intrek namen. Zie ook Chr. H. I passim.) III, 121.
Moucron, comte de. II, 382.
Moulaert. Zie Moelaert.
Moulgrave. Zie Mulgrave.
Moulin, Du. (Ziel van de samenspanning van Engelsche misnoegden met Willem den Derde in 1673. Hij was eerst in dienst van Arlington, maar was door dezen weggejaagd en werd secretaris van buitenlandsche zaken bij Willem den Derde. Zie Fruin, Verspr. Geschr. V p. 38.) IV, 49, 50, 55, 69, 159.
„ „ (= de vorige? of een zoon van hem?). Gestorven IV, 107.
Moulins, dorpje in Frankrijk. III, 125.
Mountaine, kaartverkooper in Cheapside. I, 347.
Mouran, brouwer en procureur te Rousselaere. II, 408.
Mouson. IV, 206.
Mouwan, secretaris van Sterrenburg. I, 109.
Moylandt, huizinge bij Kleef. II, 622.
Muinck, De. Een Zeeuw, schoonzoon van mevrouw van Oudeghein. I, 501. II, 351.
Mulgrave, Lord. (Steffield, earl, de eerste liefde van prinses Anna, om die reden in 1681 naar Tanger gezonden, later markies van Normandy, getrouwd met Catharina, dochter van Jacobus den Tweede en Catherine Sedley. Zie Strickland V p. 93, 95, 443, 465. VI p. 156.) IV, 275. I, 204. II, 169, 464, 570.

Munaert. Bestrijdt Jan Bart II, 610.
Munnix, burgemeester. IV, 103.
Munster. IV, 8, 25, 29, 41, 123, 182, 191, 192. III, 21. II, 35, 111.
„ bisschop van. (Christoffel Bernard van Galen.) IV, 29.
Munstorf, stadje bij Hannover. III, 54, 55.
Munter, dames, te Haarlem. II, 618, 621, 622.
Muntsaert, te Antwerpen, verkoopt schilderijen. IV, 237.
Murray. (Denkelijk kapitein, die zich in 1689 onderscheidde bij de verdediging van Londonderry. Zie d'Arcy II p. 178.) II, 223, 258.
Musch, Elisabeth. Zie Buat, mevrouw.
Muse, markies De la, edelman van koningin Maria. I, 203, 246. II, 9, 151, 459, 462, 467, 468, 472, 476, 480, 546, 555, 569, 587.
Muys van Holy. (Arend, zoon van Simon, en Janneken van Kortenhoeff. Geb. 1618, † 1700. Hij was eerst secretaris, later burgemeester van Dordt en werd ten val gebracht door Halewijn. Zie Fruin op Droste p. 401, 402.) IV, 23.
Myle, Cornelia van der. Zie Boetzelaar, vrouw van Philips Jacob van den.
„ Van der, luitenant bij de artillerie. II, 116 (luitenant-kolonel), 223, 619 (?)
„ Van der, majoor bij de artillerie. (Misschien een zoon van Engelbert v. d. M. en Catharina Halling, of van Adriaan v. d. M. en Petronella van Wassenaer. Zie Chr. H. VIII p. 145, III p. 235.) I, 383, 384, 423. II, 116, 223, 619 (?)
„ mejuffrouw Van der, zuster van den luitenant bij de artillerie. II, 223.
„ vrouwe Van der. (Petronella van Wassenaer, dochter van Johan v. W. van Duvenvoorde en Clara van Hinojossa, sinds 1665 weduwe van Adriaan v. d. M., kleinzoon van Oldenbarnevelt. Zie Chr. H. VIII p. 145). Schoonmoeder van Lier I, 382.

N.

Naaldwijk. Zie Blijenburg, Adriaan van, en Jacob van.
„ IV, 257. I, 507.
Naarden. IV, 18, 77. III, 60, 79. II, 35, 52, 130, 350, 455.
Naas, plaats in Ierland. I, 303, 304.
Nachtegaal. I, 469. II, 351, 411.
Naerssen, Van, gedeputeerde te velde. (Zie over hem ook Fruin, Verspr. Geschr. IV, p. 389, 439.) IV, 265, 267, 272.
Namen. IV, 31, 65, 68, 134, 232. I, 428, 452, 456. II, 63, 66, ingenomen door de Franschen 71, 72, 77, 78, 80—86, 89, 95, 99, 130, 218, 225, 251, 262, 381, 389, 397, 503, 508, belegerd 510—512, 515, 516, 518—524, ingenomen 527—530, 532, 538, 551, 581, 600, 606, 612, 622, 628.
„ pensionaris van, en zijne vrouw. II, 524.
Nancré, graaf. (De luitenant-generaal bij de Fransche cavallerie, tegen wien Elias Beekman met goeden uitslag Aardenburg verdedigde. Zie Chr. H. VII, p. 191.) IV, 199.
Nancy. De hertog van Lotharingen gevlucht uit III, 28.
Nanny. Meid van nicht Becker. II, 153.
Nantes. III, 115, 116. I, 426, 428.
Nantua, stadje bij Lyon. III, 145.
Napels. III, 117.
Narboroug, Sr. Een boek van — over een reis naar Polen II, 448.
Naso, schilder, schoonvader van majoor Van der Myle. I, 423.
Nassau, Adriane de. II, 361.
„ Albertine Agnes van, dochter van Frederik Hendrik, moeder van den stadhouder van Friesland Hendrik Casimir den Tweede. IV, 47.
„ Anna van. Zie Hoorn, gravin van.
„ Engelbert van. IV, 177.
„ Frederik Hendrik van. (Zoon van Willem I en Louise de Coligny, van 1625—1647 stadhouder.) IV, 72. III, 23. II, 151, 372, 373.
„ Frits, prins van. (George Frederik, gouverneur van Bergen op Zoom, broeder van Joan Maurits, gewoonlijk „graaf Frits" genoemd. Zie Hora Sic-

cama, Mevrouw van Zoutelande, p. 49.) IV, 64, 68, 69.
Nassau, Jan van. IV, 177, noot.
„ Jean François, prins van. II, 610.
„ Jean Louis, prins van. Willem de Derde voert een proces tegen II, 612.
„ Maurits, prins van. II, 372. (Denkelijk bedoeld Frederik Hendrik.)
„ Maurits, prins van. (Joan Maurits van Nassau-Siegen, „de Braziliaan." Na 1647 woonde hij te Kleef als stadhouder van den keurvorst van Brandenburg. Zie Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande, p. 76.) IV, 29, 44.
„ Maurits, jonge prins van. IV, 44, 84.
„ (Vollrath), jonge graaf van. (Zoon van graaf Jan Lodewijk van Nassau-Ottweiler, den oudsten broeder van Nassau-Saarbrück. Hij was kapitein bij de garde en na 1701 gouverneur van Nijmegen, dat hij moest verlaten wegens zijn lafhartig gedrag bij de nadering der Franschen, en keerde vandaar terug naar Duitschland. Zie Bijdr. en Meded. XIX, p. 99.) IV, 24, 116, 164, 221. III, 85. II, 38, 58, 400(?)
„ Wilhelmina van. Zie Wilmerdonck.
„ graaf van, kapitein ter zee. (Misschien Maurits, eenige zoon van Willem van Nassau, een der zoons van den stadhouder Maurits en Wilhelmina van Mechelen. Zie Chr. H. V p. 243.) II, 164, 177.
„ moeder en broeder van Vollrath van. II, 38.
„ prins van, gouverneur van Gelder. II, 400.
„ twee prinsen van, veldmaarschalk. II, 212, 238. (Zie Saarbrück en Nassau-Friesland.)
„ prinses van, getrouwd met den prins van Koerland. IV, 72.
„ -Beverweert. Zie Beverweert.
„ -Blickenburgh. Zie Blickenburgh.
„ -Cortgene. Zie Cortgene.
„ -Friesland. Zie Friesland, stadhouder van.
„ -la Lecq. Zie Leck.

Nassau -Leersum. Zie Leersum.
„ -Odijk. Zie Odijk.
„ -Ouwerkerk. Zie Ouwerkerk.
„ -Saarbrück. Zie Saarbrück.
„ -Siegen, prinses-weduwe van. Zie Siegen.
„ -Weilburg. Zie Weilburg.
„ -Zeist. Zie Zeist.
„ -Zuylestein. Zie Zuylestein.
Nasson, dorp in Ierland. I, 318.
Nateres, heer van. (Misschien nog dezelfde, die tijdens het proces van Buat Gecommitteerde Raad was. Zie Fruin, Verspr. Geschr. IV, p. 272.) II, 139.
Natewisch, heer van. (Joost Taets van Amerongen tot Natewisch, beleend met Natewisch 14 October 1690. Zie Utrechtsch Heerenboekje 1713.) II, 347.
Nauta, weduwe. I, 502.
Nazareth, dorp in Zuid-Nederland. II, 114, 115.
Nederhorst. Zie Reede.
Nederlanden, de Spaansche. IV, 146, 155, 171, 172, 220. III, 1, 85. I, 242, 321, 335, 442, 518, 529. II, 1, 62, 147.
Nederlandsche troepen in Engeland. I, 88.
Needham, page. I, 82, 202.
Neeltje, dienstbode van Mrs. Trelawney. III, 73.
Neer-Hespen, kwartier te. II, 241, 243.
Nelly, maitresse van Zuylestein. I, 83.
Nemond, academie van, te Parijs. III, 106.
Nero. IV, 144.
Netelhorst. IV, 100. III, 11, 17, 19.
Nethe, riviertje in Zuid-Nederland. IV, 231.
Neuburg, (Philips Willem, hertog van. Geb. 25 Nov. 1615, † 2 Sept. 1690, in 1685 Paltzgraaf, in 1690 genoemd als mogelijk gouverneur der Spaansche Nederlanden. Zie Villars, p. 182.) IV, 82, 110, 192, 193, 232.
Neufchatel. III, 157.
Neufville, baron de, neef van Schomberg, officier. I, 201, 203, 228, 255, 356, 357, 379, 521. II, 5, 12, 15, 19, 20, 26, 104, 313, 315, 328, 335, 442, 450, 453, 455, 459—461, 463, 468, 471, 481, 482, 546, 555, 559, 561, 563, 567, 577, 578, 579, 581—584, 586.

Neufville, baronne de, vrouw van den vorige. I, 193, 201, 203, 206, 228, 234, 266, 269, 271, 352, 356, 357, 359, 389, 521, 528. II, 5, 12, 15, 20, 128, 151, 315, 437, 439, 443, 450, 451, 456, 458, 460, 464, 465, 469, 470, 471, 473—475, 478—480, 482, 483, 555, 559, 561, 564, 566—569, 571, 582, 584, 587.
„ Marianne de. (Denkelijk een der beide volgenden.) II, 456, 460, 464.
„ dochter uit het eerste huwelijk van. II, 151, 437.
„ dochter uit het tweede huwelijk van. II, 315, 437.
„ oudste zoon van. II, 20, gestorven 128, 315.
„ zoon van. II, 468, 567, 583.
Neuport (Nieuwpoort?). IV, 149.
Nevelte, griffier van. II, 420, 497, 498.
Nevers. III, 125.
Newbourg, ambthuis in het Gulikscbe. IV. 25, 26.
Newbury, plaats in Engeland. I, 41, 42.
Newcastle, Lord. (Deze weigerde in 1689 den eed af te leggen aan Willem den Derde. Zie Trevor II p. 13.) Schoonvader van Lord Clare I, 365.
„ II, 18, 552.
Newgate, gevangenis. I, 140, 528.
Newgate-street. I, 70.
Newmarket. I, 187, 192, 196, 268, 340, 355.
Newport, Lord. (Lid van den Privy Council, „treasurer of the household". Zie Trevor I p. 291, II p. 2.) I, 75. II, 320, 321.
„ plaats in Engeland. I, 282, 320.
„ -Pannel I, 321.
Newton (Isaac, zoon van Anna Ayscough, na zijns vaders dood geboren 4 Jan. 1643, † 31 Maart 1727. Hij bleef tot zijn dood president der Royal Society en verkreeg nog in 1696 en 1699 andere aanzienlijke betrekkingen. Zoo hij dus werkelijk, zooals in het Journaal II p. 359 gezegd wordt, in 1694 krankzinnig was, moet dit van voorbijgaanden aard zijn geweest. Zie Chr. H. VII p. 125.) I, 57, 152, 178. II, 359.
„ plaats in Engeland. I, 15, 16, 25, 37.
Nicht (Buyx?) III, 90.

Niclaes, bediende van Huygens. I, 491, gestorven 501.
„ gewezen tafelbediende. II 143, 145.
Nicolas, Champ St., bij Angers. III, 115.
Niel, graaf, gedeputeerde der Staten van Luik bij Willem den Derde. IV, 71, 74, 111, 135.
Nienhoven (= Ninove? Zie aldaar.) I, 488, 489. II, 257, 263, 269.
Nierop. Neef en edelman van Dijkveld. I, 201. II, 21.
„ mevrouw, zuster van mevrouw Wilson. I, 212, 226.
Nieuburg. I, 245.
Nieuwenhuyzen, (Nyenhuis, Nyenhuysen.) Zie Ittersum.
Nieuwenroo (Nyenrode). Zie Ortt.
Nieuwerkerck, zuster. Zie Pauw, mevrouw, geb. Rijckaert.
Nieuwland, heer van. Zie Gans, Johan.
Nieuwveen. Zie Boetzelaar, Karel van den.
Nilson. (Fout voor Wilson.) I, 227.
Nimes. IV, 228.
Ninove, plaats in België. IV, 96, 191 (Zie ook Nienhoven en Nyenhove.)
Nisiens, mejuffrouw. II, 241.
Nisot, Jezuiet, staat in betrekking tot Mme de Maintenon. II, 157.
Nispen, dorp tusschen Rozendaal en Antwerpen. IV, 5.
Nivelles, plaats in Brabant. IV, 47, 59, 62, 108, 109, 117, 199, 200. I, 442, 449, 485, 487. II, 262, 398, 614.
Nissa. I, 192.
Noblet, jager. I, 109.
Noirmoustier. IV, 175.
Nolla, onderschout te Leiden, vader van een klerk van Huygens. II, 597.
Noorderkwartier, admiraliteit van het. II, 38.
Noordhorn. III, 58.
Noordwijk, heer van. Zie Does, Van der.
„ (een Noordwijk, thesaurier der goederen van de familie Doublet, stierf in 1678. Zie Chr. H. VIII p. 82.) Weduwe van den ontvanger II, 197, dochter van den commies 384.
„ II, 104.
Noordzee. I, 289. II, 372.
Noorthey, kapitein. I, 253. II, 580.

Noot, baron Van der, luitenant-kolonel, schoonzoon van de vrouwe van Asperen. II, 62.
Norderboey. I, 9.
Nord Gredt Weer. II, 141.
Norfolk (Thomas Howard, Duke of, stond reeds in 1688 in betrekking tot Willem den Derde. Zie Doebner p. 89. Trevor I p. 249, II p. 1.) I, 73, 75, 121, 512. Proces over echtscheiding II, 10, 12, 16, 23, 24, 26, 29, 156.
„ Lady. II, 14, 16, 18, 23, 26, 29, 325 (?)
„ oude hertogin van (Lady Mary Mordaunt, gunstelinge van Jacobus II? Zie Strickland V p. 25.) II, 10, 11.
Normandiër, een. I, 465.
Norrich (Norris), „the Kings joyner". I, 131, 235, 322, 348, 349, 366, 374, 375, 380, 389, 438. II, 178, 316, 333, 334, 438, 550, 552, 555, 556.
North, Lord en Lady. (Denkelijk de ouders van Lord North and Grey, die trouwde met eene dochter van De Jonge van Ellemeet. Zie Fruin op Droste p. 498.) I, 244.
Northampton. I, 282, 321.
Northumberland, Mylord. I, 44, 54. Jacobus de Tweede is zijn oom 119.
„ dochter van. I, 54.
„ oude hertogin van. I, 49.
Nostradamus, profetie van. (vgl. Strickland V p. 433.) III, 151.
Noté, Cornelia. I, 506.
„ Lijsbeth (Zie over eene mej. Noté, bevriend met de familie Huygens, ook Chr. H. VIII p. 136, 144.) I, 4.
Nottingham (Daniel Finch, earl of, in 1690 minister en lid van den Raad der Koningin gedurende het verblijf van Willem den Derde in Ierland. De naijver zijner tegenstanders bracht hem in 1693 ten val. Van hem had de koning Kensington gekocht. Zie Doebner p. 90. Trevor II p. 2, 3.) I, 34, 38, 41, 80, 93, 119, 139, 140, 199, 210, 214, 249, 258, 267, belasterd 274, 334—336, 343, 356, 361, 362, 364, 365, 379, 380, 412, 420, 429, 510. II, 14, 26, 27, 85, 144, 147, 152, 154, vijandigheid tegen 155, 159, 160, 162, 169, 173, 338, 446.

Noyelles (Louis comte de, zoon van graaf Hugo en Margaretha van Bourgondië, gravin van Fallais, gestorven in Catalonië als opperbevelhebber der troepen van Karel den Derde, tegelijk met zijn zoon, die kolonel was. Zijne familie kwam uit Zuid-Nederland en hij was een schoonzoon van d'Aumale de Haucourt. Zie Gids 1878 II p. 22. Bijdr. en Meded. XIX p. 96—98.) IV, 85. I, 216, 218, 221, 245, 359, 361, 416, 485. II, 82, 96, 105, 148, 169, 215, 233, 374, 375, 430, 432.
Nudtworth, Sr. Richard, lid van het Lagerhuis. I, 218.
Nury, de pas van, in Ierland. I, 240, 290—292.
Nuttal, Mr. I, 122.
Nuttwell, Mr. (= Nuttal?) I, 150.
Nuys (Neuss), in het land van Keulen. IV, 21, 22.
Nyenburg, aan de Wezer. III, 8, 9.
Nyenhove (= Ninove? Zie aldaar.) II, 110, 111, 113.
Nyenhuis(en). Zie Ittersum.
Nyenrode. Zie Ortt, Johan.
Nijmegen. III, 114. IV, 166, 205, 221, onderhandelingen te 264—267, 274, 275. III, 37. I, 439, 495, 500. II, 9, 47, 199, 201, 385.
Nijmeegsch kwartier. II, 45, 600.
Nyvelt (Jacob van Zuylen van Nyevelt, zoon van Herman en Christina van Malbezijen, geb. 10 Dec. 1640 † 24 Juni 1695. Hoofdofficier van Rotterdam en eerste burgemeester aldaar, prinsgezind.) IV, 255. I, 42, proces tegen 346, 357, 404. Gestorven II, 497.
„ zoon van den vorige. I, 24, 42, 357. II, 137, 498.
Nijs, Van. (Misschien een zoon of kleinzoon van Joannes, curator van de hoogeschool te Franeker, † 1649, mogelijk de Van Nijs, die in 1684 advocaat was te Zwolle. Zie Chr. H. VIII p. 483.) Schilderijenkabinet van II, 187.

O.

Oates, Titus. (Verdichter van het „popish plot" in 1678. Zie Trevor II p. 57, 58, 90 en Strickland V p. 27, waar beweerd wordt, dat Willem de Derde en Maria hem een pensioen gaven en twee „livings" in de Anglicaansche kerk.) I, 56, 140, 162.

Obdam. Zie Wassenaer, Jacob van.
Oblay, kapitein bij de guides. I, 450 (Otlay?), 484. II, 81, 217, 396. (Zie ook Oblet, Oublay, Otlay.)
Oblet (= Oblay?) IV, 211.
Obreen. Zie O'Brien.
O'Brien, Lord (de zoon van Lady Inchequeen. Zie Gids 1878 II p. 47.) I, 92, 455.
„ Lady. (Mary Villiers, vrouw van den vorige.) I, 455, 520.
Odijk (Willem Adriaan van Nassau, heer van Odijk, tweede zoon van den heer van Beverweert, broeder van La Leck, † 21 Sept. 1705. Hij stond in hooge gunst bij Willem den Derde en vertegenwoordigde dien als eerste edele in Zeeland, uit welk ambt hij in 1704 ontzet werd. Hij trouwde in 1664 met Elisabeth van der Nisse, de rijke dochter van een burgemeester van Goes. Zie Fruin op Droste p. 422, 509 en Bijdr. en Meded. XIX p. 94 en 95.) III, 103, 106, 108—112. IV, 12, 37, 57, 58, 69, 76, 77, 79, 100, 159, 162, 163, 175, 186, 189, 249, 252, 256, 257. III, 3, 67, 68, 72, 73. I, 42, 63, 64, 68, 69, 72, 75, 77, 78, 80, 110, 115, 126, 127, 130, 133, 148, 152, 168, 170, 174, 176, 182, 201, („ambassadeur") 204, 205, 228, 322, 367, 400, 413, 495—499. II, 1, 38—43, 45, 109, 121, 131, 132, 134, 197—202, 204, 348—351, 388, 424, 489, 533, 536, 537, 540.
„ Emilia Wilhelmina van Nassau —. Zie Leck, La, Jr., vrouw van.
„ tweede zoon van. Zie Zeist.
„ oudste zoon van. Zie Cortgene.
„ dorp in de provincie Utrecht. II, 132.
Oelem, bij Mechelen. II, 594.
(Oem van Wijngaerden, Daniël,) heer van Werkendam. (Zie Gids 1878 II p. 46.) IV, 239. I, 58, 106, 140, 425.
(„ „ „ Johanna Maria,) vrouwe van (Benthuizen, Renesse en) Werkendam, (geb. 21 Oct. 1654, getrouwd 22 Oct. 1690. Zie v. d.

Aa op Oem, en v. d. Aa, Geogr. Wdb. op Benthuysen.) I, 179.
(Oem van Wijngaerden, Willem, zoon van Daniël [zie boven] en Catharina van Zuydland, broeder van de vorige,) heer van Benthuysen (ongehuwd gestorven. Zie v. d. Aa.) IV, 239. I, 58, 75, 106.
Oetingen. IV, 110.
Offarel (O'Farrel, in 1695 brigadier, werkzaam in Zuid-Nederland onder den prins van Vaudemont. Zie Trevor II p. 262, 266.) II, 111, 309—311.
Offelen, officier. IV, 114, 135.
Offenberg. Zie Marlot.
Officier réformé, een. IV, 57.
Ogle, Sr. Thomas. (Kolonel in Statendienst, na 1661 gouverneur van Chelsea-Hospital. Zie over hem Chr. H. II p. 548, VIII p. 558.) I, 61, 263, 427.
„ vrouw van Sr. Thomas. I, 263.
Ognate, Grace d'. Zie Montpouillan, mevrouw.
Olbreuse, Eleonore d'. Zie Cell, hertogin van.
Oldenaller (Oudenaller). Zie Wijnbergen, Johan van.
Oldersom, (Frederik Willem van Gent, heer van, in 1669 luitenant bij de cavallerie, later leider van een tooneelgezelschap. Zie Gids 1878 II p. 54 en Chr. H. IX p. 242.) I, 161, 182, 194, 323, 327, 358, 390, 391, 393, 395, 423.
Old Sarum, ruïne van, bij Salisbury. I, 37.
Olivarius, Janus, bisschop van Angers. III, 114.
Oliver, schilder. I, 86. II, 17.
Olivier, predikant in Den Haag. II, 504.
Omer, St. IV, 145, 149, 156.
Ommeren, Van. (Misschien Rudolf, schoonzoon van Reinier Pauw en Adriana Joncheyn. Zie Chr. H. III p. 204.) III, 38.
O'Neale, (Daniel, Iersch edelman. † 24 Oct. 1664. Zie Fruin op Droste p. 308, 310.) I, 380.
Ongeren. I, 417.
Onsenoort, bezitting van Mattheus Hoeufft van Ooijen. I, 426. II, 487.

Oorschot. Zie Suerius, Martin Christiaan.
Oort, neef en nicht. Zie Ortt.
Oostenrijk, Anna van. Zie Reine-mère.
„ Maria Anna van. Zie Spanje, koningin van.
Oosterweel, freule van. II, 476, 479.
Oosterwijck. (Severijn, horlogemaker in Den Haag, herhaaldelijk genoemd bij Chr. H.) IV, 251. II, 545, 548, 565, 570, 575.
Oostfriesland, graaf van, (Enno Ludwig, zoon van Ulrich den Tweede en Juliana van Hessen-Darmstadt, sinds 1654 eerste prins van Oostfriesland, geb. 29 Oct. 1632, † 4 April 1660. Zie Chr. H. I p. 107, 121.) III, 121—124, 127, 134, 135, 138—144, 146, 147, 150, 152, 155, 158, 161.
„ gravin van, (Juliana van Hessen-Darmstadt, moeder van den vorige, geb. 14 April 1606, † 5 Jan. 1659. Zie Chr. H. I p. 107, 121.) III, 141.
„ prinses van, (Christina Charlotte van Wurtemberg, weduwe van George Christiaan, jongeren broeder van Enno Ludwig, dochter van Eberhard den Derde, geb. 21 Oct. 1645, † 14 Mei 1699, getrouwd in 1662. Zie Chr. H. I p. 107.) Protegeert Babet Wicquefort III, 15, 47, 48. I, 159, 160.
„ vice-kanselier der prinses van. III, 22.
„ zoon der prinses van, III, 47.
„ kwartier in, beloofd aan de hertogen van Brunswijk IV, 55.
Oostheim, mejuffrouw. Heeft bij de Prinses gewoond I, 135.
Oosthoorn, mejuffrouw Van. I, 192.
(Oostrum, Adolf van —?) Zie Gerverskoop.
Oostzee. IV, 80.
Ootmarsum. III, 5, 6, 58.
Ooyen. Zie Hoeufft, Mattheus.
Ophassele, plaats bij Dendermonde. IV, 194, 195.
Oppe(n). III, 22, 23.
„ Mme, gouvernante der staatsjufferen te Cell, echtgenoote van den vorige. III, 20, 22.

Opprebaix, kamp te. I, 449, 450.
Optenoort, Dr. (Misschien de Dr. Juris Johan Optenoort. Zie Chr. H. IX p. 530.) Commissie voor zijn zoon I, 288.
Orange. (Tafeldekker van Willem den Derde, die in Februari 1690 met andere bedienden naar Engeland verhuisde. Zie Chr. H. IX p. 361.) II, 49, 119, 528, 592.
„ Huygens te. III, 127, 128, 133—135, 140.
Oranje, het prinsdom, door Franschen bezet. III, 62, 79. I, 434. II, 285.
Oranjepolder. II, 278, 279.
Ordel, landgoed bij Zwolle. I, 451.
Orford. Zie Russell.
„ zeeplaats in Suffolk. I, 430.
Orge, maarschalk De l'. Zie Lorge.
Orkney. Zie Hamilton, George.
„ Lady. Zie Villiers, Betty.
Orleans, abbé d'. (Oudste zoon van Henri duc de Longueville en Anne Geneviève de Bourbon, zuster van Condé. Hij was in 1671 in den geestelijken stand getreden. Zie Chr. H. VII p. 183). Het prinsdom Oranje wordt gegeven aan III, 79.
„ Monsieur d'. (Gaston Jean Baptiste de France, duc d'O., zoon van Hendrik den Vierde en Maria de Medicis. Geb. 25 April 1608, † 2 Febr. 1660. Hij was een fel tegenstander van Richelieu en werd verbannen naar Blois. Zie Chr. H. II p. 162.) III, 109, 112, 122.
„ Madame d'. (Margaretha van Lotharingen, tweede vrouw van Gaston d'Orleans. Zie Chr. H. II p. 162.) III, 108.
„ de Maagd van. (Jeanne d'Arc.) III, 107.
„ de stad. III, 113, 121, 122.
Ormea, lombardhouder. (Denkelijk in Den Haag.) I, 259.
Ormond. (James Butler, zoon van Thomas earl of Ossory en Amelia van Nassau-Beverweert. Geb. 29 April 1665, † 16 Nov. 1745. Hij volgde zijn grootvader op als Duke of Ormond. Zijn grootste invloed begon eerst onder de regeering van koningin Anna, die hem benoemde tot opper-

bevelhebber van haar leger, en tweemaal tot Lord-lieutenant van Ierland. Later van hoogverraad aangeklaagd, moest hij vluchten naar Frankrijk. Zie Burke, Peerage, en Burnet passim.) I, 20, 28, 282, 308, 310, 417, 445, 470. II, 51, 99, 192, 351, 465, 466, 579, 582.

Ormond, oude hertog van, (grootvader van den vorige, † 1688, driemaal onderkoning van Ierland. Zie d'Arcy II.) I, 315.

Orrock, groot-provoost bij de garde. IV, 168. Provoost-generaal II, 91, 596, 597.

„ vrouw van. I, 483.

Orsowa. II, 61.

Ortt, (Johan, heer van Nyenrode, dat hij kocht van Van Rheede van Saesveldt. Zie Chr. H. VIII p. 228.) IV, 125. I, 398, 399, 502. II, 271, 272.

„ vrouw van. (Anna, dochter van Jacob Pergens, vrouw van den vorige. Zie Chr. H. VIII p. 228.) III, 68. I, 398, 399, 502.

Osborne, Thomas. Zie Danby.

Osnabrück, bisschop van. Zie Ernst August, hertog van Hannover.

„ oudste prins van. Zie Hannover, oudste zoon van den hertog van.

„ de stad. III, 7, 17, 57.

Ossenberg, Van, lid van den Hoogen Raad en den Raad van Brabant. Gestorven I, 368.

Ossory (Thomas Butler, zoon van James, first duke of Ormond, en Elizabeth Preston, geb. 9 Juli 1634, † 30 Juli 1680. Hij kwam in 1649 met de Stuarts naar Holland en keerde in 1660 met hen terug naar Engeland. Hij was een der bewerkers van het huwelijk tusschen Willem den Derde en Maria. Ormond was zijn zoon, Beverweert zijn schoonvader. Hij voerde het bevel over troepen te land en ter zee. Zie Chr. H. VIII p. 65 en Nat. Biogr.) IV, 188, 200, 204, 207, 214, 225—227, 229, 230, 238, 240, 245, 248, 253, 255.

Ost, D', (Oost), Madame. II, 50, 60, 227.

Ostende. IV, 155, 233. III, 29. I, 12, 83, 105, 267. II, 73, 117—119, 140, 151, 344, 610, 616.

Otlay (= Oblay?) I, 450.
Otterwaal. II, 132.
Otto I, keizer. III, 33.
Ottoboni, Prins, koopt de schilderijen van Christina van Zweden II, 22.
Oublay (= Oblay, Oblet, Otlay, Oublet?), kapitein bij de guides. IV, 48, 139, 141, 148, 151, 211.
Oudart (Nicolaas, secretaris van de Princesse Royale en betrokken in een dergelijk misdrijf als dat van Buat. Zie Bijdr. voor Vad. Gesch. en Oudheidk. 4e R. IV p. 63 en Chr. H. III p. 173). III, 74, 75.
Oudeghein. Zie Ploos van Amstel.
Oudeghem (Aundeghem). IV, 190.
Oudenaarden. IV, 183. II, 233, 401.
Oudenaller, heer van. Zie Wijnbergen, Johan van.
Oudenbosch, kasteel van. IV, 3.
Oudin, Fransch-Spaansche dictionnaire van. I, 131.
Ouwerkerk, Cornelis van Nassau-. I, 460. II, 330.
„ (Hendrik van Nassau-, derde zoon van Beverweert, jongere broeder van La Leck, † 1708. Opperstalmeester van Willem den Derde, in 1690 maarschalk, een dapper, onbaatzuchtig man. Zie Fruin op Droste p. 521 en Bijdr. en Meded. XIX p. 93.) IV, 6, 35, 46, 76, 121, 146, 158, 162, 164, 175, 180, 210, 211, 216, 226, 230, 237, 249, 258, 263, 272. III, 18, 22, 25, 65, 71, 72, 77, 78, 85, 86. I, 12, 19, 25, 30, 52, 62, 68, 70—72, 87, 100, 115, 129, 141, 142, 144, 148, 193, 196, 201, 213, 219, 226, 233, 235, 239, 243, 258, 260, 261, 264, 273, 288, 302, 311, 315, 344, 346, 351, 372, 411, 422, 423, 480, 482, 524. II, 79, 104, 109, 121, 177, 192, 224, 225, 376, 457, 465, 470, 472, 476, 507, 522.
„ Henrick van. (òf een zoon van den vorige, òf deze zelf.) I, 346, 347, 351. II, 355.
„ mevrouw Van. (Françoise van Aerssen, 2 October 1667 getrouwd met Hendrik van Nassau-Ouwerkerk. Zie Chr. H. VI p. 102.) IV, 68. III, 24. I, 135, 193, 200, 213, 233, 236, 252, 259, 260, 279, 323, 325, 330, 333,

336, 346, 352, 358, 362, 370, 373, 379, 380, 389, 524, 530. II, 162, 167, 314, 326, 329, 339, 448, 456, 461, 464, 479, 482, 557, 559, 560, 564, 581, 588.
Ouwerkerk, dochter van. I, 193, 200, 373.
„ gouverneur der kinderen van. I, 330.
„ kinderen van. I, 330, 358.
„ zoontje van. I, 193.
„ zoons van. (Misschien Cornelis of Hendrik [zie boven] of de zoon, voor wien hij de heerlijkheid Woudenberg heeft gekocht. Zie Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande p. 92.) I, 380. II, 329.
Ouwerschie, solliciteur. II, 381, 402.
Overschie, vrouwe van. Zie Beest, vrouwe van.
Overton, ambtenaar aan de munt te Londen. I, 329.
Overvest, bode in Den Haag. II, 299.
Overijsel. IV, 171. I, 436, 454. II, 45, 129, 416.
Oxenstjerna (graaf Gabriel), envoyé van Zweden in Den Haag. I, 176, 178, 179. II, 118, 174, 459, 502.
Oxenton, (Oxington). (Misschien James Oxenden, die betrokken was bij de gevangenneming van Jacobus den Tweede in 1688. Zie Strickland V p. 95.) I, 150, 356.
Oxford. Zie Vere, Aubrey de.
„ I, 19, 31, 32, 41, 42, 44, 134, 226. II, 579.
Oxhousen, generaal-majoor in Cell. IV, 171 (? Axenhausen), in ongenade III, 10.
„ zoon van den vorige. III, 10.
Oxington (= Oxenton? Zie aldaar) Mrs. I, 150, 356. II, 473.
„ drie zoons van de vorige. II, 473.
Oyen. Zie Hoeufft, Mattheus.
Oyens, Maria. Zie Ellemeet, mevrouw De Jonge van.

P.

Pacqué, mejuffrouw. II, 28, 618.
Paderborn. IV, 192.
Padscull, kapitein. I, 481.
Paep, kolonel De. I, 229.

Paets (Adriaan, uit Rotterdam. Geb. 1630, † 8 Oct. 1686. Lid van de Staten-Generaal en 1672—1675 gezant in Spanje, 1685 in Engeland. Zie Chr. H. VIII p. 70.) IV, 263, 264.
„ (misschien Willem, die c. 1670 burgemeester van Leiden was: zie Fruin op Droste p. 270, 280, of Kornelis, baljuw van Leiden in 1684: zie Chr. H. VIII p. 505.) Zijne schilderijen II, 308.
„ student te Leiden. II, 393.
Paffenrode, uit Antwerpen (mogelijk verwant aan Jhr. Rudolph van Pfaffenrode, baljuw en schout van Den Haag 1670—1672. Zie Chr. H. VII p. 226.) III, 141.
Paget, Mylord (William. Geb. 10 Febr. 1637, † 26 Febr. 1713, zeer verdienstelijk diplomaat, 1690 gezant te Weenen, 1693 in Turkije. Zie Chr. H. IX p. 371.) I, 44, 176, 178, 179, 237.
Pagny, kapitein bij de garde. Gewond II, 509.
Palestina. II, 543.
Palice, stadje bij de Allier. III, 125.
Pallant, kolonel. (Mogelijk Werner baron van P., baanderheer van Voorst, heer van Keppel. Zwager van Jacob van Wassenaar—Obdam. Zie Hora Siccama, Mevrouw v. Zoutelande p. 75.) II, 493, 508.
Palm, kapitein Adam. Wordt gearresteerd IV, 200. I, 433.
„ (François, tot den slag bij Solebay luitenant-kolonel bij de mariniers, daarna kolonel in plaats van W. J. baron van Ghent, gesneuveld bij Senef. Zie Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande.) IV, 61, 66.
„ luitenant-kolonel. Van verraad verdacht I, 266, ongegrond gerucht dat hij dood is 277, 405, 457.
Palma (Giacomo, de oude, beroemd schilder. Geb. 1480 te Serinalta, † 1528 te Venetië. Zie Chr. H. III p. 172.) IV, 144. II, 300.
Palmyra, prenten van. II, 563, 566—569.
Paltz, keurvorst van de (Karel Lodewijk, sinds 1648 Keurvorst van de Beneden-Paltz, getrouwd met eene zuster van den landgraaf van Hessen. Zie Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande p. 193.) Overleden III, 7.

Paltz, keurvorst van de (opvolger van den vorige, Jozef Clemens van Beieren. Zie aldaar.) I, 342, 460. II, 48—50, 100, 217, 218, is ook keurvorst van Keulen 420, 562.
„ Keur —. I, 456. II, 227, 285.
„ -Neuburg. Zie Neuburg, hertog van.
„ „ Maria Anna van. Zie Spanje, koningin van.
Paludanus, predikant te Zevenbergen. III, 87.
Pamel, Mevrouw. I, 147, 149, 156, 188, 202, 203, 511?
Panhuysen, heer van Voorn (Johan Lodewijk van, die in 1683 Voorn wegens schuld verkocht aan De Hemoni: zie v. d. Aa, Geogr. Wdb.; denkelijk een zoon van Bartholomeus v. P. en Magteld van Drakestein. Zie Chr. H. III p. 218.) I, 432.
„ broeder van den heer van Voorn. I, 432.
„ oudste zoon van. II, 302.
„ pensionaris van Schoonhoven. IV, 186.
Pappon, jong edelman, pupil van Seymour. I, 39.
Parck, abdij, bij Leuven. I, 448. II, 69, 70, 213, 219, 234, 240.
Parduillan. (Markies de, neef van moederszijde van Montpouillan. Zie Gids 1878 II p. 51.) I, 341.
„ Mme. (Victoire de Bourbon-Malauze, vrouw van den vorige.) I, 396.
Paris Bordone, schilder. IV, 144. I, 261.
„ Mr. De. Zijn tuin te St. Cloud III, 108.
Parisis, dorpje in Frankrijk. III, 92.
Parlement, het. IV, 36, 146, 221, 233. III, 50. I, 33—35, 38—40, 52, 54, 55, oneenigheid in 71, 73, 88, 91—93, wil Holland zijne onkosten voor den tocht van 1688 niet vergoeden 97, 101, 103, 105, 115, wil oorlog met Frankrijk 116, 117, 120, 121, 123, 128, 134, 141, 143, 148, 162, geprorogeerd 170, 194, 205, 208—211, 219, 228, 232, ontbonden 235, 236, 240, op nieuw bijeen 249, 252, 253, 259, 265, „bill of regence" behandeld in 266, 268, 269, „oblivion-act" in 273, 274, generaal pardon 276, „indemnity-bill" 277, 340, 343, 344, gunstige gezindheid in 346, moeilijkheden in 347—349, 360, 362, 367, 370, moeilijkheden in 371, 480, 494, 510, 513, 514, 519.

II, 2, 4, 12, proces-Norfolk voor 16, 23, is goedgezind 146, 147, 149, 150, brengt bezwaren in tegen ministers 152—155, 169, „triennial-bill" in 172, 173, 175, 182, 185, 191, 290, 296, wil geen hof-ambtenaren als leden 313, verraders in 328, 330, 332, 433, 435, 437, 452, 459, 466, 475, 479, geprorogeerd 482, weer bijeen 553, slecht gezind 566, 569, 571, 587, 616. (Zie ook Convention, Lords en Commons.)
Parmentier, tuin van, te Parijs. III, 97.
Parmesan, Le, schilder. IV, 144. III, 38. I, 71, 73, 132, 230. II, 21, 25, 334, 468.
Parmigiano = Parmesan.
Parssen. Duitsch kolonel. II, 391.
Parijs. III, 91—114, 121, 136. IV, 44, 46, 52, 100, 102, 228, 237, 246, 265. III, 67, 72, 81. I, 61, 91, 109, 402, 431. II, 15, 75, 118, 202, 261, 476, 495, 600.
Pasqualigo. Venetiaansch edelman. IV, 65.
Paston. IV, 225. I, 146.
Patch, Mrs., te Londen. I, 137.
Patrik, pronosticateur, getuige tegen Vernatti. I, 226.
Päucker. Zie Peucker.
Paul, St. Zie Pol, St.
„ „ Churchyard. I, 64, 75.
Paulet, Charles. Zie Bolton, Lord, en Wiltshire, Lord.
Paulus, knecht van Welderen. I, 205.
(Pauw, Adriaan of Hadrianus), heer van Bennebroek, (tweede zoon van den raadpensionaris Adriaan P. van Heemstede, die achtereenvolgens getrouwd was met Anna Seys en Anna van Ruitenburgh van Vlaerdingen. Hij was president van het Hof van Holland en stierf in 1697. Zie Alg. Ned. Familieblad N. S. XVI, 9—10, p. 391, v. d. Aa en Fruin, Verspr. Geschr. IV p. 211, V p. 111.) I, 174, 216. II, 113, 164.
(„) mevrouw, van Bennebroek (vrouw van den vorige.) I, 174.
(Pauw, Agatha, van Heemstede.) Zie Hoeufft van Buttingen, mevrouw.
(„ Anna Christina, van Bennebroek.) Zie Sohier de Vermandois, mevrouw.

(Pauw, Cornelia, van Achttienhoven.) Zie Heemskerk, mevrouw.
(„ Dirk), heer van Carnisse, (zoon van Reinier Pauw en Clara Alewijn. Geb. 30 Juni 1618, † einde Oct. 1688, meesterknaap van Holland en dijkgraaf van Delfland, getrouwd met Elisabeth Cats, vrouwe van Carnisse, dochter van den dichterraadpensionaris. Zie Chr. H. IV p. 230, welke plaats echter in strijd is met Chr. H. III p. 181.) I, 3.
(„ Isaac), heer van Achttienhoven, (zoon van Michiel, en Hillegonda Spieghel. Geb. 1619, † Sept. 1690. Hij was lid van den Raad van State en vervulde onderscheiden diplomatieke zendingen. Zie Chr. H. VIII p. 505.) IV, 69. I, 336.
(„) van Achttienhoven, oude mevrouw. (Denkelijk Hillegonda Spieghel, moeder van den vorige, getrouwd met Michiel P., schepen van Amsterdam, ridder van St. Marcus, mede-oprichter der West-Indische Compagnie.) IV, 216.
(„ Johannes, kleinzoon van Reinier), heer van Rhijnenburg (sinds 22 Nov. 1667), † 22 Oct. 1709, volgens inlichting van den Algemeenen Rijksarchivaris, ontleend aan de leenregisters.) IV, 39, 121, 124, 144. III, 78. I, 421, 507. II, 193, 342.
(„) heer van de Horst, broeder van den vorige. Zie Horst.
(„) mevrouw van Nieuwerkerk. (Margaretha Ryckaert, zuster van Huygens' vrouw; geb. 5 Febr. 1640, † 1720. Zij was 26 Oct. 1661 getrouwd met Adriaan P., heer van N., zoon van Reinier, geb. 12 Sept. 1637, † 17 Juni 1664 in Oost-Indië. Zie Chr. H. III, p. 204, 218.) IV, 187, 192, 251, 264. III, 82. I, 396, 398, 401, 404, 409, 432, 494, 501, 507, 522. II, 33, 83, 131, 138, 195, 214, 274, 285—287, 289, 290, 297, 301, 393 (? „sus") 421, 428, 451, 486, 487, 520, 541, 543, 591.
„ Reinier, (zoon van de vorige, ongehuwd gestorven. Zie Chr. H. V p. 16.) I, 409, 507. II, 33, 83, 131, 451, 457.

(Pauw), koers der obligatien op, (mogelijk Reinier Pauw, zoon van Reinier, den burgemeester van Amsterdam, en van Cornelia de Lange, geb. 3 Sept. 1591, † 20 Jan. 1676, schepen van Amsterdam, president van den Hoogen Raad, door Lodewijk den Veertiende in den ridderstand verheven. Zie Chr. H. VIII, p. 260.) IV, 234.

Pawlet. Zie Paulet.

„ Lord, zoon van Lord Bolton. I, 203, 252, 364. II, 559.

„ Lady, (dochter van Montpouillan en diens eerste vrouw. Zie Gids 1878, II p. 51.) I, 124, 200, 370, 380, 383. II, 330, 462.

„ kind van de vorigen. II, 330.

Payerne, plaats in Zwitserland. III, 158.

Paynton, plaats in Engeland. I, 15.

Payton, Sr. Robert. (Zie over zijne terugroeping uit Holland naar Engeland: Sidney, Diary II p. 292. Hij was officier.) I, 18, 21.

Pedi, (Jan Pedy, ook vermeld bij Fruin op Droste p. 449) koopman en agent van Brandenburg te Rotterdam. II, 294.

Peer, plaats in het land van Luik. IV, 9, 27, 37.

„ Van, (Van Pere) mevrouw. I, 388. II, 75, 411.

Peicher, (Peucker?) secretaris van Danckelman. II, 157.

Peissant, plaats bij de Sambre. IV, 211, 213.

Peking (Pequin). I, 494.

Pelnitz, kapitein bij de cavallerie. IV, 6, 33, „le fils" 69, 188.

Pembroke, earl of. (Thomas Herbert, zoon van Philip H., geb. 1653, † 22 Jan. 1733. Hij stond in hooge gunst bij Willem den Derde en was lord-lieutenant van Wiltshire, 1701 „high admiral" en president van de Royal Society. Zie Chr. H. IX p. 372.) I, 35, 119, 140, 246, 322. II, 3, 180, 482.

(„ gravin van), Mlle de Quérouaille, vrouw van den vorige, zuster van Louise, hertogin van Portsmouth. I, 119.

Pendennis-castle. I, 24.
Penen, beek bij Cassel. IV, 149.
Pensionaris, de, (van Leuven?) IV, 32.
Percheval. IV, 181.
Pereira. IV, 190. I, 280, 423. II, 100, 589, 595.
Pergens, Anna. Zie Ortt, vrouw van.
„ (denkelijk een zoon van Jacob P. en Eleonora Bartolotti van den Heuvel, eene tante van mevrouw Huygens.) IV, 78. III, 61, 77, 84. I, 502 („neef Jan P.").
„ Maria Magdalena. Zie Pol, St., gravin.
„ Stans, zuster van de vorige, dochter van Jacob, (misschien Sanneke, vermeld Chr. H. VI p. 517). III, 68. I, 501, 502.
„ misschien Albertina, dochter van Stans. I, 501.
Perino del Vaga, schilder. I, 71. II, 18.
Perkins, Sr. William, (betrokken in eene samenzwering tegen het leven van Willem den Derde. Zie Trevor II, p. 287.) II, 579, ter dood gebracht 582, 583.
Perné, plaats in Brabant. IV, 140.
Peronne. III, 92, gouverneur van II, 117, 417.
Perpines, plaats bij de Sambre. I, 462.
Perponcher, Ferdinand de. Zie Sednitsky.
Perretti. IV, 183.
Perrewijs, (Pervé, Perviciacum. Zie ook Perné.) II, 81.
Perrine, La, Mme, (= La Pertine? Zie aldaar.) II, 28, 565?
Persepolis. I, 232.
Persode, Mr. II, 567, 570.
Persijn, mejuffrouw, dochter van den raadsheer. (Reinier, zoon van Jan, en Margaretha Moons, solliciteerde in 1660 naar eene plaats in den Raad van Brabant. Hij kan dus de „raadsheer" zijn. Zijne vrouw was Emerentia van Banchem, dochter van den president van den Hoogen Raad. Zie Chr. H. III p. 188.) II, 288.
Persijn. (Misschien Nicolaas van, 1662 baljuw van Rijnsburg, Wassenaar en Zuidwijk. Geb. 3 Dec. 1621, † 4 Aug. 1687. Zie Vorsterman van Oyen, Wapenboek.) Zijne brouwerij is overgegaan aan Lord Elviston I, 3.

Pertine, La, Mme. (Zie ook La Perrine), dochter van Monginot. II, 565.
Perué. (Peruwé = Perrewijs en Perne?) IV, 140. (Perné.) II, 81, 397, 501.
Peruwels (= het vorige?) IV, 86—88.
Pesters, (Johan, voerde in 1674 onderhandelingen met d'Estrades te Maastricht. Zie Fruin, Verspr. Geschr. IV, 128, 130. Van dezen was de Raadpensionaris Fagel een oom.) IV, 29, 36, 112, 138, 185, 195, 200, 222, 224—226, 234, 241, 247, 269, 270. III, 63, 82, 86. I, 87, 90. II, 54, 116, 212, 505—507.
„ mevrouw. III, 86.
„ zoon van. (Misschien de pensionaris van Maastricht in 1703, vermeld bij Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande p. 32, of Nicolaas, vroedschap en schepen van Utrecht, † 9 Dec. 1727. Zie Alg. Ned. Familiebl. N. S. XVI, 9—10, p. 449.) II, 116, 505.
„ ontvanger van de contributiën te Ath en Charleroy. I, 447.
Peter, czaar. (Zoon van Alexis en Natalia Narischkin. Geb. 1672, † 1725, keizer sinds 1689.) I, 495.
Peterborough, earl of („impeached" omdat hij Katholiek werd. Zie Trevor II p. 99.) I, 186, 200, 234. II, 328.
Peters, „father". (Edward R. Petre, biechtvader van Jacobus den Tweede, lid van den Privy-Council. Zie Trevor I p. 230.) I, 43, 121, 123.
„ „apprentice", neef van den vorige, betrokken in een voorgenomen aanslag op Willem den Derde. I, 52.
Petershagen, stad aan de Wezer. III, 55, 56.
Peterwardein. II, 426.
Petkum. Zie Pettekum.
Petrarca. III, 132.
Petronius arbiter, handschrift van. I, 397.
Pettecum (Simon de), gezant van Denemarken. III, 79.
Pettekum (Simon van. Sinds 1686 president van den Raad van Zijne Hoogheid. † Sept. 1689. Zie Chr. H. IX p. 334.) I, 174, 180.

Petten. II, 31.
Peucker, secretaris van den prins van Denemarken. II, 324, 336, 439, 570.
Pfaffenrode. Zie Paffenrode.
Philippe, Mr., mysticus te Londen. II, 475, 479.
„ schilder te Londen. II, 481.
Philippeville. I, 475, 476.
Philippine. IV, 159, 163—165. Arrestatie gedaan te I, 91.
Philips, prins, (van Brandenburg? Zie over dezen en zijn bezoek aan Holland, Fruin op Droste p. 443 vlgg.) III, 40.
„ de Goede. IV, 177.
Philipsburg. Beleg van IV, 103, 106, 117, 130, 139. Opnieuw belegerd door Lodewijk den Veertiende I, 2, gevallen 11.
Picarde, la, dienstbode van de barones De Neufville. II, 480.
Piccard. Zie Pickere, De.
„ (Pickaert), invloedrijk Orangist in Drente. IV, 109, 180, 222, 223. II, 574 (? Pricaert).
Pickere, Hendrik de (1669 verloofd met Jacoba Bartolotti. De gebroeders Huygens laten zich zeer ongunstig over hem uit; het huwelijk sprong af door den tegenstand van burgemeester Jan Six uit Amsterdam. Zie Chr. H. VI p. 471.) III, 71.
Picolomini, generaal. Gestorven I, 233.
Piemont, een graaf uit. II, 506.
„ eene compagnie in. II, 370, 371.
Piene, klooster van. IV, 152.
Pier. IV, 255.
Pierre, St., plaats in België. IV, 269.
Piershill, vrouwe van. (Denkelijk de echtgenoote van Jhr. Gillis van Hesse, 21 Jan. 1684 beleend met de heerlijkheid P., 1721 daarin opgevolgd door Hendrik Pelt, volgens eene mededeeling, ontleend aan de leenregisters van Holland.) I, 503.
„ dochter van de vorige. I, 503.
„ broeder van de vorige. Vendrig I, 257, luitenant 503.

Piershill, mejuffrouw (= dezelfde als boven?) nicht van Lady Culpepper. I, 257, 260, 277, 503(?) II, 194.
Pieter (Bergnaer?) bediende van Huygens. I, 14, 125, 193 noot, 204, 287, 318, 320, 391, 393, 410, 411, 422, 439, 450, 477, 491, 495—498, 501. II, 12, 30, 31, 37, 56, 64, 68, 72, 93, 95, 101, 104, 105, 116, 126, 132, 162—164, 193, 224, 257, 276, 286, 293, 295, 296, 299, 301, 305, 309.
„ koetsmaker. II, 54.
Pieters, Engelsch chirurgijn. II, 99.
Pietershoek, plaats in Zuid-Holland. IV, 250.
Pieterson, Geertruid. Zie Van der Duyn van 's Gravenmoer, mevrouw.
„ Quirina. Zuster van de vorige. IV, 240, 257. I, 153, 334, 346, 530. II, 6, 7, 25, 184.
„ kapitein, later luitenant-admiraal, (broeder van de vorigen. Zie Gids 1878, II p. 50.) I, 517. II, 307, 308.
„ broeder van de vorigen, gestorven vóór 1680. III, 12.
Piet Hein. III, 38.
Pigeux, De. III, 101.
Pignatelli. Zie Innocentius XII.
Pinchart. II, 598—600, 605.
Pingo, garde-kapitein. III, 88.
Pipi (Giulio, meer bekend onder den naam G. Romano, leerling van Rafaël. Geb. 1492, † 1 Nov. 1546 te Mantua. Zie Chr. H. VIII p. 242.) III, 38. I, 71, 120, 246, 520. II, 286, 460, 464.
Pitau. Zie Caron, mevrouw Jr.
Plante. IV, 227.
Plate, baron. IV, 160.
„ Van, eerste minister van den hertog van Hannover. III, 27.
„ mevrouw (geliefde van den keurvorst van Hannover. Zie Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande p. 69.) III, 56.
Plessis, Armand Jean du. Zie Richelieu.
„ Robert de Pelle du (Fransch Katholiek in het leger van Willem den Derde, reeds in 1689 in ver-

raderlijke verstandhouding met d'Avaux. Zie Trevor II p. 77. Hij werd ter dood gebracht.) II, 250. (= Robertelli? Zie aldaar.)
Plettenburg, regiment. IV, 127.
Pleun, hertog van. II, 322. (Zie ook Holstein-Pleun.)
Pleymuyen. Zie Plymouth.
Ploos. II, 95.
„ raadsheer, schoon- of stiefvader („beau-père") van Engelbert Ploos van Amstel van Gunterstein. IV, 183.
(„ van Amstel, Engelbert) heer van Gunterstein. IV, 147, 176, 180, 183, 184, 187, 188, 192, 194, 196, 197, 199, 217.
(„ „ „) Catharina, van Gunterstein, zuster van den vorige. IV, 184.
(„ „ „) Johan Gerard, broeder van de vorigen.) Heer van Oudeghein (sinds 1640, zooals blijkt uit de leenregisters van Utrecht.) IV, 176. III, 69, 72. I, 409, 483. II, 40, 50, 194, 228, 229, 231, 376, 470, overleden 477.
(„ „ „ mevrouw) vrouwe van Oudeghein. I, 341, 501, 506. II, 34, 50, 57, 96, 97, 104, 135, 194, 222, 229, 590.
(„ „ „ Jan Carel, zoon van de beide vorigen.) I, 341, 432, 433.
(„ „ „) van Oudeghein, Marie. II, 230.
Plos, (Plot? zie aldaar) mevrouw. I, 206.
Plot (= denkelijk de vorige, nicht van nicht Becker.) I, 130, 191, 210, 245, 259, 262, 268, 269, 274, 324, 332, 336, 345, 350, 356, 362, 368, 369, 371, 379, 393, 519. II, 78, 325, 339, 462, 465, 474, 479, 481, 483, 546, 548, 577, 580, 587.
„ Mrs., man van. II, 78, 474.
„ Mrs., dochter van. II, 339, 462, 587.
Plymouth, hertog van, zoon van Karel den Tweede. IV, 209.
„ graaf van (= de vorige? In 1701 protesteerde een graaf van P. tegen de act of settlement. Zie Trevor II p. 406.) IV, 215. II, 17.
„ I, 16, 22—24, 31, 32, 202, 233. II, 435.

Plymouth, gouverneur van. Zie Huntingdon. I, 31, 32.
Poditz, veldmaarschalk in Cell. III, 50.
Poel, Van der, postmeester in Den Briel. I, 2, 11, 395. II, 82, 111, 125, 232, 277, 281, 282, 292—294, 298, 299, 306, 310, 311, 430.
„ „ „ dochter van. IV, 38.
„ „ „ ? Frans [of is dit Frans Aerssen?]) IV, 38.
„ „ „ II, 394.
„ „ „ kapitein (= de vorige?) I, 196.
Pol, St., graaf van. III, 68, 77. I, 395, 397, 398, 400, 406, 409. II, 346, 536.
„ St., gravin van (Maria Magdalena Pergens, dochter van Jacob en Leonora Bartelotti, 12 Dec. 1682 getrouwd met den vorige. Zie Chr. H. VIII p. 115.) III, 68, 69. I, 395. II, 346.
„ jongere broeder van den graaf van. III, 68.
„ de, het landgoed van Wijnbergen (Hora Siccama, Mevrouw v. Zoutelande p. 80 vermeldt + 1680 Ditmar van Wijnbergen, heer van de Poll.) II, 350.
Polen, envoyé van. II, 116, 366. (Zie ook Mollo.)
Poll, heer van de. Zie Renes.
„ Van de (misschien een zoon van Joan, vóór 1671 burgemeester van Amsterdam. Zie Fruin Verspr. Geschr. IV p. 316.) Neef van Hop. I, 434.
„ Van der, mevrouw. IV, 126.
Pollinxon (denkelijk bedoeld Pollexfen, Sr. Henry. Lord Chief Justice, raadsman der Lords in 1688, lid der Commons in 1689. Zie Trevor I p. 320, 356. II p. 53.) I, 75.
Pommel (= Pamel? Zie aldaar.) I, 511.
(Pompe, Isabella.) Juffer van Carnisse (Kernisse) (dochter van Matthijs Pompe, heer van Slingelandt, en Maria Elisabeth Musch, die eene zuster was van mevrouw Buat. Zie Chr. H. VIII p. 175.) III, 84.
„ (òf de vorige, later getrouwd met Willem Frederik van Brakel, gecommitteerde in de admiraliteit van Rotterdam, of hare zuster Jacoba Elisabeth. Zie Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande p. 55 en Fruin op Droste p. 271, 421.) IV, 241. I, 124, 448.

Pomponne (Simon Arnaud, markies van, zoon van Robert Arnauld d'Andilly en Catharine le Fern. Geb. 1618, † 26 Sept. 1699, sinds 1668 Fransch gezant in Den Haag, later minister van buitenlandsche zaken. Zie Chr. H. VI p. 517.) IV, 254, 260.
Pont, de, Courtay, abt van het klooster te Marmoustier, neef van den Kardinaal (Richelieu?) III, 120.
„ Beauvoysin, grensplaats tusschen Frankrijk en Savoye. III, 144.
Pontac, restaurateur bij Kensington. I, 99, 103—105, 116, 184, 192, 246, 324. II, 6.
Pontoise, plaats bij Parijs. III, 92.
Pool, een, aan het Friesche Hof. II, 494.
Poolsch edelman. II, 582.
Poper(d)ingen, plaats bij Yperen. IV, 149, 153, 154.
Poplensdorf, buiten van den Keurvorst van Keulen. IV, 19.
Pordenon (= Bordone? Zie aldaar), schilder. III, 98.
Porte, de envoyé van Holland en Engeland bij de. Gestorven I, 511.
Porter, kapitein. (Betrokken in een aanslag op Willem den Derde. Zie Trevor II p. 287.) II, 579.
Portland. Zie Bentinck, Hans Willem.
„ , Belletje. Zie Bentinck, Isabella.
„ , Lady, *niet* de vrouw van Bentinck. I, 361, 362.
Portsmouth, Lady. (Louise de Quérouaille, hertogin van, maitresse van Karel den Tweede. Zij keerde in 1685 terug naar Frankrijk en genoot daar een pensioen van Lodewijk den Veertiende. Zie Fruin op Droste p. 485.) IV, 257. III, 80. I, 119.
„ IV, 266. I, 28, 40, 48, 49, 129, 132, 141, 175, 235, 328. II, 160, 161, 164, 176, 177, 323, 548.
Portugael, burgemeester. I, 421. II, 282, 288, 291, 295, 299, 303, 305, 543.
„ dochtertje van. II, 303.
„ van Maaslandsluis, broeder van den burgemeester. II, 288.
Portugal. (Elizabeth Maria van, kleindochter van Emilia van Nassau [dochter van Willem den Eerste en Anna van Saksen] en Emanuel van P.,

dochter van hun zoon Emanuel en Anna, gravin van Hanau. Zij trouwde 11 April 1678 met baron van Gent, zoon van den gouverneur van Willem den Derde. Geb. 20 Nov. 1648, † 15 Oct. 1717. Zie Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande p. 24, 49.) IV, 234, 241, 242.
Portugal, prinses Juliana van, (tante van de vorige. Na den dood van Emanuel, den schoonzoon van Willem den Eerste, in 1595, woonden zijne zes dochters, alle protestant, in ons land. Juliana was de vierde dochter. Zie Chr. H. IV p. 245.) IV, 241, 242.
„ prinses van. (Denkelijk Sabina, jongste zuster der vorige. Zie over hare erfenis Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande p. 49.) II, 145.
„ infante van. (Isabella, eenige dochter van Pedro den Tweede, broeder van de koningin-douairière van Engeland, Catharina van Braganza, en Maria Françoise van Savoye. Geb. 6 Jan. 1669, † 11 Oct. 1692, ongetrouwd. Zie Villars p. 67.) I, 315, 375.
„ IV, 235. I, 355. II, 23.
„ envoyé van. I, 355.
Post, kolonel. III, 32, 33.
„ (Maurits, zoon van Pieter en Rachel Ridders, bouwmeester van het Mauritshuis, de Oranjezaal van het Huis ten Bosch, enz. Zijne ouders trouwden in 1638. Zie Chr. H. IV p. 509.) IV, 97, gestorven 176.
Posterne, officier. IV, 253, 258, 259, 267.
„ envoyé of minister van Savoye. II, 232.
Postmeester (Van der Poel? Zie aldaar.) II, 69.
Potkirchen. Zie Rottkirchen.
Potsdam. III, 34, 36, 37, 40, 42.
Potshoek, vrouwe van. Zie Villers.
Pouillan, Monr. I, 200. Zie Montpouillan.
Poulet, ingenieur. IV, 53.
Poultney. (Misschien Sr. William Pulteney, „commissioner of the privy seal". Zie Trevor II p. 102.) I, 433, 458, 465, 466, 468, 489, 490.
„ kinderen van. I, 458.

Pourbus, Vlaamsch schilder. IV, 145. II, 628.
Pous, „de groote", uit Zierikzee. IV, 188.
Poussin, de schilder. I, 255.
Powell. Zie Powl.
Powis (earl, lid van den Privy Council van Jacobus den Tweede, dien hij en zijne vrouw op zijne vlucht vergezelden, vader van Lord Montgomery. Zijne vrouw was gouvernante van den Prins van Wales. Zie Trevor I p. 215, 310, II p. 54.) I, 274.
Powl (Henry Powell, „master of the rolls", † 1692. Zie Trevor I p. 336, II p. 213.) I, 72, 249.
Powlett, Charles. Zie Bolton.
Pradel. IV, 225.
Pray, Mary, dienstbode in het leger. II, 523.
Pré, Du, (du Prez) envoyé van Luik. II, 107, 127, 230, 243, 409 (? Du Puy), 412.
Presbyterianen. I, 268.
Preselwitz (= Preswitz? zie aldaar), officier bij de cavallerie. II, 180, 325.
President, Lord. Zie Danby.
Preston, Lord. (Richard Graham viscount P., in 1682 gezant in Frankrijk, een der hoofden van de samenzwering, waarvoor Ashton gedood is. Zie Trevor I p. 293. Gids 1878, II p. 3, 13, 16. Doebner p. 40 en Fruin Verspr. Geschr. V p. 122.) I, 74, 389, 390, 392, 425, doodvonnis 426, 427, 429, 433, 438.
Preswitz. (Prittwitz, adjudant van Waldeck, ook genoemd Brisewitz. Zie P. L. Muller, Waldeck, II p. 316, 324.) IV, 42, 43, 53, 66, 140, 142, 146, 147, 154, 174, 175, 253. III, 82. I, 8, 9, 64, 73, 76, 84, 92, 101, 369, 372. II, 18—20, 23, 24, 65, 104, 112, 162, 164, 167, 180(?), 237, 238, 325(?).
„ neef van. I, 369.
Pricaert. II, 574. (Denkelijk Piccard. Zie aldaar.)
Primaudaye, De la. III, 113, 114.
Princesse royale. Zie Maria, moeder van Willem den Derde.
Prins (denkelijk de — van Tarente. Zie aldaar.) III, 116, 117.
Prinses, de. Zie Amalia van Solms en Maria, gemalin van Willem den Derde.
„ -douairière. Zie Amalia van Solms.

Prior (in 1698 secretaris aan de ambassade te Parijs onder Portland. Zie Trevor II p. 345. Strickland V p. 171.) II, 157—159.
Prittwitz. Zie Preswitz.
Privy council. Zie Council.
Prot, luitenant-kolonel, commandant van Hasselt. IV, 197.
Pruisen. III, 40, 45.
Puas, Don. II, 584.
Puftegro. I, 435.
Puisars. (Jacques Louis, markies van, zoon van den markies van Thouars. Zie Fruin op Droste, laatste pagina.) Kolonel. I, 81, 83, 152. II, 10, 43, 71, 330, 451, 466, 569.
„ Mme. (Catharina Villiers, zuster van Betty, vrouw van den vorige. Zie Gids 1878 II p. 47.) I, 190, 195, 210, 254, 328, 331, 516, 520. II, 10, 286, 569.
„ broeder van. II, 330, 451.
Pulteney. Zie Poultney.
Pumeront, plaatsje bij Mons. IV, 86.
Pusterle. IV, 247, 248. II, 373.
Put, de, bij Brielle. I, 5. II, 279, 280, 282, 306, 430, 543.
Putman, mevrouw. (Adriana Verburg. Geb. 1662, getrouwd met den twintig jaar ouderen Gerard Jansz. Putmans, baljuw van Delft. Zie Chr. H. VIII p. 105.) IV, 132(?). I, 408, 506. II, 37, 239, 385.
Putney. I, 90.
Putten, kapitein Van der. (Denkelijk de latere vice-admiraal Van Putten. Zie Fruin op Droste p. 449.) III, 75.
Puy, Du, trouwt te Genève. III, 153.
„ „ (Charles, Lépinasse, refugié, 12 Mei 1692 benoemd tot ingenieur-generaal. Zie Chr. H. IX p. 53.) II, 40, 106, 260, 264, 413, 414, 425, 503.
„ „ (Misschien Depuy, dienaar van den hertog van York, later Jacobus den Tweede. Zie Krämer, Maria II Stuart p. 66, Strickland V p. 396.) I, 68, 308.
„ „ minister van Luik. II, 409, 412, (= Du Pré? Zie aldaar.)
Pyle, Mylady. I, 37.

Pijnenburg, huis bij Den Haag. III, 75.
Pijper, majoor. I, 313. II, 65, 67, 404, 628.
„ officier. IV, 126.
„ de oudste. (= een der vorigen?) II, 94.

Q.

Quare, Daniel, horlogemaker te Londen. I, 372. II, 436, 447, 458, 471.
Quentin, St. IV, 264, 266, 267.
Quérouaille. Zie Portsmouth, Lady, en Pembroke, gravin van.
Querrebe, nabij Brussel. II, 500.
Quesne, Du. II, 21.
Quesnoy, plaats in Henegouwen. IV, 95.
Quimperlay, plaats in Bretagne. IV, 53.
Quincy, baron de. IV, 102.
Quintijns, St., Lenneken (Linnicke), plaats in Brabant. II, 110, 111, 262, 263.
Quirine. Zie Pieterson.

R.

Raad, Hooge. IV, 236, 241.
„ van State. IV, 171. I, 64, 115, 133, 169, 170, 180, 256, 305, 307, 312, 337, 367, 413, 415, 416, 438, 451, 506, 524. II, 56, 63, 78, 84, 85, 104, 197, 362, 397, 477, 520, 568, 575, 618.
„ van Zijne Hoogheid. IV, 99, 186, 212. I, 174, 180. II, 468.
Raadpensionaris (Fagel?). „Une lettre à la façon du" IV, 73.
Rademaker, (kapitein, die hoopte richter van de Tielerwaard te worden en in 1684, naar het schijnt, betrokken was in questies over den dijk te Zuylichem. Zie Chr. H. VIII, IX passim.) I, 399, 469, 470. II, 53, 120, 127, 129, 224, 249, 309, 371, 410, 595.
Radiets, Mme de. (Denkelijk bedoeld Radretz. Zie aldaar.)
Radretz, De, luitenant-kolonel. I, 471.
„ (?), Mme de, nicht van Dijkveld, weduwe. II, 622.

Rael. III, 104.
Raephorst, mejuffrouw, dochter van Rhijnswoude. I, 433.
Raesfeldt, lid eener commissie voor het onderzoek der rekeningen in de Meyerij. IV, 189.
(„), heer van Twickel, (drost van Twente, getrouwd met Amadea Flodrof, schoonvader van Jacob van Wassenaar-Obdam, op wien Twickel na zijn dood overging. Zie Journaal III p. 58, noot. III, 58. II, 86, schoonvader van Obdam.
Raex, dochter van, gestorven IV, 206.
Rafael. (Raffaelo Santi, de beroemde schilder. Geb. 6 April 1483 te Urbino, † 6 April 1520. Zie Chr. H. VIII p. 242.) III, 97. IV, 78. I, 71, 120, 131, 234, 261, 375, 377, 428. II, 329, 332.
Rakemts, baron. III, 160.
Ramay, vrouwenabdij bij Gumez. IV, 65, 66.
Rambert, Parijzenaar. III, 103.
Rame, Mr. De. III, 88—90, 95, 101, 103, 106, 108, 128—130, 141.
Ramelies. II, 79, 81.
Rammekens. II, 130, 488.
Ramsay, (generaal-majoor, wiens regiment Schotten deel nam aan den tocht van 1688. Zie Trevor II p. 263.) I, 9, 447, 456. II, 41, 224.
Randue, concierge te Windsor (bij Strickland VI p. 159 heet hij Randu.) I, 175. 339. II, 550.
Randwijk, Anna Margaretha van. Zie Snouckaert van Schouwenburg.
„ (Denkelijk Jacob, zoon van Frederik van Randwijk, heer van Rossum. Geb. 1658, † 1697. Zie Chr. H. IX p. 205.) III, 82. I, 399, 437, 498, 500. II, 196, 349, 425, 428.
(„), heer van Rossum. (Denkelijk Frederik, vader van den vorige, rechter te Nijmegen Zie Chr. H. p. 205.) Schoonvader van Marwits I, 264.
Rangoni, Bonifatio, envoyé van Modena. I, 51.
Rantzou, kapitein bij de garde. Gedood IV, 127.
Rapin (Paul de, sieur de Thoyras. Geb. 1661 te Castres, † 1725. Hij was oorspronkelijk advocaat, diende als officier onder Willem den Derde, en werd in 1693 gou-

verneur van de kinderen van Portland. Ook schreef hij eene voortreffelijke geschiedenis van Engeland. Zie Krämer, Maria II Stuart p. 288.) I, 290. Kapitein bij de garde II, 262, 523.
Rapperies, De. I, 354.
Rasch, graaf. Door Villahermosa naar Willem den Derde gezonden IV, 33, 54, 146.
Rasibus, hotelhouder te Avignon. III, 132, 133.
Ratcliff, Lady, dochter van Karel den Tweede. I, 427.
Ratenau, plaats in Brandenburg. III, 33.
Raulé (denkelijk Benjamin, uit Vlissingen, dien de keurvorst van Brandenburg placht te raadplegen in handelszaken. Zie Fruin op Droste p. 449.) Zoon van I, 100, trouwt met mej. Junius 196.
Ravens, pensionaris van Leiden, zoon van. II, 271.
Raye. Zie Breuckelerweerdt.
Rebenclaw, envoyé van Denemarken (uit den tekst zou men opmaken dat R. envoyé was in Den Haag, maar daar geen Deensch gezant van dien naam omtrent het jaar 1691 te vinden is, zal hij waarschijnlijk gezant in Engeland zijn geweest.) I, 403.
Rechteren (rijksgraaf Adolf Hendrik van, heer van Almeloo, zoon van Jochem Adolph van Rechteren tot Rechteren en Margreet van Haersolte. Geb. 1657, † 2 Maart 1731, lid der ridderschap van Overijsel en van de Staten-Generaal, Gedeputeerde te velde, bekend diplomaat, drost van Salland. Zie v. d. Aa.) II, 200.
„ (Johan Zeger van, kolonel bij de cavallerie, broeder van den vorige, stichter van den tak Rechteren—Limpurg.) I, 131, 290. II, 226, 483, 565, 568.
Reck, majoor van Zuylestein. I, 6, 56, 175.
Recke, plaats tusschen Lingen en Osnabrück. III, 7.
Reddingh, gevecht te, in het Z. van Engeland. I, 41, 42, 44.
Reeck, baron de, door Willem den Derde naar Gulik en Berg gezonden. IV, 106.
Reede-Amerongen (Godard Adriaan van R. vrijheer van A., zoon van Godard van R. en Anna

van den Boetselaer, vader van Reede-Ginkel. Geb. 1621, † 9 Oct. 1691, lid der Ridderschap van Utrecht, gezant in Spanje, Brandenburg en Denemarken, waar hij stierf. Zie Chr. H. III p. 145 en v. d. Aa.) IV, 119, 187, 189. III, 34—36. I, 242, 434, 504.

Reede-Amerongen, mevrouw van. (Margaretha, dochter van George Turnor en Elisabeth Salome van Meetkerken, vrouw van den vorige. Zie Rietstap, Wapenboek.) II, 610.

„ -Ginkel (Godert van R. heer van G., zoon van de vorigen, † Febr. 1705, veldmaarschalk, sinds 1692 graaf van Athlone. Zie Chr. H. IV en Gids 1878 II p. 52.) IV, 17, 23, 49, 56. 65, 66, 72, 93, 119, 165—167, 185, 189, 190, 247. Vergezelt Willem den Derde op zijne reis naar de Duitsche vorsten III, 5, 6, 10, 23, 51, 59, 63, 73. I, 7, 8, 19, 62, 84, naar Ierland 115, 139, 151, 245, 246, 255, 256, 260, 264, naijverig op Schomberg 273, naar Ierland 287, 288, 302, 306, 307, 312, 354, 410, 453, 464, overwinning behaald door 470, 499, nieuw succes in Ierland 504, beloonigen voor 519, uit Ierland terug 528. II, 4, 6—8, 12, 20, 25—29, 38, 45, 58, 62, 76, 77, 79, 85, 90, 93, 96, 120, 122, 148, 220, 221, 242, 254, 271, 272, 285, 304, 362, 368, 376, 389, 394—396, 410, 430, 507, 579, 595, 602, 604, 610—613, 624.

„ „ vrouwe van (Ursula Philippota van Raesveld, vrouwe van Middagten, 1666 getrouwd met den vorige.) I, 499.

„ „ Agnes van, dochter van de vorigen. (Ook vermeld in den Gelderschen Volks-almanak 1875 p. 93.) II, 610.

„ „ (Frederik Christiaan van, oudste broeder van Agnes, luitenant-generaal bij de cavallerie, gouverneur van Sluis, heer van Agrim. Geb. 1668 of 1669, † 15 Aug. 1719, schoonzoon

van Zuylestein, sinds 1701 lid der Ridderschap van Utrecht. Zie v. d. Aa.) II, 254.
Reede-Ginkel, tweede zoon van, heer van Middachten (Godard Adriaan, landdrost van de Veluwe, luitenant-opperjagermeester van Gelderland, ridder der Duitsche Orde. † 1 Mei 1720. Zie Geld. Volksalmanak 1875 p. 77.) I, 59. II, 85.
„ „ zoon van. Geb. 1680 (Agrim en Middachten hadden nog drie broeders: 1° Reynhard, ridder der Maltheser-orde, commandeur te Werden, generaal-majoor bij de ruiterij, gouverneur van Venlo, kanunnik van den Dom; 2° Jacob, kapitein ter zee, ongehuwd, † Aug. 1724. 3° Willem, kapitein bij de infanterie, gesneuveld 23 Aug. 1706 voor Meenen. Zie Geld. Volksalmanak 1875 p. 77. Daar er twaalf jaar verschil in leeftijd is tusschen den bedoelde en zijn oudsten broeder, zal het wel Willem, de jongste, zijn, van wien Huygens hier spreekt.) II, 611.
(„ -Renswoude, Frederik baron van) heer van Lier (luitenant-kolonel bij de infanterie, getrouwd met Clara Elisabeth van der Myle. Zie Gids 1878, II p. 49. Uit Huygens' Journaal blijkt, dat hij tijdens zijn verblijf in Engeland getrouwd was; is dus, zooals in De Gids t. a. p. vermeld wordt, zijne eerste vrouw vóór dien tijd gestorven, dan moet hij op nieuw in het huwelijk zijn getreden.) IV, 28—30, 42, 161, 175. I, 126, 172, 183, 208, 217, 222, 227, 229, 233, 235, 237, 239, 241, 244, 249, 252, 257, 263, 264, 267, 269, 275, 281, 322, 324, 326—329, 332, 333, 336, 344, 349, 352, 357—359, 362, 365, 368, 369, 371, 372, 374, 375, 377, 379, 380, 382, 385, 387—390, 422, 427, 428, 509, 519, 521, 530. II, 2—4, 7, 15, 19, 27, 31, 106, 116, 119, 143, 144, 146, 148, 152, 155, 158,

163, 165, 168, 169, 174—176, 178, 184—186, 188, 231, 250, 254, 260, 272, 286, 291, 300, 315, 429, 439, 452, 457, 468, 478, 486, 487, 541.

(Reede-Renswoude, mevrouw van) vrouwe van de Lier. I, 264, 327, 328, 382, 388, 515, 518, 519, 521. II, 2, 165.

(„ „ freule van, eenige) dochter van Lier (getrouwd met Van der Does van Noordwijk). I, 264, 328, 388, 515, 518, 521. II, 2, 178, 179, 181.

(„)-Rhijnswoude, (Johan, baron van Reede van R. zoon van Gerard en Machteld van Diest. Geb. 1593, † 1682. Zie Chr. H. VIII p. 136.) IV, 42, 107. Gestorven I, 114, schoonvader van Latmer 433.

(„) „ Jr. (denkelijk een der acht kinderen van den vorige. Den 5en Dec. 1681 was met Rhijnswoude beleend Frederik Adriaan van Reede van Emmikhuysen. Zie Utrechtsch Heereboekje 1713.) I, 114.

(„) „ dochter van. Zie Raephorst, mejufrouw.

(„), heer van Nederhorst, vaders broeder van Lier (in 1628 was heer van Nederhorst Godard van Rheede. Zie Tegenw. Staat XXII p. 128.) II, 187.

„ dochter van den heer Van, die in Indië was gestorven. II, 302, 303.

Refuge, markies. IV, 164, 191.

„ chevalier de, broeder van den vorige. IV, 191.

Regensburg. I, 468.

Reigersberghe (Jan: zie Chr. H. VIII p. 301), lid van de admiraliteit van Amsterdam. I, 436.

Reine-mère. (Anna van Oostenrijk, moeder van Lodewijk den Veertiende.) III, 106, 119.

Reis, schilder. II, 178, 179.

Rekenkamer. I, 95, 105, 114, 115, 172. II, 220, 425, 429, 484.

Remmich, plaats in het land van Keulen. IV, 13—16.
Remy, Mrs., weduwe van een schilder uit Brabant. I, 240, 242, 366.
Renaerd, „commissaire de la guerre" te Parijs. III, 93, 94, 103.
Renaldi, alias Lloyd. Zie Lloyd.
Renatus, koning van Sicilië. III, 114.
Renel, St., plaats in Brabant. IV, 96, 109.
Renes, heer van de Poll. I, 437.
Reness, gouverneur van Huy. II, 245.
Rennela, Lord. I, 263. II, 480, 576.
Renssens, kapitein. I, 450. Gestorven (denkelijk maakte Huygens uit het feit, dat een ander zijne compagnie kreeg, ten onrechte op, dat hij dood was, want hij komt later nog voor als levend, maar gecasseerd) II, 211, 235.
„ broeder van den vorige. II, 259.
Renswoude. Zie Reede.
Repelaer, burgemeester van Dordt. I, 259, 261, 263, 265.
Repkin (Räpkin), kapitein. IV, 207, 254.
Republiek der Vereenigde Nederlanden. Zie Staat.
Resche, schrijver van een pasquil tegen Borselen. IV, 222.
Reus, graaf. IV, 70, 138, 166, 207, 211. III, 22, 26, 47.
„ gravin. III, 47.
Reveillon, commandant van het garnizoen te Bonn. IV, 20.
Reverchon (Reverchen), reisgenoot van Huygens. III, 92, 127, 134, 135, 139.
Revez, dorp bij Charleroi. IV, 199.
Reyne, Le, te Londen. II, 142.
Rheede. Zie Reede.
Rheimbach. IV, 17.
Rhenen. III, 84. Nominatie te I, 245. II, 538.
Rhône, de. III, 126—128, 133, 135, 145—147.
Rhijnenburg. Zie Pauw, Johan.
„ oudste broeder van, heer van de Horst. II, 232, gestorven 233, 342.
Rhijnfeld. II, 163.

Rhijngraaf, (Frederik Magnus, graaf van Salm, gouverneur van Maastricht, † 1673, of diens zoon Karel.) I, 132.
„ (Karel Florentijn, zoon van den vorige, † 4 Sept. 1676 bij het beleg van Maastricht, waarvan hij gouverneur zou worden, luitenant-generaal bij de cavallerie. Zie Chr. H. VII p. 200.) IV, 4, 9, 10, 12—16, 22, 24, 27, 38, 46, 56, 61—63, 72, 79, 80, 89—92, 112, 114, 115, 117, 126, 128, 129, 132, 134, 180. I, 191.
„ de jonge. (Zoon van den vorige.) I, 140, 485, 488. II, 89, 284, 352, 353, 384.
Rhijngravin. (Denkelijk de weduwe van Karel Florentijn, zelf eene gravin van Hoogstraeten en Rennenberg uit het huis Lalaing. Zie Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande p. 59, 60.) II, 384.
Rhijnswoude. Zie Reede-Rhijnswoude Jr.
Richardson, jong schilder te Londen. II, 332.
„ kapitein (directeur van Newgate, die de hem toevertrouwde dieven 's nachts uit stelen zond, o.a. in de appartementen der Koningin. Zie Strickland VI p. 26.) II, 169.
Richelieu (Armand Jean du Plessis, duc de, derde zoon van François du P. de R. en Suzanne de la Porte. Geb. 5 Sept. 1585, † 4 Dec. 1642, de bekende minister van Lodewijk den Veertiende, stichter der Académie française. Zie Chr. H. II p. 377.) III, 93, 97, 110, 117, de vader van 118, 119, zijn broeder, kardinaal van Lyon 135.
„ het stadje. III, 117—119.
Richman, kapitein. Gecasseerd II, 44.
„ vrouw van kapitein. II, 44, 46.
Richmond, hertog van (natuurlijke zoon van Karel den Tweede en de hertogin van Portsmouth. Zie Doebner p. 97 en Strickland V p. 105.) II, 86, 87, 99, 149, trouwplannen 167, nieuwe hertogin 168.
„ I, 160. II, 450—453, 458, 462, 465, 469, 470, 472, 477, 478, 548, 554, 565, 569—571, 574.

Riedberg, graaf van, hofmeester van den keurvorst van Beieren. I, 408.
Riedesel, baron, adjudant van den graaf van Nassau. IV, 91, 153, 166. I, 426, 455.
Rillaert, plaats bij Leuven. IV, 32.
Rinbourg, weduwe van graaf. Hertrouwt II, 248.
Ringelenbergh, officier. IV, 68, 69.
Rinsy, plaatsje bij St. Denis. III, 107, 108.
Riomal, door Waldeck naar Willem den Derde gezonden. IV, 129.
Rios, Los, uit Antwerpen. IV, 240.
Ripperda (George, heer van Verwolde, president van het Hof van Gelderland, curator der Hoogeschool van Harderwijk, † 1702, zoon van Peter Vincent R. en Anna van Eerde tot Beurse. Zie Chr. H. IX p. 544, Wapenheraut V p. 216.) I, 396.
„ Alis. Zie Caravas, Mme de.
„ (Peter Vincent) tot Vorden (zoon van Maurits Harmen R. en Adriana Sophia van Renesse, ritmeester, † 1692 zonder oir. Zie Wapenheraut V p. 219.) I, 503.
„ Occa Johanna. Zie Steenbock, gravin.
„ (denkelijk Unico, zoon van Willem R. en Alida van Buckhorst, broeder van Mme de Caravas, kolonel te paard, † 1678 kinderloos. Hij werd schuldig geacht aan de overgave van Zwolle aan Munster en Keulen. Zie Wapenheraut V p. 218.) III, 134? IV, 98.
„ van Tweldam (Unico, tot Weldam en Olidam, zoon van Johan R. en Sophia Margaretha van Raesfelt. Geb. 29 Jan. 1647, † 22 April 1709, in 1672 lid van de ridderschap van Overijsel, 1692 drost van Twente. Zie Wapenheraut V p. 217.) III, 59. I, 459. Volle neef van de vrouwe van Obdam II, 86, 121.
„ (hier kunnen bedoeld zijn de zooeven genoemde Unico, of Maurits Harmen R. tot Vorden, scholtus van Zutfen, of diens broeder Adolf Henrick, in 1667 gevolmachtigde voor den vrede van Breda, beiden in 1649 geadmitteerd in de

ridderschap van Zutfen. Wapenheraut V.) III, 134.
Ripperda in 1696 stadhouder van de leenen in de Bommelerwaard. II, 609.
„ van Twickel. (Fout voor Raesfeldt. Zie III p. 58 noot.)
Rive, plaats tusschen Lyon en Grenoble. III, 142.
Rivet, student te Leiden. II, 53, 54, 241, 393.
Robbinson, kapitein. II, 345, 430, 431.
Robecq, prins van. IV, 156.
Robert, prins (Ruprecht van de Paltz, zoon van den winterkoning. Geb. 17 Dec. 1619, † 29 Nov. 1682. Hij ontving zijne militaire opleiding onder Frederik Hendrik, werd hertog van Cumberland en opperbevelhebber van het Engelsche leger, later admiraal, toen „corsaire" in Amerika, eindelijk gouverneur van Windsor. Hij was een niet onbekwaam schei- en werktuigkundige. Zie Chr. H. IV p. 201.) IV, 246.
„ dochter van Prins. I, 244.
„ intendant, doet voorstel tot een wapenstilstand. (Zie ook Fruin Verspr. Geschr. IV p. 381.) IV, 274.
„ Mr., te Parijs. III, 106, 112.
„ Mlle., dochter van den vorige. III, 106, 108, 110.
„ maitre, kok in Den Haag. I, 396.
Robertelli, secretaris van den Franschen gezant in Zwitserland. II, 204.
Roberti, Italiaansch schilder (de vorige? Zie aldaar. Zie ook Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande p. 39.) II, 201, (204?), 209, 250 (? Robert du Pelle du Plessis.)
Robinac, Fransch envoyé in Savoye. I, 289.
Robusti. Zie Tintoretto.
Rocca, baron de, gouverneur van Yperen. IV, 149, 154, 155.
Roccerviere, officier. IV, 212.
Roche, edelman te Goltz, met zijne vrouw en zuster. III, 41.
Roché. IV, 38.
Rochefort, Lady. (= Mevrouw Zuylestein. Zie aldaar.) II, 586.
Rochester (Laurence Hyde, zwager van Jacobus den Tweede, zoon van den kanselier en Frances

Aylesbury, graaf van R., minister van Karel den Tweede, thesaurier, onder Jacobus den Tweede afgezet omdat hij niet Katholiek wil worden, kiest de partij van Willem den Derde en Maria, in 1700 gouverneur-generaal van Ierland. Zie Trevor II p. 401, en over zijn verblijf in Holland in 1678 Trevor I p. 152.) IV, 205, 220—223, 243. I, 34, 40, 269, 428, 512. II, 180.
Rochester, de stad. I, 51—53, 56.
Rockwood, brigadier. II, 583.
Rocroy. IV, 201.
Roders. Zie Rogiers.
Rodez, cavalier, betaalmeester-generaal in de Zuidelijke Nederlanden, vader van baron de Limale. IV, 63.
Roer, de. IV, 34, 41, 64, 74.
Roermond. IV, 24—26, 32—36, 59, 64, 67, 105, 106, 110, 119, 188, 195, 258. I, 450. II, 40.
Roesenburgh (denkelijk bedoeld Baersenburgh. Zie aldaar.) I, 145.
Roeulx, mejuffrouw, getrouwd met een graaf van Nassau. IV, 265.
Roeux, een riviertje? IV, 269.
„ (Roeles.) IV, 270, 275.
Roger, Dominicaner monnik, spion. II, 374.
Roggel, dorpje in Limburg. IV, 9, 10.
Rogiers, uit Rotterdam. II, 256 (Roders), 257, 364.
Rogon. IV, 113.
Rohan, het graf van den hertog van. III, 146.
„ kapitein. IV, 52. Commandant van Geertruidenberg I, 298.
Rollant. III, 116.
Rolle, dorpje bij Genève. III, 158.
Romain, St. III, 140.
Romano, Giulio. Zie Pipi.
Rombo, Sebastiaan del, schilder. II, 542.
Rome. IV, 94, 95. I, 317, 517, 518. II, 60, 210, 267.
Romer, Is., ingenieur. II, 440.
„ „ (de vorige?) I, 223, 227, 229, 230.
„ in Deenschen dienst geweest. I, 128.

Romer, juffrouwen, zusters van den vorige. I, 128.
Römer, artillerie-officier. I, 131, 199, 225, 226. II, 288.
Romeyn de Hoogh. Zie Hoogh.
Romf. Zie Rumpf.
Romswinkel (Misschien de agent van Brandenburg te Amsterdam. Zie Fruin op Droste p. 451.) IV, 73, 252.
„ raadsheer. II, 45, 424, 425, 428.
Ronjet (Ronjat), chirurgijn, die in 1702 het sleutelbeen van Willem den Derde zette. Zie Trevor II p. 451.) II, 407.
Ronquillo, Spaansch gezant in Engeland. I, 10, 45, 159, 264, 333, 334, 377, 424.
Rons de Marsilly, betrokken in een aanslag op Lodewijk den Veertiende. IV, 228.
Ronssen. II, 400, 401.
Roodt (Rood, Root). I, 199, 200, 235, 244 (? Roos), 252, 358, 359, 376. II, 40, 46, 527.
Rooke. (Engelsch admiraal. Zie Trevor II p. 109, 213, 426.) II, 227, 485.
Roomans, architect. I, 252.
Roon. IV, 258.
Roos. Zie Rose.
„ (bedoeld Roodt? Zie aldaar.) I, 244.
Roosande. Zie Wassenaar.
Roosbeeck, kasteel in Zuid-Nederland. II, 363, 365, 374, 377, 380, 381.
„ vrouwe van. II, 377.
Rooseboom, de president. (Mr. Huybert, heer van Grevelsvecht, president van het Hof van Holland. Geb. 14 Febr. 1634, † 4 Oct. 1722. Zie Catalogus van het Stedelijk Museum te Haarlem, waar zijn portret aanwezig is.) IV, 5, 34, 48, 57, 63, 100, 110, 140, 173, 180, 185, 186 (?), 187—189, 197, 218. I, 128 (?). II, 92, 98, 112, 118, 121.
„ vrouw van den president. Zie Backer.
„ de fiscaal van den krijgsraad. (Frederik, jongere broeder van Huybert.) IV, 5, 7, 10, 32, 35, 45, 48—50, 52, 56, 58, 63, 72, 81, 82,

84, 85, 87, 89—91, 93, 96, 98, 103, 140, 163, 168, 170, 175, 179—181, 184, 186—190, 197—200, 204, 213, 215—219, 222, 223, 236, 238, 240, 241, 247. III, 20, 86. I, 3, 8, 12, 18, 21, 29, 40, 49, 57, 58, 62, 64, 68, 70, 72, 75, 79, 93, 94, 96, 100—104, 111, 116, 117, 124, 130, 137, 169, 182, 189, 200, 204—206, 211, 216, 221, 222, 226, 230, 233, 235, 236, 239, 275—277, 280—283, 286—288, 290, 291, 296, 297, 302, 311—314, 316—321, 325, 326, 330—332, 336, broeder van Symen 342, 346, 347, 357, 368, 372, 379, 386, 387, 427—429, 449, 454, 466. II, 34, 37, 64, 67, 104—107, 113, 138, 163, 273, 355, 356, 388, 394.

Rooseboom, Symen, broeder van de vorigen, gecasseerd als fiscaal van den krijgsraad van Holland, IV, 186(?). I, 341, 342. II, 507.

„ (Het is niet zeker welke van de drie broeders bedoeld is.) IV, 21.

„ de oude procureur, vroeger bode van Aarlanderveen. (Denkelijk de vader van Huybert, Frederik en Symen.) I, 434, 435.

„ mejuffrouw. I, 321, 325.

Roosemale (Dominicus van, Prinsgezind lid van de Rotterdamsche vroedschap sinds 1672, † 31 Aug. 1689. Zie Chr. H. IX p. 335.) I, 174.

Roosendael, advocaat. I, 528. II, 619.

„ Zie Arnhem, Johan van.

Root. Zie Roodt.

„ mejuffrouw. II, 188, 198.

Roovere, De, krijgt zitting in de Staten-Generaal. II, 204.

Rooyenhuysen. IV, 232, 233.

Ros, mevrouw. I, 259.

Rosa. IV, 57, 58.

„ baljuw van Den Haag. Gestorven I, 85.

„ te Utrecht. III, 72.

Roscommon, Lady. (Isabella, gravin van R. was tegenwoordig bij de geboorte van den prins van Wales en werd peet over een dochtertje van prinses Anna. Zie Strickland V p. 68, 465.) II, 578.

Rose, schilder of kunstkooper, schoonzoon van den dwerg Gibson. II, 109, 331, 458—460, 467, 470, 478, 479, 572, 580.
„ vaandrig bij de garde. Gecasseerd IV, 197.
Rosef. IV, 26.
Rosendael, plaats in Brabant. IV, 3—6, 28, 30, 78, 79, 258, 259.
Roses, plaats in Catalonië. II, 220.
Roset, familie, te Genève. III, 152, 153, 156, 157, 159—161.
Rosne (Rhône?) III, 158.
Rossenarrow, vlakte in Ierland. I, 309, 310.
Rosso, De, schilder. IV, 178, 238.
Rossum, heer van. Zie Randwijk.
„ Jr. (= Randwijk?) I, 60.
Rothé. IV, 159, 163.
Rottenhammer. Zie Rottenkamer.
Rottenkamer. (Johan, schilder. Geb. 1564 te München, † 1623 te Augsburg. Zie Chr. H. III p. 172.) IV, 101.
Rotterdam. III, 87, 113. IV, 3, 28, 31, 45, 75, 78, 143, 157, 168, 194, 226, 234, 255. III, 82. I, 3, 4, 6, 11, 17, 42, 79, 174, 226, 301, 346, 353, 384, 397, 404, 410, 426, 428, 494. II, 54, 83, 130, 166, 252, 256, 271, 281—283, 291—293, 307, 344, 351, electie te 355, 364, 420, 421, 434, 485, 487, 533, 584, 589, 591, 629.
„ admiraliteit van. I, 357. II, 172.
Rottermondt. I, 122. II, 413, 441, 575.
Rottkirchen, Margaretha van. Zie Bernsau, mevrouw.
„ burgemeester van Keulen. (Huygens noemt hem Potkirchen.) I, 8.
Rouaan. III, 125.
Rougemaison, bij Namen. II, 517, 518, 528.
Roussal. II, 284.
Rousseau (Jacques, schilder. Geb. 1630 te Parijs, † 16 Dec. 1693, leerling van Lebrun, lid der Académie, na 1685 als refugié te Londen. Zie Chr. H. IX p. 208.) I, 73, 365, 366.
Rousselaer, plaats in Vlaanderen. II, 234, 402, 406, 407, 410, 420, 421, 490, 491, 497, 503.

„Roussillon, markies van", bijnaam van Zeger van Soutelande. I, 7.
Roussy, Mlle de. III, 67.
Rouwenberg, bij Kleef. III, 84, 85.
Rouwgraaf (Karel Maurits, zoon van den keurvorst Karel Lodewijk van de Paltz en van gravin Von Degenfeld. Zie Doebner p. 68 en Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande p. 71.) I, 270.
Row, Sr. Robert. I, 142.
„ aanzienlijk Engelsch officier. II, 606.
„ beschuldigd van valsch spelen. I, 33.
„ dochter van Sr. Robert. I, 142, 147, 149.
„ Mrs., weduwe van Sr. Robert. I, 142, 154, 156, 188, 202, 511.
„ neef van Mrs. I, 202.
Roy, De, predikant. IV, 19, 26.
Roye, graaf van (denkelijk Philippe de, geboren te Calais, officier in het Statenleger, 1659 ingeschreven als lid der Waalsche gemeente te Leiden. Zie Chr. H. III p. 211.) III, 67, 81.
„ Mlle., zuster van Masson. II, 167.
„ plaatsje bij Peronne. IV, 98. III, 92.
Royen, Van, met vrouw en zoon. II, 131.
Rubbens (Petrus Paulus, de beroemde schilder, zoon van den Antwerpschen raadsheer Jan R. en van Maria Pypeling. Geb. 28 Juni 1577 te Siegen, † 30 Mei 1640 te Antwerpen.) III, 108. IV, 175, 178, 238. III, 35, 38. II, 414, 629.
Ruel, bij Parijs. III, 103.
Rumpf, de dokter der familie Huygens. (Zijne familie was met den winterkoning naar Holland gekomen en genoot groote gunst van het huis Oranje. Rumpf was lijfarts van Amalia van Solms en werd ook wel voor diplomatieke zendingen gebruikt. Zie Fruin Verspr. Geschr. IV, 353, V, 17.) IV, 38, 47, 87, 98, 99, 134, 140—142, 172. II, 390.
„ (Christiaan, zoon van den vorige. Geb. 1630, † 1706, resident te Stockholm, later secretaris van de ambassade te Parijs. Zie Fruin op Droste p. 318, Chr. H. V p. 364.) II, 390.

Rumpf, zoon van den vorige. II, 390.
„ mejuffrouw, zuster van mevrouw Harel. II, 28, 275 (?), 566, 585, 586.
Runnickhuysen. I, 182, gesneuveld aan de Boyne 297.
„ mevrouw. I, 144, 156, 189, 217, 506, 507. II, 33, 52, 137, 272, 273, 284, 288, 299, 304, 535.
Rupelmonde. IV, 234.
Rusland. (Zie ook Moscovië.) III, 79. I, 495.
„ resident van Holland in. Zie Keller.
Russell, (Edward, vierde zoon van Francis Lord R., earl of Bedford, en Catharine Bridges, dochter van Lord Chandos. Zie Burke, Peerage.) I, 23.
„ (Edward, zoon van Edward, fourth earl of Bedford en Penelope Hill of Hillsborough. Geb. 1653, † 1727, sinds 1697 earl Orford, admiraal. Zie Burke, Peerage en Nat. Biogr.) I, 5, 13, 23, 24, 245. II, 68, 155, 331, 392, 512.
„ William. Zie Bedford.
„ Lord. I, 208.
„ Mylady (denkelijk Lady Rachel R., vrouw van William Cavendish, duke of Devonshire, dochter van den Russell, die ter dood gebracht was. Zie Strickland V, VI passim.) I, 366.
Ruth, St. (maarschalk, aanvoerder der troepen van Jacobus den Tweede in Ierland, Franschman, gesneuveld bij Agrim in 1691. Zie Trevor II p. 133, 154, 156. d'Arcy II p. 192.) I, 464, 470.
Ruvigny, Fransch ambassadeur in Engeland. IV, 229.
„ (ijverig Protestantsch Franschman, meermalen gebruikt voor politieke zendingen naar Engeland: zie Gids 1878, II p. 4; of de markies de Rouvigny, generaal-majoor: zie Trevor II p. 151.) I, 456. II, 4, 15, 29, 104, is Lord Galloway 234. (Zie ook op Galloway.)
Ruynen, heer van, drossaard van Drente. IV, 65.
Ruysch, Jhr. Pieter, lid der Staten van Utrecht. IV, 42, 76, 181. I, 499.
„ (Lid eener aanzienlijke regentenfamilie te Dordt. Zie Balen, Dordt.) II, 543.

Ruysch, mevrouw. (Misschien de weduwe van Johannes Ruysch, professor te Utrecht, † 1690. Zie Chr. H. V p. 202.) II, 248, 249.

(Ruytenburg, Jan van), heer van Vlaardingen. († 21 Febr. 1719, getrouwd met Catharina van der Nisse, uit Zeeland. Hij was officier, later gecommitteerde ter admiraliteit van Zeeland. Zie Chr. H. III p. 170.) I, 507. II, 604.

„ dochter van den vorige. I, 260(?), 507.

„ mejuffrouw (= de vorige?) II, 184.

„ „ (dochter van Albartus v. R. en Emilia van Nassau-Beverweert, die eene zuster van Ouwerkerk was. Zij trouwde met graaf Cholmondeley. Zie Gids 1878 II p. 28 en Chr. H. IV p. 397.) I, 200, 323, 530. II, 162, 167, 235, 329.

Ruyter. (Michiel Adriaansz., de beroemde admiraal. Geb. 24 Maart 1607, † 29 April 1676. Zie Chr. H. V p. 435.) IV, 53, 98, 99.

Ruyven, heer van. Zie Wassenaar.

„ Van. (Dirk, agent van Willem Frederik, stadhouder van Friesland, wien hij met behulp van De Witt's klerk, Van Messen, mededeelingen verschafte omtrent de secrete resolutiën der Staten van Holland. Hij werd in 1655 betrapt en vluchtte naar Friesland, waar hij een pensioen kreeg van den koning van Engeland. In 1666 werd hij door het Hof van Friesland ter dood veroordeeld, maar hij ontsnapte. Zie Chr. H. I p. 347.) Zoon van, dokter in Engeland I, 187.

Rijckaert (Andries, broeder van Huygens' vrouw, ongehuwd overleden in Den Haag. Zie Chr. H. III p. 204.) I, 395, 396. II, 195, 271, 297, 301, 589, 590.

„ (Constantia, zuster van den vorige. † 14 Nov. 1673 in Den Haag. Zie Chr. H. III p. 204.) IV, 22.

„ Suzanna. Zie Huygens, vrouw van Constantijn Jr.

„ mevrouw (Constantia Bartolotti van den Heuvel, Huygens' schoonmoeder.) IV, 251, 270. III, 61.

(Rijdt, Jacob, baron van der), heer van Woestwesel. Zie Gids 1878 II p. 46.) I, 179.
Ryly (Ryley), schilder. I, 363. II, 29.
Rylingh (= de vorige?) schilder. I, 71. II, 28, 332, 333.
Rijn, de. IV, 11, 16, overtocht der Franschen over 53, 108. III, 6, 79. II, 38, 147, 216—218, 251—253, 261, 415.
„ „ Boven-. II, 603.
„ „ Neder-. II, 538.
Rijnberk. IV, 48, 169. I, 7, 8, 91, 133.
Rijnenburg. Zie Rhijnenburg.
Rijsbergen, plaatsje bij Breda. IV, 244.
Rijsenburg. (Jhr. Jacob van Rijsenburg, 1671 beleend met R. Zie de leenregisters van het Sticht.) IV, 26.
Rijssel. IV, 94, 162, 182, 185. II, 113, 389.
Rijswijk, huis te. II, 188.
„ heer van. Zie Duyn, Nicolaas van der.

S.

S...., le. (Wien Huygens met deze letter aanduidt, blijkt niet.) III, 4.
S. (Suzanna, de voornaam van Huygens' vrouw?) II, 1, 323, 451, 509.
(Saarbrück, Wolrath of Ulrich) graaf van Nassau- (die ook in de correspondentie tusschen Willem den Derde en Waldeck eenvoudig „comte de Nassau" wordt genoemd. Zie P. L. Muller, Waldeck, passim. Hij was een zoon van Willem Lodewijk van N.-S., werd veldmaarschalk en stierf in 1702. Zie Bijdr. en Meded. XIX p. 103.) IV, 6, 11, 31, 39, 40, 51, 89, 91, 96, 104, 138, 151, 153, 160, van verraad beticht 162, 166, 200, 202, 207, 259, 265, 269. III, 11, 16, 41, 48. I, 8, 25, 47, 64, 98, 133, 135, 239, 344, 457, 458, 464, 483. II, 6, 7, 39, 65, 197, 199, 212, 238, 245, 246, 261, 376, 568, 575, 579, 593, 594, 596, 611.
„ prinses van Nassau-. II, 262.

Sackville. Zie Dorset.
Saen, Van der (Willem, zie Fruin op Droste p. 319.) I, 363
Sage, Le, wijnkooper te Londen. II, 151, 289, 579.
„ „ broeder van den vorige, handelaar in pelswerken in Den Haag. II, 289.
„ „ III, 72. II, 499.
Saksen, keurvorst van. (Johan George de Derde, geb. 1647, † 2 Sept. 1691, een zoon van Johan George den Tweede en Johanna van Sayn. Zie Chr. H. I p. 274.) I, 193, 247, 328, 369, 460.
„ keurvorst van. (Johan George de Vierde, † 27 April 1694. Zie Doebner p. 106, 112.) II, 194.
„ keurvorst van. (Frederik August, 1694 keurvorst, 1697 koning van Polen. Zie over hem en den vorige ook Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande.) II, 415, 417, 418, 584, 585.
„ envoyé van. (Zie ook Gersdorff.) I, 460. II, 194.
„ -Gotha (de hertog van, een schoonzoon van Waldeck. Zie Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande p. 51.) II, 110.
„ -Lunenburg, hertog van. I, 193, 238.
„ -Meiningen, prins van. II, 367, 372, 395, 396.
Salenger, mejuffrouw. IV, 175. III, 84. I, 460. II, 137, 288.
Saligny. I, 182, 258, 368.
Salinas, don Bernardo de. (Spaansch gezant in Engeland. Zie Trevor I p. 137.) IV, 3, 18, 106, 171, 220.
Salisbury, bisschop van. Zie Ward en Burnet.
„ kanselier van den bisschop van. I, 36.
„ gouverneur van. I, 25.
„ luitenant-kolonel. IV, 123.
„ de stad. I, 19, 23, 27—29, 34—37.
Salis(ch) (Ernst Willem von, in 1695 als generaal-majoor voor Namen, in 1702 luitenant-generaal van de infanterie en gouverneur van Breda. Zie Trevor II p. 264 en Bijdr. en Meded. XIX p. 107.) II, 107 (? Sallick), 265, 502.
Salland, drost van, een lid der familie Bentinck. II, 245.
„ het drostschap van. II, 121, 245.
Sallick = Salisch? Zie aldaar.
Salm. Zie Rhijngraaf.

Salmslagh, mejuffrouw, nicht van gravin Flodrof. III, 5.
Salomon. II, 85, 261, 262.
Saltines, abdij van, bij Namen. II, 526, 527.
Saltun. Huygens ontmoet hem te Genève III, 158.
Sam, kapitein ter zee. I, 6, 127 (? Zum), 376.
Sambre, de. IV, 201—203, 205, 206, 209, 213, 215. I, 462, 463, 484, 485. II, 78, 81, 87, 358—360, 502, 517, 519, 523, 528.
Samme, riviertje. I, 487.
Samson (een van de vier Sansons, die achtereenvolgens geografen van den Franschen koning waren, nl. Nicolaas, geb. 31 Dec. 1600 † 7 Juli 1667 en diens drie zoons Nicolaas geb. 1626, † 17 Aug. 1708, Adriaan † 7 Sept. 1708, Willem † 16 Mei 1703. De beide laatsten stichtten de firma Sanson, welke later overging op hunnen neef Pierre Moulart. Zie Chr. H. III p. 205.) II, 285, 510.
Sancroft, aartsbisschop van Canterbury († 23 Nov. 1693. Zie Strickland VI p. 110.) I, 104, 117, 194.
Sandenburg, heer van. Zie Amerongen, Borre van.
Sanders, kapitein. I, 184.
„ weduwe van kapitein, zuster van mevrouw Jonckheer, eene nicht van Dijkveld. I, 213, 239, 256.
„ kapitein (niet de man van de vorige.) II, 344.
Sandrart, majoor, commandant van Deventer. III, 4, 59, 60.
Sanson. Zie Samson.
Santen, Van, uit Delft. II, 544.
„ de familie Van, te Orange. (v. S. was luitenant van het garnizoen te Orange onder den gouverneur Frederik van Dhona. Zie Chr. H. IV p. 193.) III, 129—131, 133, 134.
Santhoven, dorp bij Westwezel. IV, 6, 7.
Santi, Bartolo, schilder. I, 84.
Saone, de. III, 134.
Sara, dienstbode in het leger. II, 393, 394, 544, 612, 613, 619, 622.
Saracenen. IV, 275.
Sarrasin, syndicus te Genève. III, 156, 157.
Sarsfield (kolonel, zoon van een lid van het Iersche Lagerhuis en van Anna O'Moore, na Jacobus' vertrek uit Ier-

land in 1690 feitelijk de aanvoerder van diens troepen, wat in naam Berwick was. Hij was dapper en zeer populair en werd verheven tot earl of Lucan. Zie d'Arcy II p. 188, 189.) I, 326, 410, 504, 529.
Sart, gravin du, te Brussel. II, 101.
Sas. IV, 53, 54 (? as), 55, 78, 113, krijgt kennis van een aanslag tegen Willem den Derde 155—158, 162, 170, 181, 182, 189. I, 287, 436, secretaris 508. II, 77, 146, secretaris 284—286, 428.
„ dochter van. IV, 218. I, 287. II, 77.
„ zoon van. I, 436.
„ -van-Gent. IV, 157, 158, 162, 163, 189. II, 90, 110, 130, 421, 488.
„ van Strijen. IV, 5, 28, 226, 255. I, 493. II, 130.
Sassem, huis der prinses van Portugal bij. II, 145, 300.
Sau, plaatsje bij Douay. IV, 93.
Saumaise, officier. I, 79, 121, 127, 162, 235, 251, 263, 320, 340, 351, 355, 356, 412, 417, 444—446, 453, 455, 461, 472. II, 196, 425, 499, 500, 530.
Saumur, le petit, de beste kaatser van Frankrijk. III, 108.
„ stad in Frankrijk. III, 114, 116, 119.
Saunders, kapitein van het jacht Henriette. I, 430.
Sautijn. III, 78.
Sauvage. II, 288.
Sauvé, St., plaats bij Valencienes. IV, 93.
Sauvetat, De la, majoor. IV, 143.
Savage, Richard. Zie Colchester.
Savants, kasteel bij Mechelen. IV, 80.
Savel, De, te Brussel. II, 101.
Savoye, Eugenius van. Zie Eugenius.
„ hertog van. (Victor Amadeus, zoon van Karel Emanuel den Tweede van S. en Marie Jeanne Baptiste van Savoye—Nemours, zuster van de koningin van Portugal. Geb. 1666. Hij was lid van de alliantie tegen Lodewijk den Veertiende, maar sloot in 1696 een afzonderlijken vrede met Frankrijk. Zie Villars XXXI, XXXVI en 189.) I, 289, 290, 292, 328, 370, 412, 477, 480. II, 118, 147, 191, 232, 234, 273, 547, 604, 611—613, 615, 617, 620, 621.

Savoye, gezant van den hertog van. (Zie ook De la Tour en Posterne.) I, 51. II, 232.
„ het hertogdom. III, 143, 151.
Sayer, de kleine. (Denkelijk Jan, kamerjonker van Willem den Derde, schoonvader van graaf Albert Dominicus van Limburg-Stirum. Zie Gids 1878 II p. 48.) I, 32, 94, 100, 104, 114, 120, 134, 165, 199, 206, 208, 221, 227, 239, 335, 337, 354, 371, 375, 404, 407, 427, 433, 434, 472, 479, 481, 486, 498—500, 518. II, 3, 6, 7, 18, 23, 26, 39, 91, 99, 116—120, 123, 146, 149, 152, 153, 156, 163, 165, 168, 186, 222, 232, 234, 236, 237, 310, 313, 319, 325, 341, 342, 344, 345, 393, 435, 436, 471, 480, 492, 531, 536, 564 (? Sr. John S.), 597, 602, 606, 613, 616.
„ H. L. M., gewezen kamerjonker der koningin, (ook vermeld bij Strickland VI p. 105 en Trevor II p. 474. Deze was lid van het Parlement van Canterbury.) II, 564.
„ broeder van (= de vorige?) II, 152, 156.
„ moeder van. II, 156.
Scarborough, Lord. (Viscount Lumley, sinds 1689 earl of Sc. Zie Trevor II p. 16, 108.) Zie ook op Lumley. I, 273, 411, 445, 448, 460, 469, 492, 496, 498—500, 502, 512, 522. II, 58, 167, 201, 208, 212, 218, 247, admiraal 345, 346, 556, 579.
Scaston: zie Kaston.
Schack, kolonel. Onderscheidt zich in den slag aan de Boyne I, 298.
Schadé, Anne. I, 109.
„ Jasper. I, 503.
„ Juchen. I, 499.
„ Toontje. Zie Cauw, mevrouw.
„ broeder van Anne. (Jasper? of misschien Willem, vroedschap van Utrecht, † vóór 1726, of wel Dirk Antony S. v. Westrum, heer van Donselaer, advocaat te Utrecht, † 14 Mei 1710. Zie Alg. Ned. Familieblad N. S. XVI, 9—10, p. 434, 436). Edelman bij den Franschen gezant Wassenaar van Sterrenburg III, 66, 72, 73. I, 109, 110.

Schadé. (Denkelijk Willem S. van Westrum, de vader van „Toontje". Zie Chr. H. VIII p. 309.) II, 144.
„ mevrouw. (Denkelijk de vrouw van den vorige, Aemilia van Kinschot. Zie Chr. H. VIII p. 309). Heeft invloed te Utrecht IV, 10. III, 73. I, 499, 502, 503.
Schaep, le petit. IV, 146.
„ jonker (= de vorige?) III, 63.
„ secretaris, uit Amsterdam. II, 131.
Schaephuysen, gouverneur van Suriname. II, 167.
Schaft. I, 109.
Schagen, adjudant van Zuylestein. (Misschien de kapitein bij de infanterie Lodewijk van Schagen van Beieren, graaf van Warfusé. Zie Chr. H. V p. 35.) I, 412.
Scheel, envoyé van Denemarken. II, 77.
Scheellaert. Zie Schellaert.
Scheffer, vrouw van den auditeur, te Londen. II, 555.
Schelde, de. IV, 86, 88, 89, 93, 100, 176, 190, 191. II, 400, 401, 404, 499.
Schellaert, graaf van. IV, 7, 19, 65, 125, 126. III, 85. I, 272, 277, 280, 281. Wil gouverneur van Deventer worden II 51.
Schenck, Overste. (Bedoeld de „Oberschenk" van den Keurvorst.) III, 32, 33.
Schendel, neef van Huygens. III, 102, 114, 115.
Schepers. (Willem Bastiaensz. Geb. 1620, † 1704, reeder, sinds 1673 luitenant-admiraal. Men vindt eene grafkapel voor hem in de Groote Kerk te Rotterdam. Zie v. d. Aa.) I, 6, 12—14, 23, 24, 396. II, 55, 56, 617.
„ de jonge. II, 308.
Schey, vice-admiraal. I, 376, 385, 389—391, 393, 395. II, 36, 43.
Schiedam. IV, 258.
Schieland, heemraden van. II, 433.
Schilde, edelman van den hertog van Cell. III, 27.
Schildere, Elisabeth de. Zie Suerius, Samuel, eerste vrouw van.
Schilders, Adriana (dochter van Pieter, president van den Raad van Brabant, en Johanna Elisabeth Cob-

bault. Zij trouwde met een Schenck van Tautenburg. Zie Chr. H. IV p. 224, VIII p. 200.) IV, 253 (? la cadette"). III, 67.

Schilders, mejuffrouw (Maria Jane, zuster van de vorige, aan tering gestorven den 27en April 1678. Zij was verwant aan Samuel Zuerius door diens huwelijk met Elisabeth Schilders of De Schildere. Zie Chr. H. VIII p. 83, 184.) IV, 184, 244, 245, 248—250.

„ (Pieter), president van den Raad van Brabant, vader van de beide vorigen. I, 64.

„ de oude (= de vorige?) IV, 48.

(Schimmelpenningh, Alexander, van der Ooyen) heer van Engelenburg, hoogschout van Den Bosch, (een van de „ambassadeurs", vermeld in Journaal I, 204, 205.) I, 136, 148, 188, 194, 195, 204, 205, 207. II, 209, gestorven 319.

„ (denkelijk Jacob, van der Ooyen, zoon van Alexander, burgemeester van Zutfen, en van Anna van Appeltharen, Geb. 1652, † 1680, sergeant-majoor. Zie Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande p. 80.) IV, 152.

„ heer van Hunderen (mogelijk Jacob, zoon van Herman S. v. d. O. en Stéphanie van Brienen, geb. 1629, † 13 Jan. 1703, die veel vertrouwen genoot bij Willem den Derde. Zie Chr. VII p. 558.) I, 437. II, 261, 265, 288.

S(ch)lippenbach. (Christoph, baron van, kolonel, later brigadier, in 1706 getrouwd met eene freule van Ittersum. Zie Gids 1878, II p. 50.) I, 476. II, 267, 390.

Schmettaw, envoyé van Brandenburg. I, 506. II, 39, 63, kapitein 239.

Schnitzelaer. Zie Snitzeler.

Schomberg, baron. (Karel van, hertog van Holstein, maarschalk van Frankrijk, zoon van Henri graaf S., geb. 1601, † 6 Juni 1656: zie Chr. H. I

p. 432; — of Armand Frédéric, die eerst in 1689 hertog werd: zie den volgende.) III, 147.

Schomberg, (Armand Frédéric, zoon van Meinhard S. en Anna Dudley, geb. c. 1619, † 11 Juli 1690, maarschalk in Franschen dienst, na 1688 bevelhebber der troepen van Brandenburg in het leger van Willem den Derde, in 1689 genaturaliseerd als Engelschman en tot hertog verheven. Zie Chr. H. VIII p. 136 en Trevor II p. 16.) IV, 90, 118, 130—132, 135. I, 3, 10, 48, 54, 87, 106, 115, 139, 146, 154, 157, 176, 182, 189, 190, 203, 207, 249, 275, 287, 291, 293, 307(?), 329(?), 364, 365.

„ graaf. (Denkelijk graaf Karel S., zoon van den maarschalk, vermeld bij Trevor I p. 277.) I, 273, 311(?), 329(?), 354(?), 364.

„ Meinhard van. (Hertog van Schönberg en Leinster, zoon van Armand Frédéric, als generaal tegenwoordig bij den slag aan de Boyne, waarin zijn vader sneuvelde. Hij trouwde met eene dochter van den Paltzgraaf en gravin Degenfeld. Zie Trevor II p. 112, 113, 217 en Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande p. 71. Volgens Chr. H. IX p. 545 stierf deze Meinhard hertog van S. in 1719, volgens Trevor II p. 217 sneuvelde hij in 1693 in Piemont.) I, 273, 299, 307, 311(?), 317, 329(?), 354(?), 361, 399, 417, 423. II, 162, 193, 273. (Het is niet altijd duidelijk of deze, of de voorgaande bedoeld wordt.)

Schöning. (Generaal Van, den 3en Juli 1692 op bevel des keizers gearresteerd en in de vesting Spielberg opgesloten. Zie Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande p. 28.) I, 182. II, 91.

Schoock (Johannes, predikant te Opynen. Zie over zijn proces tegen de familie Huygens Chr. H. IX p. 530.) I, 362, 528.

Schoof, makelaar te Antwerpen, die de Venus Anadyomene van Rubbens verkoopt aan Willem den Derde, IV, 174.

Schoonenberg (Franciscus van, van afkomst een Portugeesche Jood, buitengewoon gezant van Engeland in Spanje, waar hij na het overlijden van Battier ook de zaken van de Republiek behartigde. Later was hij envoyé te Lissabon, waar hij 1717 aan eene beroerte overleed. Hij wordt ook Belmonte genoemd. Zie Van der Aa en Villars p. 306.) I, 187, 442, 477, 518, 529. II, 60, 62, 80, 196, 230, 402.
Schoonheiden (Schoonheten), heer van. Zie Bentinck.
Schoonhoven, mejuffrouw, getrouwd met Graham. I, 240, 245.
„ pensionaris van. IV, 186.
Schoonouwen. Zie Lokhorst.
Schotland. IV, 244. I, 102, 106, 111, 115, 118, kroon van — opgedragen aan Willem en Maria 128, 131, 149, 157, 162—164, 168, 186, 187, 205, 214, 221, 224, 231, 234, 238, 240, 257, 275, 287, 373, 490, 527. II, 41, 168, 408, 456, 577, 578.
„ conventie van. I, 106.
„ Parlement van. I, 115, 224.
„ gewezen president van de „Sessions" in. I, 111.
„ de nieuwe secretaris van (= Dalrymple? Zie aldaar en op Stairs.) I, 516. II, 454.
„ een Lord uit. I, 353.
Schotte. I, 257, 450.
Schout-bij-nacht, een. I, 508.
Schoute, kapitein Van der, verwant aan Zuylesteyn (die een kleinzoon was van Frederik Hendrik en eene burgemeestersdochter uit Emmerik.) I, 285.
Schouw, het, in de nabijheid van Den Haag. I, 501. II, 131.
Schouwen, land van. II, 346.
Schrasser, mejuffrouw. (Misschien Reiniera, vermeld bij Chr. H. VI p. 123.) Hare moeder is eene zuster van Oudeghein II, 40, 55.
Schretel, gewond voor Maastricht. IV, 121.
Schucking. II, 302.
Schultz (Schutz), beambte aan het Hof van Cell. III, 17, 20, 25.
Schut, schilder te Antwerpen. III, 88.

Schut, vroeger herbergier in Amsterdam. II, 35.
Schutz. Zie Schultz.
„ (Ludwig Justus Sinold), envoyé van Cell. I, 136, 449, 450, 481, 485. II, 39, 118, 191, 238, 247, 354, 374, 379, 417, 439, 510, 556, 558, 559, 623.
Schuyl, schepen van 's Hertogenbosch. III, 18. I, 440, 483.
„ (Wijnand, van Walhorn, getrouwd met Margaretha Bartolotti van den Heuvel en daardoor een neef van Huygens' vrouw, † 1678. Zie Chr. H. VIII p. 115, 135.) IV, 226, 234, 258.
Schuylenburg. (Willem van, secretaris en griffier van den Raad en de Thesaurie van Z. H. Zie Lettr. et Mém. p. 164. Bij Chr. H. IX p. 209 wordt hij Johannes genoemd.) I, 88, 90, 94—96, 98—102, 106—110, 112, 114, 135, 173, 184, 242, 402, 449, 495, 505, 508, 509, 514, 515, 521, 523. II, 39, 54, 55, 82, 137, 145, 202, 203, 231, 283, 328, 373, 423—425, 429, 484, 533, 535, 538, 623.
„ kinderen van. II, 137.
Schweinitz. Zie Sweinitz.
Schwerin (Suerin, Swerin) stookt tweedracht tusschen Holland en Brandenburg. IV, 107, 233, 256. I, 500. II, 547.
„ dochters van. I, 500.
Scilly(-eilanden). I, 76.
Scot (drukker te Londen, die o. a. brieven van den ouden Vossius uitgaf. Zie Chr. H. IX p. 356.) I, 84.
Screversdorf, ontvanger te Keulen. IV, 12.
Scriverius, schrijver van „Laurencrans van Laurens Coster". III, 39.
Sebastiaan, St. IV, 22.
Sedan. IV, 118.
Segers. (Daniel Seghers. Geb. 5 Dec. 1590, † 2 Nov. 1661. Bloemschilder, Jezuiet. Zie Chr. H. I p. 147.) III, 88.
Segewerp, huis der familie Coenen. IV, 44.
Sehu, koopman te Londen. II, 481.
Seissac, markies de. III, 81. I, 243, 244, 266, 356, 365, 385.
Seissel. Zie Sissel.

Selière, plaatsje aan de Rhône. III, 128.
Selkirk. Zie Sylkirk.
Selsaten, dorp in Zuid-Nederland. IV, 165.
Semeynen, de. (Vermoedelijk de Enkhuizer familie Semeyns.) I, 198.
Semps, dorp bij Mechelen. IV, 79.
Sena. Zie Sennar.
Seneca. IV, 144.
Senef. IV, 45, 51, 57—61, 91, 209, 210. I, 402, 448.
Seneschal, krankzinnige te Amsterdam. I, 274, 281.
Senlis. III, 92.
Sennar. (Dr. Jacob Sena. Zie Fruin op Droste p. 455.) III, 57.
Senne, de. IV, 47. II, 102, 103, 105, 110.
Serainchamp, gezant van Lotharingen in Den Haag. III, 28.
Serainissard, priorie niet ver van Senef. IV, 60, 61.
Serclaes de Tilly. (Claude, graaf van, gouverneur van Maastricht, † 1723, getrouwd met Anne Antoinette d'Aspremont, dochter van Ferdinand graaf van Rechem. Zie Butkens, Trophées de Brabant II p. 300. Generaal Tilly was zijn oudoom. Zie Fruin, Verspr. Geschr. IV p. 360, 362.) IV, 199, 234. I, 245, 442, 443. II, 116, 161, 215, 225, 228, 237, 239, 362, 377, 383, 384, 427, 436.
„ „ „ schoonvader van. (Ferdinand d'Aspremont, graaf van Rechem.) IV, 199.
Serment, horlogemaker te Genève. III, 148—152.
Sertorius, een tooneelstuk, gespeeld te Cell. III, 47.
Sessens. II, 63.
Sevenaer, Albertine. II, 272, 290.
„ dochter van nicht (= de vorige?) I, 506. II, 194, gestorven 441.
„ de jonge. (Misschien een zoon van den Sevenaer, die in 1682 afgevaardigde ter Generaliteit was voor Friesland. Zie Fruin, Verspr. Geschr. V p. 110.) I, 190.
„ mevrouw, nicht van Huygens. III, 76. I, 506.

II, 137, 194, 271, 286, 287, 290, 295, 297, 301, 334, 335, 441, 487, 541, 597.
Sevenaer, oudste zoon van nicht. Gestorven II, 597.
„ zoon van nicht. Geboren III, 76.
Seventer. Zie Villers, Philips Soete van.
Seymour. (Eduard, hoofd van den ouderen tak der Seymours, zoon van Edward en Anna Portman. Geb. 1633, † 1708, in 1673 „Speaker of Parliament", in 1692 „commissioner of the Treasury". Zie Burke, Peerage, en Macaulay.) I, 22, 33, 39, 55, 70, 72, 87, 88, 349. II, 189, 459.
„ Karel, hertog van Somerset, kolonel bij de dragonders en „gentleman of the bedchamber", in ongenade bij Jacobus den Tweede, omdat hij weigerde tegenwoordig te zijn bij de ontvangst van den nuntius. Zie Trevor I p. 230.) II, 29.
„ Engelsch officier van hoogen rang (= de vorige?) II, 606.
Seyx. Zie Sikes.
Sfortia, portret van, door Titiaan. III, 108, 109.
Shaftesbury. (Ashley, graaf van, minister van Karel den Tweede, een der bewerkers van den oorlog van 1672. Zie Fruin, Verspr. Geschr. V p. 38.) I, 342.
Shales, betrokken bij de proviandeering der Engelsche vloot. I, 209, 211.
Shannon, de. I, 464 (? Skanon), 504, 514.
Shapey, eiland aan de Engelsche kust. II, 141.
Sheane, woonplaats van Sr. William Temple. I, 111.
Sheerness. II, 142.
Shelton. Zie Skelton.
Shepheard. (Misschien Sr. Samuel, in 1697 bestuurder der nieuwe Engelsche O. I. C., of Sr. Fleetwood, in 1696 houtvester van Windsor-park. Zie Trevor II p. 336, Strickland VI p. 160.) I, 263. II, 146.
Sherborne, plaats in Engeland. I, 29, 30, 32, 79.
Shovel, Sr. Clousely. (In 1689 kapitein van de „Edgar", tot ridder verheven, in 1690 „rear-admiral", 1692 opperbevelhebber der Engelsche vloot. Zie Trevor II p. 56, 109, 213.) I, 505. II, 139—141.

Shremsburg (Shrewsbury). Zie Talbot, Charles.
„ broeder van, gedood door den hertog van Grafton I, 250.
„ vader van, gedood door Buckingham. I, 250.
Shure, rivier in Ierland. I, 308, 310.
Sichem, dorp aan de Demer. IV, 32, 37.
Sichterman, ritmeester. I, 341, 352, 360, 381, 383, 384. II, 11, 15, 16, 29, 47, 226, 433.
„ „mevrouw" = mejuffrouw Hacquart. Zie aldaar.
Sicilië, koning van. Zie Renatus.
„ IV, 245.
Sidlenitsky (Sidnisky) (Ferdinand de Perponcher, kapitein bij de infanterie, tot 1676 president van het Hoog militair gerechtshof. Zie Chr. H. V p. 15.) IV, 48, 49, 63, 157, 158, 162, 163, 170, 237, 255.
„ de beide jonge (denkelijk zoons van den vorige.) IV, 103, 110.
Sidney (Henry, graaf van Romney, zoon van Robert S. graaf Leicester en Dorothy Percy, dochter van den graaf van Northumberland, geb. 1641, † 1704, officier en staatsman, gezant in Den Haag, waar hij het vertrouwen won van Willem den Derde, later minister en „Lord Chief Justice" van Ierland. Zie Burnet, Macaulay, National Biography. Zijn „Diary" is uitgegeven.) I, 23, 61, 88, 106, 168, 193, 194, 212, 213, 231, 267, 342, 383, wordt minister 386, 387, 424, 433, 434, 437, 447, 456, 460, 461, 465, 485, 502, 505, 527, 529. II, 9, zal als onderkoning naar Ierland gaan 22, 49, 51, 78, 335, 464, 465.
Siegel, resident (in Wolfenbuttel?) I, 249.
Siegen, prinses-weduwe van Nassau- (weduwe van Joan Maurits?) II, 45, 46.
„ graaf Hendrik van Nassau- (het 15e van de 23 kinderen van Johan van N.-S. en diens tweede vrouw Margaretha van Holstein-Sonderburg, geb. 9 Aug. 1611, † 1652, officier in het leger der Republiek, voor welke hij ook diplomatieke zendingen vervulde in Frankrijk en Zweden. Bij

Chr. H. I p. 112 vindt men een brief van hem aan Constantijn Huygens Sr. over de reis, waarop Christiaan H. hem vergezelde.) III, 90, 138.
Siegheser, plaatsje bij Potsdam. III, 41.
Siegler. III, 154.
Sikes, Mrs. I, 332, 379 (Seyx).
Sillaert (Sillard), officier. I, 312, 440.
Sillery, buste van den kanselier. III, 100.
Silly, astronoom. I, 190.
Silvestre (Israël, zoon van den glasschilder Gilles S. en van eene dochter van den schilder Claude Henriet, geb. 15 Aug. 1621, † 12 Oct. 1691. Hij werd in 1662 graveur des konings, in 1675 teekenleeraar van den Dauphin. Zie Chr. H. V p. 14.) III, 98.
Silvius, Gabriël. Zie Sylvius.
Simmeren, prinses van. (Maria, jongste dochter van Frederik Hendrik en Amalia van Solms, geb. 1638, † 20 Maart 1688. Zij trouwde in 1666 met paltzgraaf Ludwig Heinrich vorst van Simmeren. Zie Chr. H. III p. 225.) IV, 47, 175. III, 70.
Simon, pater, theoloog. I, 163.
Simonis, stoffeerder te Brussel. II, 367, 494, 629.
Sinclair, luitenant, verwant aan de familie Suerius. I, 386. II, 342, 343, 345.
Sinderen, Van. I, 408.
Singlas, dorpje bij Dublin. I, 298, 301.
Sirene, dorpje bij St. Etienne. III, 138.
Sissel (Seissel) graaf. III, 151—154.
Skanon. Zie Shannon.
Skelton (kolonel Bevil, 1685 buitengewoon gezant van Jacobus den Tweede bij de Staten-Generaal, 1688 teruggeroepen op dringend verzoek van Willem den Derde, later gouverneur van den Tower. Zie Fruin op Droste p. 460 vlg.) III, 70. I, 46. II, 121.
„ Charles (zoon van den vorige, page van prinses Maria. Zie Fruin op Droste p. 454.) I, 51, 52, 135, 137, 183, 234. II, 8, 18, 362.
Slaak, het. II, 271, 421, 591.
Slangenburg (generaal Frederik Jan van Baer tot, uit Overijsel, Katholiek. Tot tweemaal toe verliet hij tijde-

lijk den dienst wegens oneenigheid met zijne medeofficieren. Zie Bijdr. en Meded. XIX p. 107, Fruin op Droste p. 521.) IV, 54, 103, 128, 218. I, 222, 226, 228—231, 398, 504. II, 36, 286.
Sliedrecht. Zie Berkhout, Jan Teding van.
Slingelandt, (Govert van, geb. 1620, † 3 Juli 1690, in 1656 gezant in Zweden, 1664 secretaris van den Raad van State. Zie Chr. H. I p. 387.), I, 64, 253(?) I, 307, 397.
„ Simon van, (secretaris van den Raad van State van 1690—1725. Zie Fruin op Droste, p. 487.) I, 305, 397, 437, 511. II, 195, 364, 423, 426, 493, 520, 533.
„ broeder van, (denkelijk broeder van Simon.) I, 253. II, 374.
„ dochter van. I, 397.
„ dochter van den secretaris. II, 226.
„ de jongste. II, 196, 379.
„ mevrouw van, (denkelijk de vrouw van Simon, dochter van den secretaris De Wildt.) I, 397. II, 195, 533, 456.
Sloane, Dr., lid van de Royal Society. II, 6, 7.
Sluis. IV, 72, 161, 230, 231. I, 12, 266, 267, 416, 457. II, 418, 444.
Sluyter, secretaris van Waldeck. I, 498. II, 170, 211, 220, 245, 278.
Smeermaes, plaatsje bij Maastricht. IV, 111, 112, 114, 136.
Smet, Jan, te Gent. IV, 188.
Smettaw. Zie Schmettaw.
Smissaert, schout van Rhenen. II, 538.
„ (= de vorige?) III, 69. I, 433. II, 42, 96.
Smit. II, 88.
Smith, Dr. II, 499.
„ (adjudant van Voorst?) I, 27.
„ stalmeester van Ormond. I, 412, 440. II, 203, 619.
Smith, drukker te Londen. II, 320, 329, 334—337, 436, 473, 556, 562, 563, 566, 568.
Smithfield, boekverkooper te Londen. I, 131.
„ plaats bij Londen. I, 172. II, 172.

Smits. IV, 236.
„ Catharijne, (dochter van den schilder Caspar S.; zij was zangeres en woonde in 1661 te Parijs, waar Christiaan Huygens haar nu en dan bezocht. Zie Chr. H. III p. 276, IV p. 33.) I, 133.
Smitsaert. Zie Smissaert.
Smyrna. I, 342, 461, 466, 467. II, 227, 228, 232, 235, 244.
Snape. II, 314, 350.
Snavel, majoor, neef van Huygens. II, 270.
Sneiter. Doodt Besoyen te Aken III, 134.
Snelle, burgemeester. II, 55.
„ scheepskapitein. I, 68, 233.
Snelleghem, dorp in Zuid-Nederland. IV, 155.
Snitzeler (Schnitzelaer), vroeger auditeur van de gardes te voet. I, 11, 484.
Snoeckaert van Somergem. Zie Somergem.
(Snouckaert van Schouwenburg, Anna Margaretha, geb. Randwijk, weduwe van Albert S. v. S. en na diens dood op 22 October 1678) vrouwe van Hees en Leen (welke heerlijkheid haar echtgenoot in 1660 had gekocht. Zie Chr. H. IV p. 454.) Hertrouwt III, 65. I, 337, 406, 503, 504.
(„ „ „), Catharina, dochter van de vorige. I, 337.
„ „ „ broeder van de vorige. I, 503.
Soasso, baron. Israëliet te Antwerpen. IV, 235. I, 452. II, 150, 187, 191, 193, 345, 364, 385.
„ mevrouw. II, 191, 193, 364.
Society, Royal. I, 217, 220, 259, 335, 505, 506, 520. II, 6, 7, 10, 20, 324, 566, 569.
Socinianen. I, 357.
Soest. I, 248, 504. II, 41.
Soestbergen, bode. II, 484, 485.
Soestdijk. IV, 76, 77, 97, 108, 214, 251. III, 60, 68, 69, 76—79. I, 260. II, 52, 135.

Soutaske, Lady. (Zie ook Soutesque.) II, 178.
Soutelande (Seger van, zoon van Boudewijn van S. en Geertruid Vivena ter Brugghen. Hij was in 1673 kapitein, nam zijn afscheid midden in oorlogstijd, trad later weer in dienst en stierf in 1700 in een duel. De mevrouw Van Zoutelande, wier gedenkschriften zijn uitgegeven, was zijne vrouw. Zie Hora Siccama, Mevrouw v. Z. en hare gedenkschriften p. 22—30.) I, 7, 51, 410, 411, 414. II, 3, 50, 51, 93, 168, 258, 260, 263, 264, 335, 389, 403, 412.
„ (Willem van, jongere broeder van den vorige, omstreeks 1704 generaal-majoor te Maastricht. Zie Hora Siccama, Mevrouw v. Z. p. 37.) I, 7, 162, 275, 381. II, 3, 7, 153, 451.
„ mevrouw van (waarschijnlijk Catharina van Beaumont, in 1679 getrouwd met den vorige. Zie Hora Siccama, Mevr. v. Z. p. 24.) I, 163, haar dochter 512.
Soutesque (Soutaske, Carnaby of Soutark), gravin van, dochter van den hertog van Hamilton. I, 249, 250, 267. II, 178.
Southampton, de hertog van, zoon van Karel den Tweede, en de hertogin. II, 449.
„ graaf van (Lord-schatmeester, vriend van den kanselier Hyde. Zie Burnet I p. 412.) IV, 101.
Southwarck. I, 524. II, 324.
Southwell, Sr. Robert (geboren in Ierland 1636, † 11 Sept. 1702, een der eerste leden van de Royal Society. Zie Chr. H. III p. 441.) III, 27, 29, 30. I, 281, 292. II, 6, 567, 568.
„ zoon van Sr. Robert. II, 324.
„ de jonge (= de vorige?) I, 299. II, 567 (?), 568 (?).
Souvré. III, 103.
Spa. I, 463.
Spaansch-Opper-Gelder. IV, 32, 40.
Spaansche Nederlanden. Zie Nederlanden.
Spaen (Alexander vrijheer van, tot Cruisford, heer van

Moyland, Billioen enz., zoon van.... Spaen en Agniet Schimmelpenninck van der Oye, geb. 14 Jan. 1619, † 25 Oct. 1692, page van den prins van Oranje, officier in Franschen dienst onder Turenne, later luitenant-generaal der troepen van Brandenburg. Zie Gids 1878 II p. 52, Van Epen, Wapenheraut V p. 17.) IV, 214, 252, 259. III, 30, 37. I, 102, 103, 106, veldmaarschalk 416, 466, 498. II, 36.

Spalude. II, 250. (Zie ook Espalude, Expalude.)

Spaneveld. (= Sparreveld? Zie aldaar.) II, 97.

Spangh, heer van. I, 486.

Spanheim (denkelijk Ezechiel, zoon van den Leidschen professor Friedrich S., geb. 1629, † 1710, intieme vriend van Nicolaas Heinsius. Zie Chr. H. I p. 12.) II, 84.

Spanjaarden. IV, 113, 122, 133, 135, 179, 182, 192, 198, 199, 204, 206, 212, 213, 216, 220, 224, 233, willen vrede sluiten 242, 261, 262, 267, 271, 276. I, 474, 497. II, 187, 216, 219, 221, 496.

Spanje, koning van (Karel de Tweede, zoon van Filips den Vierde en Maria Anna van Oostenrijk, geb. 1661, koning 1665, meerderjarig verklaard 6 Nov. 1675, † 1700. Zie Villars p. 311.) IV, 221. III, 29, 31. I, 220, 477, 482, 529. II, 1, 101, 196, 254.

„ koningin van (Maria Anna van Oostenrijk, moeder van Karel den Tweede, van 1665—1675 regentes, dochter van keizer Ferdinand den Derde en de infante Maria, geb. 22 Dec. 1634, † 16 Mei 1696. Zie Trevor II p. 307.) IV, 73.

„ koningin van (Maria Louise, dochter van Philips van Orleans en Henriette van Engeland, geb. 27 Maart 1662, † 12 Febr. 1689, eerste vrouw van Karel den Tweede, met wien zij 10 Sept. 1679 trouwde. Zie Villars p. LXXV en 81.) I, 159.

„ koningin van (denkelijk Maria Anna van Paltz-Neuburg, tweede vrouw van Karel den Tweede van Spanje. Zie Villars p. 289.) I, 235, 245.

„ IV, 5, verklaart oorlog aan Frankrijk 8, 37, 67, 68, 158, 193, 214, 217, 220, 248, 255, 256, 261, 275, geschil met Brandenburg. III, 1, 28, 29, geschil met Frankrijk 79, 86. I, 10, 153, 159, 187, 195,

212, 416, 442. II, 1, 60—62, 230, 340, 373, 387, 402, 415, 585.
Spanje, ambassadeur van, in Engeland. (Zie ook op Ronquillo.) IV, 18, 41.
„ generaals van. IV, 74.
„ officieren van. IV, 54, 59, 106. II, 83, 207.
„ de troepen van. IV, 24, 25, 33, 37, 40, 42, 43, 57, 59, 62, 67, 71, 79, 87, 89, 97, 98, 102, 141, 200, op wachtgeld. II, 221, 414.
Spar. IV, 103, 116.
„ kolonel (= de vorige?) II, 98, 230.
Sparrefelt (Sparreveld), kolonel. II, 3, 97 (? Spaneveld) 613, 616.
Spencer, Robert. Zie Sunderland.
Sperling. III, 110.
Spex, wijlen, is in Indië geweest. IV, 246.
Spieghel, Hillegonda. Zie Pauw van Achttienhoven, mevrouw.
Spindler, officier. IV, 116.
Spinola. III, 6.
„ markiezin. II, 532.
Spithead. I, 141. II, 62.
Splinter, mejuffrouw. III, 61, 78. I, 504. II, 290, 541.
„ dochter en broeder van mejuffrouw. III, 61.
Spon (Jacob, medicus en antiquaar, geb. 1647 te Lyon, † 25 Dec. 1685 te Vevey, schrijver van een Voyage d'Italie, de Dalmatie, de Grèce et du Levant. Zie Chr. H. IX p. 397.) I, 246, 254.
Spoor, Anna (naar het schijnt eene schoonzuster van Huygens' klerk De Wilde.) I, 518. II, 9, 59, 295, 307, 357, 360, 364, 428, 429.
Sporck, de brigade van. IV, 26.
Spui, het. I, 4.
Spijck, huis van, woonplaats van mevrouw Ouwerkerk vóór haar huwelijk. IV, 68.
Spijsmaecker, knecht van Isac. II, 236, 377, 382, 527.
Sta, Mlle Du. (= Du Ha? Zie aldaar.) I, 264.
Staat, de, (de Republiek der Vereenigde Nederlanden.) IV, 41, 65, 66, 167, 220, 233, 236, 252, 261, 262, 264. I, 31, 35, 70, 97, 100. II, 144, 265, 417.

Staden. IV, 123.
Staal, Van der, (Johan, burgemeester van Gorcum, in 1689 gebannen uit de stad en het land van Arkel en eerloos verklaard. Hij was een vijand van Huygens' broeder Lodewijk. Zie Chr. H. VIII, p. 347.) IV, 77(?) I, 59, 146, 161, 207, 397. II, 54.
„ „ „ I, 396.
Staets, oude nicht van Huygens. III, 76.
„ neef van Huygens. II, 297.
Stafford, Lord, (William Howard vicomte de, zoon van Thomas graaf van Arundel en Alathea Talbot. Geb. 30 Nov. 1614, † 29 Dec. 1680 als slachtoffer van de lasteringen van Titus Oates. Zie Chr. H. VII p. 551.) I, 139.
Stairs, Lord of, (Dalrymple, in 1691 secretaris van Staat, afgezet wegens zijne schuld aan den Glencoe-moord in Januari 1692. Zie Trevor II p. 162, 181, 184.) I, 121, 132. II, 24, 43, 162, 188, 438, 501.
Stal, dorp bij Brussel. IV, 46, 47.
Stampioen. Zie Tempion.
Stampray. IV, 9, 33, 34, 36, 37.
Stanford. I, 265. II, 144.
Stangerlandt. III, 57.
Stanhope, (Stannop) (denkelijk Philippus, zoon van Sir Henry S. en Catharina Wotton. Geb. 1633, grootvader van den beroemden Lord Chesterfield. Zijne moeder was gouvernante van Willem den Derde. Zie Strickland V p. 402, Chr. H. I p. 61.) II, 525.
„ Lady. (Catharina, dochter van Thomas Lord Wotton. Getrouwd 1° met Henry Stanhope [daardoor werd zij na zijn dood en dien zijns vaders Lady Chesterfield], 2° met Joannes Polyander à Kerckhoven, heer van Heenvliet, hoogleeraar te Leiden, 3° met Daniel O'Neale, een Iersch edelman. Zij was hofdame bij de princesse-royale en gouvernante van Willem den Derde tot diens tiende jaar. Zie Fruin op Droste p. 308, 310, Strickland V p. 402.) I, 380.

Stanley, Dr. (William, zoon van William S. of Hinckley en Lucy Beverige. Geb. 1647, † 9 Oct. 1731. Kapelaan van prinses Maria, na 1689 clerk of the closet, in 1706 deken van St. Asaph. Zie Nat. Biogr.) I, 2, 93, 94, 97, 100, 103, 104, 106, 110, 114—116, 118, 122, 124, 125, 128, 133—136, 149, 150, 154—158, 161, 162, 164, 167, 170—173, 176, 181, 183, 184, 186, 188, 193, 194, 199, 202, 209, 210, 215, 217, 221, 235, 236, 238, 252, 257, 258, 279, 322—324, 330—332, 335, 347, 348, 351, 358, 359, 369, 374, 378, 389, 392, 510, 512, 520, 521. II, 6, 7, 10, 20, 169, 172, 175, 333, 433, 438, 460—462, 470, 547, 566.

„ vrouw, schoonmoeder en schoonzuster van Dr. II, 462.

„ twee zoons van Dr. II, 547.

„ Mrs. I, 349. II, 462.

„ de groom. I, 357. II, 391, 588.

Stans. Zie Pergens.

Stapel, de raadsheer. I, 399, 439. II, 108, 215.

„ griffier van Bergen, zoon van den vorige. II, 108.

„ vendrig, zoon van den griffier. I, 399. II, 108, 215.

„ weduwe van een zoon van den raadsheer, zuster van Huygens' neef Balfour. (Chr. H. IV p. 455 vermeldt, dat Patrick Balfour trouwde met eene dochter van Cornelis van Stapele en van Maria Marcelina Bax. Deze Cornelis van S. zal dan wel de raadsheer zijn, dien het Journaal noemt.) I, 439.

„ mejuffrouw, dochter van de vorige. I, 439.

Staten, de (= de Staten-Generaal.) III, 1, 2, 30, 36, 50, geven machtiging tot het sluiten van vrede met Munster IV, 25, 30, 39, 45, 49, 52, 65, 66, 79, 80, 88, 137, 154, 196, 202, 206, 207, vragen den koning van Engeland vrede te bemiddelen 235, 237, 249, zeer genegen tot vrede 260, 261, 264, 266—270, nog geen bericht van — ontvangen door Willem den Derde of de vrede gesloten is 274. I, 14, 31, 39, 42, 52, 59, 63, 68, 73, nemen een besluit aangaande alliantie met den keizer 113, 132, 170, 209, 235, 239, 260, 286, 304, 305, 334, 437, 473, 495.

II, 25, 26, 97, 197, 199, Zwitsers in dienst van — 201, 372, 386, 392, 429, 477, 529, 537, 556, 572, 577.
Staven, mejuffrouw Van der, getrouwd met kapitein Moor. (Zie ook Van der Haven.) I, 237.
Staveren. III, 63, 65.
Steck. IV, 4.
Steecken, dorp niet ver van Antwerpen. IV, 165.
Steelandt, drost, zwager of broeder van mejuffrouw Vijgh. (Een Cornelis Vijgh, † 11 Juni 1674, was getrouwd geweest met Anna van Steelandt. Zie Chr. H. VII p. 558. Mogelijk trok men in Huygens' tijd de verwantschap verder dan nu en noemde hij dus de broeders van freule Vijgh's schoonzuster haar „zwagers" of „broeders".) I, 132. II, 562.
„ zoontje van den drost. I, 132.
„ (Misschien Philips S., heer van Wouwere, die in 1664 vier compagnieën cavallerie commandeerde. Mogelijk is hij ook de latere drost en zwager van Cornelis Vijgh. Zie Chr. H. V p. 48.) III, 122.
Steenberck. I, 53.
Steenbergen, prins van. II, 627.
„ I, 337, rentmeester van II, 57, drost van 592.
Steenbock, graaf, ritmeester bij de garde. I, 118, 277, 295, 364, 516, 526, 527, 530. II, 167, 184, 438, 439, 483.
„ gravin. (Occa Johanna Ripperda, dochter van Hero Maurits, en Anna Margaretha Rengers, in tweede huwelijk getrouwd met graaf S.) II, 153, 315.
„ graaf, broeder van den ritmeester. II, 526.
Steengracht, secretaris. II, 561.
Steenhuysen, prins van. IV, 49, 65, 66. II, 102, 111.
Steenkerken. IV, 268, 269. II, 143.
Steenvorden. IV, 153, 154.
Stein, majoor. III, 44.
Stekirchen, dorp in Gulik. IV, 25.
Stern, ritmeester. II, 84.

Sterrenburg. Zie Wassenaar—Sterrenburg.
„ knecht van. II, 307.
Stettin. IV, 215, 265.
Steven, koetsier van Huygens. II, 342.
Stevens, zeekapitein. II, 311, 312.
„ schilderijenkabinet van, te Antwerpen. IV, 102.
Stevenson, waarnemend secretaris van Schotland. II, 387, 408, 411, 412, gestorven 430.
Steward, Mrs., vrouw van luitenant. I, 524.
Steyn. I, 245, 416, 417.
„ Callenfels (denkelijk een verwant van Hermann Gottfried van, afkomstig uit de Paltz, die in 1654 bekend was met de familie Huygens en zich onderscheidde als luitenant-kolonel van het leger der Staten. Zie Chr. H. I p. 293.) I, 99, 100. II, 562.
„ „ mevrouw, alias Dalenburg. IV, 35.
Stichanelli, Venetiaan, reeds in zijne jeugd naar Cell getrokken. III, 9—11, 13, 14, 16, 52.
Stichel, Van der, jager. II, 521, 522.
Sticht, de jacht in het. I, 352.
Stillingfleet, Dr., bisschop van Worcester. II, 332.
Stirum, de kleine graaf van (Adolf Gelricus van Limburg-Stirum, zoon van Otto, graaf van L. S. en Charlotte gravin Dohna, in 1676 gesneuveld voor Maastricht. Zie Chr. H. VIII p. 544.) IV, 126.
„ graaf van, vice-admiraal (= Frederik Wilhelm.) I, 28, 31.
„ de oude graaf van (Otto, vader van den vorige, zoon van Herman Otto graaf van L. S. en Margaretha van Spies. Hij nam deel aan den slag bij Senef en stierf in 1679. Zie Chr. H. VIII p. 544.) IV, 70.
„ graaf van (het is niet altijd uit te maken, welken graaf van Stirum Huygens bedoelt. Denkelijk is het soms George Albrecht, zoon van den vorige, kapitein bij de garde, later kolonel, gesneuveld 1690 bij Fleurus en getrouwd met Elizabeth van den Boetzelaar, soms diens broeder Frederik

Wilhelm, luitenant-admiraal van Friesland, Groningen en Ommelanden, † 1724. Zie V. d. Aa en Chr. H. VIII p. 544.) IV, 56, 59, 67, 69, 193. III, 78, 80. I, 28, 31, 81, 84, 94, 107, 406. II, 50.

Stirum, graaf van, baljuw en dijkgraaf van Woerden (mogelijk een van de graven Karel, geb. 1650, of Gustaaf, geb. 1655, genoemd bij Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande p. 78.) I, 96, 211, 215.

„ gravin van (Elizabeth Philippina van den Boetzelaar, achterkleindochter van Jacob Cats, getrouwd met George Albrecht van Limburg-Stirum, reeds voor haar huwelijk hofdame van prinses Maria, die zij ook volgde naar Engeland. Zie Gids 1878 II p. 54 en Chr. H. VIII p. 544.) I, 98, 103, 135, 207, 370, 405, 425, 520. II, 12, 20. (Zie ook op Boetzelaar, mejuffrouw van.)

„ kleine Mie van (eenige dochter van de vorige en van George Albrecht van Stirum. Zij woonde na den dood van hare ouders bij freule Golstein en trouwde later met prins Filips van Hessen-Philipsthal. Zie Gids 1878 II p. 54.) II, 462, 549, 567 (Huygens noemt haar hier ten onrechte van Boetzelaar, waarschijnlijk denkend aan haar moeders naam), 610.

Stockheim. IV, 138. III, 9.

Stoep (Stoeppe.) III, 153, 158, 160.

Storf, twee broeders. III, 76.

Stork, Dirk, koetsier van Huygens. II, 324, 564.

Stowne, Lady, getrouwd met Lord Rennela. II, 576.

Straat, de (van Gibraltar.) II, 239, 379.

Straatsburg, bisschop van. IV, 11, 17, 54, 120, 122. II, 571, 599.

Stradder, mejuffrouw. I, 525.

Straetman (Theodoor graaf van, Oostenrijksch gevolmachtigde bij den vrede van Nijmegen en dien van Rijswijk. Hij was de zoon van een advocaat uit Kleef, die, naar Weenen verhuisd, daar spoedig een belangrijke rol speelde in de diplomatie en er tot graaf werd verheven. Zie Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande p. 78.) II, 119, 187, 190, 193.

Strepy. IV, 58—60.
Strijen (Willem van, zoon van Quirijn van S. en Alida van Moerkerken, geb. 23 April 1619, † 18 Mei 1670, advocaat-fiscaal van het Hof van Holland, getrouwd met Maria van der Geen. Zie Chr. H. V p. 50.) Zoon van III, 87.
„ mejuffrouw, uit Gouda. II, 226, 227.
Stuart, Maria. Zie Maria, Princesse royale, en Maria, prinses.
Suchtelen, Van, overleden zwager van, uit Ootmarsum. III, 58.
Sudderland, Lady. I, 156.
Suerius (Catharina, dochter van Jacob- en Catharina Hoefnagel, † 19 Oct. 1680 te Breda. Na het overlijden van Huygens' moeder kwam zij bij diens vader wonen en het huishouden besturen. Zie Chr. H. I p. 12.) IV, 122, 246.
„ neef Hendrik (zoon van Jacob, en Johanna Lopez de Villa-Nova, officier, getrouwd met mejuffrouw Raesfeldt, zwager van Hamel Bruyninx. Zie Chr. H. III p. 388.) IV, 146, 147. I, 367, 506, 507. II, 456.
„ vrouw en kinderen van Hendrik. IV, 146. I, 367, 506, 507. II, 456.
„ Louis (jongste der neven van Huygens. Hij woonde in 1679 in Den Bosch met zijne vrouw en vijf kinderen. Zie Chr. H. VIII p. 184.) II, 490.
„ Maerten (M. Christiaan, heer van Oorschot en Bert, broeder van Hendrik, geb. 19 Juli 1629, † 24 Juni 1704, hoofdbaljuw van de Kempen, lid van de Vroedschap in Den Bosch. Zie Chr. H. IV p. 242.) IV, 66, 189, 227, 229, 256, 258. I, 400—402. II, 193, 196, 197, 273, 299, 300, 302, 323.
„ Marie (zuster van Hendrik en Maerten. Zie Chr. H. I p. 124.) IV, 56, 227, 229. I, 431, 432, 435, 440. II, 353.
„ Miralinde (zuster van de vorige; in 1661 maakte Huygens haar het hof. Zie Chr. H. III p. 302, VIII p. 183.) IV, 13.

Suerius, Samuel, (zoon van Joris S. en Johanna Becker, geb. 9 Aug. 1633, † 1686. Zie Chr. H. IV p. 422 en IX p. 101), rentmeester der domeinen te Breda. IV, 78, 79, 144—146, 227, 229, 244, 245, 248—250, 253, 258.
„ Samuel, eerste vrouw van (Elisabeth de Schildere, † 30 Aug. 1680. Zie Chr. H. IV p. 422.) IV, 145, 253.
„ Samuel, tweede vrouw van (Elisabeth van der Does. Zie Chr. H. IX p. 101.) I, 396, 397, 399, 405, 406, 500. II, 298.
„ oudste zoon van Samuel. Gestorven IV, 144.
„ rentmeester der domeinen te Breda (zoon en opvolger van Samuel. Zie Chr. H. IX p. 101.) I, 233, 412, 441. II, 298, 351, 370, 532, 538(?).
„ oudste neef, heer van Ooyen. (Mogelijk bedoeld Frederik Hendrik, broeder van Maerten, vermeld Chr. H. VI p. 204; maar heer van Ooyen was Mattheus Hoeufft: zie aldaar.) Gestorven II, 271.
„ le petit, officier. IV, 51, 117, gesneuveld 124, 125.
„ oude nicht, te Breda, denkelijk de moeder van Samuel. I, 411.
„ broeder van den rentmeester van Breda, dus een zoon van Samuel. I, 233.
Sullard. I, 399.
Sully, hertog van, een natuurlijke zoon van. II, 482.
Sunderland. (Robert Spencer, graaf van, minister van Karel den Tweede en Jacobus den Tweede, onder de regeering van den laatste Katholiek geworden. Hij was zeer bekwaam, maar karakterloos en speelde bij de gebeurtenissen van 1688 eene uiterst dubbelzinnige rol. Zie Trevor, passim, en Fruin, Verspr. Geschr. V p. 68.) I, 74, 274, 321. II, 9, 547.
Sundert, schout van. (Zie ook Groot-Sundert.) I, 413, 441(?)
„ dorp bij Breda. IV, 229, 244, 248.
Suriname. IV, 18, 69. I, 162, 190. II, 167.
Surpel, De, rentmeester van Diest. II, 625.
Sus. (Huygens' schoonzuster, mevrouw Pauw van Nieuwerkerk, of zijne eigen zuster mevrouw Doubleth van St. Annaland.) II, 393, 487.

Susa, beleg van. I, 370, 514, 515.
Sussex, Lord. I, 141.
Susteler, officier. I, 24.
Sutherland. (John Gordon, graaf van, zoon van George en Lady Jean Wernyss. Geb. c. 1660, † 1733, lid van den Privy Council, lord-lieutenant der Noordelijke graafschappen van Schotland, president van den board of trades and manufactures. Zie Nat. Biogr.) I, 10.
„ Lady. Zie Sudderland.
Sutton, Sr. Edward. I, 133, 223, 263.
Swaenswijk, student te Leiden. II, 68.
Swansbel, het regiment van. II, 110.
Swaluwe, de Hooge- en Lage-. II, 372, 373.
Swart, Jan, schilder. II, 35.
Sweinitz. (Misschien de gouverneur van prins Filips van Brandenburg, zoon van den Grooten Keurvorst, vermeld bij Fruin op Droste p. 443, 444. In 1695 en 1696 werden in Den Haag kinderen gedoopt van Frederik van Schweinitz en Hedwig van Golstein. Misschien is hun vader hier bedoeld. Zie Wapenheraut V p. 51.) II, 455, 468.
Swieten, heer van. Zie Bicker, Gerard.
Swijndrecht, jong officier of kamerjonker. II, 142, 148, 150, 161.
Sydnam, Sr. John. (Mogelijk de Sydnam, genoemd in de Rochester-correspondance II p. 280.) I, 31.
Sylkirk, Lord. (Hamilton, graaf van, een broeder van Lord Orkney en den hertog van Hamilton.) I, 157 (? Hamilton, Lord Sylkes), 213, 225—227, 264, 270, 360. II, 23, 25, 38, 41—43, 45, 48, 93, 146, 183, 435, 511, 602.
Sylva. I, 453.
„ mejuffrouw, in Den Haag. I, 420.
Sylvester. (Zeer bekwaam geneesheer, eerst bij het leger, later aan het Hof van Willem den Derde. Zie Chr. H. IX p. 87.) I, 384, 392.
Sylvius, Gabriel. (Zoon van een predikant uit Oranje, in 1656 edelman van de princesse royale, na haar dood in dienst van Karel den Tweede,

tusschenpersoon tusschen dezen en Willem den Derde, naar Holland teruggekeerd in het gevolg van prinses Maria. Hij vervulde onderscheidene diplomatieke zendingen. Zie Chr. H. V p. 61 en zijne biografie door Hora Siccama in de Revue d'histoire diplomatique XIV p. 598.) IV, 43, 237, 244, 245, 249, 257. III, 1, 12, 14, 15, 20, 23, 25, 27—29, 31, 41, 42, 50—52, 54, 70, 74, 77. I, 165, 183, 189, 190, 195, 197, 208—210, 212, 214—217, 220, 223, 224, 228, 231, 232, 234—238, 241, 242, 244—247, 249—256, 258—260, 262—269, 271—281, 322—325, 327—337, 340, 342, 343, 345—347, 349—355, 357—364, 366, 368—374, 376, 377, 379, 381, 383, 385—387, 422—424, 428, 429, 502, 510, 511, 515. II, 2, 14, 21, 24, 28, 51, 143—148, 150—157, 159, 161—164, 167—175, 177—185, 188, 191, 192, 312—315, 317, 319, 321—323, 325, 326, 328—331, 333—337, 339, 340, 433, 435, 437—464, 467—476, 478—482, 546, 555, 557, 560, 561, 563, 566, 570, 571, 577, 578, 582, 586—588.

Sylvius, vrouw van Gabriel. I, 346. II, 180, 469, 482.

„ mevrouw Graham, schoonzuster van. I, 346.

Symon Jansz. (S. J. Hartevelt, die als schipper en loods Willem den Derde in 1688 overbracht naar Engeland. Zijne beschrijving van die reis is aanwezig in de pamflettenverzameling van de Koninklijke Bibliotheek te 's Gravenhage.) I, 5, 22, 183. II, 186.

Symons, boetseerder. I, 239.

Syonhouse. I, 49.

Syvirt, majoor van de garde. I, 150.

T.

T. (met deze afkorting kan *niet* bedoeld zijn Huygens' zoon Tien, daar deze eerst in 1674 geboren is.) IV, 32, 64, 67.

Tadmor. Zie Palmyra.

Taelman. II, 572.

Taillefer, mejuffrouw de. (Denkelijk eene dochter van kolonel Louis de T. de Mouriacq en van Petronella van Oldenbarnevelt. Zie Chr. H. III p. 205.) II, 384.

Tain, Mr., te Parijs. III, 97.
Talbot, kolonel. Zie Tyrconnel.
(„ Charles) graaf van Shrewsbury, (zoon van Francis en Anna Maria van Cardigan, geb. 1660, † 1 Febr. 1717. Hij was onder Willem den Derde eerste minister van Engeland, onder koningin Anna Lord-Lieutenant van Ierland en High Treasurer. Zie Burke, Peerage.) I, 2, 22, 31, 34, 41, 65, 87, 132, 197, 225, 250, 266—268, 274, 279, 383, 429. II, 91, 181, 341.
Talmash (Talmach) (Sr. Thomas, luitenant-generaal, gesneuveld voor Brest in 1694. Zie Trevor II p. 156.) I, 20, 73, 138, 253. II, 42, 96, 108, 368, 425, 464.
„ moeder van Sr. Thomas. I, 73.
Talmont. III, 88, 94. Zie Tarente, prins van.
Talon, kapitein. IV, 210. I, 433, 436.
Tamminga, officier. IV, 62, 117.
Tampion. Zie Tempion.
Tangermunde, plaatsje bij Berlijn. III, 16.
Tangers. II, 42.
Tann, maarschalk van den hertog van Cell. III, 20, 30.
Tapper, Mrs. I, 17, 122.
Tarara. III, 126.
Tarente, prins van (Henri Charles de la Tremouille, zoon van Henri duc de la Tremouille, geb. 17 Dec. 1620, † 14 Sept. 1671. Zijne beide grootmoeders waren zusters van Frederik Hendrik; hij diende afwisselend in het leger der Staten en dat van Lodewijk den Veertiende. In 1670 werd hij Katholiek. Zie Chr. H. I p. 346, II p. 552.) III, 88—92, 94, 116, 117.
„ prinses van. (Amalia de Hersuc, vrouw van den vorige. Zie Chr. H. I p. 346.) III, 1, 90, 117.
Tartaren. I, 233, 245.
Tartarije, kaart van, door Witsen. I, 130, 154, 186, 199. II, 458.
Tarte, Louison la. II, 135, 136, 138.
Tassin (advocaat te Parijs, bevriend met Huygens en diens zwager Doublet, denkelijk een zoon van den intendant van kardinaal Mazarin, die een groot musicus

was en bevriend met Huygens' vader. Zie Chr. H. I p. 22, III p. 346.) III, 93—97, 99, 101, 103, 106, 108—113.
Taxis, graaf. III, 90. IV, 47. I, 447, 478. II, 64, 205, 206.
Tay, heer van Wemel. II, 253.
Teding van Berkhout. Zie Berkhout.
Teerling. IV, 188.
Tellier, Jean Michel le. Zie Louvois.
„ Lodewijk François le. Zie Barbesieux.
Temisvar. I, 489.
Tempest, gewezen secretaris van Lord Preston. I, 74.
„ kunstkooper te Londen. I, 272.
Tempion. (Misschien Stampioen, de eerste leermeester in de wiskunde van Huygens en zijn broeder Christiaan. Geb. 1610. Zie Gids 1878 II p. 50.) Horlogemaker te Londen I, 66, 79, 89, 91, 152, 154, 223, 226, 227, 234, 255, 256, 338—340, 348, 360, 365, 366, 372—374, 376, 377, 379, 382, 383, 386, 424, 523. II, 3, 8, 19, 21, 23, 25, 143, 144, 147, 149, 151, 182, 192, 317, 320, 330, 340, 436, 447, 458, 467, 471, 478, 479, 545, 548, 552, 562, 564, 565, 570, 572, 575.
Temple, Sr. William. (Zoon van Sr. John en Maria Hammond. Geb. 1628, † 27 Jan. 1699, de bekende gezant, sinds 1682 ambteloos. Zie Chr. H. VIII p. 82. Zie over de reden van zijn haastig vertrek uit Nijmegen, door Huygens vermeld, Trevor I p. 141.) IV, 43, 55, 58, 205, 221, 275. I, 69, 73, 111. Zijne Mémoires II, 2.
„ Jr., zoon van den vorige. I, 69, 84, minister van oorlog 116, pleegt zelfmoord 117.
Temsche. IV, 168, 176.
Teneriffe. II, 175.
Tengnagel, majoor. II, 267.
Teniers, David. (Beroemd schilder, zoon en leerling van David T. Sr. Geb. 1610, † 25 April 1690 te Brussel. Zie Chr. H. VIII p. 203.) IV, 80, 81.
Tennison, Dr., aartsbisschop van Canterbury. (Oorspronkelijk medicus. Zie Strickland VI p. 118 en ook Trevor I p. 216.) II, 446, 452.
Ternore, Sr. I, 368.
Tessandre, Mlle. II, 114.

Testas, staatsman. II, 154.
Testau. Zie Tettau.
Teteringen. II, 57.
Tettau, generaal-majoor, gouverneur van Vlaanderen. I, 414. II, 79, 96, 417, 418, 505.
Texel. I, 3, 4, 7, 421, 518. II, 2, 30, 318, 319, 372, 385.
Theatrum Europaeum door Merian. I, 402.
Theems, de. I, 44, 93. II, 445.
Theil, Du, brigade-generaal bij de infanterie. I, 245. II, 388, 391, 393.
Theobalds. Landgoed van Bentinck. I, 123, 164.
Thesaurier van Engeland (= Danby. Zie ook aldaar.) IV, 79, 185, 239, 252, 257, 258.
Thian, graaf van. (Door den keurvorst van Beieren naar Namen gezonden tijdens het beleg in 1692. Zie Trevor II p. 195.) II, 410.
Thibault, mevrouw, zuster van Jacoba Bartolotti. (Twee zusters van J. B. waren getrouwd met heeren T., de eene met Joan T., de andere, Constantia, met Christiaan Thibault, secretaris van Middelburg. Zie Chr. H. III p. 370.) III, 61, 69.
Thielt. II, 407, 412, 420, 490.
Thienen. IV, 62. II, 232, 240, 241, 371, 376, 377, 391, 393, 395.
Thieusies. IV, 56, 58, 59.
Thin, Thom. (Thomas Thynne, vriend van den hertog van Devonshire, gedood door Karel Johan graaf van Koningsmark. Zie Chr. H. VIII p. 348.) II, 389.
Thionville. III, 98.
Tholen. I, 493. II, 270, 629.
Thompson. (Misschien de Londensche graveur, vermeld bij Chr. H. V p. 170, of de boekverkooper Samuel T., genoemd bij Chr. H. II p. 521.) I, 88, 254, 264.
„ II, 452.
„ wijnkooper. I, 512.
Thouars (George le Vasseur Cognies, heer van Thouars, getrouwd met Anna van Cuyk van Mierop, † c. 1703, kolonel. Zie Fruin op Droste p. 383, Chr. H. VIII p. 149 en Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande p. 31.)

III, 116, 117, 119. IV, 29. I, 269, 432, vader van Puisars II, 286, 453.
Thoyras, Rapin. Zie Rapin.
Throngmorton. (Denkelijk William, zoon van Nicolaas en Barbara Duyck, drost van Kranendonk. Zie Chr. H. III p. 174.) I, 381.
Thuret. (Werktuigkundige te Parijs, wien Christiaan Huygens op aanbeveling van mevrouw Colbert in 1675 het recht gaf bij het maken van horloges zijne uitvinding toe te passen. Zie Chr. H. II p. 468, VIII p. 561.) I, 217.
Thijs, knecht van Huygens. II, 611.
Tiel. IV, 17. I, 145.
Tielman, postillon. II, 247.
Tien. Zie Huygens, Constantijn, zoon van den auteur.
Tiffin = Tipping? Zie aldaar.
Tilburg. IV, 7, 144. I, 440.
Tilburne. I, 280.
Tilbury-fort. I, 40. II, 484.
Tilenus (Johannes, Geb. 1639, † 1692, predikant te Goes en te Middelburg, in 1663 getrouwd met Arnaudine van Beaumont. Zie Chr. H. IV p. 337.) Schoonvader van Hoornbeeck. I, 357. II, 76.
Tillotson, Dr. (Zoon van een rijk lakenkooper. Geb. 23 Oct. 1630, † 22 Nov. 1694, aartsbisschop van Canterbury. Zie Trevor I p. 216, II, 83, 236, Strickland V p. 420.) I, 425, 427. II, 321, 409, 618.
„ schilder. Gestorven II, 574.
Tilly, Serclaes de. Zie Serclaes.
Tilt, Van (burgemeester van Haarlem, betrokken in de zaak van Buat.) IV, 146. III, 64.
Timmerman. II, 288.
Tintoretto (Jacopo Robusti, genaamd Tintoretto. Geb. 1519 te Venetië, † 31 Mei 1594, of diens zoon Domenico, geb. 1562, † 1637, beiden schilders. Zie Chr. H. III p. 172.) III, 98, 38.
Tipping, kolonel, (lid van het Parlement, minnaar van mevrouw Vernatti of van nicht Becker; misschien de kolonel Tiffin, die als gijzelaar naar Limmerick ging. Zie Trevor II p. 159 en Gids 1878, II p. 19.) I, 18, 101, 144, 186, 198, 204, 226, 245, 256, 263, 268, 275,

277, 281, 322, 324, 327, 364, 375, 378, 379, 392, 425, 526. II, 149.
Tirlemont, kwartier te. IV, 39, 69, 75, 140, 214.
Tisenhausen (= Axenhausen? Zie aldaar.) I, 454. II, 370.
Titiaan, de beroemde schilder. III, 98, 108, 380. I, 46. II, 542.
Tivoli, anti-pauselijke beweging te. I, 468.
Tobias, kolonel-titulair te Huy. II, 161, 409.
Tocht, Van der (Jacob, burgemeester van Gouda, † 1680. Zie Wapenheraut VI p. 7, 332, Navorscher 1895 p. 20.) IV, 107, 156, 256.
Tolbeeck. IV, 198.
Tolen, ter. Zie Tholen.
Tolley, neef van Ireton. II, 81.
Tollius (Philippus Theodorus, rechter van Lingen, griffier van den Raad der domeinen van Zijne Hoogheid, geboren te Rhenen in 1642. Zie Chr. H. VIII p. 316) III, 5, 6, 14, 16, 67.
Tolmach. Zie Talmash.
Tombe, La, student te Leiden. II, 241, 393.
Tomolin, dorp in Ierland. I, 305, 306.
Tompion. Zie Tempion.
Tondi, mejuffrouw. I, 450, 451, 454. II, 72, 81, 82, 84, 89, 93, 97, 104, 106, 107, 113, 116, 123, 151—153, 155—158, 161—163, 202, 235, 236, 245, 255, 257, 259, 264, 267, 366, 374, 375, 377, 380, 409, 509, 511, 512, 515.
Tongeren. IV, 64, 110, 111, 132, 135, 214. II, 363, 375.
Top. (Misschien de kwartiermeester-generaal Dopf. Zie aldaar.) IV, 150. I, 490. II, 62, 76, 90, 119, 257, 325, 386, 403, 625.
Torbay. I, 13, 24, 28, 245, 316. II, 232.
Torbais les Beguines. IV, 140.
Torrington. Zie Herbert, Arthur.
„ kamerdienaar van Lord. I, 511.
Torsay, officier. IV, 149. II, 286, solliciteert naar het ambt van drost te Heusden 445, 600.
Touche, Mme De la. III, 116, 176.
Toulon. I, 289.
Tour, Du, mejuffrouw. IV, 236.
„ „ de kleine (= de vorige? of Marius du Tour,

geb. 1625, in 1661 lid van den Raad van Brabant? Zie Chr. H. III p. 218, 245.) Zijn huwelijk met de vrouwe van Hees en Leen III, 65.

Tour, La, (De la, Du), envoyé van Savoye. (Graaf De la Tour, lid van den Raad van den hertog van Savoye, president van diens financiën en buitengewoon gezant bij de Staten-Generaal en in Engeland. Mogelijk is hij ook de „petit monsieur Du Tour", die in 1679 met Van Leeuwen naar Engeland ging en vandaar naar Frankrijk en over wien Huygens' zuster wat spottend spreekt. Zie Trevor II p. 134 en Chr. H. VIII p. 175.) I, 412. II, 39, 191, 324, 462, 556—558, 612, 621.

Tourain Beauverhon. Zie Beverum.

Tournay. Zie Doornik.

Tournon, plaatsje aan de Rhône. III, 128.

Tours. III, 114, 119—121.

Tourton, koopman te Londen, onbetrouwbaar berichtgever (ook genoemd bij Chr. H. IX p. 388 als huisheer van Fatio Dhuilliers.) I, 360, 392, 514.

„ dorp bij Yperen. IV, 148.

Tourville, admiraal. II, 75, 228.

Toussain, gouverneur van Tien Huygens. II, 84.

Tower, de. I, 40, 46, 53, 62, 73, 81, 91, 121, 162, 200, 307, 350, 358. II, 22, 28, 57, 173, 185, 186, 482, 578, 580, 582.

„ gouverneur van den. Zie Sr. Lucas.

Trasignies. IV, 47, 63, 209. I, 482.

Treasurer of the admiralty, tractement aan dat ambt verbonden. I, 75.

Trelawny, (Treslawny, Sr. Jonathan, zoon van Jonathan baron T. en Maria Seymour. Geb. 1650, † 1721, een van de zeven bisschoppen, die zich in 1688 verzetten tegen Jacobus den Tweede; bisschop van Bristol, later van Exeter. Zie Nat. Biogr.) I, 77, 83, 115.

„ (Anna, zuster van den vorige, hofdame van prinses Maria, met wie zij was opgevoed. In

1685 werd zij door Willem den Derde weggezonden wegens haar aandeel in eene intrigue om de prinses te ontvoeren. Zie Fruin op Droste p. 460.) III, 27, 63 (? Mr.), 73. I, 71, 77, 116, 135. II, 8, 41, 121.

Trelawny, kolonel, broeder van de vorige. (In 1690 brigade-generaal in Ierland, gouverneur van Dublin. Zie Trevor II p. 127.) I, 282, 335, 337. II, 8.

Tremouille, Henri Charles de. Zie Tarente.

„ familie De la, hare bezittingen te Thouars en hare aanspraken op Napels. III, 117.

Treslong (Jan Blois van, zoon van Willem en Adriana van Egmond, majoor bij de garde. † 1683. Zie Chr. H. V p. 429.) III, 60.

Tresor. I, 288.

Trevigno, don Lope de, Spaansch of Waalsch ingenieur, gedood voor Maastricht. IV, 131.

Trevor, Sr. John. (1686—1695 Speaker of the Commons, toen afgezet wegens omkooperij in de zaak van een weezenfonds, ook betrokken in geknoei betreffende de Oost-Indische Compagnie. † 1717, afkomstig uit Noord-Wales. Zie Trevor I p. 194, II p. 105, 109, 141, 213, 250, 252, 508.) I, 249, 368 (? Ternore).

Trier. IV, 52, 54, 60.

„ keurvorst van. IV, 10, 119. I, 460. II, 155.

Trip (Lodewijk, oud-burgemeester van Amsterdam. Zie Fruin, Verspr. Geschr. IV p. 323.) II, 560.

Trois Trous, bij Brussel. IV, 213, 217, 218.

Tromer, klerk van Huygens. IV, 13, 19, 21, 160.

Tromp. (Adriaan, halfbroeder van den admiraal Cornelis, kapitein bij de cavallerie. † 11 Sept. 1679. Zie Chr. H. VIII p. 227), de dikke IV, 124.

„ Cornelis. (Maartensz., zoon van Maarten Harpertsz. en Dina de Haas. Geb. 9 Sept. 1629, † 29 Mei 1691, luitenant-admiraal-generaal. Zie Chr. H. V p. 374.) IV, 68, 98, 103, 109, 146, 147, 193. III, 77. I, 431.

„ burgemeester. (Misschien Harpert Maartensz., volle broeder van Cornelis. Geb. 1627, lid van den

magistraat te Delft. Zie Chr. H. VI p. 217.) I, 431.
Tromp, dochter van den burgemeester. (Denkelijk de „assez jolie nièce", genoemd in Fruin's Aanteekeningen op Droste p. 444.) I, 431.
„ de oudste juffrouw. Gestorven III, 29.
„ de vrouw van admiraal. (Margaretha van Raephorst. Zie Chr. H. V p. 374.) IV, 68. III, 77.
Trougnée. II, 383.
Troyen, Van, veldprediker. IV, 270.
Truitje, dienstbode van Huygens' klerk. II, 377.
Trumbul. (Secretaris van Staat tot 1697. Zie Trevor II p. 344.) II, 22.
Truy. (Van Brederode? of 's Gravemoer? Zie aldaar.) I, 521. II, 109.
Truyen, St. IV, 39, 76. II, 128, 242, 365, 375.
Truxes, overste. IV, 33.
Tubise. IV, 96, 198, 199. I, 418.
Tuboeuf, Mr. de. III, 112.
Tuburg, luitenant-generaal bij de Spaansche troepen. I, 408.
Tun. II, 281.
Turck, pensionaris van Bergen-op-Zoom. I, 103, 113, 399. II, 282, 284.
Turenne. (De beroemde generaal van Lodewijk den Veertiende, gesneuveld in 1675.) IV, 4, 8, 9, 46, 50—55, 95, 113, 225, 228.
Turetini (zoon van Jan, bankier te Genève; deze had eene vennootschap opgericht voor het graven van een kanaal tusschen het meer van Yverdun en het meer van Genève, waarvan Huygens' vader aandeelhouder was. Zie Chr. H. I p. 123). Predikant te Genève III, 149, 150, 162.
„ Mme. III, 161.
„ de familie. III, 158, 160.
„ de juffrouwen. III, 150—156.
„ Françoise, verloofd met Faverges. III, 157, 161.
„ Marie. (Misschien de verloofde van den jongen Crommon. Zie over deze verloving Chr. H. I p. 123, II p. 571.) III, 152, 155, 156.

Turken. I, 114, 181, 192, 233, 291, 353, 443, 453—455, 458, 468, 477, 482, 483, 489. II, 1, 46, 100, 120, 426, 437, 537.
Turkije. IV, 104, 105, 192.
„ Sultan van. IV, 104, 105, 455. I, 468. II, 53, 426, 582.
Turnhout, school van. II, 231.
Turijn. I, 289. II, 273.
Tweldam. Zie Ripperda, Unico.
Twente, drossaard van. III, 58.
Twickel, heer van. Zie Raesfeldt.
Twickelo, drossaard van Twente, zwager van Flodrof. III, 5, 158.
Tyburn. II, 171.
Tyrconnel. (Richard Talbot uit Ierland, zwager van Marlborough, lord-lieutenant van Ierland voor Jacobus den Tweede, † 14 Augustus 1691. Zie Trevor I p. 207, II p. 40, 132. d'Arcy II p. 169, 193, Strickland V p. 160.) I, 301, 302, 315, 335, 498.
Tysenhausen. Zie Tisenhausen.
Tijssens. Wil trouwen met de weduwe Van Peer II, 76.

U.

Uchtenbroeck, officier. IV, 199.
Ulbeeck. IV, 137, 139.
Uliot, schepen van Parijs. III, 97.
Ullano, schilderijen van, te Brussel. II, 268, 269.
Ully, D' (= D'Huilliers? Zie aldaar.) II, 10.
„ D', reisgenoot van Huygens. III, 92—95.
Ulrecht, St. Capelle. IV, 265, 266.
Ulrich, kok. I, 500. II, 124.
Unkel (Coenraad van, luitenant-generaal bij de infanterie, president van den krijgsraad. Zie Fruin op Droste p. 350.) II, 609, 624.
Urselen, graaf. IV, 176.
Ursinus, veldprediker. IV, 91, 100, 152, 168, 215.
(Utenhove, Hendrik van) heer van Amelisweerdt (zoon van Karel, en Alexandrina van Tuyll van Serooskerken, † 9 Dec. 1715. Zijne eerste vrouw

was Martha Maria Huygens, eene volle nicht van den auteur. Hij werd commandant van 's Hertogenbosch. Zie Chr. H. V p. 32, 429, VIII p. 109.) IV, 52, 196, 198, 215. I, 169, 257, 269, 415, 416, 440, 506. II, 57, 133, 303? 353.

Utenhove, mevrouw (Isabella Hoeufft, tweede vrouw van den vorige. Zie Chr. H. VIII p. 109.) Met twee zusters 416, bijgenaamd „la reine Candace" II, 619.

„ twee kinderen van de vorigen. II, 619.

„ de jonge) heer van Amelisweerdt (Karel, zoon uit het eerste huwelijk van Hendrik, luitenant-kolonel. Zie Rietstap.) I, 257, 270. II, 303, 505, 604, 619.

„ broeders van den vorige. II, 514.

„ mejuffrouw, zuster van Amelisweerdt Sr. Geb. 1628. II, 303.

Utrecht. III, 120, 132, 133. IV, 17, 18, 22, 25, 176. I, 114, benoeming van den magistraat in 341, 343, 344, 359, 406, 409, 432, 494, 501, 503. II, 97, 112, 126, 131, 132, 135, 138, 144, 195, 198, 201, schepen van 272, 347, 348, 351, domproosdij van 385, 415, 422, 423, 427, 536, 540.

„ de provincie. IV, 24, 25. II, 564.

„ Staten van. IV, 76, 161, 181.

„ eerste lid van de Staten van. I, 359, 499, 500.

„ Gedeputeerde Staten van. II, 386.

Uylenbroek. I, 192.

Uylenburgh (Gerard, geboren te Amsterdam in het begin der 17e eeuw, landschapschilder en kunsthandelaar. Zie Chr. H. III p. 200.) IV, 21, 22, 107, 215, 222. III, 38.

Uyterwijk, neef van Bentinck-Portland. I, 436.

Uyttersman, de, te Rotterdam. I, 426, 428.

V.

Vaga, Del. Zie Perino.

Vaillampont, kasteel bij Nivelles. IV, 62.

Val, Du, griffier van den krijgsraad. I, 465. II, 96, 375, (599), 601, 606, 612.

Val, Du, „de oudste", schilder. II, 612, 619.
„ le Duc. II, 360.
Valencé, pruikenmaker te Londen. I, 70. II, 167, 572.
Valenciennes. III, 91. IV, 86—90, 93, 103, 114, 115, 144, 242.
Valençuele (don Fernando de, zoon van een edelman uit Andalusië. Geb. Januari 1636 te Napels, 1676 eerste minister van Spanje, 1677 verbannen door don Juan, † 7 Januari 1692 in Mexico. Zie Villars p. 280.) IV, 193.
Valencijn. I, 465.
Valentine, schilder. III, 106.
Valkenburg (George de Hertoghe, heer van, luitenant-kolonel bij de infanterie, 1674 bij Senef krijgsgevangen geraakt, zoon van Jan de Hertoghe van Osmale, die als gouverneur van Oranje in 1630 daar gedood was. Zie Chr. H. I p. 292, III p. 203, V p. 35.) IV, 14, 17, 45, 50, 51, 72, 85. II, 300(?).
„ Suze van (denkelijk eene dochter van den vorige. Deze maakte in 1654 het hof aan de vrouwe van Bergen, hetgeen misschien dier belangstelling in het lot van Suze verklaart. Zie Chr. H. I p. 292.) III, 66, 67 (hier zal men moeten lezen „Suze" in plaats van „deze".)
„ vrouwe van (moeder van de vorige, denkelijk weduwe van George.) III, 67, 84. I, 3, 248, 264. II, 295, 299, 300, 309, 318.
„ heer van (de koetsier, met wien de vrouwe van Valkenburg hertrouwd was.) I, 3, 222 noot, 248, 299, 300, 309.
Vallée, La (misschien Henry du Vernet de la Vallée, directeur der ridderlijke academie in Den Haag. Zie Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande p. 31.) III, 25.
Valsassine, graaf van. II, 193.
Vandalen. III, 40.
Vanni, schilder. II, 334.
Varennes, Mme de, verkoopster van teekenbehoeften te Londen. II, 455, 461.
„ III, 125.

Vasseur, Le. Zie Thouars.
Vassy, De, majoor, commandant van Sas-van-Gent. II, 130, 287, 421, 488.
„ De, dochtertje van kapitein. II, 287.
Vast, St. IV, 210, 211.
Vastrick, schoenmaker. II, 342.
Vauban. II, 368.
Vaucluse. III, 132.
Vaudemont. (Charles Henri de Lorraine, prince de Vaudemont, eenige zoon van Karel den Vierde van Lotharingen en Beatrix de Cusance Mme de Cantecroix. Door twijfel aan de wettigheid van het huwelijk zijner ouders ontging hem de opvolging in Lotharingen. Hij was generaal in Spaanschen dienst, in 1697 gouverneur van Milaan en diende na 1700 aan de zijde van Frankrijk. Zie Fruin op Droste p. 528, Trevor II p. 357.) IV, 60, 61, 75, 81, 83, 86, 99, 113, 114, 117, 120, 132, 136, 157, 176, 177, 188, 193, 194, 196, 200, 210. I, 268, 442, 443, 445, 466, 488, 513. II, 44, 47, 55, 59, 60, 67, 71, 72, 74, 92, 206—208, 210, 216, 262, 267, 414, 424, 425, 490, 491, 496, 506, 507, 518, 522—525, 527, 532, 537, 547, 592, 593, 616.
„ prinses van, (vrouw van den vorige, dochter van den duc d'Elboeuf. Zie Fruin op Droste p. 528.) IV, 81. II, 92.
„ Zuster van. Zie Lillebonne.
„ paard van Willem den Derde. IV, 98.
Vaudoisen. I, 224, 236, 238, 289, 291.
Veer, ter. II, 584.
Veersche gat. I, 55.
Vegelin. (Philip Ernst, van Claerbergen, in 1683 kamerheer van Hendrik Casimir. Zie Chr. H. VIII p. 442.) IV, 44, 59. III, 68. Zie ook Claerbergen.
Velaines, kamp te. I, 485, 486.
Velde, Van de, professor (te Leuven?) I, 478. II, 216, 377.
Vellem. II, 242.
Velters. (Abraham, vader van de vrouwe van Kruyningen:

zie Elias, De Vroedschap van Amsterdam II p. 669, 670.) I, 859.
Veluwe, de. II, 44, 47, 48, 65.
Vendôme, François de. Zie Beaufort, duc de.
Venerie, comte de. (Misschien Veniero, die in 1696 gezant van Venetië was bij Willem den Derde. Zie Fruin op Droste p. 441.) II, 421.
Venetianen. II, 537.
Venetië. IV, 69—71. III, 35.
„ Senaat van. III, 131.
„ gezant van. (Zie Venerie). I, 110. II, 584, 587.
Venlo. IV, 7, 10, 31.
Venne, mejuffrouw Van der. I, 895.
Ventadour, hertog van. IV, 195.
Verace (Verasse.) (Hofmeester van prinses Maria tot 1688, toen hij onder eenigszins verdachte omstandigheden vertrok. Zie Fruin op Droste p. 568, 538, Krämer, Maria II Stuart p. 156, Lettres et Mémoires p. 65—68, Trevor I p. 253. — Krämer houdt hem voor een verrader, Fruin niet. Hij streed later onder prins Eugenius bij Cremona. — Misschien was de Verace, dien Huygens te Genève ontmoette, niet de hofmeester, maar diens vader.) III, 156, 159, 160.
Verbiest, schilder. II, 411.
Verbolt (Frans, vroedschap en schepen van Nijmegen in 1675. Zie Chr. H. IX p. 544.) I, 64, 121, 215, 216, 219, 307, 402. II, 321, 349.
Verbrugghe, beeldhouwer te Antwerpen. IV, 102, 142.
„ kunstkooper in Den Haag. I, 402.
Verburgh, uit Delft, heeft rijkdommen verzameld in Indië. IV, 132.
„ mejuffrouw, dochter van den vorige. (Misschien Adriana, 1677 getrouwd met Gerard Jansz. Putmans, baljuw van Delft. Zie Chr. H. VIII p. 104.) IV, 132.
Vere, Anna, getrouwd met Van der Mey uit Rotterdam. IV, 45.
(„ Aubrey de) graaf van Oxford. (Zoon van Robert, en Beatrice de Banck, dochter van Sjierck Hemmema. Geb. 1626, † 13 Maart 1703, onder Jacobus

den Tweede afgezet als kolonel en gouverneur van Essex, in 1689 luitenant-generaal. Zie Nat. Biogr.) I, 20, 36, 141, 148, 227, 244, 251, 283, 381. II, 141, 162, 339.
Vere, Lady Diana, dochter van den vorige. II, 339.
Vereycke(n), „audiencier", schoonzoon van graaf de Bossu. IV, 32, 95.
Verhaest, Jan (kwartiermaker naar het schijnt.) I, 486. II, 83, 189, 402, 409, 501, 602, 614.
Verhagen, thesaurier. I, 88, 90.
Verheye (Mr. Jacob, van 1687—1715 raadpensionaris van Zeeland.) I, 128. II, 138.
„ mejuffrouw, dochter van den vorige. II, 138.
Verhuyst. IV, 38.
Verio, schilder. I, 68.
Verle. IV, 38. II, 247.
Verleyen, schilder. IV, 108.
Vernatti (politiek avonturier, zeer en décadence, getrouwd met eene zuster van „nicht Becker". Zie Gids 1878 II p. 19.) I, 51, 57, 66, 77—79, 88, is Tory 89, 113, 139, 156, 190, 191, 198, 206, 226, 234, 274, 349, 513, 514, 521, 528, 559, 581, 582. II, 449.
„ „nicht", vrouw van den vorige. I, 142, 154, 163, 191, 200, 203, 213, 216, 241, 259, 273, 281, 336, 364, 385, 424, 513, 520, 521, 526, 528. II, 3, 15, 30, 144, 146, 157, 180, 324, 325, 334, 339, 340, 442, 443, 449, 461, 462, 465, 469, 477, 479, 480, 482, 545, 546, 586—588, 621, 624.
„ mejuffrouw, dochter van de vorigen. Geb. 1683. I, 528. II, 324, 339, 462, 545.
„ Ady (= de vorige?) II, 587.
„ Jr. I, 197, 422. II, 334, 339, 597, 600, 601, 604, 621, 624.
„ tante. Zie Becker, „moei" van „nicht".
Verne, La, kolonel. IV, 61. (Zie ook Lavergne, Laverne.)
Vernou (misschien Mr. James, secretaris van den Lord Justice, in 1697 secretary of state. Zie Trevor II p. 344.) II, 91, klerk van Blathwaite en griffier van den krijgsraad 96, 98, 103.

Veronese, Paolo. (P. Caliari genaamd Veronese, zoon van den beeldhouwer Gabriele Caliari. Geb. 1528, † 19 April 1588 te Venetië. Zie Chr. H. III p. 172.) III, 111, 119. II, 332.
Verpillere, La. III, 144.
Verrijt, bediende van Portland. I, 518.
Versailles. II, 69.
Verschuer, kolonel. II, 256, 360, 400, 615.
„ vrouw van den kolonel. II, 400, 615.
„ schilder of architect. IV, 97.
Verwolde. Zie Ripperda, George.
Veurne. II, 119, 122—125, 163, 203, 219.
Vice-admiraal, een Fransche. II, 75.
Vicennes, bosch van. III, 97.
Vicq, De, vriend van Huygens' zoon. II, 65.
Victor, chevalier de St. IV, 59.
Vienne, plaatsje aan de Rhône. III, 128, 134.
Vigat. I, 482.
Vigile, dorp bij Grenoble. III, 136.
Vignerot. (Maria Madeleine de, dame de Combalet, duchesse d'Aiguillon sinds 1638, zuster van Richelieu. Geb. begin 17e eeuw, † 1675 ongehuwd, „dame d'atour" van Maria de Medicis, de moeder van Lodewijk den Veertiende. Zie Nouv. Biographie Universelle.) III, 103.
Vignotte, La, praeceptеur van Schuylenburgs kinderen. II, 137, 138.
Vilette. II, 171.
Villa-Hermosa. (Don Carlos de Gurrea d'Aragon y de Borgia, hertog van Villa-Hermosa, Spaansch cavalleriegeneraal, 1675—1680 landvoogd der Zuidelijke Nederlanden. † 13 Aug. 1692. Zie Fruin op Droste p. 388, Villars p. 295.) IV, 29, 31, 32, 35—37, 41, 43, 44, 48, 54, 55, 67, 68, 73, 74, 78—83, 93, 97, 106, 113—119, 122, 124, 131—133, 145, 146, 156, 167, 170, 171, 179, 185, 189—193, 202, 203, 207, 208, 216, 231, 232, 235, 254, 264, 267.
Villanquian, luitenant-kolonel. I, 272. II, 378.
Villaré (Villerest, Fransch edelman, in 1675 getrouwd met Marie Caron, eene zuster van Mme De la Ferté. Zie Fruin op Droste p. 330, Chr. H. VI p. 76.) I, 76.

Villarnen, refugié. I, 521.
Villarnoul, ritmeester. II, 377.
Villars, Katholiek kapitein. Diens vrouw en schoonzuster I, 328. II, 463, 553.
Villattes (Alexandre Auguste de, zoon van Gabriel en Louise Regnon de Chalogny, luitenant-generaal, commandant van Maastricht, † 1723. Zie Gids 1878 II p. 22.) I, 116, 117, 189, 271, 334, 366, 372, 377, 378, 425. II, 3, 4, 152, 165, 175, 185, 313, 317, 319.
„ mevrouw (Louise Cronman van Cronmanshof. Zie Gids 1878 II p. 48.) I, 189, 271, 368. II, 3, 4, 165, 185.
Villeneuve (misschien de kapitein van het regiment Hauterive, vermeld bij Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande p. 85.) I, 434.
„ Mlle de. III, 133.
„ commandant van. IV, 33.
Ville Poplie. II, 72, 79.
Villeroy, hertog van, maréchal de France. IV, 274, 275. II, 506, 507, 509, 514, 515, 517, 524, 525.
Villers, bosch van. II, 607.
(„ Frans Soete van, heer van Potshoek, (misschien een zoon van Alexander. Geb. 24 April 1637, getrouwd met Anna, dochter van Cornelis van Aerssen van Sommelsdijk en Lucia Walta. Zie Chr. H. III p. 187, VIII p. 110. Met zijne broeders Philips (zie den volgende) en Willem Cornelis (geb. 1640, † 1674) gaf hij een reisverhaal uit, dat meermalen door Fruin wordt geciteerd in zijne Aanteekeningen op Droste. Zie Chr. H. III p. 187.) II, 290.
„ man van. II, 478.
(„ Philips Soete van) heer van Zevender (geb. 29 Jan. 1636, † 21 Maart 1689, zoon van Alexander, die volgt, lid van den Raad van State. Zie Chr. H. III p. 187.) IV, 3.
„ overleden heer van. (Misschien de vader van de beide vorigen, Alexander Soete de Laeken de V. Geb. 1 Aug. 1603, † 30 Aug. 1678, getrouwd

met Adriana van Aerssen. Zie Chr. H. III p. 187.) I, 106.
Villers, Du, bruidegom van mevrouw De Gruyter. II, 575, 628.
„ kolonel in Cellschen dienst. III, 19, 48.
„ kapitein in Cellschen dienst, broeder van den vorige. III, 19, 73 (?), 75 (?). II, 494 (?).
Villiers, Anna. Zie Bentinck, overleden vrouw van Hans Willem.
„ Barbara. Zie Lady Berkeley en Fitzharding.
„ Betty, (dochter van Eduard V. en Francis Howard van Suffolk, zuster van de vorigen, de bekende hofdame der Prinses, naar men zeide de minnares van Willem den Derde. Zij trouwde in 1695 met George Hamilton graaf Orkney en stierf in 1733. Zie Gids 1878 II p. 47 en Wapenheraut V p. 52.) III, 74 (?). I, 138, 190, 191, 194, 195, 204, 226, 324, 326, 342, 358, 520. II, 7, 15, 41 („de schele"), 324, 325, 389, 456, 468, 501, 546, 555, 563 (Lady Arcady, schrijffout voor Orkney.).
„ Catharina. Zie Puisars, Mme.
„ (Sr. Edward, broeder van de vorigen, stalmeester van prinses Maria, later graaf Jersey, ambassadeur in Den Haag en te Parijs. Zie Trevor II p. 318, 328, 368 en Fruin op Droste p. 436, 440.) III, 70. I, 68, 135, 238, 258, 271, 342, 346, 497, 503, 555. II, 541.
„ Frances. (Denkelijk eene zuster der vorigen.) II, 169, 477, 548, 571.
„ George. Zie Buckingham.
„ Henry, (broeder van Betty, kolonel, getrouwd met eene Katholieke van minderen stand.) I, 254, 349, 426, 429, 531. II, 7, 10.
„ Mary. Zie Inchequeen, zoon van Mylady.
„ Mrs. „de lange", hofdame van koningin Maria, jongste zuster van Edward. I, 189? 209, 271. II, 25.
„ de juffrouwen. I, 237, 393. II, 168.
Vilvorden. IV, 81, 176—178, 258, 259, 267. I, 413, 414, 493. II, 500, 623.

Vinci, Da. Zie Leonardo.
Virginische vloot. II, 331.
Visbach, horlogemaker in Den Haag. II, 225, 285, 304.
Visling, dorpje aan den Rijn. IV, 21.
Visscher, neef van Huygens. III, 160.
„ uitgever te Amsterdam. II, 628.
„ bode. II, 299, 492.
Vissel. III, 56.
Vittinghoff, mevrouw, te Londen. I, 327, 328.
Vivien (Nicolaas, zoon van Anthony, heer van Bovignes en Anthonia van den Cornput. Geb. 1631, sinds 1664 pensionaris van Dordt, neef en vriend van Johan de Witt. Zie Chr. H. I p. 323.) IV, 194.
„ „clerk of the green cloth". I, 497.
Vlaanderen. IV, 116—118, 124, 233, 235. I, 56, 267, 404. II, 11, 20, 90, 92, 111, 233, 236, 239, 340, 384, 417, 419, 510, 616.
„ Hoofd van, fort tegenover Antwerpen. IV, 100.
Vlack. IV, 11, 84.
Vlaerdingen, Van. Zie Ruytenburg, Jan van.
„ Alida van (ook vermeld Chr. H. I p. 112.) III, 101, 149.
„ mejuffrouw van. I, 260.
Vlaming, een, trompetter van Jacobus den Tweede. I, 293.
Vleugels, advocaat. I, 242.
Vlie, het. I, 114.
Vliet, Van (misschien een zoon van Jan, † 1666, jurist en taalkundige, die bezittingen in Engeland had en bevriend was met Christiaan Huygens. Zie Chr. H. II p. 214, III p. 230.) I, 343, 414, 470, 471, 479, 485, 509.
Vligerius, dochters van den predikant. II, 151, 158, 163, 255.
Vlissingen. IV, 181. I, 12, 170, 228, 388. II, 411, 444, 572.
„ baljuw van. IV, 81.
Voet (kunstkooper?) te Antwerpen. IV, 5, 166, 174, 215, 222, 235.
Vogel, bode. I, 421.
Voicht, landjonker te Ulbeeck. IV, 138.
Voisin, professor te Angers. III, 115.
Volder, De (Burchard. Geb. 26 Juli 1643, † 28 Maart 1709, van 1675—1705 professor in de physica en sinds

1682 ook in de mathematica te Leiden. Zie Chr. H. VIII p. 4.) I, 171.
Vollenhove, drost van. III, 59.
„ predikant (ook vermeld Chr. H. IX p. 372.) I, 321.
Volpe, graaf. III, 24.
Vooght. III, 8.
Voorburg. III, 87. I, 311, 404, 504.
Voorhout. Zie Borssele, Philips Jacob van.
Voorn (Voorne), heer van. Zie Panhuys en Hemoni.
„ baljuw van. I, 259.
„ land van. I, 6.
Voorschoten. Zie Wassenaar-Voorschoten.
Voorst, (Transisolanus Adolphus van, zoon van Hidde v. V. en Johanna van Haersolte. Hofmeester van Willem den Derde, lid van den Raad van State en van de Ridderschap van Holland. Geb. 1651, † 1707. Zie Gids 1878, II v66r p. 1 in de Errata.) IV, 85, 98, 109, 154, 164, 179—181, 199, 202, 204, 210, 217, 241, 244, 247, 248, 253, 257, 276. III, 16, 21, 49, 71, 79, 80, 84, 86. I, 15, 27, 28, 51, 62, 74, 87, 93, 94, 98—104, 112, 115, 135, 146, 150, 166, 168, 207, 359, 407, 433, 460. II, 37, 38, 166.
„ mevrouw Van. (Arnoldina, dochter van Andries de Graeff van Zuidpolsbroek en Elisabeth Bicker.) I, 100, 359. II, 289.
„ zuster van mevrouw. III, 86.
„ zwager van. I, 359.
„ broeder van, luitenant-kolonel. I, 405, gestorven II, 309.
Voorthuyzen. III, 4, 160. I, 406, 432, 494. II, 36, 135, 195, 348, 350, 428.
Voorts. Denkelijk fout voor Voorst. I, 28.
Vorden. Zie Ripperda, Peter Vincent.
Vos, kunstkooper te Antwerpen. IV, 5, 101, 166, 176, 178, 211, 213, 215, 235, 238.
„ raadsman van den bisschop van Osnabrück. III, 7.
Vosmeer. IV, 143.
Vossius, de raadsheer. (Gerardus Johannes, zoon van

Mattheus V. en van Johanna de Veno. Zie Chr. H. VI p. 87, IX p. 356.) I, 183, 217, 226, 234, 268, 281, 322, 327, 351, 363, 369, 370. II, 34.

Vossius, (Isaac, oom van den vorige, zoon van den beroemden Johannes Gerardus en Elisabeth Junius. Geb. 1618, † 1689, kanunnik te Windsor. Zie Fruin op Droste p. 429 en over zijne bibliotheek en verzamelingen Chr. H. II p. 110, IX p. 356.) I, 47, 185, 322, 369, 370. II, 34.

Voter, de, Engelsche courant. I, 363.

Vraessene, dorp bij Antwerpen. IV, 165.

Vredenburg, Amarantha van. Zie Boreel, mevrouw.

„ zwager van 's Gravenmoer. (Misschien een broeder van de vorige, en dan zoon van Adriaan v. V. uit Delft en Sara v. d. Graeff. Zie Chr. H. IV p. 441.) I, 190.

„ van Rotterdam, gedeputeerde te velde. (Misschien Adriaan, zwager van Harpert Maertensz. Tromp en Johan Boreel, of diens broeder Gerard. Zie Chr. H. VI p. 217.) II, 434, 435, 502, 510, 533.

Vries, Hidde de. II, 372.

„ De. (Misschien een zoon van Johan, rector der Latijnsche school in Den Haag, mogelijk de directeur der O. I. C., burgemeester van Amsterdam, lid der admiraliteit, † 1708. Zie Chr. H. I p. 104, IX p. 26.) I, 368.

Vrigny, broeder van. II, 455.

Vroonestein. Zie Fronestein.

Vrijbergen. (Bonifacius van, zoon van Marinus de Boot v. V. Zie Chr. H. V p. 337.) IV, 181, 258. I, 242, 367, 399, 413, 467. II, 215.

„ (Marinus van, zoon van Bonifacius en Elisabeth van der Haer. Geb. 1656, † 1711, vroedschap van Tholen, lid van de Staten-Generaal, buitengewoon gezant in Engeland, getrouwd met Anna Gibson. Zie Chr. H. VIII p. 314.) IV, 258(?). III, 75, 81.

„ (Denkelijk Theodoor, in 1666 kolonel; of Nicolaas, kapitein en commandant van Tholen

in 1665. Zie Fruin op Droste p. 290.) IV, 149, 150, 152, 258 (?).
Vrijenes. I, 227.
Vucht. IV, 35.
Vijgh. (Agnes, van Ubbergen, hofdame van koningin Maria, in 1694 getrouwd met Sliedrecht. Zie Chr. H. VIII p. 121.) I, 120, 122, 124, 125, 128, 132—134, 136, 137, 140, 141, 146, 150, 153, 155—157, 161—163, 169, 171, 173, 179, 188, 193, 195, 207, 209, 222, 223, 242, 243, 246, 253, 256, 257, 260, 263, 264, 267, 272—274, 276, 277, 322, 325, 327—329, 350, 352, 354, 360, 371, 378, 379, 385, 425, 512, 516, 519, 527. II, 3, 9, 28, 49, 143, 146, 160, 165, 188, 186, 302, 314, 315, 317, 320, 327.
„ Cornelis. Zie Steelandt.
„ Johanna. Zie Beest, vrouwe van.
„ vaandrig. I, 146. II, 122.
„ gewezen page (= de vorige?) Schiet zich dood II, 186. (Men vindt eene genealogie van het geslacht Vijgh in de Heraldische Bibliotheek 1879 p. 280 noot 1.)

W.

W. (= Waldeck?) IV, 186.
Waal, de. III, 114. IV, 106. I, 457.
„ Willem de, van Vroonestein. Zie Fronestein.
Waalsdorp. Zie Boetzelaar, zoon van.
Waas, land van. IV, 71, 72, 78, 79, 100, 148.
Waay(en), Van der. (Door Willem den Derde afgezet als predikant, door Hendrik Casimir den Tweede benoemd tot hoogleeraar te Franeker. Zie Fruin, Verspr. Geschr. V p. 129.) II, 494.
Wabbeecke. IV, 165.
Wachtendonck, mejuffrouw. (Misschien verwant aan den Wachtendonck, die in 1687 de nieuwe koningin van Portugal vergezelde op hare reis uit de Paltz naar het land van haar gemaal. Zie Fruin op Droste p. 450.) II, 275.
Waelhem. IV, 259. II, 592, 593.

Waesmunster. IV, 100, 175.
Wageningen. I, 437.
Walter. I, 377, 379, 381.
Walcourt. I, 471, 472, 479.
Waldeck. (Georg Friedrich van. Zoon van Wolrath prins van W. en Anna van Baden-Durlach, geb. 20 Febr. 1620, † 19 Nov. 1692, veldmaarschalk van den keizer, later overgegaan in dienst der Republiek, vertrouwde van Willem den Derde. Zie P. L. Muller, Waldeck passim, Chr. H. I p. 181, VII p. 365.) IV, 5, 10, 17—19, 22—24, 26, 27, 29, 32, 35, 38, 42, 49, 56, 59, 66, doet een goed woord voor Wicquefort 72, vervangt Willem den Derde gedurende diens afwezigheid 74, 77, 79, 80, 85, 87, 95, 97—99, 109, 112, 114 (? „C. d. W."), 115—120, 122, 123, 125, 129, 131—133, 143, 148, 151, 153, 155—157, 164, 186, 192, 194, 216, 221, 229, 230, 234, 236, 241, 243, 247, 253, 255, vergezelt Willem den Derde naar Cell. enz. III, 2, 13, 14, 20, 52, 53, 66. I, 1, 9—11, 63, 75, 90, 97, 98, 116, 128, 133, 162, 169, 170, 174, 186, 206, niet populair 222, 227, 228, 230, 231, 245, 257, 261, 270, 298, 304, 306, 310, 312, 316, 324, 334, 337, 345, 399, 404, 405, 433, 461, 464, 468, 476, 482, 487, 500, 511, 513. II, 23, 38, 70, 73—77, 90, 93, 94, 100, 107, 111, 150, 170.
„ gravin van. (Elisabeth Charlotte van Nassau-Siegen, dochter van graaf Willem v. N., Nederlandsch veldmaarschalk; getrouwd met den vorige in 1643. (Zie Chr. H. I p. 181.) IV, 229. II, 170.
„ dochter van. (Misschien de latere gravin Erpach.) II, 170.
„ graaf Charles, zoon van G. F.. IV, 74, 119, 153, 236, 237.
Walem. IV, 178.
Walenburg. Zie Weede, George Johan van.
Wales, prins van. (Zoontje van Jacobus den Tweede en Maria Beatrix van Modena, dat ten onrechte voor een ondergeschoven kind is gehouden. Geb. 10

Juni 1688. Bij geheim artikel van den vrede van Rijswijk bood Willem de Derde aan, hem als zoon en opvolger te adopteeren, maar Jacobus de Tweede weigerde. Zie Strickland V p. 170.) I, 25, 28, 34, 43, 55, 61, 66, 67, 84, 183. II, 48, 569.

Wales. I, 318.

Walheim. IV, 141, 142. II, 218.

Walker (Dr. George, rector van Donaghmore, die zich zeer verdienstelijk maakte bij de verdediging van Londonderry en sneuvelde bij de Boyne. Zie Trevor II p. 42, 44, 115.) I, 168, 174, 188, 198, 279.

Wallachije. I, 245.

Waller, Sr. William (zoon van Sr. William en Anna Finch, lid van het Lagerhuis, uitgeweken naar Amsterdam, met Willem den Derde naar Engeland teruggekeerd, † Juli 1699. Zie Nat. Biogr.) I, 16.

Wallerman(s), officier. II, 366, 374, 409.

Wallingford. I, 44.

Wallis. (John. Geb. 13 Nov. 1616, † 28 Oct. 1703, professor in de geometrie te Oxford. Zie Chr. H. I p. 208.) I, 57. II, 334.

Walon, kunstkenner. I, 120. (= Walton? Zie aldaar.)

Walsingham, de kleine. (Naar het schijnt page van prinses Maria.) III, 63. I, 331.

„ twee zusters van den vorige, waarvan eene „maid of honour" was. (Strickland IV p. 619 vermeldt Frances W. maid of honour.) I, 331.

Walstein, graaf, doet namens den keizer voorstellen aan Karel den Tweede. IV, 212.

Walter, Sr. William, (misschien schrijffout voor Waller; misschien een oom van Monmouth, wiens moeder eene dochter was van een Sr. William Walter.) I, 21.

„ Mr. I, 380.

„ Lucy, de moeder van Monmouth. Zie Barlow.

Walton, schilder. I, 71, 73, 120, 428. II, 10—13, 17, 27, 29, 316, 433, 434, 437, 442, 553.

Wangenheim. (Naar het schijnt gouverneur van Enno Ludwig van Oostfriesland.) III, 121—124, 139, 140, 142—144, 152, 155, 158, 159, 162.

Wangenheim, mejuffrouw, aan het hof te Brandenburg. IV, 107.
Wannegliem. II, 401.
Wappelen, kapitein van. I, 507 (Weppelen), 514, 519.
(Ward), bisschop van Salisbury, († in den winter van 1688—1689. Zie Krämer, Maria II Stuart p. 191.) I, 36.
„ Sr. Patience, lid van de Royal Society. (Misschien een zoon van Seth, † 6 Jan. 1689, professor in de astronomie te Oxford, die ook lid was van de Royal Society. Zie Chr. H. I p 332.) II, 6.
Wardon, Mr., broeder van een Parlementslid. I, 349, 350.
Warem. IV, 74, 140. II, 248, 365.
Warfusé (Lodewijk van Schagen van Beieren, graaf van W., heer van Oud- en Nieuw-Goudriaan, kapitein onder Rheede-Ginckel; of Dirk Floris, zoon van Floris Karel van Beieren graaf van W. en Schagen, gesneuveld voor Ramillies. Zie Fruin op Droste p. 364, Chr. H. V p. 35 en Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande p. 54. Zie ook Schagen en Goudriaan.) IV, 106. II, 122, 381, 383, 387.
Warmenhuysen. Zie Sohier de Vermandois.
Warnaer. II, 332.
Warneston. II, 234.
Warr, Mrs. II, 232.
Warwick, Lord, ritmeester. II, 369.
Wassenaar, Petronella van. Zie Mijle, vrouwe Van der.
„ (= de jonge Wassenaar-Duyvenvoorde?) I, 430.
„ mevrouw Van, zuster van Vredenburg. I, 190.
„ kapitein. II, 287, 288, 290, 291, 294.
„ de geheele familie, vijandig gezind tegen Roozeboom. I, 128.
„ -Duyvenvoorde, Geertruid van, (in 1681 getrouwd met Willem van Lier van de beide Katwijken.) III, 64. I, 100.
„ „ (Jacob van, denkelijk een zoon van Arend v. W. v. D. en Anna Maria van Scherpenzeel. Hij trouwde met eene

dochter van Willem van Lier, heer van Oosterwijk, en zijn oudste zoon Arend met eene dochter van Bentinck-Portland. Zie Fruin op Droste p. 515 en Lettr. et Mém. p. 161.) I, 59, 374, 430. II, 182, 185, 318, 423.

Wassenaar-Obdam (Jacob van, zoon van Jac. v. W. Geb. 1610, † 13 Juni 1665 als bevelhebber onzer vloot in den slag bij Lowestoff. Zie Chr. H. I p. 293.) III, 83.

„ „ (Vrij zeker Jacob v. W. v. O., zoon van den vorige, onder Willem den Derde generaal bij de cavallerie en gouverneur van 's Hertogenbosch, een officier van gunstige reputatie. Zie Fruin op Droste p. 287, 468.) IV, 17, 55, 60, 72, 188, 198, 216, 226, 227, 230, 265. III, 24, 58, 59, 63, 80. I, 399, 459. II, 84—86, 129, 214, 252, 278, 286.

„ „ vrouwe van (Adriana Sophia, dochter van den heer van Raesfeldt, drost van Twenthe, en Amadea van Flodrof.) III, 58, 59. I, 496. II, 86.

„ „ jongste kind van den gouverneur van Den Bosch. III, 59.

„ „ (Agnes van, ongetrouwde zuster van den cavallerie-generaal, vertrouwde van koningin Maria, bestuurster van het tehuis voor Fransche dames, door deze gesticht. Zie Fruin op Droste p. 516.) III, 64. I, 100, 274.

„ -Roozande (Frederik Willem van, jongere broeder van Jacob van Wassenaar-Duyvenvoorde, getrouwd met Maria van Leyden van Leeuwen, eerst officier bij de garde, later baljuw van Hulst. Zie Fruin op Droste p. 515.) IV, 154, 273. III, 63, 64. I, 19, 77. II, 185, 318.

Wassenaar -Ruyven, zoon van W.-Sterrenburg. I, 203. II, 304, 601.
„ -Sterrenburg (Willem van, zoon van Pieter v. W. en Anna Cats. Geb. 1650, † 6 Aug. 1723, gezant te Parijs. Zie Chr. H. V p. 430.) III, 72. I, 86, 108—110, 119, 120, 128, 130, 203, 222, 374, 452. II, 308.
„ „ mevrouw (Josina van der Does van Noordwijk, vrouw van den vorige. Zie Chr. H. V p. 430.) IV, 67, 72. I, 452.
„ „ juffrouwen (dochters van Pieter v. W. v. S. en Anna van Aerssen, halfzusters van den gezant. Zie Chr. H. V p. 430.) I, 222, 324, 461, 467, 478.
„ -Voorschoten (Arent van W. heer van V., zoon van Jacob v. W.-Duyvenvoorde. Zie boven.) I, 226(?), 430(?), 466. II, 123, 624.
„ -Warmond (Johan van W., in 1659 beleend met Warmond na den dood van zijn vader Jhr. Jacob van Duyvenvoorde.) III, 112.
„ IV, 186, gekocht door Obdams vader 216, onderhandelingen te. II, 612.
Waterford, plaats in Ierland. I, 302, 303, 307—311, 313, 331, 332, 343.
Waterloo. II, 101, 519, 531.
Watson, „page of the backstairs". I, 406. II, 55, 569.
Watteville (mogelijk een zoon van Charles baron de. Geb. 1610, † 1668, Spaansch gezant in Frankrijk, Engeland en Portugal, later onderkoning van Biscaye. Zie Chr. H. III p. 365.) IV, 265, 268, officier bij de garde 276.
Wauchope (Wauchup, Wauchoup), Schotsch officier in statendienst, vóór 1688 terug naar Engeland. Hij streed in Ierland tegen Ginkel. Zie Fruin op Droste p. 435, Trevor II p. 159, d'Arcy II p. 194.) I, 9, 54, 504, 529.
Wauters, dokter. IV, 245.
Waveren. II, 594, 595, 597.

Weck, kapitein bij de garde. IV, 197. I, 50, 53, 56, 94, 123, 175, 181, 207, 236, 288, 299, 368. II, 67, 520, 597, 598.

„ mevrouw. I, 163, 166, 191, 207, 211.

Wedel, luitenant-generaal bij de troepen van Munster. IV, 192, 210.

Wedemans, luitenant. II, 309.

(Weede, Everard van — van) Dijkveld (zoon van Johan van Weede, burgemeester van Utrecht, en Catharina de Cupere. Geb. 1626, † 5 Juni 1702. Zeer bekwaam diplomaat, tijdens de gebeurtenissen van 1688 gezant te Londen. III, 123 (?). IV, 10, 36, 41, 48, dochter van 48, 49, 51, 53—55, 60—63, 65, 68, 69, 71, 73, 84, 87, 93, 99—102, 106—108, 111, 113—115, 117, 119, 120, 122, 124, 133, 134, 137, 139, 147, 148, 150—152, 160—163, 165, 167, 169, 170, 176, 180, 183, 184, 187, 196, 197, 199, 200, 203, 205, 210—212, 214, 218, 220, 221, 224, 232, 233, 236, 248, 252—254, 263, 266, 272, 274, 276, 499. III, 69, 73, 82. I, 10, 42, 61, naar Engeland 63, 64, 68, 77, 80, 85, 87, 91—93, 97, 108—111, 113, 114, 121, 125, 127, 129, 130, 132, 133, 136, 138, 143, 146, 147, 157, 159, 169, 175, 176, 178, 181, 184, 185, 192—196, 201, 204, 205 (de ambassadeurs), 208, 212, 225, 325, 341, 359, 442, 471, 476, 482, 485, 488, 499, 502, 503, 529. II, 21, 40, 41, nicht van — 57, 62, 63, 69, 72, 75—77, 80—88, 96, 103, 105, 107, 112, 118, 127, 134, 196, 203, 205, 220, 221, 224, 226, 230, 234, 237, 238, 247, 248, 254, 256, 258, 300, 349, 351, 356, 358, 366, 373, 374, 376, 379, 388, 416, 419, 423, 429, 455, 468, 501, 502, 505, 506, 510, 528, 529, 533, 541, 600, 604, 607, 610, 612, gedeputeerde te velde 621—623.

(„ George Johan van — van) Walenburg, (jongere broeder van Dijkveld, kolonel, commandant van Grave. Zie Fruin op Droste p. 345.) IV, 4, 10, 21, 24, 25, 37, 44, 49, 50, 53, 60, 72, 85, 127, 128, 154, 156, 159, 160, 233, 257, 268. I, 11, 185, 229, 353, 437, 438.

(Weede, mevrouw van — van) Walenburg, (vrouw van den vorige.) I, 229.
(„) broeder van Van — van Walenburg, gedeputeerde van Utrecht. (Misschien de kolonel, die met Walenburg te Grave was.) IV, 24, 25. I, 353.
(„) zoon van Walenburg, kapitein bij de garde. I, 423. II, 236, 248.
„ Hendrik van, kolonel, president van den krijgsraad, (broeder van Dijkveld. Zie Wapenheraut V p. 17.) I, 239. II, 96, 113, 116, 416, 609.
„ (Dijkveld?) III, 123.
Weenen. IV, 23, 30. I, 68, 482, 489. II, 61, 147, 437, 584, 596.
Weerden, verkooper van marmeren bustes te Antwerpen. IV, 179.
Weert. IV, 22.
Weibnom (Weibmenum). (Jan Theobold van —, ouders onbekend, zeer bekwaam officier, luitenant-generaal bij de cavallerie, gouverneur van Breda. † 1691. Hij had gediend onder den hertog van Lotharingen, vandaar misschien het door Huygens vermelde gerucht, dat hij diens zoon was. Zie Bijdr. en Meded. XIX p. 104—105, Gids 1878 II p. 52.) IV, 37, 65—67, 116, 133, 145, 152, 153, 184, 207, 212, 215, 223, 224, 240, 271. III, 7. I, 398, 399, 402, gestorven 405, 408.
Weilburg. Zie Wijlburg.
Weiler. Zie Wiler.
Weissendorf, raadsman van den hertog van Cell. III, 50.
Weldam. Zie Ripperda, Unico — van Tweldam.
Welderen, ritmeester bij de garde. I, 155, 189, 195, 203, 205, 217, 276, 277, 334, 351, 367, 452, 477, 530. II, 88, 184, 189, 190, 355, 428, 604 („de jongste").
„ kolonel. II, 425 (? „de oudste"), 457, 535 (? „de oudste").
Weldesen, (fout voor Welderen?) I, 123.
Welfen. Zie Hannover, Osnabrück, Cell, Wolfenbuttel. IV, 1.
Well, dorp niet ver van Breda. IV, 228.
Wels, plaatsje in Ierland. I, 307, 308.

Welsh, Mr. II, 15.
Wemel, heer van. Zie Tay.
Wemmel, plaatsje bij Brussel. II, 253—255.
Wenden. III, 40, 41.
Weninx, verdienstelijk jong schilder. III, 36.
Wentword uit Deventer, lid van de admiraliteit van het Noorderkwartier. II, 38.
Weppelen, Van. (Zie ook Wappelen.) Kapitein. II, 507.
Werchten. IV, 41, 262. II, 93 (Werchteren), 247.
Werkendam. Zie Oem van Wijngaerden, Daniël.
Werven, Van der, Rotterdamsch schilder. II, 308.
„ „ „ schoonzoon van den ouden Slingelandt. I, 397.
„ „ „ mejuffrouw. I, 410, 504. II, 52, 53, 273, 274, 284, 289, 295, 302, 304, 308, 309, 453, 535.
„ „ „ jongste juffrouw. Haar testament II, 151.
Wesel. IV, 144, 146.
Weser, de. III, 8, 55.
Wesley. IV, 221.
Westfalen. III, 7.
Westminster. I, 52, 242, 243. II, 168.
Westminsterhall. I, 112, 201, 252, 254, 261, 266. II, 144, 147.
Westreicher, slotenmaker te Londen. I, 268, 350. II, 143, 315.
Westrenen, auctie van, te Leiden. II, 135, 137.
Westwesel, heer van. Zie Woestwesel.
„ IV, 6, 147, 244, 245. I, 412, 413. II, 58, 353, 582.
Wevelinkhoven, (Jacob, lid van 's Prinsen Domeinraad, drost van Cranendonk, † 24 Nov. 1678. Zie Chr. H. VIII p. 134.) IV, 48, 186, 241, 248.
Wevert, kapitein, reisgenoot van Huygens. III, 121—124, 126—131, 133, 134, 136, 139—142, 145, 147.
Wexford. I, 302, 307.
Wharton, (Thomas Lord, zoon van Philip en Jane Goodwin of Winchendon. Geb. 1648, † 12 April 1715, hoveling van Willem den Derde. Zie Nat. Biogr.) I, 23, 267. II, 437, 439 (vader van Thomas?)

Wharton, Mrs., geschaakt. I, 382, 383.
White. Zie Albeville.
„ kapitein van de Monmouth. I, 317.
Whitechurch. I, 282, 283, 320.
Whitehall. I, 43, 49, 50, 51, 74, 76, 86, 118, 125, 130, 142—144, 155, 159, 163, 173, 175, 177, 180, 182, 184, 187, 188, 200, 204, 205, 221, 224—226, 250, 327, 338, 376, 509—513, 515—518, 521—524, 531. II, 4, 12, 24, 144—146, 156, 170, 338, 439, 443, 460, 544—547, 549, 557, 570, 585, 586.
Whitehead, instrumentmaker. I, 385—388. II, 192, 317.
Whitehill, Mrs., haar instrumentenwinkel. I, 70.
Whitelock. I, 44.
Whitkin. I, 429.
Whitney, roovverkapitein. II, 169, 171, 172.
Wichesfelt, huis van Stichanelli. III, 9.
Wickrath, kapelaan van Willem den Derde. I, 448, 453, 454, 456, 459, 477, 480, 484. II, 59, 67, 70, 73, 74, 82, 115, 191, 251.
Wicquefort, (Abraham de, zoon van Caspar, rijk koopman uit Amsterdam. Geb. 1598, † te Cell 23 Febr. 1682. Hij was resident van Brunswijk-Luneburg in Den Haag en historiograaf der Vereenigde Provinciën. Meer dan eens is hij gevangen gezet wegens geheime correspondentiën. Misschien is soms ook bedoeld zijn broeder Joachim, geb. 1600, † 1670, agent van Saksen-Weimar, later resident van Hessen-Cassel in Den Haag, die in 1661 aldaar de zaken behartigde van den hertog van Luneburg. Zie Chr. H. III p. 221, IV p. 103.) III, 103, zijn vonnis IV, 72. III, 15, 20, 27, 48.
„ Babet, vertrouwde van de gravin van Oost-Friesland, gouvernante van haar nichtje. (Denkelijk eene dochter van Joachim of Abraham.) III, 15, 47.
„ Nanon of Nanette, (dochter van Abraham.) III, 15, 48.
„ dochter van. (= een der vorigen?) III, 112.

Welsh, Mr. II, 15.
Wemel, heer van. Zie Tay.
Wemmel, plaatsje bij Brussel. II, 253—255.
Wenden. III, 40, 41.
Weninx, verdienstelijk jong schilder. III, 36.
Wentword uit Deventer, lid van de admiraliteit van het Noorderkwartier. II, 38.
Weppelen, Van. (Zie ook Wappelen.) Kapitein. II, 507.
Werchten. IV, 41, 262. II, 93 (Werchteren), 247.
Werkendam. Zie Oem van Wijngaerden, Daniël.
Werven, Van der, Rotterdamsch schilder. II, 308.
„ „ „ schoonzoon van den ouden Slingelandt. I, 397.
„ „ „ mejuffrouw. I, 410, 504. II, 52, 53, 273, 274, 284, 289, 295, 302, 304, 308, 309, 453, 535.
„ „ „ jongste juffrouw. Haar testament II, 151.
Wesel. IV, 144, 146.
Weser, de. III, 8, 55.
Wesley. IV, 221.
Westfalen. III, 7.
Westminster. I, 52, 242, 243. II, 168.
Westminsterhall. I, 112, 201, 252, 254, 261, 266. II, 144, 147.
Westreicher, slotenmaker te Londen. I, 268, 350. II, 143, 315.
Westrenen, auctie van, te Leiden. II, 135, 137.
Westwesel, heer van. Zie Woestwesel.
„ IV, 6, 147, 244, 245. I, 412, 413. II, 58, 353, 532.
Wevelinkhoven, (Jacob, lid van 's Prinsen Domeinraad, drost van Cranendonk, † 24 Nov. 1678. Zie Chr. H. VIII p. 134.) IV, 48, 186, 241, 248.
Wevert, kapitein, reisgenoot van Huygens. III, 121—124, 126—131, 133, 134, 136, 139—142, 145, 147.
Wexford. I, 302, 307.
Wharton, (Thomas Lord, zoon van Philip en Jane Goodwin of Winchendon. Geb. 1648, † 12 April 1715, hoveling van Willem den Derde. Zie Nat. Biogr.) I, 23, 267. II, 437, 439 (vader van Thomas?)

215, 301, 319, 357, 358, 360, 364, 365, 372, 373, 375, 428, 446, 447.
Wilde, De, schoonzuster van (= mej. Spoor? Zie aldaar.) I, 255, 304. II, 357.
„ „ (misschien de majoor, vermeld bij P. L. Muller, Waldeck II p. 216, of de generaal in Oost-Indië, vermeld bij Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande p. 37.) I, 103. II, 211, 253, 369.
(„ „?) Caetje, † 1689. I, 145.
Wilderen, „amptman". II, 175.
Wildins, kantverkooper te Antwerpen. IV, 178.
Wildman, (lid van het Lagerhuis, aanhanger van Cromwell. Zie Trevor I p. 277, 356.) I, 36, postmeester 116, 122, 342.
Wildsdorff, wachtmeester in het keizerlijk leger. II, 601.
Wildt, De, (David, sinds 1688 secretaris van de admiraliteit van Amsterdam, 1690 meesterknaap van het jachtgerecht van Soestdijk, of diens vader Hiob, eveneens secretaris van de admiraliteit te Amsterdam. Het is niet altijd duidelijk, wie van beiden bedoeld is.) I, 64, 92, 100, 103, 214, 216, 228, 235, 237, 242, 245—248, 252, 255, 260, 279, 344, 437. II, 43, 45, 226, 348, 408, 423, 428, 545, 591.
„ „ (Hiob, vader van den vorige.) IV, 23, 79. I, 260, 397. II, 533.
„ „ mejuffrouw (dochter van Hiob, zuster van David. Zie Gids 1878 II p. 48.) Getrouwd met Slingelandt. I, 253, 397.
„ „ dochter van den secretaris (= de vorige?) I, 187.
Wiler, kolonel, van verraad verdacht. IV, 207, 208, 254.
Wilhem, De. Zie Willem.
Wiljet, Jan (commies van Huygens en van diens vader. Zie Chr. H. IX p. 252.) IV, 39. I, 143, 145, 158, 173, 177, 178, 437, 524. II, 192, 280—283, 285, 288, 292—296, 299, 302, 303, 307, 311—314, 323, 324, 330, 333, 341—343, 359, 362, 364, 375, 377, 444, 446, 461, 467,

481, 491, 534, 536, 542, 543, 549, 550, 571, 584, 591—594, 608, 610.
Wilkins, Duitsch predikant te Londen (denkelijk verwant aan John W. † 1672, kapelaan van den Paltzgraaf Karl Ludwig, zwager van Cromwell, bisschop van Chester, mede-oprichter der Royal Society. Zie Chr. H. III p. 295.) II, 155.
Will, bediende van nicht Becker. I, 195, 269.
Willandt. III, 66.
Willeboorts, Antwerpenaar. III, 88—90.
Willebroek. IV, 29, 176, 231. I, 419, 493. II, 253, 270, 532, 629.
Willem, De. Constantia of Tet (dochter van David le Leu de W. en Constantia, zuster van Huygens' vader. Geb. 21 Dec. 1633. Zie Chr. H. I p. 292.) III, 67. I, 410, 446, 452, 503, 504, 506. II, 32, 33, 194, 274, 285—287, 289, 295, 318, 381, 410, 413, 422.
„ „ Egidia (zuster van de vorige. Geb. 1635, † 1 Mei 1690. Zie Chr. H. IV p. 388.) I, 265, 410.
„ „ Sophie (zuster van de vorige. Zie Chr. H. VIII p. 227.) I, 418, 420, 427, 428, gestorven p. 431.
„ „ de nichten. IV, 13. I, 397 (? De Witten), 398, 400, 404, 406, 410, 420. II, 32, 33, 131.
„ „ (Maurits, broeder van Constantia enz., 1672 resident in Zweden, lid van den Raad van Brabant. Zie Chr. H. VI p. 252, Fruin op Droste p. 313.) IV, 198. I, 237, 240, 399(?), 400, 503. II, 33, 204, 222, 318.
„ „ vrouw van den raadsheer. II, 33, 204, 222.
„ de Eerste, Prins van Oranje. I, 198.
„ de Tweede (zoon van Frederik Hendrik. Geb. 27 Mei 1626, † 6 November 1650. Zie Chr. H. I p. 99.) III, 96, 112, 128, 139, 140. IV, 72.
„ de Derde. (Willem Hendrik, zoon van den vorige en van Maria, princesse royale van Engeland. Geb. 15 Nov. 1650, † 19 April 1702. Zie Chr. H. III p. 178.) Naar Zuid-Nederland IV, 3, 4, 5, 7, laat

zich uit over eventueele opvolging in Engeland 8, 10, 23, 28, zijn lectuur 29, zijn oordeel over Munster 29, 37, 39, 45, 46, zijn correspondentie 49, 52, stelt zich in betrekking tot de opstandelingen in Bretagne 53, 65, 66, 68, 69, niet inschikkelijk 71—75, te Soestdijk 76, in Den Haag 78, terug naar Zuid-Nederland 78, 80, sprake van zijn huwelijk met eene zuster des Keizers 97, door Drente tot stadhouder gekozen 109, belegert Maastricht 112, licht gewond 118, in Den Haag 143, zijne opinie over den slag bij Montcassel 154, 155, 157, aanslag op zijn leven 162, 182, 183, naar Den Haag 165, vandaar vertrokken 167, voor Charleroi 200, ontmoet Hyde 221, 222, zal naar Engeland gaan 223, naar het leger 226, 255, in de Staten van Holland om over vrede te beraadslagen 256, te Honselaarsdijk 258, in levensgevaar voor St. Denis 272. Reis naar Duitsche hoven, Cell enz. III, 1 vlg., verontwaardigd over de bezetting van Oranje 63, verontrust door de handelwijze van Lodewijk den Veertiende 65. Naar Engeland I, 1 vlg., ingescheept 5, terug naar Hellevoetsluis 6, manifest van — 8, 10, opnieuw aan boord 12, geland 13—15, te Exeter 16, zijne publicatie 19, geldgebrek 21, benoemt Privy Council 23, trekt verder 25, 26, 29, 30, schrijft aan de Staten 31, voorstellen van Jacobus den Tweede aan — 39, 40, pleegt overleg met beide Huizen over de regeling der zaken van regeering, van Ierland, van secours aan de republiek 54, 55, 72, geproclameerd als Koning 86, zijne inkomsten 91, 93, 102, 103, positie tegenover Schotland, amnestie 105, kroning 112, Schotland 115, oorlog met Frankrijk 116, 132, niet populair, aanslag op zijn leven 159, in Ierland geproclameerd 190, niet op zijn gemak in Engeland 193, Engelschen ontevreden over — 209, 210, nog niet erkend door den Keizer 212, 224, richt zich tot de geestelijkheid 238, zijn inkomen 253, 277, naar Ierland 282, 285, licht

gewond aan de Boyne 295, 297, 312, terug naar Engeland 332, 343, dringt aan op het straffen der nalatige vlootvoogden 344, naar Holland 390, 395, naar Zuid-Nederland 412, naar Engeland 421, naar Holland 430, naar het leger 439, moordaanslag op — 457, intrigues tegen — te Rome 518. Naar Holland II, 31, 47, 65, 69, 121, 129, aanslag tegen zijn leven 157 vlg., 172, naar Holland 189, intrigues van Lodewijk den Veertiende tegen — 209, naar Holland 345, 420, in Engeland terug 432, in Holland 485, belegert Namen 510, naar Holland 588, gerucht van trouwplannen van — 622.

Willem, jonker, pastoor te Santhoven. IV, 7.

Willemans, tijdgenoot van Alva. I, 445.

Willemstad. IV, 258. I, 9. II, 130, 604.

Williamson, Sr. Joseph (zoon van een geestelijke, getrouwd met Catherine Stewart, zuster en erfgename van den hertog van Richmond, minister en lid van den Privy Council, † 1701. Zie Chr. H. II p. 213 en Fruin op Droste p. 469.) I, 56, 373, 390.

Willis (kapelaan van Willem den Derde, onderwijzer van den hertog van Glocester, het zoontje van prinses Anna. Zie Trevor II p. 348.) II, 115, 251, 499.

Willison, kapitein ter zee. II, 187, 188, 191, 193.

Wilmerdonck, gravin, schoonzuster van Waldeck. (Wilhelmina van Nassau-Siegen: zie Chr. H. I p. 181.) IV, 230.

Wils, Dr. I, 41.

Wilschut, kapitein. II, 279, 281.

Wilson, luitenant. IV, 245. Gecasseerd I, 61, 64, 69, Katholiek 82, 113, gevangen te Edinburg 157, 183, 200, gevangenschap verzwaard 215, majoor 219, 227 (? Nilson), vrijgelaten 264, 427. II, 16, 25.

„ mevrouw, vrouw van den vorige, naar het schijnt eene nicht van Dijkveld. IV, 245. I, 60, 61, 64, 69, 70, 74, 82, 113, 183, 185, 188, 192, 195, 196, 200, 201, 206, 212, 215, 227, 257, 264. II, 16, 24, 25, 27, 57, 575.

Wiltens, predikant te Londen. II, 563.

Wilton, dorp bij Salisbury. I, 35, 36.

Wiltshire (Charles Paulet earl of —, later second duke of Bolton, zoon van Charles, first duke of Bolton en Mary Scroop, lord-lieutenant van Ierland, † 21 Jan. 1722. Zie Burke, Peerage en ook Trevor I p. 249, II p. 2.) I, 2, 23, 37, 81, 84, 106.
Winchester, markies van. Zie Bolton, Lord.
„ plaats in Engeland. II, 323, 325.
Winden, officier. II, 236.
Windham, Mrs., aan het Hof. I, 376.
Windischgrätz, graaf, envoyé van den Keizer. I, 398, 454, 460, 477.
Windon, Mrs., hofdame. I, 33, 133, 177, 376 (? Windham.) II, 155.
Windsor. III, 13. I, 46, 49—51, 57, 69, 90, 150, 153, 168, 174, 179, 183, 187, 336—338, 345, 348, 349, 353, 366. II, 143, 312, 313, 463, 548—550, 552—555.
Windt, De, kapitein ter zee. II, 351.
Winecanton, plaats in Engeland. I, 32.
Winsen, heer van (misschien Paulus Voet van —, burgemeester te Utrecht, secretaris der Staten van Utrecht, † 1716. Zie Alg. Ned. Familieblad N. S. XVI, 9—10 p. 440.) I, 397.
Winsor, kapitein der Engelsche garde. II, 502, 525.
Winsot, Mme, te Genève. III, 154.
Wirinx, penteekenaar. IV, 234, 236.
Wirtemberg, (Ferdinand Willem, hertog van, eerst in Deenschen, toen in Hollandschen dienst, † 1701 te Sluis. Zie Bijdr. en Meded. XIX p. 99.) II, 4, 72, 226, 233, 238, 244, 250, 251, 256, 257, 260, 262, 264, 359, 369, 377—379, 412, 413, 449, 473, 507, 582.
„ jongere broeder van den hertog van (denkelijk Carel Rudolf, commandant der Deensche troepen in Nederland. Zie Fruin op Droste p. 529.) I, 296. II, 238, 258.
Wisely, kolonel. (Patrick, in 1678 getrouwd met Johanna Colyear, eene dochter van den adjudant-generaal.) IV, 171, 229, 245, 249, 262.
Witham, plaats in Engeland. II, 312.
Witlach, plaats in Hannover. III, 56.

Weck, kapitein bij de garde. IV, 197. I, 50, 53, 56, 94, 123, 175, 181, 207, 236, 288, 299, 368. II, 67, 520, 597, 598.

„ mevrouw. I, 163, 166, 191, 207, 211.

Wedel, luitenant-generaal bij de troepen van Munster. IV, 192, 210.

Wedemans, luitenant. II, 309.

(Weede, Everard van — van) Dijkveld (zoon van Johan van Weede, burgemeester van Utrecht, en Catharina de Cupere. Geb. 1626, † 5 Juni 1702. Zeer bekwaam diplomaat, tijdens de gebeurtenissen van 1688 gezant te Londen. III, 123 (?). IV, 10, 36, 41, 48, dochter van 48, 49, 51, 53—55, 60—63, 65, 68, 69, 71, 73, 84, 87, 93, 99—102, 106—108, 111, 113—115, 117, 119, 120, 122, 124, 133, 134, 137, 139, 147, 148, 150—152, 160—163, 165, 167, 169, 170, 176, 180, 183, 184, 187, 196, 197, 199, 200, 203, 205, 210—212, 214, 218, 220, 221, 224, 232, 233, 236, 248, 252—254, 263, 266, 272, 274, 276, 499. III, 69, 73, 82. I, 10, 42, 61, naar Engeland 63, 64, 68, 77, 80, 85, 87, 91—93, 97, 108—111, 113, 114, 121, 125, 127, 129, 130, 132, 133, 136, 138, 143, 146, 147, 157, 159, 169, 175, 176, 178, 181, 184, 185, 192—196, 201, 204, 205 (de ambassadeurs), 208, 212, 225, 325, 341, 359, 442, 471, 476, 482, 485, 488, 499, 502, 503, 529. II, 21, 40, 41, nicht van — 57, 62, 63, 69, 72, 75—77, 80—83, 96, 103, 105, 107, 112, 118, 127, 134, 196, 203, 205, 220, 221, 224, 226, 230, 234, 237, 238, 247, 248, 254, 256, 258, 300, 349, 351, 356, 358, 366, 373, 374, 376, 379, 388, 416, 419, 423, 429, 455, 468, 501, 502, 505, 506, 510, 528, 529, 533, 541, 600, 604, 607, 610, 612, gedeputeerde te velde 621—623.

(„ George Johan van — van) Walenburg, (jongere broeder van Dijkveld, kolonel, commandant van Grave. Zie Fruin op Droste p. 345.) IV, 4, 10, 21, 24, 25, 37, 44, 49, 50, 53, 60, 72, 85, 127, 128, 154, 156, 159, 160, 233, 257, 268. I, 11, 185, 229, 353, 437, 438.

(Weede, mevrouw van — van) Walenburg, (vrouw van den vorige.) I, 229.
(„) broeder van Van — van Walenburg, gedeputeerde van Utrecht. (Misschien de kolonel, die met Walenburg te Grave was.) IV, 24, 25. I, 353.
(„) zoon van Walenburg, kapitein bij de garde. I, 423. II, 236, 248.
„ Hendrik van, kolonel, president van den krijgsraad, (broeder van Dijkveld. Zie Wapenheraut V p. 17.) I, 239. II, 96, 113, 116, 416, 609.
„ (Dijkveld?) III, 123.
Weenen. IV, 23, 30. I, 68, 482, 489. II, 61, 147, 437, 584, 596.
Weerden, verkooper van marmeren bustes te Antwerpen. IV, 179.
Weert. IV, 22.
Weibnom (Weibmenum). (Jan Theobold van —, ouders onbekend, zeer bekwaam officier, luitenant-generaal bij de cavallerie, gouverneur van Breda. † 1691. Hij had gediend onder den hertog van Lotharingen, vandaar misschien het door Huygens vermelde gerucht, dat hij diens zoon was. Zie Bijdr. en Meded. XIX p. 104—105, Gids 1878 II p. 52.) IV, 37, 65—67, 116, 133, 145, 152, 153, 184, 207, 212, 215, 223, 224, 240, 271. III, 7. I, 398, 399, 402, gestorven 405, 408.
Weilburg. Zie Wijlburg.
Weiler. Zie Wiler.
Weissendorf, raadsman van den hertog van Cell. III, 50.
Weldam. Zie Ripperda, Unico — van Tweldam.
Welderen, ritmeester bij de garde. I, 155, 189, 195, 203, 205, 217, 276, 277, 334, 351, 367, 452, 477, 530. II, 88, 184, 189, 190, 355, 428, 604 („de jongste").
„ kolonel. II, 425 (? „de oudste"), 457, 535 (? „de oudste").
Weldesen, (fout voor Welderen?) I, 123.
Welfen. Zie Hannover, Osnabrück, Cell, Wolfenbuttel. IV, 1.
Well, dorp niet ver van Breda. IV, 228.
Wels, plaatsje in Ierland. I, 307, 308.

422. II, 4, 36, krankzinnig 160, 275, 277, 287, 315, 339—344, 428, dronken 455, 473, 474, 478, 480, 485, 486 (Lady Rochefort).
Zuylesteyn, dochter van. II, 275, 345.
„ zoontje van. II, 345.
„ tweede zoon van. Zie Leersum.
„ korporaal van. IV, 82.
„ majoor van. Zie Reck.
„ IV, 76. III, 84. II, 486.
Zuylichem. Zie Huygens.
„ schout van I, 400. Predikantsbenoeming te II, 53, schout van 533—536, 542, 599, 609.
Zweden, koning van. (Karel de Tiende Gustaaf, 1654—1660.) III, 52, 53.
„ koning van. (Karel de Elfde, 1660—1697.) I, 158.
„ koningin van. IV, 166.
„ envoyé van. Zie Oxenstjerna.
„ secretaris van. I, 309. II, 288, 560.
„ IV, 41—43, 55, 103, 166, 167, 193, 199, 261, 265—267. III, 36. I, 249, 309. II, 44, 47, 97, 174, 368, 370, 379, 390, 547, 616.
Zwitserland. Huygens' bezoek aan — III, 146 vlg. IV, 228. I, 256, 316. II, 201, 204, 209, 265, 367.
Zwitsersch kolonel. II, 392.
Zwolle. I, 451.
Zijl, Van, kapitein, commandant van een eskader voor Duinkerken. II, 118, 616.
Zypestein, Van, nicht van Huygens. II, 487.

ADDENDA ET CORRIGENDA.

Blz. 31. Achter Bergen-op-Zoom is weggevallen: „III, 64".

„ 33. Achter regel 4 v. b. is weggevallen: „Zie ook Fitzharding".

„ 43. In plaats van „Boisserie, La (Buisserie.)" is te lezen: „Boissière (Buissière), La, plaats aan de Sambre".

„ 62. Achter Campanine is weggevallen: „I, 257".

„ 288. In plaats van „Tarente, prinses van" enz. is te lezen: „Tarente, prinses van. (Amalia van Hessen-Cassel, vrouw van den vorige; ten onrechte wordt zij bij Chr. H. I p. 346 Amalia de Hersuc genoemd.) III, 1, 90".

UITGAVEN

VAN HET

HISTORISCH GENOOTSCHAP TE UTRECHT.

KRONIJK. 1846—1875.

2e jaargang.(*)	ƒ (5.—)	1.50.	17e jaargang .	ƒ (5.80)	1.50.
3e jaargang . -	(2.70)	1.50.	18e jaargang . -	(6.60)	1.50.
4e jaargang . -	(3.70)	2.50.	19e jaargang . -	(7.40)	2.—.
5e jaargang . -	(6.—)	2.50.	20e jaargang . -	(7.20)	2.—.
6e jaargang . -	(6.—)	2.—.	21e jaargang . -	(7.60)	2.—.
7e jaargang . -	(6.40)	3.—.	22e jaargang . -	(7.20)	2.—.
8e jaargang . -	(5.80)	3.—.	23e jaargang . -	(9.20)	2.50.
9e jaargang . -	(6.80)	3.—.	24e jaargang . -	(9.40)	2.50.
10e jaargang . -	(6.80)	3.—.	25e jaargang . -	(10.70)	3.—.
11e jaargang . -	(3.20)	1.—.	26e jaargang . -	(8.00)	2.50.
12e jaargang . -	(3.60)	1.—.	27e jaargang . -	(8.20)	2.50.
13e jaargang . -	(4.80)	1.50.	28e jaargang . -	(6.20)	2.50.
14e jaargang . -	(5.10)	1.50.	29e jaargang . -	(8.30)	2.50.
15e jaargang . -	(4.60)	1.50.	30e jaargang . -	(10.30)	3.—.
16e jaargang . -	(5.40)	1.50.	31e jaargang . -	(3.40)	2.50.

BERIGTEN. 1846—1863.

1e deel. 1e stuk.	ƒ (3.40)	1.50.	4e deel. 2e stuk.	ƒ (2.50)	1.50.
1e deel. 2e stuk. -	(2.20)	1.50.	5e deel. 1e stuk. -	(3.20)	1.50.
2e deel. 1e stuk. -	(2.20)	1.50.	5e deel. 2e stuk. -	(2.50)	1.—.
2e deel. 2e stuk. -	(3.80)	3.80.	6e deel. 1e stuk. -	(2.50)	1.—.
3e deel. 1e stuk. -	3.—)	1.50.	6e deel. 2e stuk. -	(2.10)	1.—.
3e deel. 2e stuk. -	(3.—)	1.50.	7e deel. 1e stuk. -	(5.50)	1.50.
4e deel. 1e stuk. -	(3.—)	2.—.	7e deel. 2e stuk. -	(6.50)	2.50.

CODEX DIPLOMATICUS.

EERSTE SERIE. (IN 4°.) 1848. 1 deel. M. 9.60 ƒ 5.20.

TWEEDE SERIE. (IN 8°.) 1852—1863.

1e deel. 1e afd.	ƒ (3.75)	2.50.	3e deel. 2e afd.	ƒ (3.40)	1.50
1e deel. 2e afd. -	(3.10)	2.50.	4e deel. 1e afd. -	(3.10)	1.50.
2e deel. 1e afd. -	(6.20)	3.50.	4e deel. 2e afd. -	(5.20)	1.50.
2e deel. 2e afd. -	(3.20)	2.—.	5e deel . . . -	(12.00)	4.—.
3e deel. 1e afd. -	(6.50)	2.—.	6e deel . . . -	(1.20)	1.—.

(*) De eerste jaargang is niet in druk verschenen.

Witsen (Nicolaas, burgemeester van Amsterdam, als zoodanig in 1688 een groote steun voor Willem den Derde, in 1689 ambassadeur der republiek in Engeland. Zie Fruin op Droste p. 315, 316 en Fruin, Verspr. Geschr. V p. 176.) IV, 102, 106, 152, 180, 203—207. I, 63, 65, 85, 97, 130, 136, 148, 154, 155, 162, 186, 188, 199, 204, 205, 458, 494. II, 566.

Witt, De. Cornelis (zoon van Jacob en Anna van den Corput. Geb. 25 Juni 1623, vermoord 20 Aug. 1672, ruwaard van Putten, baljuw van Beierland, burgemeester van Dordt. Zie Chr. H. III p. 179.) Zijne weduwe IV, 71.

„ „ Johan, de Raadpensionaris (jongere broeder van den vorige. Geb. 24 Sept. 1625, vermoord 20 Aug. 1672. Zie Chr. H. I p. 347.) IV, 219, 225. III, 64, 65.

„ „ II, 142, 176, 182.

Witten, De. I, 397. (Denkelijk fout voor De Willem.)

Woerden. III, 90. IV, 17, 18, 239. I, 210. II, 239, 351, 427.

Woestwesel. Zie Rijdt, Jacob van der.

Woetsine, heer of baron van Besselaer. II, 491, 493—496.

Wolfenbuttel (August, hertog van Brunswijk-W., „senex divinus". Geb. 1578, † 1666. Zie Chr. H. VIII p. 305.) Vader der hertogen van III, 44—46.

„ (Rudolf August), hertog van (zoon van den vorige, † 1705. Zie Chr. H. VIII p. 305.) III, 31, 43, 44, 46. I, 249.

„ hertogin van (de eerste vrouw van den vorige, schoonmoeder van Holstein—Pleun en den erfprins van Wolfenbuttel. Een jaar na het bezoek van Willem den Derde, 7 Juli 1681, hertrouwde Rudolf August met R. E. Menthin, vermeld in de noot bij Huygens' Journaal III p. 51. Zie Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande en hare gedenkschriften p. 64.) III, 31, 43.

„ Anton Ulrich van, broeder van Rudolf August. III, 12, 43, 44, 46, 53. I, 249.

Wolfenbuttel, prins van —, zoon van Anton Ulrich, (denkelijk de erfprins van W., die later trouwde met eene dochter van Rudolf August en diens eerste vrouw. Zie Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande p. 64.) III, 12, 43, 53.
„ oudste broeder van den hertog van —, reeds vóór 1680 gestorven. III, 44, 45. (Hetzelfde verhaal, dat Huygens hier vertelt over den oudsten broeder van Rudolf August, doet hij eene bladzijde verder, en ook in een brief aan zijn broeder Christiaan, over diens vader. Zie Chr. H. VIII p. 306.)
„ jongste hertog van, jongere broeder van Rudolf August en Anton Ulrich (mogelijk Zoutelande's onfortuinlijke medeminnaar. Zie Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande p. 63.) III, 46.
„ de stad. III, 43, 45, 49.
Wolff, Van der, zijn kabinet te Rotterdam. IV, 78, 144. II, 308.
Wolfgang. III, 68.
„ zilversmid in Den Haag. II, 150.
Wolfraed. I, 376. II, 40, 46.
Wolfson, luitenant. II, 337.
Wood (denkelijk de zeer Jacobitisch gezinde bisschop van Lichfield. Zie Trevor I p. 224.) I, 235.
„ schipper. I, 9.
Woodstock. Zie Bentinck, Hendrik.
Woolsey, plaats in Engeland. II, 483.
Worcester, bisschop van. Zie Stillingfleet.
Worcum, drost van. I, 491, 522, 525. II, 42. (Zie ook De Wilde.)
Worth. Zie Wroth.
Wotton. Zie Kerkhoven.
Woudrichem. Zie Worcum.
Wouterghem, plaats in Vlaanderen. II, 406.
Wouts, Peeter. IV, 7.
Wouw, plaats in Brabant. IV, 4.
„ Van (Jacob, medicinae doctor. Zie Fruin op Droste

p. 385 en voor zijne familie Kroniek Hist. Gen. XIII p. 159.) III, 85. I, 522. II, 122, 123, 416, 487.
Wouw, Van, mejuffrouw, dochter van den vorige. II, 416.
„ Van, tijdelijk fiscaal van den krijgsraad van Holland. I, 342. II, 106, 107, 122, 232, 236, 366, 371—373, 376, 413, 418, 507, 515, 599, 601, 602, 604, 606, 627.
Wrath. Zie Wroth.
Wren, Sr. Christopher (geb. 20 Oct. 1632, † 25 Febr. 1723, professor in de astronomie te Oxford, sinds 1665 hoofdzakelijk werkzaam als bouwmeester, 1668—1718 hof-architect. Zie Chr. H. I p. 401, Trevor II p. 329.) I, 148, 218, 220, 238.
Wright, Engelsch scheepskapitein. I, 284.
Write (John Michael, geb. c. 1625 in Schotland, 1648 lid der academie van St. Lucas te Florence, portret-schilder, wiens verzamelingen van edelgesteenten, schelpen enz. nog te zien zijn in het British Museum. Zie Chr. H. IX p. 544, 545.) I, 361—363.
Wroth, Mlle. Zie Zuylesteyn, vrouwe van.
Wurmte, adjudant van Waldeck. IV, 143.
Wurtemberg, Christina Charlotte van. Zie Oostfriesland, prinses van.
„ hertog van. Zie Wirtemberg.
Wüsten, commies te Maastricht. I, 455.
Wijck, voorstad van Maastricht. IV, 126, 130, 133.
Wijk (bij-Duurstede?), nominatie van. II, 541.
„ De (= Beverwijk.) II, 32.
Wijlburg, graaf van Nassau —. II, 91.
(Wijnbergen, Johan van), heer van Oudenaller (zoon van Joan v. W. v. O. Zie Chr. H. I p. 358.) I, 432. II, 33, 274.
„ (Misschien een broeder van Oudenaller, waarschijnlijk Ditmar van W., in 1679 kolonel, lid eener aanzienlijke Overijselsche familie. Zie Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande p. 19.) IV, 67, 116. Heeft het hof gemaakt aan Jacoba Bartolotti III, 71. I, 132, 450. II, 102, 258, 259, luitenant-generaal 349.

Wijnbergen, Van. (Sywert, burgemeester van Harderwijk, lid der Gedeputeerde Staten van het kwartier der Veluwe, lid van de Staten-Generaal van 1683—1701, ongehuwd † 1705. Zie Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande p. 63.) II, 44.
Wijngaerden, Van de. (Naar het schijnt kunstkooper of schilder.) IV, 101, 106, 108, te Antwerpen 142, 143, 165, 174, 230, 235, 236.
Wijnne. II, 329.

X.

Xiroz, De, Spaansch envoyé in Den Haag. II, 373.

Y en IJ.

Yarmouth, plaats in Engeland. I, 362, 363. II, 140, 279, 282.
„ Lord. (Gearresteerd wegens eene samenzwering. Zie Krämer, Maria II Stuart p. 226, Trevor II p. 13.) I, 307. II, 185—188, 327, 331, 335, 337, 346.
Yernsey, een der Normandische eilanden. I, 115.
York, hertog van. Zie Jacobus den Tweede.
„ hertogin van. (Anna Hyde, geb. 1640, † 31 Maart 1671, dochter van den kanselier Hyde en Frances Ailesbury, eerste vrouw van Jacobus den Tweede, moeder der prinsessen Maria en Anna. Zie Chr. H. III p. 173.) I, 40, 342.
„ prinses Anna van. Zie Anna.
„ stad in Engeland. I, 34.
Yorkshire. I, 388.
Young, Mr. I, 152.
IJperen, stad in Vlaanderen. IV, 93, 94, 148, 232, 233, 235, 237, 242. II, 113, 116, 418.
„ bisschop van. IV, 107, 142.
„ gouverneur van. Zie Rocca.
Yreton. I, 134. (Zie ook Ireton.)
Yrst, heer van. Zie Haersolte.
IJsel, rivier de. IV, 17. II, 538.
Ysselt, majoor bij de artillerie. II, 256.

Z.

Z., M. (Maria Zuerius?) nicht van Huygens. IV, 56.
Z(uylesteyn?), tusschenpersoon tusschen Willem den Derde en Betty Villiers. I, 191.
Zabern. IV, 103.
Zederquist, Zweedsch officier, zijn vrouw en dochter. II, 212.
Zeeland. IV, 100, 102, 161, 237, 252, 261. I, 176, 228, 388, 413, 438, 469, 501. II, 120, 351, 567, 569, 572, 581.
„ admiraliteit van. IV, 237. II, 55, 496.
„ Gecommitteerde Raden in. II, 373.
„ raadpensionaris van. Zie Verheye en Huybert, De.
„ Staten van. II, 120.
Zeele, kwartier te. II, 498, 499.
Zeelhem. (Bezitting van de familie Huygens, eerst behoorende aan Constantijn, toen aan Christiaan, eindelijk aan een zoon van Lodewijk.) IV, 77, 156, 223. II, 299, 510, 534, 536.
„ (= de auteur dezer journalen.) III, 42, 51, 63. I, 199, 445.
„ vrouwe van (= de vrouw van den auteur.) I, 96.
„ broeder van (= Christiaan Huygens.) I, 494. II, 157.
Zeested, Hannibal. IV, 166.
Zeiffer, mevrouw. I, 207, 209.
Zeist, heer van, tweede zoon van Odijk. II, 123, 295, 536, 538, 541.
„ de plaats in Utrecht. III, 72. II, 45, 131, 132, 201, 350, 540.
Zell. Zie Cell.
Zevenbergen. III, 87.
Zierikzee. II, 629.
Zimmern. Zie Simmeren.
Zinsendorf, oud-kamerpresident van den Keizer, beschuldigd van verduistering. III, 50.
Zobel, generaal-majoor. I, 404. II, 79, 96.
Zoest. Zie Soest.
(Zoete, Charles de — van Lake, geseyt Houtain) heer van Hoogwouw. III, 88.

Zoetermeer. IV, 189.
Zoutelande. Zie Soutelande.
Zucchero, Fred., schilder. II, 28.
Zuerin. II, 547. (= Schwerin? Zie aldaar.)
Zuerius. Zie Suerius.
Zuiderzee. I, 434.
Zum, kapitein (= Som, Sam? Zie aldaar.) I, 127.
Zurch, (Zurck), Adriaan van, broeder van den heer van Bergen (zoon van Anthonis Studler van Z., heer van Bergen. Naar het schijnt werd hij na den dood van zijn broeder zelf heer van Bergen. Zie Chr. H. V p. 63 en Wapenheraut V p. 180, waar verwezen wordt naar eene genealogie van het geslacht Teilingen.) I, 505.
(„ Van) heer van Bergen, broeder van den vorige, commandant van Breda, getrouwd met eene nicht van Dijkveld. Gestorven I, 505. Zijne weduwe II, 57, 503.
Zurck, Anthonis van. Zie Hazerswoude.
Zutfen. III, 59.
Zutfensch kwartier. II, 45, 461.
Zuydlant, officier. II, 103.
Zuylesteyn (Frederik van Nassau —, zoon van Frederik van N.-Z., die een zoon van Frederik Hendrik was, en van Mary Killegrew; geb. 1645, † 1709, generaal-majoor bij de cavallerie, sinds 1695 graaf van Rochefort, gunsteling van Willem den Derde. Zie Nat. Biogr.) IV, 39, 45, 52, 54, 60, 178, 218, 241. III, 5, 6, 8, 10, 18, 25, 28, 32, 43, 49, 67, 72, 74, 78, 83. I, 6, 14, 15, 28, 32, 33, 42, 45, 47, 68, 70, 71, 83, 92, 93, 100, 115, 125—127, 163, 191 (Z.?), 205, 233, 234, 243, 274, 303, 309, 335, 412, 434, 448, 490. II, 36, 50, 95, 96, 168, 254, 341, 342, 344—346, 372, 373, 430—432, 445, 465, 479, 485, 575, 587.
„ vrouwe van (dochter van Sr. Henry Wroth, hofdame van prinses Maria. Zie over haar huwelijk met Zuylesteyn: Fruin op Droste p. 435 en Hora Siccama, Mevrouw van Zoutelande p. 56.) III, 28, 74. I, 163, 358, 391—393, 421,

422. II, 4, 36, krankzinnig 160, 275, 277, 287, 315, 339—344, 428, dronken 455, 473, 474, 478, 480, 485, 486 (Lady Rochefort).
Zuylesteyn, dochter van. II, 275, 345.
„ zoontje van. II, 345.
„ tweede zoon van. Zie Leersum.
„ korporaal van. IV, 82.
„ majoor van. Zie Reck.
„ IV, 76. III, 84. II, 486.
Zuylichem. Zie Huygens.
„ schout van I, 400. Predikantsbenoeming te II, 53, schout van 533—536, 542, 599, 609.
Zweden, koning van. (Karel de Tiende Gustaaf, 1654—1660.) III, 52, 53.
„ koning van. (Karel de Elfde, 1660—1697.) I, 158.
„ koningin van. IV, 166.
„ envoyé van. Zie Oxenstjerna.
„ secretaris van. I, 309. II, 288, 560.
„ IV, 41—43, 55, 103, 166, 167, 193, 199, 261, 265—267. III, 36. I, 249, 309. II, 44, 47, 97, 174, 368, 370, 379, 390, 547, 616.
Zwitserland. Huygens' bezoek aan — III, 146 vlg. IV, 228. I, 256, 316. II, 201, 204, 209, 265, 367.
Zwitsersch kolonel. II, 392.
Zwolle. I, 451.
Zijl, Van, kapitein, commandant van een eskader voor Duinkerken. II, 118, 616.
Zypestein, Van, nicht van Huygens. II, 487.

ADDENDA ET CORRIGENDA.

Blz. 31. Achter Bergen-op-Zoom is weggevallen: „III, 64".

„ 33. Achter regel 4 v. b. is weggevallen: „Zie ook Fitzharding".

„ 43. In plaats van „Boisserie, La (Buisserie.)" is te lezen: „Boissière (Buissière), La, plaats aan de Sambre".

„ 62. Achter Campanine is weggevallen: „I, 257".

„ 288. In plaats van „Tarente, prinses van" enz. is te lezen: „Tarente, prinses van. (Amalia van Hessen-Cassel, vrouw van den vorige; ten onrechte wordt zij bij Chr. H. I p. 346 Amalia de Hersuc genoemd.) III, 1, 90".

Brieven en onuitgegeven stukken van Johannes Wtenbogaert. 1584—1644. Uitgegeven door H. C. Rogge. 7 deelen. 1868/74 . . . . . *f* (37.60) 12.50.

Deze correspondentie van den bekenden Remonstrantschen hofprediker van prins Maurits is in de eerste plaats belangrijk voor de geschiedenis van de kerkelijke woelingen tijdens het bestand.

Verbaal van de ambassade van Aerssen, Joachimi en Burmania naar Engeland. 1625. 1867 . . *f* (1.90) 1.—.

Bevat de onderhandeling over een verbond van onderlinge bescherming na het afspringen van het huwelijk tusschen den zoon van den Engelschen koning en eene Spaansche prinses.

Verbaal van de ambassade van Gaspar van Vosbergen bij den koning van Denemarken, den Neder-Saxischen kreits en den koning van Zweden. 1625. 1867 . *f* (2.30) 1.—.

Behelst de onderhandelingen over een verbond tegen den keizer en den koning van Spanje in het begin van den Dertigjarigen oorlog.

Brieven van Nicolaes van Reigersberch aan Hugo de Groot. 1902. . . . . *f* 7.50.

Belangrijk voor de geschiedenis van De Groot; bevat voorts eene reeks van gewichtige berichten over de toestanden in Nederland in de jaren 1622—1643.

Resolutiën van de vroedschap van Utrecht betreffende de Academie. Uitgegeven door J. A. Wijnne en Lucie Miedema. 1888, 1900 . . . . . *f* 7.—.

Met een uitvoerige inleiding over de inrichtingen van hooger onderwijs te Utrecht vóór 1636.

Abraham de Wicquefort, Histoire des Provinces-Unies des Païs-Bas, depuis le parfait establissement de cet estat par la paix de Munster. 4 volumes. I. 1861. II. 1864. III. 1866. IV. 1874 . . . . . *f* 26.—.

De beste gelijktijdige geschiedenis van de Nederlanden in de tweede helft der zeventiende eeuw door een diplomatiek agent.

De geschillen over de afdanking van het krijgsvolk in de Vereenigde Nederlanden in de jaren 1649 en 1650. Toegelicht door J. A. Wijnne. 1885. . *f* (5.40) 2.50.

De bekende geschillen van het jaar 1650 worden hier toegelicht uit onbekende stukken uit het Huis-archief van H. M. de Koningin.

Dagverhaal van Jan van Riebeek, commandeur aan de Kaap de Goede Hoop. 1652—1662. 3 deelen. 1884—93. *f* 23.80.

Merkwaardig verhaal van den stichter der Kaapkolonie omtrent de geschiedenis van deze kolonie.

H. Bontemantel, De regeeringe van Amsterdam, soo in 't civiel als crimineel en militaire. 1653—1672. Uitgegeven door G. W. Kernkamp. 2 deelen. 1897. *f* 11.50.

Gedenkschriften van een Amsterdamsch regent uit den tijd van Jan de Witt, belangrijk voor de kennis van de regeering en de regeeringsintriges van Amsterdam.

Lettres de Pierre de Groot à Abraham de Wicquefort. 1668—1674. Publiées par F. J. L. Krämer. 1894. *f* 5.25.

Brieven van P. De Groot, den zoon van Hugo De Groot, voornamelijk loopende over de Keulsche vredeshandeling in 1673.

Notulen, gehouden ter Staten-vergadering van Holland door Hop en Vivien. 1671—1675. Uitgegeven door N. Japikse. 1904 . . . . . *f* 5.50.

Uitvoerige mededeelingen over het voorgevallene bij het nemen der resolutiën in de Staten-vergadering van Holland gedurende deze belangrijke jaren.

Journalen van Constantijn Huygens den zoon. 1673—1678. 1881. . . . . *f* (3.50) 3.50.

Journalen van Constantijn Huygens den zoon. 1680—1682 en 1649—1650. 1888. . . . . *f* (2.20) 2.20.

Journaal van Constantijn Huygens den zoon. 1688—1696. 2 deelen. 1876. . . . . *f* (14.60). 14.60.

Journalen van den secretaris van Willem III, hoogst belangrijk voor de kennis van personen en de zedengeschiedenis van de laatste helft der zeventiende eeuw.

Verbaal van de buitengewone ambassade naar Engeland in 1685. 1863 . . . . . *f* (1.80) 1.—.

Gewichtig voor de kennis van de verhouding der republiek tot koning Jakob II na diens troonsbestijging en den opstand van Monmouth en zijne aanhangers.

Négociations du comte D'Avaux, ambassadeur à la cour de Suède, pendant les années 1693, 1697, 1698. Publiées par J. A. Wijnne. 4 volumes. 1882, 83. *f* (22.90) 8.—.

Belangrijk voor de geschiedenis van de diplomatieke betrekkingen der mogendheden ten tijde van den Negenjarigen oorlog.

Memorien van Mr. Diderik van Bleyswijk, burgemeester van Gorinchem. 1734—1755. Uitgegeven door Theod. Jorissen. 1887 . . . . . *f* (4.50) 3.—.

Belangrijk voor de geschiedenis van de familieregeering en de regentenintriges in de steden van Holland.

Gedenkschriften van Gijsbert Jan van Hardenbroek, 1747—1780. I, II. Uitgegeven door F. J. L. Krämer. 1901, 2. *f* 14.—.

Dagboek van een hooggeplaatst edelman, aan het hof der stadhouders verkeerende en dagelijks met alle invloedrijke personen omgaande.

Brieven van en aan Joan Derck van der Capellen van de Poll. Uitgegeven door W. H. De Beaufort. Met aanhangsel door J. A. Sillem. 2 deelen. 1879. *f* (12.20) 4.—.
Brieven van den bekenden adellijken patriotschen leider, hoogst belangrijk voor de geschiedenis van de jaren 1763—1784.

Brieven aan R. M. van Goens en onuitgegeven stukken hem betreffende. 3 deelen. 1884—90. *f* (14.20) 8.—.
Belangrijk voor de autobiografie van R. M. Van Goens en voor de kennis van zijne verhouding tot de stadhouderlijke partij. Bevat bovendien eene uitgebreide correspondentie met buitenlandsche geleerden.

Brieven van prins Willem V aan baron Van Lijnden van Blitterswijk. Uitgegeven onder toezicht van F. De Bas. 1893 . . . . . *f* 3.50.
Vertrouwelijke brieven van den prins aan zijn vertegenwoordiger als eerste edele in Zeeland.

Memorials and times of Peter Philip Juriaan Quint Ondaatje. By Mrs. Davies . . . . . *f* (4.—) 1.50.
Biographie van den bekenden Utrechtschen patriot van 1784 en volgende jaren.

KRONIJK.

EERSTE SERIE.

Ie jaargang. (Is niet in druk verschenen.)

IIe jaargang. 1846 . . . . . *f* (5.—) 1.50.
Behelst tal van bijzonderheden over historische personen, kerkelijke zaken, universiteitswezen enz. — Inventaris van brieven uit het archief der voormalige vijf kapittelen te Utrecht (1380—1513). — Kleine historische mededeelingen enz. enz.

IIIe jaargang. 1847 . . . . . *f* (2.70) 1.50.
Vervolg van den inventaris der brieven uit het archief der voormalige vijf kapittelen te Utrecht (1514, 1515). — Vele wetenswaardigheden over archaeologie, genealogie, archiefwezen. — Verklaring van spreekwijzen (dialecten) en spreekwoorden enz. enz.

IVe jaargang. 1848. . . . . *f* (3.70) 2.50.
Verschillende brieven van prins Willem I, Paulus Merula (minnebrief), Wtenbogaert e. a. — Vervolg van den inventaris der 5 kapittelen (1516, 1517). — Mededeelingen over Czaar Peter en zijne vrouw e. a. — Toestand der archieven van Nijmegen, Utrecht Groningen, Dordrecht en andere steden enz. enz.

Ve jaargang. 1849. . . . . *f* (6.—) 2.50.
Inventarissen van verschillende stads-archieven. — Brieven van David van Bourgondië, Philips II, prins Willem I, Hugo De Groot, e. a. — Bijdragen tot de geschiedenis van het Nederlandsche zeewezen en krijgswezen (1618) enz. enz.

VIe jaargang. 1850 . . . . . *f* (6.—) 2.—.
Inventarissen van verschillende archieven van steden, gerechten en gasthuizen. — Brieven o. a. van Adolf en Karel van Gelder (1456—1477), Christiaan II van Denemarken (1525), Karel V (1537), Philips II (1561, 67), E. Leoninus (1581), prins Willem I (1582), Maurits van Nassau (1600) e. a. — Bijzonderheden over Utrechtsche bisschoppen, hertogen van Gelre e. a.; over den vredehandel te Utrecht (1713); over aflaatgelden, papiermerken enz. enz.

VIIe jaargang. 1851 . . . . . *f* (6.40) 3.—.
Inventarissen van archieven. — Academie te Franeker. — Middeleeuwsche kerkgebouwen in Friesland en Groningen. — Graftombes in Germaanschen smaak en in dien der Renaissance. — Tien brieven betreffende de Geldersche aangelegenheden in 1535—1537. — Brieven van bekende personen; genealogiën enz. enz.

VIIIe jaargang. 1852 . . . . . *f* (6.80) 3.—.
Reproductie van den „Almanach nae den nieuwen ende ouden stijl. Opt Jaer ons Heeren M.D.XCVIII", in 12° te Delft bij Bruyn Harmansz. — 19 brieven van Anna van Egmond aan haren broeder Maximiliaan. — Keuken-rekening van de grafelijkheid van Holland en Zeeland. 1401. — Stukken over de Oost-Indische Compagnie. — Emigreerende families uit Antwerpen naar Middelburg. 1586 enz. enz.

IXe jaargang. 1853 . . . . . *f* (6.80) 3.—.
Belangrijke onderschepte Portugeesche briefwisseling. 1634. — Stukken van Jan Pietersz. Coen over den handel in Indië. 1622, 1623. — Fragmenten van oude kronieken. — Journaal, gehouden te Batavia door den directeur-generaal Ph. Zwart. 1636. — Chronologische opgave der oorkonden over de 13e en 14e eeuw in het stads-archief te Harderwijk. — Bijdragen tot de geschiedenis van het geschutwezen (1491—1528). — Brieven; genealogische mededeelingen enz. enz.

X^e jaargang. 1854 . . . . . *f* (6.80) 3.—.
Uiterste wil van prins Maurits. — Eenige merkwaardige vonnissen. 1524—1645. — Handel op Perzië en de golf van Bengalen. 1633. — Stukken over de Oost-Indische Compagnie. — 109 Brieven van Maria van Nassau. 1605—1615. — Charters in het stads-archief van Harderwijk. 1402—92 enz. enz.

XIe jaargang. 1855. . . . . *f* (3.20) 1.—.
Betrekking tusschen de Nederlanden en Genève in 1589, 1590. — Stukken over de West-Indische Compagnie. — Geslachtswapenen

en rouwborden in kerken. — Stukken betreffende de krijgsgeschiedenis. — Brieven enz. van en aan Anna Maria van Schurman. — Onuitgegeven gedichten van Const. Huygens enz. enz.

XIIe jaargang. 1856. . . . . *f* (3.60) 1.—.
Rechtstoestand in het begin der 15e eeuw. — Rechtsgebruiken in de middeneeuwen. — Eenige merkwaardige vonnissen uit den tijd der geloofsvervolging te Amsterdam in de 16e eeuw. — Bijdrage tot de geschiedenis van den bouw van den Dom te Utrecht. — Autobiographie van den gouverneur-generaal P. A. van der Parra. — Grafsteden der oudste bewoners van Denemarken enz. enz.

XIIIe jaargang. 1857. . . . . *f* (4.80) 1.50.
Oorkonden betrekkelijk den twist tusschen den bisschop van Utrecht en den heer van Wisch in 1490. — Inventaris van het stadsarchief te Oudewater. — Begiftigingen en bezittingen van het Carthuizer-convent bij Utrecht. — Charter van 1368, bevattende een overzicht van het bisdom Utrecht in 1278.

XIVe jaargang. 1858. . . . . *f* (5.10) 1.50.
Stukken betrekkelijk den oorlog met Frankrijk in 1672. — Oude doopvonten (met afbeeldingen). — Stukken betrekkelijk de hervormingsberoerten te Utrecht in 1566 en 1567. — Expeditie naar Portugal in Sept. 1657 enz. enz.

XVe jaargang. 1859. . . . . *f* (4.60) 1.50.
Brieven van prins Willem van Oranje aan zijne vrouw Anna van Egmond. — Liefdadige stichtingen te Utrecht. — Charters uit het stads-archief te Harderwijk, 14e en 15e eeuw. — Gevangenneming van Paulus Buys, 1586 enz. enz.

VIERDE SERIE.

XVIe jaargang. 1860. . . . . *f* 5.40) 1.50.
Aanteekeningen betrekkelijk het beleg van Haarlem. — Overlandreis van Indië naar Europa in 1757. — Stukken voor de geschiedenis van de jaren 1588 en 1589 enz. enz.

XVIIe jaargang. 1861. . . . . *f* (5.80) 1.50.
Stukken voor de geschiedenis der jaren 1588 en 1589. — Verdedigingswerken van de IJssel. 1672. — Brieven van Willem van Liere. — Onkosten der judicature van Oldenbarnevelt. — Onkosten der Dordsche synode enz. enz.

XVIIIe jaargang. 1861. . . . . *f* (6.60) 1.50.
Stukken voor de geschiedenis der jaren 1590 en 1591 enz. enz.

XIXe jaargang. 1863. . . . . *f* (7.40) 2.—.
Stukken voor de geschiedenis van het jaar 1592. — Wicquefort's Mémoires. — Heinrici ab Hovel Speculum Westphaliae enz. enz.

XXe jaargang. 1864. . . . . *f* (7.20) 2.—.
Stukken voor de geschiedenis der jaren 1593 en 1594. — De benoeming van graaf Johan van Nassau tot stadhouder van Gelderland. — Beschrijving van een tocht naar de bovenlanden van Banjermassing in het jaar 1790. — De bekostiging der voormalige fortificatiewerken der stad Utrecht enz. enz.

VIJFDE SERIE.

XXIe jaargang. 1865 . . . . . *f* (7.60) 2.—.
Stukken voor de geschiedenis van het jaar 1595. — Thysius Leere en Order der Ned. Geref. Kerken. — Rapport faict par Monsieur de St. Aldegonde au Conseil d'Estat de sa négociation en France. 1581. — Bijdrage tot de geschiedenis der gewevene en andere behangseltapijten, vooral in Denemarken enz. enz.

XXIIe jaargang. 1866. . . . . *f* (7.20) 2.—.
Stukken betreffende de onlusten binnen Utrecht in 1610. — Verbaal van de legatie van Leoninus, van Loozen, Valcke en Franckena naar Engeland in 1596. — Stukken betrekkelijk de Remonstranten enz. enz.

XXIIIe jaargang. 1867. . . . . *f* (9.20) 2.50.
Concept van eene Compagnie van assurantie en van haar octrooi. 1628, 29. — Brieven van Joh. Heinsius over den in 1632 aangeknoopten vredehandel. — Eene bijdrage tot het leven van Onno Zwier Van Haren. — Over den geest en de strekking van het Amsterdamsche patriciaat enz. enz.

XXIVe jaargang. 1868. . . . . *f* (9.40) 2.50.
Brieven van Maarten Harpertsz. Tromp en van Witte Cornelisz. De With. — Brieven van Bilderbeck, Nederlandsch agent te Keulen, betreffende het laatste gedeelte van den Dertigjarigen oorlog. — Aegidius Daalmans, Indiaanse aanteekeningen enz. enz.

XXVe jaargang. 1869 . . . . . *f* (10.70) 3.—.
Stukken betreffende den vrijen handel op Brazilië. 1637. — Originneele brieven van H. Doedens aan Ant. Van Hilten betreffende de West-Indische Compagnie. 1641—1648. — Journaal van Joh. Van Kerkhoven, heer van Heenvliet, hofmeester van de princes-royaal, over de ziekte en den dood van prins Willem II en de kwestiën omtrent de voogdij van den jonggeboren prins. — Geheime correspondentie uit Engeland. 1659, 1660 enz. enz

ZESDE SERIE.

XXVIe jaargang. 1870. . . . . *f* (8.—) 2.50.
Geschillen te Nijmegen. 1617. — Het Geusen Liedboek. — Vervolging van de Remonstranten in Land en Stad van Utrecht. 1619 enz. — Eenige aanteekeningen wegens het gebeurde te Utrecht in 1786 en 1787. — Reisjournaal uit de 17e eeuw naar het Heilige Land enz. enz.

XXVIIe jaargang. 1871 . . . . . *f* (8.20) 2.50.
Aanteekeningen betrekkelijk het gebeurde te Utrecht in 1786 en 1787. — Stukken rakende de Quadruple Alliantie. — Grondig verhaal van Amboyna. 1621. — Verhaal van eenige oorlogen in Indië. 1622 enz. enz.

XXVIIIe jaargang. 1872 . . . . . *f* (6.20) 2.50.
Uit de papieren van eenen bewindhebber der Oost-Indische Compagnie. — Brieven van R. Hoogerbeets. — Doleantiën over misbruiken in de regeering van Friesland. 1627 enz. enz.

XXIXe jaargang. 1873 . . . . . *f* (8.30) 2.50.
Stukken betreffende de geschiedenis van den oorlog in 1630 en eenige volgende jaren. — Reformatie van 's Hertogenbosch. 1630. — Classicale acta van Brazilië. 1636—1644. — Brieven van Willem Van Oldenbarnevelt aan Hugo De Groot. — Uit de papieren van eenen bewindhebber der Oost-Indische Compagnie. — Aanbevelingen voor scheepskapitein enz., ingekomen bij Johan De Witt. 1653—1672 enz. enz.

XXXe jaargang. 1874. . . . . *f* (10.30) 3.—.
Staat van ontvangsten en uitgaven der geestelijke goederen tot onderhoud van predikanten. 1590. — Politieke brieven uit de jaren 1784, 1785 en 1786, meerendeels van den heer Maxim. D'Yvoy. — Uit de papieren van eenen bewindhebber der Oost-Indische Compagnie. — Verhaal der gevangenschap van Oldenbarnevelt, beschreven door zijn knecht Jan Francken enz. enz.

XXXIe jaargang. 1875 . . . . . *f* (0.40) 2.50.
Rapport der geheime staatscommissie nopens de toekomstige inrichting en huishouding van den staat. 1818. — Journaal van Splinter Helmich, soldaat en later hopman in dienst van den lande. 1572—1598. — De magistraatsbestelling te Utrecht onder de republiek. — De vorming van het Oversticht. — Brieven van prins Willem V. 1786—1793 enz. enz.

BERIGTEN.

Ie deel 1e stuk. 1846. . . . . *f* (3.40) 1.50.
Dodt van Flensburg over Valerius Andreas. — Visscher over Jan van Rode, vertaler der Somme le Roy. — Dodt van Flensburg over Adam. en Paul van Vianen. — Utrechtsch handschrift der Snorra-Edda. — Eyck van Zuilichem, Bouw- en beeldhouwkundige voortbrengselen in ons land.

Ie deel 2e stuk. 1848. . . . . *f* (2.20) 1.50.
Nederlandsche handschriften in de Keiserlijke bibliotheek te Petersburg. — Asch van Wijck, Schuttengilden in Nederland.

IIe deel 1e stuk. 1849 . . . . . *f* (2.20) 1.50.
Verblijf van Christiaan II van Denemarken in Nederland. 1521. — Beroerten te Gent onder Karel V.

IIe deel 2e stuk. 1849 . . . . . *f* (3.80) 3.80.
Verhooren van Oldenbarnevelt.

IIIe deel 1e stuk. 1850 . . . . . *f* (3.—) 1.50.
Geschiedenis van het geslacht Van Mathenesse. — Catalogue de documents manuscrits relatifs à l'histoire de la Hollande dans les bibliothèques de Paris.

IIIe deel 2e stuk. 1851 . . . . . *f* (3.—) 1.50.
Journaal omtrent de vredehandeling te Utrecht.

IVe deel 1e stuk. 1851 . . . . . *f* (3.—) 2.—.
Geschiedenis van het geslacht Nyenrode.

IVe deel 2e stuk. 1851 . . . . . *f* (2.50) 1.50.
De Upstalboom bij Aurich. — Bescheiden over het eerste tijdvak van de geschiedenis der hervorming in Utrecht. 1524—1566.

Ve deel 1e stuk. 1853 . . . . . *f* (3.20) 1.50.
Rapport van den gouverneur generaal Loten over Makasser. — Rapport van den heer van Sommelsdijk over zijne legatie naar Venetie in 1620.

Ve deel 2e stuk. 1856 . . . . . *f* (2.50) 1.—.
Rapport van eene reis naar het hof van Candië. 1671. — Autobiografie van den gouverneur generaal Rijklof van Goens. 1678—1681. — Memorie betreffende het eiland Ceylon door R. van Goens Jr. 1679.

VIe deel 1e stuk. 1857 . . . . . *f* (2.50) 1.—.
De Wicquefort, Mémoires sur la guerre de 1672.

VIe deel 2e stuk. 1857 . . . . . *f* (2.10) 1.—.
Dagelijksche aanteekeningen over het verblijf der Franschen te Utrecht in 1672 en 1673.

VIIe deel 1e stuk. 1861 . . . . . *f* (5.50) 1.50.
Stukken betrekkelijk de verovering van Malakka. 1641.

VIIe deel 2e stuk. 1863 . . . . . *f* (6.50) 2.50.
Verbaal van de Nederlandsche gezanten in Engeland. 1618—1619. — Rapport van het gebesoigneerde te Tunis en Algiers. 1622—1623.

CODEX DIPLOMATICUS.

EERSTE SERIE (IN 4°).

Ie deel 1e stuk. 1848 . . . . . *f* (2.60) 2.60.
Oorkonden betreffende het voormalig handelsverkeer van Utrecht. — Oudste kameraarsrekeningen van Deventer. 1337—1347.

Ie deel 2e stuk . . . . . *f* (2.60) 2.60.
Brieven van Leibnitz en Cuperus o. a. over den Utrechtschen vrede.

Ie deel 1e stuk. 1852 . . . . . *f* (3.75) 2.50.
Rekening van de testamentoren van Jacoba van Beieren.

Ie deel 2e stuk. 1852 . . . . . *f* (3.10) 2.50.
Lettres de Paul Choart seigneur de Busanval. 1600.

IIe deel 1e stuk. 1853 . . . . . *f* (6.20) 3.50.
Oudste burgemeestersrekening van Middelburg. 1364. — Oudste kamerarsrekening van Utrecht. 1330. — Rekening van de bruiloft van Jan van Touraine. 1406. — Bisschoppelijke rekening van 1377.

IIe deel 2e stuk. 1853 . . . . . *f* (3.20) 2.—.
Verbalen van Van Grijspere en Van Lent, commissarissen in de troubles van 1567 en 1568.

IIIe deel 1e stuk. 1855 . . . . . *f* (6.50) 2.—.
Oude kroniek van Brabant.

IIIe deel 2e stuk. 1856 . . . . . *f* (3.40) 1.50.
Verbaal van de gedeputeerden in Engeland tot vereeniging van de Engelsche en Nederlandsche Oost-Indische Compagniën. 1618.

IVe deel 1e stuk. 1859 . . . . . *f* (3.10) 1.50.
Lettres inédites du comte de Boussu. — Oudste rekening van Antwerpen. 1324. — Rekening van Lier. 1377.

IVe deel 2e stuk. 1860 . . . . . *f* (5.20) 1.50.
Lettres de Marnix de St. Aldegonde et de Jean Casimir, comte Palatin. — Briefwisseling met Don Jan van Oostenrijk. 1576—1577.

Ve deel. 1860 . . . . . *f* (12.—) 4.—.
Toe Boecop, Kronijk der bisschoppen van Utrecht.

VIe deel. 1863 . . . . . *f* (1.20) 1.—.
Kronijken van Brabant, Holland en Vlaanderen.

BIJDRAGEN EN MEDEDEELINGEN.

Iste deel. 1878 . . . . . *f* (5.60) 2.50.
Sautijn Kluit, Utrechtsche courant. — Boele van Hensbroek, Guicciardini.

IIde deel. 1879 . . . . . *f* (5.20) 2.50.
Rapport van Aubéry du Maurier. 1624.

IIIde deel. 1880 . . . . . *f* (5.20 2.50.
Rekeningen der Buurkerk te Utrecht, 15de eeuw. — Brieven aan den hertog van Brunswijk-Wolfenbuttel.

IVde deel. 1881 . . . . . f (8.80) 4.—.
Verloren van Themaat, Geschiedenis van de vicariën in de provincie Utrecht.

Vde deel. 1882 . . . . . f (5.40) 3.—.
Staatkundige berichten uit Frankrijk. 1650—1653. — Stukken over de lichting der waardgelders te Utrecht. — Relaas van 't gepasseerde op Alsen. 1658.

VIde deel. 1883 . . . . . f 6.—.
Documenten voor de geschiedenis der Nederlanders in het oosten. — Steven Van der Haeghen, Avonturen. 1575—1597. — Trois arrêts du Grand conseil de Malines.

VIIde deel. 1884 . . . . . f 5.—.
De Bas, Overgaaf der Bataafsche vloot 1795. — Verslag van Fr. Micheli. 1638. — Visitatie der kerken in het Sticht Utrecht. 1593.

VIIIste deel. 1885 . . . . . f 3.60.
Dagboek over 1672. — Apologie van Lodewijk van Nassau.

IXde deel. 1886 . . . . . f 6.10.
Stukken betreffende den strijd der bisschoppen van Utrecht met de stad Utrecht. — Stukken over den tegenstand der Utrechtsche katholieken tegen de Unie van Utrecht.

Xde deel. 1887 . . . . . f 5.80.
Buchelius, Observationes ecclesiasticae sub presbyteratu meo. — Zending van Dirk Van Hille naar Spanje. — Onbekende kroniek van het klooster Windesheim.

XIde deel. 1889 . . . . . f 6.60.
De Wicquefort, Mémoires sur la guerre de 1672. — Drie Briefe der Stadt Londen an die Stadt Dordrecht. 1359. — De Bye, Gedenkschrift betreffende het bewind van Oldenbarnevelt. — Drie Utrechtsche kroniekjes vóór Beka's tijd.

XIIde deel. 1890 . . . . . f 4.10.
Politiek journaal van 1795. — Bijdragen tot de geschiedenis der Hervormde kerk te Gent. 1578—1584.

XIIIde deel. 1891 . . . . . f 5.—.
Gedenkschrift van Don Sancho de Londono. — Vervolg op het Recueil de Hopperus.

XIVde deel. 1892 . . . . . f 3.80.
Resolutien der Staten van Holland. 1577 en 1578. — Stadsrekeningen van Dordrecht. 1323—1399. — Reisjournaal van Jhr. Coenders van Helpen.

XVde deel. 1893 . . . . . f 4.90.
Journaal van Const. Huygens' reis naar Venetië. 1620. — Sommaire de la forme du régime des Provinces Unies. 1647. — Memorie van den gouverneur Van der Graaff over de gebeurtenissen aan de Kaap de Goede Hoop. 1780—1806.

XVIde deel. 1894 . . . . . f 4.75.
C. Block, Kroniek van het Regulierenklooster te Utrecht. — Buyck, Aanteekeningen over het geus worden van Amsterdam.

XVIIde deel. 1895 . . . . . f 4.—.
L. Reael, Amsterdamsche gedenkschriften. 1542—1567. — Magistraatsverandering te Utrecht in 1618.

XVIIIde deel. 1896. . . . . f 5.75.
Fragment van de autobiografie van Const. Huygens. — Notulen en munimenten van het College van commercie te Amsterdam. 1663—1665. — Simon Van Leeuwen's Bedenckingen over de stadhouderlycke macht.

XIXde deel. 1897. . . . . f 5.25.
Mémoires de M. De B. sur la cour de Guillaume III. — Memorie van Byam over de overgave van Suriname. — Stukken over de Noordsche Compagnie.

XXste deel. 1898. . . . . f 3.25.
Kroniek van het Goudsche fraterhuis. — Notulen van de Patriottische partijdagen. 1783—1787. — Reisebericht des Mgr. Garampi in Holland. 1764.

XXIste deel. 1899 . . . . . f 4.50.
Koopmansadviezen aangaande het plan tot oprichting eener Compagnie van assurantie. 1629—1635. — Opgaven omtrent inkomsten, goederen, hoorigen, dienstmannen en rechten der abdij Egmond. 1130—1161. — Reisverhaal van Jacob van Neck. 1598—1599.

XXIIste deel. 1900 . . . . . f 4.90.
Brieven van Sorbière over den toestand van Holland in 1660.— Het oude register van Graaf Florens. — Correspondentie tusschen Prins Maurits en Reynier Pauw. 1617—1619.

XXIIIste deel. 1901. . . . . f 4.90.
De kroniek van Aduard. — Memoriën van Th. Rodenburg over verplaatsing van industrieën naar Denemarken. — Correspondentiën in steden van Zeeland.

XXIVste deel. 1902. . . . . f 5.25.
Mémoire d'Abraham de Wicquefort. — Mémoire touchant le négoce des Hollandois. — Contract tot oprichting van een Zweedsch factorie-comptoir te Amsterdam.

XXVste deel. 1903. . . . . *f* 5.90.
Utrechtsche kroniek over 1566—1576. — De oudst-bewaarde stadsrekening van Gouda (1437). — De confiscatie der goederen van Gillis van Ledenberch. — Das Güterverzeichniss Graf Heinrichs von Dale (1188). — Rekening van de kosten van het rederijkersfeest te Leiden in 1596. — Beschrijving van eenige Westindische-plantageleeningen.

XXVIste deel. 1904. . . . . *f* 4.50.
De gebeurtenissen op den Amsterdamschen Doelen in 1748. — Armenzorg te Leiden in 1577. — Correspondentiën te Middelburg en te Goes. — De inventaris van het archief van Filips van Marnix. — Memoriën van den Zweedschen resident Harald Appelboom.

XXVIIste deel. 1905. . . . . *f* 6.50.
Journal de G. K. van Hogendorp pendant les troubles de 1787. — Arnoldus Buchelius, Trajecti Batavorum descriptio. — Uittreksels uit de brieven van d'Affry aan de Fransche regeering (December 1755—Mei 1762). — Journalen van den stadhouder Willem II uit de jaren 1641—1650. — Brieven van Sylvius en Buat.

Register op de Kronijk van 1846—1854. 1857. *f* 1.50.
Minder goed bewerkt dan het latere register, doch veel uitvoeriger, daar alle voorkomende namen vermeld worden.

Register op de onderwerpen, behandeld in de Kronijk, de Berigten en den Codex diplomaticus. 1877. *f* 1.50.
Voortreffelijk register, bewerkt door Dr. P. A. Tiele; bevat alleen de onderwerpen, waarover de artikelen handelen.

Bepalingen over de uitgave van handschriften. 1894. *f* 0.25.

Bepalingen over het uitgeven van handschriften, betrekking hebbende op de nieuwe geschiedenis. 1896. *f* 0.20.
Deze regels, gedeeltelijk gesteld naar Duitsche voorschriften, worden gewoonlijk gevolgd bij de uitgaven van het Historisch Genootschap.

Verslag van de algemeene vergadering der leden van het Historisch Genootschap, ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van het genootschap op 16 April 1895. 1895 . . . . . *f* 0.60.
Bevat o. a. een uitvoerig verslag van de rede van prof. Fruin over den veldtocht van het jaar 1572.

Verslag van de algemeene vergadering der leden van het Historisch Genootschap, op 20 April 1897. 1897. *f* 0.90.
Bevat de op deze vergadering gehoudene voordrachten der heeren De Beaufort, Hofstede de Groot en Muller.

VERSLAG van de algemeene vergadering der leden van het Historisch Genootschap, op 14 April 1903. 1903. *f* 0.90.

Bevat de voordrachten van prof. Bussemaker over de opleiding van historici, van mr. Fruin over Schot en bede in Zeeland en van dr. Brom over het onderzoek der archieven te Rome.

CATALOGUS der boekerij van het Historisch Genootschap. (3e uitgave.) 1872. Met 2 supplementen dd. 1882 en 1895. 3 deelen . . . . . *f* 4.80.

Bovenstaande werken zijn, voor zoover zij voorhanden zijn, voor de leden **tegen de helft van den prijs** te bekomen. Men wende zich daarvoor direct tot den uitgever JOHANNES MÜLLER te AMSTERDAM.

MAR 17 1919

949.2
H67w

JOURNALEN

VAN DE ADMIRALEN

VAN WASSENAER-OBDAM

(1658/59)

EN

DE RUYTER

(1659/60)

UITGEGEVEN DOOR

G. L. GROVE

AMSTERDAM
JOHANNES MÜLLER
1907

WERKEN

UITGEGEVEN DOOR HET

HISTORISCH GENOOTSCHAP

(GEVESTIGD TE UTRECHT)

DERDE SERIE

N°. 23

JOURNALEN

VAN DE ADMIRALEN

VAN WASSENAER-OBDAM.

EN

DE RUYTER

AMSTERDAM
JOHANNES MÜLLER
1907

JOURNALEN

VAN DE ADMIRALEN

VAN WASSENAER-OBDAM

(1658/59)

EN

DE RUYTER

(1659/60)

UITGEGEVEN DOOR

G. L. GROVE

AMSTERDAM
JOHANNES MÜLLER
1907

INLEIDING [1]).

Het is algemeen bekend dat Denemarken aan den rand van zijn ondergang stond, toen de Nederlandsche hulpvloot onder Jacob van Wassenaer van Obdam zich den 8sten November 1658 een doortocht baande door de Sont en de hoofdstad van Denemarken ontzette.

Op wonderbaarlijke wijze was het den dapperen koning van Zweden Karel X Gustaaf in den winter van 1657 op 1658 gelukt om uit Jutland over het ijs naar de Deensche eilanden over te steken, zoodat hij bij den harden vrede van Roskilde Denemarken kon dwingen om zulk een aanzienlijk gebied als Skaane (Schonen), Halland, Blekingen, Bohus Len, het sticht Trondhjem en Bornholm af te staan. Maar niet tevreden met deze voordeelige bepalingen, verbrak hij in Augustus 1658 den vrede en landde te Korsör, terwijl de Deensche vloot grootendeels onttakeld in Kopenhagen lag; de Deensche soldaten waren naar huis gezonden en alles was onvoorbereid op oorlog. Zonder moeite naderde hij dan ook tot Kopenhagen. In de verdediging dezer stad zagen de Denen hunne laatste redding; zij spanden dan ook hunne uiterste krachten daarvoor in, staken de voorsteden in brand en hielden zich den vijand dapper van het lijf.

Intusschen konden de Nederlanders niet rustig blijven toezien dat Zweden Denemarken geheel verpletterde en zich meester maakte van beide kusten van de Sont. Hun zoo aanzienlijke handel op de Oostzee maakte het voor

1) Vertaald naar het Deensch van den uitgever (Bestuur Hist. Gen.).

hen van belang, dat het evenwicht tusschen de Skandinavische mogendheden niet te zeer verstoord werd.

Het was ook hoog tijd dat de Nederlandsche hulpvloot, die allerlei oponthoud had gehad, het krijgstooneel bereikte. Gelijk men weet gelukte het haar, hoewel met verlies van het leven der beroemde vice-admiralen Witte Cornelisz. de With en Pieter Florisz., om zich door de Sont heen te slaan en het hard in het nauw gebrachte Kopenhagen te ontzetten. Deze taak was uiterst moeilijk, want de Zweedsche vloot was nog iets sterker dan de Nederlandsche en werd bovendien ondersteund door de vestingwerken aan beide zijden van de smalle Sont.

Zeer zeker was de behaalde overwinning geen volledige, waardoor de Zweedsche vloot vernield werd, maar behalve enkele branders verloren de Nederlanders slechts één oorlogsschip, en hun hoofddoel werd uitstekend bereikt, daar de geheele proviandvloot en de hulptroepen zonder noemenswaardig verlies binnen de half uitgehongerde stad kwamen.

Geen wonder dat de inwoners van Kopenhagen zich verheugden, toen zij de schepen zagen naderen; de eerste naieve strophen in hun welkomstgroet aan de Nederlanders luidden dan ook:

Was seh ich auf der See? Sinds Engels oder Schiffe?
Die so geflügelt her geh'n durch Kodanus Tieffe?
Ja Engels sind's fürwahr, die uns der grosse Gott
Zum Beistand hat gesandt in unsrer gröster Noth.

De beroemde slag in de Sont, waaraan van beide zijden een aanzienlijke macht, nl. van circa 40 schepen, deel nam, is verscheiden malen beschreven, zoowel van Nederlandsche als van Zweedsche en Deensche zijde, maar niet zoo uitvoerig als de beteekenis van dezen slag vereischt. Erger nog is het, dat de berichten op vele punten met elkaar in strijd zijn en dat de auteurs tot dusverre elkanders bronnen niet kritisch hebben kunnen onderzoeken en vergelijken, omdat verscheiden der voornaamste bronnen nog onuitgegeven zijn.

Maar al zijn de voornaamste trekken van een zoo belangrijk historisch feit natuurlijk wel bekend, hoe weinig

weet men overigens — met uitzondering van hetgeen Brandt bericht — nog van de lange en moeilijke scheepstochten, die Wassenaer en De Ruyter gedurende twee jaren in de Deensche vaarwateren hebben gedaan, en van hun verblijf des winters in het belegerde Kopenhagen?

Hoe moeilijk is het niet om een oordeel te vellen over de verrichtingen der vloten, waar De Jonge in zijne Geschiedenis van het Nederlandsche zeewezen daarover slechts zeer weinig bijzonderheden geeft en de Deensche geschiedschrijvers der zeeoorlogen èn Garde [1]) èn Lind [2]) zich zóó stipt houden aan hunne taak, het schrijven van de geschiedenis der „Deensche zeemacht", dat zij de werkzaamheid der Nederlandsche vloot slechts even aanroeren. De Zweedsche bronnen zijn ook zeer weinig uitvoerig.

Wel is een kleine episode uit dezen zeeoorlog uitvoeriger behandeld, nl. de moedige verdediging van het eiland Hveen door Adriaen Banckers [3]), en juist dezer dagen werden in het „Danske Magazin" enkele aanteekeningen uit de jaren 1658—1659 gedrukt van den Deenschen Rijksraad Otte Krag, een der leiders van de verdediging van Denemarken, die dikwijls met Wassenaer confereerde over wat de vloot moest verrichten, maar zijne aanteekeningen zijn slechts kort en onvolledig.

Gedurende geruimen tijd heeft men dus weinig geweten van de verrichtingen der Nederlandsche vloten. In het algemeen zijn de oudere Deensche auteurs geneigd om aan te nemen, dat — met uitzondering van den slag in de Sont en bij Nyborg — de nederlandsche admiraals slechts weinig ijver hebben getoond om Denemarken te ondersteunen. Door een bekend geschiedwerk uit den laatsten tijd, „Adelsvaeldens sidste Dage" van prof. J. A. Fridericia, waarin deze geheele periode van Denemarkens geschiedenis wordt behandeld, heeft men zeer zeker een

---

1) H. F. Garde: Den dansk-norske Sömagts Historie 1535—1700. Kjöbenhavn, 1860.

2) H. D. Lind: Kong Frederik den III's Sömagt. Odense 1896.

3) G. L. Grove: Adriaen Banckers og hans Kamp ved Hveen i 1659, afzonderlijke afdruk van een artikel in het Tidsskrift for Sövaesen Kjöbenhavn 1902. Een vertaling van dit artikel verscheen in Oud-Holland.

volledige kennis en een veel beter indruk dan vroeger gekregen hoezeer de bepalingen der Haagsche concerten verlammend hebben gewerkt op de werkzaamheid der vloten. Herhaaldelijk moest een lang voorbereide handeling worden afgecommandeerd juist op het oogenblik, als het gunstige tijdstip of de goede gelegenheid ervoor was aangebroken, tot niet geringe schade voor Denemarken. De vloten waren meerendeels slechts vrij in hare werkzaamheid op zulke tijden van het jaar, wanneer het klimaat die werkzaamheid belette.

Tot dusverre heeft men echter de grootste moeilijkheid gehad om uit te maken, in hoeverre de geringe verrichtingen der vloot moeten worden geweten aan de diplomaten, die aan de Nederlanders niet een te groote macht in het Noorden gunden en Denemarken niet wilden bevrijden uit de overmacht van den vijand, dan wel aan fouten of opzettelijke roekeloosheid van de admiralen of aan andere oorzaken.

Intusschen bestaan er twee, tot dusverre niet gedrukte, voornaame bronnen, waardoor niet alleen de zooeven genoemde belangrijke vraag kan worden beantwoord, maar waaruit men in het algemeen kan leeren kennen, wat de Nederlandsche vloten dag voor dag hebben verricht, nl. de journalen, gehouden door de beide Nederlandsche admiralen.

Zoowel Gerard Brandt in zijn „Leven en Bedrijf van den Heere Michiel de Ruiter" als de Jonge hebben deze journalen gekend. Brandt geeft een uitvoerig verhaal van De Ruyters werkzaamheid in de Deensche wateren; in de voorrede leest men ook: „behalve de gedrukte verhalen en boeken, die van 's Helts bedrijf gewagen, zijn tot dit werk meest gebruikt het dagverhaal en d'aanteekeningen van den Heere De Ruiter zelf of zijnen geheimschrijver gehouden". Hij heeft De Ruyters journaal over zijn scheepstocht in de Deensche wateren ook gebruikt en er menige bijzonderheid aan ontleend. Desniettemin is een uitgave van De Ruyters journaal in zijn geheel niet overbodig geworden. Alleen een volledige uitgave van de journalen der beide admiralen kan de historici in staat stellen een oordeel te vellen over de verschillende vragen, die wij boven noemden.

Beide journalen, vooral dat van De Ruyter, zijn geschreven in den stijl van een zeeman, met weinig en eenvoudige woorden; aan de spelling van De Ruyter — waar een *h* voor een klinker soms wordt weggelaten, soms voorgevoegd — herkent men den Zeeuw [1]).

Men kan — en niet ten onrechte — opmerken dat de inhoud der journalen droog is; men kan aanvoeren dat het niemand ter wereld interesseert, hoe 250 jaar geleden de richting van den wind is geweest en of het vroor of dooide, of het helder weer was of mistig. Maar de laatste tegenwerping is toch niet geheel juist; want men kan niet altijd beoordeelen of de admiralen partij hebben weten te trekken van de omstandigheden, zonder kennis te hebben van dergelijke overigens onbeduidende feiten.

Willen wij aan den eenen kant gaarne toegeven dat de journalen soms heel dor zijn, aan den anderen kant kan men zich geen nuttiger hulpmiddel denken om aan het nageslacht een samenhangende en betrouwbare voorstelling te geven van deze moeilijke tochten, die een merkwaardig getuigenis geven van de macht, die Nederland in zijn besten tijd eenige jaren lang in een vreemd vaarwater kon ontwikkelen, ondanks dat voortdurend buitenlandsche diplomaten en soms ook een Engelsche vloot angstig ervoor waakten, dat de invloed der Nederlanders niet al te groot werd.

Men heeft hier een hulpmiddel, waarvan elk historicus, als het onder aller bereik is gebracht, gebruik zal kunnen maken, zoodat hij zich niet langer tevreden behoeft te stellen met de misschien eenzijdige uittreksels, die sommige historici er van hebben gegeven.

Bovendien verdienen de journalen gedrukt te worden, niet alleen als een bron voor de kennis dezer scheepstochten, maar als een gedenkschrift van twee beroemde Nederlandsche zeehelden; en zeker zal er in het jaar, waarin de 300ste herdenking van De Ruyters geboortedag valt, gerekend mogen worden op belangstelling voor een

---

1) „Aven bij Hangmaeck" in plaats van „haven bij Amack", „Horizont" in plaats van „Oeresund."

WERKEN

UITGEGEVEN DOOR HET

HISTORISCH GENOOTSCHAP

(GEVESTIGD TE UTRECHT)

DERDE SERIE

N°. 23

JOURNALEN

VAN DE ADMIRALEN

VAN WASSENAER-OBDAM.

EN

DE RUYTER

AMSTERDAM
JOHANNES MÜLLER
1907

JOURNALEN

VAN DE ADMIRALEN

VAN WASSENAER-OBDAM

(1658/59)

EN

DE RUYTER

(1659/60)

UITGEGEVEN DOOR

G. L. GROVE

AMSTERDAM
JOHANNES MÜLLER
1907

INLEIDING [1]).

Het is algemeen bekend dat Denemarken aan den rand van zijn ondergang stond, toen de Nederlandsche hulpvloot onder Jacob van Wassenaer van Obdam zich den 8sten November 1658 een doortocht baande door de Sont en de hoofdstad van Denemarken ontzette.

Op wonderbaarlijke wijze was het den dapperen koning van Zweden Karel X Gustaaf in den winter van 1657 op 1658 gelukt om uit Jutland over het ijs naar de Deensche eilanden over te steken, zoodat hij bij den harden vrede van Roskilde Denemarken kon dwingen om zulk een aanzienlijk gebied als Skaane (Schonen), Halland, Blekingen, Bohus Len, het sticht Trondhjem en Bornholm af te staan. Maar niet tevreden met deze voordeelige bepalingen, verbrak hij in Augustus 1658 den vrede en landde te Korsör, terwijl de Deensche vloot grootendeels onttakeld in Kopenhagen lag; de Deensche soldaten waren naar huis gezonden en alles was onvoorbereid op oorlog. Zonder moeite naderde hij dan ook tot Kopenhagen. In de verdediging dezer stad zagen de Denen hunne laatste redding; zij spanden dan ook hunne uiterste krachten daarvoor in, staken de voorsteden in brand en hielden zich den vijand dapper van het lijf.

Intusschen konden de Nederlanders niet rustig blijven toezien dat Zweden Denemarken geheel verpletterde en zich meester maakte van beide kusten van de Sont. Hun zoo aanzienlijke handel op de Oostzee maakte het voor

1) Vertaald naar het Deensch van den uitgever (Bestuur Hist. Gen.).

hen van belang, dat het evenwicht tusschen de Skandinavische mogendheden niet te zeer verstoord werd.

Het was ook hoog tijd dat de Nederlandsche hulpvloot, die allerlei oponthoud had gehad, het krijgstooneel bereikte. Gelijk men weet gelukte het haar, hoewel met verlies van het leven der beroemde vice-admiralen Witte Cornelisz. de With en Pieter Florisz., om zich door de Sont heen te slaan en het hard in het nauw gebrachte Kopenhagen te ontzetten. Deze taak was uiterst moeilijk, want de Zweedsche vloot was nog iets sterker dan de Nederlandsche en werd bovendien ondersteund door de vestingwerken aan beide zijden van de smalle Sont.

Zeer zeker was de behaalde overwinning geen volledige, waardoor de Zweedsche vloot vernield werd, maar behalve enkele branders verloren de Nederlanders slechts één oorlogsschip, en hun hoofddoel werd uitstekend bereikt, daar de geheele proviandvloot en de hulptroepen zonder noemenswaardig verlies binnen de half uitgehongerde stad kwamen.

Geen wonder dat de inwoners van Kopenhagen zich verheugden, toen zij de schepen zagen naderen; de eerste naieve strophen in hun welkomstgroet aan de Nederlanders luidden dan ook:

Was seh ich auf der See? Sinds Engels oder Schiffe?
Die so geflügelt her geh'n durch Kodanus Tieffe?
Ja Engels sind's fürwahr, die uns der grosse Gott
Zum Beistand hat gesandt in unsrer gröster Noth.

De beroemde slag in de Sont, waaraan van beide zijden een aanzienlijke macht, nl. van circa 40 schepen, deel nam, is verscheiden malen beschreven, zoowel van Nederlandsche als van Zweedsche en Deensche zijde, maar niet zoo uitvoerig als de beteekenis van dezen slag vereischt. Erger nog is het, dat de berichten op vele punten met elkaar in strijd zijn en dat de auteurs tot dusverre elkanders bronnen niet kritisch hebben kunnen onderzoeken en vergelijken, omdat verscheiden der voornaamste bronnen nog onuitgegeven zijn.

Maar al zijn de voornaamste trekken van een zoo belangrijk historisch feit natuurlijk wel bekend, hoe weinig

weet men overigens — met uitzondering van hetgeen Brandt bericht — nog van de lange en moeilijke scheepstochten, die Wassenaer en De Ruyter gedurende twee jaren in de Deensche vaarwateren hebben gedaan, en van hun verblijf des winters in het belegerde Kopenhagen?

Hoe moeilijk is het niet om een oordeel te vellen over de verrichtingen der vloten, waar De Jonge in zijne Geschiedenis van het Nederlandsche zeewezen daarover slechts zeer weinig bijzonderheden geeft en de Deensche geschiedschrijvers der zeeoorlogen èn Garde [1]) èn Lind [2]) zich zóó stipt houden aan hunne taak, het schrijven van de geschiedenis der „Deensche zeemacht", dat zij de werkzaamheid der Nederlandsche vloot slechts even aanroeren. De Zweedsche bronnen zijn ook zeer weinig uitvoerig.

Wel is een kleine episode uit dezen zeeoorlog uitvoeriger behandeld, nl. de moedige verdediging van het eiland Hveen door Adriaen Banckers [3]), en juist dezer dagen werden in het „Danske Magazin" enkele aanteekeningen uit de jaren 1658—1659 gedrukt van den Deenschen Rijksraad Otte Krag, een der leiders van de verdediging van Denemarken, die dikwijls met Wassenaer confereerde over wat de vloot moest verrichten, maar zijne aanteekeningen zijn slechts kort en onvolledig.

Gedurende geruimen tijd heeft men dus weinig geweten van de verrichtingen der Nederlandsche vloten. In het algemeen zijn de oudere Deensche auteurs geneigd om aan te nemen, dat — met uitzondering van den slag in de Sont en bij Nyborg — de nederlandsche admiraals slechts weinig ijver hebben getoond om Denemarken te ondersteunen. Door een bekend geschiedwerk uit den laatsten tijd, „Adelsvaeldens sidste Dage" van prof. J. A. Fridericia, waarin deze geheele periode van Denemarkens geschiedenis wordt behandeld, heeft men zeer zeker een

---

1) H. F. Garde: Den dansk-norske Sömagts Historie 1535—1700. Kjöbenhavn, 1860.

2) H. D. Lind: Kong Frederik den IIIe Sömagt. Odense 1896.

3) G. L. Grove: Adriaen Banckers og hans Kamp ved Hveen i 1659, afzonderlijke afdruk van een artikel in het Tidsskrift for Sövaesen Kjöbenhavn 1902. Een vertaling van dit artikel verscheen in Oud-Holland.

volledіger kennis en een veel beter indruk dan vroeger gekregen hoezeer de bepalingen der Haagsche concerten verlammend hebben gewerkt op de werkzaamheid der vloten. Herhaaldelijk moest een lang voorbereide handeling worden afgecommandeerd juist op het oogenblik, als het gunstige tijdstip of de goede gelegenheid ervoor was aangebroken, tot niet geringe schade voor Denemarken. De vloten waren meerendeels slechts vrij in hare werkzaamheid op zulke tijden van het jaar, wanneer het klimaat die werkzaamheid belette.

Tot dusverre heeft men echter de grootste moeilijkheid gehad om uit te maken, in hoeverre de geringe verrichtingen der vloot moeten worden geweten aan de diplomaten, die aan de Nederlanders niet een te groote macht in het Noorden gunden en Denemarken niet wilden bevrijden uit de overmacht van den vijand, dan wel aan fouten of opzettelijke roekeloosheid van de admiralen of aan andere oorzaken.

Intusschen bestaan er twee, tot dusverre niet gedrukte, voornaame bronnen, waardoor niet alleen de zooeven genoemde belangrijke vraag kan worden beantwoord, maar waaruit men in het algemeen kan leeren kennen, wat de Nederlandsche vloten dag voor dag hebben verricht, nl. de journalen, gehouden door de beide Nederlandsche admiralen.

Zoowel Gerard Brandt in zijn „Leven en Bedrijf van den Heere Michiel de Ruiter" als de Jonge hebben deze journalen gekend. Brandt geeft een uitvoerig verhaal van De Ruyters werkzaamheid in de Deensche wateren; in de voorrede leest men ook: „behalve de gedrukte verhalen en boeken, die van 's Helts bedrijf gewagen, zijn tot dit werk meest gebruikt het dagverhaal en d'aanteekeningen van den Heere De Ruiter zelf of zijnen geheimschrijver gehouden". Hij heeft De Ruyters journaal over zijn scheepstocht in de Deensche wateren ook gebruikt en er menige bijzonderheid aan ontleend. Desniettemin is een uitgave van De Ruyters journaal in zijn geheel niet overbodig geworden. Alleen een volledige uitgave van de journalen der beide admiralen kan de historici in staat stellen een oordeel te vellen over de verschillende vragen, die wij boven noemden.

Beide journalen, vooral dat van De Ruyter, zijn geschreven in den stijl van een zeeman, met weinig en eenvoudige woorden; aan de spelling van De Ruyter — waar een *h* voor een klinker soms wordt weggelaten, soms voorgevoegd — herkent men den Zeeuw [1]).

Men kan — en niet ten onrechte — opmerken dat de inhoud der journalen droog is; men kan aanvoeren dat het niemand ter wereld interesseert, hoe 250 jaar geleden de richting van den wind is geweest en of het vroor of dooide, of het helder weer was of mistig. Maar de laatste tegenwerping is toch niet geheel juist; want men kan niet altijd beoordeelen of de admiralen partij hebben weten te trekken van de omstandigheden, zonder kennis te hebben van dergelijke overigens onbeduidende feiten.

Willen wij aan den eenen kant gaarne toegeven dat de journalen soms heel dor zijn, aan den anderen kant kan men zich geen nuttiger hulpmiddel denken om aan het nageslacht een samenhangende en betrouwbare voorstelling te geven van deze moeilijke tochten, die een merkwaardig getuigenis geven van de macht, die Nederland in zijn besten tijd eenige jaren lang in een vreemd vaarwater kon ontwikkelen, ondanks dat voortdurend buitenlandsche diplomaten en soms ook een Engelsche vloot angstig ervoor waakten, dat de invloed der Nederlanders niet al te groot werd.

Men heeft hier een hulpmiddel, waarvan elk historicus, als het onder aller bereik is gebracht, gebruik zal kunnen maken, zoodat hij zich niet langer tevreden behoeft te stellen met de misschien eenzijdige uittreksels, die sommige historici er van hebben gegeven.

Bovendien verdienen de journalen gedrukt te worden, niet alleen als een bron voor de kennis dezer scheepstochten, maar als een gedenkschrift van twee beroemde Nederlandsche zeehelden; en zeker zal er in het jaar, waarin de 300ste herdenking van De Ruyters geboortedag valt, gerekend mogen worden op belangstelling voor een

---

1) „Aven bij Hangmaeck" in plaats van „haven bij Amack", „Horizont" in plaats van „Oeresund."

journaal, waarin hij op zijn rustige, korte en altijd bedachtzame en bescheiden wijze ons bericht over een niet het meest bekend gedeelte van zijn leven.

De journalen worden hier gedrukt naar een woordelijk afschrift van de origineelen.

Op het journaal van Wassenaer werd ik opmerkzaam gemaakt op de Marine-tentoonstelling in den Haag in het jaar 1900. Het wordt genoemd onder N° 1566 in den „Catalogus van de geschiedkundige tentoonstelling van het nederlandsche zeewezen" als „Scheepsjournaal van 15 Sept. 1658 tot 14 Nov. 1659 met conceptbrieven d.d. 1659, handschrift van den Admiraal van Wassenaer-Opdam", behoorende aan Baron van Heeckeren van Wassenaer, te Twickel, van wien ik door bemiddeling van den voorzitter der tentoonstelling, den heer D. F. Scheurleer, vergunning kreeg het journaal te laten afschrijven.

Het origineel van De Ruyters journaal vindt men in het Algemeen Rijksarchief in den Haag onder „Bescheiden, afkomstig van den luitenant-admiraal-generaal Michiel Adriaenszoon de Ruyter en van eenige andere leden zijner familie" als N° 10 en 11: „Journaal gehouden..... als chef van een eskader, uitgezonden naar de Oost-zee tot assistentie van Denemarken (oorlog tusschen Zweden en Denemarken), 26 April 1659—3 September 1660, eigenhandig, 2 deelen".

Beide journalen zijn afgeschreven door den heer P. Berends, commies bij het Algem. R. A.; de afschriften zijn later door mij met het origineel vergeleken, vooral ten opzichte van de Skandinavische steden- en persoonsnamen, die dikwijls niet te begrijpen waren voor iemand, die ze niet kende. Het eigenhandige journaal van Wassenaer [1]) was toen intusschen reeds naar Twickel teruggezonden; ik kon het afschrift echter vergelijken met twee in het Algem. R. A. berustende exemplaren [2]) van het journaal, waarvan één door Wassenaer zelf is onderteekend. Zij waren beide bijna woordelijk gelijk met het

---

1) In het vervolg aangehaald als A.

2) In het vervolg aangehaald als B en C. B is het door Wassenaer zelf geteekende exemplaar.

origineel; de afwijkingen van eenig belang heb ik in noten vermeld; de aanteekeningen in margine over de door hem verzonden brieven komen alleen voor in zijn eigenhandig exemplaar, dat hier wordt afgedrukt.

Als noten heb ik — behalve enkele korte aanteekeningen over sommige, in Nederland minder bekende Deensche en Zweedsche personen — hoofdzakelijk gegeven de brieven, die gedurende de scheepstochten aan beide admiralen door koning Frederik III van Denemarken zijn geschreven. Zij zijn weinig bekend en vroeger niet verzameld of gedrukt. Voor de jaren 1658 en 1659 zijn zij afgeschreven naar de kopieën van des konings brieven naar het buitenland in de „Ausländische Registranten" in het Rijksarchief in Kopenhagen, maar voor 1660 ontbreekt dit deel; ik heb mij voor dit jaar tevreden moeten stellen met een afschrift van de in de „Ausländische Koncepte" bewaarde brieven, die misschien echter niet volledig bewaard zijn. De politieke correspondentie en die der admiralen met de Staten-Generaal is ten deele bekend; ik heb daarom gemeend de toch reeds omvangrijke stof niet te moeten vermeerderen door ook uittreksels daarvan in de noten op te nemen. De collectie minuten van Wassenaers brieven is zoo groot, dat zij zich beter leent tot een afzonderlijke uitgave, wanneer de gelegenheid daartoe zich aanbiedt. Ten opzichte van De Ruyters scheepstocht heb ik volstaan met een algemeene verwijzing naar Brandts Leven van De Ruyter; alleen bij enkele feiten of personen, die speciaal de Deensche of Zweedsche geschiedenis betreffen, heb ik een toelichting gegeven.

Tot nadere opheldering van de in de journalen vermelde schepen en kapiteins volgen hierachter Bijlagen A—D.

Aan den tekst der journalen is toegevoegd een met geringe wijzigingen naar den bekenden atlas van Bleau gereproduceerde kaart van Denemarken en omliggende landen en zeeën.

Kopenhagen, Dec. 1906. GERHARD L. GROVE.

BIJLAGE A.

LIJST VAN DE KAPITEINS EN SCHEPEN DER NEDERLANDSCHE VLOOT ONDER WASSENAER IN DEN SLAG IN DE SONT, NOVEMBER 1658 [1]).

Avantgarde.

	Matrozen.	Soldaten.	Stukken.
1. Brederode (Vice-adm. Witte Cornelisz. de With)	220	50	59
2. De Landman (Kapt. Evert Anthoniszoon)	130		40

1) Als bijlage N°. 7 bij een verbaal van Vlooswijck, Ben, Amerongen, Roothooft en Lampsen van 21 Oct. 1658 (A. R. A. in den Haag, Admiraliteit 1658 Lias 3) ligt een „Lijste van de schepen van oorloge met hare manninghe ende monture, gedestineert te secours van Denemarken ende uyt 't Vlie geseylt op 17 Octobris 1658." Een dergelijke lijst is te vinden bij Aitzema: Saken van staet en oorlogh, vierde deel 1669, bl. 241. Deze noemt echter niet alle naar Denemarken gezonden schepen, aangezien die destijds nog niet ten volle waren bijeengekomen. Ook worden in de eerste lijst eenige schepen genoemd, die niet naar Denemarken zijn gegaan. In een pamflet: Antwort ende Bericht etc. (Knuttel N°. 7989) worden de kapiteins en schepen in ordre de bataille opgenoemd en een lijst van dezelfde schepen, in geheel dezelfde volgorde als hierboven wordt opgegeven, is in het Zweedsche „Tidsskrift for Sjövåsendet", Carlskrona 1900, bl. 125—123 afgedrukt. Deze noemt behalve de branders en fluiten 35 oorlogsschepen. En ten slotte „eenige informatien genomen (in Kopenhagen, November 1658) van den fiscal Johan van Westrene angaende eenige wandevoiren voorgevallen op den 8 November 1658 doen wij met de Sweedsche scheepsvlote in den Orizondt slaeghs waren" (N°. 1005 Marinearchief, A. R. A. den Haag) maken het ontwijfelbaar, dat wij hier de ware namen hebben, zij het dan in het Zweedsche tijdschrift zeer onjuist gespeld. Alleen het getal der matrozen, soldaten en stukken vertoont een onbeduidend verschil. Daarom heb ik de eerste lijst gevolgd als de beste en de andere slechts, wanneer de schepen in de eerste niet genoemd werden.

		Matrozen.	Soldaten.	Stukken.
3.	De Zeeridder (Kapt. Adriaen Banckaert)	75	25	22
4.	De Princesse Louyse (Kapt. Jacob Boshuysen)	120		31
5.	De Boge, of Cogge (Kapt. Willem Jan Stoffelszoon)	130		40
6.	De Windhondt (Kapt. Gilles Janssen)	67	25	23
7.	Prins Willem (Kapt. Jan Duym)	75	25	28
8.	't Wapen van Medenblick (Kapt. Adriaen d'Hautthuyn)	124		36
9.	't Wapen (of Magd) van Enckhuysen (Kapt. Dirck Gerrits Pomp)	102		27
10.	't Castel van Medenblick (Kapt. Claes Corn. Vale Hen)	95		28
11.	Groeningen (Kapt. Laurens Degelingkamp)	120		36
	Corps de bataille.			
12.	d'Eendracht (Lt.-adm. Jacob Wassenaer van Opdam, Kapt. Egbert Meuwszoon Cortenaer)	250	75	72
13.	('t fregat) Rotterdam (Schoutbij-nacht Jan Aertse Verhaeff)	80	20	52
14.	De Son (Kapt. Dirck Krijnen Verween)	130		40
15.	('t schip) Rotterdam, of 't Wapen van Rotterdam (Kapt. Aert van Nes)	130	30	40
16.	Dordrecht (Kapt. Jan de Liefde)	130	30	40
17.	De halve Maen (Kapt. Jan van Campen)	130		40
18.	Duyvenvoorde (Kapt. Paulus Egbertzoon Sonck)	130		40
19.	Staveren (Kapt. Joris Coullerye)	150		40

		Matrozen.	Soldaten.	Stukken.
20.	Deutecum (Kapt. Abraham de Weerdenburgh)	74		24
21.	De Wagh (Sibrandt Janssen Mol)	130		40
22.	De goude Leeuw (Reynst C. Sevenhuysen)	125		38
23.	Hoorn (Kapt. Claes Aldersse)	100		28
24.	De Princesse Albertina (Auke Stellingwerff)	120		36
	Arrièregarde.			
25.	Josua (Vice-adm. Pieter Floriszoon)	150		50
26.	d'Eendracht (Kapt. Gerrit Femse)	125		38
27.	Breda (Kapt. Bruynsvelt)	95		28
28.	Caleb (Kapt. Cornelis Slordt)	125		40
29.	Juppiter (Kapt. Cornelis Jac. Boer)	120		32
30.	De jonge Prins (Kapt. Govert Corn. 't Hoen)	110		30
31.	Alckmaar (Kapt. Jan de Groot)	120		36
32.	De Munnick, of de Wapen van Monnickendam (Kapt. Claes Arentsse Sloodt)	105		26
33.	Westfriesland (Kapt. Dirck Boogaert)	104		28
34.	Munnickendam (Kapt. Jan Samplon)	105		32
35.	Hollandia (Kapt. Backer)	125		38

Nog ses fluytschepen: de Judith, de Vergulden Haen, de Liefde, de Medea, de Perel en de Fruytboom, 4 branders, 6 galiots.

BIJLAGE B.

DE DEENSCHE SCHEPEN, DIE IN NOVEMBER 1658 UITGERUST WAREN OM WASSENAER BIJ TE STAAN.

(Zie H. D. Lind: Kong Frederik den Tredies Sömagt, Odense 1896, bl. 149).

1. Trefoldighed (Adm. Henrik Bjelke, Kapt. David Dannel).
2. Hannibal (Vice-adm. Nicolaj Heldt).
3. Tre Löver (Kapt. Peter Bredal).
4. Norske Löve (Kapt. Gellis Lennertsen).
5. Graa Ulv (Kapt. Peter Jansen de Koningk).
6. Johannes (Kapt. Sören Orning).
7. Höjenhald (Kapt.-ltn. Peter Jensen Morsing).

BIJLAGE C.

DE ZWEEDSCHE VLOOT, DIE DEELNAM AAN DEN SLAG IN DE SONT, NOVEMBER 1658.

(Zie Axel Zettersten: Svenska flottans Historia 1635—80, Norrtelje 1903, bl. 414—15).

		Stukken.	Matrozen en Soldaten.
	1ste *eskader.*		
1.	Victoria (Rijks-admiraal K. G. Wrangel, major H. Clerck, Kapt. Rolof Johansson)	74	370
2.	Kronan (Adm.-ltn. Daniel Strussflycht, Kapt. Olof Willman)	74	326
3.	Månen (Major Jöran Barck, Kapt. Johan Bäck)	46	149
4.	Merkurius (Major Gustaf Sperling, Kapt. Erik Ulfsparre)	46	174
5.	Svärdet (Kapt. Jesper Svensson Strusskjöld)	44	190
6.	Mars (Kapt. Karl Körning of Kjörning)	44	204
7.	Pelikan (Kapt. Peter Corneliusson)	40	180
8.	Örnen (Kapt. Arvid Björnram)	38	166
9.	Morgonsternan, K. [1])	48	179
10.	Samson, K.	32	98
11.	Göteborgsfalken, K.	24	87
	2de *eskader.*		
12.	Draken (Adm. Klas Bjelkenstjerna, Kapt. Anders Cruus, Artillerie-kapt. M. Assarson)	66	296
13.	Carolus (Major Klas Uggla)	54	187
14.	Falken (Kapt. Johan Williamsson Hoywagen)	40	146
15.	Leoparden (Kapt. Anders Krabat)	36	153
16.	Rafael (Kapt. Erik Eriksson)	36	145
17.	Samson (Kapt. Matts Mårtensson Dynkirch)	36	113
18.	Delmenhorst (Kapt. Nils Eriksson)	36	111

1) K. beteekent Kompagnieschip, een schip behoorende aan een particuliere handelscompagnie, niet aan den staat.

		Stukken.	Matrozen en Soldaten.
19.	Jägaran (Kapt. Jan Jansson Kock)	26	70
20.	Nordstjernan, K. (Kapt. Hans Hysing)	40	149
21.	Konung David, K. (Kapt. Johan Henriksson Lång)	40	111
22.	Göteborgs St. Johannes, K. (Kapt. Vincent Beckman)	36	139
23.	Kalmarkastell, K. (Kapt. Peter Jespersson)	32	128
	3de *eskader.*		
24.	Cesar (Adm. Henrik Gerdtsson Sjöhjelm, Kapt. Peter van Edam)	54	217
25.	Amarant (Major Töhnes Speck)	46	195
26.	Apollo (Kapt. Didrik Thijssen)	46	153
27.	Wismar (Kapt. Laurents Frantsson Lou)	44	131
28.	Westervik (Kapt. Johan Olofsson Berg of Bergenstjerna)	44	137
29.	Fides (Kapt. Henrik Tomasson Lejonfelt)	36	112
30.	Hjorten (Kapt. Johan Bär)	36	103
31.	Svan, K. (Kapt. Henrik de Letter)	38	103
32.	Södermanland, K. (Kapt. Krister Boije)	38	85
33.	Östergötland, K.	36	76
34.	Halfmånen, K. (Kapt. Johan Simonsson Bilesköld)	28	90
	4de *eskader.*		
35.	Herkules (Adm.-ltn. Gust. Wrangel, Kapt. Klas Corneliusson Loos)	58	262
36.	Maria (Major Ture Turesson Natt och Dag)	46	152
37.	Svenska Lejonet (Kapt. Tering Henriksson)	40	146
38.	Fenix (Kapt. Erik Olofsson Helsing)	30	105
39.	Svan (Kapt. Ewert Holm)	36	88
40.	Salvator (Ltn. Bengt Larsson)	30	109
41.	Fortuna (Kapt. Jakob von der Swan)	30	94
42.	Höken (Kapt. Johan Bockhorn)	28	91
43.	Småland, K.	46	111
44.	Rosen, K. (Kapt. Vilhelm Kuyl)	40	116
45.	Ångermanland, K. (Kapt. Johan Corneliusson)	20	102

BIJLAGE D.

LIJST DER OORLOGSVLOOT, UITGERUST IN 1659 OM ONDER DE RUYTER NAAR DENEMARKEN TE WORDEN GEZONDEN.

(Zie Gerard Brandt: Het leven van De Ruiter, 1750 bl. 159—60.)

Scheepen wegens d'Admiraliteit t'Amsterdam.

			Bemanning.	Stukken.
1.	'tHuis te Zwieten	De Vice-admiraal De Ruiter	280	64
2.	Oosterwijk	De Kommandeur De Wild	250	60
3.	Kruiningen	Pieter van Braakel	230	54
4.	Amsterdam	Jan Gideonszoon Verburg	225	54
5.	Tijdverdrijf	Willem van der Zaan	225	50
6.	Koevorden	Isaak Sweers	225	50
7.	Stad en Landen	Dirk Schey	225	50
8.	Prins te paard	Gerbrand Schatter	225	52
9.	Hilversum	Jakob van Meeuwen	225	52
10.	Gouda	IJsbrand de Vries	190	40
11.	De Vreede	Jakob Swart van Amsterdam	190	40
12.	De Dom van Uitrecht	Jakob Swart van Edam	190	40
13.	De Tromp	Jacob van Berchem	190	40
14.	't Raadhuis van Haarlem	Henrik Gotskens	190	40
15.	De Provinciën	Jan van Amstel	190	40
16.	Kampen	Allart Matthijszoon	190	40
17.	Marsseveen	Albert Klaasz. de Graaf	190	40
18.	Hollandia	Barent Kramer	190	44
19.	De Burg van Leiden	Jan Roetering	190	40
20.	't Zuiderhuis	Jan Richewyn	190	40

			Beman-ning.	Stukken.
21.	Doesburg	Hugo van Nieuwhof	190	40
22.	Haarlem	Jan de Haan	190	40
23.	Gelderland	Hendrik Adriaanszoon	190	40
24.	Leeuwarden	Joost Verschuur	150	36
		Scheepen uit de Maas.		
25.	Prins Maurits	Marinus de Klerk	191	44
26.	Uitrecht	Jakob Simonsz. de Wit	191	44
27.	Gelderland	Adriaan Pols	175	40
28.	Kleen Hollandia	Laurens Heemskerk	212	48
		Uit Noordholland.		
29.	d'Oranjeboom	Jan Noblet	140	36
		Uit Zeeland.		
30.	't Schip van Zeelandia	De Vice-adm. Jan Evertz., Kapt. Jan Mattijsz	263	54
31.	Vlissingen	Kommandeur Kornelis Evertsz	175	42
32.	Uitrecht	Frans Mangelaar	175	44
33.	Middelburg	Jakob Pens	175	42
34.	Veere	Leyn Pikke	175	42
35.	Dordrecht	Jan Thijszoon	175	40
36.	Zierixzee	Bastiaan Tuineman	175	40
		Uit Vriesland.		
37.	Oostergo	Hendrik Brunsvelt	200	54
38.	Westergo	Jan Jansz. Vijselaar	157	45
39.	De Steeden	Albert Pietersz. de Boer	190	42
			7689	1743

I.

WASSENAERS JOURNAAL.

15 SEPTEMBER 1658—14 NOVEMBER 1659.

JOURNAEL.

Hooch Mogende Heeren.

Mijne Heren.

Den 15 Sept. ginck ick s'morgens vroech ut den Haech en quamp op den 18 dito voor Oost Vlielant in de Sloot ten ancker, daer ick geen 4 scepen van oorloch vont, die men met waerheyt kost seggen dat volkomen gereedt waeren. Ick voer daegelijcks met de Heren Haer Ho. Mog. Gedeputeerden aen de scepen die daer waeren om haer soo veel aen te porren als mogelijck was.

Den 22 dito quamp mijn scip het Vlie inlopen en setten't voor der Scelling.

Den capiteyn quamp voort bij mijn, aen den welcken ick ordre gaff, alsoo den storm van den 9 dito alles in het scip het onderste boven gesmeten hadt, dat hij het op het alderspoedighste sou laeten opruymen en alles in sijn staedt weer stellen, en sondt hem voort een lichter met bier en victualie aen boort, die ick van Amsterdam hadt mede gebracht.

22 September 1658. Comen brieven van H. Ho. Mog. van den 20 ende dese wedrom beantwoort [1]).

Dito was des morgens de wint w., quamen met s. s. o. zon voor der Schellingh ten ancker, alsmede 't schip van capiteyn van Nes, verteuyden, voeren datelijck met de boot om water. Des naemiddaeghs kregen een lichter

1) Deze en volgende aanteekeningen van Wassenaer over de door hem gevoerde correspondentie staan in zijn eigenhandig journaal onder den datum in margine.

(1658.)
met victualie aen boort, ruymden onse bottelrije op, daer wij bevonden, dat in de laetste storm groote schaede geschiet was, soo aen de water- als biervaeten.

23 September. Ontfange(n) brieven van H. Ho. Mog. van den 22 deses.

Smorgens was den wint z. z. o. met goet weer, voeren door ordre van de heeren haer Ho. Mo. gedeputeerden aen een van de Oost-Indisch vaerders die hier ten ancker laegen, daer wij versochten drie cabels met een ancker, dat ons toegestaen wiert; wij haelden daerop datelijck de cabels aen boort, waeren noch al doende met de bottelrij op te ruymen en deden ons devoir in alles om ons klaer te maecken; quamen aen ons boort de heeren gedeputeerden Vlooswijck en Ben, die ons schip visiteerden en vertrocken daernae weder nae t'Vlie.

24 September. Dito aen Haer Ho. Mog. gescreven alsmede aen 't collegie ter admiraliteyt in West-Vrieslant en 't Noorderquartier.

Smorgens was den wint z. z. w. met goet weder, haelden noch water, hielden biddach volgens den last van Haer Ho. Mo. en waeren ons volck nietemin doende, om het schip op te ruymen en alles klaer te maecken, soo veel als mogelijck was, waeren oock den geheelen dagh en naght doende met bier ende andere victualie over te nemen, raeckten onse marsseilsree aen, haelden oock een fockeree van lant en brachten mede aen boort het voorscreven ancker uyt den Oost-Indisch vaerder; 's avonts was den wint w. z. w. en w. n. w. en w.

25 September.

Smorgens was de wint suydelijck, met doncker, regen en hagelbuyen, raeckten onse fockeree aen en waeren doende met ons ancker te stocken, haelden noch water. Ick quamp des naemiddaghs aen boort, woey hart uyten z. w. ten z., schooten onse stengen, alsoo de lootzen geen moet en hadden om ons uyt te brengen. 's Avonts was den wint n. n. w.

(1658.)

26 September. Ontfangen brieven van H. Ho. Mog. van den 24 deses en voort antwoort aen H. Ho. Mog. gesonden.

Smorgens was den wint n. w. en w. n. w. Setten onse stengen op, meenden onder zeyl te gaen, maer alsoo de lootsen geen moet hadden door 't volhandigh weer en variable wint, mosten blijven leggen, zeynden de capiteynen, quamen aen boort, gaven hun seynbrieven, om haer nae te reguleren. Nae de middagh seynden wij alle de lootzen aen boort, die wij seyden aen 't jacht van de heeren Haer Ho. Mo. gedeputeerden souden gaen, alsoo t'selve bij ons ten ancker lagh, daer sij alle verklaerden dat het niet mogelijck was met sulcken weer en wint in see te komen, gelijck het in den vorigen dagh was geweest, en hebben hetselve daernae aen ons mede eenparichlijck verklaert; 's avonts woeyt hart uyt den w. z. w.

27 September.

Smorgens was den wint w. n. w. met een storm; naer de middagh was den wint w. s. w. en z. w. met regen en hagelbuyen, soodat daer geen apparentie was om onder zeyl te gaen; schooten tegens den avont onse stengen. Des avonts was den wint aent w. en w. n. w. met harden regen.

28 September. Aen de Gedeputeerden van Haer Ho. Mo. geschreven.

Smorgens was den wint en het weer noch even onstuymich als voren; nae de middagh quamp er een loots uyt zee met een missive van den vice-admirael Pieter Florisz., depescheerden denselven met een missive aen de heeren Haer Ho. Mo. Gedeputeerden. Des avonts continueerde het harde weder noch, als voren.

29 September. Sondagh.

Smorgens was den wint w. n. w. met storm en regen, veerdighden het voorscreven galioot af met een missive aen den vice-admirael Pieter Florisz.; most blijven leggen, alsoo het door 't harde weder niet konde uytraecken.

(1658.)

30 September.

Smorgens was den wint w. n. w. en n. w. en n. n. w. met harden wint en regen; quamp een fluytschip uyt zee, dat in hadt den heer resident Le Maire.

1 October.

Smorgens was den wint w. en w. n. w. met een harde storm en stortregen.

2 October.

Smorgens was den wint n. w., op den dagh n. n. w. met buych weder; zeynden alle de capiteynen en lootzen aen boort, die wij vraeghden of men met den naght, vieren ontrent de tonnen leggende, niet en souden konnen uytlopen, daerop zij eendrachtelijck verklaerden, dat soo lange het weer en wint niet beter diende, daer geen moet toe hadden, en alsoo Jan van Kampen en Adriaen Bruynsvelt met den vice-admirael De With int jaer 1658 uyt Texel waeren geseylt, sonden wij die met capiteyn Egbert Meussen [1]) en vier van de ervarenste lootzen bij de heeren Haer Ho. Mo. gedeputeerden, om mondelingh rapport te doen.

3 October. Aen den heer Secretaris De Wildt gescreven en beantwort zijn aengename — die op heden ontfangen — van den 29 passato.

Smorgens was den wint w. en w. n. w. en w. z. w. met regen en stijve coelte; quamen aen ons boort de heeren gecommitteerden vant collegie ter Admiraliteyt tot Amsterdam, alsmede Jan van Westrenen, die aen onsen handen den behoorlijcken eet dede, als fiscael van Haer Ho. Mo. vloot; 's avonts was den wint als voren, met een harde storm, schooten weder stengen.

---

1) De later bekende admiraal Egbert Meeuwisz. Kortenaer was kapitein op Wassenaers schip De Eendracht.

(1658.)

4 October. Ontfangen brieven van H. Ho. Mo. gedeputeerden en wederom beantwoort.

Smorgens was den wint z. z. w. met een harde kou ende doncker weer; pieckten de reën, zeynden alle de capiteynen en lootzen aen boort, die wij vraeghden of sij moet hadden om ons uyt te brengen, maer alle te zaemen daerop antwoorden, dat sij daer geen moet toe en hadden, en niet raetsaem was, deselve met sodanigen hardt weder en wint los te maecken; des 'smiddaeghs was den wint z. w. ten z. met een harde kou, des achtermiddaegs doncker met regen. Des avonts was weer en wint als voren. Wij on boden de lootzen en vraechden hun wat moet zij hadden, antwoorden dat het noch weer noch wint was; des nachts ontboden wij die weder, belasten hun, dat ze geen tijt en souden versuymen.

5 October. Brieven van H. Ho. Mog. ontfangen van den 1, 2 en 3 deses ende antwoort opgesonden.

Smorgens was den wint w. met een harde koelte, ontboden weder de lootsluyden, die wij vraechden off er alsnu geen gelegentheyt was om in zee te geraecken, die tot antwoort gaven, daer noch geen moet toe en hadden, dewijl het water seer hol was en hardt koelde. Des middaeghs was den wint w. ten z. Des avonts was den wint z. w. ten z. met redelijck weder, resolveerden met de lootsluyden en stuyrluyden om met stil water een ancker te lichten en met den morgenstont onder seyl te gaen, doch snaght(s) in de tweede wacht, doen het stil water was, liep den wint z. w. ten w. met een harde kou en motregen, daerop wij de lootzen ontboden, die niet raetsaem vonden de schepen los te maecken.

6 October. Sondagh.

Smorgens was den wint w. z. w. met een harde kou; quamen aen ons boort de heeren gedeputeerden van Haer Ho. Mo. Lamson [1]) ende Roothooft, die des naemiddaeghs

1) Lampsins.

(1658.)
weder nae de Sloot vertrocken en was den wint als voren. Des avonts was den wint w. met een stijve koelte, desgelijkx de gansche naght. Ontboden de lootzen wederom in de cajuyt, die ons het vorige antwoort wederom gaven.

7 October.

Smorgens was den wint w. n. w.; quamen weder aen ons boort de heeren Vlooswijck, Ben, Roothooft, Lampsins en Amerongen, zeynden alle de capiteynen en lootzluyden aen boort, die wij wederom afvraechden of zij geen moet hadden om ons in zee te brengen, dewelcke alsnoch daerbij persisteerden dat het noch weer noch wint was, noch in de voorige daegen geweest om hetselve te doen; 's middaegs was den wint w., de voorscreven heeren vertrocken weder, en des avonts was den wint en het weer als voren.

8 October.

Smorgens was den wint z. z. w. en z. ten w. in de daghwacht. Setten een vier op, schooten een schoot, wonden ons dagelijckx ancker aen boort, en mettet lumieren van den dagh ons teuyancker op en neder, zeynden om tzeyl te gaen; doen begost het weder hardt te waeyen uytten z. z. w. en oock z. ten w., soodat ons teuyancker sprongh, maeckte(n) onse fock en voormarsseil los, maer het weer nam soo hardt toe, met motregen en harden wint, dat wij ons cabel weder mosten uytvieren en onse zeylen inhaelen; woey een storm uyten z. met sulcken doncker en motregen, dat wij onse reën pieckten en stengen schooten; mosten weder verteuyen; tegen de middagh schoot den wint w. met een harde kou; des snaemiddaechs den wint w. n. w. en oock n. w. ten w. met harde buyen. Des avonts weer en wint als voren. Desen nacht ontboden wij de lootzen, als voren, haer belastende, dat ze geen tijt ter werelt en souden versuymen, daerop sij antwoorden dat niet te sullen doen noch int minste niet gedaen hadden.

(1658.)

9 October.

Smorgens was den wint n. w. met een stijve koelte; tegens de middagh quamp in den vice-admirael Pieter Florisz. en was den wint w. z. w. met een harde koelte; quamen noch eenige coopvaerders binnen, die wij lieten verpreyen, hadden niet nieus; des avonts was het weer en wint als voren, belasten de lootzen wederom, als voorscreven, geen tijt te versuymen.

10 October.

Smorgens was den wint w. n. w. met een harde coelte, alsmede des smiddaegs ende des avonts. Snaghts ontrent elff uyren wiert het beter weer, den wint als voren, ten 12 uyren setten stengen op, kruysten reën, den wint liep w. en w. ten z., somtijts w. z. w., des snaghts ontboden wij de lootzen al wederom, die op 't scherpste vermaenden geen tijt te laeten vorbij gaen, daerop zij ons antwoorden, haer debvoir zouden doen, maer noch geen goede wint daertoe en was.

11 October. Aen't Ed. Mog. collegie ter admiraliteit tot Amsterdam gescreven, beantwoort haer Ed. missiven van den 8 deses.

Smorgens metten dagh was den wint w. ten z., liep aent z. w. ten z. en was ontrent een glas à twee z. z. w.; maeckten gereetschap om ons ancker te lichten, maer de lootzen hadden geen moet door het variable weer en hooge see; de klock halff 8 liep den wint weer z. w. met doncker en regen; de klock 8 uyren quamen de heeren gedeputeerden met een galioot uyt de Sloot bij ons, daer wij capiteyn Egbert Meussen aen boort sonden om te rapporteren dat de lootzen geen moet ter werelt en hadden om ons uyt te brengen, alsoo het weer sigh hoe lanckx hoe meer verhefte en den wint schoot onlangs daernae w. en w. ten n. met regen, mot en doncker.

12 October.

Smorgens was den wint n. n. w. met redelijck weder; lichten ons teuyancker met de vloet, lieten het weer

(1658.)
uytdrijven, onse boot voer naer der Schellingh om water te haelen; de klock 10 uyren quamp de heer Burgemeester Roothooft aen ons boort, quamen noch 4 coopvaerders uyt see, die van Noorwegen quamen. Des naemiddaeghs quamen oock aen ons boort de heeren ter Admiraliteyt van't Noorderquartier en zijn tegens den avont weder vertrocken, des avonts was den wint en het weer noch als voren.

13 October. Sondagh. H. Ho. Mog. gedeputeerden gescreven.

Smorgens was den wint n. w. ten n. met buych weder; tegens den middagh quamen de capiteynen Claes Aldertsz. en Vaele Hen uyt het Goere'se Gat bij ons, waeren den 11 dezer daer vandaen geseylt, rapporteerden dat het schip Brederode voor Goerede ten ancker lagh en d'andere noch te esquiperen schepen in de haeven van Hellevoetsluys; des middaegs was weer en wint noch als voren; des avonts was den wint n. w. met harde buyen, schooten stengen; des snaghts in de eerste als tweede waght liep den wint n. n. w., oock nae het n. w. met harde hagelbuyen.

14 October. Aen de H. Staten-Generael en van Hollandt gescreven.

Smorgens metten dagh was het redelijck weer, hebben onse stengen opgezet, den wint was noch al n. w. altemet n. n. w.; op den dagh woey het een rappe kou; des snaemiddaegs ginck Cornelis Klip met zijn galioot in zee om bij den hoeck van Schagen te kruyssen, volgens acte van ons aen hem gegeven. Des achtermiddaegs sonden wij Claes Gerrebrantsz., schipper, met zijn galjoot met brieven aan de heeren H. Ho. Mog. Gedeputeerden nae de Sloot; des avonts was den wint n. ten w. en oock n. n. w. met noch al buych weder; des snachts in de eerste wacht weer en wint noch als voren, in de tweede wacht was den wint n. w., oock w. n. w., liep daernae ontrent w. s. w., duyrde een halff uyr, daernae weder n. w. ende n. n. w. met harde buyen.

(1658.)

15 October.

Smorgens metten dagh was den wint variabel, n., n. n. w. en n. w., quamp somtijts tot het w. n. w.; quamp noch het jacht van de heeren van de Admiraliteyt in't Noorderquartier, setten't onder 'tlant en quamen de heeren voornoemt aen ons boort. Onse boot voer nae lant om water te haelen, quamp des avonts weder nae boort, konden hetselve niet krijgen, doordien den wint s. s. w. liep; quamen aen ons boort de heeren Gedeputeerden Vlooswijck, Ben, Lampsins en Amerongen, konden niet weder van boort raecken, doordien den wint s. s. o. en oock s. o. liep en hardt begost te waeyen. Des snaghts in de tweede wacht liep den wint oost en o. n. o., het weer begon een weynich te bedaeren, soodat de boot aen boort quamp, die aen't boort van den vice-admirael Pieter Florisz. verwaeyt gelegen hadt.

16 October. De H. Staten-Generael en van Hollant geschreven.

Smorgens in de daghwacht is onse boot op't dagelijckx ancker gevaeren om te lichten, doch konden niet, soodat wij genootsaeckt waeren het een op het ander te vieren, ende hadden metten dagh ons een ancker aen boort en 't ander op en neder; metten dagh wiert het stil, den wint variabel. De voorscreven heeren sijn weder nae haer galioot gevaeren; hadden voort op den dagh stilte. Des naemiddaegs een kleyn luchie uyt den n. o., lichten ons ancker en dreven een stuck af, maer alsoo het heel stil wiert, mosten ons ancker laeten vallen, besloegen tegens den avont onse zeylen; tegens den avont was den wint variabel, met stilte, des snachts een luchie uytten o. z. o., laegen voor een ancker; in de daghwacht quamp het galioot met de heeren gedeputeerden weder bij ons.

17 October. D'heeren Staten-Generael en van Hollant geschreven.

Smorgens metten dagh was den wint s. o. ten o., de

(1658.)

son een uyr opgeweest zijnde en stil water, lichten ons ancker en gingen onder seyl; hadden eerst een slappe kou uyt het s. o. ten o.; op den dagh nam de wint meer toe, soodat wij de klock 9 uyren buyten quamen, gijden onse zeylen op en lieten het drijven om onse schepen, die noch uyt quamen, in te wachten. Zeynden de capiteynen, quamen aen boort, die wij rendevouzen en instructien gaven, om hun na te reguleren; saegen eenige coopvaerders, die hun best deden om de wal te krijgen, konden die niet verpreyen; waeren sterck 29 oorlochschepen, 6 transportfluyten en 4 branders; liepen oock eenige coopvaerders uyt, die de wil nae Noorwegen hadden. Des avonts was den wint o. met een slappe kou, koers n. n. o., naemen ons voormarsseil in; hadden snachts topseilskoelte uyt den o. en o. n. o.

18 October.

Smorgens metten dagh was den wint n. o., koers n. n. w., met een stijve koelte, maeckten ons voormarsseil bij, telden alle de schepen, die ontrent ons waeren, bevonden die soo groot als kleyn 72 sterck, wierpen het loot op 23 vadem, koers n. w. ten n., oock n. n. w. Smiddaegs zeylde een van onse schepen sijn groote stenge over boort, sonden daer een galjoot nae toe om te vernemen of hem yets ontbrak, 't was capiteyn 't Jonge Hoen. Des snamiddaegs wierpen het loot op 26 vadem. Savonts was den wint n., koers w. n. w.; snaghts als d'eerste wacht uyt was, hadden diepte op 20 vadem van't sant. Den wint was n. ten w., koers w. ten n. De tweede wacht uyt zijnde hadden diepte van 13 vadem, den wint als voren.

19 October.

Smorgens in de daghwacht hebben wij gewent, den wint was n. n. w., koers n. o. ten n. Verpreijde(n) een van onse galjoten, seijde, een Moscovisch vaerder gesproocken hadt, den schipper Reyr Eelkes, hadt niet nieus. Tegen den middagh preyden een ander galjot, dat seyde, capi-

(1658.)

teyn Pomp gesproecken hadt, die uyt Texel quamp en was op den 18 voorscreven des avonts in de vloot gecomen. Op den dagh was den wint noordelijck met buych weder, koers o. n. o., hadden smiddags diepte van 25 à 26 vadem. De galjots verpreyde(n) noch twee [1]) Moscovisch vaerders, hadden mede niet nieus. Tegen den avont wendent; den wint n., koers w. ten n.; snaghts in de 2de wacht wendent weder oostwaert over, koers n. o., wint n. w. ten n., hadden 20 vadem diepte op het zant.

20 October. Sondagh.

Smorgens met sonsopganck noch weer en wint als voren; saegen drie seylen, sonden daernae toe een van onse galioots. Waeren drie Moscovisch vaerders met een convoyer, hadden niet nieus. Den wint was n. w. ten n., koers n. o. ten n. Hadden smiddaeghs hoogte van 55 graeden, 27 minuten. Hadden 17 vadem diepte. Des avonts was den wint n w., koers n. n. o. Hadden diepte van 23 vadem.

21 October.

Smorgens was den wint w. met slappe koelte, koers n. o., hadden diepte van 30 vadem en smiddaeghs hooghte van 56 graden, 32 minuten. Den wint s. w., koers als voren. Capteyn Pomp quamp aen boort, gaeven hem seynbrief, rendevous-acte en instructie, als wij andere gegeven hadden. Des avonts was het weer en wint als voren.

22 October.

Smorgens was den wint z. w., koers o. ten n. met moeye koelte, deden ons best om de wal te krijgen; ontrent 8 uyren was den wint s., koers o., s. s. w. son, saegen lant int o. z. o. van ons van de stenge, waeren de Holmen; quamp tegen den avont bij ons het galiot, dat wij gelast hadden om aen alle branders te seggen, dat sij haer

---

1) B. heeft „eenige" in plaats van twee.

(1658.)
ontrent ons schip souden houden om nader ordre te ontfangen. Des avonts als de wacht opgeset was, peylden de Holmen z. o. ten o. van ons 2 mijlen, koers n. o. ten o., wint z. o. ten z.

23 October.

Smorgens metten dagh was den wint z., waeren beneven Harthals, den wint liep s. o. met goet weder, deden ons best om boven Schagen te komen; voor den middagh quamp Cornelis Willemsz. Klip, galiootschipper aen boort, die den 14 passato uyt Vlie geseylt was op onse ordre en was den 20 deses eerst bij Schagen gekomen, seyde geen schepen vernomen, noch gepreyt te hebben, die uyt de Zont quamen, doch dat hij eenige schepen gesproocken hadt, die daer nae toe gingen. Des achtermiddaegs saegen eenige schepen binnen Schagen laveren, konden denselve niet bekenne(n). Des avonts was den toorn van Out-Schagen z. z. w. van ons, den wint was noch s. o., deden ons best om binnen het rif te komen.

24 October. De H. Staten-Generael en van Hollant geschreven.

Smorgens metten dagh was den wint z. o., somtijds o. z. o. met doncker weder, quamen ontrent ten halve tussen Schagen ende Harthals ten ancker, hadden desen gantschen nacht ons uyterste best gedaen, met over ende weder over te wenden, bevonden dat wij snachts 5 à 6 mijlen verloren hadden. De klock 10 uyren quamp weder bij ons den Lt Hoogenhoeck met het galiot, daer schipper op was Douwe Claesz., die rapporteerde dat hij voor de Sont was geweest en geen apparentie siende om verder te geraecken, doordien hij van de Sweden gejaecht wiert, weder nae 't Vlie was gekeert om ons op te soecken. Quamp noch aen boort een stuyrman, genaemt Seren Erasmus, die uyt de Zont quamp, verhaelde dat de Sweden met 36 schepen aldaer laegen; des achtermiddaegs quamen de twee galiots weder, die wij savonts te voren gesonden hadden nae 't riff van Schaegen om aldaer te leggen en

(1658.)

vieren voor de aenkomste van onse schepen; rapporteerden dat de schepen, die wij daegs te voren binnen Schaegen gesien hadden, 3 Sweetze waeren met 2 Lubeckers, die zij aengehouden hadden. Quamen tussen Harthals en Schagen ten ancker, op 12 vadem, alsoo wij geen kans zaegen om binnen Schaegen te komen door de harde stroom. 's Avonts was weer en wint als voren. Des snaghts was den wint z. o. met doncker weer.

25 October.

Smorgens metten dagh was den wint z. o. met een rappe kou, sonden een galioot nae het riff van Schagen om te sien, of daer noch soo harden stroom ginck, dat hij het niet op laveren konde; zaegen veer in zee een zeyl, sonden daer een galiot nae toe, quamp des naemiddaegs weder, seyden dat het capiteyn Degelingkamp was met het schip Groeningen en dat hij sijn groot zeyl en voormarsseil [1]) verloren hadt. Des avonts noch weer en wint als voren, doch regenachtigh; quamp noch een galiot bij ons, die bij dat buysie, dat goet voor den vice-admirael Pieter Florisz. inhadt, was geweest, rapporteerde, dat hij den 20 deses bij den vice-admirael de With geweest was.

26 October.

Smorgens in de daghwacht was den wint o. z. o.; metten dagh zeynden, wonden ons ancker aen boort en gingen onder zeyl, quamen tegen den middagh bij het riff van Schagen, laveerden over en weder om boven 't riff te komen, maer en konden niet door de harde stroom en liep den wint weder z. o. met donckere motregen; waeren genootsaeckt metten avont te anckeren, Out-Schagen o. z. o. van ons, op 15 vadem; savonts was weer en wint noch als voren, woey snachts een storm uytten z. o. met doncker weer.

---

1) „En voormarsseil" is uitgelaten in B.

(1658.)

27 October. Sondagh. Ontfangen brieven van d'heeren Staten-Generael en van Hollandt van den 19 deser.

Smorgens metten dagh was den wint als voren, gaeven ordre aen den Schout-bij-nacht Verhaeff [1]), om met de capiteynen van Nes, de Liefde, Caulery en Vaele Hen soo dicht bij den hoeck van Schaegen te gaen setten, als mogelijck was, en metten doncker zeyl maecken en alle devoiren doen om boven de voorschreven hoeck te laveren en aldaer te vermeesteren de drie Sweetsche oorloghschepen, die achter de kleyne Holmen laegen, tot dien eynde haer twee galiots medegevende, die op den hoeck vant riff gingen leggen met vuyren op, opdat se mochten weten, hoe naer sij hetselve kosten komen, maer den stroom en wint is haer soo tegen geweest, dat sij boven den voorschreven hoeck niet hebben kunnen komen. Smiddaegs was den wint s. s. o. met harde wint ende motregen; tegen den avont quamp een galioot uyt het Vlie, den schipper Jan Cornelisz. braght aen ons een missive van Haer Ho. Mo.; savonts was den wint s. s. w., in de eerste waght den wint z. w. ten w. met doncker weer.

28 October. D'heeren Staten-Generael en van Hollandt geschreven alsmede aen de collegien ter Admiraliteit tot Rotterdam, Amsterdam, 'tNoorderquartier en Vrieslandt voor Zelandt.

Smorgens was den wint z. w. ten z., seynden, wonden ons ancker met het lumieren van den dagh op en gingen onder seyl, maer den wint liep tot aent z. ten o. met donckere motregen; quamen bij ons de capiteynen Adriaen Bancker ende Jan Duym, beyde van Seelant, alsmede een brander, die wij 7 à 8 daegen vermist hadden en van twee Sweetsche capers onder Noorwegen was gejaecht geweest. Wij liepen dight bij het riff van Schagen uyt, seylden 3 à 4 glasen o. ten z. aen en wendende bevonden wij met de eerste ganck wel twee mijlen verloren

---

1) Hs. A. heeft Verhaelf.

(1658.)

hadden door den stercken stroom, die verbij het riff quamp, soodat wij ons best den geheelen dagh deden om de wal weder aen boort te krijgen met over en weder over te wenden; den wint was op den dagh s. s. w., oock s. w. ten s.; verpreyden een fluytschip, de Vergulde Meulen van Enckhuysen, seyde den 27 deses bij den vice-admirael De With geweest was n. w. van der Neus af; quamp mede bij ons, des achtermiddaghs tussen 3 en 4 uyren, capiteyn Gillis Jansz., welckers luitenant aen ons boort quamp door d'indispositie van sijn capiteyn, refereerde dat een Sweets caper een fluytschip was aen boort geweest, benoorden 't Jutsche riff, ontrent 8 à 10 mijlen buyten de Jutse kust en den schipper hadde met genomen alsmede alle sijne brieven en bescheeden; quamen des avonts met onse vloot onder Schagen ten ancker, de vierboet s. en s. ten o. van ons, op 15 vadem diepte, den wint was s.

29 October.

Smorgens was den wint z. ten w. met een moeye kou; ontrent 10 uyren quamp bij ons den vice-admirael De With met het schip Princesse Louyse, daer capiteyn op was Jacob Boshuysen; seyde, dat d'andere schepen, die in de haeven van Hellevoetsluys laegen, noch gereet gemaeckt wierden. Smiddaegs quamp er een boeyer van Statyn op ons, die op gisteren uyt de Sont geseylt was; den schipper genaemt Maerten Criets, de wil hebbende nae Seelant, rapporteerde dat de Sweeden met 44 schepen van oorlogh in de Sont laegen. Des avonts quamp er een hoecker uyt de Maes; den schipper genaemt Gerrit Simonsz., die gisteren 8 daegen daervandaen geseylt was, braght ons een missive van U. Ho. Mo. Het galioot, dat op den 27 dito met brieven aen ons gekomen was, hebben wij des snaemiddags wederom gedepescheert; des avonts was den wint s. w. met motregen, woey snaghts een harde kou.

30 October.

Smorgens was den wint s. w. ten w. met een rappe kou; zeynden, wonden ons ancker op en gingen onder seyl,

(1658.)

koelde hart, quamen des naemiddags met s. w. son onder Lesou op 9 vadem ten ancker, de kerck s. w. en s. w. ten s. ontrent $1^1/_2$ mijl van ons; zeynde om onse scheepen, die veer achteruyt waeren, bijeen te versamelen, daervan de laetste metten doncker eerst [1]) bij ons quamen; den wint was s. w.; saegen oock 3 schepen aen de z. o. kant van Lesou; savonts in de eerste waght was den wint w. n. w., begost een storm te waeyen, soodat wij snachts onse reën pieckten en stengen schooten, sonden oock een galiot nae de achterste schepen, dat wij lasten haer te seggen dat sij dichter bij ons souden komen setten.

31 October.

Smorgens metten dagh was den wint w. n. w., woey een storm, soodatter eenige van onse schepen waeren, welckers touwen braecken en geen kans was om ancker te krijgen; nae de middagh begost het weder te bedaeren, setten onze stengen op en korten kabel; des avonts ontrent 7 uyren seynden wij, gingen onder seyl, den wint was n. w. ten w. doch stille, soo mede den geheelen naght; gingen z. o. ten s. aen, int tweede quartier gingen z. z. o. aen; den wint was w. z. w., daerna z. w.

1 November. D'heeren Staten-Generael en van Hollandt geschreven.

Smorgens metten dagh saegen Anout z. z. w. van ons ontrent 3 mijlen; den wint was z. w. met slappe koelte, koers z. z. o.; smiddaegs was den wint z. z. w., saegen het kasteel van Waesbergen [2]) n. o. van ons; hadden een slappe coelte; sonden een van onse galiots nae de achterste schepen toe, met last dat sij haer best souden doen om dight bij ons te blijven; des avonts wendent en was den wint z. w., koers w. n. w., het lant van Waesbergen lagh n. o. van ons ontrent $2^1/_2$ mijlen; in de eerste waght was den wint w. z. w.; wendent, koers z. ten o. met slappe koelte.

---

1) B. heeft „weer".
2) Varberg in Halland (Zweden).

(1658.)

2 November. Aen de heeren Staten-Generael en van Hollant geschreven.

Smorgens was den wint w., koers s.; in den daegeraet saegen Kol o. z. o. ontrent 2 mijlen van ons; metten dagh begost den wint te scherpen aen het z. z. w., kort daernae z. w.; waeren doende om alles klaer te maecken, saegen een vier op't Kol, presumeerden het een seyn te wesen om daerontrent waerschouwinge te doen, dat wij met onse vloot aenquamen; wendent, koers w. n. w. met slappe koelte; de klock 9 uyren quamp er een jol aen ons boort, den schipper genaemt Otto Axelsz. [1]) quamp van Koppenhaeve, was op den 28 passato snaghts daervandaen gevaeren en hadt tot nu toe onder de wal gelegen en op onse aencompste gewacht, bracht een missive van Sijn Coninckliycke Majesteyt van Denemercken, verhaelde oock dat voor Elseneur 42 Sweetse oorloghschepen laegen en binnen Koppenhaege nogh wel stont; op den dagh was den wint zuydelijck; den voorschreven hoecker depescheerden wij weder met brieven aen U Ho. Mo. en Haer Ed. Groot Mo. en ginck 't zeyl nae Hollant; deden den ganschen dagh ons best met op te laveren; quamen des avonts onder Zeelant ten ancker op 12 vadem en was den wint noch als vooren.

3 November.

Smorgens ontrent 5 uyren quamp er een jol aen boort, den schipper genaemt Engelbrecht Hansen was savonts tevoren van Koppenhaege gegaen, bracht ons een missive van Sijn Coninckliycke Majesteyt van Denemercken [2]); den

---

1) Later (1667) kapitein op de deensche vloot.

2) De inhoud van den brief van den Koning (dd. 23 Oct. o. st.) luidt naar de kopie in „Ausländisches Registrant 1658—59" in het deensche Rijksarchief als volgt:

„... Wihr seint gar hoch erfrewet, dass die Schiffs Armate der Herren Staten General unser sonders guthen Freunde und allijrten Nachbahren nuhnmehr zu Gieldeley irgent drittehalb Meile vom Sunde, zu unsern Succurs glücklich arriviret, und hat dieses solche Frewde vermehret,

(1658.)

wint was noch zuydelijck; metten dagh zeynden wij om onder seyl te gaen, hadden slappe koelte, deden ons best om op te laveren, hadden des achtermiddaegs stilte, soodat wij genootsaeckt waeren om ons ancker te laeten vallen; des avonts was het noch stille, den wint westelijck en quamen alle de schepen bij ons ten ancker. In de eerste waght sijn beyde de voorschreven jollen weder wech gevaeren met brieven aen Sijn Coninklijcke Majesteyt.

4 November.

Smorgens metten dagh was den wint s. w. ten s.; zeynden, gingen 't zeyl, mosten ons ancker door contrarie wint op 17 vadem onder de Lap laeten vallen; zeynden alle de capiteynen, stuerluyden en lootsluyden aan boort, die wij vraechden wat wint sij oordeelden nodich te wesen om de Sont met 'slants vloote in te seylen, die alle verklaerden dat wij daertoe den wint w. n. w. mosten hebben. Des avonts was den wint z. w. met een rappe kou, woey snaghts hart uyten z. w.

5 November.

Smorgens was den wint nochal s. w. met een harde kou en donckere motregen; ontrent de klock 8 uyren quamp er weder een jol van Koppenhaege; den schipper genaemt Swen Laersen was savonts te voren daervandaen gegaen, bracht ons een missive van Sijn Coninghlijcke

---

dass dieselbe unter des Herrn Commento stehet, deszen tapferer Resolution und Zuneigung gehgen uns wihr vorhin gnugsahm versichert, wie woll wihr nuhne alhier annoch zu zimblichen Zustande sein, so wirdt uns doch sonders angenehme Gefallen gereichen, dass so bald immer müglich bey erst favorablen (Wind) sich der Herr mitt dieser Flohte alhier einfinden mühge in Betracht der Feindt ein Theill seiner Force von dieser unser Statt nach dem Strande bey Chronenburg und dero endtsgetzogen, dass also das Lehger, wan wihr nur Hülffe hetten, ohne sonderbahre Difficultät itzo woll gantz auffgeschlagen werden könte; wir wünschen zu deren glücklichen und victoricusen Arrivee des Allerhohesten Sehgen und cräfftigen Beystandt ..."

(1658.)

Majesteyt van Denemercken [1]). Den geheelen dagh was den wint z. w. met donckere motregen; savonts in d'eerste waght was den wint w. z. w. met redelijck weder; korten kabel. Den voorschreven schipper vertrock met sijn jol weder nae Koppenhaege met een brieff aen Sijn Con. Majesteyt als voren.

6 November.

Smorgens hadden wij stilte met motregen, continueerde den ganschen dagh. Savonts in de eerste wacht was den wint n. n. w. met moeye koelte [2]).

---

1) Vermoedelijk een brief d.d. 25 Oct. o. st. of 4 Nov. n. st. van den volgenden inhoud:

„. . . Wir haben den Herrn am 23 dieses in triplo zugeschrieben, verhoffe es werde ihme diese Brieffe woll zu Händen gekommen sein, weillen uns aber darauff bisshero keine Andtwortt zugekommen, wihr gleichwoll von andern den Bericht erlangen, dass er mit der Ihme anbetraweten Schiffs Armate ungefehr 1½ M. vom Sunde für Ancker liehgen. Alss haben wir, den Zustandt derselben und den rechten Grundt davon zu vernehmen, dieses Schreiben wiederumb ablassen wollen, und können dem Herrn dabey unberichtet nicht lassen, dass der Feindt theils seiner Völcker itzo naher Schonen übersetzen lest, welches dan bey glücklicher Ankunfft der Flohte leicht wird können verhindert werden; wir wiederholen unsern vorigen Wunsch zu seiner glücklichen Arrivee und verbleiben dem Herrn mit günstig . . . ." (Ausländisches Registrant 1658—59).

2) Denzelfden dag (a. 27 Oct. oude st.) schreef de koning:

„. . . Alss ich Nachricht erlanget, dass der Herr mitt der seinem Commanto untergebenen Schiffsarmate nicht weidt vom Sunde glücklich arriviret, so bin ich darüber erfrewet und hab zu Gott die Zuversicht, der Herr werd ferner victorieus anhero überkommen, ermesse unnöhtigt zu sein, denselben dazu weiter zu animiren. Weilln ich vorhin versichert, dass so baldt Windt und Wetter favorisiren wirdt, er hirein kein Moment verabseumen werde, der alss ein erfahrner bavalles vernunfftigh urtheilen kan, wie hoch mihr, meinem Reiche und den Herrn Staten sonder Zeitt gelehgen sey und welche ein grosser und (un)wiederbringlicher Verlust es sein würde, wan ich und diese meine Residentz Stadt durch einiges Cunctiren dem Feinde zu Theil werden solte; welches er dan seiner Versichtigkeit nach verhüten wirdt, und ich verbleibe ihme mitt gunstigen Willen und sonderbahrer Königl. Propension beharlich zugethan. Geben . . ."
(Ausländisches Registrant 1658—59).

(1658.)

7 November.

Den vorigen naght in de tweede wacht liep den wint n. w. met een moeye koelte; int begin van de daghwaght vongen wij onze reën, zeynden en meynden onder seyl te gaen, doch den wint liep weder aen't w., metten dagh w. z. w., soodat wij het mosten laeten leggen; smorgens metten dagh quamp de chaloep van capiteyn Gillis Jansz. aen boort, braght mede een Engels schipper, die snachts in het daghquartier meynde door de vloot te seylen, quamp van Hul, soo hij seyde, gedestineert nae Coninckxbergen en alsoo hij ontrent onze brantwacht komende geseynt wiert met 3 à 4 loose schooten, dat hij zoude strijcken, liet het evenwel voort staen, daerop een schoot gedaen wiert met scherp uyt het schip van capiteyn Gillis Jansz., dewelcke den timmerman op het Engels schip sijn been wech nam. Op den dach was den wint variabel met stilte, savonts met sonsonderganck was den wint s. w. met slappe koelte [1]).

---

1) Dezen dag (28 Oct. o. st.) vóór den slag heeft de koning aan den admiraal geschreven:

„... Dem Herrn haben wihr gestern eigenhändigh zugeschrieben, worauff wihr unss betziehen. Heute ist unss von den Herrn Staten General der Vereinigten Niederlande, Unsere sonders gutten Freunden und Allijrten Nachbahren ein Schreiben vom $\frac{18}{28}$ dieses Monatts zu gekommen, worin dieselbe melden, das sie dem Herrn Ortre gegeben unter anderen des Inhalts, dass so bald er mitt ihme Hochmögenheiten unss zum Succurs geschickten Schiffs Armate an die Cüsten unsers Reichs Dennemarck arriviret, Er unsere Ortre, wie wihr von gehgemwertiger Oppression zu liberiren, nach Müghligkeiten folgen solte. Wihr überschikten dem Herrn beykomment sothannes Schreiben der Herrn Staten General in originali und wissen gar woll, dass Er vernünfftigh urtheilen wirdt, wie unsern Feinden zu begegnen sey. Weillen aber die Schwedische Orlogsschiffe den Sundt derogestaldt belegten, dass die seinem Commando untergebene Flotte ohne Attaque derselben unmüghlich passiren kan, so finden wihr kein ander und besser Expetient, alss dass der Herr des Feindes Schiffe mitt einer tapfern gewischen [!] Resolution bey erst favorablen Windt angreiffe und die unss zum Succurs versprochene Hülffe, so bald müglich anhero überbringe. Wihr zweiffelln nicht an gottlicher Assistentz und glücklichen

(1658.)

8 November.

Smorgens metten dagh was den wint n., gingen mettet lumieren van den dagh onder seyl, den vice-admirael Witte met zijn esquader de avantguarde hebbende, wij de bataille ende vice-admirael Pieter Florisz. met het zijne de arrièregarde, wesende in alles 35 schepen van oorlogh, 6 transportfluyten met 18 tot 24 stucken gemonteert en 4 branders. De Sweden, soo de weynichste seyden, waeren 44; andere seyden 49 en andere, die presenteerden sooveel eden te doen, als sij haeren op haer hooft hebben, 54 oorloghschepen, soo groot als kleyn, daer onder altijt 12 of 15, die wij voorseeckert sijn, dat grooter waeren als het onze [1]). Soo haest de Sweden ons saegen, gingen sij oock onder seyl en sochten de kust van Schonen aen te doen, om de loef van ons te krijgen; ontrent 9 uyren passeerden wij de kastelen en wiert van Kronenburgh eerst een schoot met loos kruyt geschooten en daernae van beyde zijden met scherp, doch deden geen quaet en waeren wij niet wel tevreden dat der van onse schepen weer op geschoten wiert, als hetselve niet te pyne weert oor-

---

Success, haben auch ein Theill unser Orlogsschiffe auszgerustet dem Herrn zu secundiren. Zu übrigen haben wihr auch heute des Herrn angenehmes Andtworttschreiben vom $\frac{\text{24 Octobr.}}{\text{3 Nov.}}$ auff dem Schiffe die Eindracht anderthalb Meile unter der Lappe woll erhalten, und seine glückliche Arrivee biss dahin, und fernere Intention mitt dem Succurs naher Coppenhagen mitt dem ersten zu überkommen ersehen. Wiederhohlen dazu unsere vohrige Glückwünschung und ist unss lieb vernehmen, dass unser Schreiben vom 19 und dieses ihme in duplo woll eingerichtet, und wihr verbleiben dem Herrn mitt beharlicher Affection woll zu gethan. Geben ...
(Ausländ. Reg. 1658—59).

1) Deze geruchten waren overdreven. Volgens Axel Zettersten, Svenska Flottans Historia, 1635—80, Nordertelja 1903, blz. 414—415 bestond de Zweedsche vloot uit 45 schepen met 1838 kanonnen, terwijl de Nederlandsche vloot volgens gelijktijdige opgaven uit 35 schepen bestond, omstreeks 1284 kanonnen voerende, benevens 6 fluiten met troepen en eenige branders. Zie voor de namen der schepen en de aanvoerders daarvan de lijst, die aan dit journaal voorafgaat.

(1658.)

deelende. Wij liepen of wij voorbij hadden willen zeylen en doen wij nevens haer waeren, wenden wij op haer aen en waeren wij en den vice-admirael Witte doen soo dight bijeen, dat wij bang waeren dat Witte ons voor den boegh sou vallen. Den grooten Admirael van Sweden, het schip de Victoria [1]), quamp op ons aen, daer wij alle beyde goede meyning toe hadden, en meenden wij dat dat onze partage hoorde te wesen, derhalve resolverende hem aen boort te leggen, maer wierden wederhouden, doordien een van haer branders tussen beyde lagh en mosten ons contenteren met hem de laegh van heel dight te geven, gelijck den vice-admirael Witte oock deed en daermede retireerden den Sweetsen admirael onder Cronenborgh, sonder weer int gevecht te komen. Den vice-admirael Witte creech den Admirael op den Draeck [2]) op zij en 't schip Wismar voor den boegh, daer hij met tegens de wal boven Elseneur dreeff en van niemant van de onze gesecondeert werdende en hij selver gequetst zijnde, dat hij korts daernae stierff, soo hebben zij het schip genomen, doch niet daervan gekregen als alleen de vlagge en eenige weynich van zijn bagage, alsoo het schip voort omviel. De Sweden bekennen selffs, dat hadt hij alleen metten Draeck te doen gehadt, denselven zou vermeestert hebben, alsoo den Draeck alreets 70 of 80 doden en over de 100 gequetsten hadt. Den vice-admirael Pieter Florisz. kreegh der oock drie à 4 om zijn oren, wiert, met sijn capiteyn, dootgeschoten en zijn schip geraeck-

---

1) De aanvoerder der Zweedsche vloot was de bekende Rijksadmiraal en Veldmaarschalk Graaf Karel Gustaaf Wrangel. Zijn journaal, gehouden op de Victoria, is voor de periode 21 Oct. — 2 Nov. o. st. (waarin ook de slag in de Sont valt) uitgegeven door Kapt. S. Nattog Dag in 't Zweedsch „Tidskrift för Sjöväsendet", Carlskrona 1900. Het resultaat van den in den tekst genoemden aanval was, dat admiraal Wrangels schip, na dapper verweer, zoo gehavend werd, dat hij het aan wal moest laten brengen om de schade te herstellen.

2) Admiraal op den Draak was de beroemde Zweedsche admiraal Claes Bielkenstierna; de kapitein van de „Wismar" heette Lorentz Frantzon Lou.

(1658.)

ten der noch af, als wanneer het sich wat buyten schoots packte. Den schout-bij-nacht Bruynsvelt, hebbende maer een scheepje [1]) met 28 stucken, quamen zij oock met 2 à 3 van de grootste aen boort, schooten hem doot en den lieutenant La Vacquery, die de lantsoldaeten commandeerden, refuseerden aen zijn volck, tot tweemael, quartier te geven, doch duidelijck beloofden zij het haer, en gaven het doen over, maer den brant daerin wesende, verlieten het de Sweden weer en wiert door 14 man, die der alleen van Bruynsvelts volck ingebleven waeren, den brant gelest en 't schip weder bij onze vloot gebracht. Naerdat sich den grooten admirael geretireert hadt, soo se seggen, omdat zijn roer ontstucken geschoten was, soo quamen twee Sweden aen ons backboort leggen, d'een met 48 [2]) en d'ander met 46 [3]) metaelen stucken gemonteert, en een van haer vice-admiraels van achteren; ondertusschen quamen ons verscheyden andere aen stuyrboort passeren, die ons gestadich de laegh gaven, en wij oock soo weynich schuldigh bleven, als mogelijck was. Het schip de Morgensterre met 48 stucken, dat op ons bil lagh, deed ons veel quaet met hantgranaeden, die se uyt de groote mars wierpen, en een vice-admirael schoot ons ondertussen alle onze cajuyt ontstucken, daer 15 à 16 canonen ontellijcke mosquetschoten doorjagende. Ondertusschen quamp capiteyn van Nes van Rotterdam [4]) ons seconderen en leyt sich aen boort van het schip met 46 stucken; de Morgenstarre geraeckten aen brant en alsoo se ons de handen aen stuyrboort soo vol werckx gaeven, dat wij daer geen volck konden missen om den brant te blussen, soo riepen wij dat men eenige stucken sou dompen en

---

1) Breda, 28 kan. 96 man.

2) De Morgenster voerde, volgens Zweedsche opgaven, 48 kanonnen en 179 manschappen. De kapitein heette Hans Kloppert.

3) Vermoedelijk de Pelicaan, na de Morgenster het grootste der veroverde Zweedsche schepen; de kapitein ervan heette Peter Cornelisz.; het voerde 40 kanonnen en 180 koppen.

4) Kapitein Aert van Nes voerde het bevel over het schip het Wapen van Rotterdam, met 49 kanonnen, 130 matrozen en 30 zeesoldaten.

(1658.)

hem in den gront schieten, 't welck geschieden, en wiert daernaer den brant geblust, doch ontrent een halff uyr van ons boort geweest zijnde, soo is het gesoncken en soude onzen lieutenant, die met eenige van ons volck daerin was, verdroncken hebben, indien capiteyn de Liefde[1]) hem niet hadt gebercht; die met 46 stucken wiert van capiteyn van Nes oock in de gront geschoten, doch was selver soo reddeloos, dat hij van ons af geraeckten, sonder weer bij ons te konnen komen; den viceadmirael, die achter ons lach, kreech oock sijn portie soo, dat der sijn, die seggen, dat ze hem oock hebben sien sincken. De Liefde geraeckten zijn groote mast over boort, soodat hij ons oock niet kost seconderen; ondertussen geraeckten alle onze schepen in lij van ons, wel soo wijt als men met twee gotelinghschoten niet sou konnen beschieten, en wij moederlijck alleen onder alle de vijants grootste schepen, daer wij wel twee uyren onder laegen, een wijlstijts aen ancker, van vrees wij tegens den gront souden geraecken, en een wijltijts drijvende, hebbende ons lieutenant, gelijck geseyt is, met eenige van ons volck op de prijs de Morgenster, de helft van ons volck doot ende gequetst, den brant in den boegh en in de constapelskamer, ons want alle te saemen affgeschoten als halsen, brassen, boelyngs ende schooten, onse seylen aen flerssen en 5 à 6 voet water int schip, soodat onze onderste poorten geen 3 vingerbreet boven water laegen en toe mosten, dewijl tschip al begost te hellen. Ondertussen quamen de Sweden, d'een voor en d'ander naer, op haer gemack op ons af en gaeven ons de laegh. Wij deylden oock soo rijckelijck uyt als mogelijck was. Sij hadden ons met haer 6 à 7 gelijck kunnen aen boort leggen, doch God gaf haer de sinnen niet; eindelijck soo lieten zij ons leggen en laveerden weer nae Cronenburgh; doen wij dat saegen, soo draeyden wij het roer voor de wint nae onze vloot,

---

1) Zie hierover de pamfletten: „Twee brieven, d'een geschreven door Johan de Liefde (14 Nov.), d'andere door Aert van Nes (16 Nov.), beide kapiteinen ter zee, aangaande den zeeslag in de Sont den 8 Nov 1658. Tot Rotterdam bij Joh. Naeranus, 1658, in 4°." (Knuttel N° 7983.)

(1658.)

dewelcke, indien van braeve luyden was gecomposeert geweest, wij menschelijcker wijze, de victorie soo compleet gehadt zouden hebben, als oit eenige is bevochten, en zouden de Sweden alle genomen of geruïneert zijn geweest, uytgesondert diegeen, die het tegens de wal hadden willen setten, daer wij aen weersijden ons viant wesende niet bij en dorsten komen. Onder alle onze vloot zijn der geen 10, jae altijt geen meer als 10, die met waerheyt kunnen seggen dat ze reght gevochten hebben en hadt den Coninck van Sweden [1]) selver bekent dat de helft van onze vloot niet gevochten en hadde; soo als wij bij onze vloot waeren, wierpen wij het op de lij en lieten onze geflenterde seylen op de mast leggen om te sien of de Sweden, die te loefwaert van ons waeren, op ons af wilden komen, alsoock om eenige schoten onder water te stoppen, die wij redelijck veel hadden; twelck geschiedt zijnde en siende dat de Sweden haer best deden om met laveren onder Cronenburgh te komen, soo lieten wij het voortgaen nae Koppenhaege, vanwaer des naghts daeraen de Sweden de belegeringh opbraecken; met het vallen van den avont rencontreerden wij boven Ween ses van Zijn Con. Mayesteyts van Denemerckens schepen [2]) met den heer admirael Bielke, en quamen het te saemen setten aent eint vant Bosch. Doen wij achter de Lap eerst quamen, wensten den Coninck van Sweden, dat wij maer twee daegen quaden wint mochten hebben, twelck hem niet alleen toegestaen wiert, maer selver noch drie daegen daerenboven, geduyrende dewelcke Sijn Majesteyt verscheyden regimenten te voet van voor Coppenhaege liet haelen, daer sij de schepen alsoock van ruyters vol van propten. Wij oor-

---

1) De Zweedsche koning Karel Gustaaf was gedurende den slag op het kasteel Kronenburg en loste zelf het eerste kanonschot op de Nederlandsche vloot. De Fransche gezant Terlon vertelt in zijne Mémoires dat hij de eer had hem bij de eene hand te houden, terwijl zijn andere hand de lont aanbracht.

2) Dezelfde noordelijke wind, die den tocht van de Nederlanders door de Sont had begunstigd, had de schepen van Bielke verhinderd deel te nemen aan den slag.

(1658.)

delen dat het gevecht tussen 5 en 6 uyren duyrde, maer was heel scherp en wiert geseyt en verseeckert van luyden, die uyt Elseneur en uyt Lantskroon quamen, dat wij haer over de twee duysent man te schande gemaeckt hadden [1]), dat der schepen waeren, die geen drie gesonde mannen resteerden en dat het grouwelijck was om te sien de groote quantiteyt van doden, die ze uyt haer schepen aen lant brochten, die se op 3 à 4 verscheyde plaetsen hebben laeten begraeven, opdat men het getal eigentlijck niet zou konnen weten. Het getal van onse doden en gequetsten sal niet tot seshondert monteren, waeronder wij wel een vierendeel voor onze rekeningh hebben. Wij hebben drie van haere schepen genomen, te weten de Pellecaen met 42, de Delmerhorst en 't wapen van Schagen, ider met 32 stucken gemonteert; ses seggen onse luyden dat ze hebben sien sincken, en 2 à 3 is der verbrant, soodat wij altijt seecker weten dat zij der 11 à 12 verloren hebben; sommige die van daer komen willen van 16 of 17 seggen en dat daerenboven noch 2 à 3 zijn, die met geen hamers of bijlen weer aeneen konnen gemaeckt werden [2]).

9 November. d'Heeren Staten-Generael en van Hollandt geschreven en beantwoort hare E. van den 28 passado, alsmede aen de Collegien.

Smorgens was den wint n. o. met stilte; waeren doende om alles in ons schip weder te repareren, seynde alle de

---

1) Wrangel bericht dat de Zweedsche vloot 500 dooden en gewonden had, behalve die op de 3 veroverde schepen en de bemanning van de Morgenster, die verdronk. Elders wordt bericht dat op Holmens Kirkegaard (kerkhof) te Kopenhagen ruim 450 manschappen van de Nederlandsche vloot zijn begraven.

2) Het aantal der verloren gegane schepen is door Wassenaer hier zeer overdreven. Volgens het genoemde werk van Zettersten (blz. 417) waren de drie veroverde Zweedsche schepen de Pelikaan (40 stukken), Delmenhorst (36 stukken), en de Roos (40 stukken). Overigens bericht hij dat alleen de Luipaard verloren ging en onder Hveen in brand moest worden gestoken; maar ten onrechte bericht hij dat de Nederlanders behalve de Brederode 4 schepen verloren.

(1658.)

capiteynen aan boort, waervan wij misten den vice-admirael de Wit met sijn schip, verstonden ook dat den vice-admirael Pieter Florisz. met sijn capiteyn gebleven waeren alsmede capiteyn Bruynsvelt [1]). Lieten onze doden in een galiot setten om aen lant gebracht en begraeven te werden. Hadden den gansen dagh stilte met moey weer en waeren doende om soo veel mogelijck was ons scip wat te redden [2]).

10 November.

Smorgens metten dagh was den wint z. w. met slappe kou; waeren besich met andere seylen aen te slaen en onze marsseilree weder te wangen. Ontrent 9 uyren quamp de heer Rijx Vice-admirael Bielke [3]), commanderende als admiral de Deense vloot, bij ons, en sey dat de Sweetse vloot achter Ween om quamp, soo hij vertrouwde, om in Lantscroon in te lopen, en dat hij meynde dat men wel eenige van haer de wech soude konnen afsnijden, waerop besloten terstont onder seyl te gaen en lieten 10 a 12 van U Ho. Mo. gereetste schepen commanderen om met den geseyden admirael voorut te loopen en naer dat ick mijn ut mijn scip in een galiot en ut het galiot weder int scip Duvenvoirde hadt laeten hijssen, alsoo ick mijn van mijn voeten gans niet kost dienen,

---

1) „Smorgens was den wint" tot „capiteijn Bruijnsvelt," is in het origineel doorgehaald. In margine staan daar echter de woorden „dit moet blijven".

2) Op denzelfden dag gaf koning Frederik III bevel aan de Rijksraden Otte Krag en Peder Reedtz om zich naar Wassenaer te begeven, hem dank te zeggen voor den bewezen ijver om de Zweedsche vloot te verslaan en de toegezonden Nederlandsche hulptroepen binnen de stad te brengen en tegelijk te overleggen, hoe des vijands vloot weldra opnieuw kon worden aangevallen. (Sjaellandske Tegnelser 1657—1658 R. A. Kopenhagen).

3) Henrik Bielke, geboren in 1615, van ouden adel, vertoefde in zijne jeugd buitenslands, o. a. als page bij Frederik Hendrik, prins van Oranje, nam als overste deel aan den oorlog tegen Zweden in 1645, werd Lensmand op IJsland. Sinds 1653 voer hij dikwijls ter zee als eskader-chef en admiraal, werd in 1662 Rijksadmiraal, stierf in 1683. (Bricka, Biogr. Lexikon).

(1658.)

soo volghden ick met de resterende scepen, die noch in staet waeren, de reddeloose, daeronder het mijne het principaelste was, voor Coppenhaege laetende [1]). Terwijl ick noch op't galiot was sont de heer Bielke mijn een Rostocks schipper aen boort, die naer Danzick de wil hadt en uyt den Orisont quamp; seyde dat den vice-admirael Witte met twee musquetcogels was dootgeschoten, dat den Coninck van Sweden seer gewenst hadt hem levendich te mogen sien, dat sijn schip terstont was omgevallen en dat der omtrent 200 gevangens van de onze waeren. Onze avantguarde quamen tussen 2 en 3 uyren ontrent Lantskroon, daer alle de vloot van de Sweden in was, uytgesondert vier, die bij Cronenburg waeren blijven leggen, en 5 of 6, die wij de wech afsneden, waervan der twee tegens de gront geraeckten, daer wij, vermits ons den avont overviel, niet op doen en kosten, doch evenwel ontrent ten ancker quamen, op hoop, wij se smorgens noch souden kunnen ruïneren, maer wierden snachts weer vlot en korten in de haeven van Lantskroon en d'ander retireerden sich onder Elsenburgh, daer wij der oock niet op doen en kosten. Den Deensen admirael sont dien avont metten donckeren een Lubeckerman aen boort, die uyt Lantskroon quamp, en met sout, dat hij van St. Ubes gehaelt hadt, naer Lubeck wou. Sey den Rijckx-admirael selver in Lantskroon gesproocken te hebben, die't hooft seer liet hangen, en dat het gruwelijck was de groote quantiteyt doden, die uyt de schepen aen lant gebracht wierden. Wij saegen een groot Sweets schip masteloos aen de noorthoeck van Ween tegens het lant leggen [2]).

11 November.

Den wint smorgens z. z. w. met stilte, liepen tussen het eylandt Ween en Sconen door en komende tegens den

1) De woorden „van gesceyden admirael voorut te loopen" tot „voor Coppenhaege laetende" staan op een los in het origineel liggend strookje papier, in plaats van drie doorgehaalde regels.

2) In B. volgt hierop: „s'avonts weer de wint als vooren".

(1658.)

middach omtrent den noorthoek van't voornoemt eylandt, gaven last aen capteyn Claes Allertse, dat hij het gemelde Sweedse scip, dat daer lach, sou in brandt steecken, gelijck geschieden, en refereerden ons denselven capteyn daernaer, dat der noch verscheyden metaelen stucken in waeren geweest en veel doden en oock noch eenige gequetsten en dat het scip vorders van binnen heel ellendich gestelt was [1]).

12 November.

Den wint [2]) z. w. met stilte, deden ons best om weer op de ree voor Coppenhaege te komen [3]).

13 November.

Den wint z. z. w. met goet weer doch contrarie sijnde, liet ick mijn van onder het eyland Ween met de chaloup naer de ree voor Coppenhaege roeyen, alwaer ik ontrent den middach aen boort van mijn scip quamp en liet alle onse scepen, die noch enichsints in staedt waeren, met den admirael Bielke naar de ree voor Landtskroon lopen om te beletten dat de Sweedse scepen, die daer in waeren, niet ut en souden kunnen komen. Ick vont dat mijn volck, sdaechs tevoren een Sweedts scip, genaemt den Swarten-oss, gemonteert met in de 20 gotelingen, hadden genomen, komende van Westerwijck, geladen met delen, ijser en peck en teer, den wil naer Spagnen hebbende;

---

1) In B. volgt nu: „Des avonts goet weer met stilte".

2) In B. staat: „s'Morgens den wint."

3) Dezen dag, 2 Nov. o. st., heeft de koning aan Wassenaer geschreven:

„Wihr vernehmen, dass der Herr seinen Intisposition halber sich anhero verfühgen und alhier seiner Cur abwerten will; dahmitt aber immittelst bey der Krigsflotte keine Occasion zu des Feindes Abbruch verabseumet werden, so gesinnen wihr am ihm hiermitt günstiglich, Er wolle dehnen da bey verhandenen Officiern solche Ortre ertheilen, dass sie unser Reichsrat und Admiral Bielken Ortre immittelst pariren, und wihr verbleiben . . ."

(Ausländ. Registr. 1658—59).

(1658.)

ende alsoo ick noch ganse qualyck was ende ick in mijn scip geen rustkast hebben, noch oock enich gemack, dewijl mijn cajuyt allemael te scande geschoten was, soo liet ick mijn noch dien selven avont naer Coppenhaege brengen, hopende dat ick in corten daer mijne volkomen gesontheyt weer soude kunnen recupereren [1]). Des avonts compt een schip uyt de Oostzee, deden hem strijcken en bij ons setten, van Molqueren vandaen, 8 dagen te voren van Ryga gezeylt en wilde naer Elsingneur bij den Coninck van Sweden, had den oversten Egelstroom [2]) met een gesant en eenige passagiers in. Wat aengaet tgeen gepasseert is, terwijl ick aen landt geweest ben, bidt ick U. Ho. Mo. dat ick mijn mach refereren tot het scheepsjournael, alsoo ick het, soo door mijn indispositie als oock dat mijn secretaris gestorven is, die geen aenteykening daervan heeft naergelaeten, niet pertinent kan weten; maer sal der dit invoegen, dat, sooals ick op den 28 November des avonts verstont, dat den coninck van Denemarcken naer de vloot was, die voor Lantscroon lagh en snachts daer sou blijven om de Scepen, daermede men het gat sou stoppen, te sien sincken, ick mijn den 29 dito smorgens vroech aent scip van den vice-admirael Pieter Florissen zaliger liet brengen, 'twelck bijnaest weer in staedt was, doch misten soo sterck dat wij geen ancker dorsten lichten. Een weynich tijts daernaer, het weer claer werdende, gingen onder seyl, doch wiert terstont weer soo doncker dat wij het ancker weer mosten laeten vallen. Den 30 Novembris des voormiddaechs omtrent 10 uyren wiert het weer claer, gingen onder seyl, doch niet lang daernaer saegen wij een galiot komen, dat ick door een, dat ick bij mijn hadde, liet verpreyen, hetwelck mijn quamp rapporteren dat den Coninck daerin was, waerop ick het oock weer naer Coppenhaege

---

1) Van „op den 11 dito" tot „recupereren" op een tusschengehecht 4° vel papier, in plaats van 31 regels, die in het origineel zijn doorgehaald.

2) De Zweedsche overste Harald Bengtsson Igelstrom van Lijfland, in 1645 in den adelstand verheven, gestorven in 1677. (Anrep, Svenska Adlens Aettertaflor, II, bl. 366).

(1658.)

wende, en verstont daernaer dat der maer een scip recht int gat gesoncken was en de rest alle mis, en daernaer verbrant waeren. Op de scriftelijcke last van Sijn Con. Majesteyt van Dennemarcken van den 21 Aprilis, ouden stijl, hebbe ick 3 à 4 capiteynen gecommandeert, om op de coopvaerdiescepen, in de haeven van Coppenhaege leggende, te gaen en aldaer de matrosen, die met consent van haer scippers op U Ho. Mo. scepen wilden dienen, op het mesnageerlijckste aen te nemen, dewelcke sij, naer veel moeiten niet anders hebben kunnen crijgen, als met haer 5 Rijxd. op de handt te geven en 16 gulden ter maent te beloven, soo lang als sij op onse scepen dienen souden. En sijn daerdoor, als oock door 't volck van de 4 transportfluyten ende die van de scepen van den scout-bij-nacht Verhaeff en capiteyn Bruynsvelt zaliger, de scepen weer enichsints in staedt gebracht om te kunnen ageren en ben ick daerop op den 5 May, naerdat mijn scip dien selven dach tot buyten de ton van Reeshol [1]) was gekort, noch t'savonts aen boort gegaen [2]).

14 November.

Smergens de wint z. z. w. met stijve coelte, op den dagh zuydelijck met harde wint; streeck aen ons reën, doordien ons mast aen stucken geschooten was; een matroos en soldaet overleden van haer quetzuyre.

15 November.

Smergens in de daghwaght comt een galjoot, dat 11 dagen gezeylt was met brieven uyt het vaderlant; den capiteyn vaert met een galjoot int breecken van den dagh naer Coppenhagen; de wint w. z. west, redelijck weer;

---

1) Refshalen (vossestaart) is een zandbank bij Kopenhagen.

2) Van af de woorden „Wat aengaet" (bovenaan blz. 32) tot „aen boort gegaen" staat op de keerzijde van het in noot 3 op blz. 31 bedoelde aangehechte 4° vel papier. De aanteekeningen van de volgende dagen zijn vermoedelijk uit het scheepsjournaal getrokken, terwijl Wassenaer aan wal was.

(1658.)
ons schip doen krengen om de schooten onder water dight te maecken; op den dagh de wint west; comen onse schepen uyt de Zont en settent voor Lantscroon. Des avonts was den vice-admirael Helt met 2 van onse schepen naer de Oostzee gezeylt; de wint w. n. w. met moye coelte; ons capiteyn was oock weer aen boort gecomen.

16 November. Ontfangen brieven van 't Ed. Mog. collegie ter admiraliteit tot Amsterdam.

Smorgens met den dagh reedelijck weer; wonden ons fockeree om hoogh, met meeninge naer Coppenhagen te zeilen, de wint uyt den z. z. w. loopende met stijve coelte en motregen; genootdunckt te blijven leggen ontrent Cocxschaffen; comen twee coopverdijschepen, die des snaghts door de Sont gezeylt waeren, hier ter reede, de schippers genaemt Joost Tenckes van der Schelling, 't schip de Jager, en Anderis Jellisz. van Staveren. Des aghtermiddaghs weynigh coelte; des avonts brenght ons luitenant twee wangen aen boort voor ons groote mast; op heden een matroos en zoldaet van haer quetsuyr overleden [1]).

17 November. Aan de Staten-Generael en van Hollant geschreven, alsmede aen alle de collegien ter admiraliteyt.

Smergens in de daghwaght de wint z. z. west, met den dagh z. z. o. en oost met stijve coelte en motregen;

---

1) 5 Nov. o. st. schreef de koning aan Wassenaer:
„Demnach wir führ guht befinden, zu Senckung des Hafens für Landescrone unter andern auch das Schiff Dellmenhorst, welches unterlengst den Schweden abgenommen, zu gebrauchen, so begehren wir von dem Herrn hiermit allergnädigst und günstiglich, dass uns derselbe berürtes Schiff mit denen darauff verhandenen eysernen Stücken für einen billigen Preiss, wie ess irgent kan taxiret werden, überlassen wolle, massen wir dan dieser Taxation mit beyzuwohnen unsern Admiral auffn Hollm und lieben getrewen Nielss Jueln mitverordnet, verlassen unss dazu und verbleiben dem Herrn ...."
(Ausländ. Reg. 1658–59).

(1658.)

ruymde de bottellerie op om een ancker boven te hijssen; des middags comt de capiteyn aen boort, geeft ordre dat men op den Sweetse overste wel soude passen, dat hij niet wegh conde comen; nu oock 3 schepen wederom, die den 15^{en} over den drogen waren gezeylt; naer den middagh zeyn gedaen om crijghsraet te houden; den stierman van capiteyn Claes Backer en capiteyn Hen van de prijs gehaelt en in de boeyen geset; nu een matroos door ziecte overleden.

18 November.

Smergens met dagh de wint z. oost met donckere motregen en harde wint; wanghde ons groot mast; des avonts de wint zuydt-west, reedelijck weer.

19 November.

Smergens de wint zuydelijck met moy weer; meenden onder seyl te gaen, twelck door de harde stroom om de noordt gaende ondoenlijk was; woelde de groote mast en de fockemast gewanght; des avonts wint en weer als vooren.

20 November. Aen de H. Staten-Generael en van Hollandt geschreven.

Smergens de wint z. z. w. met weynigh coelte; tegen den middagh het lughtje noordelijck; lighten ons ancker en zeylden voor Coppenhagen, settent op 7 vaem steeck gront; des avonts met zononderganck de wint noordelijck.

21 November.

Smorgens de wint z. o. met goet weer; ons pleghtancker gestockt en op de bough geset; nae de middagh camp een Harlinger aen boort, comende van Ryga; de wint als vooren.

22 November.

Smergens de wint z. z. oost met regen en harde wint;

(1658.)
streecken ons stengen; tegens den avont de wint aen 't z. z. w. met reedelijck weer; des naghts begost weer hart te coelen uyt den w. z. w.

23 November.

Smergens de wint w. ten n. met motregen en harde wint; des middaghs beter weer; om dees tijt gaen 2 van de transportfleuyten nevens eenige coopvaerders naer de Oostzee om die tot convoy te dienen; naer de middagh compt een fleuyt uyt de Oostzee, 14 dagen van Ryga gezeylt geweest, was van Enchuysen vandaen; des avonts de wint westelijck, weynigh coelte, doncker regenaghtigh weer.

24 November. Aen de H. Staten-Generael en van Hollant geschreven.

Smergens de wint w. n. west met moye coelte, cregen jaghtsnee; op dese tijt compt de heer admirael Bielke met 3 schepen van Ween, settent bij de noorder ton; met zononderganghde wint z. w., goet weer; een zoldaet aen sijn quetsuyr overleden.

25 November.

Smorgens de wint o. n. o. met hart weer en groote sneejaght; streecken ons stengen; s'avonts begost het weer te bedaeren, de wint als vooren.

26 November.

Smergens de wint z. z. w. met regenaghtigh weer; wonden ons roer aghter vant schip en lietent aen de Holm [1]) brengen om vermaeckt te werden; des middagh(s) coomen vier schepen uyt de Oostzee van Dantzich; setten onse stenge op; des avons de wint als vooren.

---

1) De werf voor de vloot in Kopenhagen.

(1658.)

27 November. Aen de H. Staten-Generael en van Hollandt geschreven alsmede aen 't collegie ter admiraliteyt tot Amsterdam.

Smergens variabele winden uyt den z. z. w., den geheelen mest stille (!).

28 November.

Smergens de wint z. z. west met goet weer; des middaghs comen eenige coopvaerders bij ons ten ancker, die van Lubeck quamen.

29 November.

Smergens de wint z. w. met doncker weer; tegen den middagh compt Sijn Ex. aen boort en vaert met een galjoot nevens 30 matrosen en 30 soldaten aen 't schip Josua, gevoert bij den vice-admirael Pieter Florisz. zaliger, met meeninge naer Lantscroon te zeylen bij de vloot, alsoo se drie schepen in 't gadt van Lantscroon soude laten zincken en dapper op malkander schooten, maer wiert soo mistigh dat men niet sien conde om te zeylen [1]).

30 November.

Smergens met den dagh de wint west, heeft Sijn Ex. zeyn doen doen, om nevens nogh 4 schepen onder zeyl te gaen; drie glasen gezeylt hebbende wiert heel mistigh, daerdoor weer geanckert; des middaghs opgeclaert, lighten ons ancker en zeylden naer Ween; compt een galjoot tegen ons aen, sonden daer een galjoot naer toe, den (!) ons rapporteerde datter sijn Majesteyt van Deenemercken in was en dat drie sinckers waeren gesoncken, een midden

---

1) Het medegedeelde over Zijne Excellentie's (nl. Wassenaers) bezoek aan boord bewijst ook, dat een ander het journaal heeft gehouden in den tijd, toen Wassenaer aan wal was. Een teekening, die de mislukte poging aangeeft om schepen te doen zinken voor de haven van Landskroon, vindt men in de onlangs gepubliceerde aanteekeningen van Otto Krag in het Danske Magazin, 1906.

(1658.)
int diep en d'andere twee niet naer behooren door belet van de mist; setten onse halsen toe en laveerden naer Coppenhage; tegens den avont vaert Sijn Ex. met een galjoot naer Coppenhage, comen des avonts voor de stadt ten ancker; nu oock een soldaet en matroos overleden; de wint z. z. west met stil weer.

1 December. Aen de heeren Staten-Generael en van Hollant geschreven, alsmede aen de heeren van Amsterdam en aen alle de collegien ter admiraliteyt.

Smergens de wint o. n. oost, met goet weer. Capiteyn Waerdenborgh is nu geordonneert tot convoy van eenige coopvaerdijschepen naer Lubeck om eenige vivres voor ons en tot Coppenhagen te haelen; lighten ons dagelijcks ancker en lietent pleght vallen; savonts kregen een galjoot met water aen boort en een parthij stockvis.

2 December.

Smergens de wint n. n. oost met goet weer; des middaghs quamen der eenige coopvaerders uyt de Oostzee van Coninghbergen, hadden 8 dagen gezeylt geweest; nu oock een matroos van sijn quetsuyre overleden.

3 December.

Smergens de wint n. n. west met goet weer; quam een galjoot door de Sont, die in 8 dagen uyt het Vlie gezeylt was, wilde naer Colberge; refereerden dat hij bij het schip den Briel was geweest, ontrent 4 mijlen buyten Kol ten ancker leggende, verwaghtende Hollandia; zeyde oock dat den 2 dezer 7 Sweetse schepen de Belt ingezeylt waeren; naer de middagh compt een galjoot met bagaje aen boort van den oversten Egelstroom, die in de fleuyt was geweest, den 13 verleden van Ry [1]) gecomen; savonts de wint als vooren.

---

1) Riga.

(1658.)

4 December. Aen de heeren Staten-Generael en van Hollandt geschreven en aen't collegie ter admiraliteyt tot Amsterdam.

Smergens de wint oost met een rappe kou; dogh op den dagh stille met favorabele winden.

5 December.

Smergens de wint o. n. oost met stijve coelte; tegen de middagh comen twee scheepjes en 2 galjots uyt de Oostzee van Colbergen, waeren van Dockum; compt een galjoot uyt onse vloot, refereerden datter 5 Sweetse schepen uyt Lantscroon gezeylt waeren naer de Zont en onder Cronenburgh ten ancker gecomen; savonts de wint nogh aen't o. n. oosten met een goede coelte.

6 December.

Smergens de wint oost met een rappe coude en vriesent weder; nae de middagh comen vier schepen uyt de Oostzee, comende van Dantzich; refereerde(n) met haer 15 à 16 Comp^le geweest te hebben; tegen den avont harde wint, schooten onze stengen.

7 December.

Smergens de wint o. z. oost, met harde vorst; setten onse stenge op; smergens gaen de capiteyn Gerrit Femsz. op het schip Josua, Sonck, Jan van Campen, Commandeur Hoogenhouck en Boshuysen met nogh een fleuyt cruyssen ontrent de Zont; compt een galjoot met victualie aen ons boort; naer de middagh comen de twee transportfleuyten nevens eenige coopvaerders van Dantzich, op Dinsdagh verleden van daer geseylt; de ziecte begont in ons schip zeer toe te nemen en een matroos overleden.

8 December. D'heeren Staten-Generael en van Hollant geschreven.

De wint o. z. oost met stijve coelte en vorst; des middaghs compt den Deenschen vice-admirael, nevens de capiteynen Evert Anthonisz., Claes Aldertsz., met het

(1658.)
schip van den capiteyn Bogart, ut de vloot voor Coppenhage ten ancker; savonts een harde wint uyt den o. n oosten, schooten onse stenge.

9 December.

Smergens de wint n. n. oost met vriesent weder en stijve coelte; des aghtermiddaghs compt den Deenschen Schout-bij-nacht met een fleuyt uyt de vloot, settent bij ons; savonts compt schipper Klip van Cronenburgh met het doode lighaem van den heer Vice-admirael Witte zaliger, nevens de secretarius, kneght en 20 matrosen en soldaten.

10 December.

Smergens de wint o. n. oost, 'tweer als vooren; met den dagh gaet het galjoot naer Coppenhage; nae de middagh comen twee Luybeecker fluyten door de Sont, settent bij de noorder ton, quamen van Ste Maerten uyt Franckrijck.

11 December.

De wint nogh aent o. n. oosten; naer de middagh comp(t) een Luybeecker fleuyt door de Sont, hadt sijn groot mast verlooren, comende uyt Spangie.

12 December. Aen de heeren Staten-Generael en van Hollant, alsmede aen alle de collegien ter admiraliteyt geschreven.

Smergens de wint n. o. ten oosten met een rappe coude en vriesent weder; compt een schip uyt de vloot en een Schellinger galjoot van Dantzich; rapporteerde dat het daer al hart vroos; kregen savonts ordre, dat wij met d'eerste gelegenheyt met het schip soucken binnen te comen.

18 December.

Smergens in de daghwaght de wint n. ten oosten;

(1658.)

setten onse stenge op en winden het ancker op en neer om naer binnen te zeylen, maer, alsoo geen roer hadden, dorsten't niet bestaen; des middaghs liep den Deensche admirael, vice-admirael en schout-bij-naght naer binnen toe tot tegen het ijs aen; hadden. den gantschen dagh jaghtsneuw met koude vorst.

14 December.

Smergens in de daghwaght de wint n. n. west, redelijck weer; lighten ons ancker, wierpen van't een schip tot het ander tot bij de ton van't Reefshol; des aghtermiddaghs comp er eenigh ijs drijven, soodat alle de schepen genootsaeckt waeren om naer de wal te comen, alsmede de coopvaerders; des avonts heel stille; nu een matroos overleden.

15 December. Aen't E. Mog. Collegie tot Amsterdam geschreven.

Smergens met den dagh de wind z. z. west; togen weer aen't werpen, comen des avonts tegen het vaste ijs; om dese tijt compt capiteyn Gerrit Femsz. met sijn bijhebbende schepen uyt de Sont, die daer gekruyst hadde.

16 December. Aen de h. Staten-Generael en van Hollant geschreven, ontfangen missiven van de bovengemelte heeren.

Smergens in de daghwaght de wint noort-oost met goede coelte; beginnen het ijs aen stucken te breecken; deden ons best om naer binnen te comen en alle de schepen te bergen; des aghtermiddaghs comen eenige schepen en scheuiten van Lubecq, met victualie en oock brieven aen Sijn Exellentie.

17 December.

Smergens de wint n. oost met een rappe coude; deden ons best met alle man om het ijs te bijten en breecken en met de schepen naer de tolboet te corten; nu een constabel en soldaet overleden.

(1658.)

18 December. Aen de heeren Staten-Generael en van Hollandt geschreven en beantwoort haer Ed. aengenamen van den 27 passato, oock aent collegie ter admiraliteyt tot Amsterdam.

Smergens stille, de wint favorabel; togen weer aent bijten en ijs breecken; korten soo oock temet voort tot ontrent de Schans.

19 December.

Smergens de wint n. west, dogh op den dagh variable winden met stilte; corten des avonts binnen den boom aen de tolboet; den Deense admirael wierde [1]) westwal aen de paelen en wij aen de oostzijde vast.

20 December. Ontfangen brieven van D'heeren Staten-Generael en van Hollandt.

Smergens de wint z. z. west met jaghtsnee; hebben ons schip wat verleyt en vastgemaeckt; capiteyn van Nes haelt reght voor ons, alsoo dat wij alle drie buyten het tolhuys om conde schieten.

21 December.

Smergens de wint n. west met stijve coelte; de schepen deden haer best om binnen in de haven te corten; savonts de wint n. oost met doncker weer; nu oock een matroos overleden.

22 December. Aen de h. Staten-Generael en van Hollant geschreven en beantwoort hare aengenaeme van den 27 passado, 3, 6 en 8 deses; mede geschreven aen magistraet van Amsterdam.

Smorgens de wint oost en op den dagh o. z. oost; des middagh(s) compt capiteyn van Waerdenburg met eenige coopvaerders van Lubecq.

---

1) meerde?

(1658.)

23 December.

Smergens de wint o. n. oost met koude vorst; nu een matroos overleden.

24 December. D'heren Staten-Generael en van Hollandt geschreven.

Smergens woeyt hart uyt den z. oosten, dogh savonts met sonsonderganck liep de wint naert zuyden met jaghtsneeuw.

25 December. D'heren Staten-Generael en van Hollant geschreven.

Smergens de wint w. z. west met goet winterweer; savonts de wint n. oost met donckere en dighte jaghtsneeuw.

26 December.

Smergens de wint o. z. o. met een rappe kou en dighte jaghtesnee; des avonts de wint w. z. w. met regenaghtigh weer; nu een matroos overleden.

27 December. Ontfangen brieven van d'heren Staten-Generael en van Hollandt.

Smergens de wint z. west met regenaghtigh weer; des avonts stille; gaet nu een galjoot naer Luybecq, met eenige passagiers, die hem gehuyrt hadde(n).

28 December.

Smergens de wint z. z. oost met regenaghtigh weer; haelden broot en speck van capiteyn Waerdenburg, dat hij voor ons van Lubecq gebracht hadde.

29 December. Aen de heeren Staten-Generael en van Hollandt geschreven en beantwoort haer E. aengename van den 6 deser; oock geschreven aen de Magistraet van Amsterdam en aen alle de Collegien ter admiraliteyt.

Smergens het lughje west, doch een weynigh daernaer

(1658—1659.)

noordelijck; wierden 50 matrosen gecommandeert van ons schip, om eenigh vaertuygh uyt te helpen bijten, die op een toght met eenige soldaten gaen soude, maar alsoo de wint noordelijck was en de buytenste schepen hart aendreven, konden niet buyten comen; nu weer 1 soldaet overleden.

30 December.

Smergens goet weer, het lughje uyt de westelijcke hant; wierden weer eenige van onse matrosen gecommandeert om te bijten en de schepen uyt de weeg te haelen; cregen ruymte dat de galjoots buyten raekten; de wint met sonsondergang aen z. oost, met stijve coelte en vriesent weder.

31 December.

Smergens de wint z. oost met stijve coelte en cout vriesent weder; quamen eenige coopvaerders binnen den boom korten; savonts weer en wint als voren; een matroos overleden.

1 January 1659.

Smergens de wint z. z. oost met bittere coude; smergens een van onse matrosen overleden. Snaghts ginck er een hoecker naer patria, die in Maes most wesen met brieven van Sijn Excellentie.

2 January.

Smergens de wint z. z. oost met harde koude; haelden water; snaghts woeyt een storm ut den z. z. oosten met jaghtsneuw.

3 January.

Smergens de wint z. z. west met regenaghtigh weer; Sijn Excellentie liet in de stadt omslaen, dat alle officieren, matrosen en soldaten onder de vloot behoorende, van stonden aen yder naer syn schip soude(n) vervougen tot naeder ordre, op peene van daerover met alle rigeur gestraft te werden. Des avonts de wint aent z. westen.

(1659.)

4 January.

Smergens de wint westelijck, met regenaghtigh weer; smiddaghs compt de luitenant met een acte van Sijn Excellentie, datter alle naght 12 soldaten van ons schip en uyt andere schepen naer advenant op de tolboot soude waecken; des avonts de wint als vooren.

5 January.

De wint westelijck met regenaghtigh weer; op den dagh zijn eenige boots en scheuiten naer buyten gehaelt; des avonts wierden een parthij matrosen en soldaten gecommandeert om een toght te doen; de wint nu aent z. w.

6 January.

Smergens de wint w. z. west met goet winterweer; op den middagh sijn de boots en vaertuig temet weer binnen gecomen; des snagts waeren eenige aen de gront geraeckt, hadden een aenslagh voor op Malumuyen, maer is misluckt; des avonts de wint zuydelijck.

7 January.

Smergens de wint zuydelijck; op de middag compt het galjoot met ons roer aen boort met een ancker; des avonts de wint westelijck met donker regenaghtigh weer.

8 January.

Smergens de wint w. n. w. met mottigh weer; hebben ons roer weer aengehangen, dat zedert den 26 November aen landt bevrosen geweest; hadden des avonts de wint n. n. west met jaghtsnee; des naghts zeylt schipper Klip met 73 Sweetse gevangens naer Croonenburg.

9 January.

De wint westelijck met goet weer.

10 January.

Smergens de wint w. ten noorden; gaet de Lubeecqer fleuyt onder seyl, die den 11 December hier gecomen was; savonts de wint n. w. met goet weer.

(1659.)

11 January.

Smergens het lughje westelijck met doncker mistigh weer; des middaghs, als wat opclaerden, waeren der eenige Sweetse ruyteren dight onder de wal, dat een alarm in de stadt veroorsaeckt en des avonts den wint z. west met goet weer.

12 January.

Smergens de wint w. z. w. met stilte, doncker en mistigh weder tot des avonts toe.

13 January.

Smergens de wint z. ten westen met donckere lught; verstonden des middaghs datter eenige Sweetse troupen van ruyters op 't eyland Draecker [1]) waeren; nae de middagh compt Cornelis Klip, schipper op een galjoot, van Croonenburg, medebrengende 70 matrosen en soldaten van de vice-admirael Witte zaliger en van capitein Bruynsvelts volck; het volck van den vice-admirael namen wij op ons schip en dat van Bruynsvelt op haer eygen schip gebracht; gaven nu oock 7 man van den vice-admiraels volck over aen capiteyn van Nes; des avonts waeyt heel hart uyt de zuydelijcke hant [2]).

---

1) Het eiland heet Amack (Amager), maar een dorp daarop Dragör.

2) Dezen dag (3 Jan. 1659 o. st.) kreeg Wassenaer het volgende bevel van koning Frederik III:

„Alss wihr glaubwürdige Nachricht erhalten, dass der Feindt resolviret ist, diese Unsere Residentzstadt zu stürmen und anzufallen, so ist hochnöhtig ein wachendes Auge zu haben, die Wachten zu verstercken und über all zu guter Bereitschafft zu sein, zumahlen dah (welches Gott verhüte) ihme dieser Anschlag gelingen solte, nicht allein wihr selbst und unsere gantze Familie sondern anch Ihrer Hochmögenheit alhier anwehsende Kriegsflotte, des Herrn eigene Persohn, sambt allen Officirern in die euszerste Gefahr gerathen würden, welchem Unheill dah durch gute Einigkeit und tapfere Resolution woll vorzukommen gesinnen demnach an den Herrn hiemit günstigh und gnädigst, Er wolle solche schleunig Ordre stellen, dass von jedem

(1659.)

14 January.

Smergens goet weer, de wint w. z. w. Ontrent de middagh wiert er een galjot met 12 man van ons schip gecommandeert om naer Draecker te zeylen en eenige boomen uyt te teyckenen, om branthout voor ons te krijgen.

15 January.

Smergens de wint w. z. west met regenaghtigh weer; capiteyn Pomp, capiteyn Claes Arensz. en Gale Galesz., op de fleuyt de Liefde, hadden ordre becomen om naer Bornholm te zeylen, om aldaer victualie te haelen; des avonts wint en weer als vooren.

16 January.

Smergens de wint n. n. west met goet weer; gingen de voorgenoemde capiteynen met hun schepen onderseyl naer Bornholm nevens 2 galjots en 2 scheuiten; des avonts comen eenige Sweetse ontrent de stadt alarm maecken, daerop eenige schooten van de wal wierden gedaen.

17 January.

Smergens de wint westelijck, dogh op den dagh z. oost met reedelijck weer; smiddaghs quamen 2 schepen van de Sont, den eenen van Hamburgh, comende van Nantes, d'andere, een Engelsman, comende uyt Lantscroon, gemunt naer Lubeck; hebben 't voor Reefshol geset.

Orlogsschiffe, nach Advenant ein jedes starck oder schwag besetzet, irgent 20 oder 30 Man, so wol Soldaten als Matrosen, oder so viehl müglich davon endtrahten werden können, sich mitt ihren Gewehr in guter Bereitschafft halten, dass wen bey Tag oder Nacht Alarm solte geschlagen werden, sie sich unter gewisse Officirer vertheilet bey der Zollbüde allhier versamblen und Comando eines gewissen Oberofficirs, welchen der Herr dazu verordnen wirdt, an Ohrtt und Ende, woh man ihrer benöhtiget, dem Feindt resistiren und abwehren helffen können. Versehen Unss dessen . . . ."

(Ausländ Reg. 1658—59).

(1659.)

18 January.

Smergens de wint n. west met goet weer; om dees tijt gingen der ses oorloghschepen met een galjot onder seyl naer de Oostzee; naer de middagh de wint n. n. oost met doncker weer en jachtsneuw.

19 January.

Smergens de wint o. z. o. met jaghtsnee; op den dagh een harde kouwe met donckere jaghtsnee den gantschen dagh.

20 January.

Smergens de wint z. w. met slappe coelte; op den dagh liep de wint aen 't o. z. oosten met jaghtsneuw; smiddaghs compt er een Lubecker scheuit en een galjot van der Schellinck, die van der Mehiel [1]) quamen uyt Coerlant; des avonts de wint o. n. oost met jaghtsnee.

21 January.

Smorgens de wint o. n. o. met kout vriesent weer; naer de middagh quam capiteyn Claes Aldertsz. uyt de Oostzee, nevens nogh eenige bijhebbende scheepjes; comen oock eenige uyt de Sont; setten't altemael voort Reefshol; savonts weer en wint als vooren.

22 January.

Smergens de wint nogh aen't o. n. o. met harde vorst.

23 January.

De wint nogh o. n. oost; smergens ontrent 6 uyren verbrandt een huys in de stadt; des middaghs comen de schepen uyt de Oostzee, die den 18 verleden 't seyl gegaen waren; comen nevens eenige fleuiten voor Coppenhagen ten ancker; is nu een matroos overleden; des avonts de wint o. n. oost.

---

1) Memel(?).

(1659.)

24 January.

Smergens de wint z. z. oost met een rappe kou en donckere jaghtsnee; nu een matroos overleden; des avonts weer en wint als vooren.

25 January.

Smorgens de wint w. z. west met goet winterweer; hebben ons schip buyten de palen rontom opgebijt; alsmede heeft men matrosen van alle schepen gecommandeert en hebben van de stadt aff buyten om al de schepen een bijt gemaect van 16 à 18 voeten wijt, welcke men alle dagen open most houden.

26 January.

Smergens de wint z. w. met goet winterweer; op den dagh wiert mistigh en savonts regenaghtigh; de wint als vooren.

27 January.

Smergens de wint westelijck met goet weer; wiert desen dagh crijghsraet gehouden over twee matrosen van capiteyn Boshuysen, die in de stadt een mantel genomen hadden; savonts de wint w. z. w. met vriesent weder.

28 January.

Smergens de wint z. w. en seer mistigh; vielen de twee matrosen op haer schip van de ree en ider 100 slagen voor de mast; des aghtermiddaghs quamen de schepen van buyten inkorten; nu oock een matroos overleden; savonts de wint w. z. west.

29 January.

Smergens de wint w. n. west met een rappe kou; op den dagh drooghden onse seylen; des aghtermiddaghs zagen wij eenige troupen Sweetse ruyters op Amack; wierden eenige schooten op haer gedaen, soodat 7 à 8 ruyters doot bleven en eenige peerden; tegen den avont quamp er een galjoot met een ambassadeur van den cheurvorst van Brandenburg, die den selven avont nogh in de stadt gebracht wiert.

(1659.)

30 January.

Smergens de wint zuydelijck met goet weer; sijn eenige schepen binnen den boom gecort; des avonts de wint aen't z. westen.

31 January.

Smergens de wint z. west; op den dagh de wint zuydelijck met doncker weer en motregen.

1 February.

Smergens de wint z. west met doncker mistigh weer; op den dagh de wint zuydelijck; hadden nu bij de 70 siecken in ons schip en 2 matrosen overleden; weer en wint als vooren.

2 February.

Smergens de wint zuydelijck, nogh mistigh weer; op den dagh woeijt een harde coude; desen dagh 2 matrosen overleden; savonts de wint w. z. west met redelijck weer.

3 February.

Smergens de wint w. z. w. met goet weer; met den dagh seylt Douwen Claessen met sijn galjoot naer de Oostzee om naer de schepen te vernemen, die den 16 passado tzeyl gegaen waeren; smorgens is de fleuyt den Haen met een galjoot met 20 matrosen en 10 soldaten van ons naer Draecker geseylt om hout te halen; deden voor de middagh zeyn om krijghsraet te houden over een persoon, die met de fleuyt van Ryga gecomen was, van wegen eenige goederen; des avonts nogh weer en wint als vooren [1]).

---

1) Op den 24 Januari 1659 o. st. schreef de koning aan admiraal Obdam:

„... Alss die ietzo alhier anwehsende Chur Brandenburgische Abgesandten gar hart urgiren, dass ein Antheil Orlogeschiffe auffs schleunigste immer müglich von hier nach den Kleinen Beldt abseegeln und ihr vorhabendes Dessein wegen Occupiring der Veste Friederichsodde

(1659.)

4 February.

Smergens de wint w. n. west met goet weer; op den dagh de wint zuydelijck en savonts z. z. oost.

5 February.

Smergens de wint o. n. oost met jaghtsneuw; sijn nu twee matrosen en een soldaet overleden; des avonts oost met doncker weer.

6 February.

Smergens de wint zuydelijck met weynigh coelte; de secretarius quam aen boort en wiert aen de officieren, matrosen en soldaten, door ordre van Sijn Excellentie, ider een maent gagie betaelt, gelijck verder op al de schepen desgelijcx wiert gedaen bij haer capiteynen; nu oock een soldaet overleden; savonts het lughje westelijck met weynigh coelte en goet weer.

7 February.

Smorgens de wint westelijck met mistigh weer; om dees tijt quamen twee schippers van galjoots aen boort, genaempt Rievert Jochemsz. en Hendrick Anckhuys, die in 10 dagen uyt het Vlie waeren geseylt; refereerden, dat gisteren een Engelsman met haer in de Sondt was gecomen, daer zij aen boort waren geweest; zeyde(n) datter 20 Engelsche schepen komen soude(n) tot secours van de Sweeden; wilde(n) met haer galjoots naer Dantzig, hadden haring, booter en caes in; om dees tijt gaen capiteynen Claes Aldertsz., 't Jarck Hiddesz., Claes Hillebrantsz. Pronck onder zeyl naer Meun om branthout te haelen; op de middagh comen de schepen van Bornholm wederom met victualie, die den 15 passado daer naertoe gezeylt

---

und der Insul Fühnen secundiren mügen, so haben wir von dem Herrn sein Gutachten hierüber vernehmen wollen, ob und wie bald er da zu irgent 12 der Holländischen Orlogsschiffe, mit aller Notturfft vorsehen, in Bereitschafft haben und hergeben könne, worüber wir dan seine unverweilte schrifftliche Erklährung erwarten ..."

(Ausländ. Registr. 1658—59.)

(1659.)
waeren; compt nu een galjoot van Lubecq; de capiteynen Sonck en Slort gaen onder Ween cruyssen; overlijdt nu een matroos; savonts weer en wint als vooren.

8 February.

Smergens de wint west met goet weer; op den dagh de wint z. z. west met buyen en temet zuydelijck met een stijve koelte; nu oock een soldaet overleden.

9 February.

Smergens de wint zuydelijck; op den dagh jaghtsnee met stijve coelte; op dato sijn der twee matrosen met een soldaet overleden; hadden een bedroeffde heete ziecte in ons schip, lieten ten eersten kisten maecken en all de dooden op de Holms begraven; des avonts comen eenige Sweetse trouppen onder de wal, dat alarm in de stadt veroorsaeckte.

10 February.

Smergens de wint z. z. oost met doyent weer; op den dagh de wint z. oost; gaet een Deens galjoot tzeyl met de post naer Lubeecq; op dat[o] 2 matrosen en 2 soldaten overleden; des avonts de wint als vooren.

11 February.

Smergens de wint z. oost met een rappe kouw en jaghtsnee; des middaghs compt den capiteyn Sonck en capiteyn Slort, die den 7 deser ontrent Ween waeren gaen cruysen, weer voor 't Reefshol ten ancker; des avonts de wint o. z. oost met doncker weer.

12 February.

Smergens de wint oost met vriesent weer; des aghtermiddagh(s) comen de schepen wederom, die den 7 deser naer Meun gezeylt waeren om hout te haelen; op dato 3 matrosen en 1 soldaet overleden; des avonts weer en wint als vooren.

(1659.)

13 February.

Smergens de wint o. n. oost met vriesent weder; deden zeyn dat alle de capiteynen aen boort soude(n) comen en wiert haer gelast dat se goede waght soude(n) laeten houden en wel op het losbijten van hun schepen passen; ontrent ten aght uyren wiert zeyn gedaen om krijghsraet te houden [1]); ontrent dees tijt wiert Louwerens Eijmersz. met sijn galjoot gesonden naer de schepen om daer hout uyt te haelen, maer als hij tzeyl.soude gaen, geschieden er een groot ongeluck: alsoo het galjoot nogh geen vaert hadt en 't roer aen boort lagh, compt er een Deensche jol vol matrosen voor sijn boegh, die omraecte, daer 6 man aff verdronck; op dato een matroos overleden.

---

1) De koning schreef 3 Febr. o. st. aan Wassenaer:

„Wihr hetten gerne gesehen, dasz der Herr mitt der seinem Comando untergebener Kriegsflotte der Herrn Staten General alhier noch ein Zeitt langk subsistiren mögen, weille es aber ihre Hochmögenheiten anders gefallen und Sie den Herrn mitt theils dero Orlogsschiffen revociret, so müssen wihr unsz solches endtlich mitgefallen lassen. Können jedoch nicht umbhin, ihn hiermitt gnädigst und günstiglich zu ersuchen, Er wolle eine solche Anzahl guter Orlogsschiffe mit aller Equippage alhier lassen, die bastant sein, die Securität des Hafens alhier und der Ab- und Zufuhr, insonderheit die sichere Begleit und Ueberbringung des Chur Brandenburgischen Succurses zu praestiren, zumahlen daran dieser Königreiche Wollfarht, die Proviandir- und Erhaltung dieser unsser Residentz Stadt, und Beförderung des gemeinen Interesse, absonderlich ihren Hochmogenheiten selbst merklich gelehgen, undt wird die Anzahl der Kriegsschiffe, davon unss die Rolle zu gestellet, nicht suffisant sein, wie der. Herr selbst vernunfftig urtheilen kan, weillen nun hierein alle alhier anwehsende hohe und niedrige Kriegsofficirs der Herrn Staten General nach Inhaldt der Beylage, wie auch alle hohe Ministri unserer Allijrten, einigh sein, und diese Sache von so grosser Wichtigkeit ist, dasz die Conservation der Cron Dennemarken daran gelehgen, so verse(he)n wir unss zu den Herren, er werde dieses in reiffer Deliberation ziehen, die Anzahl der alhier pleibenden Schiffe mit etzlichen Haubtschiffen vergrössern undt sich hierauf jehgen unss derogestalt schrifftlich erklehren, wie es unss jetziger Estat und das Interesse aller Allijrten erheischet. Und wir ,. ."
(Ausländ. Registr. 1658—59.)

(1659.)

14 February.

Smergens de wint o. n. oost met vriesent weer; deden zeyn met den dagh om alle de capiteynen aen boort te comen; compt nu een galjoot uyt de Oostzee; op dato is ons derde timmerman en een soldaet overleden; des avonts variabele winden.

15 February.

Smergens de wint n. oost met vriesent weder; wederom nevens alle de vordere schepen rontom deselve losgebijt, als oock de geheele watercant langs de stadt; des avonts de wint oost z. oost met een rappe kouw.

16 February.

Smergens de wint z. z. oost met harde coelte; des snaghts heel hart weer met groote vorst; op den dagh een dicke jaghtsnee; op dato een matroos overleden; des avonts de wint als vôoren; des snaghts motregen.

17 February.

Smergens de wint w. n. west met een rappe kouw; op den dagh de wint n. west met goet weer; op dato een matroos overleden; des avonts de wint n. n. west.

18 February.

Smergens de wint n. west met stijve coelte en vriesent weder; des naghts waeren daer vier galjoot(s) door de Sont gecomen, 3 Vlielanders en een Huysduyner, drie comen uyt Hollant en een uyt Vranckrijck; ontrent negen uyren comen twee jollen uyt de Sont met brieven aen Sijn Majesteyt van Denemercken; op dato 2 matrosen overleden; des avonts de wînt n. oost; snaghts hadden de Sweeden op Christiaenshaven [1]) een atacque, staecken een praem in brant, die daer op de waght lagh, smeetent canon int water, dogh mosten door het canon van de

1) Het gedeelte van Kopenhagen, dat op Amager ligt.

(1659.)

stadt affwijcken, lieten twee houte bruggen met vier wielen aghter, tsaemen gevoeght met ijserwercq om aen malcanderen te connen setten.

19 February.

Smergens de wint n. oost met vriesent weder; lieten als vooren weder bijten en wierden rontom de stadt de bijten 2 voeten wijder gemaekt, om reden dat de bruggens van de Sweeden te cort soude(n) vallen; op dato drie soldaten en een matroos overleden en cregen alle daegen meer ziecken, meest alle rasende heete coortsen; stierven haestigh.

20 February.

Smergens de wint oostelijck met cout vriesent weder; nae de middagh compt een schip uyt de Oostzee, settent voort Reeffshol; des avonts de wint nogh oostelijck; snaghts ontrent ten twee uyren deden de Sweden een atacque op de stadt, vielen eerst aghter op het casteel ende westerpoort geweldigh aen, maer wierden daer met canon en mosqueterie soo wel gedefendeert, dat, nadat ze ontrent twee uyren met stormen hadden gecontinueert, met groot verlies vandaer moesten retireren; een weynigh voort kriecken van den dagh vielen furieuselijck bij de oostpoort aen, dogh vonden daer bij de Hollantsche troupen, die het quartier daer hadden, zoodanige defentie, dat se haest met schande en groot verlies mosten retireren [1]).

21 February.

Smergens met het kriecken van den dagh de wint oostelijck; verstonden dat wel 7 à 800 doet gebleven wae-

---

1) Tusschen 10 en 11 Febr. 1659 o. st. had de beroemde, dikwijls beschreven stormaanval van de Zweden op Kopenhagen plaats, die afgeslagen werd met groot verlies voor de Zweden, terwijl de belegerden slechts weinig manschappen verloren. Het wachtwoord was den 10den Febr. „Holland"; de Nederlanders verdedigden haar post zeer dapper. Vgl. Danske Magazin 1906 blz. 160—162, waar Otte Krags gelijktijdige aanteekeningen over de bestorming gedrukt zijn.

(1659.)
ren, gelijck op den dagh gingen besien en bevonden veel naeckt uytgetrocken leggen aen de wallen rontom de graghten; binnen de pallisaden lagen eenige dooden, die all op de wal waren geweest; lieten veel van alderhande stormgereetschappen nevens veel geweer aghter, dat bij d'onse is becomen; op dato een matroos en een soldaet overleden; des avonts de wint oostelijck met cout weer.

22 February.

Smorgens de wint oostelijck; deden zeyn dat de capiteynen bij ons soude(n) comen en aen boort; cregen ordre dat yder goede waght en op het bijten van hun schepen wel passen mosten, oock haer volck prompt aen boort houden.

23 February.

Smergens de wint oostelijck; desen dagh twee soldaten en een matroos overleden.

24 February.

Smergens de wint o. z. oost met stijve coelte en harde vorst; wiert weer van de stadt rontom alle de schepen gebijt; op dato 2 dooden; de wint des avonts als vooren.

25 February.

Smergens de wint als vooren.

26 February.

De wint zuydelijck met sonneschijn en weynigh vorst; snaghts hadden eenige troupen ruyters voor de stadt geweest, dat alarm veroorsaeckte.

27 February.

Smergens de wint z. z. west met doyent weer; op den dagh braghten wij onse ziecke matrosen en soldaten op Christiaenshaven in een huys, daertoe geprepareert met stoocken in de kaghgels; savonts weer en wint als vooren.

(1659.)

28 February.

Smergens de wint w. z. west met stijve coelte en doeyent weer; op dato een matroos overleden; savonts liep de wint aent w. s. w.; waren nu twee fleuyten ut de stadt naer buyten gecort; de rest van onse siecken sijn nu oock aen lant gebracht.

1 Maert.

Smergens de wint w. z. w. met stijve coelte en doeyent weer; des avonts liep den wint aent w. n. westen.

2 Maert.

Smergens de wint w. n. west met een goede coelte; waeren snaghts 5 Deense schepen door de Zont gecomen, IJslantsvaerders, hadden den geheelen winter in Vlecker [1]) gelegen; op dato twee matrosen overleden; des avonts met sonondergancк de wint als vooren.

3 Maert.

Smergens de wint w. n. west met stijve coelte en doncker, mistigh weer; corten een parthij coopvaerders naer buyten toe; capiteyn Sonck en de Groot cregen ordre om met eenige scheuiten naer Ween te zeylen en haer te convoyeren; des avonts de wint als vooren.

4 Maert.

Smergens de wint w. n. west met jaghtsnee; isser een galiot door de Zont gecomen, dat in 4 dagen uyt Hollant gezeylt was; smergens is het schip Josua en tcasteel Medenblick neffens eenige coopvaerders naer buyten gecort; op den dagh een stijve coelte; nae de middagh comen twee galjoots uyt de Oostzee; savonts compt den luitenant van den vice-admirael de With zaliger, 13 matrosen als soldaten en nogh eenige coopvaerdijlieden tot Coppenhage, alsoo se tegens de Sweetse gewisselt waeren.

---

1) Flekkerö bij Christianssand.

(1659.)

5 Maert.

Smergens de wint n. ten westen met een harde kouw; deden zeyn dat alle de capiteynen aen boort comen zouden; cregen ordre om een lijste over te leveren, wat ziecken, gesonde en hoeveel victualie sij in haer schepen hadde(n); het volck van de vice-admirael comp nevens eenige coopvaerders op ons schip; op dato 2 soldaten overleden; snaghts een storm ut den n. oosten.

6 Maert.

Smergens de wint n. n. oost met een harde coelte en kout vriesent weer, soodattet buyten weer vol ijs was; op dato een matroos overleden; savonts was 't soo kout en vroos soo hart, alst van de heele winter gedaen hadde [1]).

---

1) Tusschen 26 Febr. en 6 Maart 1659 o. st. is in de „Ausländ. Registr." opgeteekend (maar met den datum in blanco) volgende „Recreditiv für den Holländischen Lt. Admiral von Wassennaer, Copenhag. d. .... Febr. Ao 1659", welk stuk zeker toen niet verzonden is, daar Wassenaer eerst 31 Juli n. st. van den Koning afscheid genomen heeft: „Unss ist Euer Hoch- und Mogenheiten angenehmes von 14 September des verwichenen Jahres durch den Hrn von .Wassenaer Lt. Admiral über Holland und Westfriesslandt, welchem Eure Hoch und Mogenheiten dasz oberste Gebieth über dero zu unsern Entsatz anhero destinirte Flothe anbefohlen, nachdem derselbe obsieglich allhier arrivirt, wol eingehändiget. Allermassen nun deszelben Person Actiones und Comportementen dergestalt beschaffen, dass Unss dieselbe sonders lieb und angenehm, also sagen wir den Herren billig freundnachbahrlichen Danck, insonderheit aber auch dass sie zu vorgemelten Endsatz ein solches Haubt erwehlen und mit gedachter Ihrer Flotte hieher senden wollen, wordurch wir in Effect und mit der That empfinden, was der 4 und 11 in der zwischen Uns und Euren Hoch Mögenden anno 1649 wie auch der 2 und 5 in der de anno 1657 aufgerichteten Alliance enthaltene Articuli in sich begreiffen.

Wir hätten zwar gern gesehen auch gewünschet, dass gedachter Lt. Admiral mit der gantzen Flotte zu desto mehrer Versicherung dieses Hafens und dero freyen Zufuhr auf der See noch eine Zeit lang alhier verpleiben.

Weil Jedoch Eure Hoch- und Mogenheiten durch dero Jüngstes vom 27 Januarij Unsz freundnachbahrlich notificiret, dass dieselbe Jhm nach reiffer Ueberwegung schrifftlich beordert, mit unter habender Flotte

(1659.)

7 Maert.

Smergens de wint n. n. oost met harde vorst, soodat men buyten overall weer aen de schepen loopen coste; op dato is onse loots, 2 matrosen en een soldaet overleden; den heelen dagh goet winterweer.

8 Maert.

De wint o. n. oost met slappe coelte en vriesent weder; savonts 't lughje n. oost met groote koude lught.

9 Maert.

Smergens de wint z. oost met slappe coelte en vriesent weer; smorgens cregen de schepen, die binnen den boom lagen, ordre om binnenwaert heen te corten en bij Christiaenshaven haer posten te besetten; op dato twee matrosen overleden; des avonts weer en wint als vooren.

10 Maert.

Smergens de wint z. z. west met weynigh coelte; smergens dreeff capiteyn Bancker met het ijs naer de Zont toe; op dato een matroos overleden; des avonts weer en wint als vooren.

---

oder einem Theil derselben nacher ihren respective Districten zurüke zu kommen, daneben auch zur Gnüge versichert, dass aldah die Orlogsschiffe gebührlich reparirt und mit aller Notturfft wiederumb versehen werden sollen, mit der fernern freundnachbarlichen sinceren und aufrichtigen Erklährung, wie solches zu keinem andern Ende angesehen, als dass Ew: Hoch- und Mögenheiten auff anstehendes Vorjahr die in obangeregten Tractaten versprochene Assistentz mit Gottes Hülffe desto kräftiger praestiren konten, so lassen wir uns solche der Herren treugemeinte gantz rühmbliche und zum allgemeinen Besten, sonderlich zu Conservirung dieser Reiche und der Gemeinnützigen, freyen Commercien auf der Ostsee ziehlende Intention gar wolgefallen. Erwarten unterdessen den ungezweiffelten Effect beynah continuirender Violence und bekanther Oppression des Königes in Schweden und werden keinesweges in Vergessen stellen solche an Unss Unser Königl. Familie und gantzen Reich vermöge angeregter Tractaten erwiesene freundnachbahrliche hülffe und guten Willen nach Vermögen bey allen fürfälligen Begebenkeiten zu erwiedern. Empfehlen ....."

(1659.)

11 Maert.

Smergens de wint n. oost met goet winterweer; verstondt capiteyn Bancker bij 't eylant Ween int ijs beset lagh; nae de middagh de wint oost met stijve coelte; op dato een soldaet overleden.

12 Maert.

Smergens de wint oostelijck met harde vorst; hebben 't weer van de stadt rontom all de schepen gebijt.

13 Maert.

Smergens de wint o. n. oost met slappe coelte en jaghtsnee; savonts de wint aent n. westen met jaghtsneeuw.

14 Maert.

Smorgens de wint o. n. oost met vriesent weder; op dato ons op(per) timmerman overleden met een soldaet; weer en wint als vooren.

15 Maert.

Smorgens de wint oost met jaghtsnee, dogh op den dagh redelijck weer; op dato een van onse matrosen overleden; des avonts de wint als vooren.

16 Maert.

Smergens de wint z. z. oost met een stijve coelte en helder sonneschijn; smergens wierd er een galjoot naer buyten gelijt, dat een ancker voor capiteyn Bancker inhadde, om aen sijn boort te brengen naert eylant Ween, daer hij nogh int ijs lagh; op dato een matroos overleden [1]).

---

1) Dezen dag (6 Mrt. o. st.) schreef de koning aan Wassenaer: „Als die unumbgängliche Notturfft erheischet zu Ueberführung des Succurses von den allijrten Armeen nebst den Orlogsschiffen ein Antheil Schuten und allerhand Fahrzeug zugleich mit zu überschicken und anietzo darzu an diesem Ortte verschiedene Holländische Schiffe

(1659.)

17 Maert.

Smergens de wint oostelijck met harde vorst; hebbent weder langhs de stadt en buyten de schepen gebijt, alsoock om het galjoot buyten te bijten.

18 Maert.

Smergens de wint o. z. oost met jaghtsneu; de capiteynen cregen ordre om een bijt van 36 voet wijt om haer schepen te maecken; des avonts begont wat te doyen.

19 Maert.

Smergens de wint n. west met goet doyent weer; wiert een deel van ons volck gecommandeert om op Draecker hout te gaen haelen; nae de middagh raecte het galjoot naer buyten met het ancker en seylde naer capiteyn Bancker; des avonts raecte(n) twee Lubeeckers door de Sont, verhaelde(n) datter een schip int ijs bij Ween beset lagh.

20 Maert.

Smergens de wint variabel met regen en doncker mistigh weer; op dato is de cock van Sijn Excellentie overleden; savonts de wint noordelijck, het weer als vooren.

21 Maert.

Smergens de wint oostelijck met mist; nae de middagh compt het galjoot, dat het ancker aen capiteyn Bancker gebracht hadde, rapporteerde dat hij aen de gront zat bijt eylant Ween; ons ondertimmerman op dato overleden.

---

verhanden, von den unsrigen aber so viehle nicht zur Hand geschaffet werden können, so gesinnen wir an Euch hiermitt günstiglich und gnädiglich, ihr wollet dieselbe dahin halten und pressen, dahmitt all das Holländische Fahrzeugh so allhier sich befindet bey erst offenen Wasser, zu Uberschiffung berürter Völcker mitt von hier abseegelten und sich dazu gebrauchen lassen mügen. . . etc."
(Ausländ. Registr. 1658—59.)

(1659.)

22 Maert.

Smergens de wint oostelijck en z. oost met stijve coelte; wierden van ons schip, alsmede van andere schepen, matrosen gecommandeert om met drie galjoots naer buyten te haelen, om naer capiteyn Bancker te zeylen om hem te helpen, maer alsoo 't hart uyt den o. z. oosten woey, paste het ijs soo hart aen, dat se niet buyten komen konden.

23 Maert.

Smorgens de wint oost met kout vriesent weer; haelden de drie galjots naer buyten; savonts de wint oostelijck met redelijck weer.

24 Maert.

Smergens de wint oostelijck met goet weer; een van onse matrosen overleden; des avonts weer en wint als vooren.

25 Maert.

Smergens de wint z. z. oost met goet weer; deden zeyn dat alle de capiteynen aen boort soude(n) comen; kregen ordre dat yder twee matrosen soude commanderen om met de eerste gelegentheyt met een galjoot naer capiteyn Bancker te gaen en hem alle mogelijcke hulp te doen.

26 Maert.

Smergens de wint w. z. west met vorst; hadden op den dagh jaghtsnee; des avonts de wint aent w. n. west.

27 Maert.

Smergens de wint z. w. met doyent weer; om dees tijt quamen twee galjoots door de Sont, een van Amsterdam en een van Vlielandt; hadden $3^1/_2$ weeck uyt Hollant gezeylt geweest, quamen door het ijs tot aen het Coninghsdiep; des middaghs raect het ijs driftigh, dreven twee galjoots met het ijs wegh; naer de middagh jaghtsnee, de wint als vooren.

(1659.)

28 Maert.

Smergens de wint west met een harde kouw; om dees tijt gingen der 4 galjoots met de capiteynen Slort en de fleuyt den Haen naer capiteyn Bancker en een galjoot ginck er naer de twee galjoots, die weghgedreven, soecken; begont op den dagh een storm te waeyen; des aghtermiddaghs den capiteyn Slort en de fleuyt comen wederom; des avonts de wint w. n. west.

29 Maert.

Smergens de wint n. west met mistigh weer; met den dagh isser een galjoot t'zeyl gegaen om te vernemen hoe 't met capiteyn Bancker was; quam kort daernaer weerom, braght capiteyn Bancker aen boort, verhaelde dat de Sweden met twee oorloghsschepen en een fleuyt met 4 à 5 scheerboots twee dagen bij hem geweest hadden en hem meenden te vermeesteren en soldaten op het eylant Ween hadden, maer schooten verscheyde mael op haer, soodat se retireerden; de Sweetsche schepen tasten hem met canon oock heftigh aen, doch wierden van den gemelten capiteyn met gelijcke munt betaelt, totdat se hem eyndelijck hebben moeten verlaten; heeft drie dooden en 7 gequetsten becomen; des snaghs voort Reefshol ten ancker gecomen [1]); des middaghs zeylen twee scheuiten en 2 galjoots naer de Oostzee; des aghtermiddaghs corten de naergenoemde capiteynen naer buyten: den Schoutbij-nacht Verhaeff, Houtuyn, Halffhoorn en 't schip Munnickendam met nogh eenigh vaertuygh; savonts weer en wint als voren.

30 Maert.

Smergens de wint n. west, mistigh weer; corten weer een parthy schepen buyten den boom; capteyn Bancker cort naer binnen toe om aen de Holm sijn schip over te

1) Adriaen Banckert's eigenhandig Journaal van zijn dappere verdediging van 't eiland Hveen is gedrukt in het deensche „Tidsskrift for Sövaesen" en in „Oud Holland" 1902.

(1659.)
haelen, om sien off niet van't stooten ontset was; des aghtermiddaghs de wint zuydelijck met goet weer; zeylden eenige schepen naer buyten op de ree; savonts quamen der 2 galjoots met een scheepje uyt de Oostzee, die daeghs te vooren uytgezeylt waeren; de wint nogh aent n. westen.

31 Maert.

Smergens de wint noordelijck met stijve coelte; voor de middagh compt er een scheepje van Malmuyen, was van een Deense fleuyt genomen; corten weer eenige schepen naer buyten en eenige coopvaerders corten naer binnen om ontlost te werden; savonts weer en wint als vooren.

1 April.

Smergens de wint w. z. west, met goede coelte; sijn de capiteynen Claes Aldertsz., Halffhoorn en de fleuyt de Schol met twee galjoots t'zeyl gegaen naer Mein [1]) om branthout; smorgens wiert een galjoot met 6 soldaten naer de Sont gestiert om te sien wat schepen in de Sont lagen ende in Lantscroon; rapporteerde op haer terughcomen datter een Engels fregadt, een Sweets oorloghschip, 8 fleuyten en een galjoot in de Zont lagen, voor Lantscroon vier oorloghschepen en dight binnen den droogen 4 groote met 5 à 6 andere schepen, die gereet waeren om uyt te komen; des aghtermiddaghs comen de schepen, die naer Mein soude(n) gaen, wederom, alsoo se boven Draecker van't ijs niet conde(n) voortcomen; des avonts weer en wint als vooren.

2 April.

Smergens met den dagh de wint n. n. west en op den dagh aent n. n. oosten met goede coelte; des aghtermiddaghs comen vier schepen uyt de Sont met Engelsche

---

1) Meun, deensch Möen.

(1659.)

vlagge aghteraff, waerover een Deensche coninxfleuit jaght daerop maecte en hebbent savonts altemael bij Casper knie geset; hadden oock een Engels vergadt bij haer gehadt tot voor den drogen, liep doen weer naer de Sont; des avonts de wint n. n. west [1]).

3 April.

Smergens de wint w. z. west met weynig coelte; smorgens comen de vier Engelsche schepen voor't Reeffshol ten ancker met de Deensche fleuyt; smiddaghs corten capiteyn Evert Anthonisz. buyten den boom en 't schip van capiteyn Bruynsvelt zaliger, dat den heelen winter buyten ontrent de praem int ijs gelegen hadt, corten binnen; ons opperchirurgijn en een zergiant op dato overleden; savonts de wint z. west.

---

1) Denzelfden dag (23 Maart 1659) schreef koning Frederik aan Wassenaer:

„Unssern gnädigsten Grues und sonders wolgeneigten Willen zu vor Wolgebohrner besonders liebe. Demnach wir gewisse Kundschafft erlanget, dass der Königh in Schweden seine in Landescroner Haffen liegende Orlogschiffe mit aller Macht aussrüstet damit erstes Tages in die Sehe zue gehen und sich mitt den übrigen zu verstercken, wie wihr Euch dan auch solches für wehnig Tagen eröffnet, und wir so woll unsserm alss Ihrer Hoch- und Mögenheiten der Herrn Staten General Estat vorträglich zu sein befinden, deren Ausslauffung und Conjunction mit dem übrigen in Theils Haffen an der Ostsehe liegenden auch erwartenden främbden Orlogsschiffen zu verhüten und nach Müglichkeit zu verhinderen, so gesinnen wir an den Herrn hiemit günstig und gnädiglich, Er wolle mit den ietzo fertigen Holländischen Kriegsschiffen sothanen derogestaldt schliessen, dasz die Schwedische darin eingesperret gehalten werden, massen wir dan zu mehrer Befürderung dessen unsserm Vice Admiral Heldt Ordre ertheilen wollen mit der Flotte, so sonst nach dem Beldt destiniret, zugleich mit für den Landescroner Haffen zu legen. Wir wissen zwar wohl das es zu Montirung der Holländischen Orlogsschiffe an Matrosen ermangelln will, befinden demnach für gut, dass der Herr von den allhier verhandenen Holländischen Transport- und Kauffardeyschiffen so viehl Manschafft nehme alss zu Besetzung derselben erfordert wird, damit eine so hoch importirende Sache nicht verabseumet sondern auffs schleunigste als immer müglich werkstelligh gemachet werde ..."

(Ausländ. Koncepte 1658—59.)

(1659.)

4 April.

Smergens de wint w. n. west met een rappe kouw; om dees tijt gingen de bovengemelte schepen weer t'seyl naer Meun; comen eenige scheuiten uyt de Oostzee, van Lalant, met victualie; savonts weer en wint als vooren.

5 April.

Smergens de wint west; met dagh gingen der eenige scheuiten naer de Oostzee; wiert oock een galjoot naer Lantcroon gestiert om te vernemen wat schepen daer lagen; rapporteerde datter 15 schepen claer lagen, soo voor als over den drogen; savonts quamen der 7 Lubeeckse schepen uyt de Sont en settent buyten op de ree; savonts de wint noordelijck met een rappe coelte.

6 April.

Smorgens de wint noordelijck met stijve coelte; op den dagh liep de wint aen 't w. n. westen; zeylden wederom een galioot naer Landtcroon, rapporteerde datter nogh 3 à 4 Engelsche scheepjes bij de Sweetse voor Lantscroon gecomen waeren; op dato een matroos overleden; savonts de wint nogh noordelijck met goede coelte.

7 April.

Smorgens de wint w. n. west met stijve coelte; om dees tijt gaen 12 schepen van oorlogh, daeronder gereeckent 2 Deensche, naer de Belt [1]); drie schepen raecten bij de

---

1) Vermoedelijk op het volgende bevel van Frederik d.d. 26 Maart o. st.:

„... Wihr erlangen itzo Nachricht, dass unsser Insul Langelandt in des Feindes Gewaldt gerahten, und derselbe bey dieser Insul noch mitt ein Antheil seiner Orlogsschiffe und viehlen Schuten liege und ein Absehen auff Lalandt, Pfaltzster und Mögen haben solle, dieselbe gleichergestaldt zu emportiren. Nuhn ist dem Herrn wissent wie merclich unss an der Conservation dieser Insuln gelehgen, zumalle diese unssere Residentz Statt von denselben mitt allerhandt Provision undt Lebendtsmitteln muss versehen werden. Befinden demnach ietzo für guet dass dem vohrigen Dessein nach unsser Vice Admiral Nicolaus Heldt mitt zweyen der unssrigen und 10 Holländischen Orlogsschiffen

(1659.)

middelplaet aen de gront: tschip van den vice-admirael Helt [1]), d'capiteynen Sonck en tHoen; nae de middagh corten der weer eenige coopvaerders van de ree naer binnen; zeylden savonts 2 galjoots aen de schepen, die aen de gront saeten; de wint w. n. w. met goet weer.

8 April.

Smorgens met den dagh de wint o. n. oost met weynigh coelte; om dees tijt sijn 18 à 20 schepen van de Sweetsche uyt Lantscroon naer de Sont geloopen; de twee Hollantsche schepen raecten vlot, smiddaghs de wint z. z. oost met stijve coelte; capiteyn Waerdenburgh gaet zeyl naer Lantscroon om te sien wat schepen daer nogh lagen; compt zavonts weer op de ree; de wint als vooren.

9 April.

Smergens de wint oostelijck met jaghtsnee; den Deenschen vice-admirael Helt sijn schip raeckt vlot; smiddaghs de wint als vooren; raect hetselve in Coninxdiep, neffens eenige fleuyten en galjoots, die naer de Belt wilden; op den dagh de wint tot des avonts toe nogh al o. z. oost met goet weer.

10 April.

Smorgens de wint o. z. oost met goede coelte, z. o. ter zon; wiert een galjoot gecommandeert naer de Sont te

---

auffs schleunigste alss müglich bey ietzt favorablen Winde dahin abseh-gele, undt ist hiermitt unsser aller gnädigster Wille, dass der Herr die dazu destinirte Holländische Orlogsschiffe gleichergestaldt cito beordern wolle, dahmitt obgedachte Insuln auss der augenscheinlichen Gefahr mühgen errettet und zu unssern besten conserviret werden, dahmitt man dem Feindt aldah wie ietzo leichter alss wan er sich mit seinem übrigen Schiffen conjungiret. Versehens Unss und verpleiben . . . ." (Ausländ. Registr. 1658—59).

1) De Deensche vice-admiraal Nicolai Helt was geboren in Ditmarschen, had in 1652 op de Nederlandsche vloot gediend, onderscheidde zich bij het beleg van Kopenhagen, stierf in 1667.

(1659.)
gaen om te sien wat schepen daer laegen; op den avont terughcomende rapporteerde datter maer twee kleyne scheepjes lagen en tot Lantscroon een groot, met de vlagge van de voorstange, 8 coopvaerders en een fregadt op de ree; savonts de wint nogh o. z. oost, met goet weer.

11 April.

Smergens de wint o. z. oost met stijve coelte; alle de capiteynen wierden geordonneert een pertinente lijste over te leveren wat dooden int geveght hadde(n) gecregen, alsoock hoeveel van siecte gestorven, wat siecken zij nogh hadden en hoeveel der nogh gesont en int leven sijn; savonts weer en wint als vooren.

12 April.

Smorgens de wint met dagh o. z. oost; gaet weer een galjoot naer de Sont; smergens compt Sijn Coninckl ijcke Majesteyt aen boort om ons schip te besien en cort daernaer wederom weghgeroeyt; saluteerde hem met eenige schooten; des middaghs compt het galjoot uyt de Sont terugh, rapporteerde datter 3 kleyne scheepjes in de Zont lagen en binnen Lantscroon als vooren verhaelt; savonts de wint o. z. oost.

13 April.

Smorgens de wint z. z. oost met een rappe kou; is niet sonder voorgevallen als een van onse matrosen overleden; savonts de wint z. z. oost met weynigh coelte.

14 April.

Smergens variabele wint met stilte; smergens vaert ons luitenant aen de schepen, die buyten lagen, om haer te waerschouwen dat se uyt de wegh mosten haelen en weynigh daernaer hebben wij ons schip buyten den boom gecort ontrent de praem en hebbent daer verteuyt, alsmede capiteynen van Nes en de Liefde; des avonts weer en wint als vooren.

(1659.)

15 April.

Smergens nogh stille, het lughye ut den n. oosten; quam een Lubecker fleuit nae binnen, die in drie weecken van Nieu-Castel gezeylt was; des agtermiddaghs is het schip van den vice-admirael Helt met de fleuyten en galjoots naer de Belt zeyl gegaen; des avonts een coelte uyt de noordelijcke kant.

16 April [1]).

Smorgens de wint n. oost met slappe coelte; compt een scheuit met een galjoot van Bornholm; op den dagh de wint z. z. west; des aghtermiddaghs hoorden wij wel 2 à 300 schooten in de Sont schieten; wiert een galjoot derwaerts gesonden om te sien hoe't daer gelegen was; braght savonts raport dat hij twee Sweetse fregats voor Lantscroon hadde sien leggen met een vice-admirael, die nogh binnen lagh, en dat hij 7 zeylen in de Sont gesien hadde; savonts de wint nogh aen't n. oosten met weynigh coelte [2]).

---

1) Dezen dag (6 Apr. o. st.) schreef koning Frederik aan Wassenaer: „Wihr befinden ietzo hochnöhtigh, dass alle alhier anwehsende Orlogsschiffe der Herrn Staten-General auffs schleunigste alss immer müghlich auszgerüstet und seegelfertig gemachet werden; gesinnen dem nach an den Herrn hiemit günstiglich, Er wolle allen Fleisz anwenden, dass die Equipage berürter Orlogsschiffe ungeseumet geschehe und dah es an Matrosen ermangeln solte, dieselbe von deren allhier anwehsenden Holländischen Kauffardie Schiffen genommen und gepresset werden, dah mitt man auff allen Event in gutter Bereitschafft damitt stehe. Versehens unss...."

(Ausländ. Registr. 1658—59).

2) Van dezen dag (8 Apr. o. st.) is gedateerd de volgende brief van koning Frederik aan Wassenaer:

„Wir befinden hochstnöhtig dass so viehle Holländische Orlogsschiffe alss nuhr immer auszgerüstet werden können auffs schleunigste alss müglich nach dem Beld zu Sehgel gehen, sich mit unsserm Vice Admiral zu conjungiren, und die Versicherung der Zufuhr so woll der Völcker alss der Vivers und Proviantz von Lübeck auss unsern Fürstenthümber und von den benachbahrten Insuln, zu befürdern. Gesinnen demnach an den Herrn hie mitt gnädigst und günstiglich, er wolle die Equipage berürter Schiffe nach aller Möglichkeit und dass sie mitt dem allerersten ausslauffen, weilln daran so hochgelehgen, befohdern...."

(Ausländ. Registr. 1658—59).

(1659.)

17 April.

Smergens de wint z. w. met stilte; ginck een galjoot t'zeyl naer de Belt; deden zeyn dat alle de capiteynen aen boort soude(n) komen; om dees tijt ginck capiteyn Waerdenburgh en een galjoot naer de Sont; rapporteerde dat se 25 à 26 schepen in de Sont hadden zien leggen; presumeerden dattet de schepen, die den 8 dezer ut Lantscroon geloopen, waeren, maer wisten't niet seecker; savonts den wint w. n. west.

18 April [overgeslagen.]

19 April.

Smergens de wint n. n. west met topseylscoelte; smiddaghs quamp er een kits ut de Sont, daer den Engelschen agent in was; schoot negen eereschooten en wij antwoorden met 7 schooten; verstonden datter 36 Engelsche oorloghschepen met 4 à 6 branders in de Zont gearriveert waeren, die den 16 deser sooveel eerschooten hadde(n) geschooten; des aghtermiddaghs comt een Deens galjoot van Lalant, schipper Klip, met sijn galjoot; gaet naer Lubeck met brieven van de heeren Staten; op dato een matroos overleden.

20 April.

Smergens de wint n. w. met goet weer; setten onse stenge op, cregen een galjot met victualie en bier aen boort; zeylt een Hamburger met een galjoot over den drogen; des aghtermiddaghs sijn der 6 schepen t'zeyl gegaen naer de Belt, te weten commandeur Evert Anthonisz., capiteyn Sonck, Houtuyn, Degelinghcamp, Slordt en capiteyn Backer met een galjoot; om dees tijt liep de Engelsche kits weder naer de Zont; zavonts de wint n. west met goet weer.

21 April.

Smergens de wint z. z. west met jaghtsneeuw; op den dagh w. z. west met topzeylcoelte; compt nu een scheuit van Lubeck, rapporteerde dat onse schepen tegen de

(1659.)

Sweeden slaeghs hadden geweest en dat se 2 Sweetse genomen en twee tegen strant hadde(n) gejaeght [1]); savonts den wint w. z. west met redelijck weer.

22 April.

Smergens de wint w. z. west met jaghtsneeu; comen twee scheuiten, een van Lubeck, rapporteerde hetselve van gisteren, en den ander van Meun, seyde dat daer schrijvens was van Lalant datter 2 schepen gestrant en een genomen was; naer de middagh quamp er een Lubeecker uyt de Oostzee; de wint zuydelijck.

23 April.

Smergens de wint zuydelijck met jaghtsneu; op dees tijt compt capiteyn Claes Aldersz. met sijn bijhebbende schepen van Meun, (die) den 4^{en} t'zeyl gegaen waeren om branthout; nae de middagh comen eenige scheuiten uyt de Oostzee, zoo van Lalant als Lubeck; des avonts weer en wint als vooren.

24 April.

Smergens de wint o. z. oost en z. oost, noghal met jaghtsneu; des aghtermiddaghs liep de wint aent westen, wiert goet weer; quam een galjoot van Dantzich, rapporteerde dat de Sweden Darson ingenomen; om dees tijt quam capiteyn Bancker weer buyten korten; op dato is een van onse quartiermeesters overleden; savonts de wint nogh westelijck met goet weer.

25 April.

Smergens de wint w. z. west met goet weer; op den dagh de wint zuydelijck; des aghtermiddaghs compt schipper Clip, die met brieven naer Lubeck geweest hadt, wederom; op dato een van onse matrosen overleden; des avonts de wint z. z. west.

---

1) Hiermede wordt zeker gedoeld op een gevecht bij Erö, waar de Deensche admiraal Helt het Zweedsche schip „De witte Zwaan" heeft veroverd en een ander aan den grond gejaagd; zie Lind, Frederik III's Sömagt, blz. 164.

(1659.)

26 April.

Smergens de wint zuydelijck met topzeylscoelte; tegen den avont ginck er een galjoot naer den commandeur Evert Anthonisz., die met sijn bijhebbende schepen voor Meun lagh; zavonts weer en wint als vooren.

27 April.

Smergens de wint zuydelijck met goede coelte; op den dagh de wint z. west en zavonts heel stille.

28 April.

Smergens stilte met fariable winden; op den dagh de wint oostelijck; comt een Lubeecker met rogge en tarwe; zagen een zeyltje uyt de Zont comen; het lughje zuydelijck; des avonts is den Molquerer Broer Josties naer buyten gecort, die den 13 November 1658 bij ons aengehouden was; wilde naer Engelant.

29 April.

Smorgens, het lughje n. oost, is Broer Josties t'zeyl gegaen; op den dagh de wint variabel; nae de middagh gingen der wel 20 scheuiten t'zeyl naer de Oostzee; tegen den avont liepen der 15 à 16 geladen Engelsche schepen over den drogen naer de Oostzee; des avonts de wint n. n. west met goet weer.

30 April.

Smergens de wint n. n. west met goede coelte; comen een parthij scheuiten met victualie van Lalant, alsmede een fleuit, die den commandeur Evert Anthonisz. opgesonden hadde; was een Lubeecker, comende van Statijn met rogge en tarwe geladen; op dato is een van onse matrosen overleden; des avonts de wint n. west met goet weer.

1 Mey.

Smergens de wint z. west met goet weer; quamen weer een parthij scheuiten van Lalant, met rogge en tarwe ge-

(1659.)

laden; quamen 2 schepen ut de Sont, die't op den drogen setten; savonts de wint nogh z. west met goet weer [1]).

2 Mey.

Smergens de wint z. z. west met goet weer; dede zeyn dat all de capiteynen aen boort souden comen; ontrent 8 uyren compt Sijn Excellentie aen boort; om dees tijt corten den Deenschen admirael Bielke buyten boom; smiddaghs quam Jan Hosper met een Schellinger galjoot van Meun met garst; zeylden 4 van de transportfleuiten naer binnen, die haer volck oock op de vloot soude verdeelt werden; nae de middaghs zeylden den admirael Bielke buyten op de Ree; op dato is een van onse matrosen overleden; des avonts wiert heel stille, de wint w. z. west [2]).

---

1) Dienzelfden dag (21 Apr. o. st.) schreef de koning aan Wassenaer: „.... Wir befinden bey jetzigen Conjuncturen von Zeiten gerahten, dass der Herr mit den alhier noch vorhandenen Hollandischen Orlogsschiffen jeh ehe jeh lieber und aufs schleunigste alss müglich sich mit unssern dazu fertig liegenden Orlogsschiffen sich in die Ostsee nach dem Beldt verfügen mit unsserm Vice Admiral Heldt und der bey ihme verhandenen Esquadre conjungire, undt dah der Feindt sothane Conjunction zu verhüten sich unternehmen würde, nach Kriegs- und Seeraison wieder derselben verfahre, und wan die Conjunctio geschehen, alssdan den Feindt mit gesambter Macht suche, woh er im Beldt undt der Ostsee wirdt anzutreffen sein, undt sich ferner bemühe, dass die Chur Brandenburgisch und der Allijrten Völcker mit Securität nacher Fühnen mühgen übergesetzet und die Conjunction dieser Orlogsschiffe mitt den auss Hollandt kommenden Flotte hernachmales facilitiret und vorgenommen werde. In Fall es auch die Gelegenheit zuläst, dass etzliche wehnigh Schiffe konten detachiret werden, wollet Ihr die Versehung thun, dass die in Lübeck verhandene Vivers sicher anhero überbracht werden mühgen. Versehen unss dessen und zweiffeln nicht, der Herr werde seinen bekanten Dexterität und Valor nach alles mit so gutter Resolution und Tapferkeit verrichten, wie es unsser und ihrer Hochmögenheiten hohes Interesse erheischet ...."
(Ausländ. Registr. 1658—59.)

2) D.d. 22 Apr. schreef de koning aan Wassenaer:
„Wir haben zwar hiebevor für gutt befunden dass die alhier In unssern Haffen verhandene Holländische Kauffardieschiffe solten angehalten werden. Nuhn mehr aber seynt wihr gnädigst friedtlich (zufrieden?),

(1659.)

3 Mey.

Smergens de wint zuydelijck; quam een scheuit van Lalant, verhaelden dat de Sweetse ontrent 30 zeylen sterck bij Nascou laegen, van meeningen sijnde om daer te landen; op den dagh de wint westelijck; zavonts regen met noordelijcke wint; quamen eenige scheuiten uyt de Belt.

4 Mey.

Smorgens de wint w. z. west; cregen ordre om naer buyten te zeylen; op den dagh harde wint uyt den w. n. westen, soodat wij't mosten laten leggen; comen nu drie schepen met Luybeecker vlaggens van aghteren ut de Sont, die over den drogen zeylden; zavonts compt er een Engels scheepje binnen, die in 10 dagen van Hul gezeylt quam, verhaelde dat de Engelschen met 44 zeylen bij Kol laegen.

5 Mey.

De wint n. n. west met weynigh coelte; lighten ons ancker en corten buyten de ton van't Reefshol, alsmede capiteyn van Nes, d'Lieffde, Bancker en capiteyn Hen; des aghtermiddaghs de wint aen't n. n. oosten met styve coelte; zeylden de Schout-bij-naght Verhaeff met sijn schip naer de stadt en hij ginck met sijn volck op schip de Goude Leeuw als commandeur, alsoo het meeste volck vant voornoemde schip gestorven en nogh zieck waren; des avonts compt Sijn Excellentie met een galjoot aen boort; wint en weer als vooren; was oock ordre aen de vier transportfluyten en den commandeur Codde gegeven dat zij des anderen daeghs smergens vroegh haer volck aen ons boort soude(n) brengen.

6 Mey.

Smergens hebbe aen den luitenant van Nes getelt 250 rijcksdaelders om voor Sijn Excellentie uyt te geven

---

dass man dieselbe relaxire und wieder loss gebe, welches wir dem Herrn nachrichtlich andeuten wollen . . . ."
(Ausländ. Registr. 1658—59.)

(1659.)

aen gecoghte victualie; het volck van de voornoemde schepen sijn aen boort gecomen en 38 matrosen betaelt 5 rijcxdaelders tot een schenckagye; oock is aen haer belooft 16 gl. ter maent, voort het toecomende; quamp Willem Corn. Clip met brieven van den commandeur Evert Anthonisz., versouckende met deselve bier, botter, broot, caes, en alsoo zij die niet conde(n) becomen, het voorschreven galjoot met een missive naer Coppenhagen gesonden aen de heer Celio Marcelis [1]), met versouck dat hij gelieffde voor veertien dagen victualie te laten incoopen, deselve in't galjoot voornoemt te laden en dat alsdan hetselve ons ten spoedighste soude connen volgen; is nogh aen boort gecomen capiteyn Nulet Foverole en den luitenant Gieou van den capiteyn Rosekrans; sijn hier ten eten geweest den ambassadeur van Polen en de Keyser; met den avont sijn de voorschreven heeren ambassadeurs wederom vertrocken.

6 Mey*.

Den wint n. n. oost met een rappe kou; hebben aen 38 matrosen, die van de coopvaerdijschepen op de onse quaemen, ieder vijff Rijxdaelders laeten. geven, gelijck haer belooft was. Willem Cornelissen Clip, galiotscipper quamp bij ons met brieven van den commandeur Evert Anthonissen, dewelcke met ses scepen omtrent Meun lach, waerbij ut sijner, als aller sijn bijhebbende capiteynen naem, versocht, alsoo sij ten enemael t'eynden victualie waeren, dat ick haer bier, broot, boter, caes, gort, etc. soude willen toesenden, waerop ick den voorscreven schipper met sijn galiot in Coppenhage met een brieff aen den heer Celio Marcelis hebbe gesonden, met versoeck hij wilde van ieder sooveel senden als sij ongeveer voor 14 daegen souden van node hebben. Den

---

1) Selius Marselis, geboren in 1600 te Amsterdam, gestorven 1663 in Kopenhagen, een bekend koopman, woonde vele jaren te Christiania en voerde het bestuur over het Noorsche postwezen. (Bricka, Dansk Biogr. Lexikon).

(1659.)

Baron de Gois [1]), Keiserlijke en den heer Morsteyn, Poolse afgesanten, met den heer Pasbergen [2]), soon van den heer Rijxraedt Pasbergen [3]), quaemen dien middach bij mijn eten en voeren des avonts weer naer Coppenhaege [4]).

7 Mey.

Des smergens was de wint n. west; deden zeyn en gingen onder seyl met fraey weder en redelijcke coelte; den drogen gepasseert sijnde omtrent Draecker sondt Haer Coninckliycke Majesteyt, die op Amack was, door een van Sijn Coninckliycke Majesteyts Camerpages een ree met twe wilde ganssen, die Haer Majesteyt selver geschooten hadt, aen ons boort en liet mijn veel geluck op mijn reys wenschen; den wint liep n. oost met een doorgaende coelte; des naemiddaghs ten een uyren steden int gesight; des naemiddaghs was den wint fariabel met stilte, dat wij met onse schepen dreven; des avonts den wint west ten westen.

8 Mey.

Des smorgens was de wint noord met slappe coelte en moey weder; de clock 8 uyren passeerden het eylant Meun en zagen den commandeur Evert Anthonisz. met sijn bij-

---

1) Baron de Goes, geboren in Brabant; zie „Breve skrevne fra Kjöbenhavn 1659—60 af den Kejserlige Gesandt Baron de Goes", uitgegeven door E. Gigas in het deensche „Historisk Tidskrift", 5de Serie, 3de Deel, Kopenhagen 1881. bl. 161—266.

2) Christopher Parsberg, geboren in 1632, was in 1660 Deensch gezant op de vredehandeling te Oliva, stierf in 1671 als Geheimraad en Graaf.

3) Oluf Parsberg til Jernit, aanzienlijk lid van den Rijksraad, herhaaldelijk Lensmand in aanzienlijke districten, was gezant in Rusland, stierf in 1661.

4) Het voorgaande onder de data 5 en 6 Mei is in het origineel doorgestreept. Het hier volgende, onder 6 Mei *, is geschreven op het op bladz. 31 bedoelde 4° strookje papier en is de gewijzigde redactie van laatstgemelden datum. Voor 5 Mei is dus in het origineel niets in de plaats gesteld. Uit de berichten van dezen en den volgenden dag volgt, dat Wassenaer weer aan boord is en dat het journaal weer door hem zelf wordt gehouden en niet meer door een plaatsvervanger.

(1659.)

hebbende schepen voor ons, daer wij een uyr daernaer bij quamen. Ik voer met capiteyn Egbert Meusen aent boort van den heer admirael Bielke; quamen des naemiddaghs weder, verstonden diverse tijdinge, onder anderen het zeeckerste dat Falster den naght tevoren van de Sweden was ingenomen; des avonts was de wint n. west en west.

9 Mey

Des smergens was de wint noordelijck; zeynde de capiteynen alle aen ons boort, gaven hun de verdeelinge van hun esquaders en instructiën, om hun int geveght, comende met de Sweetse vloot, daernaer te reguleren; den admirael Bielke quamp aen ons boort; Jochem Croy van Colbergen, in sijn zeebrieff gemelt Hans Snijder, en Pieter Aggen van Frederickstadt, uytgeseylt met colen geladen, de wil nae Dantzich, beyde schippers quaemen bijoosten Geester riff aen ons boort en verclaerden dat de Sweedtse vloot, 24 schepen sterck, tussen Lalant en Femeren cruysten en dat se die dienselvén morgen noch gesien hadden, waerop wij alles prepareerden om des anderen daechs vroech bij haer komende met haer te slaen; den wint was des avonts als vooren; sondt Cornelis Lievensz. met brieven aen Haer Hooch- en Ed. Groot Mogenden en aen de heeren van 't collegie tot Rotterdam naer Femeren, om die vandaer voort op Hollandt te doen bestellen.

10 Mey.

Smorgens was den wint o. n. oost met slappe koelte; setten ons coers naer de Belt. Tussen Femeren en Lalandt komende saegen wij de Sweedse vloot van de steng vooruit, 24 scepen sterck, houdende bij de wint om de loeff van ons te crijgen, dat wij haer sochten te beletten. Op den middach begonden wij met haer scut gewaer te werden en hadt den heer admirael Bielke met sijn esquader de avanguarde, daer wij cort op volgden, en hoopten, haer soo telckens boven de wint passerende, reddeloos te scieten; dewijl de kou soo wackerende dat wij ons onderste laech niet konden gebruycken, het niet geraeden

(1659.)

en was haer aen boort te clampen, maer het ongeluck willende dat, soo wij de Sweden 1 mael passeerden, den heer Bielke voornoemt sijn voormarsseyl wiert stucken gescoten en hij daerdoor, soo wij ons coers gecontinueert hadden, met de eerste gang van ons afgescheiden ende een proy voor den vijant sou geworden sijn, soo versocht Sijn E. dat wij bij hem wilden blijven en hem seconderen, totdat hij weer een ander voormarsseyl hadt aengeslagen, twelck, vrij wat lang aenlopende en den wint van't o. n. oost tot het o. z. oost scietende, oorsaeck was dat de Sweeden met den eersten gang de loeff van ons cregen en de eerste soo veer boven ons liepen dat wij se met onse swaertste stucken niet bescieten en konden; sneden echter een van haer oorlochscepen en een brander van haer aff, die het voor den wint lieten loopen en genoechsaem in onse handen waeren, indien der maer iemant het roer naer gedrayt hadt; wij leyden het noch 4 mael tegens haer over, maer alsoo sij tegens ons vermoeden niet op ons af wilden komen en, den heer Bielkens scip slecht beseylt sijnde, handt over handt op ons wonnen, daerbij komende dat het al laet in den avont was, soo haelden wij de fock op de mast en sondt mijn capiteyn aen des heer Bielkens boort, hem in bedencken gevende, dewijl den vijant niet bij ons wesen wou en wij niet bij hem komen kosten en het al reedts over 7 uyren was, of het niet best was dat wij ons coers naer Flensborgerwijck setten omme daer met den vice-admirael Heldt en de scepen, die hij bij sich hadde, te conjungeren, twelck wij eyndelijck, siende dat den vijant niet op ons af quamp, resolveerden [1]). Op dieselfde tijt quamp den galiotscipper

---

1) Men geloofde algemeen dat de Zweden niet hadden kunnen ontsnappen, wanneer Bjelke's dappere aanval voldoende ondersteund was geweest door de Nederlanders; dit verwekte groote verbittering tegen hen en vooral bij Bjelke, die zeker meende dat het de bedoeling der Nederlanders was om zoowel Denemarken als Zweden te verzwakken (vgl. Bricka, Biogr. Lexikon, II blz. 329 en H. D. Lind, Kong Fred. III's Sömagt, blz. 167). De Zweedsche admiraal Bielkenstierna werd zwaar gewond. Van Zweedsche zijde wordt beweerd dat hunne vloot (hoewel minder in

(1659.)

Jelle weer bij ons, die wij daechs tevoren op contscap gesonden hadden, rapporteerden ons dat hij savonts te voren van de Sweden beset was geweest, soodat hij het tegens Lalandt aen lant most setten, daer sij hem geplundert en onse waetervaeten, die hij inhadt, ontstucken gesmeten hadden, doch soo als sij ons hadden sien komen, soo hadden sij hem weer verlaeten. Des avonts quaemen wij ten ancker tussen Langelandt en Holsteyn; den wint als vooren met een stijve coelte [1]).

11 Mey.

Smergens was de wint oostelijck met stijve coelte en betrocken lught; zeynde voor dagh om het ancker te lighten en wij gingen t'zeyl, ons koers naer Flensburg settende; quamen ontrent Flensburgerfiord ten ancker, daer wij van verre onse schepen in de haven konden sien leggen; den admirael Bielke sont er een jaght nae toe om deselve ons komst te verwittigen; des naemiddagh(s) voer ick met mijn capiteyn naer boort van den heer admirael Bielke; des avonts was den wint nogh even hart waeyende met betrocken lught.

12 Mey.

Smorgens was den wint oostelijck met een stijve koude met betrocken lught; den heer Bielke quamp aen ons boort en daernaer Cornelis Lievensz., galjootschipper, braght mede Tijs Groen van Lubeck, schipper op de fluyt de Fruytboom genaempt, die bij hem op den 10^{en} deses, wanneer wij met de Sweetse vloot slaeghs waeren, was aengehouden; verclaerden van de Sweeden zedert Juny laetstleden opgehouden en tegen sijn danck in haer dienst geweest was en nu van haer vrij gegeven; heeft niet

---

aantal) 's avonds voor de derde maal ertoe overging om den vijand aan te vallen, maar dat duisternis en storm hen noodzaakten om voor anker te gaan (A. Zettersten, Svenska Flottans Historia, blz. 126).

1) Van „10 Mei" tot „stijve coelte" in het origineel op een tusschengehechte oblong strook papier, ter vervanging van de eerste, doch later doorgestreepte, redactie.

(1659.)

in als ballast, had vantevoren victualie ingehadt; wij seynden alle de capiteynen aen boort, haer vraegende wat scaede sij geleden hadden. Den lieutenant van capiteyn Sonck, Pieter Uytenhout genaemt, rapporteerdt dat sijn capiteyn voornoemt met de eerste charge sijn been affgeschooten en den 11 deses in den Heere gerust was; gaeven hem bij provisie een acte om op het schip Duyvenvoorde te commanderen en aen den schrijver om sijn plaets als lieutenant te becleden; sonde onse lieutenant nae Flensborgh met een galjoot om eenige vivres voor ons te coopen; des avonts was de wint variabel met stilte; sont twe scepen op de brandtwacht.

12 Mey *.

Smorgens was den wint....; woey noch hardt met betrocken lucht; quamp aen ons boort de heer Bielke; quamp noch aen boort Cornelis Lievensz., galjotschipper, braght mede Tijs Groen van Lubeck, schipper op de fluyt de Fortuyn genaemt, die bij hem op den 10 deses, wanneer wij met de Sweetse vloot slaegs waeren, was aengehouden; verklaerde van de Sweden zedert Juny lestleden is opgehouden en tegen sijn danck in haer dienst geweest, was nu van haer vrij gegeven, heeft niet in als ballast, hadt vantevoren victualie ingehadt, seyde sijne reders te sijn Maerten Helms, Michel Wessel, Dirck Ravenstede, Hendrick Enoor, Dirck Krats, Jan Balck, Nicolaes Koers. Den L^t van Cap^n Sonck kompt aen ons boort, gen^t Pieter Uytenhout, rapporteert dat sijn capiteyn voornoemt met de eerste charge sijn been is afgeschoten en was op den 11 dezes in den Heere gerust; heeft behalven zijn capiteyn 6 gequetste; gaeven hem bij provisie een acte om op het scip Duvenvoorde te commanderen en aen den schrijver ..... om zijn plaets als lieutenant te bekleden; sonden onsen lieutenant nae Flensborg met een galiot om eenige vivres voor ons te kopen. Seynden de capiteynen alle aen boort om van haer te verstaen wat schaede sij geleden hadden int laetste gevecht, verstonden van haer dat zij sonderlinge geen verlies gehadt hadden; quamen eenige edelluyden aen boort, om den

(1659.)

heer admirael te begroeten. Des avonts was de wint ... met stilte [1]).

13 Mey.

Smorgens de wint oost met dicke mist; quamen aen ons boort de heer Otto Krack [2]), Hendrick Muller [3]) en den admirael Bielke, de twee eerste van Lalandt komende; des avonts was de wint o. n. oost.

14 Mey.

Smergens was den wint o. z. oost, betogen lucht met regen; des naemiddaghs voer nae t'boort van den heer Bielke; gaff capiteyn Jan Duym, Pomp en commandeur Stort op het versoeck van de heren voornoemt, alsoock van den heer generael cryghscommissaris Didloff van Alfeldt [4]), een acte om onder het commando van capiteyn Coninck te gaen nae Koldingerfioer en aldaer de passage

---

1) Op een los liggend 4° velletje papier staat de soms gewijzigde tekst van het journaal van den 12en tot en met den 23en Mei. Daar, waar op het ingelegde velletje de redactie uitvoeriger is of van die in het journaal verschilt, zijn, zooals onder den 12en, beide teksten gegeven. Waar dit niet het geval bleek te zijn, is alléén de tekst van het journaal gevolgd en, zoo noodig, in de noten de afwijking volgens de lezing van het 4° velletje gegeven.

2) Otte Krag, geb. 1611, †1666, was een aanzienlijk Deensch Rijksraad, die met den eveneens bovengenoemden Henrik Müller het toezicht hield over de verdedigingsmaatregelen; hij was dikwijls op de vloot en confereerde met de admiralen. Zooals reeds opgemerkt is, zijn zijn aanteekeningen over 1658—59 onlangs uitgegeven. In 1659—60 was hij gezant in Nederland; in 't Deensche R. A. vindt men aanteekeningen en brieven van hem over zijn verblijf aldaar. — Bij deze gelegenheid kwamen beiden uit het belegerde Nakskov en drongen op het ontzet daarvan aan; vgl. Lind, Kong Frederik III's Sömagt blz. 173.

3) Henrik Müller, geb. 1609, begaafd financier, zeer rijk door leveranties aan de regeering, was Generaltoldfervalter tot 1655, toen hij Raad ter admiraliteit werd. In 1660 werd hij rentmeester, in 1674 in den adelstand verheven, stierf arm in 1692 (Bricka, Biogr. Lexikon).

4) Ditlev von Ahlefeldt, geb. 1612, †1686, bekend staatsman, nam deel aan den oorlog als overste en generaal-krijgscommissaris; zijn mémoires zijn uitgegeven door Louis Bobé. (Vgl. ook Biogr. Lexikon en L. Bobé, Slaegten Ahlefeldts Historie).

(1659.)
van Sijn Ceurv. Dorl. van Brandenborch [1]) met de geconfedereerde trouppen op het eylandt Funen te helpen faciliteren; des avonts den wint o. n. oost, en wint als voren.

15 Mey.

Smorgens was de wint o. n. oost, slappe koelte; deden zeyn om te krengen en onse schepen te verckenen; zaegen de schepen onder den vice-admirael Helt uytkomen, die effen nae de middagh bij ons quamen; het schip van den admirael Bielke gingh onder seyl, daerop andere volghden; wiert gecommandeert weder bij de vloot te komen; gaven ordre aen capiteyn Waerdenburg en Halffhoorn om nae Femeren te gaen en hun adresseren aen den heer lieutenant-generael Hans van Alefeldt [2]), om nae te comen dat haer van hem, voor den dienst van Sijn Con. Majesteyt van Denemercken, aenbevolen soude werden; des avonts was den wint als vooren.

16 Mey.

Smergens was de wint o. n. oost met weynich koelte; sonden ordre aen capiteyn Waerdenburg en commandeur Halffhoorn om met hun schepen weder bij en onder onse vloot te comen; des middaghs zeynden wij om't ancker te lighten en gingen onder seyl; quam een [3]) van Sijn Ceurvorstel. Doorl. van Brandenburg aen boort; des avonts de klock 9 uyren quamp onsen lieutenant van Nes [4]) met galjoot weder van Flensburg; quamen tussen Langelandt en Holsteyn ten ancker en was de wint als vooren.

---

1) Friedrich Wilhelm, de Groote Keurvorst was, gelijk men weet, de bondgenoot van Denemarken en stond met zijne troepen in Jutland.

2) Hans von Ahlefeldt, geb. 1624, † 1694, een der bekwaamste legeraanvoerders in dezen oorlog, onderscheidde zich zoowel bij de belegering van Kopenhagen als in den slag bij Nyborg. (Vgl. Biogr. Lexikon en Bobé, Slaegten Ahlefeldts Historie).

3) Het in de noot bedoelde velletje papier heeft hierachter een „.....", maar in B staat „een Officier."

4) Jan van Nes.

(1659.)

17 Mey.

Smergens was de wint oost; met het kriecken van den dagh deden wij zeyn en gingen onder seyl; gaven ordre aen capiteyn t'Hoen en commandeur Cornelis Roeloffsz., Dirck Jobsz. en Dirck Aryensz. om op de brantwaght te leggen, wanneer wij met onse vloot souden ten ancker comen; naedat wij den geheelen dagh gelaveert hadden, zijn wij des avonts de clocke 8 uyren ten ancker gecomen tussen Holstein en Langelant en was de wint variabel.

18 Mey.

Des mergens was de wint z. west met slappe coelte en helder weder; met het kriecken van den dagh deed den Admirael Bielke en wij zeyn om't ancker te lighten en gingen onder zeyl; een weynigh tijts onder seyl geweest sijnde, begost het heel dight te misten en alsoo de mist scheen te sollen continueren en stilder wiert, deden wij zeyn om te anckeren; tegens den middagh klaerden't op, dogh bleeff nogh stille; quam aen ons boort den commandeur Dirck Jobsz., die wij op de brantwaght gesonden hadden; braght mede Johan Traen, schipper op een scout, genaemt het Hert, verclaerde dat hij van Wardenburg in Zeelant quamp en van de Sweeden was genomen den 16 January lestleden, vol victualie sijnde; was zedert van de Sweeden opgehouden en bij haer gecommandeert om te Korsseur 20. paerden in te nemen en die op Falster aen lant te setten; was op den 17 deses daer vandaen gegaen; verclaerde nogh datter 6 Sweetse oorloghschepen tussen Falster en Meun laegen [1]), met intentie om opnieuw volck te landen; hij had sijn wil nu naer Lubeck; gaff de voorschreven schipper op sijn versoeck een paspoort om naer Kiel vrij te mogen passeren en repasseren om vivres voor onse vloot te haelen, doch quamp niet weer; met den avont begost het redelijck te koelen, den wint o. z. oost met regen.

---

1) Tot hiertoe is de tekst ongeveer gelijk aan die op het bedoelde 4° vel papier. Daarop volgt daar dan hetgeen hierachter onder 18 Mei' is afgedrukt.

(1659.)

18 Mey*.

...., genaemt de Heuck met 24 stucken, 't Zeeblat met 20 stucken, de Postruyter, de kleyne Valck, de groote Valck met 40 stucken en de Jager; hadden voor om nae Meun te zeylen om daer volck te landen en in te nemen; hij hadt zijn wil nu naer Lubeck; de heer admirael voer nae den admirael Bielke aen boort met de voorschreven schipper, die een paspoort gegeven wiert om naer Kiel vrij te mogen passeren en repasseren om vivres te haelen voor onze vloot; met den avont begost het redelijck te koelen en te regenen.

19 Mey.

Smergens was den wint oostelijck, stil met moey weder; met den dagh zeynden wij en gingen onder seyl; quamen ontrent de clock 10 uyren tussen Lalant en Langelant ten ancker, daer bij ons quamen capiteyn Waerdenburgh en commandeur Halfhoorn van Femeren; braghten met haer 6 sceuiten met soldaten; quamp des middaghs aen boort Sijn Excellentie Otto Krach met den admirael Bielke. Gaven ordre aen commandeur Dirck Jobsz. om nae Funen te zeylen en te vernemen off de Sweetse vloot daer off daerontrent nogh lagh en daervan op het spoedighste rapport comen doen; quam aen ons boort Claes van Lubeck, schipper op een sceuit genaempt de Hoffningh, komt van Hinder-Pomeren; verclaert rogge geladen te hebben en het gemunt hadde nae Sleeswijck in Holsteyn. Hadt niet nieus als dat men te Straelsont seyden datter 7 Sweetse oorloghschepen te Wissemer schadeloos ingecomen waren, tgeene zij in de rencontre, tussen Lalant en Femeren voorgevallen, soude(n) gecregen hebben; gaven ordre aen 15 capiteynen dat ieder haer chaloup en boot wel gemant naer den admirael Bielke soude senden, wanneer hij daerom soude zeynen, alsmede aen capiteyn Waerdenburgh en commandeur Halffhoorn, oock aen Cornelis Lievensz., om de voorschreven boots in haer dessein te seconderen [1]), waermede de heren voornoemt buyten

1) Zie de noot op de volgende bladzijde.

(1659.)

twijffel stelden dat sij het secours in Nascou souden brengen. Gaven verder ordre aen capiteyn Adriaen Bancker dat hij als commandeur met noch 4 scepen nevens hem soude begeven omtrent de eylanden Ooms en Arnis omme het ut- en inlopen in Golbersondt aen de scepen te beletten [1]). Quamp aen ons boort Ruwert Jochemsz. van Vlielant, schipper op een galjoot genaemt de Hoop, verklaerde van Stetin te comen, was met rogge geladen, hadt de wil nae 't Vlie, sijn principaele reder was Dirck van Heyberg [2]), koopman tot Amsterdam, hadt niet nieuws; hadt den geheelen naemiddagh hardt gewaeyt, den wint o. z. oost met een stijve kou.

19 Mey *.

....„Gaven noch ordre aen capiteyn Adriaen Bancker dat hij als commandeur met de capiteynen Stellingwerff en t'Hoen ende twee commandeurs haer met hun schepen souden begeven aen t'einde van 't riff, dat afstreckt van 't eylandeken Ooms om het uyt- en inlopen van schepen- en ander vaertuych, die uyt en in Golversont willen, te beletten".... [3]).

20 Mey.

Smergens was de wint o. z. oost met een stijve koelte; bleven nogh aen ancker leggen; den admirael Bielke zeynde; daerop liepen de voorschreven twee fregatten en boots naer de rivier van Nascou; hoorden en zagen eenige schooten doen met groff schut; quamp aen ons boort Pieter Gillisz. van Swijnen [4]), schipper op een sceuit, komende met deselve van Lalant; was van de Sweden

---

1) Van „waermede" tot „beletten", heeft het 4° vel papier hetgeen hierboven onder 19 Mey* is geplaatst; het begin en het slot is in beide teksten ongeveer gelijk.

2) In B.: „Heynsberg".

3) In de aanteekeningen van den Rijksraad Otte Krag wordt bericht dat besloten werd, dat Bancker (met 3 schepen) en Admiraal Heldt het overbrengen van Hans van Ahlefeldts manschappen naar Langeland moesten ondersteunen.

4) Op het ingelegd 4° velletje staat „Swijnsont in Noorwegen."

(1659.)

geprest om van Warburg [1]) op Lalant eenige ruyters te brengen; seyde dat 4 Sweetse schepen in de Groen Sont laegen, van de Sweetse vloot wist hij niet seeckers te seggen; quamp nogh aen boort Hendrick Schreur, schipper op een sceuit; quamp van Rostock, sijnde gedestineert naer Christiaenssont [2]) in Vleckeren geladen met mout en rogge; was dezen morgen daer vandaen gegaen, hadt geen verder nieuws; des naemiddaghs zeynden wij alle de capiteynen aen boort, gaeven haer ordre, waernaer zij haer [3]) souden reguleren; des middaghs wiert ons gerapporteert van den lieutenant en quartiermeester van capiteyn de Lieffde dat zij ontrent op een mijl naebij Nascou waeren geweest met hun boots en scheuiten en hadden de Sweeden op het naeuste van de rivier haer scutstucken geplant en de rivier met het jacht van den Rijxadmirael Wrangel en noch enige sceerboots gelijck als toegedamt, soodat de heeren Otto Krach, Hendrick Muller en vice-admirael Heldt, die daer present waeren geweest, oordelende dat het onmogelijck was daerdoor te komen, sij weer terugge waeren gekeert, sonder een man gequetst te hebben [4]); en wierden de soldaeten, soo van Femeren gekomen waeren, wederom derwaerts gesonden, alsoo sij ganse geen vivres bij haer en hadden [5]). Tegens den avont quamp er een harden donderbuy met regen, continuerende niet lang, en was des avonts de wint oostelijck [6]).

---

1) Op het 4° velletje staat „Wardenburg", vermoedelijk Vordingborg in Seeland.

2) Christianssand.

3) Op het 4° velletje staat hiertusschen „int gevecht komende met de Sweeden."

4) In plaats van „soodat de heeren" tot „te hebben" heeft het ingelegd velletje: „oordelende dat zij daer niet verbij konden, alsoo sij met haer opwaerts aen marcheerden."

5) Op het ingelegd velletje staat hier nog achter: „en is Sijn Exie Otto Kraeg, Hendrick Muller en den vice-admirael Helt weder gekeert nae tboort van den Admirael Bielke."

6) Over het algemeen is de tekst van het journaal uitvoeriger dan die van het ingelegde velletje papier.

(1659.)

21 Mey.

Smergens was de wint o. ten z. met slappe coelte; gaven ordre aen capiteyn Delingcamp, Tjarck Hiddesz. en Gale Gallesz. en de twee galjots om ten spoedighste naer Lubeck te zeylen om vivres te haelen voor onse vloot; gaven ordre aen capiteyn Waerdenburgh om Sijn Excellentie Otto Crach en Hendrick Muller eerst nae Lubeck en vandaer naer Coppenhagen te brengen, dat gedaen hebbende met den eersten wederkeren naer de vloot en met hem brengen den galjootschipper Cornelis Klip, die wij daer hadden gelaten om noodige victualie in te nemen [1]); des avonts begost het hart te waeyen, blixenen en donderen en was den wint oostelijck.

21 Mey*.

..... gaeven noch ordre aen Cornelis Lievensz., galiotschipper om nae capiteyn Bancker te gaen aen't eynde van't riff, afstreckende van't eyland Ooms, om daer nae te komen dat hem soude gelast werden;.....

22 Mey.

Was den wint oostelijck met regen en stilte; quamen des voormiddaghs de voornoemde heeren aen ons boort haer affscheyt nemen en daer quam een luchje, daermede de voorschreven schepen aen de middagh haer reys vervorderde(n) nae Lubeck; des avonts was de wint als vooren.

23 Mey.

Smorgens was de wint noordelijck met dicke mist en stilte; des naemiddaghs klaerde de mist op; hoorden aen lant veel schooten schieten met canon; quamp aen ons boort Hendrick Hoogen van Rostock, schipper op de fleuyt Charitas genaemt, quamp daermede van Lubeck

---

1) Op het 4° velletje papier staat tusschen „nemen" en „des" hetgeen hierboven onder 21 Mey* is geplaatst; overigens is de tekst vrijwel gelijk.

(1659.)

met terruwe geladen, hadde de wil naer Londen [1]); ontrent de clocke 7 uyren quam een Engelsche kits onder de vloot, daer wij onse chaloup naer toesonden, daervan wij verstonden dat hij 7 dagen geleden bij Haseleyn de Sweetse vloot hadde ontmoet, maer die niet gesproocken, en lagh de Engelsche vloot nogh aghter de lap; wij zeynden alle de capiteynen aen boort, die wij strictelijck belasten dat zij geen chaloup off boot weer aen lant souden senden sonder onse nader last; de Engelsche kits setten sijn koers de Belt op naer Femeren, naedat hij de vloot hadt besightight en doorgelopen; des avonts was het dootstil.

24 Mey.

Smorgens was de wint suydelijck met slappe coelte en regen; tussen aght en negen uyren zeynden wij en gingen onder zeyl; het weer klaerden op, den wint liep tegen den middagh z. z. oost met stilte, dat wij genootsaeckt waeren weder ten ancker te comen tussen Langelant en Golbersont; des avonts was het dootstille.

25 Mey.

Smorgens was den wint o. z. oost met redelijcke coelte en mooy weder; zeynden met den dagh en gingen onder zeyl, quamen des middaghs ten eynde Langelant ten ancker ontrent capiteyn Bancker met sijn bijhebbende schepen; gaven ordre aen capiteyn Jan de Lieffde dat hij .... [2]) onder commando van de heer vice-admirael Helt soude gaen naer Nieuborg om aldaer de communicatie tussen Funen en Zeelant, sooveel mogelijck was, te beletten. Gaven nogh ordre aen capiteyn 't Hoen en den commandeur Cornelis Roeloffsz. om te gaen cruyssen tussen Lalant en Langelant voor Nascouw, oock waernemen onze schepen, die wij om vivres naer Lubeck hadden gesonden; gaven

---

1) Op het meergemelde velletje papier staat achter „Londen" en vóór „ontrent": „om die te leveren aen Jan Geut, out-koopman, aldaer woonachtich."

2) In het origineel is hier ook eenige spatie gelaten.

(1659.)

nogh ordre aen commandeur Dirck Jobsz. om met den vice-admirael Helt tzeyl te gaen en smergens met den dagh te loopen voor Callenborg aen de Zeelantsche kust, om te sien en te vernemen off daer geen Sweetse schepen en laegen; daer geen seecker contschap connende vernemen, ontrent den houck van Rossenes, sijnde de noortwestelijcke houck van Zeelant, soodat hij benoorden Funen can heenen sien, en desen last verright hebbende, ons sijn wedervaeren comen rapporteren [1]). Wij sonden tgaljoot van Cornelis Lievensz. met onsen lieutenant naert eylandeken Ooms om water te haelen voor de vloot; des avonts was de wint o. z. oost.

26 Mey.

Smorgens was de wint oostelijck met een doorgaende coelte; het voornoemde galjoot comt weder met vers water, dat wij overnamen, alsmede de andere capiteynen, die het gebreck hadde(n). Sonden onsen lieutenant wederom

---

1) Zie volgend bevel aan Wassenaer van 14 Mey o. st.

„... Nachdem wihr gewisse Nachricht erlanget, das die schwedische Flotte wiederumb im Sunde arriviret, so begehren wir von den Herrn hiemitt gunstiglich, dass Er nebst unsseren Reichs Vice Admiral Bielken, der auch dazu beordert seinen besten Fleiss anwenden wolle, damitt die Insuln Pfalster Lahlandt, so mercklich occupiret, mit solchen Fahrzeughe so im Gröhnen Sundt auch umb diese Insulen herumb einlauffen kan, desto leichter wiederumb recuperiret werden können, undt dass der Succurs, welcher unterm Comando unssers Generallieutenants Hans von Ahlefeldt ietzo auff der Insul Fehmern stehet, nacher Naschow in Zeiten transportiret werden mügne. Da aber solche Vestungen über Zuversicht in des Feindes Gewalt gerahten, bevor der Succurs aldah anlanget die Versehung thuet, dass diese auss unssern Fürstenthümbern Hollstein sonst anhero destinirte Völcker, mit guter Securität nacher dieser unsser Residentz mügnen überbracht werden. Im übrigen hat der Herr sich so wohl wegen sicheren Transport der Chur Brandenburgischen und allijrten Völcker alss wegen Schickung einiger Convoyschiffe nacher Lübeck derogestalt unsserer vorigen Ordre nach zu comportiren, wie es der Sachen Wichtigkeit und das hohe Interesse unsser und Ihrer Hochmogenheiten der Herrn Staten General erheischet. Versehen unss dessen ....". (Ausländ. Registr. 1658—59).

(1659.)
om water te haelen; gaven nogh ordre aen commandeur Halsthoort [1]) om te gaen cruyssen, als wij hier vooren aen den commandeur Dirck Jobsz. hadden gegeven. Den wint t'savonts variabel.

27 Mey.

Smorgens was den wint noordelijck met mooy weder; des naemiddaghs quamp ons galjoot met vers water weder aen boort; hadden den geheelen dagh stilte; des avonts was de wint als boven.

28 Mey.

Smergens was den wint noordelijck met moey weder, goede coelte; zeynden en gingen onder seyl; wiert daernaer heel stil; wij quamen tegen den avont ontrent Nieuborg ten ancker; den commandeur Dirck Jobsz. bracht aen ons boort schipper Hendrick Jacobsz.; was van Rostock, met een sceuit, comende met deselve van Noorwegen, de wil hebbende naer Rostock voornoemt; gaven hem een paspoort om vrij te mogen passeren; des avonts was het heel stil.

29 Mey.

Smorgens was het heel stille met mooy weer; ontfong den voormiddagh brieven uyt Hollant, die van Femeren quamen; tegens den avont lighten wij ons ancker om voor Nieuborg te lopen, daer datelijck op volghde een harden wint uytten o. z. oosten, soodat eenige van onse schepen mosten blijven leggen; wij setten't voor Nieuborg bij de 5 schepen, die wij voorheen gesonden hadden; des avonts begon het hart te waeyen utten o. z. oosten.

30 Mey.

Smorgens was de wint o. z. oost; hadde snachts te voren hardt gewaeyt; op den middagh begon den wint wat aff

---

1) B. heeft Halffhoorn.

(1659.)

te nemen; gaven ordre aen commandeur Cornelis Roeloffsz. omme nae de rede van Lubecq te loopen omt herwaerts comen van onse schepen, die wij derwaerts om victualie gesonden hadden, sooveel te verhaesten als mogelijck was ende de heeren Rijxraedt Otto Krach en Hendrick Muller dan voorts vandaer in alle seeckerste naer Coppenhaege te helpen brengen. Gaeven nogh ordre aen capiteyn 'tHoen om voor de mont van de revier, die naer Nascouw gaet, te kruyssen, soo lanck, dat capiteyn Delinghcamp met de victualieschepen quamp van Lubeck, om alsdan met die bij ons te comen. Sonden den galjootschipper Cornelis Lievensz. met brieven om naer Hollant te gaen naer Femeren; quamp aen boort Wolter Jansz. van Lubecq, schipper op het bootje genaemt Ste Pieter, kompt uyt Vranckrijck met sout, dat hij te Olderdam [1]) gelaeden hadt en wilde daermede na Lubeck; wist niet nieuws te berighten; des avonts was den wint als vooren.

31 Mey.

Was den wint o. s. oost met stijve koelte; quamen aen boort de naervolgende schippers: Pieter Engelbertsz. op de fleuyt de Fortuyn, komt van Rostock geladen met mout en rogge, gedestineert naer Bergen in Noorwegen, was daechs tevooren van Rostock gegaen, hadde een sceuit gesproocken, die hem seyde dat het met Coppenhage nogh in voorige staet was en de Engelschen met haer vloot nogh aghter de lap lagen, maer niet wist waer de Sweetse vloot was; Evert Franssen, schipper op het galjoot de Herponier, komt van Rostock, hadt de wil met sijn voorschreven galjoot naer Calis, wist niet nieuws; des naemiddaghs sonden wij een ordre aen capiteyn Bancker om die op sight te behandigen aen Hendrick Jacobsz. Stuyt, commandeur op't schip Casteel van Medenblick, om in plaets van den commandeur Cornelis Roeloffsz. tussen Lalant en Langelant oock voor Nascou te gaen cruyssen, ter tijt en wijle toe dat hij onse schepen,

---

1) B. heeft: Olderdon.

(1659.)
die wij naer Lubeck om vivres gesonden hadden, soude bejegenen; des avonts de wint als voren.

1 Juny.

Smergens de wint z. oost met slappe coelte, mooy weeder; gaven ordre aen de commandeur Uytenhout om aen capiteyn Evert Anthonisz. een van sijn swaere anckers over te geven, alsoo hij int laetste onweder drie anckers hadde verlooren; des avonts was het nogh stille met mooy weder; voeren des naemiddaghs met eenige chaloupen tussen t'eylant Trissel en andere eylanden om te lootsen en de diepten van de gronden te weeten, oock langs de Funensche kust, semblant maeckende daer iets te willen visiteeren, waerop die van Funen met stucken naer ons scoten, doch quetsten niemant.

2 Juny.

Smorgens was den wint n. n. w., weynich coelte en moey weder; gaven des naemiddaghs ordre aen eenige capiteynen om haer boots welgemant met matrosen en soldaten aent schip van capiteyn de Lieffde te senden, om vorder te doen tgeen haer van hem uyt onsen naem soude werden aenbevolen. Gaven nogh ordre aen capiteyn de Lieffde, dat hij met nogh twee galjoots en de voornoemde boots hem soude begeven naet eylant, dat hem bij capiteyn Pieter soude aengewesen werden en van daer aff te haelen en aen ons boort brengen alle de beesten, die hy soude konnen becomen; des avonts wint z. z. oost met weynich coelte.

3 Juny.

Smorgens was het heel stille, dat continueerden den gansen dagh tot des avonts toe.

4 Juny.

Smorgens was den wint o. z. oost met een mooy lugje; tegens de middagh quamen onse vaertuygen weder onder

(1659.)

de vloot, die wij op den 2 deses hadden uytgesonden, hebbende becomen eenige ossen, die wij aen yder capiteyn onder onse als oock de Deense vloot verdeylden; quamp nogh van Femeren den galjootschipper Cornelis Lievensz., die den 30 passato derwaerts was gezeylt; bracht geen brieven met, seggende de post niet was gecomen; gaeven ordre aen capiteyn van Nes als commandeur met de capiteynen Claes Vaele Hen en Cornelis den Boer te gaen leggen benoorden de eylanden Arnis ende Ooms om goede aght te nemen op de Sweetse schepen [1]), die wij verstonden uyt Golversont wilden komen. Des avonts wert Cornelis Lievensz. wederom met brieven naer Femeren gesonden; de wint z. oost met goede coelte; om dees tijt ginck commandeur Halffhoorn op de brantwaght leggen.

5 Juny.

Smergens den wint z. z. oost met een moye coelte; met sonsopganck quam den commandant van't schip van Claes Aldertsz. aen boort met eenige boeren van Zeelant, alsmede een Lubecker fluyt, geladen met rogge en mout; wilde naer Bergen met een scheuit met bier geladen, van Wismar comende; op den dagh de wint z. oost; saghtermiddaghs gingh de sceuit en fleuyt weer tzeyl; om dees tijt laveerden het schip van capiteyn Claes Aldertsz. weer opwaert heen naer sijn gedestineerde waght; weer en wint als vooren.

6 Juny.

Smorgens de wint z. z. oost met weynigh coelte; ontrent 7 uyren quamen de schepen met victualie voor de vloot, die den 22 Mey tzeyl gegaen waeren, welke wel te pas quamen, alsoo der schepen onder de vloot waren, die in 5 à 6 dagen geen broot hadden gehadt en meest alle andere victualie dificieerde. Capiteyn van Nes was oock van die mergen met een sceuit, die van Schelseur quam

---

1) In B. staat: „de 3 Sweetse scheepen".

(1659.)
met eenige passagiers en naer Lubeck wilde, bij ons; des avonts heel stille en den wint als vooren.

7 Juny.

Smergens den wint zuydelijck; met den dagh deden zeyn dat alle de capiteynen aen boort soude(n) comen; cregen ordre om haer victualie te haelen uyt de schepen, tot welcker utleveringe wij 4 capiteynen geordonneert hadden, om te ordentelijcker toe te gaen; sonden onse boot om victualie te haelen en bier; voor de middagh comt Dirck Jobsz. met een scheuit, die uyt de Sont quam, was van Dantzicgh, willende naer Callenburgh, was geballast; Cornelis Lievensz. compt ontrent dees tijt van Femeren; den admirael Bielke, Sijn Excellentie d'heer Otto Krach en d'heer Hendrick Muller ende den heer van der Oesten, landtdrost van Delmerhorst, quaemen aen ons boort; des middaghs quamp er een boot, die om contschap van Femeren op Langelant geweest hadde, braght een Sweets ruyter met; des aghtermiddaghs quamp er een jol van Zeelant met brieven van de ambassadeurs; tegen den avont quamp er een edelman van den ambassadeur van Engellant met een brieff aen mijn; des avonts comen der twee galjoots met het jaght Papegaey weer bij ons, die den 2 deses met de boots tzeyl waeren gegaen; savonts kregen 2 à 3 galjoots met eenige boots en sloepen ordre om te cruyssen tussen het eylandt Spro, Kaseur [1]) en Funen, alsoo men contschap hadden, dat de Coninck van Sweeden van meeninge was van Kaseur op Funen over te vaeren; des avonts weer en wint als vooren.

8 Juny.

Smergens den wint z. z. west; met den dagh quamen de galjoots, boots en chaloupen weerom, hadden niet vernomen; des aghtermiddaghs voer ick aen den admirael Bielkens boort. De heren Rijxraedt Otto Krach en Hendrick

---

1) Korsör.

(1659.)

Muller quaemen aen ons boort en versochten dat ick haer een fregat of twee soude willen geven om tussen Ebulo en Endelau te brengen, vanwaer haer Ed. seecker naer den Churvorst konden komen, daertoe ick de capiteynen Waerdenburch en 'tHoen ordonneerde, met last om daerop haer naerdre bevelen te wachten. Op de middagh heeft den secretarius Vernat door een heete en rasende koorts sijnselve met vijff wonden, een in de keel en vier in de buyck, gequetst. In het laetste van de eerste waght quamp er een galjoot en een houcker met een Statenboo en een post met brieven aen ons, rapporteerde dat den vice-admirael de Ruyter ontrent het eylant Lesou met 38 capitale oorloghschepen lagh, die mijn versocht dat ick 2 à 3 van onse lichtste fregats soude willen commanderen om, nevens den vice-admirael Helt en noch een of twee van haer andere schepen, het landen van den Deenschen Lieutenant-Generael Hans van Alfeldt op Langelandt te seconderen, dewelcke seyde daertoe suffisant voetvolck en ruyterij bijeen te hebben; daertoe ick acten deed depesseeren voor capiteyn Bancker met noch twee andere, die nevens hem voor Golversont laegen. Int laetste van de eerste wacht quamder een galiot met een hoecker met een bode en een post met brieven voor ons van Haer Ho. Mog. van den 21 en 22 May, refereerden dat den vice-admirael de Ruyter lach omtrent Lesou met 38 capitale oorlochschepen. [1])

9 Juny.

Smergens met den dagh de wint w. n. west; des morgens ginck Cornelis Lievensz. met brieven naer Lubeck; quamen twee scheuiten van Noorwegen, een met talck en een met sout en dors geladen; wilden naer Lubeck; rapporteerden dat den vice-admirael de Ruyter met sijn vloot onder Stevenshooft lagh. Ick voer aen des admiraels Bielkens boort om hem bekent te maecken, dat mijn

---

1) Deze mededeeling, zonder vermelding van de data der brieven, is dezelfde als die hierboven r. 9 v. b. e. v.

(1659.)

door het geadjusteerde in den Haech op den 21 May en door Haer Ho. Mog. resolutie van den 22 dito de handen voor eenigen tijt gebonden waeren en verboden wiert vijantlijck tegens de Sweden te ageren, noch onder ienich pretext, hoe het oock soude mogen wesen, het overvoeren van enige trouppes op enich eylandt, daer de Sweden meester waeren, te seconderen off helpen faciliteren [1]), ende badt Sijn E., dewijl hij bij sichselfs scepen genoech hadt om het landen op Langelandt te seconderen, dat hij oock wilde goetvinden, gelijck hij dede, dat ick Bancker weer terughontboodt, die ick terstont ordre sondt sich met de twee andere scepen voort weer voor Golversondt te begeven, sonder tegens de Sweden eeniege hostiliteyt te plegen als deffensive, ten waer sij de Deense scepen voor Langelandt of daer se souden omtrent hem mogen wesen quaemen aen te tasten, die hij dan sou hebben te beschermen en defendeeren. Ick sondt oock ordre aen capiteyn Waerdenborch en tHoen, dat se tegens de Sweden niet als deffensive souden ageren, alsoock aen capiteynen Duym, Pomp ende Slordt, en dat sij haer souden wachten het overgaen van de geconfedereerde trouppen op Funen te seconderen, maer dat sij soo haest weer en wint souden dienen, bij mijn souden komen; doch den commandant

1) Dit Haagsche Verdrag kwam zeer ongelegen. Zie erover nader Brandt: Leven van de Ruiter, Amsterdam 1701, blz. 164—169. Wassenaer schreef 9 Juni n. st. aan Jan. de Wit: ... „Ick beken dat mijn deselve heel perplext maect en dat ick wenscten dat Godt my meer verstant wilde geven, als ick niet en hebbe, omme myn daer wel van te demesleeren, alsoo deselve myns oordeels contradiction impliceert daer ick niet wel sien door te komen ... Enfin ick sien het geprojecteerde seer advantageux voor Sweden, doch alvoren en detaill daarop te antwoorden, sal ick het noch eens met stay door cauwen en sien of ick mijne consideratien daerop in order opt pampier kan stellen, om UEd. toe te senden, daer ick nu niet bequaem toe ben, alsoo het mijn noch te rau op de borst leydt. Dat sal ick nu seggen, dat ick wel wenscten, dat ick met Godt en met eeren t'huijs was, want sulcke comission niet als tot mijne ruine kunnen strecken en geen eer, noch reputatie, noch danck, niet is in te leggen ..." (R. A. in den Haag, Zeezaken I, archief van den Raadpensionaris de Witt, vertaald in Danske Magazin 5de serie 6de deel, bl. 167.)

(1659.)

van Frederixode desen brieff den brenger affgenomen hebbende, met beloften denselven door een expressen voort te sullen senden, is hij echter niet terecht gekomen. Den aenslach op Langelant is oock niet voortgegaen, alsoo den lieutenant-generael Hans van Alfeldt met sijn 1800 off 2000 man soo te voet als te peert, die hij utterlijck bij sich hadt, op ordre van Sijn Ceurv. Dorlt. naer Frederixode most marcheren om op Funen te helpen overgaen. Tegen den middagh quamp er een Deens caeper met een coopvaerder, Dirck Jobsz. de Vries genaempt, van Bordeux met wijn geladen, wilde naer Lubeck; des aghtermiddaghs wiert stille; om dees tijt is den Secretarius Vernat van sijn quetsuyre overleden; savonts ontrent 11 uyren ginck er een galjoot met brieven naer den vice-admirael De Ruyter; snaghs maecten de Deense caeper met eenigh ander vaertuygh onder de wal alarm; de wint n. west met goede coelte.

10 Juny.

Smorgens met lumieren van den dagh de wint n. west; gingen commandeurs Cornelis Roeloffsz., Dirck Jobsz. ende scipper Schol onder seyl naer den vice-admirael De Ruyter om eenige victualie te haelen; om dees tijt quamp een Lubeecker geladen met coolen van Nieuw-casteel, wilde naer Lubeck, hadde een brieff aen ons van den voorschreven vice-admirael. Ontrent 5 uyren naer de middagh is Jacob Maertensz. met sijn houcker met brieven naert vaderlant gezeylt; de wint o. z. oost met stilte; savonts in de eerste waght quam een galjoot van Willem Jan Stoffelsz., capiteyn op't scip de Waech, bracht een brieff aen ons, alsmede aen den admirael Bielke.

11 Juny.

Smorgens de wint n. west met stilte; ontrent 7 uyren quamp er een galjoot met een post met brieven van Coppenhagen, die den 23 Mey ut Hollant gecomen was, hadt in de Engelsche vloot geweest, alsmede bij den vice-admirael De Ruyter; smiddaghs de wint zuydelijck, lighten ons ancker en gingen t'seyl met capiteyn Houtuyn,

(1659.)
Boshuysen, de Lieffde, van Campen en commandeur Hoogenhouck; wiert heel stille met fariable lught; quamen ten ancker op 10 vaem; waeren ontrent een scoot weeghs vertiert; savonts nogh stille.

12 Juny.

Smorgens de wint westelijck met weynigh coelte; op den dagh de wint noordelijck en n. oost; tegen de middagh quamen 2 Deense koninghsschepen bij ons met een fleuyt, die van Sinte Hubes quamen met zout geladen; hadden den geheelen winter in de Haeg [1]) gelegen; waeren met de vice-admirael De Ruyter uytgeseylt, liepen naer den admirael Bielke; saghtermiddaghs de wint suyt-oost; gingen onder seyl, maer wiert soo stil, dat wij met sonondergang tussen teylant Rompts en Spro op 14 vaem ten ancker quamen; savonts dootstille.

13 Juny.

Smorgens de wint z. oost met weynigh coelte; lighten ons ancker om naert eylant Rompts te zeylen; cort daernaer wert stille met fariable coelte; voor de middagh quamp een Rostocker scheuit van Noorwegen bij ons, met latten en deelen geladen; de schipper, genaempt Frans Corstiaensz., wilde naer Rostock, bracht een brieff van den vice-admirael De Ruyter; des aghtermiddaghs ontrent 2 uyren is de post Jan de Visser met een galjoot naer de vice-admirael De Ruyter en vandaer naer de Engelsche vloot t'zeyl gegaen en voorts naer Coppenhagen; om dees tijt quamp een edelman van Elseneur met brieven voor mijn van de ambassadeurs; quamen tegen den avont ontrent 1 mijl vant eylant Rompts op 16 vaem ten ancker, met stilte.

14 Juny.

Smorgens de wint n. west met slappe coelte; zagen een vloot schepen van 32 seylen naer ons toecomen; ligh-

---

1) B. heeft: „Baegh".

(1659.)

ten ons ancker en gingen ontrent 9 uyren onder seyl; waeren Cornelis Roeloffsz., Dirck Jobsz. en de fleuyt de joffrou Catrijn, die den 10 deser naer den vice-admirael De Ruyter gezeylt waeren met de victualie- en coopvaardijschepen, die uyt Hollant gecomen waeren; quamen ten ancker door de stilte, alsmede de andere schepen; 'saghtermiddaghs quamp er een pacquetboot met brieven van Lubecq; de wint aent n. westen met rappe kouw; quam een sceuit bij ons, die naer Coppenhagen wilden; savonts naer sonsonderganck ginck Dirck Jobsz. met brieven naer den vice-admirael De Ruyter; quam mede een sceuit van Aelburgh, de scipper genaempt Aerent Dijck, geladen met harinck, wilde naer Lubeck; savonts weer en wint als vooren.

15 Juny.

Smorgens met lumieren van den dagh de wint n. w. ten westen met een rappe coelte; is een galjoot tzeyl gegaen naer capiteyn van Nes, om hem aen te seggen dat hij bij ons soude comen om sijn victualie over te nemen; met sonopganck compt den admirael Bielke met den commandeur van Femeren bij ons, verclaerden datter 18 Sweetse schepen bij Femeren lagen en dat de Sweetse t'eylant Meun ingenomen hadden; des aghtermiddaghs ten 4 uyren ginck er een galjoot met brieven naer Femeren; sagen een schip met een Lubeeckse vlagge dight langhs de wal seylen, scoten naer hem, dat hij strijcken soude, maer lietet voortstaen; savonts comt een jol met 2 boeren van Cardemunde in Funen om kontschap te brengen; wierden met een galjoot naer den admirael Bielke gebracht, die met een gedeelte van onse schepen voor Nieuborgh lagh; om dees tijt quamp er een galjoot van den vice-admirael de Ruyter, daer monsieur Buat [1]) in was, bracht een brieff aen ons; savonts weer en wint als vooren.

---

1) Deze onderscheidde zich later bij de landing te Middelfart.

(1659.)

16 Juny.

Smorgens de wint westelijck; gingen onder seyl om bij het eylant Rompts te komen, maer wiert stille met regen en fariable koelte; tegen de middagh de wint aen 't n. westen met stijve koelte; des aghtermiddaghs ginck er een galjoot met brieven naer den vice-admirael de Ruyter; capiteyn van Nes quam om dees tijt bij ons ten ancker; om dees tijt cregen wij den geseyden vice-admirael met sijn vloot int gesight; settent tussen Rossnes en Rompts; tegen den avont quam een victualieschip ut de Ruyters vloot bij ons; indt 5e glas in de eerste waght quamp Dirck Jobsz. met den vice-admirael Johan Meppel en monsieur Desloges bij ons, die opt schip Josua soude gaen; weer en wint als vooren.

17 Juny.

Smorgens de wint w. n. west; is Dirck Jobsz. met den vice-admirael Johan Meppel t'zeyl gegaen en braght hem aen't schip Josua [1]); voor de middagh gingen Cornelis Roeloffsz. en Halffhoorn dight onder de wal op de brantwaght leggen bij't eylant Rompts; ontrent des middaghs voer ick met 5 galjoots en eenige matrosen en soldaten naer 't eylant Rompts, om eens te besien, hoe 't daer gelegen was; des avonts de wint als vooren met buyich weder.

18 Juny.

Smergens de wint z. west met doncker regenaghtigh weer; om dees tijt quam Dirck Jobsz. weer van Nieuborg; op den dagh woeyt nogh hart uyt den z. westen met doncker regenaghtigh weer, soodat wij geen victualie conden overnemen; savonts weer en wint als vooren.

---

1) Het schip van Pieter Florisz., waarover, volgens het bevel van Wassenaer aan de Ruyter, Meppel het bevel moest voeren. Vgl. Brandt, Leven van de Ruiter (ed. 1750) blz. 170.

(1659.)

19 Juny.

Smergens de wint west en w. z. west, woey een storm; des avonts wiert 't weer wat beeter; ginck een galjoot met brieven naer den admirael Bielke en naer den vice-admirael Meppel, alsmede een galjoot naer Sproo om water te haelen; savonts de wint westelijck met stijve koelte.

20 Juny.

Smorgens de wint w. z. west met redelijck weer; met sonsopganck quam het galjoot van schipper Claes wederom met een brieff aen mijn van den admirael Bielke; om dees tijt ginck ick met den vice-admirael Egbert Meussen met een fregat en galiot naer den vice-admirael de Ruyter, dewelcke met sijn vloot onder seyl was en setten't wat dighter bij ons; smiddaghs compt de post Jan de Visser met een trompetter van den coninck van Sweeden van Elsneur aen ons boort met brieven; wiert met een galjoot naer den vice-admirael de Ruyter gesonden, daer ick was; des aghtermiddaghs de wint zuydelijck; savonts quam ick weder aen mijn scip; om dees tijt quamp een Deens galjoot met den capiteyn van den Deensen admirael aen boort; de wint zuid-oost met moeye coelte.

21 Juny.

Smorgens de wint z. oost met stijve koelte; met den dagh is capiteyn Houtuyn met een fleuyt met matrosen tzeyl gegaen naer de schepen, die voor Nieuborch lagen; om dees tijt ginck de post met de trompetter weder naer Elseneur; namen vast victualie over; quam een boode met brieven van Femeren, alsmede een Lubecker sceuit, met hop en hennip geladen; wilde naer Aelburg; de wint zuid-west en w. z. west; savonts wierde de boode met een galjoot naer den admirael Bielke gebracht; weer en wint als vooren.

22 Juny.

Smorgens de wint w. z. west met een stijve coelte; quam een Lubecker sceuit met het Deens galjoot en jaght de Papegaey, liepen onder Rompts ten ancker; nae de

(1659.)
middagh comen de admirael Bielke met de heeren Rijxraedt Otto Krach en Hendrik Muller, die weer ut Jutlant gekomen waeren, sonder onse twee scepen, die Haer Ed. tussen Endelau en Ebelo wachten, te waerscouwen, waerdoor se daernaer in die ongelegentheyt geraecten, aen ons boort, met dewelcke wij delibereerden, wat voor den dienst van Sijn Majesteyt oerbaerlijckst sou wesen, en wiert goetgevonden, dat wij met onse vloot naer Coppenhagen souden loopen, ende de coopvaerdijscepen, den wil naer Dantzig en Coninxbergen hebbende, met een convoy derwaerts te senden. Sijn Excellentie den heer Otto Krach voornoemt sey oock int seecker te weten, dat de Sweeden met 17 scepen van oorloch naer Milbaersondt waeren, waerop ick den commandeur Dirck Jobsen dien selven avont noch tussen Romps en Samso sondt, om eniege contscap te crijgen; des avonts de wint w. z. west met redelijck weer.

23 Juny.

Smorgens de wint w. n. west. Commandeur Hoogenhouck ginck onder seyl naert eylant Rompts onder de vloot van den vice-admirael de Ruyter; ontrent 6 uyren quamp Jan Jacobsz. van de Helder, broght ons een brieff van den heer vice-admirael de Ruyter; ontrent 9 uyren quam de vice-admirael de Ruyter selver aen boort, daernaer den vice-admirael Johan Evertsz., ider met een galjoot, bij ons; deeden des middaghs zeyn, dat de vloot bij ons soude comen; naer den middagh quam Dirck Jobsz. wederom, rapporteerde, dat hij 17 schepen gesien hadde bij Samso, die op hem gescoten hadden, hoewel schipper Jan Jacobsz., die uyt de Sont gecomen was, geseyt hadde dattet Engelschen waeren; des aghtermiddaghs quamp er een Lubecker sceuit, die naer Aelborch wilde; verhaelde datter 14 Sweetse schepen onder Meun lagen; des aghtermiddaghs wiert stille, compt de vloot bovengeseyt bij ons [1]); om dees tijt ginck commandeur

1) O. Krag teekende d.d. 13 Juli o. st. op: „Conjunction van Opdams en de Ruyters Vlooten met groote allegresse en schieten".

(1659.)

Dirck Jobsz. weer tseyl naer't eylant Samso, om naer de voorige schepen te sien, off Engelsche off Sweetse waren; des avonts den wint variabel.

24 Juny.

Smorgens de wint zuydelijck; met dagh ginck capiteyn van Nes en de Lieffde tzeyl naert eylant Spro, om ballast voor haer victualieschip te haelen. Op dees tijt quamp Pieter Roobol met een boode en 2 gevangen Sweeden, die met brieven van Lalant op Funen wilden, comende van den admirael Wrangel aen den Coninck van Sweeden; onlangs daernaer quaemen de heeren Rijxraedt Otto Krach en admirael Bielke weer aen ons boort en lieten mijn de geintercipieerde brieven sien, waerut claer bleeck dat de Sweeden sich aen den stilstandt niet seer en keerden maer die soo veel mogelijck tot haer voordeel gebruycken. Voor de middagh quam Cornelis Lievensz. van Femeren met brieven; compt oock de post Jan de Visser met een trompetter van de Coninck van Sweeden [1]) met brieven van Elseneur; comen nu oock weer bij ons ten ancker de capiteynen van Nes en de Lieffde; des avonts weer en wint als vooren.

25 Juny.

Smorgens met den dagh de wint z. z. oost; comen onse

---

1) In een brief van 23 Juni 1659 aan de Staten van Holland bericht Wassenaer hierover: „Soo quam hier aan mijn boort den post Jan de Visser, geaccompagneert met een trompetter van den Coninck van Sweeden, die wel aen het land had connen blijven, en apparentlijck oock wel gedaen sou hebben, alsoo op het water gans niet stout en is, indien hij geen ordre gehadt hadt, om ons wat te doorsnuffelen; mijn volck sonden mijn den voornoemden post met een galjot aen boort van den vice-admirael, alwaer hij mijn een brief overleverde van de heeren Slingelandt en Huijbert, haer Ho. Mog. Extraord. Gedeputeerde bij den Coninck van Sweeden". Zeker dezelfde brief d.d. 22 Juni, inhoudende dat zij met den gezant van Engeland den tijd van stilstand der wapenen nog drie weken hadden verlengd (Zie Brandt, bl. 171, Copie in het R. A. in den Haag). Deze verlenging was in Engeland met goedvinden van den Nederlandschen gezant Nieupoort bewerkt.

(1659.)
andere schepen, die voor Nieuwborgh gelegen hadden, utgesondert die wij geordonneert hadden aldaer bij den admirael Bielke te blijven, bij ons; comen oock de vice-admiraels nevens eenige capiteynen aen boort om ons te sprecken; smiddaghs sent Dirck Jobsz. met een jol twee Sweetse gevangens aen ons boort, comende met brieven van Kallenburg, wilde(n) naer Funen; ontrent 4 uyren hebbe den geseyden post Jan de Visser met brieven wederom affgevaerdight; met sonondergancк compt den capiteyn van d'heer admirael Bielke met een galjoot bij ons; de wint z. oost met goede coelte.

26 Juny.

Smorgens de wint z. oost, goede coelte; lighten ons ancker en gingen met de vloot onder seyl, behalve die wij bij den admirael Bielke gelaeten hadden voor Nieuborch, en noch 5 andere, die met de coopvaerdijschepen tussen Romps en Spro bleven [1]); quamen ontrent elff uyren voor't eylant Funen voor de fioert van Odensoe op 14 vaem ten ancker; ontrent de middagh quam een Lubecker schip geladen met koolen, wilde naer Lubeck; den schipper refereerde, dat hij onder Samso van een scip van de Sweetse vloot twee dagen opgehouden was, die verleden Maendag naer Milbaersont zeylden; Dirck Jobsz. comt met een Sweetse sceuit bij ons met amonitie van oorlogh geladen, comende van Elseneur, willende naer Cardemunde in Funen; op dees tijt seylt capiteyn de Boer van Harlingen met sijn onderhebbende schip aen de gront; wiert datelijck ordre gestelt en eenige capiteynen gelast hem met haer boots de behulpige hant te bieden om 't schip te lighten en van de gront te helpen; compt aen ons boort een affgesant van den ceurvorst van Brandenborch om met ons te spreecken; des smiddaghs sien eenige schepen ontrent teylant Endelau; savonts ontrent

---

1) Na „bleven" heeft B.: „om te sien hoe het de Sweeden tussen Ebulo en Endelau lagen maekten; . . ."

(1659.)

6 uyren kregen wij de Engelsche vloot bij Rosnes int gesight; deden zeyn dat alle de capiteynen aen boort souden comen; cregen ordre om alles claer te maecken en belasten de vice-admiraels Jan Evertsen ende de Ruyter dat sij met haer respective esquaders onder seyl souden gaen om ut malkanders canon te gaen leggen en de Engelsse in goede postuyr te verwachten, indien se ons quaemen aen te tasten; des avonts gaet Cornelis Lievensz. met brieven naer Femeren en worden door een galjoot van haer brantwaght opontboden de commandeurs Cornelis Roeloffsz. en Halffhoorn, om haer bij de vloot te vervougen; des avonts weer en wint als vooren.

27 Juny.

Smorgens de wint z. z. oost met weynigh coelte; met sonsopganck compt een Engelsche kits met een brieff van den admirael Mountagu aen den vice-admirael de Ruyter[1]), die ick beantwoorden; ginck ontrent 7 uyren weer wegh; ontrent 10 uyren quamp er nogh een kits met een brieff van den Engelschen admirael aen ons; om dees tijt ginck de fleuyt de Schelp[2]) met den Brandenburger gesant t'zeyl; des middaghs ginck de kits weer naer de Engelsche vloot[3]); ontrent twee uyren ginck de Engelsche vloot seyl, setten haer cours om de zuyt, en sooals wij vreesden dat se voorbij ons souden lopen om ons van den admirael Bielke af te snijden, soo gingen wij met ons vloot oock onder seyl, den wint westelijck; quamen ontrent 5 uyren op 14 vaem ten ancker zuyden vant eylant Rompts, alwaer de Engelsse ons niet kosten passeren of kosten altijt voor haer wesen, en setten het de Engelsse bij z. den hoeck van Rossness; om dees tijt quamen Cornelis Roeloffsz. en Halffhoorn bij ons; savonts den wint als voren; in de

---

1) Inhoudende, dat hij kwam om de twee Noordsche kronen tot een goed verdrag te brengen, vertrouwende dat de vloot van hunne Hoog Mog. hetzelve oogmerk had. (Z. Brandt, bl. 172.) Hem werd geantwoord, dat men geen ander oogmerk had.

2) In B.: „de Schulp".

3) B. voegt eraan toe; „met antwort".

(1659.)
eerste waght bracht ons het schip de Waegh een brieff van den admirael Bielke.

28 Juny.

Smorgens de wint n. west met weynigh coelte en variabel weer; voer de boot om water; om dees tijt comen met een boot aen boort d'heer Caylücke [1]), gouverneur van Aelborch, met den farheer van Somso en een schieman van capiteyn tHoen; rapporteerde dat de Sweeden met 17 schepen voor Milbaersont capiteyn Waerdenburg aen de wal hadden gejaeght den 24 deses, en t'volck daeruyt gevlught sijnde, hadden den brant der ingesteecken, en capiteyn 'tHoen sich geretireerdt hadt in Horsensvoert met een galjoot, en dat de Sweden tussen Samso en Jutlandt door naer de Sondt waeren gelopen; ten 2 uyren ginck Douwen Claessen met den commandeur Cornelis Evertsz., die een brieff aen den Engelsse admirael braght naer de Engelsse vloot; des aghtermiddaghs ginck den heer Caylucque met sijn geselscap met het fregat Westvrieslant en de fleuyt de Sinte Catrijn weer naer Semso; savonts gaen de schepen de Mou [2]) en Medenblicq volgens ordre op de brantwaght leggen; ontrent 8 uyren compt er een Deens capiteyn van een caeper met brieven van den Ceurvorst van Brandenborgh aen ons, verhaelde dat het schip van capiteyn Waerdenborch verbrant was; savonts omtrent 11 uyren comt Cornelis Lievensz. wederom; de wint z. west met moeye coelte.

29 Juny.

Smorgens de wint west met stijve coelte; ontrent 4 uyren quam capiteyn Black uyt de Engelsse vloot met een brieff aen ons van den Engelssen admirael; ginck ten

---

1) Cai Lykke, een rijk en levenslustig edelman, werd in 1661 vercordeeld tot verlies van eer, leven en goederen wegens een voor de koningin beleedigende uitdrukking, maar hij ontsnapte en slechts zijn beeldtenis werdt onthoofd; later kreeg hij verlof om in 't vaderland terug te komen en hij stierf in 1699. (Biogr. Lexikon.)

2) B. heeft: „Mauritius".

(1659.)

5 uyren weer t'zeil; saluteerden hem met eenige schoten; op den dagh regenbuyen; smiddaghs quamp er een galjoot van Helseneur met brieven aen ons en den vice-admirael de Ruyter; des 'aghtermiddaghs quam een Deens galjoot met een brieff van den admirael Bielke; ginck strax weer wegh met een brieff aen capiteyn Bancker en Hen; ontrent 7 uyren ginck commandeur Cornelis Evertsz. wederom met een brieff naer den Engelssen admirael; ontrent 10 uyren quam hij mettet galjot wederom; savonts ginck er een galjot naert eylant Samso de 3 schepen waerschouwen, dat se bij de vlagge mosten comen; des avonts de wint w. n. west met stijve coelte.

30 Juny.

Smorgens de wint w. z. west met stijve coelte; in de daghwaght compt de fleuit de Schelp met de heer Rijxraedt Otto Krach en d'heer Hendrick Muller bij ons; om dees tijt gaet Douwen Claessen naer Ebelo en Endelau om te sien off hij daer geen Sweedtse schepen zagh; capiteyn Hen en Halffhoorn seylden naer't eylant Samso; voor de middagh compt den admirael Bielke met 8 schepen bij ons van voor Nieuwborgh; comen tegen den middagh, nevens den Rijcxraed en den gesant van Brandenburgh, aen ons boort; nae de middagh comen de schepen wederom van het eylant Samso met eenige vaertuygen; deden zeyn dat de drie vice-admiraels aen boort souden comen; des avonts ten 5 uyren compt den capiteyn Black met een kits weder in onse vloot; braght een brieff aen ons van admirael Mountagu; met sonondergánck comt den vice-admirael Helt met sijn bijhebbende schepen bij ons ten ancker; een uyr naer sononderganck dede Douwe Claessen raport dat hij niemant gesien en hadt; om dees tijt compt Cornelis Lievensz. met brieven van Femeren; de wint w. n. west met stijve coelte.

1 July.

Smergens de wint w. n. west; quam den admirael Bielke met de vice-admiraels Helt en de Ruyter aen ons boort;

(1659.)

op den dagh de wint noordelijck; ten 10 uyren compt een kits met een Engelsse capiteyn, brengende brieven aen ons vàn den Engelsse admirael. Na de middagh ten 4 uyren voer ick aen het fleuytschip de Schelp om de Rijcxraden te spreecken; de fleuyt voornoemt ginck cort daernaer tseyl, stelden sijn cours om de zuyt; na de middagh gaet een galjoot met brieven naer Hollandt; weer en wint als vooren.

2 July.

Smorgens met het lumieren van den dagh de wint n. west met stijve coelte; is den galjotschipper Douwen Claessen met brieven aen capiteyn tHoen, die in Horsensvoert lagh, ende capiteynen Jan Duym, Pomp en Jonge Slort, die in Milbaersont laegen, tseyl gegaen, daerin haer ordre gaff, dat se sonder enich tijtversuym bij ons souden comen; ten 4 uyren quamp er een kits met een capiteyn van den admirael Mountagu; ginck ten 5 uyren weer t'zeyl; sondt den galjootschipper Cornelis Lievensz. met brieven naer Femeren om vandaer voorts te werden bestelt op Hollant; den commandeur Cornelis Evertssen ginck met een galjoot en een brieff naer den Engelssen admirael; savonts harde wint uyt den z. westen [1]).

---

1) D.d. 22 Juni o. st. schreef koning Frederik aan Wassenaer:

„... Wir haben dem Herrn am 18 dieses zu geschrieben laut copeylicher Beylage, verhoffen es werde woll eingereichet seyn, weilln dan nuhn mehr der dreywöchiger Stillstandt zwischen ihrer Hoch- und Mögenheiten den Herrn Staten General undt dem Könige in Schweden zu Ende gelauffen und unss so viehle Nachricht gegeben, dass Ihrer Hoch- und Mogenheiten Intention sey, dass der Herr wiederumb zur Action wieder unsre Feinde schreite, unser und unser allijrten Dessein nach aller Möglichkeit secundiren und unsern Feinde Abbruch thuen, so befinden wir auff gepflegenen Raht auch vorgangene Communication mit den allhier anwehsenden Extraordinair Deputirten der Herrn Staten General für gerahten, dass die Veste Naschow so nicht lenger hülffloss zu lassen, mitt dem allerersten succuriret, den Chur Brandenburgischen und Allijrten Völckern alle mügliche Hülffe und Sicherheit in Fühnen zukommen geleistet, und die Passage und Zufuhr zwischen Lübeck, Holstein und dieser Statt geöffnet, auch dieselbe von der

(1659.)

3 July.

Smorgens den wint z. z. west met topzeylscoelte; ontrent 3 uyren quam commandeur Cornelis Evertssen met het galjot wederom; op den dagh harde wint; ten 5 uyren comen de capiteynen t'Hoen en Waerdenburgh en galjotschippers Douwen Claessen en Joost van Horsens; de capiteynen t'Hoen en Waerdenburg rapporteerden hun wedervaren [1]); met sonondergancк sont ick Douwen Claessen nae capiteyn Bancker met een brieff; compt oock

---

Blocquade der Schwedischen Orlogsschiffe entfreyet werden, weilln nun dieses alles von grosser Wichtigkeit und unss und unssern Reichen auch ihrer Hoch- und Mögenheiten selbst mercklich daran gelehgen, dass solches mit dem allerersten und ohne eintzige Zeit Verliehrung exequiret werde, so gesinnen wihr an den Herrn hiermit günstlich und wollgeneigtlich, Er wolle sich ungeseumet mit unssere Flotte und dem Vice Admiral de Reuter conjungiren mitt allem Fleisse angelehgen seyn lassen, dass die zum Succurs berürter Veste verordnete Völcker sicher dahin über kommen, die Chur Brandenburgische und Allijrten Trouppen in Fühnen übersetzet, die Proviant Schiffe von Lübeck und auss Holstein an hero begleitet, und diese unser Residentz Stadt von der lanchwiehrigen Belahgerung liberiret werden mühge. Wie aber eins und anders Dessein zum Effect zu bringen wie viehle Orlogsschiffe dazu von Nöhten und zu gebrauchen, solches stellen wihr alles des Herrn bekanten Dexterität anheimb, und wirdt den Herrn nach gepflogenen Raht mitt unsserm Vice Admiral Bielcken, und den Vice Admiral Reuter, der sich mitt ihme conjungiren wirdt, der zu Ihme gefasseten Confidence nach, dieses alles zu befürdern. Auch mitt des Herrn Churfürsten zu Brandenburg Lbd. hierüber fleissig zu correspondiren und deroselben zu Facilitirung des Transports der Völcker an die Handt zu gehen wissen. Und nachdehme man an Chur Brandenburgischer Seitte höchst nöhtig ermesset, wir es auch selbst für gut befunden, dass die Transportschiffe auss Hollandt, deren man so lange erwartet, auffs schleunigste sich mitt Convoy nachher Schagen und von dahr weiter nach den Kleinen Beldt zur Flott verfühgen, so wird der Herr auch solches mitt zu befürdern wissen, und wir verpleiben Ihme ..."

(Ausländ. Registr. 1658—59.)

1) De Jonge Prins met 30 stukken werd te Horsens binnengejaagd en het fregat genaamd Deutecom onder kapitein Waardenborg, voerende 24 stukken, ook tegen het land opgejaagd, werd door den kapitein in brand gestoken. (Zie Brandt, Het leven van de Ruiter bl. 171.)

(1659.)
een brieff van den admirael Bielke aen ons; savonts weer en wint als vooren.

4 July.

Smorgens de wint w. z. west met stijve coelte en regen; ten negen uyren ginck den lieutenant-colonel Vane naer den admirael Mountagu; ten 11 uyren quamp er een kits met den Engelssen vice-admirael Goodsen en de neeff van den admirael Montanga (!), medebrengende een brieff voor ons; comende oock aen boort de heer Rijcxraet Otto Kraegh, den admirael Bielke, d'heer Hendrick Muller en den vice-admirael de Ruyter; ontrent 8 uyren des avonts den geseyden Engelssen vice-admirael met sijn geselscap wederom vertrocken; de wint w. ten noorden en weer als voren.

5 July.

Smorgens de wint w. ten noorden met buyigh weer; deden zeyn dat de vice-admiraels aen boort souden comen; op den dagh weynigh coelte; des aghtermiddaghs ontrent 4 uyren is den vice-admirael De Ruyter, commandeur Cornelis Evertssen en capiteyn Jan Tijssen met het schip van capiteyn Jan van Campen naer de Engelsse vloot gezeylt, om een brieff aen den Engelssen admirael te behandigen; savonts den wint west ten noorden met goet weer.

6 July.

Smorgens met den dagh de wint w. z. west; is Dirck Jobsz. met de fleuyt Sinte Catrijn naer het eylant Sproo gezeylt om water; ontrent 6 uyren ging de Engelsse vloot van Rosnes onder seyl; setten haer cours om de noort; ontrent 9 uyren quamp den vice-admirael De Ruyter met het schip van capiteyn Jan van Campen bij ons ten ancker en deed raport, wat tsedert den 26 Juny, dat de Engelsse vloot omtrent ons quamp, tot den 6en July, dat deselve weer de Beldt afliep, tussen ons is voorgevallen; bidt ick dat ick mijn mach refereren tot

(1659.)

mijn scrijvens van den geseyden 26 Juny, 1, 2 en 7 July [1]) ende de copiën, die daernevens gingen. Deden tegen de middagh de zeyn om onder seyl te gaen; setten ons cours om de zuyt met weynich coelte; ontrent 7 uyren wiert stille; quamen tussen Rompts en Sproo op 13 vaem ten ancker; met sonsonderganck een coeltje uyt z. oosten.

7 July.

Smorgens met sonopganck de wint z. west; quamp Cornelis Lievensz. met brieven van Femeren; ten 8 uyren de wint met buyen aent n. westen met harden regen; deden zeyn en gingen onder seyl; op den dagh een stijve coelte met donckere motregen; de wint n. west en w. n. west; quamen ontrent ten 5 uyren bijt zuydeynde van Langelant op 13 vaem ten ancker. Het galiot, dat naer Sproo om waeter was geweest, quamp weer bij ons; naer sononderganck ginck Cornelis Lievensz. met brieven naer Femeren; de wint n. west en w. n. west met harde coelte.

8 July.

Smorgens met den dagh de wint n. west met storm, dogh op den dagh wiert beter weer; deden tegens den middagh zeyn om onder seyl te gaen; de wint w. n. west; quamen des aghtermiddaghs onder Femeren; smeten't op de lij; deden zeyn dat de vice-admiraels aen boort souden comen; voeren met deselven aen den admirael Bielke en vraechde in haer aller presentie aen Sijn Excellentie als oock aen die van de heeren Rijxraedt Otto Krach en

---

1) De eerste handelde over een brief van den Keurvorst om den vijand aan te grijpen, waarop Wassenaer antwoordde dat zijne handen gebonden waren door den wapenstilstand tot den 30en; de overige brieven handelden over correspondentie met Montague. De laatste brief toont aan, dat de Nederlanders zich erin moesten schikken, dat gedurende de verlenging van den wapenstilstand de Ruyters vloot niet de Oostzee mocht invaren of naar Kopenhagen zeilen.

(1659.)

Hendrick Muller, wat sij het nodichst voor den dienst van Sijne Coninckliike Majesteyt van Denemercken oordeelden gedaen te werden, presenterende hetselve, naer mijn vermogen, te seconderen, alsoock de stadt Nascou te helpen ontsetten, soo Haer Ed. hetselve doenlijck oordeelden; doch oordeelden Haer Ed. hetselve onmogelijck te sijn en derhalven dienstiger dat der een schip noch dien avont naer Lubeck ginck om vandaer aff te haelen 'tgeen het voor Coppenhaege gereed sou vinden, en dat wij daer dan, naerdat wij der 24 uyren naer gewacht souden hebben, met naer Coppenhage souden gaen. Ontrent ten 7 uyren quamen aen het oosteynde van Femeren op 10 vaem ten ancker; de wint n. west met stijve coelte. Soo als ick in mijn bedt sou gaen, ontfing ick een brieff van Sijn Ceurvorstelijcke Doorluchtigheyt, alsoock van den secretaris Eyckbergen, daer ick sooveel ut konde verstaen, dat Sijn Ceurv. Dorlt. niet wel tevreden en was, dat ick die 3 scepen, die niet als mijnen laetsten brieff ontfangen hadden, ontboden hadt en dat hij deselve tegens mijnen expresse ordre daer in Milbaersondt bij hem hiew.

9 July.

Smorgens met den dagh de wint z. west met regen; ontrent negen uyren deden zeyn dat alle de capiteynen aen boort souden comen ende ordonneerden capiteyn Albert Mathijsen als commandeur nevens capiteynen Jan Tijssen en Gotskens om 18 à 20 coopvaerdijscepen, den wil naer Dantzig en Coninxbergen hebbende, in securiteyt derwaerts te brengen, die noch dienselven dach tseyl gingen. De matrosen van tschip Breda op ons scip gekomen sijnde, doen wij van Coppenhage gegaen waeren, ordonneerden ick wederom opt schip van capiteyn Stellingwerff, dat heel slecht gemant was, en cregen wederom de matrosen in plaets van de capiteynen de Clercq, Jacob Symonsz. de With, Adriaen Pols en Heemskerck; des avonts de wint z. z. oost met donckere lught, regen en blixem.

(1659.)

10 July.

Smorgens met dagh de wint z. west met regenaghtigh weer, dogh liep aen't z. oost en z. z. oosten; voer een galjoot naer Femeren om provisie te koopen; tegen de middagh liep de wint aent z. z. westen; deden zeyn om tseyl te gaen en gingen met onse schepen tseyl; den vice-admirael de Ruyter bleeff met sijn vloot leggen; setten ons cours naer de Sont; savonts met sonsonderganck waeren wij bij Gester Riff, spraecken een Lubecker, die door de Sont van Bergen quam; verhaelden dat de Engelsse vloot tussen Ween en Coppenhagen en 13 Sweeden voor Lantscroon lagen, 4 voor Coppenhagen, 4 op den drogen en 12 onder t'eylant Meun. Nam een brieff met om aen den vice-admirael de Ruyter te overleveren, doch alsoo wij reden hadden om te vresen dat hij den brieff niet wel sou behandigen, soo liet ick hem den brieff weer affhaelen en sont der een galiot expres met. Des avonts den wint w. n. west met slappe coelte.

11 July.

Smergens met den dagh het luchie noordelijck; quamen ten ancker; zagen 24 zeylen int n n. oosten van ons; ontrent 8 uyren quam het luchie ut den z. oosten; deden zeyn en gingen onder seyl; wiert weder stille; de voorige schepen quamen bij ons; waeren, die naer Dantzich en Coninxbergen wilden; capiteyn Aldert Mattijssen verhaelden dat se daechs tevoren 12 Sweetse schepen ontrent Doornbos hadden gesien; den admirael Bielke quamp aen ons boort om met mijn te spreecken; des aghtermiddaghs kreegh Cornelis Roeloffsz. en 'tschip de Monnick ordre om een stuck vooruyt te seylen naert eylant Rugen en sien ofte de Sweeden niet int gesight konde krijgen; en alsoo wij geresolveert waeren de coopvaerdijscepen, die naer Dantzig en Coninxbergen wilden, selver soo veer te brengen, totdat se van de 12 geseyde Sweedse scepen buyten perycul souden sijn, soo hebben wij capiteyn Claes Allertsen gelast met capiteyn 'tHoen en 'tCasteel van Medenblick tussen den z. o. hoeck van Meun en

(1659.)

Drelborch te gaen cruyssen, soo om ons in tijts te kunnen waerscouwen, soo der enige Sweedse scepen die wech langs ut de Sont quaemen, als principalijck om den vice-admirael de Ruyter, soo hij daer mochte komen, eer wij weer terugh waeren, kennisse te geven wat cours wij geset hadden; setten onse coers o. n. oost naert eylant Ruygen; savonts was't eylant z. o. ten oosten van ons en Meun n. ten oosten; in de eerste waght de wint z. west; smetent onder wint en lieten't drijven. Des nachts quamen twee Rostocker sceuiten bij ons, van Coppenhaege komende, dewelcke ons seyden dat Coppenhaege van de Sweden naew beset en van alles groot gebreck hadt, waerop wij resolveerden met alle onse scepen, Dantzychers en Coninxbergers incluys, ons cours derwaerts te setten, met intentie om de geseyde Dantzychers, den vice-admirael de Ruyter bij ons gekomen sijnde, met een suffisant convoy te doen geleyden.

12 July.

Smergens met den dagh de wint w. z. west; hieldent dragent; ontrent een uyr naer zonopganck zagen 12 schepen o. n. oost van ons, presumeerden dat het Sweetse waeren, seylden n. oost aen, kregen harden regen met doncker weer, konden se naderhandt niet meer sien, smetent onder de wint, sonden Dirck Jobsz. met sijn fregat derwaerts om te sien off hij enige contscap van haer konde bekomen; capiteyn Allert Matijssen met sijn bijhebbende oorlochschepen en enige coopvaerders volghde en enige bleven bij ons leggen, waerop wij hem een galiot sonden dat hij weer bij ons sou komen en blijven volgens sijn vorige ordre, voor seecker houdende dat die 14 Sweedse scepen, die wij gesien hadden, op haer souden passen; des aghtermiddaghs de wint z. oost en z. z. oost met moeye coelte; waeren savonts bij Meun; weer en wint als vooren.

13 July.

Smorgens de wint o. z. oost; quamen ontrent ten 8 uyren bij Draecker en settent o. ten noorden van de ton

(1659.)

op $4^1/_2$ vaem, als wanneer de ses Sweetse scepen, die voor 't Coninexdiep ende de 4, die in den drogen laegen, voort naer Landescroon liepen. Onse coopvaerders en kleyn vaertuyg seylden voort naer Coppenhaege; smiddachs de wint z. z. oost met regen; quamen 3 Engelsse coopvaerders van Stockholm, alsmede een boeyer, Pieter Claessen met taruw geladen, hadden de wil naer Londen; naer de middach quamp den heer Otto Krach mijn verwillekomen van wegen Sijn Majesteyt en versocht ut desselfs naem dat ick soude willen naer Coppenhaege komen, hetwelck ick excuseerde, omdat ick niet geern int gesicht van den vijant snachts van boort wou blijven, doch soo Sijn Majesteyt goet vont dat ick des anderen daechs sou komen, dat hij mijn dan goets tijts aen Draecker een coets wou senden, gelijck Sijn Excellentie aennam te sullen doen. Des avonts quam de secretaris van de Ambassadeurs bij mijn alsmede den admirael Bielke; weer en wint als vooren.

14 July.

Smorgens met den dach de wint z. z. west met weynich coelte; zonden een van de galioots naer Coppenhaege om water; wiert mistich; deden zeyn ontrent 8 uyren dat al de capiteynen aen boort soude(n) komen, gaeven haer ordre dat se de matroosen, die se int begin van May laestleden van de coopvaerders als oock transportfleuyten hadden overgenoomen, met een galioot wederom naer Coppenhaege souden senden; voor de middach voer ick aen Draecker; voer smiddachs weer aen boort, dewijl de coets, die de heer Otto Krach mijn daechs tevoren geseydt hadt te sullen senden om mijn naer Coppenhaege te brengen, niet en quamp. Naer de middach quamen de heeren Vogelsang en Hairen aen ons boort om mijn te spreecken, vonden goet ick des anderen daechs tot Coppenhaege sou komen, daer haer Ed. tegens den avont weer na toevoeren; den wint zuydelijck met stilte.

15 July.

Smorgens met den dach de wint z. z. oost met goede coelte de galiotschipper Cornelis Lievensz. quam van

(1659.)

Femeren, rapporteerde dat hij de vice-admirael de Ruyter en de Sweedsche geweldich met cannon en musquetten hadde sien en hooren schieten, twelck sich daernaer allemael onwaer bevont. Bracht een lieutenant met, die ut Nascou quam, verhaelde dat de stadt van de Sweden noch swaer belegert wiert en sij daer geweldich op schooten. Voor de middach voer ick naer Draecker en voorts naer Coppenhaege; om dees tijt quamp er een Deensche caaper met een prijs bij hem, die van Christianopel quam; savonts quam ick weer tscheep; de wint variabel met donder, blixem en harde regenbuyen.

16 July.

Smorgens met sonsopganck de wint z. west ten westen met goede coelte; gaff ordre aen de commandeurs Cornelis Roelofse en Dirck Jobssen om ontrent Valsterbon te gaen kruyssen op de vice-admirael de Ruyter; den admirael Bielke quam om mijn te spreecken; cregen sachtermiddachs de vice-admirael de Ruyter en Johan Evertssen int gesicht; quamen bij ons ten ancker; quamen de vice-admiraels voornoemt kort daerna aen boort; Claes Allertssen, die ick nevens sijn dryen tussen den z. o. hoeck van Meun en Drelborch op den 11 dito op den vice-admirael de Ruyter hadt laeten cruyssen, kompt oock bij ons en sont den commandeur Dirck Jobssen terstont weer wech om tussen Steden en Falsterbon te gaen cruyssen; de wint z. w. ten westen.

17 July.

Smorgens de wint w. z. west met rappe kou en altemet regen; quamen 2 Hamburger fleuyten ut de Oostzee, die den admirael Bielke dede strijcken; ten 8 uyren quam de secretaris van de heeren extra-ordinaire gedeputeerden van Haer Ho. Mog. om mijn ut derselver naem te seggen dat ick soude willen naer Coppenhaege komen, derwaerts ick mijn tegens den middach vervoechde. Sachtermiddachs quamen noch twee schepen van de Ruyter bij ons, die gekruyst hadden; savonts de wint w. z. west met stijve coeulte.

(1659.)

18 July.

Smorgens met den dach de wint westelijck met harde coeulte en regen; sijn de 2 Hamburgers naer Coppenhaege geseylt alsmede een galioot om water; ten 8 uyren wiert zeyn gedaen dat de vice-admiraels aen boort soude(n) komen om de esquaders te verdeelen; s'achtermiddachs sijn de commandeurs Cornelis Roeloffsz. en Dirck Jobssen weer bij de vloot gekomen; savonts weer en wint als vooren.

19 July.

Smorgens met den dach de wint w. n. west met redelijck weer; smiddachs ginck commandeur Cornelis Roelofse en Dirck Jobssen op de brantwacht leggen en wierden de vice-admiraels en ick van Sijn Coninclijcke Majesteyt in enige tenten, die tot dien eynde bij Draecker waeren opgeslaegen, getracteert en alsoo H. Gem. Sijne Majesteyt goet vont dat ick de conferentie, die des anderen daechs smorgens ten huyse van den heer Rijx-hofmeester sou gehouden werden, sou bijwonen [1]), soo reed ick des avonts weer naer Coppenhaege; omtrent den middach quam een Franseh scheepje van Elseneur, dat naer Dantsich wilde; settent bij ons; sachtermiddachs sijnder 2 Engelsche schepen met een boeyer gepasseert; savonts de wint w. n. west met hart buyich weer.

20 July.

Smorgens de wint w. n. west met topseylscoelte alsmede de heelen dach. S'achtermiddachs ten 5 uyren quam de pacquetboot met brieven van Lubeck; seylden naer Coppenhaege en ontfong met deselve Haer Ho. Mog. scrijvens en resolutie van den 13 dito. Savonts weer en wint als voren.

---

1) Hier werd besloten dat de Deensche en de Nederlandsche vloten Nakskov zouden ontzetten en de zuidelijke eilanden aanvallen, waarvoor 3000 ruiters uit Kiel moesten worden gehaald. (Zie Fridericia, Adelsvaeldens sidste Dage, blz. 438).

(1659.)

21 July.

Smorgens de wint w. n. west met schoverseylsweer, soodat wij niet utrechten konden; tegen de middach wiert het weer wat beter; savonts de wint westelijck met redelijck weer.

22 July.

Smorgens met den dach de wint z. west met weynich coelte en doncker regenachtigh weer; op den dach wiert stilte, het luchien variabel; sachtermiddachs gaff ick den vice-admirael Meppel ordre om met 17 à 18 scepen en diegeen, die in October laestleden met mijn ut het vaderlant gekomen waeren, de coopvaerders naer Dantzich en Coninxbergen te convoyeren en met de gerede, die hij daer vinden soude, sonder naer de ongerede te wachten, terstont weer terugge te komen. Dien avont quamp ick weer aen mijn boort. De wint zuydelijck met weynich coelte [1]).

---

1) De koning schreef dezen dag (12 Juli o. st.) aan Wassenaer:

„Dem Herrn ist annoch erinnerlich welchergestaldt bey jüngst allhier gehaltenen Consultation für gutt und gerathen befunden, dass die Holländische Flotte mit fürterlichsten wiederumb nach der Ost-See gehen und das gemeine Interesse nach Möglichkeit befurdern solte, alss nuhn Unss unssern Reichen und Landen, auch ihrer Hoch- und Mögenheiten selbst zu Befürderung der Commercien mercklich daran gelehgen, dass die Insuln wiederumb in unsser Gewaldt gerahten, so gesinnen wir an den Herrn hiemit günstiglich und gnädiglich, Er wolle mit berürter Flotte dahin cooperiren, dass die Veste Naschov endtsetzet, die Insulln Lahlandt, Pfalster, Möen und Langeland recuperiret und die Passage zwischen hier und Lübeck und unssern Fürstenthumb Holstein offen gehalten werde, massen wir dan für gutt und hochnötig befunden dem Herrn auch dazu diese Ordre ertheilen, das er des Herrn Churfürsten zu Brandenburg Liebde unsers freundlichen lieben Vettern und den Allijrten Armeen zu Ueberführung dero Völcker und Wiederoberung der Insul Fühnen und Sehland, auch sonst vorfällig alle mügliche Hülffe und Assistentz mitt den seinem Comando untergebenen Orlogsschiffen leiste und unsseren allgemeinen Feindt, woh er denselben dero Endts antreffen mögte, attacquire und Abbruch thue, und weilen wir den wollgebohrnen Herrn Reichsrat Otte Krag und Ehren-

(1659.)

23 July.

Smorgens met sonsopganck de wint w. z. west met slappe coelte; is den vice-admirael Meppel met sijn esquader nevens de coopvaerders onder seyl gegaen; ontrent 9 uyren voer ick naer Draecker; quam tegen de middach met Sijn Con. Hoocheyt[1]) met een gesante van den Ceurvorst en een van den Graeff van Oldenborch en noch enige suiete, naerdat ick Hem met eniege chalouppen deur en deur de vloot geleydt hadt, aen boort, alwaer H. Gem. Coninckliycke Hoocheyt mij de eer deed van een quaede maeltijt te eten. Bracht Hem tegens den avont met eniege chalouppen weer aen Draecker, aen denselven in't komen en't gaen sooveel eer bewijsende als mijn mogelijck was, daermede H. Gem. Coninckliycke Hoocheyt betoonde contentement te nemen, en voer doen weer naer boort; de wint z. z. oost met goede coelte.

24 July.

Smorgens de wint w. z. west, op den dach z. z. oost en z. oost met een frische coeulte; sijn 16 à 17 matroosen van ons schip op den schout-bij-nacht Verhaeff overgeset; quam een Engelsche fleuyt uyt de Oostzee, settent bij ons; passeerden 2 schoeyten met vivres naer Coppenhaege, die van Femeren quamen; weer en wint alsvoren.

25 July.

Smorgens de wint z. west met regen en buyich weer; quamen 4 schoeyten ut de Oostzee, hebben 't bij den admirael Bielke gesett; sachtermiddachs quamp er een

---

vesten Herrn Feldt-Marschall Schacken mit der Flotte vordtschicken diese unssere Intention zu befürdern, so wolle der Herr mitt denselben fleissig communiciren und in vorfallenden Occasionen ihr Guttachten und Einraht vernehmen. Versehens Unss und verbleiben ...."
(Ausländ. Registr. 1658—59.)

1) De kroonprins, de latere koning Christiaan V, toen slechts 13 jaar oud.

(1659.)
schoeyt ut de Oostzee; deden hem strijcken; snachts woeyt een storm ut den z. westen [1]).

26 July.

Smorgens den wint z. w. ten westen met regen en stijve coeulte; tegen de middach ginck er een galjoot met brieven naer Coppenhaegen om voorts naer Hollant te bestellen; savonts weer en wint als vooren.

27 July.

Smorgens de wint z. w. ten zuyden, topseylscoelte, met regen en donckere lucht; smiddachs quamp er een Engelsche kits ut de Zont, die naer de Oostzee liep; savonts klaerdent weer op, de wint zuydelijck.

28 July.

Smorgens de wint z. z. oost met goet weer; gaff t'schip de Munnick ordre om naer Falsterbon te kruyssen; ontrent 9 uyren ben ick op Draecker aen lant gevaeren en voorts naer Coppenhaege; savonts de wint zuydelijck.

29 July.

Smorgens het luchien variabel; voor de middach quamen de 4 transportfleuyten de Freuytboom, de Peerel, de Haen en Medea van Coppenhaege bij de vloot ten ancker; savonts het luchien ut den n. westen met goet weer.

30 July.

Smorgens de wint n. west met rappe coelte. Douwe Claessen creech ordre om een acte aen capiteyn Aernt Dircksen te brengen dat hij op't spoedichste met sijn schip voor Coppenhaege soude lopen; tegen de middach passeerde de Engelsche kits weder naer de Engelsse vloot, die den 27 deses om de zuydt geloopen was; savonts weer en wint als vooren.

---

1) Op dien dag, 15 Juli o. st., moest Nakskov, daar geen ontzet opdaagde, na dappere verdediging zich overgeven.

(1659.)

31 July.

Smorgens de wint w. n. west; quam een scheepje ut de Oostzee; deden hem strijcken met de derde schoot; was van der Veer, wilde naer Dantsich, was van een Deensche kaper opgehouden; s'achtermiddachs quamen twee Deensche kapers met een Hamburger boeyer, setten't bij ons; savonts naerdat ick des morgens, nevens de hooftofficieren van het laetste landtsecours, van Sijn Con. Majesteyt mijn afsceydt genomen hadt, quamp ick weer aen boort; weer en wint als vooren.

1 Augustus.

Smorgens de wint w. n. west; quamen twee gesanten van Sijn Cheurvorstel. Doorl^{t}. van Brandenborch om mijn te spreecken alsmede den admirael Bielke; deden zeyn dat al de capiteynen aen boort souden komen, gaff haer ordre dat se geen volck aen lant soude(n) laeten gaen; smiddachs voer ick aen den admirael Bielke; deden zeyn om onder seyl te gaen, maer alsoo den avont op handen quamp, lieten wij het leggen en alsoo ick verstont dat Sijn Con. Majesteyt op den Admirael Bielkens scip was, soo hebbe ick mijn derwaerts vervoecht, alwaer op Sijn Con. Majesteyt's instantelijck begeren resolveerden des anderen daechs met het criecken van den dach tseyl te gaen. Int laetst van de eerste wacht quamp den post Jan de Visser aen ons boort en bracht mijn Haer Ho. Mog. brieven en resolutien van den 11, 13 en 24 July; weer en wint als vooren.

2 Augustus

Smorgens met den dach de wint w. z. west; deden zeyn om met de vloot onder zeyl te gaen met de coopvaerders en ontrent 80 schoeuten; setten onse cours om de zuyt; op den dach de wind zuydelijck; deden ons best om op te laveeren; quamen tegen den avont ontrent den hoeck van Steden op 8 vaem ten ancker, den hoeck z. ten westen 1$^{1}/_{2}$ mijl van ons; t'savonts den wind zuydelijck met regen en doncker weer.

(1659.)

3 Augustus.

Smorgens met den dach de wint westelijck; deden zeyn om onder seyl te gaen; setten onse coers om de zuyt; preyden de coopvaerder Jochem Groot genaempt, die van Dantsich quam; hadde 4 weecken vandaer geweest, hadt de wil naer Vranckrijck, hadde de vice-admirael Meppel noch geen van onse schepen vernomen; quam oock een Hamburger met pottasch geladen van Ronnebaey, wilde naer Amsterdam; ten 11 uyren quam de galiotschipper Jan Cornelisz. Clock met brieven van de heren Vogelsang en Haeren en het duplicaet van Haer Ho. Mog. scrijvens en resolutie van den 24 July; om dees tijt kregen de 4 transportfleuyts ordre om op het kleyne vaertuyg te passen, datter niemant sonder verlof ut de vloot soude lopen. Sachtermiddachs is den voornoemden galiootschipper wederom met brieven naer Coppenhaege afgevaerdicht; met sonsonderganck creeghen capiteynen van Campen, Degelingkamp en een transportfleuyt ordre om met Sijn Excellentie de heer Otto Krach naer Draecker te seylen; de wint w. z. west met regen en goet weer [1]).

4 Augustus.

Smorgens de wint w. z. west met goet weer; capiteyn

---

1) D.d. 23 Juli o. st. werd het volgende koninklijke bevel aan Obdam uitgevaardigd:

„Alss die unumbgängliche Notturfft erheischet, dass die Holländische Unss zum Succurs gesandte Völcker ohne fernere Zeit Verliehrung zu debarquiren, so gesinnen wir an den Herrn hiermitt günstiglich, er wolle die Versehung thuen, dass berürte Völcker durch seine Chaloupen ans landt an dem Ortt, woh selbst es die unssrige für guett befunden, gesetzet werden, dafern aber über Verhoffen solches seiner irgent erlangten Ordre zuwieder lauffen solte, wirdt dah der Herr zugeben, dass man gedachten Succurs in unser Fahrzeug unter der Faveur der Canonen seiner Schiffe ans Landt setze, wie wir unss nuhn hierzu gäntzlich verlassen, so versehens wihr unss auch zu dem Herrn, er werde im übrigen unsere ihme gegebenen Ordre zu Befürderung des gemeinen Interesse nachleben. Erwarten hierauff seine schrifftliche Erklehrung und verbleiben ...."

(Ausländ. Registr. 1658—59.)

(1659.)

d'Graef en commandeur Utenhout cregen ordre om te gaen kruyssen ofse geen vreemde schepen konden gewaer werden; op den dach variable koelte met regen; sagen 6 schepen naer de Bleickensse kust; wiert een galioot derwaerts gesonden; savonts quam capiteyn de Graef weer bij ons, rapporteerde dat hij bij een coopvaerder geweest hadde, die van Straelsont quam met rogge en garst geladen; om dees tijt quam het galioot weer bij ons, verclaerde een coopvaerder gesproken te hebben, die van Statyn quam; hadden hem geseyt datter 14 Sweedsche schepen aen de Bleyckensse kust lagen; de wint westelijck.

5 Augustus.

Smorgens de wint w. n. west met goede coelte; de voornoemde 2 schepen gingen weer tseyl om te kruyssen om de oost; saegen een seyl aen lij van ons, sonden der een galioot naer toe; den generael Schack [1]) quam om mijn te spreecken; savonts de wint westelijck met weynich coelte; om dees tijt quam het galioot weer bij ons, hadt een scheepjen gepreyt, was een Lubecker met hout geladen, quam van Westerwijck, hadt de wil naer Poortugael; verhaelde dat hij 11 schepen gesien hadt tussen Wijdtmont en Jasmont, dien hij meende dat Sweden waeren.

6 Augustus.

Smorgens de wint z. west met slappe coelte; om dees tijt quamen capiteynen van Campen en Degelingkamp van Draecker met de heeren Rijcxraden Otto Krach en Heyndrick Mulder, die bij mijn quamen met den admirael Bielke en brachten mijn het quatruplicaet van Haer Ho. Mog. scrijvens van den 24 July met een brieff van de heren Vogelsang en Haren van den 4 Augustus, die ick op den 8 dito weer beantwoorden; ontrent den mid-

---

1) Hans Schack, geb. 1609, beroemd als commandant van Kopenhagen gedurende het beleg, werd na het afslaan van den storm op de stad benoemd tot veldmaarschalk; bij Nyborg voerde hij het bevel; later werd hij verheven tot rijksveldheer, graaf en ridder der Olifantsorde; † 1676. (Zie Bricke, Biogr. Lexikon).

(1659.)
dach voer ick aen den vice-admirael de Ruyter; sachtermiddachs quamen de 2 schepen bij ons, die gekruyst hadden; hadden niet vernomen; tsavonts de wint z. oost ten oosten met regen.

7 Augustus.

Smorgens de wint z. west met stijve coelte; capiteyn de Graef en commandeur Utenhout gingen kruyssen; quamen kort daernaer weer ten ancker door de harde contrarie-wint; met sonsonderganck redelijck weer, de wint noch aent z. westen.

8 Augustus.

Smorgens de wint w. z. west met goet weer. Capiteynen de Graef en Baerent Kramer gingen kruyssen; gaff ordre aen capiteyn Willem Jan Stoffelssen en commandeur Evert Aerentssen Nachtglas om met den vice-admirael Heldt naer Draeker te seylen om het cleyn vaertuych, dat daer lach, te bescermen; tegen den avont quamen de 2 kruyssers weer bij ons, verhaelde(n) dat se in de Traef 13 schepen gesien hadden int z.z. westen van haer; de wint z.z. west met goet weer.

9 Augustus.

Smorgens de wint w. z. west met goet weer; de 2 vorige schepen gingen weer kruyssen; ontrent 5 uyren quam de post Jan de Visser met brieven van de heren Slingelandt, Vogelsang, Huybert en Haren van den 6^{en} en van de heren Vogelsang en Haren van den 8^{en} Augustus, die ick voort beantwoorden. Voor de middach quamen de heeren Rijcxraden met den admirael Bielke om mijn te spreecken; ontrent 3 uyren wiert het galioot, dat met de post gekomen was, wederom naer Coppenhaege afgevaerdicht; tsavonds quamen de 2 kruyssers wederom, hadden niets vernomen; weer en wint als vooren.

10 Augustus.

Smorgens de wint westelijck; de 2 vorige schepen gingen weer kruyssen; den brander de groote Satyr en com-

(1659.)

mandeur Pieter Utenhout cregen ordre naer Coppenhaege te seylen van wegen eenige leckagie en op't alderspoedichste wederom claer te maecken. Wiert een galioot naer de fleuyt de Peerel gesonden dat hij bij de vloot sou komen; tegen de middach voer ick aen den admirael Bielke; tsavonts quamen de kruyssers weer bij de vloot ten ancker sonder iets te hebben vernomen; de wint z.z. west met goet weer.

11 Augustus.

Smorgens de wint z. oost met moeye coelte; capiteyn van den Zaen en Verschuyr gingen kruyssen ofte den vice-admirael Meppel niet in't gesicht konden krijgen; de fleuyt de Perel quam bij ons en gaff hem ordre om de lege watervaten voor de vloot nevens capiteyn Tuyneman en eenige galioots in te nemen om tot Coppenhaege water te haelen, alsoo hetselve ten hoochsten van node was; smiddaechs quamp er een afgesante van Sijn Cheurvorstelijcke Dorl^{t}. van Brandenborch met de heeren Rijcxraden en veltmaerscalc Scack en den camerjoncker van Haer Coninclijcke Majesteyt om met mijn te spreecken; bleven bij ons ten eten; tegen den avont sijn den voornoemde afgesante en kamerjoncker int schip van capiteyn van Campen gegaen, die ick nevens capiteyn Degelingkamp ordre gaff om haer naer Femeren te brengen; stille met regen en doncker weer; de wint z. z. west.

12 Augustus.

Smorgens de wint z. west met moye coeulte; de vorige schepen gingen weer kruyssen; quamen tegen den avont weer bij de vloot ten ancker, hadden niets vernomen; den wint noch z. west.

13 Augustus.

Smorgens met den dach de wint z. z. west; capiteyns van der Zaen en Verschuyr gingen weer kruyssen; op den dach de wint z. oost met moey weer; gingen eenige coopvaerders tseyl naer Draecker om victualie te koopen; naer de middach voer ick aen den admirael Bielke; tegen

(1659.)

den avont quamen de 2 kruyssers met een schout bij ons, die van Riga quam; was van de Deensche kapers genomen; den wint o. z. oost met goede coeulte; in de eerste wacht quam de galiootschipper Jan Teunissen met brieven van de heren Vogelsang en Haren, nevens copie van Haer Ho. Mog. resolutie van den 25 July, die ick op den 14 Augustus weer beantwoorde. Verstonden dat de 6 schepen, die den 15 May in Flensburch gebleven en naer Milbaerzont geseylt waeren, van de Sweden genomen waeren en hadden der 4 in de Zont opgebracht [1]); weer en wint als vooren.

14 Augustus.

Smorgens met den dach de wint z. o. met slappe coelte; capiteyns van Nes, Pols en van der Zaen gaff ick ordre om te gaen kruyssen; wiert zeyn gedaen om krijghsraet te houden; capiteyn van der Zaen bracht 3 schoeyten bij de vlagge, die van Bornholm quamen; wilden naer Coppenhaege; sachtermiddachs quam de admirael Bielke om mijn te spreecken; met sonsonderganck is den galjootschipper Jan Teunissen met brieven weer naer Coppenhaege afgevaerdicht; in de eerste wacht quam capiteyn Pols aen boort, verclaerde dat hij 7 schepen gesien hadt, die z. west heen liepen; de wint z. z. oost met moey weer.

15 Augustus.

Smorgens de wint z. oost en z. z. oost; de 3 vorige kruyssers gingen weer onder seyl; spraken een Lubecker, die van Nortkoppe quam, die naer Engelant wilde; ver-

---

1) Een eskader onder den Deenschen kapitein Konink met de Deensche schepen „Graa Ulv" (de Grijze wolf) en St. Johannes en de Nederlandsche schepen de Maagd van Enkhuizen (kapt. Pomp), de Jonge Prins (kapt. van Duym) en Monnikendam (kapt. Slott) was den $\frac{23 \text{ Juli}}{4 \text{ Aug.}}$ 1659 bij Ebeltoft (in Jutland) na dapperen tegenstand vernield of veroverd door den Zweedschen majoor Coxe met een veel sterker eskader, dat 1000 man der landtroepen gevangen nam en vele kleine schepen verbrandde (Lind blz. 179—180, Zettersten blz. 431, Fridericia blz. 439).

(1659.)

claerde den 9 deser onder Heel bij den vice-admirael Meppel geweest te hebben, die noch 3 schepen verwachte ut der Pilluwe; de wint n. west; sachtermiddachs gaff ordre aen den schout-bij-nacht Verhaef om als commandant met capiteyn van Nes, de Liefde en Willem Jan Stoffelsen en een galjoot om naer Geester Riff op capiteyns van Campen en Degelingkamp te kruyssen, alsoo wij verstaen hadden dat daer 6 off 8 Sweedse scepen omtrent waeren. Savonts quamen de 3 kruyssers bij de vloot ten ancker, hadden 4 schepen gesien benevens die Traef van Lubeck; wint en weer als vooren.

16 Augustus.

Smorgens de wint west; capiteyns van der Zaen, Pols, van Meeuwen en Verschuyr gingen kruyssen. De galjootschipper Jan Teunissen quam met brieven van Coppenhaege van de heren Slingelandt, Vogelsang, Huybert en Haren van den 15 Aug., die ick op den 17 dito weer beantwoorde. Quaemen mede eenige coopvaerders en ander vaertuygen, die den 12 en 13 deser naer Draecker geseylt waeren. Om dees tijt wiert zeyn gedaen om krijghsraet te houden; smiddachs quam de vice-admirael Helt met sijn bijhebbende schepen van Draecker. Ick voer aen den admirael Bielke. Sachtermiddachs de wint z. z. west; preyden een Schellinger galjoot, die ut Holsteyn quam met brandhout geladen; verclaerde dat capiteyns van Campen en Degelingkamp onder Femeren lagen. Den vice-admirael Helt en commandeur Evert Aerentsz. Nachtglas seylden wederom naer Draecker; savonts quamen de kruyssers bij de vloot ten ancker, hadden niet vernomen; de wint z. z. oost met goet weer.

17 Augustus.

Smorgens de wint z. z. west met goet weer; gingen 6 schepen kruyssen; quamen eenige coopvaerders van Draecker zeylen, die om victualie geweest waeren; smiddachs de wint z. z. oost met weynich coelte; naer de middach quam een Hamburger, Syvert Goedeman genaempt, van Kalmer, geladen met teer, wilde naer Ham-

(1659.)
burch, alsmede een Engelsman van Grijpswold, met rogge gelaeden, wilde naer Nieu-Casteel; hadden stilte met regen; t'savonts het luchien z. z. west; in de eerste wacht de wint aent noort-oosten.

18 Augustus.

Smorgens de wint z. z. west met weynich coelte; wiert op den dach zeyn gedaen om krijchsraet te houden over de schieman van capiteyn Ligne; d'heer Rijcxraet Otto Krach en den admirael Bielke quaemen aen mijn boort om met mijn te spreecken. Quamen twee van de 6 kruyssers onder de vloot ten ancker; de andere hadden door de stilte niet konnen aenseylen; hadden niet vernomen; gaff haer ordre om weer te gaen kruyssen; smiddachs quam d'heer Rijcxraet Otto Krach met den admirael Bielke bij mijn eten. Sachtermiddachs quam de galjootschipper Jan Cornelissen Clock met brieven van Coppenhaege van de heren Slingelandt, Vogelsang, Huybert en Haren van den 18^{en} Aug. die ick op den 19 weer beantwoorde; savonts was't stille; sagen de schepen, die van Femeren quamen; konden door stilte niet bij ons komen.

19 Augustus.

Smorgens met den dach variable coelte, op den dach het luchien o. z. oost; ontrent 8 uyren quam(en) capiteyns Swart, Richwijn, den Haen en Jacob Symonsz. bij ons, sonder iets vernomen te hebben; gaff haer ordre om weer te gaen cruyssen. Om dees tijt ginck den schipper Syvert Goedeman t'seyl naer Lubeck. Smiddachs quam de viceadmirael Meppel met sijn bijhebbende schepen van Dantsich, die den 23 July t'seyl gegaen waeren. Brachten een Sweedsche fleuyt met 19 stucken en 3 schoeuiten, die se in de Oostzee genomen hadden, met rogge geladen; ontrent 2 uyren wiert den galjootschipper Jan Cornelisz. Clock naer Coppenhaege afgevaerdicht; de wint z. z. west en w. z. west met topseylscoelte. Savonts quamen de kruyssers onder de vloot ten ancker, hadden niet vernomen; de wint west met redelijck weer.

(1659.)

20 Augustus.

Smorgens de wint z. west ten westen met weynich coelte; gingen 5 schepen onder seyl om te kruyssen; ontrent 7 uyren quam den galjootschipper Cornelis Lievensz. met brieven van Coppenhaege van de heren Vogelsang en Haren van den 19 Aug., die ick voort weer beantwoorde. Smiddachs de wint zuydelijck; gingen capiteyn Bancker, de fleuyt de Peerel en 2 galjoots naer Coppenhaege om water voor de vloot; ontfong Haer Ho. Mog. scrijvens en resolutie van den 29, 30 en 31 July en 2 van den 5 Aug., mitsgaders duplicaet van den 30 en 31 July; tsavonts de wint z. z. oost met weynich coelte.

21 Augustus.

Smorgens de wint o. z. oost met goede coelte; deden zeyn dat al de capiteynen aen boort soude(n) komen; gaff haer ordre, op het versoeck van de heren Otto Krach, admirael Bielke en veltmarscalc Scack, dat se haer soldaten, die se den 6 Mey van Coppenhaege hadden ingekregen, op de fleuyten de Judich en de Freuytboom en in het galioot van Jan Teunissen souden brengen, die ordre hadden om se op Draecker aen lant te setten, den heer col. Killegrey mijn belooft hebbende, dat hij ons van diegeen, die onder sijn commando hier gekomen sijn, weer ander in de plaets sou geven. Smiddachs voer ick aen den admirael Bielke; z. w. ter son gingen de gemelte schepen met de soldaten tseyl; met sonsonderganck quam de vice-admirael Helt met commandeur Evert Arentsz. Nachtglas van Draecker. Savonts de wint zuydelijck; gaff de voornoemde commandeur Nachtglas ordre om weer naer Draecker te seylen en sijn soldaten mede aldaer aen lant te setten.

22 Augustus.

Smorgens de wint z. west met goet weer; tegen den middach quam d'heer Rijcxraet Otto Krach met den admirael Bielke bij mijn; de wint z. ten oost, sachtermiddachs z. west; met sonsonderganck quam een van de

(1659.)

galioots met water van Coppenhage; de wint en 'tweer als vooren [1]).

23 Augustus.

Smorgens met den dach de wint w. z. west met stilte; deden zeyn om onder zeyl te gaen, behalven de vice-admirael Meppel met sijn esquader, die ick last gaff om daer te blijven, tertijt de coopvaerdij- en oorlochschepen, die om waeter en victualie naer Coppenhaege gelopen waeren, alsoock het cleyn vaertuych, dat onder Draecker lach, bij hem gekomen souden sijn. Setten onse coers om de zuyt. Spraken een galioot, dat in 4 dagen van Dantzich geseylt was, een Vlielander genaempt Jacob Lambertsen; was in dienst van den ambassadeur van

---

1) Denzelfden dag (12 Aug. o. st.) schreef koning Frederik aan Wassenaer:

„Wollgebohrner besonders lieber, Wir können dem Herrn hiemit unangefügt nicht lassen, welchergestald wir berichtet worden dass sich bey der desselben Comando untergebenen Flotte verschiedene Holländische Kauffardeyschiffe befinden, so von feindtlichen Ortern gekommen, und mit Theils Schwedischen Gühtern und Wahren beladen sein, alss wir nun sothane Schiffe und Gühter nebst denen darbey verhandenen Briffschafften und Certificationen nachzusehen und hierüber zu inquiriren nöhtig befunden und desshalben unsern Bedienten Hansz Petersen nach der Flotte abgefertiget.

So gesinnen wir an den Herrn hiemit günstig und wollgeneigtlich, ihme darin alle Befürderung zu erweisen, und solche ordre an die Schiffere so von Schwedische Orter gekommen mitzutheilen, dass Sie ihre Brieffe und Mahnzettuln vorzeigen, damit dieselbe von ihme in ihrer eigenen und einer unsrer Capitainen Gegenwart erbrochen nachgesehn, und diejenigen so vor wichtig befunden nebst den Schwedischen Wahren, weszhalber darinnen Vermeldung gethaen wirdt, an hero geführet werden mügen. Weile dan der Feindt nicht verseumet in allen sein bestes zu thuen, alss verhoffen wir, dass der Herr bey jetzigen Conjuncturen unss hierin favorisiren können. Begehren keinesweges, dass einigen Schiffern oder Rehdern hierdurch präjudiciret werden, oder Sie auff solche Weise in geringsten zu kurtz kommen sollen, besondern wollen dieselbe wegen der Fracht und Unkosten von den Schwedischen Wahren so bey ihnen gefunden werden so fort richtig und zu voller Gnüge contentiren lassen ...."

(Ausländ. Registr. 1658—59.)

(1659.)

Vranckrijck, wou naer Helseneur. Op den dach de wint z. z. west; quamen met den doncker tussen Meun ende Witmont op 23 vaem ten ancker; weer en wint als vooren.

24 Augustus.

Smorgens de wint z. ten oost; met den dach deden zeyn en gingen onder zeyl; capiteyn Claes Allertsz en den commandeur Dirck Jobsz gaff ick last om int gesicht van Bornholm een galioot te convoyeeren met ammonysy geladen; met sonsopganck quam den galiootschipper Jan Cornelisz. Clock met brieven van Coppenhaege van de heren Slingelandt, Vogelsang, Huybert en Haren; deden zeyn dat de vice-admiraels aen boort souden comen, aen dewelcke ick deselve communiceerde en hebbe deselve brieven, volgens haer eenparich goetvinden, voort weer beantwoort, daermede ick den geseyden scipper des avonts omtrent 5 uyren wederom afveerdichden. Smiddachs was den wint z. west. Quamen met den doncker op 12 vaem, het Doornbos z. o. van ons, ten ancker; weer en wint als vooren.

25 Augustus.

Smorgens met den dach de wint west; deden zeyn en gingen met de vloot onder seyl; omtrent 9 uyren quam den vice-admirael Meppel met sijn bijhebbende schepen bij ons; op den dach de wint z. west met weynich coelte; den heer Rijcxraet Otto Krach en den admirael Bielke quamen mijn spreecken; met den doncker quamen wij op 10 vaem ten ancker; gaff ordre aen den commandeur Cornelis Evertssen met 18 à 19 schepen naer Lubeck te seylen om bier en victualie voor de vloot te haelen ende de heer Otto Krach, den overscenck van den hertoch van Lunenborch [1]), d'heer Christoffel Pasbergh [2]), ende

---

1) Johan Frederik van Brunswijk-Lunenburg, geb. 1625, † 1679, die Wassenaer eenige dagen later bezocht aan boord van Cornelis Evertsen.

2) Zie boven bl. 76 noot 2.

(1659.)

een sustersoon van den Protector Cromwel zal: [1]) daer off tot Femeren in securiteyt te brengen. Wint en weer als vooren.

26 Augustus.

Smorgens de wint z. ten oost met goet weer; deden zeyn en gingen tseyl; op den dach de wint z. z. west; d'heer Rijcxraet Otto Krach met de heren hierboven genoemt quaemen haer affsceyt van mijn nemen; tegen den middach quam de galiootschipper Cornelis Lievensz. met de post van Coppenhaege, die eenige particuliere brieven ut Hollandt komende voor mijn hadde; deden den gantschen dach ons best met laveeren over en weder; quamen savonts tussen Gester en Ribbeny [2]) ten ancker; weer en wint als vooren.

27 Augustus.

Smorgens met den dach de wint w. z. west met moeye coelte; deden zeyn en gingen onder zeyl; deden ons best met laveeren, vertierden weynich; smiddachs quam capiteyn Heemskerck, verhaelde dat sijn groote mast een krack ondert rack hadt, was derhalven genootsaeckt om te setten en zijn mast te wangen; quamen savonts op 10 vaem beneven Rostock ten ancker; wint en weer als vooren.

28 Augustus.

Smorgens met den dach de wint zuydelijck met weynich coelte; deden zeyn en gingen met de vloot onder zeyl. Om dees tijt quamen capiteyn Claes Allertsz. en commandeur Dirck Jobsz. van Bornholm weerom; op den dach een rappe coelte, soodat capiteyn de Graef sijn groote stenge overboort seylde; quamen smiddaechs onder Femeren;

1) Oliver Cromwell had 5 getrouwde zusters: 1. Catharina, eerst met Whitstone, later met Jones gehuwd; 2. Margaretha, gehuwd met Wanton of Walton; 3. Anna, gehuwd met Sewster; 4. Jane gehuwd met Desborow; 5. Robina, eerst gehuwd met Dr. French later met bisschop Wilkens; zij had echter slechts een dochter. Van den zoon van welke zuster hier sprake is, kan niet worden uitgemaakt.

2) Rödby(?)

(1659.)

deden zeyn dat de vice-admiraels aen boort souden comen; wiert geresolveert dat wij tsetten souden; quamen op 10 vaem ten ancker en commandeur Cornelis Evertssen ginck doen met de voorverhaelde scepen eerst van ons met ordre om zich soo veel doenlijck te spoediegen; gaff capiteyn Claes Allertsz. ordre om naer Wismar te seylen om te sien wat voor schepen daer lagen. Sachtermiddachs woeyt heel hart; savonts de wint w. z. west.

29 Augustus.

Smorgens de wint west met redelijck weer; deden ontrent ten 8 uyren zeyn dat alle capiteynen aen boort souden coomen; gaff haer ordre geen boots of volck aen lant te laeten gaen sonder mijn verloff en dat ider hem sou victualieeren tot den 1 Novembris incluis. Naer de middach wiert den galiootschipper Claes Gerrebrantsz. met brieven naer den commandeur Cornelis Evertssen gestiert, in denwelcken hem nochmaels belast wiert hem sooveel te haesten als enichsints mogelijck was; tsavonts den wint westelijck.

30 Augustus.

Smorgens de wint westelijck met stijve coelte; gaff den schout-bij-nacht Verhaef ordre om met 11 schepen tussen Lalant en Femeren te setten, datter geen schepen konden passeeren sonder van hem en zijn schepen te konnen gesien werden, alsmede aen capiteyn de Graef en Verschuyr om ontrent Wismar te kruyssen. Naer de middach creech capiteyn de Ligne ordre naer Lubeck te seylen en aldaer opt alderspoedichste te victualieeren, alsoo hij verclaerde voor geen 8 daegen victualie in sijn scip te hebben; nam de post met, die den 26 deser van Coppenhaege was gekomen, om voorts met brieven aen Haer Ho. Mog. over lant naer't vaderlant te reysen; kort naer de middach quam de galjootschipper Jan Cornelisz. Clock van Coppenhaege met brieven van de heeren Vogelsang en Haren van den 15/25 Augustus. Sachtermiddachs quam de galjootschipper Claes Gerrebrantsz. met brieven voor mijn van den commandeur Cornelis Evertssen; verhaelde dat onse schepen dien morgen daer op de ree gekomen

(1659.)

waren; s'avonts de wint w. n. west met buïgh weer; quam een boot met Lubeckse coopluyden om mijn te spreken. Snachts quam de sloeup van den admirael Bielke aan boort, verhaelden dat den admirael Joul [1]) met het scip de Swaen bij Wismar aen de gront geseylt was, waerop ordre gaff aen capiteynen de Graef en Verscuyr om derwaerts te gaen cruyssen en den geseyden admirael Joul alle behulp en assistentie te doen.

31 Augustus.

Smorgens de wint w. n. west met goede coelte; zeynden de vice-admiraels aen boort, communiceerden haer den brieff van de heren Vogelsang en Haren hiervoren gemelt, die ick, in conformiteyt van derselver eenparich goetvinden, weer beantwoorde ende den galiotscipper Clock met afveerdichde; de wint noordelijck met stilte.

1 September.

Smorgens de wint n. west met goet weer; voormiddachs quamen capiteyns de Graef en Verschuyr wederom; deden rapport dat den admirael Joul weer van de gront geraeckt was; deden zeyn om krijghsraet te houden van wegen de schoeut, die commandeur Dirck Jobsz. den 7 Juny bij ons in de Beldt gebracht hadde; sachtermiddachs quam een galiot met brieven aen den vice-admiraels de Ruyter en Johan Evertssen van de heren Vogelsang, Slingelandt, Huybert en Haren van den 18/28 Aug., twelck wij des anderen daechs, ick daer een brieff bijvoegende, weder afveerdichden, naerdat wij gesamentlijck geresolveert hadden dat de vice-admiraels de Ruyter en Jan Evertssen met haer esquaeder naer Coppenhaege souden gaen; savonts stilte met variable coeulte.

---

1) Niels Juel, geb. 1629, die in een lateren oorlog met Zweden, (1676—77) met name in den slag bij Kjögebugt, waar hij een veel sterker Zweedsche vloot vernielde, vermaard werd als Denemarkens eerste zeeheld en admiraal. In 1652—1653 leerde hij in Nederlandschen dienst het zeewezen. Voor zijn buitgelden kocht hij het eiland Taasinge. Hij stierf in 1697. (Garde, Niels Juel, Kbh., 1842. Bricka, Biogr. Lexikon).

(1659.)

2 September.

Smorgens de wint variabel; deden zeyn om krijghsraet te houden; op den dach een stijve coelte ut den n. oosten; tegen den middach wiert zeyn gedaen dat al de capiteynen aen boort souden comen; cregen ordre ider op haer esquader te passen. Om dees tijt quamen de prijssen van capiteyns Evert Antoniussen, Jan van Campen en Hen, nevens capiteyn Bancker, commandeur Utenhout, Evert Aerentssen Nachtglas en de fleuyt de Peerel bij ons; smiddachs quam den admirael Bielke bij mijn; sagen het jacht de Papegaey comen, hadden brieven aen den admirael Bielke; quamen oock bij ons capiteyns Jan Duym en Dirck Pomp, die haer schepen in Milbaersont verlooren hadden, bij ons; ontrent 5 uyren is den vice-admirael de Ruyter tseyl gegaen met sijn esquader en met sonsonderganck is den vice-admirael Johan Evertssen desgelijckx met sijn esquader hem gevolght; den wint aen 't n. oosten met stijve coelte.

3 September.

Smorgens de wint n. n. oost met stijve coeulte en op den dach n. n. west; dese morgen quam een Lubecker schoeyt bij ons ut Noorwegen, verclaerde dat hij 8 dagen tevoren onder Masterlant 8 Sweedsche schepen gesien hadde; smiddachs quamp er een bootjen van Vlissingen, de schipper genaempt Jacob was in 14 dagen ut Zeelant geseylt, geladen met wijn en bier om aen de vloot te verkoopen; savonts quam een Lubecker galjoot, dat den Sweed gedient hadt, van Kallenburch, met garst geladen; hadt de wil naer Lubeck; de wint noordelijck met stijve coeulte.

4 September.

Smorgens de wint n. ten westen met goet weer; met den dach quam de galiootschipper Claes Gerrebrantsz. van Lubeck met een brief aen Sijn Excellentie [1]) van

1) Hier schijnt een ander dan Wassenaer het journaal te hebben gehouden. In B. staat „voor mijn" in plaats van „aen sijn Excellentie".

(1659.)
den commandeur Cornelis Evertssen; ontrent 8 uyren quam den galjootschipper Jan Cornelissen Clock van Coppenhaege met brieven van Haer Ho. Mog. van den 21 Aug. en van de heren Slingelandt, Vogelsang, Huybert en Haeren van den 2 Septembris, die ick terstont weer beantwoorden en die van Haer Ho. Mog. op den 5 dito. Savonts de wint n. west met goet weer; in de eerste wacht creech Cornelis Lievensz. ordre om met sijn galioot water te haelen van Travemunde, doch, soo hij onse scepen ontmoette, die daer om victualie waeren, dat hij dan voort weer terugh sou komen.

5 September.

Smorgens de wint w. n. west met goet weer. Tegen de middach quam een Lubecker schoeyt van Vlackstrant, met droge schollen geladen; de schipper, genaempt Claes Solstort, hadt de wil naer Lubeck, nam eenige brieven aen den commandant Cornelis Evertssen, ten eynde hij sonder enich tijtversuym weer bij ons sou komen, alsoock enige om naer Hollandt te bestellen van mijn met; sachtermiddachs de wint variabel; quam een Lubecker, genaempt Claes Sering, met een coopman Pieter Lochman van Bergen in Noorwegen, geladen met stockvis; wilde naer Lubeck; savonts de wint z. z. oost.

6 September.

Smorgens de wint z. z. oost met goet weer; tegen de middach quam commandeur Cornelis Evertssen met sijn bijhebbende schepen van Lubeck. Ick voer aen sijn boort om Sijn Vorstelijcke Dorlucht[t]. Hertoch Jan Frederick van Lunenburch en Brounswijck [1]) te salueren; op den dach de wint o. z. oost met moye coeulte; deden zeyn en gingen met de vloot ontrent 4 uyren onder zeyl, behalven den commandeur Cornelis Evertssen met 4 schepen, die naer Coppenhaege mosten gaen en des anderen daechs smor-

1) Zie boven bl. 131, noot 1.

(1659.)

gens met den dach derwaerts liepen. Quamen savonts tussen Femeren ende Lalant op 16 vaem ten ancker; weer en wint als vooren.

7 September.

Smorgens met breecken van den dach de wint z. west met weynich coelte. Deden zeyn en gingen onder zeyl; weynich daerna wiert stille met harden regen; smiddachs den wint n. oost met een rappe coeulte en doncker weer; quamen tegen den avont tussen Lalandt en Langelandt op 10 vaem ten ancker; om dees tijt quam den admirael Bielke bij ons ten ancker van Femeren, daer hij was blijven leggen wachten naer den admirael Joul (en) den vice-admirael Helt, die noch niet van Lubeck gekomen waeren. Weer en wint als vooren.

8 September.

Smorgens de wint n. oost en n. n. oost met stijve coelte; vonden niet geraden om onder seyl te gaen. Smiddachs quam den admirael Bielke om mijn te spreecken. Sachtermiddachs wiert den galiootschipper Cornelis Lievensz. naer Femeren met brieven gesonden, alsmede te vernemen of daer geen brieven voor ons en waeren; savonts de wint n. n. oost, weer als vooren.

9 September.

Smorgens met den dach de wint n. oost met rappe couwe. Sonden een galioot aen de capiteynen, die naer Lubeck om victualie geweest waeren, dat se aen boort souden komen; ontrent 8 uyren wiert goet weer; deden zeyn en gingen met de vloot onder zeyl, laveerden tot voor Nieuburch. Capiteyn Claes Allertsz. en commandeur Dirk Jobsz. kregen ordre om onder't eylant Ooms te setten om eenige verversing te bekomen; savonts kreech commandeur Cornelis Roelofse met een galioot ordre om naer Sproo te lopen en vandaer water te haelen; setten't ontrent Nieuborch op 12 vaem; weer en wint als vooren.

(1659.)

10 September.

Smorgens de wint oost met goet weer; wiert een galioot naert schip de Waech en tschip sonder roer gesonden, dat se het bij ons souden komen setten; deden zeyn om krijghsraet te houden; tegen den middach wiert de schieman van capiteyn de Ligne 3 mael gekielhaelt en met 100 slagen gelaerst en verder voor 6 jaeren tot Amsterdam int rasphuys gebannen en noch een matroos van't selve schip viel 3 mael van de ree en wiert desgelijckx met hondert slagen geleerst in conformiteyt van de sententie van den crijseraedt(!) op den 2 Septembris vastgestelt Sachtermiddachs quam de galiootschipper Cornelis Lievensz. van Femeren sonder brieven voor ons met te brengen; tegen den avont quam capiteyn Claes Allertsz. en commandeur Dirck Jobsz. weer bij ons; de wint z. z. oost.

11 September.

Smorgens de wint o. z. oost; deden zeyn om onder zeyl te gaen; stierden Cornelis Lievensz. opwaert heen om te sien off hij den admirael Joul en den vice-admirael Heldt, die noch van Lubeck niet weer gekomen waeren, niet en vernam; ontrent de middach seylden de prijs van commandeur Cornelis Roelofse bij Rosnes aen de gront. Sachtermiddachs de wint z. oost met regen; quamen tegen den avont omtrent Ziro op 10 vaem ten ancker; sonden 2 galioots nevens den commandeur Cornelis Roelofse om de prijs van de gront te helpen, die savonts weer vlot raeckte; gaff ordre aen den commandeur Dirck Jobssen, dat hij een stuck weechs naer Anou en Lesou sou lopen om te sien off daer nergens geen Sweedse schepen en waeren en off hij van de vissers off enige andere vaertuygen geen contschap van deselve konde crijgen; de wint noch z. oost.

12 September.

Smorgens met den dach de wint z. z. oost met goede coelte. Ontrent 9 uyren quam admirael Joul en den viceadmiraal Helt en commandeur Cornelis Roelofse met sijn

(1659.)

prijs eerst weer bij ons. Tegen den middach creech den schout-bij-nacht Verhaef ordre om de coopvaerders met het geordonneerde convoy en prijsen naert vaderlant te brengen. Om dees tijt voer ick aen den voornoemden schout-bij-nacht Verhaef om hem goede reys te wenschen ende de brieven aen Haer Ho. Mog. te behandigen en quam terstont weer aen boort, als wanneer den secretaris van den admirael Bielke mijn een brieff bracht, die hem te Femeren gegeven was, gescreven tot Coppenhaege bij de heren Slingelandt, Vogelsang, Huybert en Haren op den 7 Septembris; deden voort zeyn en gingen met de vloot onder zeyl, den vice-admiraal Meppel ordre gevende om de coopvaerdijscepen te volgen, totdat se met het minderconvoy in seeckerheyt voort souden kunnen geraecken, en dan weer voor de rivier van Aelborch bij ons te komen, werwaerts wij ons cours mosten setten, alsoo der versceyden van onse schepen waeren, die voor geen drie daegen broot en hadden en oock weynich potspijs, daervan men ons verseeckerde dat wij tot Aelborch voornoemt suffissante quantiteyt souden vinden; sonden eniege van onse best beseylde schepen voorut om daer, alsoock tot Grimste [1]), alles ten spoedichste te doen vervaerdigen en de scouten, die daer voor Coppenhaege souden gereedt leggen, te waerscouwen dat se bij ons souden komen. Tegens den avont quam commandeur Dirck Jobssen wederom, rapporteerde dat hij een Sweeds schip gesien hadt, dewelcke ick terstont wederom belaste het convoy te volgen; quamen savonts met de gantsche vloot tusschen de groote Helm en Grunstee op 15 vaem ten ancker; de wint z. z. oost met regenachtich weer.

13 September.

Smorgens met den dach den wint o. z. oost met goede coelte; deden zeyn en zijn met de vloot onder zeyl gegaen; smiddachs geraeckten de convoyers met het

---

1) Grimstee (ook hier geschreven Grunstee) is de stad Grenaa in Jutland. (Zie De Vyerighe Colom, Spiegel der Zee, t'Amsterdam 1649).

(1659.)
esquader van den vice-admirael Meppel en de coopvaerders ut ons gesicht; sachtermiddachs weynich coelte; quamen tegen den avont voor Marjacker op 5 vaem ten ancker. Den wint o. n. oost.

14 September.

Smorgens de wint oostelijck met goede coeulte; gingen met onse bijhebbende schepen onder zeyl; ontrent 10 uyren quam den vice-admirael Meppel wederom bij ons; tegen den middach quam capiteyn Verschuyr met Douwe Claessen van Grunstee, rapporteerde dat daer sacht broot, gort, errewte, speck en versch vlees genoech te crijgen was, als haer maer 3 daegen tijt gegeven wiert, waerop ick hem belasten weder derwaerts te gaen en alles soo spoedich gereedt te laeten maecken als mogelijck was. Kort naer de middach quamen wij int gesicht van Hals op 5 vaem ten ancker, den tooren n. west van ons; deden zeyn dat al de capiteynen aen boort souden komen, belastende haer van tgeen sij van noode hadden soo spoedich te versien alst mogelijck sou sijn; savonts weer en wint als vooren.

15 September.

Smorgens met den dach de wint n. oost met goede coelte; gaff ordre aen den capiteyn Boshuysen als commandeur nevens de volgende capiteynen d'Liefde, d'Graef en Gale Gallesz. naer Grimstee te zeylen en haer daer te versien en, soo daer enich hout off iets anders voor den Coninck was, hetselve in haere scepen te nemen en aen den commandeur Cornelis Roelofse en Tjerck Hiddesse dat sij naer de wall ontrent de rivier van Aelburch ten ancker souden gaen; smorgens voer ick met den admirael Bielke, den vice-admirael Egbert Meeussen Cortenaer en capiteyn van Nes met drie galiots naer Aelburch om alles soo veel doenlijck te doen haesten, alwaer wij des middachs ontrent 11 uyren quaemen en capiteynen van der Saen en Allert Claessen Allertssen vonden, die ons seyden alles bestelt te hebben en dat men haer belooft hadt dat het op den 17 dito sonder fout claer sou sijn.

(1659.)

Op den dach de wint n. n. oost met goede coelte; savonts weer en wint als vooren.

16 September.

Smorgens de wint n. n. oost met goet weer; capiteyn Claes Allertsz. scip quam van Marjacker yandaen; seylden tot ontrent de rivier van Aelburch; ontrent 2 uyren naer de middach voeren den heer admirael Bielke en ick met een galjoot, alsoo den geseyden heer admirael niet eer claer kost worden, weer van Aelborch, den vice-admirael Cortenaer met de voornoemde capiteynen, omme het werck te beter te spoediegen, daer laetende, doch kosten vermits stilte en contrarie wint de rivier niet affkomen, maer mosten een mijl boven Hals met het galiot ten ancker komen en des nachts in hetselve blijven. Sachtermiddachs quam de galioot-schipper Cornelis Lievensz. met water en eenige verversingh van Aelburch aen't scip; savonts weer en wint als vooren.

17 September.

Smorgens de wint n. west met weynich coelte; smorgens quam capiteyn van der Zaen's scip van Marjacker en heeft et bij ons geset. Smiddachs quamen den heer admirael Bielke en ick weer in de vloot met het galjoot, dat ick naer de middach weer naer Aelborch sont om victualie in te nemen; savonts wiert heel stille.

18 September.

Smorgens de wint westelijck met goet weer; den galjootschipper Willem Imantsz. quam van Aelburch met victualie voor de schepen. Op den dach de wint zuydelijck. Smiddachs quam den admirael Bielke om mijn te spreecken. Sachtermiddachs creech den galjootschipper Willem Imantsz. ordre om een brief aen capiteyn Boshuysen naer Grunstee te brengen, in denwelcken hem ordonneerden en sijn bijhebbende scepen alle het brandhout en victualie in te laeten nemen, dat haer voor Sijn

(1659.)

M^{t}., den heer Rijxhofmeester [1]) en Rijxraedt Gundo Rosencrans [2]), sou aen boort gebracht worden en, alsoo geseyt wiert dat daer noch enige stucken waeren van een scip, dat de Sweden verbrant hadden, dat hij deselve oock sou sien in te krijgen, soo't mogelijck was; savonts de wint z. oost met stilte.

19 September.

Smorgens de wint z. oost met een rappe coeulte; op den dach o. z. oost met donckere motregen, soodatter geen vaertuyg van lant konde komen; savonts weer en wint als vooren.

20 September.

Smorgens de wint n. oost met harde coeulte; capiteyn Tjarck Hiddesz. quam van den wal bij ons; gaff ordre aen capiteyn Heyndrick Ariaensz. om naer Grunste te zeylen en daer sijn waeter, dat hij claegden niet meer te hebben, in te nemen; sachtermiddachs voer ick aen den admirael Bielke en aan den vice-admirael Meppel; savonts de wint n. n. oost met goet weer.

21 September.

Smorgens de wind w. z. west met goet weer; quamen 5 schoeyten van lant met vivres voor de Deensche schepen; smiddachs gaff ick capiteyn van Campen ordre als commandant met seven scepen van oorloch naer Ebeltoff te seylen om eenige vivres en branthout voor Sijn Coninck-lijcke Majesteyt van Dennemarcken in te nemen; sachtermiddachs de wint z. west met weynich coelte. Om

---

1) Joachim Gersdorff, geb. 1611, † 1661, vermogend staatsman, heeft den vrede in Roskild onderteekend met de bekende woorden: Vellem, me nescire litteras". (Bricka, Biogr. Lexikon).

2) Gunde Rosenkrantz, geb. 1604, † 1675, rijksraad en geleerde, destijds Lensmand van Kalö Len, gaf verschillende geschriften uit betreffende het onrecht, door Zweden Denemarken aangedaan (Bricka, Biogr. Lexikon).

(1659.)

dees tijt quam 't galjoot van Joost Cornelisz. met bier aan boort; de wint z. z. west met stilte.

22 September.

Smorgens stille, het luchien z. west; Jan Gedeonsz. Verburch, claegende dat hij t'eynden waeter was, gaff ick ordre om naer Grunstee te zeylen. Voor de middach quam de admirael Bielke met den heer Pasbergh, coninck-lijcke commissaris van Jutlant, om mijn te spreecken; bleven smiddachs bij mijn eten. Cregen het galjoot van Douwe Claessen met broot, victualie en eenige verversing aen boort; naer de middach quam 'tgaljoot van Willem Imantsz van Grunstee weder bij ons; wiert voort weer derwaerts gesonden met een brief aen capiteyn Boshuysen met last dat hij sich met de scepen, die voor Grunste geen voordeel meer doen kosten, naer Ebelhoff sou begeven en nevens diegeen, die daer laegen, alles innemen, dat daer voor den Coninck mochte wesen, en dan noch plaets overich hebbende, het hout, dat particulieren daer mochten hebben voor Coppenhaege, gelijck den heren Bielke ende Pasbergen voornoemt mijn baeden. Hadt oock een brieff voor capiteyn Jan van Campen, die daechs tevoren naer Ebelhoff geseylt was, van gelijcken inhout, alsmede dat hij sou sien off hij die stucken ut het wrack van capiteyn Pomp kost crijgen, alsoock touwen en anckers, die doen weer geseydt wierden daer en niet tot Grunste te leggen. Des avonts (de wint) z. z. west.

23 September.

Smorgens de wint o. z. oost met goede coelte; den vice-admirael Egbert Meeusen Cortenaer quam mettet galjoot van Cornelis Lievensz. met eenige beesten aen boort. Smiddachs voer ick aen den admirael Bielke; capiteyn Hendrick Adriaensz. quam van Grunste bij de vloot, hadt water voor hem gehaelt; sonden een galjoot naer tschip West-Vrieslant dat het bij ons soude comen. Savonts de wint n. oost.

(1659.)

24 September.

Smorgens de wint oost met topseylscoelte; tegen den middach nampt weer wat af; deden zeyn om onder zeyl te gaen; sachtermiddachs de wint z. oost met weynich coelte; konden met laveeren niet winnen door de harde stroom, die onder de noort liep; quamen savonts op 6 vaem ten ancker; sonden een galjoot naer commandeur Cornelis Roelofse dat hij op de brantwacht soude gaen leggen. De wint w. z. west.

25 September.

Smorgens met den dach de wint z. w. ten westen met regen; deden zeyn en gingen onder zeyl; op den dach de wint z. z. west met topseylscoelte; smiddachs quamen capiteynen de Liefde en de Graef bij ons van Grunstee. Sachtermiddachs begont hart te waeyen, konden met laveeren niet vorderen, alsoo de stroom hart om de noort liep; quamen op 8 vaem onder Stevenshooft [1]) ten ancker; weer en wint als vooren.

26 September.

Smorgens de wint w. n. west, woey een topseylscoelte; deden zeyn om onder zeyl te gaen, als wanneer vermits het harde weer drie van onse scepen int lichten haer anckers verloren; seylden tot voor Grunstee, quamen op de middach op 9 vaem ten ancker om aldaer water te haelen, alsoo t'selve grootelijckx onder de vloot gebreck was. Sachtermiddachs woeyt een storm ut de westelicker hant. Cornelis Lievensz., de galjootschipper, wiert aan al de schepen gesonden dat se haer met d'eerste gelegentheyt van waeter souden versien; quamen 2 coopvaerders, het een een Hamborger en t'ander 'en Lubecker van Bergen in Noorwegen, met vis en boter gelaeden; hadden sonderling niet nieus; liepen onder de wal ten ancker; savonts weer en wint als vooren.

1) Niet het bekende Stevnshoved op Seeland, maar Stavnshoved benoorden Grenaa in Jutland.

(1659.)

27 September.

Smorgens de wint w. n. west; woey noch heel hart; quam een galjoot van Bergen in Noorwegen met vis en harinck geladen; de schipper, genaemt Samuel Bediel van Hul, wilde naer Dantsich; seylden een boot van capiteyn Caulery om, die aen lant water gehaelt hadt, doch al't volck wierde geberght, maer de boot raeckte wech; deden onse watervaten int galjoot van Cornelis Lievensz., maer was geen weer om water te haelen; woey den heelen dach een storm; savonts weer en wint als vooren.

28 September.

Smorgens den wint z. z. oost met hele harde kou; tegens den middach begost het weer te bedaeren; sonden onse boot naer landt om waeter; des avonts den wint westelijck.

29 September.

Smorgens den wint w. n. west met een stijff topseyl; lichten ons ancker om wat dichter onder de wal te koomen, om ons waeter en 't geen wij verder van node hadden te beter aen boort te crijgen. Ons groot marsseyl sceurde door het harde weer gans in flarden; quamen smiddachs weer ten ancker. Naer de middach cregen wij een galjot met waeter aen boort, dat wij overnaemen en 't galiot voort weder wechsonden om meer te haelen; des avonts weer en wint als vooren.

30 September.

Smorgens den wint w. ten noorden; deden zeyn en sijn onder seyl gegaen, doch liep den wint corts daernaer weer z. west en het tij om de noordt, soodat wij den helen dach gelaveert hebbende tsavonts de plaets niet konden beseylen, daer wij smorgens vandaen gesceyden waeren. Quaemen ten ancker op 9 vaedem. Smiddachs quamp een fluydt bij ons van Rostock, hadt tot Straelsondt rogge, mout en wol gelaeden, daer hij met naer

(1659.)
Amsterdam wilde. Hadt 9 Sweedse oorlochschepen gesien in Lalants Ellebooch leggen. Des avonts den wint z. west met een stijff topseyl.

1 October.

Smorgens den wint z. west ten zuyden; woey een storm. Op den dach namp het weer wat aff; des avonts den wint w. z. west met redelijck weer.

2 October.

Smorgens den wint z. west met redelijck weer en alsoo de stroom om de noort liep, dat wij met seylen geen voordeel en costen doen, soo sonden wij onse boot weer om waeter. Cregen een galiot met waeter aen boort, dat wij voort losten en met de lege vaeten terstont weer wechsonden met ordre, soo wij onder seyl gingen, dat hij ons dan voort volgen sou. Smiddachs liep den wint westelijck; deden zeyn en gingen onder seyl met slappe koelte; costen, vermits den stroom om de noort liep, niet vorderen. Des naermiddachs tussen 3 en 4 uyren liep den wint weer z. west met harde buyen en overtoge locht; quamen t'savonts, naerdat wij den helen dach omtrent een mijl geadvanceert hadden, weer op 10 vaedem ten ancker. Omtrent die tijt quam een Lubecker fluydt voor ons overlopen, daer wij een fregat en galjot naertoe sonden om hem bij ons te doen komen, twelck hij vermits het harde weer niet doen en konde, maer quamp een stuck weechs van ons ten ancker [1]). Wij cregen onse boot weer met waeter aen boort, twelck wij voorts overnaemen en meenden hetselve terstont weer wech te senden, op hoop of het ons met het galjot, dat geen waeter hadt kunnen nemen, noch een vracht had kunnen haelen, doch dorsten het vermits het harde ongestaedich weder, dat handt over handt toenamp, niet bestaen.

---

1) In margine staat: N(ota), dat wij dese fluydt daernaer niet weer vernomen hebben, alsoo wij des anderen daechs met heel hardt weer onder seyl gingen.

(1659.)

Savonts den wint z. west ten zuyden met sulcken harden storm, als wij tsedert het begin van dit journael noch niet gehadt en hadden, soodat versceyde scepen van haer anckers geworpen wierden en andere, daeronder het onse, de haere doorgingen. Duyrden den gehelen nacht met regen en donckere locht.

3 October.

Smorgens de wint z. west, w. z. west en west met variabel weer; voormiddachs quamp er een Hamburger hoecker, de schipper genaempt Pieter Pietersz. Bogaert quam van Lubeck geballast, had de wil naer Christiania, hadt daechs tevoren bij den vice-admirael Helt en sijn bijhebbende schepen geweest, die onder de groote Helms lagen. Ick zont een galjoot aen de schepen om te vernemen ofse geen schade geleden hadden; quam tegen den avont wederom, rapporteerde, dat den admirael Bielke, Houtuijn en 't Casteel Medenblick ider een ancker verlooren hadden en de vice-admirael Meppel sijn ancker aen stucken was en dat capiteyn Claes Allertsz. sijn sloeup verlooren hadde; savonts de wint west met goede coelte.

4 October.

Smorgens in de dachwacht stilte; hebben onse stenge en reen opgeset en korten bott in; hadden harden regen; met den dach de wint n. oost, n. n. oost en noort met donckere mottregen; begon weer een storm te waeyen. Ick sont een galjoot aen den admirael Bielke om Sijn Ed. te vragen off hij geraeden vont seyl te maecken en soo jae, dat hij dan een zeyn wilde doen. Tegen den middach klaerdent op, de wint n. west met schoverseylsweer, en alsoo den gemelden admirael zeyn deed, soo gingen wij gesamentlijck onder seyl, utgesonderd 3 à 4 van onse scepen, daer ick een galiot naer toesont om te weten wat haer feylde met last dat se haer best doen soude(n) om ons te volgen; woey soo hart dat wij geen marsseyls kosten voeren. Quamen ontrent 4 uyren op 10 vadem tussen Ziro en Haters Rif ten ancker; de wint w. n. west; woey

(1659.)

soo hart dat men geen seylen conde schaveelen, mosten derhalve setten. Pieckte de groote en streecken de fockeree; woey die hele nacht een overgeve storm.

5 October.

Smorgens goet weer, de wint w. z. west; sonden een galjot naer eniege scepen, die snachts doorgegaen en genootviert hadden en dicht op de Zeelantsche wal lagen, om te vernemen of sij geen ongemack gecregen hadden; quamp rapporteeren dat haer anckers alleen waeren doorgegaen. Wij deden zeyn en gingen tseyl, twe galjots voorutsendende om te diepen, opdat wij souden weten hoe naer wij het eylandt Samso konden komen. Capiteyn van Nes kreech ordre als commandeur met 5 schepen tusschen Zyro en Hatersriff te kruyssen op de schepen, die achtergebleven waeren; de wint liep z. z. west; laveerden opwaert aen tot onder Samso, quamen naer de middach ten 2 uyren op 12 vadem ten ancker; voer aen boort van den admirael Bielke om te horen wat hij voor den dienst van Sijn Coninckljcke Majesteyt geraeden sou vinden; vont goet om 3 luyden aen Samso aen landt te setten om eniege contscappe te haelen, daertoe ik hem een galjot leende, doch, soo als sij contscap cregen, dat daer noch Sweden aen lant waeren, soo quaemen sij weer terugge. Wij sagen een kleyn vaertuygh onder de wal, daer ick een galjoot met enige soldaten en matroosen naertoe sont; savonts een stijve coelte, de wint als vooren.

6 October.

Smorgens de wint z. z. west met stijve coeulte; quam het galjoot met de soldaten en matroosen wederom; hadden het schoeytien een stuck weechs van ons laeten leggen; hadden eenige Sweeden ingeweest, die aen lant gevlucht waeren en ons volck hadden het weynich goet, dat ser ingevonden hadden, daerut genomen. Smiddachs quam den admirael Bielke, versocht dat ick hem 2 galjoots en twee sloeupen wilde geven om eenich volck op Samso te landen, hetwelck hem wiert toegestaen.

(1659.)

Bracht een man met, die van Samso gekomen was, seggende dat daer 50 off 60 Sweetse quartiermeesters en corporaels waeren; gaff savonts een brieff aen den galjootschipper Joost Cornelisz. om die aen capiteyn van Nes te brengen, die tussen de Helm en Ziro lagh, waerin hem belasten dat hij met sijn bijhebbende scepen bij ons sou komen, indien de scepen, die voor Grunste waeren blijven leggen, bij hem waeren; de wint w. z. west. Den galjootschipper Cornelis Lievensz. wiert gesonden om het genomen scuttien, twelck wij des anderen daechs aen capiteyn Caullery op sijn versoeck leenden om het in de plaets van sijn verloren boot te gebruycken.

7 October.

Snachts in de hondewacht quam de capiteyn van den admirael Bielke aen boort, verhaelde dat se contschap gekregen hadden dat er een krayer lach aen de westcant van Samso met 20 officieren en datter een schoeyt aen de zuydzijde lach met coorn geladen; smorgens de wint w. z. west en z. west; gaff ordre aen den galjootschipper Cornelis Lievense om met 20 soldaeten en 20 matroosen met een van onse stuyrluyden en een sergant daernatoe te seylen, nevens commandeur Cornelis Roelofse en Heyndrick Steuyt, om te sien of se de voornoemde schoeyt en krayer conden vinden ende deselve vermeesteren en bij ons brengen off vernielen. Deden om dees tijt zeyn en gingen onder zeyl. Smiddachs quamp er een harde buy met regen ut den westen; quamen op 14 vadem ten ancker. Sachtermiddachs quamen 2 Lubecker schoeyten, de schippers genaemt Jochem Bremer en Jochem Koelaert, die de wil na Dram en Bergen in Noorwegen hadden; hadden geen Sweedse scepen in de Beldt vernomen. Den capiteyn van den admirael Bielke, die ons den enen schipper aen boort bracht, refereerde ons dat de geseyde kreyer met de 80 [1]) officieren snachts tevoren naer de noortsijde van Samso was gelopen; tsavonts

1) Boven staat 20.

(1659.)
was den wint w. z. west en quam het voornoemde galjoot met de soldaten en matroosen wederom; hadden niets vernomen, die wij smorgens twee uyren voor dach weer wechsonden met ordre om het gehele eylant om te lopen en te sien of sij den voorscreven krayer met de geseyde officieren off enich ander Sweeds vaertuych konden bekomen.

8 October.

Smorgens de wint w. z. west, rappe coeulte; capiteyn Claes Allertsz. en commandeurs Cornelis Roelofse en Heyndrick Steuyt gaf ick ordre om boven den hoeck van Samso te loopen en sien of se geen vaertuygh vernamen alsmede om't voornoemde galjoot te seconderen, indien't van noden mocht wesen. Sachtermiddachs quam capiteyn van Campen, die den 21 Septembris naer Ebeltoff geseylt was, met sijn bijhebbende schepen bij ons alsmede capiteyn van Nes, die met 4 schepen ontrent Siro gelegen hadde; rapporteerde dat capiteyn de Groot den 6 deser naer de middach sijn ancker gelicht, sijn seylen bijgemaect en sijn cours noort ten oosten en n. n. oost geset hadt, sonder aen iemant wat gesecht te hebben ofte, niettegenstaende dat enige scouden, sijn cours int mintste te veranderen; tsavonts weer en wint als vooren.

9 October.

Smorgens de wint z. west, rappe couwe. Op den dach de wint w. z. west, topseylscoelte. Voormiddachs quam capiteyn Claes Allertsz., commandeur Cornelis Roelofse en Heyndrick Steuyt wederom; hadden het galjoot niet vernomen; savonts quam 't galjoot van Cornelis Lievensz. wederom; hadden aen't eylant Tones[1]) de schoeyt gekregen met de 30 Sweeden, daeronder meest jongens; de schoeyt laveerde onder de wall; savonts weer en wint als vooren.

10 October.

Smorgens de wint z. west ten westen, topseylscoelte;

---

1) Tunö, door Colom in 1649 Tons genoemd.

(1659.)

des voormiddachs heb ick een galjoot aen de schoeyt gesonden om de gevangens daerut te haelen en quamen sachtermiddachs aen boort; gaff mede ordre om 6 boots aen lant te senden om het volck van den admirael Bielke aen boort te haelen; savonts de wint w. z. west, weer als vooren.

11 October.

Smorgens de wint n. west en daerna w. n. west met goed weer; sijn 4 galjoots aen den admirael Bielke geseylt en voorts naer lant om sijn volck aen boort te haelen. De vice-admirael Meppel quam nevens eenige capiteynen aen boort; smiddachs quam den admirael Bielke om mijn te spreecken. Om dees tijt quam den galjootschipper Heyndrick Jacobsz. genaempt, met wijn geladen; was in 5 weecken ut Hollant geseylt, wilde naer Dantzig. Deden zeyn en gingen onder seyl; de vice-admirael Meppel hadt ordre om met sijn esquader te blijven leggen, ter tijt de resterende scouten, die noch voor Coppenhaege gelaeden wierden, bij hem souden sijn. De wint w. n. west; quamen savonts onder Romps op 11 vadem ten ancker; daer lach een Lubecker fleuyt gesett met rogge geladen, wilde naer Hull; savonts weer en wint als vooren.

12 October.

Smorgens de wint n. west met een rappe kouw; deden zeyn en gingen onder seyl; quamen smiddachs voor Nieuburch; ginck een galjoot met 5 gevangens en een tamboer naer lant en het galjoot quam cort daernaer met een trompetter van den Paltsgraeff van Zultsbach [1]) wederom. Sachtermiddachs de wint west met buyich weer; quamen savonts tussen Lalant en Langelant ontrent Naskou ten ancker. Sagen de vice-admirael Meppel met sijn bijhebbende schepen een stuck achter ons komen. Om dees

1) Paltzgraaf Philips van Sultzbach, een bloedverwant van den koning van Zweden, voerde het opperbevel over de Zweedsche troepen op Funen.

(1659.)
tijt ginck de galjootschipper Cornelis Lievensz. met brieven naer Femeren alsmede het galjoot met de trompetter naer Nieuburch; weer en wint als vooren.

13 October.

Smorgens wint w. n. west met een storm, soodat wij niet onder seyl conden comen; sachtermiddachs wiert wat beter weer, deden zeyn en gingen onder zeyl; ten 3 uyren sonden een galjoot aen capiteyn Claes Allertsz. en commandeur Cornelis Roelofse, dat se haer best souden doen en voorut lopen om op de brantwacht te leggen; quamen savonts ten 5 uyren onder het zuydeynd van Langelant op 11 vadem ten ancker om onse achterste schepen in te wachten, die ver achter waren; de wint n. west met stijf topseylscoelte.

14 October.

Smorgens met den dach de wint n. west met een rappe kouw; deden zeyn en gingen onder zeyl; stierden een galjoot naer capiteyn Verschuyr en commandeur Cornelis Roelofse dat sij achter de schoeyten en al tkleyn vaertuych souden blijven; quamen smiddachs op 10 vadem onder Femeren ten ancker, den hoeck van't bosch z. w. van ons; streecken onse groote ree om te stagen en talye. Omtrent een uyr daerna zeylden capiteynen Caullery en commandeur Hogenhoeck malkanderen aen boort en quamen soo gelijckelijck ons voor den boeuch, zeylden onse groote ree aen stucken; lieten se datelick afracken om weder te wangen en maecken, soo wij best conden. Sachtermiddachs quam den galjootschipper Joost Cornelissen met den tamboer van Nieuburch wederom; tegens den avont quam den galjootschipper Cornelis Lievensz. met brieven; de vice-admirael Meppel nevens eenige capiteynen quaemen oock aen boort en claechden gans geen victualie meer te hebben, waerop resolveerden deselve naer Lubeck te senden om haer daer op het spoedichste vant geen sij gereedt souden vinden te versien en tgeen daer voor Coppenhaege soude mogen wesen met brengen; savonts de wint n. n. west met goet weer.

(1659.)

15 October.

Smorgens de wint n. n. west met slappe coelte; waeren doende om onse groote ree te maecken; sagen van de stenge 30 à 40 seylen, soo veer als wij sien conden; capiteyn Verschuyr en commandeur Heyndrick Steuyt zeylden naer Wismer om te sien hoe 't daer gelegen was; op den dach stille, de wint z. z. west, soodat de schepen, die naer Lubeck wilden, niet advanceren konden. Tegen den middach quam Sijn Excellentie de heer Rijcxraedt Otto Krach met den admirael Bielke aen boort; savonts weer en wint als vooren.

16 October.

Smorgens de wint zuyen met goede coelte; sagen den vice-admirael de Ruyter met sijn vloot en veel schoeyten comen van Coppenhaege; deden zeyn dat al de capiteynen aen boort souden komen, die wij belasten een pertinente lijst te geven van't hout en ander goet, dat sij tot Grunste en Ebeltoff soo voor sijn Coninclijcke Majesteyt als voor Coppenhaege hadden ingecregen. Op den dach de wint zuydelick; tussen 10 en 11 uyren quamen de vice-admiraels de Ruyter, Jan Evertssen en Meppel aen mijn boort; deden naer de middach weder zeyn dat al de capiteynen aen boort souden komen en gaff ordre aen diegeen, die gedestineert waeren met mij naer't vaederlant te gaen, dat se de soldaeten, die se van de laest gekomen scepen overgekregen hadden, weer over souden geven. Gingen tegen den avont 7 schepen van den vice-admirael de Ruyter naer Kiel om op de schoeyten en 'tkleyn vaertuygh te passen; savonds weer en wint als vooren.

17 October.

Smorgens de wint z. ten westen met rappe koelte en regenachtich weer; hebben ons ancker gelicht en sijn wat verseylt; met den dach is de galjootschipper Douwe Claessen met brieven naer Lubeck geseylt; op den dach de wint w. z. west met buyich weer; den admirael Bielke met den vice-admirael de Ruyter quamen aen boort

(1659.)
nevens noch eenige landt-officieren om mijn te spreecken en haer affsceydt te nemen; gaff last aen den vice-admirael de Ruyter om, volgens de ordre van de heren Haer Ho. Mog. extra-ordinaire Gedeputeerden tot Coppenhaege, 2 scepén naer Noorwegen te senden om het brant-hout en 'tgeen daer verder voor Coppenhaege mocht wesen af te haelen en verder noch een suffissant esquader scepen naer Scagen om de coopvaerdijscepen ut het vaederlant komende daer waer te nemen en in alle securiteyt voort te brengen. Savonts weer en wint als vooren.

18 October.

Smorgens de wint w. z. west, woey heel hart. Om dees tijt deed den vice-admirael de Ruyter zeyn en ginck onder zeyl, maer alsoo't geen vaerbaer weer was, quam hij weer ten ancker. Sachtermiddachs begont weer te bedaren; savonts de wint west met goet weer.

19 October.

Smorgens voor dach voer den galjoot-schipper Claes Gerrebrantsz. met een van onse stuerly naer Femeren om te vernemen of daer geen brieven waeren; met lumieren van den dach de wint w. z. west met rappe kouw; deden zeyn en gingen onder seyl met de vloot, die gedestineert was om naert vaederlant te zeylen, en de vice-admirael de Ruyter ginck met sijn bijhebbende vloot n. west aen; namen van malkanderen afscheyt, sonden een galjoot naert Casteel Medenblick en Westvrieslant dat se op het kleyne vaertuych mosten passen; op den dach de wint w. n. west en n. west met topseylscoelte; quamen savonts onder Meun op 16 vadem ten ancker, den hoeck n. oost ten noorden van ons. In de eerste wacht quam het voornoemde galjoot wederom met brieven.

20 October.

Smorgens met den dach de wint z. west; deden zeyn en gingen onder zeyl; op den dach de wint zuydelick met goede coelte; waeren recht naer de middach bij

(1659.)

Draecker; quam een galjoot bij ons, die in 5 dagen ut Hollant geseylt was, bracht ons brieven van Haer Ho. Mog., hadt mede brieven aen den vice-admirael de Ruyter, met dewelcke hij voort naer Kiel ging. Tegen den avont omtrent 4 uyren quamen wij voor Coppenhaege op 7 vadem ten ancker; deden zeyn dat al de capiteynen aen boort souden komen, gaven haer verdeyling van de esquaeders en ordre dat sij ons eèn memorie, hoe lang haer vivres konden duyren, en de naemen en qualiteyt van de Sweedse gevangens souden brengen; oock dat niemandt van de capiteynen aen landt souden gaen sonder consent en dat sij niettemin haer van vivres, die haer manqueerden, tot voor een maent, souden versien. Savonts de wint z. z. oost met regenachtich weer.

21 October.

Smorgens de wint z. west ten westen met donckere mottregen; op den dach woey het heel hart ut den westen; cort naer den middach begont weer te bedaeren. Ick voer naer de middach aen lant om mijne affaires te verrichten en vooral om te presseren dat het hout, dat onse scepen tot Ebeltoff en Grunste voor den Coninck en andere was ingegeven, voirt mocht afgehaelt worden. Om dees tijt quam een Lubecker, Matteuwis Hanssen genaempt, van Amsterdam met harinck gelaeden, wilde naer Dantsich; savonts de wint w. n. west met slappe coelte.

22 October.

Smorgens de wint west, goet weer; capiteyn Roetering ging tseyl naer de vloot van de heer vice-admirael de Ruyter; deden zeyn om chrijghsraet te houden over de capiteyns, die ons den 14 deser voor den boeuch geseylt waeren; sachtermiddachs quam den galjootschipper Cornelis Lievensz. met water van Lubeck, die den 20 deser vandaer geseylt was; rapporteerde dat capiteyn de Liefde met sijn bijhebbende schepen noch niet klaer waeren; savonts de wint z. ten westen met mooy weer.

(1659.)

23 October.

Smorgens de wint west met topseylscoelte; sachtermiddachs wiert ons opperstierman met 16 matroosen gecommandeert om den pynas den Swarten Os buyten te haelen. Slegen desen dach haer seylen aen, waeren doende om van de gront te kortten, maer konden niet; savonts de wint n. n. west.

24 October.

Smorgens de wint noordelijck met redelijck weer Sachtermiddachs is de heer vice-admirael Meppel tseyl gegaen om de heeren extra-ordinaire Gedeputeerden van Haer Ho. Mog. naer Valster te brengen bij Sijn Con. Majesteyt van Sweden; savonts stille, het luchien noordelijck [1]).

25 October.

Smorgens de wint z. ten oosten met hart weer; om dees tijt quam capiteyn de Liefde met sijn bijhebbende schepen van Lubeck nevens een fleuyt, die wij deden strijcken, die van Dantsich quam; ons volck quamen met de pynas voor den boom; savonts de wint als vooren met een storm.

---

1) Van dezen dag (14 Oct. o. st.) is gedateerd het volgende „Memorial" aan Wassenaer:

„Sijn Excellentie d'heere Lt. Admiral Baron tot ende van Wassenaer, wert hiermede ersocht uyt den naeme van sijn Con. Mayt. etc., dat Sijn Excellentie gelieve me allegatie van welbekende reden ende motiven, in Desselve Brieven, sullende afgaen met de Post van huyden te recommanderen, daer t' behort, t' sy aen Haere Hooge Mogenden, ofte aen haer Eddele Groot Mogende, ofte aen de Edele Mogende heeren ter Admiralität, conjunctim ofte separatim, soo als Sijn Excellentie selffs goetvinden sal, ten eynde metten eersten als immer doenlyck is, twe oorloghsschepen mogen worden gesonden naer de Revir van de Elve omme aldaer de Sweetse Capers van de welcke d'Ingesetenen van sijn Con. Mayt. vorut in Desselffs onderhoorige Landen van Holstein ende Marschen dagelicks werden geinfesteret, te dempen; dit doende . . ."
(Ausländ. Registr. 1658—59).

(1659.)

26 October.

Smorgens de wint z. z. west met goet weer; op den dach topseylscoelte, soodat se met de pynas den Swarten Os niet konden buyten komen; hadden ordre om eenige deelen daerut te lossen voor de heeren extra-ordinaire Gedeputeerden van Haer Ho. Mog. alsmede voor Sijn Coninclijcke Majesteyt van Dennemarcken; savonts de wint z. met vochtich weer.

27 October.

Smorgens de wint z. ten westen, woey een stijff topseyls; op den dach z. oost ten zuyden met harde wint; waeren op de pynas doende om van fock- en marsseyl te veranderen, alsoo se geen vaertuych hadden om voorts te lossen; savonts de wint z. oost weer als voeren.

28 October.

Smorgens de wint o. z. oost, redelijck weer; cregen twee galioots, een met bier en een met water, aen boort; savonts quam ick weer van Coppenhaege 't scheep, alwaer ick niettegenstaende alle mogelijck instantien weynich gevordert hadt om het hout te doen lossen; de wint oost met een rappe coelte.

29 October.

Smorgens de wint o. ten zuyden met topseylsweer; deden zeyn dat al de capiteynen aen boort soude(n) komen, dewelcke ick vraechden of sij haer ingenomen hout quyt waeren, waerop meest alle seyden neen. Sachtermiddachs de wint zuydelick met beter weer; savonts als vooren.

30 October.

Smorgens de wint z. z. west met stilte; sijn met de pynas buyten op de ree gekomen; op den dach de wint n. west, oock noordelijck met weynich coelte. Sachtermiddachs is capiteyn Boshuysen binnen Reefshol geseylt, alsoo ick hem alle de Sweedse gevangens, die wij hadden,

(1659.)
hadt doen overnemen, die ontrent 70 in getal waeren, en die wij tegens de onse noch niet hadden kunnen wisselen, alsoo wij van den Sweedsen Auditeur-Generael noch geen antwoort bekomen hadden. Savonts quam een Lubecker, Maerten Lucasse genaempt, van Coninckxbergen, geladen met vlas en hout; wilde naer Lonnen, hadt niet nieus; savonts de wint noort met moeye kouw.

31 October.

Smorgens de wint n. ten oosten met regenachtich weer en rappe koelte; deden zeyn dat de vice-admiraels Johan Evertssen en Meppel aen boort souden komen om te delibereren, dewijl den wint contrarie was, of het geraeden sou sijn om door de Beldt te lopen, gelijck de voornoemde vice-admiraels te voren geoordeelt hadden. Den vice-admiråel Jan Evertssen quamp aen ons boort en was noch van dat sentiment, doch ick kost daer niet toe verstaen en resolveerden daer te blijven wachten, tot dat Godt ons goeden wint soude verlenen om door de Sondt te geraecken. Savonts de wint n. oost; snachts een harden regen.

1 November.

Smorgens met den dach de wint o. z. oost met goede coelte. Deden zeyn om onder zeyl te gaen; wiert heel mistich, doch klaerden kort daerna weer op. Om dees tijt nam den vice-admirael Eghbert Meeussen sijn afscheyt van ons en voer naer Coppenhaege; gingen ten 9 uyren onder seyl met de oorlochschepen, die naert vaederlant gedestineert waeren, en een brander en eenige coopvaerders; quamen noch 3 coopvaerders van Coninexbergen bij ons; naemen ons afsceyt van Coppenhaege met 13 scoten, dewelcke maer met dry beantwoort wierden. Een Engelsch fregat, dat daer op de ree lach, salucerden ons met 7 scoten, die wij met 5 beantwoorden. Sijn omtrent 1 uyren Elsenborch gepasseert, waerut de Sweeden eerst begonden te schieten, waerop onse scheepen desgelijcx haer de laegh gaven; die van Cronenborch scoten een scoot, doch hiewen daermet op, alsoo sij saegen dat sij

(1659.)

niet toe scieten kosten, gelijck die van Helsenborch oock naulijcks konden; passeerden alsoo de Zont; savonts gaf ick den galjootschipper Douwe Claessen last dat hij naer capiteyn Claes Allertsz. en commandeurs Cornelis Roelofse en Heyndrick Steuyt soude seylen en haer aenseggen dat se alle morgens voorut soude lopen om te vernemen naer eenige vremde schepen; waeren savonts bij Koll; de wint o. z. oost, de koers n. ten westen.

2 November.

Smorgens de wint o. z. oost met goede coelte en donckere mottregen; waeren bij Lesou w. z. west van ons; stierden een galjoot met een brief om aen een schoeyt, die naer Christianie ginck, om aen den vice-rooy te bestellen. Sachtermiddachs ten 3 uyren quamen wij om het Rif van Schagen; nochal doncker weer; savonts als vooren, coers w. z. west.

3 November.

Smorgens de wint z. oost, de coers w. z. west; hadden die oosterhoeck z. o. ten zuyden van ons met doncker regenachtich weer; quamen smiddachs bij de Holms; sagen 4 schepen verd an lij, die wij vermoeden dat noortvaerders waeren; quamen onder de lij opsteecken; hadden savonts op het riff 16 vadem diepte; coers z. w., de wint z. oost, weer als vooren.

4 November.

Smorgens de wint z. o. ten zuyden, coers z. west met stijf topseyl; hadden diepten van 24 vadem; namen ons voormarsseyl in om onse schepen in te wachten; sachtermiddachs doncker regenachtich weer; savonts de wint z. z. west, de coers west, diepten van 26 vadem, weer als vooren.

5 November.

Smorgens de wint zuyt, coers w. z. west met redelijck weer; maeckten ons voormarsseyl bij; sagen smiddachs

(1659.)

dat onse schepen wijt verstroeyt waeren, gijden onse fock op en wachten haer tot savonts toe in; zondt een galjoot naer den heer vice-admirael Meppel om te sien wat hem mancqueerden dat hij ons niet volghden, alsmede een galjoot naer een van onse schepen, die een scou liet waeyen; namen savons ons voormarsseyl in; weer en wint als vooren, de coers w. ten zuyden behouwen.

6 November.

Smorgens de wint west; hebben mett den dagh gewent; de coers z. z. west, mooy weer, doch deysigh; deden naer de middach zeyn dat alle de capiteynen aen boort souden komen, gaff haer ieder haer acte om naer huys te lopen van vrees off wij daernaer hart weer mochten crijgen en sceyden, die naer't Vlie mosten, noch dienselven avont van ons, den vice-admirael Meppel met noch eniege andere alreeds van ons sijnde, welckers acte ick aen capiteyn Jan van Campen gaff met ordre van haer die in zee te behandigen, soo hij haer daer ontmoeten, soo niet, deselve int Vlie komende, aen den commissaris aldaer te behandigen om haer, soo haest sij daer souden arriveren, behandicht te werden. Savonts de wint z. w., de koers z. z. oost.

7 November.

Smorgens mett den dagh de wint z. w. ten zuyden; waren aen't sant op 17 vadem; hebben't gewent, coers w. n. west; waren eenige van onse scheepen, die om de zuyd liepen; op den dagh de wint z. west, topseylscoelte, coers w. n. west, diepte van 35 vadem; quam den galjootschipper Douwe Claessen bij ons, rapporteerde dat hij op den 6 deses bij den vice-admirael Meppel was geweest, die sijn groote ree aen stucken gebroocken was, doch hadden deselve weer gewanght; hadde oock mede op die tijt bij onse prijs den Os geweest omtrent 6 mijlen in de wint van ons, en dat sijn voormarszeyl wegh waeyde. Savonts namen ons voormarszeyl in; weer als vooren.

(1659.)

8 November.

Smorgens de wint z. w. ten zuyden, stijve coelte; met sonsopganck wendent om de zuyd; mochten omtrent z. z. oost zeylen; naer de middach de wint z. w. ten westen; des avonts goet weer, wint als vooren.

9 November.

Smorgens de windt z. w. ten westen, goet weer, betoogen lucht; met sonsopganck hadden 15 à 16 vaem diepte op het sant; wert op den dagh heel mistigh; duirde tot na sonsondergangh, doch savonts noch vochtigh weer; snachts de wint westelijck.

10 November.

Smorgens de wint west en west ten noorden, goett weer; onse scheepen waren noch bijeen gebleven met de mist; sagen een zeyl int zuyt z. westen van ons, daer wij een gallyoot naertoe sonden; bij hem wat naerder komende sagen dat het onsen prijs den Swarten Os was, die den 5 deses van ons was geraeckt; naer de middagh bracht den gallyootschipper Douwe Claessen een zeebrieff aen een van onse stuirluyden op de voorschreven prijs den Os, daerin hem ordonneerden mett deselve naer de Maes te lopen en soo voort op naer Rotterdam, alwaer gearriveert zijnde sich voort adresseeren aen de heeren Raden ter admiraliteyt aldaer en derselver bevelen naerkomen. Savonts de wint w. z. west.

11 November.

Smorgens de wint z. west ten westen met een stijff topzeyl; voor de middagh prayden een gallyoot van Huisduynen, wesende lootsluyden, seyden dat Haerlem 4 mijlen o. ten zuyden van ons lagh. Naer de middagh omtrent 3 uren sagen Santvoort; savonts wendent van de wall aff; de wint w. z. west; snachts hadden harde wint.

12 November.

Smorgens de wint west; 'tweer begon te bedaren; voor den dagh wendent en deden ons best om voor het Goede-

(1659.)
reese gatt te komen; naer de middagh liep de wint weder naer hett z. westen; des avonts de wint als voren mett topzeylscoelte.

13 November.

Smorgens mett den dagh de wint w. n. west; woey een storm; met sonsopganck sagen hett landt van Schouwen; op den dagh wert hett beter weer; liepen naer het Goereese Gadt; smiddaghs kregen wij een loots aen boort en quamen naer de middagh ontrent 2 uren nevens de scheepen van de capiteynen Aert Janssen, van Nes en Jan de Lieffde op de reede voor Hellevoetsluys ten ancker. Omtrent 4 uren quam de commissaris Nicolaes de Jongh aen boort en heeft het volck gemonstert; savonts dede de Domine een danckpredicatie voor onse behouden reyse.

14 November.

Des morgens ben ick omtrent 10 uyren van voor Helvoetsluys van mijn scip gegaen, alwaer mijn volck preparatie maeckten om met het stil waeter binnen de haven te corten en ben ick voorts naer den Haech gereyst, daer ick met Godes hulp tsavonts ten 7 uyren wel ben gearriveert.

(*geteekend*) J. VAN WASSENAER.

II.

DE RUYTERS JOURNAAL.

26 APRIL 1659—3 SEPTEMBER 1660.

JORNALBOECK bij den vys-amyraal Michiel Adr. Ruyter, gehouden anno 1659, gemonstert den 6 Meert, gedystyneert op het lansschyp tHuys de Swytten, gemonteert met 65 stucken, gemant met 279 mannen [1]).

26 Apryl 1659.

Item den 26 smorgens ben ick met mijn huysvrou en sone de Wytte en mijn dochter Cornelya de Wytte, met Haelken Ruyters, Gryetken en Anneken Ruyters naer Buycksloedt gevaren in copangy van de heer Vyskael Vytane en nycht Gryetken van Gelders en huysvrou Anna Duyms en namen ons afscheyt van haer ontrent 10 uren en wij reysden voirt naer Purmerent, daer wij ten een ure quamen en bleven daer tot den 27 smorgens.

27 Apryl. Sondach. [2])

Item den 27 smorgens reysde wij van Schagen en sijn ten 11 uren op den Elder gecomen en voeren voort naer boort voor't Schylt op de reede van Tecksel en lagen daer tot savons; sant ick een bryef aen Haer Edele Mo-

---

1) Geschreven naar het origineel in het Rijksarchief in den Haag (Rijksarchief, Aanwinsten 1896 XCV 10 en 11. Zie Inleiding bl. VI.

2) De datum staat van hier af in het handschrift aldus in margine: Den 27 Apryl op Sondach, enz. Verdere geringe afwijkingen van het origineel ten opzichte der dateering zijn hier niet aangegeven.

(1659.)
gende en een aen den heer equypasemes(ter) en lagen soo voort dyen nacht; wynt s. w. tot den

28 Apryl. Maendach.

Item den 28 smorgens seynde wij al de capiteynen aen boort en stelde order om de wijven op den 29 aen lant te setten en de soldaten te verwach(ten) en haer schepen en volck wel claer en vaerdych te houden op de aencompstee van Haer Edele Mogende; voort savons wynt noordelijck, moey weder al dyen nacht tot den 29 dato.

29 Apryl. Dysendach.

Item den 29 smorgens hebben wij al onse wijven naer Amsterdam gesonden met haer kysten van de mans; op eden morgen sijn de heeren Raden van't Noorderquaertyer voor het Schylt gecomen; op dato hebben wij partij water doen halen ut het waterschyp; voort moey weder; op eden sijn eenyge schepen ingecomen van Syntubal met soudt; voort moey weder, wynt noordelijck tot den 30 Apryl.

30 Apryl. Wonsdach.

Item den 30 smorgens vroech hebbe ick de seyn gedaen alle capiteynen aen boort om haer oorder te geven, de de heeren Raden hebben gelyeven te senden, en voort ider sijn behoeff doen haelen ut de lychter en hebbe de hangmacken utgedeelt; voort moey weer.

1 Mey. Donderdach.

Item den eersten Mey sijn de gecomyterde van Haer Hochmogende met haer 4 heeren int Teckssel gecomen, naementlijck de heeren Guldewagen, de heer Cortleven, de Lamsens, de heer Grovesteyn van Vryeslant en quamen om de vlodt ut te presten en bleven dyen nacht aen mijn bort tot den 2 dato.

2 Mey. Vrijdach.

Item den 2 dato smorgens vroech is de heer Guldewagen weder naer den Hage vertrocken en de dry ander

(1659.)

heeren sijn naer het Vlye vertrocken, dye mijn en mijn huysvrou mede versochten alsmede mijn schonsone en mijn dochter en sijn soo op dato avont ten 6 uren int Vlye aen boort van den capteyn Bruynsvelt gecomen, daer de heeren van't Edelmogende college van Vryeslant mede gecomen sijn en debatteerde met den anderen om de schepen ut Vlye naer Teckssel te doen seylen; het waeren seer schoone schepen. Wij voeren samen naer lant en bleven daer dyen nacht tot

3 Mey. Saterdach.

Item den 3 Mey smorgens ten 4 uren sijn de heeren gecomiteerde naer Vryeslant geseylt en ick vertrock naer het westeynde van Vlyelant en voort voer ick over op het Eygerlant met mijn huysvrou en dochter en quamen savons ten 7 uren op het Teckssel, ost op het Schylt; daer vant ick Haer Edele Mogende, gecomiteert ut het college van Amsterdam, nae(me)ntlijck de heeren Greven en de heer Oly, maer het coelde soo stijf dat ick nyet aen boord conde varen; voort tot den

4 Mey. Sondach.

Item den 4 smorgens voer ick naer boort en vonden alles wel; de wynt was n. o. Op dato is capiteyn van Reden utgecomandeert naer Aver de Grasye; voort stijve coelte; wynt n. o. al dyen nacht tot den 5 dato.

5 Mey. Maendach.

Item den 5 smorgens met den dage sant ick mijn luytenant naer lant om de heeren te halen om te monsteren, maer het coelde soo stijff dat de heeren nyet en conde aen boort comen; voort wynt oostelijck, stijve coelte tot den 6 dato.

6 Mey. Dysdach.

Item den 6 smorgens wynt oost als vooren; ick voer naer lant om de heeren te versoecken om te monsteren, twelck naer de myddach geschyet is; voort wynt oost al dyen dach tot den

(1659.)

7 Mey. Wonsdach.

Item den 7 smorgens is mijn huysvrou naer huys gevaren met mijn soone en dochter en wij hebben haer op den Elder gebracht; voort stijve coelte, wynt o. n. oost al dyen nacht tot den

8 Mey. Donderdach.

Item den 8 smorgens wynt als voren, stijve coelte; pasert nyet sonders; voort tot den

9 Mey. Vrijdach.

Item den 9 smorgens sondt ick een bryef aen den heer amyrael Opdam en een aen mijn huysvrou; voort nyet sonders tot den

10 Mey. Saterdach.

Item den 10 smorgens sijn de gecomyteerde van Haer Hoochmogende vertrocken met het amyralyteyts-jacht naer Amsterdam, nae(me)nlijck de heeren Cortleven van Eynkuysen, de heer Cornelys Lamsens van Vlyssinge, de heer Grovesteyn van Vryeslant. Op dato sijn partij matrosen van Amsterdam gecomen; voort tot

11 Mey. Sondach.

Item den 11 smorgens ben ick bij Haer Edele Mogende aen lant ontboden om de matrosen te verdeelen. Op dato voormyddach sijn de soldaten gecomen en ick ontfynck de compangy van den cornel Allaert, sterck vyer en sestych man, wel gemonstert, en ick bracht syto de rolle aen Haer Edele Mogende gecomyteerden. Op dato is mijn huysvrou met mijn dochters Haelken en Gryetken Ruyters en nycht Gryetken van Gelders (aen bort gecomen)(?) [1]; voorts stijve coelte, wynt oost tot den 12 smorgens.

---

1) In margine staat:

„en den 12 is den vaendrager Talysa met sijn dyenaer aen bort gecomen, sijn 66 man, daernaer is den capteijn Froeysy(?) mede gecomen, samen 67 man sterck."

(1659.)

12 Mey. Maendach.

Item den 12 Mey smorgens regenachtych weder; op dato sijn twee gecomyterde van den Raet van Staten gecomen, namentlijck de heer Reperda en de heer van der Hoorst; voort op den dach moey weder; op dato hebbe ick 9 man aen boort ontfangen van de Groenlantsche Compangy; voort nyt sonders.

13 Mey. Dysendach.

Item den 13 smorgens wynt n. oost als vooren; voort paserde nyet sonders tot den

14 Mey. Wonsdach.

Item den 14 Mey ben ick met mijn huysvrou en kynders aen lant gevaren en mosten savons aen lant blijven door groote myst; voort tot

15 Mey. Donderdach.

Item den 15 smorgens ben ick aen boort gecomen en alles claer doen houden; voort moey weder tot den 16 dato.

16 Mey. Vrijdach.

Item den 16 smorgens ontfangen oorder van Haer Edele Mogende ut last van Haer Hoochmogende om met den eersten see te kyesen en de schepen ut de Maes en Seelant in te wachten; op dato hebben wij onse schepen gekreynckt en schoongemaeckt; voor(t) styl al dyen dach en nacht tot den 17 dato.

17 Mey. Saterdach.

Item den 17 smorgens met den dage deden de seyne om onder seyl te gaen en sijn soo met stylte gedreven tot voor off boven den Elder en sijn daer door stylte moeten ankeren; op dato naermyddach quaem een post van Haer Hoochmogende, dye bracht mijn eynstruycksye [1])

1) Instructie d.d. 15 Mei 1659, orig. in het Rijksarchief (N° 70), gedrukt bij Aitzema IV bl. 381.

(1659.)
en rang van de vys-amyralen alsmede mijn hackte om over tlans vlote te comanderen; voort seer mystych, wynt westelijck; de vlodt Groenlantsvaerders mochten mede blijven leggen door stylt en myst en cregen snachs de wynt oostelijck; tot den 18 dato ten ancker voor den Elder.

18 Mey. Sondach.

Item den 18 smorgens seer mystych, wynt o. s. oost; ontrent ten 9 uren begont op te claren; de Groenlantsvaerders lychten haer ankers en seylden het Lantdyep ut met de hebbe en met de haelfer hebbe lychte wij alsamen ons hankers en gyngen ontrent den elf uren onder seyl en onder seyl sijnde, soo quaem een expres-post van Haer Hoochmogende met een mesyvy aen mijn, omdat ick met de vloodt bynnengaets de Seusche lantsschepen soude verwachten, soodat ick met de vloodt ten anker moste comen; op dato alfvloet wert styl, soodat de Gronlantsvaerders heen en weder dreven, maer ontrent ten 4 uren wiert een goede coelte ut den o. n. oosten en raeckte soo samen noch buytengaets, maer haer convoeyger raeckte aen de gront, meest al dyen nacht tot den

19 Mey. Maendach.

Item den 19 smorgens is een waterschyp gecomen en ontlost; op dato is het hander waterschyp mede gecomen en partij ontlost; op dato hebben wij het volck van de Gronlansche compangye ontfangen tot 20 man op ider schyp om aen het Seeus esquater over te leveren, soo haest sij bij ons comen. Op dato verstondt ick door een bryef dat de Maesche en Seeusche schepen voor Teckssel waren en hebbe syto oorder van Haer Edele Mogende soo van Amsterdam als Noorderquaertyer ontfangen met de eerste bequaemheyt see te kyesen; op dato avont begont styl te werden en de wynt quaem oostelijck; ter myddernacht cregen wij goede koelte en met den dage.

(1659.)

20 Mey. Dysendach.

Item den 20 smorgens voor dage gyngen wij onder seyl; wynt s. oost, goede coelte en sijn met de vloodt ontrent ten 6 uren buytengaets gecomen en seylde de Sloe off het Nyewe Gadt ut en bevonden nyet mynder als 4 vamen water op droochst. Wij sagen 17 schepen, gyst(en) de schepen ut Seelant en de Maes en Vryeslant te wesen; het wert seer mystych en quamen ten anker tot naer de myddaech; claerdet op, doe seylde wij naer den vys-amyrael Joan Eversen met sijn bijhebbende schepen en was met sijn 7 goede schepen; de Maesluyden waren maer dry, de Vryesen en sagen wij noch nyet. Item savons quamen wij bij den anderen, maer met seer cleyn respect, doch sullen het spel voor een à twee dagen aensyen; den vys-amyrael dye quaem aen mijn boort doch seer ontstelt en bespraken soo met malcanderen tot savons begont seer te regenen met stylte al dyen nacht tot den 21 dato.

21 Mey. Woensdach.

Item den 21 dato smorgens voor dage crech ick twee espressen van Haer Hoochmogende, dye ick op eden beantwoort hebbe; op dato hebbe ick de randevos vastgestelt en naer de myddach noort aen geseylt om de Vryesen op te soecken, dye wij savons sagen; maer het wert styl, soodat wij ten hanker quamen en gaven alle de capteynen haer seynbryeven en randevoesen en lagen voort al dyen nacht tot den

22 Mey. Donderdach.

Item den 22 smorgens ten 3 uren, wynt w. s. west, gyngen onder seyl om reys te vorderen; met soo quaem den heer ambassadeur van Slyngerlant van Dort ut Teckssel aen mijn boort met sijn edelyden en dyenaeren en knechs en bagage om met mij naer Denemarken te seylen; op dato morgen sijn de dry Vryesche schepen van oorlooge bij mijn gecomen met eenyge fleuytschepen met fycktaelge en noch eenyge ut Teckssel en sette ons koers n. n. oost

(1659.)

aen naer den hoeck van Schagen; voort seer schoon weder, wynt o. s. oost en seylde al dyen nacht met lappercoelte tot den 23 dato.

23 Mey. Vrijdach. Onder seyl tussen het Vlye en het Sant.

Item den 23 smorgens moey weder, wynt s. oost met redelijcke koelte; op den dach wert weder styl en bleef styl tot savons; deden seer weynich voortganck; savons voor sonne-onderganck is een post van Haer Hoochmogende de heeren Staten-Genyrael met een gelgoodt bij mijn gecomen, breyngende mede een myssyvye van Haer Hoochmo. aen mijn en een om aen den heer luytenantamyrael heer van Opdam te beandygen; voort styl weder ofte weynych wynt al dyen nacht; vertyerde geen 8 mijlen n. w. aen; voort tot den 24 dato.

24 Mey. Saterdach.

Item den 24 dato smorgens styl weder off weynych wynt n. oost en dreven soo tot naer de myddach; doe dede ick de seyne en ontboodt alle de capteynen aen boordt en deelde idereen sijn instruycksye ut; ten 6 uren wert seer mystych en dreven met cleyn seyl al dyen nacht al w. n. west op, ontrent 3 mijl, tot den 25 dato.

25 Mey. Sondach.

Item den 25 smorgens met sonne-opganck begont op te claren, wynt oost; seylde n. n. oost; wij sagen een schyp int o. s. oosten van ons met een vlach van boven; vertroude dat het de twee heeren ambassadoors waren, de heer Vogelesanck ende de heer Haren; wij sonden syto een gelgoodt naer dyto heeren; smyddachs is den heer sekertarys Boorchloon nevens twee edelyden van de voornomde heeren ambassadoors aen ons boort gecomen, bij den heer ambassadoor van Slyngerlant gecomen en hebben eenych dyscoersen samen gehouden; ontrent 3 uren is de heer van Slyngerlant int gelgoodt gegaen met den voornomden sekertarys Boorchloon naer het schyp den Cleynen

(1659.)

Harder gevaren, daer de heeren ambassadoors in waren gevaren en, naer 3 uren wech sijnde, is weder gekeert sonder aen boort te connen comen en, soo haest dyto heer van Slyngerlant aen mijn boort was, wert seer mystych en seylde n. n. oost aen met cleyn seyl; voor sononderganck wert weder claer en seylde al dyen nacht n. ten oosten tot den 26 dato.

26 Mey. Maendach. Aen de oostcant van Dogerssant op 18 vaem.

Item den 26 smorgens met den dagen, wynt o. ten noort, seylde n. ten oosten aen en hadden de droochte van 18 vamen van Dogerssant. Op dato voormyddach sijn de heeren ambassadoors, de heeren Vogelsanck en de heer van Haren, aen ons boort gecomen, bij den heer ambassadoor van Slyngerlant gecomen en hebben tesamen gebesongeert; wij seylde voort n. n. west, redelijcke koelte, wynt n. oost tot savons waren wij benoorden het Sant op 36 vamen en seylde voort al dyen nacht n. west ten n. tot den 27.

27 Mey. Dysendach.

Item den 27 dato smorgens met den dage ten 3 uren wende wij o. ten noorden over, wynt n. ten oosten; ten 9 uren wert seer mystych en seylde voort al oost ten noorden aen, redelijcke koelte; wij gyste smyddachs het oost-heynde van't Vlye suyden ten oosten van ons 42 à 43 mijlen en hadden de dyepte van 40 vamen; smyddachs door seer mystych; naer de middach cregen wij de wynt n. ten westen, seylde n. oost ten oosten en o. n. oost; tegen den avont quaem de wynt n. n. west, wij smackte tegen het opcomen van't Juytse ryf 32 vamen en snachs seer mystych tot den 28 dato.

28 Mey. Woensdach.

Item den 28 smorgens seer mystych, wynt n. west ten noorden, topseylcoelte; wij smackte 32, oock 34, oock 35 vamen van't ryf en vervyelen benoorden het ryf; ontrent 7 uren begont wat op te claren, wij sagen eerst

(1659.)

12 schepen, daernaer in de 20; ten 8 uren sagen wij wel in de 50 seylen, soo dat sij alle aen de west van ons waren; sij quamen dragent naer ons toe en dreven met cleyn seyl oost ten noorden wech; naermyddach smaeckte wij 60 vamen, gyste doe noch 9 mijlen n. n. oost van den Neus; dreven voort met n. westen wynt, weynich coelt, tot savons sagen wij 82 seylen, maer seer verstroeyt; wij seylde met cleyn seyl o. n. oost al dyen nacht tot den 29 dato.

29 Mey. Donderdach. Tussen der Neus en Schagen.

Item den 29 smorgens met den dage sagen wij 3 schepen met een gelgoodt int noorden van ons, dye naer ons toe staken; vertroude dat van onse vloodt was, dye in de myst van de vloodt versteken waren; voort stylte; tegen ten 3 uren sagen wij de Holms s. oost van ons; sagen mede 3 schepen in see van ons, dy s. west aenseylde, maer wij conden daer nyet bijcomen; savons wende wij noort over en seylde smyddernacht al n. oost en daerna o. n. oost; wij sagen eenyge schoten schyeten en vyeren opsteken, daer wij met den dage naertoe seylden.

30 Mey. Vrijdach.

Item den 30 dato smorgens sagen wij een schyp sonder boechspryt, daer wij naer toe seylde; bijcomende het was onsen grooten branderschyp de Lyefde, dye wij een groote wange overgaven om sijn fockemast te wangen, dye mede gekraeckt was; dyto brander maeckte cort daeraen sijn fock bij; de see was seer ontstelt, wij hadden de wynt s. s. oost, topseylcoelte, maer wij dreven maer o. n. oost wech door de ontstelde see; op dato heeft de capteyn van Hamstel een bryef aen mijn boort gesonden inhoudende dat hij gyster den 29 naermyddach een Luyps schypper heeft gesproken, dye over 8 dagen in de Belt bij den heer amyrael van Opdam geweest heeft, sterck 33 schepen, en dat den vys-amyrael Helt bij den heer amyrael gecomen was en dat de Sweden ut de Belt, sterck 28 seylen, onder de Lap geseylt waren; seyde mede

(1659.)

een Engels fergadt met een kyts ontrent Schagen cruyste; wij seylde tot naermyddach ten 4 uren noort over; wij sagen Vlecker dwars van ons, ontrent 7 mijlen van ons; doe wende wij s. oost over, wynt o. n. oost met weynich coelte; ten 7 uren quaem de wynt oost en seylde s. s. oost aen en daernaer suyden en ter mydnacht seylde wij s. s. west; doe wende wij oost over en seylde daernaer o. s. oost, redelijcke coelte tot den 31 dato [1]).

31 Mey. Saterdach. Int gesycht van den Holms.

Item den 31 Mey smorgens vroech wynt s. s. oost met labbercoelte; wij sagen 6 seylen, dye ut de oost quamen; het waren Eyngelsen, dye door capteyn Swart versproken sijn, en ick sondt onse saloep mede daer naertoe; het was schypper Mateus Smydt, schyp Syn Jorys van Huyl, quaem van Straelsondt, wylde naer Huyl in Eyngelant, raport dat den 29 ut de Sont gecomen was en dat de Sweden, sterck 25 schepen, onder Kroonenburch lagen en dat de Eyngelsche vloodt mede in de Sondt lach; op dato voormyddach seylden wij s. s. oost over en cregen de wynt van voren ut de wal bewesten Robberkuyt en seylde met de vloodt lancks lant tot beoosten Harthals en seylde voort al dyen nacht met moey weder tot den eersten Juyny.

1 Juyny. Eerste Pynsterdach.

Item den eersten dato smorgens nevens Houdt-Schagen, wynt s. west, ontfynck ick een bryef van den heer amyrael heer van Opdam, gedatert den 27 Mey in de Belt, par schypper Rybert Jochemsen van Vlyelant; seylde

---

1) In margine staat het volgende:

„Op eden is verspraken schipper Hans Takes van Luybyck, schyp Synt Nycolaer, dye raportert dat over 9 dagen in de Belt bij den heer amyrael is gewest, sterck 28 schepen van oorloch, noch 5 bij Langlant en 2 naer Luybycke, samen 35 sterck, en dat de Sweden ut de Belt naer de Sont waren geseylt, 14 dagen gepasert, sterck 28 seylen", hetwelk blijkbaar een ietwat uitvoeriger herhaling is van het hiervoren medegedeelde rapport van den Lubecker schipper.

(1659.)

voort om het ryf van Schagen, daer ick noch 2 bryeven van den heer amyrael ontfynck; wij mosten 4 mijlen besuyden Schagen ten ancker comen door grooten stylte en het groodt getije, dat recht o. n. oost over naer Noorwegen lyep, en lagen tot den 4 uren naermyddach, doe quaem de coelte ut den westen; doe sijn wij onder seyl gegaen en den heer ambassadoor van Slyngerlant is in een gelgoodt met sijn edelyden overgegaen, met sijn edeluyden, om sijn reys te meer te spoeden; op dato is een Eyngels kys met een bryef van den Eyngelschen amyrael Montaku bij mijn gecomen; den inhoudt was met beleefde termen, dat hij Engelschen amyrael met sijn vloodt was gecomen om de beyde noorder konyngen te helpen bevredygen; verhoopte dat wij tot dien selven eynde van Haer Hoochmog. mede waren utgesonden; versocht mede dat wij geen assystensye aen geen van beyder croonen en souden doen, daerop ick hem amyrael hebbe geantwoort volgens den last, dye ick van Haer Hoochmogende hadde ende de copye van't derde artyckel, in den Hage op den 21 gesloten tussen den heer ambassadoor de Toeu van Vranckrijck en den heer resydent Donynck van Eyngelant en de gecomyteerde van Haer Hoochmogende, met versekerynge dat ick dye pontewelijck soude naercomen en sijn savons weder onder seyl gegaen; wynt west; wij mysten 2 schepen, den capteyn Nyeuhof en den capteyn den Haen; vermoede in de groote myst van ons geraeckt sijn ofte dat sij malcander in de groote myst schadeloos gemaeckt hebben, wij verhoopen neen; wij seylde voort s. s. oost aen om beneden Lesou om te seylen, daer wij op den

2 Juyny. Maendach.

Item den 2 smorgens met rijsen van de son seylde wij boven de ton van den Tryntel tussen Lesou en den Tryntel door. Wij sagen de ton moey legen; seylde voorder s. s. west aen met labbercoelte; wij sagen ten 7 uren het fergadt den Cleynen Haerder, daer de heeren ambassadoors inwaren, int suytoosten 3 mijlen van ons.

(1659.)

Wij meenden tussen Anout en Lesou door te seylen om in de mont van de Belt te setten, maer de stylte belette ons; wij quamen al samen ten anker op 7 en 8 vamen; het getije gynck sterck ut n. n. westen naer het o. s. oosten; wij bleven ten anker leggen al dyen nacht tot den 3 dato.

3 Juyny. Dysendach.

Item den 3 smorgens sette wij onse boodt ut en creyngde ons schyp, gelijck noch eenyge van onse schepen mede deden, lagen voort van stylte; het strom gynck sterck ut den n. westen naer het s. oosten toe; savonts sonne-onderganck quaem een Eyngels kyts ontrent 2 mijlen van onse vloodt, dye (door) den vys-amyrael van Meppel en sijn sloep versproken wert; raporterde 10 dagen van Londen was geseylt en dat hij met bryeven naer den amyrael van de Eyngelsche vloodt gynck off was afgesonden; voort stylte al dyen nacht; lagen ten anker tot den 4 Juyny.

4 Juyny. Wonsdach. Onder seyl tussen Anoudt en Lesou.

Item den 4 smorgens ten 6 uren quaem de wynt s. s. oost met labbercoelt; wij gyngen onder seyl, seylde s. west aen; het getije, dat ut den n. westen quaem, sette ons seer om de suydt naer Anout toe; tegen den avont sijn twee gelgodt ut de oost naer ons toe gecomen, den eenen was schypper Jacob Jansen Volkers, dye met een post aen den Eyngelschen amyrael was geweest, dye sijn bryeven op den eersten Juyny aen den heer amyrael Montaku hadde overgelevert, daer hij mijn heer van Slyngerlant van sijn ryspysye het orygyneele op den 2 savons heeft overgelevert, dwars van Hanout, en heeft mijn copye ut de ryspysye gebracht; op den 4 savons voort soo es de gelgoodtschypper Cornelys Jacopsen Kock, dye op den eersten deser van mijn was afgesonden naer de Belt om den heer amyrael heer van Opdam op te soecken om eenyge bryeven over te leveren, en dat hij op den 2 smorgens door twee Sweetsche kaepers bij Stevenshoeck

(1659.)
was verjaecht tot op den derden geheel tot bij de cleyne Helms, daer sij hem verlyeten, soodat hij op den 4 dato savons weder bij ons is gecomen en raport aen mijn gedaen, soo hebbe dyto schypper syto weder afgevaerdycht met de post en sijn ryspysyen naer den heer amyrael naer toe gesonden; voort gelegen al dyen nacht; wynt s. ten oost, redelijcke koelte tot den 5 dato.

5 Juyny. Donderdach. Ten anker tussen Lesou en Anout.

Item den 5 smorgens sagens wij ons gelgoodt noch recht boven onse vloodt, soodat met ons geen kans en was om op te laveeren, soodat wij genootsaeckt waren te blijven leggen; op dato naermyddach hebbeick schypper Jacop Jansen Volkers met sijn gelgoodt naer de cleyne Helms afgesonden met een hackte en een bryef aen onse vermyste drye schepen, de capteynen de Vryes, Nyeuhof en den Haen, op te soecken; wij lagen soo voort al dyen nacht tot den 6 dato met stylte.

6 Juyny. Vrijdach.

Item den 6 smorgens wynt suyden, redelijck coelt; wij resolveerde onder seyl te gaen om een prove te nemen ofte wij wynnen conde off nyet; ick lyet capteyn Godtskes ten hanker blijven leggen om te syen off wij wynnen ofte verlyesen souden; infyn, naerdat wij 3 uren onder seyl waren gewest, mosten wij weder ten anker comen, want het getije gynck soo sterck ut de suyt naer de noort, dat wij pas met een saloep conden oproeygen; ten 11 uren quaem een schodt van Luybyck bij ons, schypper Heyndryck Daers, dye den 3 deser van Luybyck was geseylt en op den 5 gystermyddach bij den heer amyrael van Opdam met sijn vloodt voor Nyeuburch in de Belt gewest te sijn, dye gysteravont off vandage sijn fycktaele van Luybyck heeft gecregen; voort stijve coelte, wynt suyden ten oosten; wij mosten ten anker comen, het stroom gynck stijff noort aen; savons wert styl, wij cregen de wynt west en voort noordelijck labber-

(1659.)

coelte; wij gyngen syto onder seyl, maer dreven evenwel teruch door het hart getije, dat gestadych om de noort lyep, soodat wij weder ten anker mosten comen; het wert voort styl en lagen dyen nacht; wij sagen 2 seylen int w. s. westen van ons, voort tot den 7 dato.

7 Juyny. Saterdach. Ten anker tussen Anout en Lesou bewesten.

Item den 7 dato smorgens wynt suyden ten oosten; wij sagen de 2 schepen om de west n. west van ons; voort gestadych het getije om de noort; wij sagen 4 schepen ut het oosten comen, den eenen met de vlach van boven bijcomende, het was capteyn Cornelys Kuypper van Vlyssinge, die den heer ambassadoor Huybertes van Seelant inhadde, dye mede bij de heer ambassadoors de heeren Slyngerlant, Vogelesanck, Huybertus en van Haren, samen 4 ambassadoors; dyto heer Huybertes was op den eersten deser van Schevelyng vertrocken en is op den 7 smyddaechs hyer bij ons gecomen; wij sagen noch 3 groote schepen, het waren de capteynen, dye van ons afgedwaelt waren op den 29 Mey: capteyn Nyeuhof en capteyn den Haen, nevens den capteyn . . . . . [1]) van Rotterdam, dye naer ons vertreck was gevolcht; op dato myddach cregen wij de wynt west, goede koelte; sijn syto onder seyl gegaen, suyden aen, en den heer ambassadoor was mede aen mijn boort en namen soo ons afscheyt; dyto heer Huybert seylde met sijn capteyn Kuypper s. oost aen naer de Sont en wij sijn savons sonne onder ten 9 uren voor Grymstee besuyden Stevenshooft ten anker gecomen op 9 vamen; met soo is capteyn Cornelys Kroes [2]) van Coppenhagen bij ons gecomen met schyp Salevater, voer te kaep, wylde naer Koppenhaven; ick gaf een bryef mede aen den heer amyracl van Opdam, rakende onse komste alhyer; lagen voort dyen nacht tot den 8 dato.

---

1) Naam niet ingevuld.

2) Cornelius Kruse, destijds kompasmaker op Holmen, voerde het bevel over een kaper, werd later kapitein op de Deensche vloot. (Zie Lind, Fred. III's Sömagt).

(1659.)

8 Juyny. Sondach.

Item den 8 smorgens vernamen wij naer vers water en bevonden een revyerken bij Greymstee, daer goet water in was, en stelde oorder dat ider sijn water halen soude; op dato myddach is een gelgoodt met een bryef van Sijn Eckssellensye van Slyngerlant gecomen, gedateert den 6 Juyny ut Elseneeur, daer sij heeren op dato wel sijn gearyveert. Wij hebben op dato goede partij waeter gehaelt en daer is op vyer plaetsen gepredyckt; voort wynt west, moey weder al dyen nacht tot den 9 dato.

9 Juyny. Maëndach. Ten ancker voor Greunstee in Juydtlandt.

Item den 9 smorgens vroech voer onse boodt om water en is ten 5 uren weder aen boort gecomen en syto weder om water gevaren; voort wynt w. n. west, stijve coelte; voor de myddach is een Luyps man, comende ut Nyeucastel, genaempt Pouwels Albersen, schyp de Synt Jan, geladen met koolen (bij mijn gecomen)(?), daer ick een bryef aen Haer Hoochmogende nevens een aen Haer Edele Mogende en een aen mijn huysvrou mede sant op Luybyck; wij haelde dyen dach al ons water met noch 10 vamen brandhout en gyngen savons onder seyl; wynt n. n. west; seylde naer de Helms, daer wij op den 10 smorgens ten 2 uren sijn gecomen.

10 Juyny. Dysendach.

Item den 10 smorgens met den dage ten 2 uren sijn wij tussen de groote Helms en Wero ten ancker gecomen; den capteyn Wyllem van der Saen is met sijn lantsschyp aen de gront geraeckt dwars van den grooten Helm, een droochte, dye vant vastelant afstreckt; soe heb ick syto ses schepen daer naertoe gesonden om met boodts en volck te helpen, ja, het canon te lossen; ten 6 uren is een Eyngels kyts bij mijn gecomen met een post van Haer Hoochmogende, genaemt Jan de Bye, dye over lant naer Denemarken gesonden was met bryeven aen den heer amyrael Montaku, dye ryssepyssye aen mijn gebracht als-

(1659.)

mede sal breyngen aen den heer amyrael van Opdam; ten 10 uren is capteyn van der Saen weder vlodt geraeckt; wij sagen drye Engelsche fergadts benoorden de groote Helms ontrent 3 mijlen van ons; op dato hebbe ick schypper Jan Cornelyssen Clock met de post naer den heer van Opdam afgesonden nevens eenyge bryeven en hebbe voort gelegen al dyen nacht tot den 11 dato.

11 Juyny. Woensdach. Tussen de groote Helms en Wero.

Item den 11 smorgens sijn twee conyncklijcke Deensche schepen van ons geseylt om door de Belt te syen te comen naer Coppenhagen. Wij sagen de drye Engelsche schepen noch leggen ontrent Gremstee; den capteyn van der Saen seylde naer Gremstee om sijn water te halen, alsoo hij op den 10 aen de gront was geseylt en sijn water most laten utloopen om sijn schip te lychten; dato is ons gelgoodt van den heer amyrael Opdam bij ons gecomen, raporteert 2 schepen naer ons toe comen, maer en breynckt geen bryeven mede; voort tot den 12 dato.

12 Juyny. Donderdach.

Item den 12 smorgens vroech quaem capteyn van der Saen weder bij ons, raporteerde dat hij op gyster int gesycht van Gremstee wederom aen de gront was geseylt en wel 2 uren vastgeseten hadde en eyndelijck vlodt geraeckt en dorst hij van der Saen nyet voorder seylen en is weder teruchgekeert, sonder water te halen; op dato morgen sagen wij een masche peu (?) en noch drye schepen van oorlooge van de oost van ontrent Syro naer ons op comen laveeren; wij gyngen onder seyl s. oost aen naer haer toe; bijcomende het was een schyp van Amsterdam, genaempt West-Vryeslant, daerop comandeert ..... [1]), alsmede een schyp van Vlyssinge, het schyp van den overleden capteyn Gylles Jansen; wij quamen ten anker int gesycht van Syro en lagen daer dyen nacht met

1) Naam niet ingevuld.

(1659.)
loopende wynden en stylte tot den 13; op dato nacht hebbe ick een gelgoodt naer den Horysont gesonden met bryeven aen Haer Ecksselensyen.

13 Juyny. Vrijdach. Seylende tussen Syro en Weero.

Item den 13 smorgens vroech gyngen wij onder seyl, wynt noorden, labbercoelt; wij geraeckte weynych besuyden Syro en mosten door stylte ten anker comen; de coopvaerdijschyppers resolveerde haer reys te voorderen en alsoo ick geen oorder en hadde haer op te houden, soo hebbe ick gelessenteert; voort gelegen tot den 14 smorgens.

14 Juyny. Saterdach.

Item den 14 smorgens voor dage sijn de coopvaerdijschepen onder seyl gegaen op hoope dat den heer amyrael heer van Opdam haer goet convoeij sal medegeven; ten 7 uren sijn wij mede met de vloodt onder seyl gegaen om wat naerder Weero op schoone gront en vlack water te leggen, maer wij mosten ten anker comen door de draeystromen; alsoo wij weynych wynt hadden, en conden wij de schepen niet regyeren; soo dadelijck ontfanck ick een bryef van den heer amirael Opdam par schypp(er) vant gelgoodt Jan Cornelys Clock, dye wij syto afsenden naer den Orysont met een bryef aen den heer amyrael Montaku, genyrael van de Eyngelsche vloodt, alsmede 2 bryeven aen Haer Ecksselen(syes) de heeren ambassadoors in Denemarken en lagen soo dyen nacht met stijve coelte ut den n. westen tot den 15 dato.

15 Juyny. Sondach.

Item den 15 smorgens stijve topseylcoelte, wynt w. n. west; wij lagen soo dyen dach; tegen den avont sont ik een gelgoodt met bryeven naer den amyrael van Opdam en bryeven aen Haer Hoochmogende en aen Haer Edele Mogende en aen mijn huysvrou; voort wynt w. n. west, goede coelte al dyen nacht tot den 16 dato.

(1659.)

16 Juyny. Maendach. Tussen Rosnes en Syroo ten ancker.

Item den 16 smorgens regenachtych weder, wynt westelijck; ten 10 uren is een fergadt den Haeswynt van den heer amyrael heer van Opdam bij ons gecomen, breyngende met een bryef van den 13 deser, waerbij gesyen heb den voornoemden heer van Opdam genegen was dat wij met de vloodt vaerder de Belt in soude comen tot ontrent 2 à 3 mijlen van den anderen, soo sijn wij syto onder seyl gegaen en tesamen geseylt tot int gesycht van den héer amyrael van Opdam, ontrent 3 mijlen van den voornomden heer, dye met eenyge lantsschepen voor Nyeuwburch lach; op dato ten anker leggende, quaem ons gelgoodt van den heer amyrael by ons, dat op gyster afgesonden was, breyngende met een bryef van den voornomden heer amyrael heer van Opdam, inhoudende dat den vys-amyrael Jan Cornelyssen van Meppelen naer de vloodt van den heer voornompt comen soude, soo ist dat den voornomden vys-amyrael van Meppelen op dato avont is naer den heer amyrael van Opdam geseylt, daer hij vys-amyrael met den donker is bij den heer amyrael heer van Opdam gecomen; voort wynt w. n. west, stijve coelte; de stroom gynck sterck ut de noort de Belt in en lagen soo dyen nacht met stijve coelte tot den 17 dato.

17 Juyny. Dysendach. $1^1/_2$ Mijle vant heylant benorden Romps.

Item den 17 smorgens stijve coelte, w. n. west; het heylant Romps suyden $1^1/_2$ mijlen van ons, wij sagen 2 schepen onder seyl van den heer luytenant-amyrael heer van Opdams vloodt, dye noort over seylde, maer seylde naer het heylant Romps; gysse om branthout te haelen; voort stijve coelte, wynt w. n. w.; daer gynck een stijve stroom ut de noort de Belt in; lagen voort al dyen nacht met stijve coelte, regenachtyge buygen tot den 18 dato.

(1659.)

18 Juyny. Wonsdach.

Item den 18 smorgens vroech was den vys-amyrael Joan Eversen onder seyl en seylde weynych naer de suytwal; ten 7 uren wynt s. west, stijve coelte; wij corte onse kabel in; de stroom gynck noch even sterck de Belt in; wij gyngen onder seyl en laverde naer het heylant Romps, daer wij op een mijl naer bij raeckte, maer door den harden wynt mosten wij ten anker comen; eenyge van onse schepen raeckte mede wat naerder het heylant; op dato coeldet soo stijf dat wij onse ree's mosten strijcken en onse steyngen doorschyeten; wij lagen voor $2^1/_3$ kabel; voort wynt w. s. west al dyen dach en nacht tot den 19 dato.

19 Juyny. Donderdach.

Item den 19 smorgens wynt west, coelde even stijf aen, daerna wynt west ten noorden en w. n. west; lagen al dyen dach met sterke wynt en voort dyen nacht tot den 20 dato.

20 Juyny. Vrijdach.

Item den 20 smorgens wert beter weder; wij sette onse rees en steyngen op en gyngen onder seyl; op dato voormyddach is den heer hamyrael heer van Opdam aen mijn boort gecomen, nevens den vys-amyrael Heckbert Meusen, capteyn Jan van Campen en capteyn Hoogenhoeck; op dato naermyddach is een bryef aen den heer amyrael, een aen mijn en een aen den vys-amyrael Jan Eversen gebracht door den Hollansen post, comende van Elseneeur, inhoudende dat wij ijlet en souden connyngeren voor den 30 deser; was geteykent de heeren Slyngerlant en Huybert, op den 18 tot Elsenneeur; wij lagen voort ten dycht bij het heylant Romps en den amyrael voer naer sijn boort; voort tot den 21.

21 Juyny. Saterdach. Ten anker bij het heylant Romps in de Belt.

Item den 21 smorgens vroech voer onse boodt aen lant

(1659.)

op het heylant om eenych houdt te cappen; wij hadden de wynt s. s. oost; op dato is den heer amyrael met eenyge swytte op het heylant Romps aengecomen om te jagen en hebben bij deversche 5 à 6 harten geschoten; op dato is het gelgoodt ut de Sont gecomen, bracht mede een bryeff van Haer Ecksselensyen, en lagen soo al dyen nacht tot den 22 dato.

22 Juyny. Sondach.

Item den 22 smorgens stijve coelte, wynt west; wij mosten kaebel vyeren tot int derde kabel door de stijve coelte en lagen al dyen dach; savons wynt w. n. west; voort wert beter weder en lagen soo dyen nacht tot den

23 Juyny. Maendach.

Item den 23 dato smorgens corte wij kabel; ick sant een bryef naer den heer amyrael heer van Opdam off hij begeerde dat wij soude blijven leggen off dat wij bij hem amyrael soude comen; voort moey weder, wynt w. n. west; ick voer selfs heen naer boort bij den heer amyrael alsmede den vys-amyrael Joaen Eversen om den amyrael nochmael af te vragen off hij het al geraden vont bij hem te connyngeeren, twelck hij ons antworde dat wij bij hem soude comen, twelck oock ontrent ten 2 uren naer de myddach is geschyet; wij creyngden op eden al onse schepen; den amyrael Beelkens quaem mede aen boort bij den heer amyrael; cort daeraen is het fergadt den Haeswynt van den overleden capteyn Gylles Jansen van de brantwacht ontrent Samsoo (weder-gecomen)(?), dye rapoorteerde dat hij voor de myddach tussen Samsoo en Fuynen 12 groote schepen en 4 fleuyten en een gelgoodt, samen 17 seylen, hadde gesyen en wel bekent hadden dat het Sweeden waren, ja, dat sij naer hem geschooten hadden, ja, seydde hij sooveel gesyen te hebben dat sij naer het heylant Fuynen seylde; voort dyen nacht gelegen tot den 24 dato [1]).

---

1) In margine staat: „Op dato voormydd(ach) heb ick een bryef van Haer Ecksselensyen ut Elseneur ontfangen."

(1659.)

24 Juyny. Dysendach. Dwars van Nyenburch ten anker.

Item den 24 smorgens moey weder, wynt s. west; wij de(den) juystysye in ons schyp over den schypper van capteyn Geskens en sijn onder-barbyer over seer groodt quaet, dat sij begaen hadden, gelijck men bij de sentensy-boeck soude connen syen, alsmede noch twee van ons volck; op dato myddach hebbe ick een paket bryeven van Haer Ecksselensyen ut Elseneeur van den 22 deser wel ontfangen, daer ick op dato op hebbe geantwoort; lagen voort al dyen nacht, moey weder tot

25 Juyny. Wonsdach.

Item den 25 smorgens moey weder, wynt oostelijck; lagen al dyen dach; ick sant een gelgoodt naer Elseneur met een bryef; lagen voort al dyen nacht tot den 26 dato.

26 Juyny. Donderdach.

Item den 26 smorgens vroech gyngen wij onder seyl en seylde tussen Fuynen en Samsee, daer wij smiddaechs ten anker quamen; tegen den avont sagen wij de Eyngelsche vloodt tussen Rosnes en Syro; wij gyngen onder seyl en verdeelden ons in hoorder; quamen met den donker weder ten anker en lagen al dyen nacht tot den 27 dato.

27 Juyny. Vrijdach.

Item den 27 smorgens met den dagen sagen wij de Eyngelsche vloodt naer Rosnes, sterck, cleyn en groodt, 45 seylen; daer quaem een kyts met lemyeren van den dage met een bryef aen mijn geschreven den 25 deser in beleefde termes, daer ick syto met naer den heer amyrael Opdam mede voer en comynyseerdet hem den bryef, dye syto daerop heeft geantwoort, en heeft tegens de myddach selfs een bryef ontfangen van den selven inhoudt; savonts gyngen wij al samen onder seyl

(1659.)

en seylde tot $1^1/_2$ mijlen benoorden Romps; de Eyngelsche vloodt seylde mede wat de Belt in, doch sij bleven besuyden van ons; lagen voort al dyen nacht tot den 28 dato.

28 Juyny. Saterdach. Ten anker $1^1/_2$ mijle benorden Romps.

Item den 28 smorgens lagen wij en de Eyngelsche vloodt als vooren; ontrent de myddach is een Deens edelman [1]) aen boort van den heer amyrael Opdam gecomen nevens de schyemman van capteyn het Jonge Hoen, raporteerde dat de Sweden op den 23, sterck 17 seylen, sijn ut de Sondt in de Belt gecomen bij Samsee lancks en soo tussen de heylanden Endelau ende Ebelo, daer onse beydde van den heer amyrael op de wacht waren geleyt; de Sweden jacht op haer makende sijn naer de Juytsche kust geretyreert, daer den capteyn Het tHoen van Hoorn hem heeft gesalveert in de aven van Hoorsens, en dat capteyn Waerdenburch was gevluycht naer Weelfluy [2]), alsoo sij bij den anderen nyet conde geraken en alsoo men meendt dat hij sijn schyp daer selfs in den brandt gestoken heeft; op dato naer de myddach heeft den heer amyrael van Opdam den comandeur Cornelys Eversen van Seelant met een bryef aen den Eyngelschen amyrael Montaku affgesonden, rakende het prolongeren van de dry weken, dye daer tot in den avont is gebleven; op dato avont hebben wij 2 schepen tussen de Eyngelsche en ons op de brantwacht geleyt en lagen soo al dyen nacht tot den

29 Juyny. Sondach.

Item den 29 smorgens is een Eyngels kyts bij onsen heer amyrael gecomen, daer den capteyn Blaeck met bracht een bryef aen den heer amyrael van Opdam van den amyrael Montaku; op dato myddach is mede een bryef gecomen ut de Sont van de heeren Slyngerlant en

---

1) Cai Lykke, zie bl. 106, noot 1.

2) D. i. Vejle, zie de reeds genoemde zeekaart van Colom van 1659.

(1659.)

Huybertes van den 27 deser, inhoudende dat de heeren gecomyterde Vogelesanck en Haeren tot Coppenhagen en sij heeren gedeputerde tot Elseneeur malcander nyet conde verstaen tot langer prolongasye op stylstant; op dato avont is den voornomden comandeur Cor(nelis) Eversen wederom met een bryef aen den heer amyrael Montaku afgesonden, rakende eenyge prolongasye tussen de Eyngelsche vloodt en de vloodt van Haer Hoochmogende, bij mijn den vys-amyrael de Ruyter last gesonden, en het protogeeren van beyde onse comersye; lagen voort dyen nacht tot den 30 dato.

30 Juyny. Maendach. Ten anker bij het heylant Romps.

Item den 30 smorgens is een fleuydtschyp met een Deensche vlach van boven met een gelgoodt bij ons gecomen; daerna is den Deenschen amyrael Belkens mede gecomen met den amyrael Joel [1]), amyrael van de Holms, en capteyn Roodesteyn [2]) met capteijn Evert Antonyssen en het schyp van capteyn Sonck en noch eenyge fleuytschepen; tegen den avont is den vys-amyrael Eldt [3]) mede bij ons gecomen; op dato avont is den capteyn Blaeck van den amyrael Montaku gesonden met een bryef aen den heer amyrael van Opdam gecomen, daer hij den tijt van 4 à 5 uren bij ons bleef; op dato myddernacht is het gelgoodt met bryeven naer de heeren ambassadoors tot Elseneeur en Coppenhagen afgesonden; voort tot den eersten.

1 Juyly. Dysendach.

Item den eersten is capteyn Blaeck ut de Eyngelsche vloodt bij den heer amyrael Opdam gecomen met een bryef; voort wynt n. west, buygych weder al dyen dach en nacht tot

1) Niels Juel, zie boven bl. 134, noot 1.
2) Jens Rodsteen, geb. 1633, kapitein in 1657, admiraal in 1675, gest. 1706.
3) Helt, zie boven bl. 67, noot 1.

(1659.)

2 Juyly. Wonsdach.

Item den 2 smorgens redelijck weder, wynt n. west; ick voer aen boort bij den heer amyrael en verstont aldaer dat Haer Hoochmogende hadden, nevens den heer ambassadoors van Vranckrijck en Eyngelant, den tijt van de prolongasye van de dry weken hadden gelyeven te prolongeren tot noch drye weken daerbij, twelck een verdryetych werck voor ons is [1]); hebben voort gelegen al dyen dach en nacht met seer onstuymych weder tot den 3 dato [2]).

---

1) De Ruyter schreef reeds eerder aan de Nederlandsche gezanten „dat hun dat verlengen van den stilstand vremd vorquam; dat den Koning van Zweeden de handen los waaren..., dat de Hollander daar laagen met zulk een aanzienlijke vloot, en niet mogten bij de hand neemen: dat dit voor hem en de zijnen een groot hartzeer was...." Zie Brandt-bl. 171.

2) Dezen dag (22 Juni o. st.) schreef de koning aan de Ruyter de volgende begroeting:

„Wir haben mit sonderbahren Vergnügen vernommen wesgestalt der Herr, mit der von Ihren Hoch- und Mogenheiten Ihme anbefohlene Flotte, schon vorlengst auf unssern Strömen und Küsten zu unsserm Dienste glücklich arriviret, weshalben wir Ihme hiermit gratuliren und Gottes milden Segen zu vorhabenden Expedition hertzlich wünschen wollen, und weilln nunmehr der im Haag beliebeter Stillstandt expiriret und zu End gelaufen ist, da dann nicht rathsam unserm Feinde durch länger Anstandt oder dessen Continuation weiteren Vortheil wieder unss und unssere unrechtmässiger Weise überfallene Königreiche, Länder und getreue Unterthanen zu gönnen, vielmehr hohe Zeit ist in vigoureuse Action wieder denselben zu treten, uns aber des Herren Valeur, Conduite und Eyfer zu der gemeinen guthen Sache ohne dass gahr wohl bekandt, als gesinnen wir an denselben hiermit gnädigst, tragen auch gahr keinen Zweiffel, Er werde sich alsobaldt nach Empfahung dieses je eher je lieber mit dem Herrn Admiral von Wassenaer conjungiren, über den vorgenommenen Ihme den Herrn von Wassenaer mitt mehren eröffneten Dessein fleissig mit denselben communiciren und Rath pflegen, den was Sie mit einander zu Beförderung desselben nach unssere gegebenen Anleitung schliessen werden, tapfer exequiren und hinaus führen helffen. Unss geschiehet hieran nicht allein ein sonderbahres Wollgefallen, sondern wird auch solches zu Unsserm und Ihrer Hoch- und Mögenheiten Dienst und gemeinen Besten mit Gottes Hülff und Beystandt gedeyen. Und wir verbleiben ...."
(Auländ. Registr. 1658—59.)

(1659.)

3 Juyly. Donderdach.

Item den 3 smorgens onstuymych weder, wynt suydelijck met regenachtych weder; naermyddach ontrent 5 uren is capteyn het Jong Hoen bij ons gecomen, dye van de Sweden in Juytlant was ingejaecht, nevens noch twee gelgoodts, maer het coelde soo stijf dat wij nyet aen boort conde vaeren om te verstaen, hoe de sake bij de Sweden hem toegedragen hadde, wanneer capteyn Waerdenburch sijn schyp heeft in den brant gesteken; voort ongestadych weder al dyen nacht tot den 4 dato.

4 Juyly. Vrijdach. Ten anker bij het heylant Romps.

Item den 4 smorgens wert beter weder, de wynt s. west; ick voer aen boort van den heer amyrael Opdam; daer vant ick den vys-amyrael Goodtsen [1]) van de Eyngelsche vloodt, nevens een edelman genaempt Monteku, den cosyn van den amyrael Monteku, en naer eenyge dyscoursen sijn wij ider weder naer sijn boort gevaren; voort stijve coelte, wynt s. west al dyen dach; snachs wert beter weder; voort tot den 5 dato.

5 Juyly. Saterdach.

Item den 5 smorgens wynt w. s. west; onse boodt met gelgoodt voer om water; op dato naermyddach ben ick nevens den comandeur Cornelys Eversen en capteyn Jan Tijssen samen naer den Eyngelschen amyrael Montaku gesonden om mondelynge berycht te doen, dat amyrael Opdam naer Coppenhagen met sijn vloodt soude seylen en dat ick met onse vloodt laest utgeseylt in de Beldt soude blijven, en dat den Eyngelsen genyrael weder onder de Lap soude seylen en dan gesamentlijck de beydde noorder konyngen tot vreede te bewegen; wij werden seer beleeft onthaelt en sijn dyen nacht bij haer vloodt blijven

---

1) William Goodson, vooral bekend door zijn deelname aan de expeditie naar Jamaica in 1654.

legen met capteyn Jan van Kamppen en sijn lantsschyp tot den 6.

6 Juyly. Sondach.

Item den 6 smorgens met den dage sijn wij onder seyl gegaen naer onse vloodt en de Eyngelsche vloodt gynck mede onder seyl en seylde de Beldt ut; ontrent ten 9 uren heb ick rapoort aen den heer amyrael Opdam gedaen en sijn soo ontrent 11 uren onder seyl gegaen de Beldt in en raeckte tot ontrent 2 mijlen van het heylant Spro; daer quamen wij door stylte ten anker en lagen al dyen nacht met grooten regen tot den 7 dato.

7 Juyly. Maendach. Ten anker 2 mijlen benoorden het heylant Sproo.

Item den 7 smorgens metter sij wynt s. s. west; ten 9 uren schoodt de wynt met een groote buyge wynt en regen n. n. west; ten 10 uren gyngen wij onder seyl, sooveel als wij onse ankers conde crijgen, en seylde de Belt in tussen Nyeuburch op het heylant Femeren [1]) en het heylant Sproo doer; het is een beter pasage dan de Boeck selfs beschrijft; wij seylde voort lancks het heylant Langelant tot ontrent het s. westheynde van Langelant; daer quamen wij ten hanker met de gansche vloodt met een stijve w. n. westen wynt, dyck weder en regen; ick bestelde noch een bryef aen mijn huysvrou int packet van Haer Edele Mogende met het gelgoodt, dat den heer amyrael heer van Opdam op Femeren afsondt; voort lagen wij ten anker al dyen nacht tot den

8 Juyly. Dysendach.

Item den 8 smorgens stijve coelte, wynt w. n. west als vooren, doch seer schoon claer weder; ten 10 uren gyngen wij onder seyl met de gansche vloodt en seylde naer het heylant Femeren voor het gadt van Luybyck, daer wij savons ten 5 uren onder het s. westheynde van

1) Lees Fünen.

(1659.)

Femeren ten anker quamen op 9 vamen; wij waren op dato avont aen boort van den heer amyrael Beelkens van Denemarken met onsen heer luytenant-amyrael heer van Opdam en de vyer vys-amyraels de Ruyter, Joan Eversen, Ebert Meusen en van Meppelen om te resolveren wat den Denschen amyrael nevens de heeren Ootte Craech en Heyndryck Muldert [1]) wat wij nu souden int werck stellen en ofte wij naer Coppenhagen soude seylen ofte wat wij souden doen; daerop versochten hij amyrael, heeren Ootte Craech en Heyndryck Mulder dat wij noch een à twee dagen soude wachten, om te syen ofte eenyge schepen ut Luybyck soude comen, dye de wyl mede hadden naer Coppenhagen; voort soo lagen wij dyen nacht tot den 9 dato.

9 Juyly. Wonsdach. Bij het heylant Femeren.

Item den 9 dato smorgens wynt s. west, dijsyge locht; op dato voormyddach sijn de capteynen Aldert Matijsen, Jan Tijssen en Heyndryck Geskens met convoey van 10 schepen afgesonden naer Dansych en Konyncksbergen; op dato hebben wij onse schepen schoongemaeckt en gesmeert; voort nyet sonders; lagen al dyen dach en voort dyen nacht, wynt suydelijck, tot den [2])

10 Juyly. Donderdach.

Item den 10 wynt suyden, redelijcke coelte; daernaer quaem de wynt s. west ten suyden; doe gynck den heer amyrael onder seyl met sijn vloodt en den Conynck van Denemarkes vloodt, met malcander sterck in schepen van oorloge 37 en ontrent 30 soo fleuytschepen als gelgoodt en schoeten, en wij bleven leggen met ons vloodt, dye last ut vaderlant geseylt was, en lagen soo dyen nacht tot den 11 dato.

1) Müller. Zie over hem en Otte Krag, bl. 81 noot 2 en 3.

2) In margine staat: „Op dato is het schyp de Hoop afgedanckt, sijnde een fycktaly-fleuyt".

(1659.)

11 Juyly. Vrijdach.

Item den 11 dato smorgens schoon styl weder; onse schepen creyngden en maeckten schoon; den heer comandant van het heylant Femeren quaem met 3 offesyeren aen mijn boort; ick ontfynck een brief van den heer amyrael van Opdam en lagen soo voort dyen nacht tot den

12 Juyly. Saterdach.

Item den 12 smorgens sont ick een bryef aen den amyrael heer van Opdam alsmede een bryef aen Haer Edele Mogende tot Amsterdam en een aen mijn huysvrou, sone en monseur Duym; wij deden seyne om onder seyl te gaen, maer door stylt en conde nyet; mochten blijven leggen al dyen dach en nacht tot den 13 dato.

13 Juyly. Sondach. Ten anker voor Femeren.

Item den 13 smorgens vroech gyngen wij onder seyl, maer mosten met stylte weder ten anker comen; smyddachs cregen wij de wynt noorden, gyngen syto onder seyl; cort daernaer lyep de wynt n. n. oost en voort n. oost en daernaer ten 4 uren met regen wert het styl; wij quamen ten anker op 13 vamen; doe quaem een cleyne coelte ut den s. oosten, doe begont op te claren en den regen hyelt op; op dato is een Deens capteyn ut Vlecker in Noorwegen met een jool met sijn 5 personen door het Kattegadt en door de Beldt tot bij Femeren aen mijn boort gecomen; was van den vyse-roey van Noorwegen met bryeven aan den Conynck van Denemarken afgesonden, was op den 7 deser van Vlecker vertrocken; met sonne-onderganck cregen wij de coelte w. n. west, gyngen syto onder seyl en seylde al dyen nacht met weynych voortganck tot den 14 dato.

14 Juyly. Maendach.

Item den 14 smorgens waren wij dwars van Rostyck, s. ten oosten van ons; wij sagen dry schepen met een gelgoodt en 2 schoeten ut de oost comen, daer wij ontrent

(1659.)
ten 9 uren bij quamen; het waren de capteynen Claes Aldersen, het Hoen en den luytenant-capteyn van Castel van Medenblyck, dye par hackte van heer luytenant-amyrael Opdam op den 11 savons van hem afgesonden hadde om op ons te cruyssen en alle vaertuygen te waerschouwen en bij haer te houden, dye naer Coppenhagen wylde, en dat wij den voornomden heer amyrael souden opsoecken tussen Ruygen en Bornholm, waerop ick syto den luytenant-capteyn van Casteel van Medenblyc nevens het gelgoodt syto weder heb afgesonden naer den heer amyrael om van onse comste kennysse te doen hebben; wij mosten door stylte ten anker comen, Straelsont suyden van ons; met sonne onder quaem de coelt o. s. oost, gyngen onder seyl, seylde n. oost en daernaer n. o. ten oost; al dyen nacht goede coelt tot den 15 dato.

15 Juyly. Dysendach. Tussen Meuyn en Ruygen.

Item den 15 smorgens ten 7 uren was Meun n. w. van ons en Ruygen s. oost; wij hadden de wynt s. oost, seylde o. n. oost aen, topseylcoelte en daeraen al n. oost ten oosten; tot naer de myddach hadden wij Ruygen suyden van ons, ontrent 4 mijlen, en wij hadden noch een schyp, het Wapen van Memenblyck, met een gelgoodt wel 2 mijlen voor ons en wij en conde nyemant syen, soodat wij seer beduycht waren wat wij souden doen en, alsoo een groodt convoey van Luybyck te verwachten was met een schyp van oorlooge van de stadts-schepen van Amsterdam en wij vreesde dat dat convoey wel soude meenen dat den heer amyrael met sijn vloodt nevens onse vloodt ontrent de stadt Coppenhagen mochte sijn en, alsdan nyemant vyndende, sonder twijfel in handen van de Sweden soude comen te vervallen, soo hebbe gewent en, den crijchsraet aen boort beroepen hebbende, soo hebben wij vys-amyraels Michiel Ad. Ruyter en Joaen Eversen nevens den crychsraet goetgevonden de capteynen Leyn Pijke en Jacop Swart van ons af te senden tot ontrent het heylant Bornholm om aldaer den heer amyrael met sijn vloodt op te soecken en hem te aver-

(1659.)

teeren dat wij ontrent Meun souden onthouden om alle onheylen voor te comen en sijn soo voort geseylt naer Meun, dat wij met sonne-onderganck 4 mijlen daeraf (waren); wij lyetent al dyen (nacht) drijven met opgegijde seylen door den grooten donder en blyckssem, doch weynych wynt tot den 16 dato.

16 Juyly. Wonsdach. Bij het heylant Meun.

Item den 16 smorgens met den dage maeckte wij seyl en seylde n. west aen benoorden Meun naer den hoeck van Steden om te syen ofte eenyge Deensche schepen lagen, want capteyn Claes Aldersen raporteerde mijn dat vys-amyrael Heldt van Coppenhagen met 4 conyncks-schepen van Denemarken daer lagen; ondertussen werden wij twee schepen gewaer, daer wij syto naer toe seylde; doe werde wij int cort een vloodt schepen gewaer, leggende ten anker voor den Droogen bij den hoeck van den Draker, $1^1/_2$ mijl van Coppenhagen, daer wij naer toe stelde; wij bekende dat het den heer amyrael van Opdam was met sijne en Deensche vloodt, daer wij syto naer toe seylde; ick sant een gelgoodt syto naer Meun om den comandeur de Wyldt te waerschouwen dat hij ons volgen soude en dat hij daer 2 dagen cruysen soude om alle aencomende schepen te waerschouwen dat wij voor den Drogen lagen; wij sijn ontrent ten 4 uyren bij den heer amyrael gecomen en den comandeur de quaem savons met sonne-onderganck; ick voer aen boort van den heer amyrael en raporteerde vant gepaseerde; ick crech 2 bryeven van mijn huysvrou, 2 bryeven van mijn sone ut Seelant en 2 bryeven van monseur Jan Duym en verstont dat het thuys alles noch seer wel was; voort nyet sonders als dat goede partij schepen bynnen Coppenhagen gecomen waren met allerhande toevoer; voort wynt w. s. west al dyen nacht tot den 17 dato.

17 Juyly. Donderdach. Voor den Droogen bij Coppenhagen.

Item den 17 smorgens dijsyge locht; wij haelden ons gelgoodt op sijde om de rest van ons byer over te nemen;

(1659.)
op dato avont heb ick een bryef van Haer Edele Mogende ontfangen, gedateert den 5 deser, rakende dat ick het lants-fyckaelge ten meesten profijt soude verhoorboren; op dato is den heer amyrael aen lant ontboden bij den Koninck; voort lagen wij dyen nacht met stijve coelte; wynt w. s. west tot den [1])

18 Juyly. Vrijdach.

Item den 18 smorgens sijn de heeren cornels en luytenant-cornels aen lant gevaren naer Coppenhagen; op dato hebben wij vys-amyraels samen door oorder van den heer amyrael de vloodt verdeelt in vyer esquaters; voort onstuymych weder, wynt w. s. west tot den 19.

19 Juyly. Saterdach.

Item den 19 dato hebbe ick een bryef aen Haer Edele Mogende en een bryef aen mijn huysvrou gesonden; voort moey weder, wynt s. west; ten 11 uren is een espresse van den Coninck van Denemark(en) aen mijn boort gecomen en heeft mijn en de vys-amyraels Jan Eversen, Eckbert Meusen en van Meppelen versocht aen lant op Hamack te comen om het myddachmael met den Conynck te eten, twelck wij gedaen hebben en quamen ten een ure aen lant bij den Conynck en, naerdat wij Sijn Mayesteyt begroet hadden, sijn wij ter tafel geseten met eenyge Rijcksraden en onsen heer amyrael Opdam; als den maeltijt gedaen was, is de Pryns van Denemarken [2]) met bij ons gecomen en naer noch eenyge dyskoersen over wedersijts sijn wij ten 6 uren weer naer boort gevaren; den Conynck en sijn Rijcksraeden sijn met den amyrael naer de stadt gereden; voort nyet sonders al dyen nacht tot den 20.

---

1) In margine staat: „Op dato is capteyn Swart en capteyn Pijke bij ons gecomen."

2) De latere koning Christiaan V van Denemarken.

(1659.)

20 Juyly. Sondach. Voor den Droogen ten anker.

Item den 20 smorgens stijve coelte, wynt west; voort al dyen dach ongestadych weder; wij lagen als voor; voorts al dyen nacht seer ongestadych weder tot den 21 dato.

21 Juyly. Maendach.

Item den 21 dato smorgens seer ongestadych weder, wynt west; ick voer aen de fycktaly-schepen om de doen ontlossen, maer wij en conde nyet door onstuymych weder; voort tot den 22 dato.

22 Juyly. Dysendach.

Item den 22 smorgens hebben wij goede partij fycktaly ontlost en aen de capteyns verdeelt; op dato heeft den heer vys-amyrael van Meppelen oorder ontfangen om met 18 schepen te gaen cruysen ontrent Bornholm en de coopvaerders te geleyden tot Dansych en Konyncksbergen; sij waren onder seyl, maer sij mosten ten anker comen door stylte; op dato avont is den heer amyrael van Opdam aen boort gecomen; voort moey weder tot den 23 dato.

23 Juyly. Wonsdach.

Item den 23 smorgens vroech wynt w. s. west; doe is den vys-amyrael van Meppelen onder seyl gegaen; voort nyet sonders tot

24 Juyly. Donderdach.

Item den 24 smorgens ben ick aen boort van den heer amyrael van Opdam gevaren en cort daernaer tegen den myddach ben ick (en) den comandeur capteyn van Meuwen naer de stadt Coppenhagen geseylt met ons gelgoodt en daer gebleven dyen dach en nacht tot den

25 Juyly. Vrijdach.

Item den 25 smorgens hebbe ick de stadt en sijn fortefykasyen wesen besyen en smyddachs bij haer Ecksselensyen ter maeltijt geweest en voort eenyge vryenden versocht en sijn dyen nacht aen lant gebleven tot den

(1659.)

26 Juyly. Saterdach. Ten anker voor den Droogen.

Item den 26 smorgens ongestadych weder; soo ben ick naer boort gevaren nevens den comandeur de Wylt, comandeur Evers, capteyn Brakel, capteyn van der Saen, capteyn Goskens en sijn naer de myddach aen boort van den heer amyrael van Opdam geweest met een pakedt bryven en soo ontrent ten dry uren aen mijn boort gecomen; voort stijve coelte, wynt suyden; voort al dyen nacht tot den 27 smorgens.

27 Juyly. Sondach.

Item den 27 smorgens onstuymych weder, wynt suyden al dyen dach met regen tot savons, wert beter weder al dyen nacht tot den 28 smorgens cregen.

28 Juyly. Maendach.

Item den 28 smorgens goet weder; wij maeckten onse fycktaelge-schepen los en sette al de rest int schyp Graef Florys, daer het boscruyt in was; voort moy weder en seer styl tot den 29 [1]).

29 Juyly. Dysendach.

Item den 29 smorgens ben ick en den comm(andeur) en den schout-bij-nacht aen de fycktaly-schepen gevaren en alles ontlost soo veel als wij conden, doch de fycktaly als broodt, kaes, stockvys en speck en bootter was seer beschadycht en mosten wel 4000 pont broodt over boort smacken; voort styl weder al dyen dach tot savons begont te coelen ut den n. w. al dyen nacht tot den

30 Juyly. Wonsdach.

Item den 30 dato smorgens ruych weder, wynt w. n. west; ick sandt een bryef aen Haer Edele Mogende par een Seusche schetsman over see tot Dansych alsmede

---

1) In margine staat: „Den 29 is schypper Dyrck Douwens schyp Synt Pyeter is op dato afgedanckt".

(1659.)

een aen mijn huysvrou; voort stijve coelte, wynt w. n. west; op dato avons sijn de lantoffesyeren weder aen mijn boort gecomen met ons gelgoodt, raporterden dat wij souden vertrecken; voort stijve coelte al dyen nacht tot den 31 dato.

31 Juyly. Donderdach. Ten anker bij den Draker voor den Droogen.

Item den 31 smorgens stijve coelte, wynt west met coel weder; wij danckte schyp Synt Jan den Dooper, schypper Cornelys Alofsen, en schypper Cornelys Cornelyssen Rap, schyp het Vlyegent Hardt, en hebbe ider sijn respyssye en afscheyt gegeven; verwachte schypper Roemer Pyetersen op eden mede van Coppenhagen bij ons, dye ick dan mede sijn afscheyt sal geven, soodat wij dan voorder in dyenst behouden schyp Graef Florys vant Vlye; op dato avont sijn de lantoffesyeren aen boort gecomen en raporteerde dat wij op morgen soude vertrecken; voort stijve coelte, wynt w. n. west al dyen nacht tot den

1 Agustus. Vrijdach.

Item den eersten Agustus smorgens verstondt ick dat den heer amyrael van Opdam gyster avont laet was aen boort gecomen; wij hadden de wynt smorgens n. west; den vys-amyrael Joaen Eversen en ick voeren samen naer boort bij den heer amyrael van Opdam om te hooren ofte wij nyet bij de handt souden nemen; hij amyrael antworde mijn dat hij tot noch toe nyet en wyst, maer hij verwachte een bryef van den Conynck; ontrent de myddach is de Rijcksooffmeester met eenyge edele bij den heer amyrael gecomen en hebben oorder gebracht dat wij souden vertrecken naer de Beldt; op dato naermyddach quam den Conynck van Denemarken selfs aen boort van den amyrael Beelkens, daer onsen heer amyrael Opdam en ick mede bij gyngen; den Conynck versocht dat wij mochten in sijn presensye onder seyl gaen; maer den avont was voorhanden, wij bleven voort leggen; op dato avont ontfynck ick bryeven, 2 van mijn huysvrou, 2 van monseur Duym, een van den heeren Burge-

(1659.)
meesters van Amsterdam; lagen voort dyen nacht tot den tweeden.

2 Agustus. Saterdach. Onder seyl bij den Draker.

Item den 2 smorgens met den dagen wyndt west; wij gyngen met de gansche vloodt onder seyl en laverde dyen dach tot bij Steden en lagen daer dyen nacht ten anker tot den

3 Agustus. Sondach.

Item den 3 smorgens vroech gyngen wij onder seyl, wynt west, en seylde suydt aen; smyddaechs is een gelgoodt van Coppenhagen met bryeven van Haer Eckselensyen Vogelesanck en van Haren gecomen aen boort van den heer amyrael Opdam en wert gelast dat wij nyet en vermochten te ageeren tegen de Sweden, en dat ut last van den Conynck van Vranckrijck en den Staet van Eyngelant en Hollant, soodat wij weder noort over wende en quamen ten anker tussen Meun en Steden; den heer amyrael sandt twee schepen van hoorlog met een gelgoodt, dye eenyge bryeven van den heer amyrael aen de heeren ambassadoors geschreven hadden; wij lagen voort al dyen nacht tot den

4 Agustus. Maendach.

Item den 4 smorgens wynt westelijck, moey weder; wij lagen al dyen dach sonder iets te verrychten; wij creyngden onse schepen en lagen voort al dyen nacht tot den 5 dato.

5 Agustus. Dyssendach.

Item den 5 dato smorgens moey weer, wynt westelijck; lagen noch wachtende naerder oorder van Haer Ecksselensyen van Coppenhagen en Elseneeur; voort lagen wij al dyen dach en nacht met moey weder tot den 6 dato.

6 Agustus. Wonsdach. Ten anker tussen Meun en Steden.

Item den 6 smorgens sagen wij de 2 afgesonden sche-

(1659.)

pen, de capteynen Jan van Campen en Degelencamp van Vryeslant, comen van Coppenhagen; raporteerden dat op eden den 6 de heeren gecomyteerden ambassadoors tot Konyncks Kroech, alfwegen tussen Coppenhagen en Elsseneeur, bij den anderen souden comen, de Fransche, Eyngelsche en Hollansche ambassadoors om met den handeren te spreken om de beydde noorderkonyngen syen te vereenygen, daer Godt Almachtych gelyeve Sijnen segen toe te geven, amen. Voorts gelegen ten anker dyen dach; savons begon het seer stijf te koelen en dyen nacht tot den 7 deser.

7 Agustus. Donderdach.

Item den 7 smorgens seer stijve coelte, wynt w. s. west; wij lagen voor $2^1/_2$ kabel; de see was seer ontstelt; tegen de myddach begont beter weder te werden; wij cruyste onse ree's en droogde onse seylen; tegen den avont corte wij kabel en lagen soo dyen nacht tot den

8 Agustus. Vrijdach.

Item den 8 smorgens moey weder, wynt w. s. west; lagen voort dyen dach en nacht tot den 9 dato.

9 Agustus. Saterdach.

Item den 9 smorgens is een gelgoodt van Coppenhagen in de vloodt gesonden met bryeven aen den heer amyrael Opdam alsmede aen den Deenschen amyraal Beelkens, comende van de ambassadoors, houdende soo haest de coopvaerders souden wechhelpen als den tijt conde toelaten; lagen voort dyen dach en nacht tot den 10 smorgens [1]).

---

1) Denzelfden dag schreef de Ruyter aan de Ed. Mo. Heeren:

„Priemo deeser is Sijn Cooninckl. Majest. van Denemarken in onse vloot geweest aen den admirael Bjelcke om ons aff te senden op d'een of d'andere entreprinse, doch mijn dunckt, dat het al in pradtjes verandert; den 2den s'morgens heeft den heer admirael van Opdam brieven van de heeren ambassadeurs van Coppenhagen bekommen, waerbij verboden wart, dat wij niet en vermochten te ageeren teegen eenige

(1659.)

10 Agustus. Sondach. Ten anker tussen Meun en Steden.

Item den 10 smorgens quamen 2 Eyngelsche schepen ut de oost van Stockholm, dye drye weken waren geseylt; raporteerde dat sij den vys-amyrael van Meppelen noch sijn vloodt nyet vernomen en hadden, ja geen schepen, en dat sij veel hardt quaedt weder gehadt hadden; sij hadden de wyl naer Londen; lagen voort dyen dach met seer moey weder en voort dyen nacht tot den 11 dato.

11 Agustus. Maendach.

Item den 11 smorgens voor dage lyep de wynt al s. oost met redelijcke coelte; als het dach was gyngen veel schoeten en cleyn vaertuych onder seyl en seylden naer den Droogen; vertrou dat het van gebreck van fycktaly was alsmede vreese voor storm, alsoo de locht seer veryabel stondt; wij gyngen ten 7 uren mede onder seyl om goede ruymte te becomen, want ick vreesde voor onstuymych weder; wij seylden naer het heylant Meun toe en wende weder naer de vloodt en quamen een alf mijl boven den heer amyrael Opdam ten anker voor twee touwen, maer cort naer de myddach wert beter weder; op dato is een post met bryeven naer Luybyck en voort op Hollant afgesonden, maer ick heb't nyet geweten; voort tot den 12 dato.

12 Agustus. Dysendach.

Item den 12 smorgens lychte wij ons anker en seylde bij den amyrael Opdam; wynt s. s. west, goede coelte; smyddachs quaem de wynt s. west; op dato is capteyn Jan van Campen en capteyn Degelencamp naer Luybyck

---

Sweeden; in 't fijn: het eerste en het laetste blift alleens leggen hier soo vruichteloos tussen Meun en Steeden met all de scheepen, uytgenomen den Vice-admirael Meppell, die met sijn 18 scheepen in convoj naer Dantswijck is gesonden."

(Register van uitgaande missiven van de Ruyter, n° 32. Rijksarchief in den Haag.)

(1659.)

off Femeren geseylt om de gesant van den Brandenburger op Femeren te breyngen; voort stijve coelte al dyen dach tot den 13 dato.

13 Agustus. Wonsdach. Tussen Meun en Steden.

Item den 13 vroech wynt s. s. west; daer seylde partij schepen van de coopvaerders naer Coppenhagen om fycktaly te coopen en water te halen; voort seer moey weder al dyen dach; partij van onse schepen maeckte schoon; voort nyet sonders al dyen dach en nacht tot den 14 dato.

14 Agustus. Donderdach.

Item den 14 smorgens ten 6 uren is den luytenant van Es [1]) van den amyrael Opdam aen mijn boort gecomen en raporterde dat een gelgoodt den voorleden nacht met bryeven aen den amyrael Opdam gecomen waren, inhoudende dat onse dry schepen en 4 Deensche, dye in de Cleyne Beldt lagen tot sekoers van den Ceurvorst van Brandenburch, bij de Sweeden verovert en verbrandt waren [2]), dat mijn nyet vrempt voorquaem, want ick lange daervoor gevreest hadde; de resterende coopvaerdijschepen seylde voort naer Coppenhagen; op dato heeft den heer amyrael heer van Opdam crijchsraet gehouden; voort nyet sonders al dyen dach, wynt s. s. oost, labbercoelte tot den 15 dato.

15 Agustus. Vrijdach.

Item den 15 smorgens wynt s. s. oost, labercoelte; daer quaem een Luypsman, genaempt Heyndryck Wyldry, in 14 dagen geseylt van Nyeukoppen, geladen met iser, wylde naer Londen, dye den 9 deser onder Heel bij Dansych bij den vys-amyrael van Meppelen geweest en seyde dat hij vys-amyrael dry schepen naer de Pyllo gesonden hadde, daer hij naer wachte; voort nyet sonders;

---

1) Jan van Nes, zie boven bl. 82 noot 4.
2) Zie boven bl. 126.

(1659.)
daer seylde 4 schepen van oorlooch naer Gysserryf om de capteynen Jan van Kampen en Degelencamp waer te nemen; voort tegen den avont wynt s. w. en voort al dyen nacht tot den 16 dato smorgens.

16 Agustus. Saterdach. Ten anker tussen Meun en Steden.

Item den 16 smorgens wynt s. s. west, labbercoelt; doe sijn onse gelgoodts met water bij ons gecomen van Coppenhagen, maer brachten voort nyet sonders; op dato is den vys-amyrael Eldt met noch eenyge schepen en schoeten bij ons gecomen; lagen voort al dyen nacht tot

17 Agustus. Sondach.

Item den 17 smorgens wynt s. west, moey weder al dyen dach; tegen den avont hoorde wij deversche schooten schyeten met grof geschuydt; het scheen int oosten van ons te wesen, maer wij en sagen nyets; het begon des savons seer te regen en voort meest al dyen nacht tot den 18 smorgens.

18 Agustus. Maendach.

Item den 18 smorgens droochde wij onse seylen; moey weder, wynt suyden ten oosten; wij haelde partij water over ut ons gelgoodt; daer seylde mede 5 schepen ut onse vloodt om de buytenwacht te houden; savons sagen wij 12 schepen comen van s. s. westen; vertrouwe onse buytenwacht en capteynen Jan van Ca(m)pen en Degelencamp waren, dye van Femeren quamen; op dato avont hebbe ick bryeven over Luybyck gesonden aen Haer Edele Mogende, alsmede aen mijn huysvrou en kynders, alsmede 2 bryeven op Luybyck om partij tonnen byer te doen brouwen; lagen voort van stylte al dyen nacht tot den 19 dato.

19 Agustus. Dysendach.

Item den 19 smorgens sijn onse schepen; dye waren gaen cruysen onder den schout-bij-nacht Verhaef en

(1659.)

capteyn Jan van Campen, bij ons gecomen, maer den vys-amyrael van Meppelen en sagen wij noch nyet; cort daeraen sagen wij een vloodt schepen van 36 seylen comen, twelck den vys-amyrael van Meppelen was, dye smiddaechs bij ons quaem metbreyngende 18 coopvaerders en een Sweetsche caper met 19 stucken, schyp de Conync Davyt [1]), de capteyn genaemt Krabadt, met 45 man met noch 3 Luypsche prijsen, die sij Sweden genomen hadden vol rogge; voort nyet sonders al dyen dach en nacht tot den 20 [2]).

20 Agustus. Wonsdach. Ten anker tussen Meun en Steden.

Item den 20 smorgens is den vys-amyrael van Meppelen aen mijn boordt gecomen en raporteerde ons het wedervaren van sijn reys; ick sonderde al onse capteyns van mijn esquater hoeveel water sij noch hadden en ick bevondt de meeste voor 28 dagen en voort 20 en 14 dagen, ja tot 9 en voort tot 5 dagen, soodat ick syto bij den heer amyrael voer, dye dat aendyenen en wij resolveerde syto al de gelgoodt naer Coppenhagen om water te senden, dye smiddaechs wech sijn gegaen; op dato myddach hebbe ick 2 bryeven van mijn huysvrou en 2 van monseur Duym en een van mijn sone de Wytte ontfangen, dye mijn seer aengenaem waren, en sonden weder een bryef over Coppenhagen naer huys; lagen voort dyen dach en nacht tot den 21 dato.

21 Agustus. Donderdach.

Item den 21 smorgens wynt s. oost, redelijcke coelte met overtogen locht, daernaer s. oost ten oosten, stijve coelte; de lantmelyssye, dye op den heer amyraels vloodt

---

1) Het schip „Koning David" had 40 stukken, 107 matrozen en 43 soldaten. Zijn kapitein Johan Nilsson Krabat werd hetzelfde jaar ter dood veroordeeld door Karel Gustaaf. (Zie Zettersten, bl. 574, 613.)

2) In margine staat: „Den Sweet is genomen bij den comandeur van West-Vryeslant en de prijsen van Igerle Douwens."

(1659.)

gestelt waren ut Coppenhagen, sijn op eden aen lant naer de stadt Coppenhagen ontboden; den vys-amyrael Eldt en schyp de Goude Leuw van Eynkuysen sijn met sonne-onderganck bij ons gecomen; voort stijve coelte, wynt s. oost en met de nacht al suydelijcker en vuyl regenachtych weder tot den 22.

22 Agustus. Vrijdach.

Item den 22 smorgens met den dage wynt westelijck, moey weder; lagen voort al dyen dach en nacht tot den 23 smorgens.

23 Agustus. Saterdach.

Item den 23 smorgens met den dage wynt s. west, weynych coelte; wij gyngen onder seyl met de vloodt en eenyge coopvaerdijschepen, maer den vys-amyrael van Meppelen blef legen om de waterschepen en de dry genomen Swetse prijsen te wachten en ons dan syto te volgen; wij laverden dyen dach tussen Meun en Ruygen, Meun w. ten noorden 5 mijlen van ons, en quamen met sonne-onderganck ten anker en lagen dyen nacht tot den 24 dato.

24 Agustus. Sondach. Onder seyl tussen Meun en Ruygen.

Item den 24 smorgens met den dage gyngen wij onder seyl, wynt s. ten oosten, goede coelte; op dato morgen is een gelgoodt van Coppenhagen bij ons gecomen met-breyngende bryeven van Haer Ecksselensyen de gecomyterde van Haer Hoochmogende in den Orysont en comanderde dat ick met mijn onderhebbende vloodt int laetst van dese maendt Augusty ontrent Coppenhage soude maken te sijn en dat den heer amyrael Opdam met sijn vloot de coopvaerders door de Beldt om Schagen soude convoeygeeren en in alder haest weder bij ons syen te comen door de Belt; savons wende wij van Ruygen af; de wynt w. s. west; seylde n. west aen, goede coelte, en quamen met sonnenonderganck ten anker en lagen al dyen nacht.

(1659.)

25 Agustus. Maendach.

Item den 25 smorgens met den dage gyngen wij onder seyl, wynt west, en laveerde soo al dyen dach tot sonne-onderganck met styl en moey weder en quamen toen ten anker; den amyrael oordyneerde mijn en den vys-amyrael Jan Eversen en van Meppelen dat ider aen sijn capteynen van sijn esquater souden gelasten ider oorder te stellen met senden van een man à 2 man met 12 schepen van oorlogen en 4 transportfleuyten met 4 gelgoodt souden senden naer Luybyck om byer en andere behoeften te laten coopen, ider tot sijn behoeft; lagen voort tot

26 Agustus. Dysendach.

Item den 26 smorgens vroech gyngen wij onder seyl met weynych wynt ut den s. s. oosten en ider stelde oorder om sijn byer te laten brouwen; de heer fyskael Vytane is met de capteynen Swart en Aldert Matijsen met den comandeur Cor Eversen naer Luybyck vertrocken, doch wij deden ons best om haer te volgen en lagen soo voort dyen geheelen nacht tussen de reven ten hanker tot den 27 dato smorgens [1]).

27 Agustus. Wonsdach. Laverende tussen Gesterryf en Rostyck.

Item den 27 smorgens met den dage gyngen wij alsamen onder seyl; wynt w. s. west, stijve coelte, en laveerde soo al dyen dach tot savons quamen wij recht voor Rostyck ten anker en lagen soo dyen nacht tot den 28 dato.

28 Agustus. Donderdach.

Item den 28 smorgens met den dage gyngen wij onder

---

1) Denzelfden dag schreef de Ruyter aan de admiraliteit:

„Godt geeuw opdat wij eens mogen weeten, wat wij doen mogen, wandt het is seer verdrietich voor mijn en alle eerlicke dienaers voor 't lieve Vaderlandt soo lange vruchteloos met sulcken considerablen macht te leggen, en debij werden dagelijks noch van eenige Deensche regenten opgehouden, sodat ick niet en weedt wat het te beduyden heeft, doch de Heere Godt zij gelooft noch toe voor gesont volck." (R. A.).

(1659.)
seyl en laverde soo west op tot naer de myddach quamen wij onder het heylant Femeren ten anker met seer ongestadych weder met regen en wyndt; den capteyn de Graef seylde sijn groote steyng af alsmede den brandercapteyn Jan Claessen seylde sijn groote steyng af; het coelde stijf soodat wij met den avont onse rees mosten kaeygen en vyerden tot $2^1/_2$ kabel in see en lagen soo dyen nacht w. s. west tot den 29 dato.

29 Agustus. Vrijdach.

Item den 29 smorgens wynt w. s. west; het wert beter weder; daer wert gelast syto ider sijn ballast en water te halen en lagen voort de schepen van Coppenhagen te wachten; voort wynt w. s. west, redelijck weder; lagen voort dyen nacht tot den 30 dato.

30 Agustus. Saterdach.

Item den 30 smorgens moey weder, wynt w. n. west; wij en sagen onse schepen van Coppenhagen noch nyet comen; op dato is een gelgoodt van Coppenhagen gecomen, raporterde alles wel was, bracht een bryef van Haer Ecksselensyen; den inhoudt was dat ick met mijn vloodt naer Coppenhagen most comen; voort nyet sonders tot den 31 dato.

31 Agustus. Sondach.

Item den 31 smorgens hyelden sekreten crijchsraet en resolverden dat ick en den vys-amyrael Jan Eversen ider met sijn esquater met den aldereersten, soo haest den comandeur Cor Eversen naer Luybyck sou comen, dat wij dan naer Coppenhagen souden comen; op dato hebbe ick een espresse naer Luybyck gesonden omdat de schepen in alder haest bij ons soude comen; op dato verstonden wij dat den De(en)sen amyrael Joel bij Wysmaer aen de grondt geseylt was, daer syto 4 schepen naer toe gesonden werden; voort moey weder al dyen naermyddach en voort dyen nacht tot den

(1659.)

1 September. Maendach. Ten anker bij het heylant Femeren.

Item den eersten smorgens voer onse boodt om ballast; wij gyngen onder seyl en seylde wat naerder het lant op dat onse boodt te beter af en aen soude connen varen; naer de myddach seylde wij wederom vant lant bij den heer amyrael; op dato avont quaem een gelgoodt van Coppenhagen bij ons met bryeven van haer Eckssensyenen(!), een aen mijn en een aen den heer vys-amyrael Joaen Eversen; den inhoudt was dat wij syto en op sycht ons souden vervoegen naer off ontrent de stadt Coppenhagen; op dato avont seer styl weder en voort dyen nacht grooten regen tot den 2 dato.

2 September. Dysendach.

Item den 2 dato smorgens vroech styl weder; wij creyngde ons schyp en maecktent schoen en lyet de wytte vlag waeygen om de capteynen van mijn esquatèr aen boort comen om te waerschouwen dat sij haer gereedt souden houden om syto, soo haest eenyge coelte quaem, onder seyl te gaen; naerdat alles gedaen sijnde quaem de coelte ut den oostelijcker cant; doe lyet ick de blaeuwe vlag waeygen tot een teeken dat wij souden onder seyl gaen; voort quamen de prijsen van de capteynen Jan van Campen, Evert Antonyssen en een vant noorderquaertyer bij ons van Coppenhagen met eenyge andere transpoortfleuyten van Coppenhagen met water; naer de myddach creech ick mijn hackte en afscheyt van den heer amyrael en sijn soo syto onder seyl gegaen; wynt o. n. oost, goede coelte; de wynt begon al te noordelijck, soodat wij in de eerste wacht al o. n. oost seylde en in de tweede wacht n. o. ten oosten en seylde soo op het loodt aen tot met den dage.

3 September. Wonsdach.

Item den 3 smorgens vroech wende wij van land 4 mijlen beoosten Rostyck, wynt noorden; wij sagen den vys-amyrael Jan Eversen met sijn esquater te lovert van ons en deden

(1659.)
onse best om naer Coppenhagen te comen; op dato myddach ontfynck ick een bryef van Haer Heckselensyen, gedatert als voorgaende 28 Agusty, om syto naer de stadt Coppenhagen te comen met onse vloodt; wij deden ons best, wynt noorden; savons sagen wij Meun n. ten westen van ons; seylde al dyen nacht n. oost ten oosten en o. n. oost tot den 4.

4 September. Donderdach. Tussen Ruygen en Meun onder seyl.

Item den 4 smorgens waren wij tussen Ruygen en Meun; Meun was n. west van ons, wynt n. n. west; wij wende west over met stijve topseylcoelte tot savons sonne-onderganck waren wij dycht bij het noortheynde van Meun en seylde dyen nacht al n. ten westen met redelijcke koelte tot den 5 dato.

5 September. Vrijdach.

Item den 5 smorgens voor dage ten 3 uren ontmoete wij een coopvaerder comende van Coppenhagen; bracht een bryef aen mijn van den 4 deser, is gyster, van Haer Ecksselensyen; den inhoudt was wij syto ontrent de stadt Coppenhagen souden comen; ten 6 uren waren wij dwars van Steden; seylde voort, wynt west ten noorden, goede coelte, tot ten 10 uren voor de aven van Hangmaeck en cregen smyddaechs oorder om met lants vloodt door den Droogen te seylen en dat ick syto aen landt bij de heeren ambassadoors soude comen en sijn soo aen lant gevaren en bij Haer Ecksselensyen gecomen en aldaer moeten vernachten tot den 6 dato.

6 September. Saterdach.

Item den 6 voormyddach hadden wij met de heeren ambassadoors eenyge reeden wegen de besettynge in de Sont; op dato naermyddach sijn Haer Ecksselensyen nevens de Eyngelsche en Deensche ambassadoors buyten de stadt tussen het leger en de stadt vergadert geweest in tenten, dye daertoe gereedt waren gemaeckt, om te syen off tot een goet acort conde comen ofte nyet, maer

(1659.)

sijn ider met onverrychter sake gescheyden [1]); soo heb ick mijn afscheydt van den heeren ambassadoors genomen en sijn gelast naer de Sondt ontrent Croonenburch te gaen leggen en onse vlooten wel te verspreyden om de Sweetsche alle bedeynckelijcke afbreuck te doen, daer men can en oordeelt noodych te sijn; soo sijn ick met den donker ut de stadt vertrocken en quamen eerst ter myddernacht aen boort door den stijven wynt en groote stroom en lagen soo tot den 7 dato.

7 September. Sondach. Onder seyl tussen Coppenhagen en Cronenburch.

Item den 7 smorgens gyngen wij onder seyl, stijve coelte, wynt oost; wij sagen de Sweden bij en in Lantscroon, sterck 22 schepen, cleyn en groodt; daer waren 8 goede schepen bij, de rest waren gemeen; daer lagen 4 schepen vooren aen dycht int gadt; wij meende dye af te snijden soo wij meynden, maer bijcomende soo waren sij bynnen de banck, nevende de gesoncke schepen, en de wynt stijf oost, soodat nyet mogelijck was bij haer te comen; capteyn Dirck Schey was een weynych voorut en te wyndewaert, maer dye raeckt aen de grondt, soodat hij moste afhouden, soodat wij ons vijant soo dycht voor onse neus sagen en wij en conde daer nyet bij comen, soodat wij naer Croonenburch seylde buyten schoodt en quamen met harden oostenwynt ten anker; naer de myddach wert beter weder, doe hyelde wij crijchsraet om de kust van Schoonen soo wel te besetten als wij conden en de vloodt te verspreyden om alles te syen verhynderen dat wij conden; voort nyet sonders; lagen al dyen nacht tot den 8 dato.

8 September. Maendach.

Item den 8 smorgens wynt n. oost, moey weder; wij gaven ider capteyn sijn oorders en wij verseylde wat naerder Croonenburch en capteyn Bankert seylde met sijn 6 schepen bij Lantscroon om de wacht daer te houden;

1) Zie Fridericia, Adelsvaeldens sidste Dage, bl. 443.

(1659.)

voort moey weder, wynt n. oost; voort moey weder tot den avont; lagen onse boodts op de brantwacht al dyen nacht tot den 9 dato.

9 September. Dysendach.

Item den 9. smorgens crech de schoudt-bij-nacht Brakel en capteyn Berchem ider een iser stuck van 18 pont isers ut vrack van den heer vys-amyrael de Wytte, daer de Sweeden seer op schoten; ick krech 2 schoone oossen van Ween; op dato naem ick 5250 ℔ stockvis ut een Eyngelsman over à 8 gulden het hondert en is in onse schepen verdeelt; sonden savons de boodts weder op de brantwacht al dyen nacht tot den 10 dato.

10 September. Woensdach. Voor Croonenburch.

Item den 10 smorgens wynt n. oost, goede coelte; op dato is den vys-amyrael Jan Eversen eens naer Lantscroon vertrocken bij onse buytenwacht om aldaer goede oorder te stellen; voort nyet sonders, dan onse boodts schermuysten altemets eens tegen de ruyterij op het lant van Schoonen; voorts hebbe ick op eden een bryef van Haer Edele Mogende becomen van dato 29 Agusty en een van de heer vyscael van Alteren, rakende de eckssamynasye van capteyn Waerdenburch; voort nyet sonders; voort met sonne-onderganck lagen onse boodts op de brandtwacht tot den 11 dato.

11 September. Donderdach.

Item den 11 dato smorgens is een Eyngels fergadt van Coppenhagen bij ons gecomen; op dato morgen is een fleuyt van onder Croonenburch bij het casteel lancks de Sont utgeseylt; het was een Sweetsche coopvaerder, maer ick en vant het nyet geraden hem te volgen, alsoo een geballast schyp was en vertroude dat sij wel alle dage een schyp soude afsenden met Sweetse vleugels omdat wij haer volgen souden en alsoo onse macht van den anderen te trecken en dat sij dan ut Lantscroon ut souden comen, om dan onse mynder macht op haer custen en forten op het lijf te vallen, soodat wij voor-

(1659.)

sychtych in dyt werck moeten wesen, want wij met een seer syptyllen vijandt te doen hebben; op dato tegen den avont sijn al de schepen en schoeten van onder het fort gehaelt en nevens de stadt dycht aen lant gebracht; op dato avont bracht capteyn Berchem een schypper van Hamburch genaempt . . . . . [1]), schyp . . . . . [1]), comende van onder het fort Croonenburch, geladen met vys en aryck; wert gedrongen van de Sweden om door de Beldt naer de Oostsee te seylen, maer wij hyelden hem aen en sonden hem naer Coppenhagen om sijn goet aldaer vrij te mogen vercoopen; lagen voort op de brantwacht met alle de boodts al dyen nacht tot den 12.

12 September. Vrijdach. Voor Croonenburch in de Sondt.

Item den 12 smorgens vroech sant capteyn den Haen een Eyngels schypper aen boort, dye de heeren ambassadoors van Eyngelant dyenden, dye om vee en fycktaly voor haer was utgesonden van Coppenhagen; op dato resolveerden wij, dat wij naer Lantscroon souden seylen om de wacht daer te verstercken en dat den schoudt-bijnacht Brakel nevens de capteynen Schatter, de Vryes en den Haen daer ontrent Croonenburch de wacht souden houden tot naerder oorder en terwijl wij onder seyl waren tussen Meun (Ween?) en Croonenburch, soo sijn Haer Edele gedeputeer(den) van Haer Hoochmogende met namen de heeren Slyngerlant, de heer Huybert en de heer Haren om eenyge resoluysye samen te houden (bij ons gecomen)(?) en sijn tot donker opgelaveert; doe quamen wij ten anker; wynt s. s. oost en lagen tot

13 September. Saterdach.

Item den 13 smorgens 4 uren voor dage sijn wij weder onder seyl gegaen; wynt s. oost met grooten regen; deden ons best om Haer Edeleden naer Coppenhagen te breyngen en sette haer tussen Ween en Coppenhagen in een gelgoodt, daer Haer Edeleden voort mede naer Coppenhagen

1) Niet ingevuld.

(1659.)

voeren, en wij seylden voort tussen Ween en Schoonen en stelde goede oorder op de wacht en lagen soo al dyen nacht tot den 14 dato [1]).

14 September. Sondach.

Item den 14 smorgens laste ick capteyn Bankert van Seelant dat hij hem met sijn onderhebbend schyp soude gereedt houden om naer Cronenburch off voor Elseneur te seylen en aldaer afwachten de oorder van Haer Ecksselensyen om voort een ambassadoor [2]) van de Croon Sweden naer Hollant te breyngen; op dato myddach ben ick met fergadt de Muynynck, capteyn Adryen Dircksen nevens den brander Jan Claessen naer Elseneur geseylt, daer ick ten 4 uren quaem en maeckte den brander gereedt om snachs onder Elseneur aen een Sweets schyp te breyngen; het regende den gansen nacht seer, dan naer myddernacht begont wat te bedaren; wij gyngen met voornomde fergadt en den brander onder seyl en ick gynck selfs daerin, maer bijcomende wert seer schandelijck mysluckt en sijn met den dage geankert den 15.

15 September. Maendach. Ten anker tussen Lantscroon en Elseneeur.

Item den 15 smorgens voor dage is onsen aenslach mysluckt door foute van den comandeur en degene, dye haer daertoe verhuert hadden, alhoewel ick selfs in persoon nevens den capteyn Brakel en capteyn de Vryes en capteyn de Haen daer selfs in den brander was tertijt sij onder seyl gyngen; doe voer ick en capteyn Brakel naer

---

1) In margine staat: „Op dato sijn 8 schypsboodts gereet gemaeckt en naer den comandeur Eversen gesonden."

2) Petrus Julius Cojet, die in het grootste geheim den Staten-Generaal moest onder het oog brengen, hoe nuttig de vriendschap van Zweden voor hen zou zijn ten opzichte van de opperheerschappij ter zee, en indien zij aan Karel Gustaaf de vrije hand tegen Denemarken wilden laten, hun ter vergelding daarvoor tolvrijheid in de Sont, de vesting Glückstadt, het graafschap Oldenburg en Fünen moest aanbieden. Op de reis raakte hij bij Anholt aan den grond, waarbij Bankert grooten moed getoond heeft. Zie nader Oud-Holland 1902 3de Afl., XXste Jaarg.

(1659.)

het fergadt van capteyn Arent Dyrcksen om den brander voor te seylen en de boodts van de capteynen Brakel en Schatter paste mede op en seylde bij den brander om haer saloep te behouden; de wynt was n. oost ten oost, stijve coelte; wij mosten dry mael wenden; met de eerste mael brack ons groodt maerseylree vant fergadt, maer wij sette syto ons schoverseyl bij, soodat wij noch gestadych voor den brander waren, maer int laest, alles seer schoon en wel staende, soo is dyto brander de Lyefde gewendt en soometeen ten anker gecomen; ondertussen wert dach, doe hebbe ick daer oorder gestelt en sijn met fergadt naer de vloodt geseylt, dye tussen Ween en Lantscroon lach en sijn smyddaechs aen boort gecomen en voorts gewacht naer de bryeven van Haer Ecksselensyen van Coppenhagen; lagen voort tot naer myddernacht, doe sagen en hoorden wij sommyge schooten van Cronenburch en Elsenburch schyeten tot 9 à 10 int getal; voort tot den 16 dato.

16 September. Dysendach.

Item den 16 smorgens vroech is ons gelgoodt van Luybyck aen boort gecomen met partij byer en andere behoeften; op dato naermyddach is een gelgoodt van Coppenhagen met de heeren mayoors en eenyge capteynen van de lantmelysye ut last van Haer Edele Mogende gecomyteerde van Haer Hoochmogende om ontrent 1110 man van de lantmelysye syto in de schepen van oorlog en gelgoodts te anbarkeeren naer den Draker, twelck ick syto gedaen hebbe en hebbe geordynert de capteynen Nyeuhof en Berhem en capteyn Tuyneman van Seelant en Arent Dyrcksen van Eynkuysen en comandeur Kodde van Vryeslant met 3 gelgoodts om op den 17 in te nemen.

17 September. Wonsdach. Tussen Lantscroon en Ween.

Item den 17 smorgens met den dage lyet ick de wytte vlag waeygen om alle de capteynen haer volck in de voornomde capteynen haer schepen te schepen nevens de dry gelgoodts, 'twelck syto is geschyet en sijn soo noch

(1659.)
onse schepen een laech off twee te lossen en voort om te syen dat men de branders besteden soude aen de Sweetsche schepen; voort wynt oost ten noorden, stijve coelte, leger wal en de stroom vyel sterck op het kasteel Croonenburch aen, soodat ongeraden was te begynnen; op dato sijn eenyge dyenaers van den ambassadoor van Sweden aen capteyn Bankert sijn boort geweest om haer plaetsen te bestellen; voort stijve coelte al dyen nacht tot den 24; op dato is onse boodt weer aen boort gecomen, dye den 13 deser van ons waren wech gegaen.

24 September. Wonsdach. Te reede ontrent Elseneeur.

Item den 24 smorgens wynt oost, stijve coelte, onstuymych weder en leger wal en lagen soo al dyen dach en voort dyen nacht tot den

25 September. Donderdach.

Item den 25 smorgens moey weder, wynt s. west; voor de myddach sijn de heeren ambassadoors van Eyngelant en Hollant nevens den heer oversten Rijcksraet en een groote swytte met den comandeur Cornelys Eversen van Coppenhagen in de Sondt gecomen aen mijn boort om eenyge reden en sijn soo voort dyen dach aen mijn boort gebleven; het weder begon seer te ontsteken, maer evenwel verdeelden wij de heeren ambassadoors; den oversten heer Rijcksraet met 2 Eyngelse ambassadoors met haer swytte bleven bij mijn, de heer van Slyngerlant gynck bij capteyn van Meuwen, de heer Huybertus gynck bij den heer vys-amyrael Jan Eversen, den heer Haren van Vryeslant gynck bij den schout-bij-nacht Brakel, infyn, wij herberchde de heeren soo wel als wij conden en lagen soo al dyen nacht met seer mottych weer.

26 September. Vrijdach.

Item den 26 dato smorgens moey weder, wynt n. west;. cort daeraen begont meer en meer te koelen ut den n. westen ten westen een storm, soodat wij met prykel de

(1659.)

21 September. Sondach. Ten anker bij Ween.

Item den 21 smorgens seer mystych; ten 7 uren begont op te claren met stylte en schoon weder; op dato morgen is schypper Davyt Compange van Schodtlant aen mijn boort geweest, comende van Maelmijden in Schonen, geladen met moeudt, wylde naer Bergen in Noorwegen; raporteerde dat de Deense troppens een plaets in Schoonen ontrent tussen Maelmuyden en Valsterbont ingenomen hadden op den 17 deser[1]); op dato schypper Onfre Alders van Jaermuyden comp 3 weken geleden van Amsterdam, raporteert morgen 14 dagen de Eyngelse vloodt gesyen te hebben 10 mijlen benoorden Schagen; voort al dyen dach styl; capteyn Bankert quaem ut de Sondt van voor Elseneeur aen mijn boordt met een bryef van den comandant vant slodt Cronenburch om te weten off capteyn Bakert[2]) bij onse wacht soude blijven leggen off op de reede van Elseneeur comen; soo heb ick geordyneert dat hij bij onse wacht soude blijven leggen tot naerder hoorder; voort nyet sonders, moey styl weder tot den

22 September. Maendach.

Item den 22 smorgens schoon weder met stylt, weynych wynt s. s. oost; ick lyet de wytte vlag waeygen om de capteynen haer oorders te geven en sijn soo met stylte blijven legen tot tegen den avont quaem een weynych coelte ut den s. oosten; doe seylde wij tot buyten de reede van Elseneur en lagen al dyen nacht tot den 23 dato; op dato verckte wij ons schyp.

23 September. Dysendach.

Item op dato morgen creyngde wij ons schyp en maecktet wel schoon; op dato voormyddach gaf ick ider capteyn haer schryftelijcke oorders om, soo haest wynt en weder presenteerde, op Elseneur off op Elsenburch met al

---

1) Die plaats was Ystad, de bijstand van de hollandsche troepen kwam echter te laat; zie Fridericia, Adelsvaeldens sidste Dage bl. 447.
2) Bankert.

(1659.)
onse schepen een laech off twee te lossen en voort om te syen dat men de branders besteden soude aen de Sweetsche schepen; voort wynt oost ten noorden, stijve coelte, leger wal en de stroom vyel sterck op het kasteel Croonenburch aen, soodat ongeraden was te begynnen; op dato sijn eenyge dyenaers van den ambassadoor van Sweden aen capteyn Bankert sijn boort geweest om haer plaetsen te bestellen; voort stijve coelte al dyen nacht tot den 24; op dato is onse boodt weer aen boort gecomen, dye den 13 deser van ons waren wech gegaen.

24 September. Wonsdach. Te reede ontrent Elseneeur.

Item den 24 smorgens wynt oost, stijve coelte, onstuymych weder en leger wal en lagen soo al dyen dach en voort dyen nacht tot den

25 September. Donderdach.

Item den 25 smorgens moey weder, wynt s. west; voor de myddach sijn de heeren ambassadoors van Eyngelant en Hollant nevens den heer oversten Rijcksraet en een groote swytte met den comandeur Cornelys Eversen van Coppenhagen in de Sondt gecomen aen mijn boort om eenyge reden en sijn soo voort dyen dach aen mijn boort gebleven; het weder begon seer te ontsteken, maer evenwel verdeelden wij de heeren ambassadoors; den oversten heer Rijcksraet met 2 Eyngelse ambassadoors met haer swytte bleven bij mijn, de heer van Slyngerlant gynck bij capteyn van Meuwen, de heer Huybertus gynck bij den heer vys-amyrael Jan Eversen, den heer Haren van Vryeslant gynck bij den schout-bij-nacht Brakel, infyn, wij herberchde de heeren soo wel als wij conden en lagen soo al dyen nacht met seer mottych weer.

26 September. Vrijdach.

Item den 26 dato smorgens moey weder, wynt n. west;. cort daeraen begont meer en meer te koelen ut den n. westen ten westen een storm, soodat wij met prykel de

(1659.)

heeren ambassadoors aen boort van de vys-amyrael Jan Eversen brachten, dye nevens den heer comandeur Eversen de heeren ambassadoors naer Coppenhagen brachten; de heeren resolveerden dat ick met de schepen de Sondt verlaten soude en ontrent Malmuyden soude gaen leggen met 20 schepen en dat 8 schepen het convoey soude doen naer Luybyck; op dato woeyt een storm ut den n. westen en voort al dyen nacht tot den 27 dato.

27 September. Saterdach. Onder seyl tussen Elseneur en Ween.

Item den 27 smorgens sijn wij onder seyl gegaen met ons 10 schepen, 2 branders en eenyge coopvaer(ders) en sijn voor Lantscroon geseylt om aldaer oorder te stellen tot het convoey naer Luybyck, maer wij quamen smyddaechs daer voor Lantscroon, maer het waeyde soo hart ut den n. n. westen dat wij geen boodts noch saloepen en conde gebruycken; op dato naermyddach is den vys-amyrael Jan Eversen van Coppenhagen bij ons gecomen alsmede ons fycktaly-schyp, maer wij en conde nyets verrychten door den harden wynt, al cost het konynckrijcken; op den avont quaem de wynt al west en snachs w. s. west; wij hadden dyen nacht veel moeyte om malcandere te mijdden, want het getije quaem soo sterck ut de noort dat de schepen tegen den harden wynt opdreven en lagen soo al dyen nacht tot den 28 dato.

28 September. Sondach.

Item den 28 smorgens met den dage sant ick dry capteynen haer hackten om haer syto met het eerste wynt en weder haer te begeven ontrent Coppenhagen onder comando van den heer comandeur Cornelys Eversen nevens de 4 andere capteynen; de capteynen, dye van ons gaen, sijn dese als volcht: capteyn Roetrynck, capteyn Pense, capteyn Goodtskens, de andere 4 capteynen sijn Swart, Berchem, Aldert Matijsen en Jan Tijssen van Seelant met den comandeur Eversen, samen 8 om convoey de Belt in te doen, waer naertoe en weet ick nyet;

(1659.)
op dato morgen heb ick met den vys-amyrael Eversen en eenyge capteynen haer ankers gelycht en sijn tussen het heylant Ween en Schoonen in geseylt, het (woey) seer hart, wynt s. west; tegen den avont begont wat te styllen; wij sette onse steyngen en rees omhooch en lagen soo dyen nacht, wynt s. west met stijve coelte tot den 29 dato.

29 September. Maendach. Ten anker tussen Lantscroon en Ween.

Item den 29 hebben wij ons byer en broodt ut het fycktaly-schyp Graef Florys overgenomen; op dato havont is schypper Jacob Mackert van Vlyssinge van Elseneur gecomen, dye met capteyn Adryaen Bankert aen lant geweest was, dye raporteerde dat eenyge Hollanse gevangens tot Croonenburch waren en wel wylden man voor man lossen en, alsoo ick 10 Sweden in mijn schyp hadde, soo presenteerde ick man voor man te lossen, daerover ick aen capteyn Bankert schref om aen den heer Cojet, ambassadoor van Sweden, bekent te maeken, waerop ick op dato avont een bryef van den heer Cojet ontfynck, om syto aen onse heeren gedeputeerde van Haer Ho. Mogende tot Coppenhagen te senden, rakende de wysselynge vant volck; lagen voort dyen nacht.

30 September. Dysdach.

Item den 30 smorgens stijve coelte; sant een gelgoodt om het verlooren hanker en touw van capteyn Roetryng in te nemen en het byer van dyto Roetrynck en comandeur Goodtskens en syto ontrent Coppenhagen, daer dyto capteynen lagen, aen boort te breyngen en dan syto wederom naer de vlach keeren; op dato naermyddach hebbe de wacht van Lantscroon verhandert en in plaets van den schout-bij-nacht Mangelaer van Seelant doe(n) legen den schout-bij-nacht Brakel van Amsterdam met sijn vijf schepen en den comandoor de Wyldt met 5 schepen van de wacht van Lantscroon west op tussen Lanscroon en Coppenhagen, maer door het onstuymych weder en is ider op sijn post nyet connen comen; dye avont begont

stijf te coelen en voort dyen nacht wynt suytwest met regen; voort tot den eersten Ocktober.

1 Ocktober. Wonsdach. Ontrent Lantscroon ten anker.

Item den eersten smorgens onstuymych weder met regen en wynt s. west; tegen den avont begont beter weder te werden en lagen soo voort dyen nacht tot den 2 dato.

2 Ocktober. Donderdach.

Item den 2 smorgens vroech moey weder; doe is Sijn Ecksselensye van Slyngerlant aen mijn boort gecomen met een gelgoodt en sijn soo syto met Sijn Ecksselensye naer Elseneur geseylt, recht buyten schoots, en mijn saloep voer aen boort van capteyn Bankert om te vernemen ofte den heer ambassadoor Coyedt daer aen boort was, maer hij was aen lant, daer capteyn Bankert syto met sijn saloep om voer en soo is de heer Coyet smyddachs aen mijn boort gecomen bij de heer van Slyngerlant en hebben eenyge dyskoersen samen gehadt en naerdat den voornomden heer Coyet 4 uren aen mijn boort was geweest, sijn hij heer nevens sijn 2 edelyden met capteyn Bankert sijn saloep weder naer lant gevaren; doe sijn wij syto onder seyl gegaen en laveerden voort naer Coppenhagen, maer het begon snachs soo stijf te waeygen, dat wij mosten ten anker comen tussen heylant Ween en Coppenhagen en lagen daer tot den 3 smorgens; stijve coelte.

3 Ocktober. Vrijdach.

Item den 3 smorgens stijve coelte, wynt s. s. west met regen; ontrent ten 9 uren raeckte wij onder seyl en laveerde ontrent de myddach op de reede voor Coppenhagen; doe voer ick syto met Sijn Ecksselensye van Slyngerlant naer lant in de stadt Coppenhagen en moost al dyen nacht daer verblijven met seer onstuymych weder tot den

(1659.)

4 Ocktober. Saterdach.

Item den 4 smorgens onstuymych weder met grooten regen; de schoodt met een barst; n. n. west; met een stoorm soo onse dry gelgoodts groote schade leden met deversche schoeten en een groodt conyncks-schyp sijn boochspryt af; infyn, groote schade; tegen den avont begont wat te beteren en dyen nacht redelijck weder tot den 5 dato.

5 Ocktober. Sondach. Op de reede voor Coppenhagen.

Item den 5 smorgens wynt n. west, redelijck weder; op dato crech ick mijn depessyes van Haer Ecksselensyen om naer boort te vertrecken, maer cort daeraen ben ick wederom opgehouden om aldaer tot naerder oorder te verblijven en sijn aldaer verbleven dyen dach en nacht tot den 6 dato.

6 Ocktober. Maendach.

Item den 6 dato smorgens hebbe ick mijn naerder afscheyt. van Haer Ecksselensyen ontfangen en sijn soo syto naer den toolboodt vertrocken en ontrent ten 10 uren aen boort gecomen; op dato naermyddach sij(n) de heeren gecomyteerde van Vranckrijck, Eyngelant en Hollant aen boort gecomen en cort daernaer weder naer lant gevaren en lagen daernaer, wynt s. west, al dyen nacht met moey weder tot den

7 Ocktober. Dysendach.

Item den 7 smorgens met den dage wynt west; wij gyngen met de vloodt syto onder seyl en seylde het Konyncksdyep door tot ontrent den Draker, daer wij ten 9 uren quamen en quamen ten hanker; de wynt quaem al s. west ten suyden, stijve coelte, en lagen daer al dyen dach; savons cregen wij bryeven van Haer Hoochmogende voort wynt s. west al dyen nacht tot den

(1659.)

8 Ocktober. Wonsdach.

Item den 8 smorgens, wynt s. west, stijve coelte; lagen noch dyen dach en wachten naer de Deensche schoeten; ick voer aen boort bij den oversten heer veltmaerschalck Schaeck en seyde hem heer aen dat ick en al onse schepen gereet waren om te vertrecken; lagen voort dyen dach en nacht; wynt s. west tot den 9 dato.

9 Ocktober. Donderdach. Bij den Draker.

Item den 9 smorgens wynt s. west; den heer veltmaerschalck Schaeck quaem bij mijn aen boort en versocht de Holanse fleuytschepen in Konyncks dyenst te hebben, maer de schyppers waren gans ongenegen; ick creech een bryef van Haer Ecksselensyen dat ick de voornomde schyppers daertoe soude soecken te bewegen, twelck ick met alle myddelen besocht heb, maer sij conden nyet resolveeren sonder dat Haer Ecksselensyen de gecomyteerde van Haer Hoochmogende boorge voor haer geldt souden blijven; voort stijve koelte, wynt s. west al dyen nacht tot den

10 Ocktober. Vrijdach.

Item den 10 smorgens vroech voer ick met den comysarys van den Conynck, genaempt Jan Salaets, dye tot inhueren van de schepen gestelt was; voeren samen naer lant en voort naer de stadt Coppenhagen om met Haer Edele Groodtmogende heeren ambassadoors te spreken rakende het boorge wesen met en voor de gelden voor de Hollanse schyppers, twelck eyndelck Haer Edeleden hebben gedaen en soo naer de myddach met Haer Edele gecomyteerde van Eyngelant en Hollant met haer koetsen naer den Draker gereden, daer wij ten 5 uren savons quamen, daer ick mijn afscheyt van Haer Edeleden naem, dye syto naer de stadt Coppenhagen reysden en ick voer soometeen naer boort; voort wynt w. s. west met goede coelte al dyen nacht tot den 11 dato.

(1659.)

11 Ocktober. Saterdach. Bij den Draker onder seyl.

Item den 11 smorgens met den dage wynt west ten suyden; wij gyngen onder seyl en laverde en seylde voort suyt op naer Steden toe met veel cleyn vaertuych; ick ordynerde den schoudt-bij-nacht Brakel nevens den capteyn den Haen daer te blijven leggen tot naer de myddach om op de laesten schepen en schoeten te passen en dan ons syto te volgen; ten 9 uren is capteyn Jan Roetrynck bij mijn gecomen, op gyster afgesonden van den comandeur Cornelys Eversen, bij hem hebbende twee Luypsche schepen, comende den 8 laest van Luybyck, den eenen genaempt schypper Michiel Schoet, schyp den Vergulden Gans, den ander schypper Maeureys Castens, schyp de Merkurys, beydde geladen met stuckgoederen en wylde beydde naer Stockholm in Sweden; soo hebbe ick dyto capteyn Jan Roetrynck met beydde de schypp(ers) en haer schepen naer Coppenhagen gesonden aen Haer Edele Grootmogende gedeputerd(en) van Haer Hoochmogende de heeren Staten-Genyrael om de waerheyt naerder te ondersoecken; voort wynt west ten suyden; wij seylde voort naer Steden, daer wij smyddaechs paseerde; daer ontmoete wij een Dansycher schoet, dye in Juyny laest bij den heer amyrael was in de Beldt, aengehaelt bij een Seus fergadt en doe bewesen dat Eyngelse cooplyden daerop waren en de goederen haer toequamen. Soo bevynde ick nu tegenwoordych wederom dyto schoet hadde 4 hocksoon wijn, 14 tonnen soudt, 6 sacken hoppe, soodat ick hebbe laten varen, alhoewel hij naer Kuyck wylde en wij sijn voort geseylt tot aen de s. westhoeck van Meun, wynt w. ten noorden; daer quamen wij ten anker om de schoten bijeen te houden en lagen al dyen nacht tot den

12 Ocktober. Sondach. Onder seyl bij het heylant Meun.

Item den 12 smorgens ten 4 uren gyngen wij onder seyl; wynt n. west ten westen, stijve coelte; wij waren

(1659.)

met schepen en schoeten 116 seylen; met den dagen quamen wij bij den comandeur Cornelys Eversen met sijn bijhebbent esquater van 9 schepen; seylde voort gesamentlijck met stijve coelte s. west en s. west (t)en suyden aen; ten 11 uren voormyddach paseerde wij Gesterryf op 5 vamen; dyto ryf leyt stijf 2 mijl van Falster af; als Falsterkerck off den hoeck van Boos op het oostheynde n. west ten noorden van U. L. is, dan sijt gij nevens het ryf; wij seylde voort s. w. ten westen aen, stijve coelte; ontrent ten 4 uren quamen wij ten anker 3 mijlen van Luybyck recht s. s. oost van ons; het woey stijf aen, het was vrij stijf voor de harme luyden met haer cleyn vaertuych en nyet veel eten, maer wij mosten ten hanker comen, want met sulken weder en sulken vloodt nyet onder seyl bij nacht doenlijck is; wij waren 116 seylen, cleyn en groodt; ontrent ten 8 uren begont meer en meer te waeygen, wynt w. ten suyden; wij schoten onse steyngen en strecken onse rees; voort al dyen nacht seer ongestadych weder met stijve wynt, west ten suyden tot den 13.

13 Ocktober. Maendach.

Item den 13 smorgens vroech wert een weynych beter maar het woey noch sterck aen; wij sagen noch ontrent 90 schepen en schoeten; tegen de myddach schoodt de wynt n. west maer noch stijve coelte; tegen den avont begont weder meer en meer te koelen en voort al dyen nacht tot den 14 smorgens.

14 Ocktober. Dysendach.

Item den 14 smorgens wynt n. west met stijve coelte en onstuymyge see maer tegen den avont begont te beteren en voort dyen nacht redelijck weder tot den 15 dato.

15 Ocktober. Woensdach. Rostyck s. s. oost, 4 mijlen.

Item den 15 smorgens moey weder; doe hadde den schout-bij-nacht Brakel en capteyn Schey ider een hanker

(1659.)
en kabel verlooren maer [1]) werden met moey weder gevyst; wij cregen de wynt n. n. west en gyngen onder seyl en seylde voort dyen dach Femeren int gesycht; tegen den avont sagen wij den heer amyrael van Opdam met sijn vloodt bij Femeren; capteyn Joos Verschuere en't Casteel van Meblyck quaem bij ons en raporteerde dat den heer amyrael onder Femeren lach; wij quamen voort ten anker dyen nacht tot den

16 Ocktober. Donderdach.

Item den 16 smorgens met breken van den dage gyngen wij onder seyl, wynt s. s. oost; ick sant de capteynen Aldert Matijsen, Goskens en Nywhof van Amsterdam met capteynen Jan Tijsen en Pense, samen 5, met dry gelgoodts en een fleuyt naer Luybyck om fycktaly en byer te halen en wij seylde voort naer Femeren bij den heer amyrael, daer wij ten 10 uren bijquamen en hebben dyen dach gebesongeert om de melysye weder op onse schepen te halen, dye in Mey laest met mijn ut vaderlant geseylt waren, alsmede het getal van de geoordyneerde schepen bij mijn te hebben, daer veel moeyte aen vast was; ondertussen waren 8 schepen van oorlog met de fleuyten en schoeten naer Kyel om de ruyterij in te nemen en ick lach met de rest bij den heer amyrael tot

17 Ocktober. Vrijdach.

Item den 17 smorgens vroech hart weder, wynt s. west; tegen den myddach stelde wij onse oorders vast en nam mijn afscheyt van den heer amyrael en vys-amyraels maer mosten blijven legen door seer onstuymych weder; wynt w. s. west en lagen al dyen nacht tot den

18 Ocktober. Saterdach. Bij Femeren.

Item den 18 smorgens wynt w. s. west, zeer ongestadych weder; wij gyngen onder seyl en seylde buyten al de schepen en quamen weder ten anker; ick voer met

---

1) Het hs. heeft „met".

(1659.)

het gelgoodt aen den Deenschen amyrael Beelkens om te verstaen off hij met ons soude vertrecken; antwoorde ja, maer dat het geen weder en was om onse schepen los te maken en lagen soo dyen dach met seer veryabel weder, wynt w. s. west, met regen en wynt; tegen den avont wert beter weder; doe is den heer amyrael van Opdam aen mijn boort gecomen om afscheyt te nemen, want hij amyrael meenden op morgen vroech naer Coppenhagen te seylen [1]); lagen voort dyen nacht, wynt w. s. west, tot

19 Ocktober. Sondach.

Item den 19 smorgens voor dage seynde den heer amyrael en ick mede om onder seyl te gaen; den heer amyrael seylde met sijn schepen naer Cooppenhagen en wij deden ons best om naer Kyel te seylen maer cort daeraen cregen wij sulken harden wynt w. n. west, dat wij de maerseyls mosten innemen en wende weer naer Femeren, daer wij voor de myddach ten 10 uren quamen ten anker maer 4 van onse schepen raeckte wel 2 mijlen beneden; het waeyde hart; savons streken wij onse rees en lagen soo dyen nacht; wert redelijck weder tot den 20.

20 Ocktober. Maendach.

Item den 20 smorgens met den dage quaem de wynt s. s. west; wij gyngen syto onder seyl met seer onstuymych weder en grooten regen en seylde nevens Femeren langs naer Kyel; ontrent de myddach quaem al w. n. west en daernaer n. west; doe wende wij w. s. west over en laveerde soo met regen en buygych weder tot savons sonne-onderganck quamen wij ten hanker $3^1/_2$ mijlen beoosten het gadt van Kyel met stijve coelte, wynt w. n. west, en lagen daer al dyen nacht tot den 21 dato.

21 Ocktober. Dysendach. Ontrent Kyel int gesycht.

Item den 21 smorgens seer onstuymych weder, wynt

---

1) Om naar het vaderland terug te keeren, het opperbevel aan de Ruyter overlatende. Zie bl. 154.

(1659.)

w. ten noorden, stijve coelte; sagen geen kans om ons hanker te lychten; wij hadden de blaeu(we) vlagge laten waeygen maer mosten dye weder innemen; ontrent ten 9 uren begont wat beter weder te werden; wij gyngen onder seyl en laveerde al dyen dach met maerseyls ter alversteyng maer den amyrael Beelkens met den comandeur Nachtglas bleven leggen bij foute dat sij geen anker conde wynden; naer de myddach raeckte sij onder seyl, naerdat sij wel dry mijlen in lije van ons waren, maer wij raeckte savons sonne-onderganck recht voor het gadt ofte aven van Kyel, dat lach s. w. ten westen van ons; doe quamen wij met sonne-onderganck ten anker op 10 vamen en lagen soo dyen nacht voor het gadt van Kyel met moey weder; wynt west al dyen nacht tot den 22 dato.

22 Ocktober. Wonsdach.

Item den 22 smorgens met den dage gyngen wij onder seyl, wynt s. west ten westen; wij deden al devoort om in de aven van Kyel te comen; het was seer schoon weder; wij sagen den amyrael Beelkens met den comandeur Nachtglas wel 3 mijlen om de oost in lije van ons, alhoewel sij verleden nacht wel bij ons conde gecomen hebben; soo sijn wij op dato avont tot dycht aen de schans gecomen met al de schepen; op dato avont ontfynck ick een myssyve van Haer Hoochmogende over see par een gelgoodt de Waterpot; lagen voort dyen nacht tot

23 Ocktober. Donderdach.

Item 23 smorgens, wynt s. w., conden nyets utrechten; dan bestelde oorder om 10 schepen af te senden naer Schagen om op de comende schepen ut vaderlant en Noor(we)gen te passen maer hadden veel moeyte om de soldaten daervan over te nemen, alsoo sij bij de ruyterij mosten blijven en wysten wij nyet waer te bergen alsoo 10 compangyen waren; lagen soo voort dyen dach en nacht tot den 24 dato.

(1659.)

24 Ocktober. Vrijdach. In de aven van Kyel.

Item den 24 smorgens ben ick en de heeren colonellen naer de stadt Kyel gevaren om met den oversten veltmaerschalck Schaeck te spreken om de soldaten ut de schepen te plaetsen en naer lang debadt soo gaf hij ons een fleuyt met een buys, daer wij 250 man indeden; de rest verdeelde wij op onse schepen en voeren soo naer boort en stelde oorder om de soldaten over te geven en verstreckte ider soo veel fycktaly als wij myssen conde aen de capteynen, dye naer Schagen gyngen; voort dyen dach wynt noordelijck; lagen soo dyen dach, wynt noordelijck; lagen soo dyen dach en nacht tot den 25 dato.

25 Ocktober. Saterdach.

Item den 25 smorgens met den dagen schepten wij al de soldaten ut de 10 schepen, dye naer Schagen gyngen, soo in de fleuydt en buys als in de schepen van oorloge en gaf ider capteyn sijn hackte om te vertrecken; soo sijn sij samen vertrocken ten 10 uren voormyddach; ick hadde het gelgoodt de Waterpoodt ingehuert om bij het esquater, dat naer Schagen gynck onder comande van den capteyn Jan Gydyjonsen Verburch om de verwachte schepen te elpen opsoecken, voor den tijt tot 16, 17 à 18 November en dan vrij, voor de somme van 700 guldens; op dato sagen wij den capteyn Arent Dyrcksen en comandeur Lodde van onder opcomen, dye ick dadelijck ackten toesondt om syto met den comandeur Verburch te vertrecken naer Schagen en voort naer't vaderlant; op dato avent is capteyn Jan Roetrynck van Coppenhagen bij mijn gecomen; ick voer eens naer lande met den comandeur Eversen en schout-bij-nacht Brakel om te syen ofte wij eenyge gelden souden connen crijgen maer vonden't seer slecht en sij wylden, naementlijck de groote, alles op credyt geven en dat sij ons het goet soo hooch schatten souden, wel 40 en meer par sento, als wij het voor contant conden coopen; soo sijn wij vruychtloos aen boort gevaren en lagen tot

(1659.)

26 Ocktober. Sondach. In de aven van Kyel.

Item den 25 smorgens vroech wynt s. west, goede coelte; ick hoope dat onse schepen vandaech door de Belt sullen seylen; tegen den avont is een Deens schepjen van Luybyck gecomen en bracht tijdynge dat onse schepen aldaer gereet waren om te comen; verhoope dat sij morgen hyer sullen wesen; voort wynt s. west, goede coelte; lagen voort dyen nacht tot den 27.

27 Ocktober. Maendach.

Item den 27 dato smorgens wynt s. s. west, goede coelte; ick sont bryeven naer Coppenhagen aen Haer Ecksselensyen en een naer Dansynck aen de schyppers en coopluyden en een aen de heer fyskael; doe voer ick en den amyrael Bielken met de schout-bij-nacht Brakel naer lande om eenyge beesten voor de vloodt te coopen met partij branthout en sij(n) soo savons wederom aen boort gecomen; wynt s. s. oost, stijve coelte; snachs wert moey weder tot den 28.

28 Ocktober. Dysendach.

Item den 28 smorgens met den dage wynt s. oost; weynych coelte; wij lychte onse ankers en seylde wat voorder in en lagen een groodt alf mijl van de stadt Kyel; op dato voer ick bij den veltmaerschalck Schaeck en badt hem doch sooveel haest te maeken met sijn ruyterij en voetvolck te schepen als mogelijck soude sijn, daerop hij veltmaerschalck mijn antworde alle devoort soude doen als mogelijck was, maer daer volcht weynych op; lagen voort dyen dach en nacht tot den 29.

29 Ocktober. Wonsdach.

Item den 29 nyet sonders; ider haelde water en branthout, kochten oock eenyge ossen en varken; op dato is den heer veltmaerschalck Schaeck bij mijn aen boort gecomen met eenyge der voornaemste offesyeren; voort nyet sonders; moey weder al dyen dach en nacht tot den 30 dato.

(1659.)

30 Ocktober. Donderdach. In de revyer van Kyel.

Item den 30 dato voer ick naer lant om met den heer veltmaerschalck Schaeck en de heeren cornels te spreken om haest te maeken, maer weynich voortganck; op dato naermydd(ach) is den comandeur de Wylde aen lant gebracht, dye heel syeck was, en ick voer met den heer comandeur Cornelys Eversen naer boort; op dato avont cregen wij de wynt n. oost met moey weder; op dato hebbe ick weder een expresse naer Luybyck afgesonden met bryeven aen de heer fyskael Vyjane en voer soo voort naer boort en lagen soo dyen dach en nacht tot den 31.

31 Ocktober. Vrijdach.

Item den 31 smorgens voor dage is den heer fyskael Vyjane van Luybyck gecomen, aen mijn boort breyngende mede eenyge bryeven van Haer Edele Mogende en van mijn huysvrou; ick ordyneerde dyen dach dat alle capteynen haer souden gereet houden om met den eersten see te kyesen; voort wynt n. n. oost, seer cout weder; op dato begonnen ruyterij te inbarkeeren; lagen voort tot

1 November.

Item den eersten November smorgen(s) moey weder, wynt westelijck; wij haelden water, byer en branthout; savons met den donker sagen wij onse schepen van Luybyck comen en lagen soo voort dyen nacht tot den

2 November. Sondach.

Item den 2 smorgens sagen wij onse schepen bij Fredrycksoort, dye onder seyl gyngen en sijn ontrent ten 10 uren bij ons gecomen; op dato stelde ick hoorder om de fycktaly te ontlasten; naer de myddach voer ick en den comandeur Cornelys Eversen en den schout-bij-nacht Brakel aen lant bij den amyrael-veltmaerschalk om nevens den amyrael Beelkens en sijn vys-amyrael om een reso-

(1659.)
luysye te trecken om eenyge schepen naer de Myddelsont te senden en is vastgestelt den Denschen schout-bij-nacht Rodesteyn en capteyn Goskens met 6 kaepers; voeren voort naer boort en lagen tot den 3 dato.

3 November. Maendach. In de baey van Kyel.

Item den 3 smorgens sette ider sijn fycktaly over en haelde branthout en maeckte alles claer; lagen voort dyen dach met schoon weder, wynt suydelijck, al dyen dach en nacht tot den 4 smorgens.

4 November. Dysendach.

Item den 4 smorgens vroeg verdelden wij de lantsoldaten ut capteyn Goskens op capteyn Merynys de Clerck en capteyn Heemskerck, alsoo dyto capteyn Goskens met den Deensen schout-bij-nacht Roodesteyn en 6 kapers geordyneert waren naer de Myddelbaer Sont om eenyge ruyterij over te helpen; op dato verdelden wij mede 5 kompangyen ut een fleuyt en een buys; doe voer ick met den heer comandeur Eversen naer lant en gyngen bij den veltmaerschalck Schack en seydde hem aen dat wij claer waren om te seylen en een schoone wynt was, dye antwoorden op morgen vroech claer te sullen sijn; soo voeren wij wederom naer boort en lagen noch dyen dach en nacht tot den 5 smorgens.

5 November. Wonsdach.

Item den 5 smorgens vroech seylde wij de vloodt ut de revyer van Kyel en quamen daer ten anker en verwachte soo de fleuyten en schoeten met de ruyterij en voetvolck; tegen den avont is den genyrael-veltmaerschalck Schaeck met veel offesyeren nevens eenyge fleuyten en schoeten bij ons gecomen, daer ick syto naer boort voer om te hooren ofte sij claer waren om te seylen, alsoo wij een schoonen suydenwynt hadden; gaf mijn tot antwoort op morgen vroch hoopte te vertrecken, daerop ick naer mijn boort voer en lagen soo dyen nacht met schoon weder, wynt suydelijck, tot den 6 dato.

(1659.)

6 November. Donderdag. Buyten de aven van Kyel.

Item den 6 smorgens voor dage voer ick aen boort bij den amyrael Belkens om met den heer veltmaerschalck Schaeck te spreken ofte wij voorut onder seyl gaen souden en alsoo de volgende fleuyten en schoeten soude wachten, daerop hij veltmaerschalck seydde ja, dat wij met onse vloodt soude utseylen, maer dat ick 4 van onse schepen soude laten blijven leggen den tijt van dry uren nevens den vys-amyrael Heldt om met de verhachterde fleuyten en schoeten te volgen, twelck soo geschyet is; soo sijn wij syto ten 8 uren onder seyl gegaen met wel ontrent 100 seylen, cleyn en groodt; tegen de myddach volchde den vys-amyrael Eldt nevens onse 4 daer gelaten schepen; tegen de myddach is het gelgoodt van de heeren ambassadoors van Coppenhagen bij mijn gecomen met bryeven van Haer Ecksselensye Vogelesanck en een van Haer Edele Mogende van den 14 Ocktober ut Amsterdam en hebbe syto het gelgoodt vol branthout doen laden ut onse schepen en met een bryef naer Coppenhagen afgesonden; op dato naermyddach ben ick met de heeren cornels Cyllegry en Meeteren nevens den comandeur Eversen en Brakel aen boort bij den heer oversten veldtmaerschalck Schaeck gevaren om aldaer een goede oorder te besluyten hoe en op wat manyere dat wij sullen landen en waer en hoe wij ons souden verdeelen, twelck gedaen sijnde, sijn wij syto ider naer sijn boort gevaren en quamen met den avont ten anker dry mijlen buyten de aven van Kyel, met stylte al dyen nacht tot den 7 dato.

7 November. Vrijdach. Tussen Kyel en Langelant.

Item den 7 smorgens 3 uren voor dagen gyngen wij onder seyl, wynt n. n. west met dijsyge locht en labbercoelte; seylde n. oost aen tot den dage; voort dijsyge locht, de wynt loopende van't noorden tot n. westen met veryabele stromen; tegen de myddach begont op te claren, de wynt schodt w. s. west; doe sagen wij Langelant n. n. oost van ons 2 mijlen; seylde voort naer't lant en langs

(1659.)
'tlant; wij sagen weynych ruyterij en voetvolck op lant, dye haer vertoonde; wij seylde voort tot den donker, doe quamen wij samen ten hanker ontrent alfwegen het heylant Langelant; doe voer ick syto naer boort van den amyrael Beelkens en veltmaerschalck Schaeck en vraechde haer ofte sij nu alles wel gereet waren; ick vertoonde haer mede de genyrale oorders, dye ick tot landen van saloepen en boodts bestelt hadden, en voer soo weder naer mijn boort en lagen ten anker tot den 8 smorgens [1]).

8 November. Saterdach.

Item den 8 smorgens 3 uren voor dage gyngen wij onder seyl, wynt w. s. west, schoon claer weder, goede coelte, en seylde soo voorbij Langelant en quamen smyddaechs voor Nyeuburch op Fuynen; den oversten Schack met sijn voorder offesyeren resolveerden op Nyeuburch aen te vallen, maer den donker bevyel haer en evenwel voeren sij voort, doch met seer weynych faetsoen, want daer was nyemant bekent; de offesyeren, soldaten en matrosen saten den geheelen nacht in de boodt met groote armoede en koude; de vijant schoodt met de eerste schoodt den schoudt-bij-nacht Jan Tijssen sijn groote ree van boven neder en een kogel van 24 pont in sijn koeyguyt. Sij schoten eenyge schoten over ons schyp en een een voet onder water en schoten deverse schoten en wij weder in haer fort; lagen soo voort al dyen nacht met verlangen tot den 9.

9 November. Sondach. Voor Nyeuburch in Fuynen.

Item den 9 smorgens voor dage sijn al onse boodts en saloepen met de offesyeren, matrosen en soldaten weder aen boort gecomen, soo(!) iets te verrychten, want sij en wysten door den donker nyet waer sij souden aencomen om te landen; den amyrael Belkens quaem met

---

1) Den 28 Oct. o. st. had de koning geschreven aan de Ruyter: „Umb Sorge zu tragen, das Brenholz anhero zu überschiffen". (Ausländ. Registr. 1658—59.)

(1659.)

den dage aen mijn boort en versocht mijn dat ick met hem soude gaen aen sijn boort bij den veltmaerschalck Schaeck en daer comende resolverde hij met sij naer de lantoffesyeren onse ankers te lychten en soo het mogelijck een ander plaets te attackeeren, waerop wij syto onder seyl gyngen, maer het wert seer mystych, wij dreven evenwel af en cort daeraen quaem de wynt w. n. west, soodat wij ten anker mosten comen, alsoo de stroom stijf de Belt inlyep; op dato morgen is ons gelgoodt van Jacob Pyetersen Folkers bij ons van Arys en Ooms gecomen, dye wij gysternacht afgesonden hadden om konschap op een van de heylanden te halen hoe sterck de Sweden op Fuynen waren en sij brachten dry man, dye raporterde dat de Sweden haer volck van Langelant op Fuynen ghebracht hadden behalven 200 ruyters, dye sij op Langelant gelaten hadden en seydden voor vast dat de Sweden ontrent 4000 ruyters sterck op Fuynen waren, doch weynych voetvolck; wij maeckten savons een loosen alerm, al hadden wij besuyden Nyeuburch wyllen landen, daer sij al dyen nacht goede wacht op hyelden, maer onse voornemen was naer myddernacht onder seyl te gaen en naer Cortemuynde bij Rooms te seylen om te syen ofte wij daer landen conden; lagen voort tot den 10 dato.

10 November. Maendach. Voor Cortemuynde op Fuynen.

Item den 10 smorgens 4 uren voor dage gyngen wij met de vloodt onder seyl, wynt west, en seylde n. n. west aen naer Cortemuynde, maer tegen den dage quaem de wynt al w. n. west, stijve coelte, soodat wij beneden het heylant Romps vervyelen; wij deden alle devoort om op te laveren, soodat wij met alle moeyte tegen de myddach voor Cortemuynde quamen met den comandeur Eversen en de Wylde en Brakel en leyde onse schepen al op een sprynck en begonnen op de stadt en op de ruyterije soo fel te schyeten, dat de stadt somtijds als in roock stont van stuyven van de pannen en steenen; de ruyterij en wyste nyet waer sij haer verbergen souden;

(1659.)
ondertussen leyde ick 4 schepen, dye gestadych op een vlack velt speelde op de ruyterije; ondertussen quaem den Deensen amyrael Beelkens met den vys-amyrael Eldt bij ons; doe voer ick bij den veltmaerschalck aen boort en badt hem dat wij doch syto mochten aanvallen, alsoo het doen al over twee uren was en naer lang versoeck soo raeckt wij eyndelijck voort en raeckte met al de boots en saloepen aen de gront een pystoolschoodt van de bruych aen de stadt; den vijant hadde hem op twee plaetsen haer betrenst; sij schoten sterck in onse boots en saloepen, soodat al eenych volck begon te snevelen, soodat eyndelijck ick gestadych ryep: val aen mannen, val aen, ofte gij sult altemale vermoort werden, soodat de heer Heynryck Buhadt utryep en seyde: mannen, dat gaet u voor, volcht aen; doe sprong het volck met troppes over boort en vyelen soo fyerygens aen als heerlijcke soldaten tot tegen de ruyterij aen, voet tegen voet, en naer cort gevecht soo naem de vijant de vluycht naer de bruych, sooveel dy conde crijgen en wij werden meester van de stadt Cortemuynde, daer wy Godt Almachtych nyet ten vollen voor connen dancken; den vijant stack int retyreeren de stadt in 2 plaetsen in den brant, maer ten deden geen groote schade; ick was dyen avont noch aen lant, maer ick voer met den donker aen boort en sant noch dry hondert pont cruyt aen lant met partij kogels en lont; lagen voort dyen nacht met redelijck weder tot den 11 dato.

11 November. Dysendach.

Item den 11 dato smorgens vroech gaf ick oorder dat alle boots en saloepen haer bij de paerdeschepen soude voegen en werpen tot tegen den gront, twelck syto geschyet is, en lande dyen dach noch over de duysent paerden nevens veel bagage; op dato sijn twee edelyden des heeren Roodesteyns overgecomen van de Sweden, raporterden dat de Sweden met al haer macht naer Nyeuburch vertrocken waren; smyddaches quamen 3 mannen van Oldensee [1]),

1) Odense.

(1659.)

2 mijlen van Cortemuynde, raporteerden dat de Sweeden met alle haer bagage gevluy(ch)t waren ut Oldensee naer Nyeuborch en dat sij in Myddelbaer Sont seer hadden hooren schyeten en lagen voort dyen nacht met ongestadych weder tot den 12 dato.

12 November. Wonsdach.

Item den 12 dato smorgens met den dage begonnen wij al de reest van de ruyterij te landen, dye wij smyddaechs al aen lant hadden; tegen den avent quamen 10 schoeten met 2 fleuyten, dye ut Juytlant quamen met branthout geladen, rapor(ter)de dat sij op den 9 savens voor Haelboorch [1]) hadden gesyen en gesproken de Hijslansvaerders en eenyge Berchvaerders tot 17, daeronder 4 Deense vergadts waren, en sagen savons ontrent de 80 seylen, daer veel met Prynsevlaggen seylde, en dat sij malcander met eenyge schoten vereerde; vertrouwde dat het de Hollanse vloodt was, dat ons een seer goede tijdyn(g) was; lagen voorts dyen nacht, hart weder, tot den 13 dato.

13 November. Donderdach. Voor Cortemuynde.

Item den 13 smorgens vroech seer ongestadych weder, sooveel onse boots vaeren conde; op dat(o) nacht sant ick 2 schepen nevens een gelgodt tussen Romps en Seelant om de verwachte vloodt ut Hollant waer te nemen; Godt geve dye haest mogen ontmoeten; op dato sijn wel 30 overloopers overgecomen met haer paerden en al; de Sweeden vertoonden haer, maer als de onse op haer aenquamen, vluychten sij voort; haert weder al dyen dach, wynt west tot savons een swaar stoorm, wynt w. s. west en savons al west; doe wert beter weder en voort dyen nacht tot den 14 dato.

14 November. Vrijdach.

Item den 14 smorgens goet weder, wynt s. west; ick en den amyrael Belken en den comandeur Eversen en

1) Aalborg.

(1659.)
den schout-bij-nacht Brakel voeren aen lant bij den heer veltmaerschalck en resolveerden dat noch 3 schepen bij de 7 voor Nyeuburch souden leggen nevens eenyge fleuyten om aldaer daegelijcks een loosen alerm te maeken en dat de ruyterije en voetvolck souden vertrecken door het lant naer Oldensee en dan voort naer de Myddelbaer Sont en dat wij, soo het mogelijck ware, met de rest van de schepen en schoeten daer mede souden comen ende sij souden de plaets Cortemuynde verlaten om altijt een seconde ut Juytlant te connen hebben; naer de myddach quaem de wynt n. oost, goede coelte; wij deden onse best om wat van lande af te comen; op dato ontfynck ick een bryef van de capteynen Eemskerck, van Hamstel en Bruysvelt van voor Nyeuborch; lagen voort dyen nacht tot den 15 dato [1]).

1) Met deze woorden eindigt het journaal R. A. N° 10. Op den omslag is geschreven: „den 10 November 1659 helpt vader Cartiminde innemen en set het volck op Funen te landt" en verscheidene andere aanteekeningen.

JOURNAEL, gehouden bij den heer vys-amyrael de Ruyter sedert den 15 November 1659 in den Horysont [1]).

15 November. Saterdach.

Item den 15 waren al dyen dach besych om de troppes aen het marseeren te crijgen maer door den grooten snee en onstuymich weder; op dato tegen den avont is den comandeur Verburch met sijn afgesonden esquater nevens de coopvaerders, dye ut Hollant gecome waren, dye de provyande voor de stadt Coppenhagen inhadden; oock sijn met bij ons gecomen de Islansvaerders en eenyge Berchsvaerder(s), daer wij seer over verblijt waren; voort dyen nacht ongestadych weder, wynt o. n. oost met veel sneu.

16 November. Sondach.

Item den 16 smorgens vroech voer ick met den heer comandeur Eversen naer lant nevens Brakel om het werck daer te poeseeren; op dato quaem tijdynge dat den veltmaerschalck Eversteyn [2]) in Myddelbaer Sont op Fuynen overgecomen was, daer de onse naerder op

---

1) Rijksarchief, den Haag. — De Ruyters archief, N° 11.

2) Ernst Albrecht v. Eberstein, 1605—76, veldmaarschalk in deenschen dienst, bekend uit den dertigjarigen oorlog, later generaal-veldmaarschalk in Saksen; zie nader: Kriegsberichte des kgl. Dän. Gen. Feldmarschalls Ernst Albrecht v. Eberstein aus dem zweiten schwedisch—dänischen Kriege, Berlin 1891, ausg. v. Louis Ferd. Freih. v. Eberstein, waar vele oorkonden over dezen oorlog te vinden zijn.

(1659.)
wachten; voort wynt o. n. oost, koudt weder al dyen dach en nacht tot den 17.

17 November. Maendach.

Item den 17 smorgens wynt n. oost, stijve coelte; ick voer met Brakel aen lant om den genyrael Schaeck en sijn macht te syen marseren, dye ten 10 uren vertrocken met groote korage; Godt geve het wel geluycken mach; op dato naermyddach waeydet een stormwynt o. ten noorden; tegen den avont raeckte wij naer boort en lyeten 130 man aen lant om de bruyge te bewaren; voort dyen nacht stijve coelte, wynt vant s. s. oosten tot o. n. oosten, de see seer onstuymych al dyen nacht tot den 18 dato.

18 November. Dysendach. Voor Cortemuynde.

Item den 18 smorgens stijve coelte; wynt oost en oost ten noorden en daernaer oost ten suyden; ick sandt mijn saloep met byer en kaes naer lande voor onse scheepssoldaten van de vloodt; bracht tijdynge dat de haerme maer een mijl geavansert was, daerop ick naer de myddach met den schout-bij-nacht Brakel naer lande voer; daer comende vant ick veel ruyterij en van de Neerlanse soldaten, dye om voeder voor de paerden en voor haer selfs quamen, maer van beyde is nyet veel te crijgen, daerop wij resolver(den) onse schypssoldaten noch desen nacht aen lant te laten, alsoo men meendt dat op morgen vroech onse troepes ma(r)seren sullen; voort wynt o. s. oost, stijve coelte, maer snachs moey weder tot den 19 dato.

19 November. Woensdach.

Item den 19 smorgens 2 uren voor dage deden ons volck seyn aen lant met vyeren, daerop onse saloep syto naer lande voer en weder keerde en raporterde dat de Brandenbu(rchse) troppes ontrent Oldensee al waren verschenen, daerop ick met den heer amyrael Belkens, comandeur Evertsen en schout-bij-nacht Brakel met den dage naer lande voer en quamen deverse syeken ut het leger, oock eenyge ruyters, dye bryeven brachten dat den

(1659.)

veltmaerschaelck Eversteyn met sijn troeppes al ontrent Oldensee waren; Godt geve het waer mach wesen; op dato stijve coelte; naermyddach tegen den avont haelde wij ons volck vant lant aen boort; de Sweden staken alles in brant; op dato avont ontfynck ick een bryef van den genyrael-veltmaerschalck Schaek; den inhout was dat hij met sijn volck ½ mijl van Odensee was en dat de Brandeburchse 3 mijlen over de ander sijde lagen; voort wynt o. n. oost, stijve coelte, maer snachs wert goet weder, wynt suydelijck tot den 20 dato.

20 November. Donderdach. Voor Cortemuynde.

Item den 20 smorgens moey weder, wynt s. west; op dato ontfynck ick een bryef van den veltmaerschalck Schaeck van Odensee, op dato geschreven, dat den veltmaerschalck Eversteyn bij Odensee was en dat sij beydde op den 21 smorgens souden conungeeren tot Odensee en dan voort syto naer Nyeuborch marseeren, daer wij met onse vloodt naertoe sullen seylen; voort hebbe ick op dato soo veel vyvers ut de fycktalyschepen gehaelt om den capteyn Verburch met sijn 6 schepen en twee gelgoodts naer Schagen te senden om op de resterende vloodt ut Hollant comende te wachten, dye alles op dato sijn claer geraeckt; voort wynt s. s. west met stylte en moey weder al dyen nacht tot den 21.

21 November. Vrijdach.

Item den 21 dato begont hardt te waeygen, ja een storm ut den w. s. westen, soodat wij soo hadden te doen dat wij onse schepen conden vast houden, en lagen soo dyen dach en des nachs wert goet weder voort tot den 22.

22 November. Saterdach.

Item den 22 dato smorgens vroech moey weder, wynt s. west; den comandeur Verburch gynck met sijn 6 schepen onder seyl naer Schagen om de verwachte vloodt op te soecken; Godt geve de wel mach vynden; op dato ont-

(1659.)

fynck ick een bryef van Sijn Eckssellensye Schaeck [1]), dye ick syto behantwort hebbe, en gyngen ontrent myddach onder seyl, wynt w. s. west, en seylde naer Nyeuborch maer door den harden wynt quamen met den avont ten anker een mijl van Knoetshooft en lagen voor twee kabels met steyngen en rees omleech; naer myddernacht wert beter weder, wynt w. ten noorden; wij deden seyne om onder seyl te gaen en sette onse steyngen en rees op tot den 23 dato met lamyeren van den dage [2]).

---

1) Tusschen de brieven aan de Ruyter in het R. A. in den Haag ligt de in verschillende opzichten interessante brief van generaal Hans Schack, gedateerd Odense 11/22(l) November 1659, dus kort voor den slag bij Nyborg van den volgenden inhoud:

„Ich habe desselben von 10/20 November, Kartemünde datirt abgelassene sehr angenehme Schreyben diesen Morgen wollbehändigt empfangen und ersehe, dass Er Mons. Bielcke mit dem Proviandt assistiret, dabei aber erwehnet dass demselben Brieffe von Ihr. Königl. Mayt. zugekommen, mit der Flotta nacher Copenhagen wiederum zu begeben; nun mögen höchstgedachter Königl. May. eben nicht wissen, inn was für Begriff wir stehen, haltte davor das, da dieses so woll angefangene hoch importirliches Werck nicht behindert und gantz zurück gehen soll, die Flotta so eingetheilet werden kan, dass beiderseits Ihro K. Mayt. Begehren wirt vergnüget und Nieborg auch besetzet werden können; habe deswegen meinem hochgeehrten Hr. Admiralen Solches in schleuniger Antwort berichten, und freundlich ersuchen wollen, dieses woll zu consideriren, unt vor Nieborg so viell Schiffe verordnen als daselbest suffisant seien, auch, wie Ich in meinem gestrigen, hoffentlich demselben wohlbehändigt, gemeldet, das unsere Artilleria, Proviandt der Officieren und ander Bagagie, zunebst die Bagagie von Holländischen Trouppen alle bei der Flotta vor Nieborg auf deren Schiffe möge gethan werden, und bei selbige verbleiben; wir mit der Armee werden Morgen vor Nieborg avanciren, unt geliebts Gott, mit den Andern was balt sprechen, womit nebst Empfehlung Gottes Schutzes zu sehr Gefälligkeit demselben verbleibe nemlich...."

(R. A. in den Haag, Aanw. 1896, XCV, 96).

2) Uit Copenhagen schreef de koning denzelfden dag, 12 November 1659 o. st., aan de Ruyter:

„Wir haben gantz gerne vernommen, wassgestalt die unssrige nunmehro vermittelst eurer und der euren Comando untergebenen Soldatesque tapferer undt manlicher Assistentz, welche unss den höchl. ist gerühmet worden, auff die Insull Fünen unerachtet aller Resistentz, Posto gefasset. Wie wir nun diese eurer rühmliche Dienste gnädig erkennen,

(1659.)

23 November. Sondach. Ontrent Nyeuborch.

Item den 23 smorgens met den dage gyngen wij al samen onder seyl en seylde in de baey van Nyeuborch en stelde voort oorder dat den schout-bij-nacht Brakel met sijn 14 schepen van oorloge nevens al de coopvaerd(ers) naer oosten gemuynt op morgen vroech soude seyle gaen naer Luybyck en aldaer syto de capteynen Hemskerck en Leyn Pyke en Heyndryck Adryaensen en Bruynsvelt syto van broot en vyvers voor 6 weken soude versyen en haer met haer 4 schepen tot convoey soude wechsenden naer Dansych en Konyncksbergen en aldaer den tijt van 4 dagen bij haer te reede blijven; op dato avont is den heer amyrael Beelkens met sijn jacht en boodt aen lant gevaren om te verstaen ofte onse troepes daer waren en ick verstont savons ten 9 uren dat de onse een mijl van Nyeuborch waren en dat sij op eden een partij Sweden geslagen hadde en dat sij 2 veltstucken van de Sweden hadden becomen; naer myddernacht quaem de wynt s. w., stijve coelte, soodat wij nyet in de boot dycht aen lant conde comen; voort tot den 24 dato.

24 November. Maendach.

Item den 24 smorgens vroech stijve coelte, wynt s. west, soodat den schout-bij-nacht Brakel met de coopvaerders most blijven legen; op dato verstont ick de avangardes van de Sweden geslagen waren; tegen de myddach begonnen hardt te schyeten op Nyeuburch; tegen den avont gynck den schout-bij-nacht Brakel met al sijn schepen en coopvaerders onder seyl; wynt w. ten

---

alss haben wir dass sonderbahre Vertrauwen zu euch gesetzet, gestalt wir euch auch gnädig undt wolgeneiglich darum begrüssen, Ihr werdet in bishero verspürter guten Zuneigung gegen unss und die unssrige continuiren, und allen mögligen Fleiss ferner anwenden, damitt des Feindes Krefftе daselbsten gäntzlich mögen gebrochen, vorerwente unssere Insul Fünen völlig occupiret und von des Feindes Gewalt liberiret werden. Wir wollen in keinen Verges stellen es umb euch hinwiederumb würcklich zu erkennen.

(Ausländ. Registrant. 1658—59).

(1659.)

noorden, stijve coelte met regen; wij sagen de onse tegen de Sweden seer sarseeren, tegen den donker hyelt op; ick sant dry schepen dycht onder lant; de vijant brande seer en lagen soo dyen nacht tot den 25.

25 November. Dysendach. In de aven van Nieuborch.

Item den 25 smorgens voor dage deden seyn om onder seyl te gaen, wynt w. n. west, moey weder; ick sant den comandeur Eversen nevens den comandeur de Wylt besuyden Nieuborch en wij laverde en seylde het gadt in boven de schans maer sij en schoten nyet een schoodt; soo schoten wij dapper daerop, soodat sij al samen vluychten; soo sant ick syto mijn saloep aen lant welgemant ende plante Oraenge op de schans en bevonden twee schoone alve kartouwen daerin, dye ick syto daeraf lyet halen, een met mijn boodt en een met capteyn van Meuwens boodt; ick seylde voort het gadt in tot dycht bij de stadt Nyeuborch en schooten de stadt en de ruyterije soo fel dat sij syto een trompetter aen boort sonden en baden om quaertyer, soodat wij Godtdanck nu in 15 dagen meester van geheel Fuynen sijn geworden; smyddaechs verstont ick dat op den 24 savons veel volck wedersijts waren gebleven en veel hooge offesyeren gevangen van de Sweden; daeronder jongen Konyncksmarck [1]) ende de Pryns van Wijmeren. [2]) Van de Hollanse offesyeren is doodt gebleven capteyn Hemmema van Vryeslant nevens eenyge offesyeren gequest; van de Brandenburchse den genyraal Quast [3]) seer gequest; van de Polen

---

1) Graaf Curt Christopher Königsmark, geb. 1634, Generaal-majoor in 1664, in 1672 in Hollandschen dienst, gevallen bij de belegering van Bonn in 1673. Zie Allgem. deutsche Biographie.

2) Johan Adolf hertog van Saksen-Weimar voerde evenals Königsmark een regiment ruiters aan in den slag bij Nyborg. Zie F. F. Carlson, Sveriges Historia under Konungarne af Pfalziska Hunt, Stokholm 1855, bl. 420.

3) Generaal-majoor Albrecht Christopher v. Quast, gestorven in 1669 aan de in den slag bij Nyborg bekomen wonden. Zie v. Ledebur, Adelslexikon der preuss. Monarchie.

(1659.)

haer genyrael [1]) doodt, genaempt onbekent; van den Deense den kornel Boodt [2]) en den majoor . . , . . [3]) en hebben verovert 16 stucken geschuydt en van de Keyserssche twee kornels seer gequest. Van de Sweden den genyrael-magoor Bedt [4]) met den genyrael vant voetvolck, genaempt . . . . . [5])

26 November. Wonsdach. Te reede voor Nyeuborch in Fuynen.

Item den 26 smorgens vroech voer ick aen boort van den heer amyrael Beelken om te vragen wat wij doen souden, daerop hij syto sijn boodt naer lande sont bij den veltmaerschalck Schaeck, dye ons syto naer lant ontboodt; daer comende seydde ick hem aen dat wij nyet langer conde blijven door de schaersheyt van vyvers en bovendyen de lantsvloodt nyet langer en conden asardeeren [6]) en sijn soo op dato avont aen boort gecomen en het begon seer hart te waeygen tot myddernacht, doe wert beter weder, wynt w. n. west tot den 27.

27 November. Donderdach.

Item den 27 smorgens met den dage gyngen wij onder seyl en seylde buyten het gadt van Nyeuborcht tot buyten de schans en repareerden onse schepen; naer de myddach quaem den heer veltmaerschalck Eversteyn aen boort

---

1) Kolonel Casimir Piaszynski, door den Graaf van Pfaltz-Sulzbach eigenhandig gedood.

2) Henrik Volrath Both voerde de Deensche garde aan.

3) Naam niet ingevuld. Tyge Sandberg?

4) Hans Böddeker, gesneuveld. Zie Schlegel en Klingspor: Den ej introducerade svenska Adels Ättar-Taflor 1875, bl. 38.

5) Adam Weyher, geb. 1613, 1638—40 in de lijfgarde van Prins Frederik Hendrik van Oranje, in Zweedschen dienst bevorderd tot generaalmajoor, gevangengenomen bij Nyborg, later Deensch luitenant-veldmaarschalk, gest. 1676. Zie Algem. deutsche Biographie, en Bricka, Biogr.-Lexikon.

6) Dat was natuurlijk een heel ongelukkig tijdstip voor de Denen, die hoopten den vijand uit Seeland te kunnen verdrijven, dat door dezen hoe langer hoe meer werd verwoest, maar het is zeer wel mogelijk dat de verbondenen niet sterk genoeg waren om het te durven wagen.

(1659.)
van den amyrael Beelkens, dye mij bij hem versocht en verwachte den veltmaerschalck Schaeck met eenyge cornels maer door een swaer storm ut den w. n. westen en conde sij nyet aen boort comen, soodat ick tegen den avont aen boort voer; ter myddernacht dede ick de seyn dat alle capteynen haer lantsoldaten en haer bagage aen lant soude breyngen, twelck lange deurde tot den 28 dato.

28 November. Vrijdach.

Item den 28 smorgens sette wij al de bagage van onse lantsoldaten nevens 2000 kasacken, 3060 hemden, 3000 schoen, twee packen kousen, 20 bos lonte voor onse melysye nevens twee hoocksen wijn aen lant; de twee hocksen wijn waren voor de heeren cornels Kylgry en Meeteren, dye ick voor haer betaelt hebbe tot ider hockhooft 18 rijcksdaelders; wij gyngen ten dry uren onder seyl en seylde met cleyn seyl om de hachterste schepen in te wachten; wij waren ontrent 120 seylen, soo groodt als cleyne; wij waren savons met den donker bij het noortheynde van Langelant, wynt n. west met moey weder, en cregen de wynt al n. oost met moey weder; daernaer stylte, soodat wij ten anker mosten comen ontrent ten 9 uren savons; de stroom lyep sterck om de noort; wij lagen tot den 29 smorgens.

29 November. Saterdach. Onder seyl bij Langelant.

Item den 29 smorgens 4 uren voor dage wynt west ten suyden; wij gyngen onder seyl maer wij en avanseerde weynych en sijn met sonne-onderganck ten anker gecomen en lagen dyen nacht tot den

30 November. Sondach.

Item den 30 smorgens ten 8 uyren gyngen wij onder seyl, wynt w. ten noorden, stijve coelte met overtogen locht; seylde s. w. ten suyden aen; tot den dage waren wij dwars van het s. westheynde van Langelant; wij seylden ons coers naer Femeren en den vys-amyrael Heldt nevens capteyn Sweers en bijhebbende capteynen en

fleuyten en schoeten, om branthout te laden, seylde naer Kyel en naer Ekelenveeurt; smyddaechs ten een ure paseerde wij Femeren en seylde s. w. ten suyden naer Luybyck met een stijve coelte, wynt w. n. west, daer wij savons ten 6 uren . . . [1]) mijl buyten ten anker quamen, want het was seer donker en lagen soo dyen nacht, wynt w. n. west, tot den

1 Desember. Maendach.

Item den eersten met den dagen gyngen onder seyl en seylde op de reede voor Dermuynde en maeckte alles claer en versagen de schepen, dye tot convoey naer Dansych en voorder souden gaen van goet convoey, dye op dato gereet raeckte; op dato avont quaem den Vorst van Mekelenborch met veel van sijn swytte aen mijn boort; voort goet weder al dyen nacht tot den

2 Desember. Dysendach.

Item den 2 smorgens vroech stelde ick oorder dat het convoey naer oosten soude vertrecken, 't welck is geschyet met 4 convoeyders; capteyn Noblet is eerst door sijn groote foute den 3 vertrocken; daer quamen 2 raetsheeren met den heer fyskael en 3 coopluyden bij mijn aan boort en versochten dat ick doch een dach bij haer aen lant soude comen, twelck ick haer toestont en stelde goede hoorder bij de vloodt en waren dyen avont met den donker in de stadt gecomen; voort dyen nacht daer gebleven met seer onstuymych weder.

3 Desember. Woensdach. Te reede voor Dermuynde.

Item den 3 seer onstuymych weder; mosten dyen nacht aen lant blijven tot den

4 Desember. Donderdach.

Item den 4 dato noch seer onstuymych weder; de

---

1) Niet ingevuld.

(1659.)
Sweden waren met 500 man ut Wysmaer gecomen om mijn met eenyge capteynen syen te atraperen maer ick wert gewaerschout; mosten voort noch aen lant blijven tot den 5 dato.

5 Desember. Vrijdach.

Item den 5 smorgens ten 10 uren ben ick ut Luybyck vertrocken naer het veer en daer lagen onse boots gereet, welgemant, en vaeren soo voort naer boort, daer wij savons quamen met moey weder; cregen de wynt s. west en lagen voort al dyen nacht tot den 6 dato.

6 Desember. Saterdach.

Item den 6 dato hart weder, wynt n. oost, soodat wij nyet conde verrychten; lagen soo al dyen dach en nacht tot den 7 dato.

7 Desember. Sondach.

Item den 7 smorgens moey weder met stylte; daer quaem een schoete, dye raporteerde dat snachs in de 30 Sweden vernomen hadde; het was soo styl dat wij nyets ut en conde rechten; wij haelden meest ons byer ut de pramen en deden alle capteynen en matrosen aen boort comen om op onse hoede te wesen; het vroes seer sterck met groote snee en des nachs begont te koelen, wynt s. west; mosten boodt vyeren; het was fel koudt en vroos seer sterck tot den 8 dato.

8 Desember. Maendach. Te reede voor Luybyck.

Item den 8 smorgens ten 2 uren quaem ons gelgoodt Jacop Jan Folkers bij ons van Schagen, dye met den capteyn Verburch daer gesonden was om de verwachte sekoersvlote op te soecken, dye op den 2 deser om Schagen bij de Cleyne Helms ten anker waren gecomen met 33 coopvaerders; den capteyn Verburch lach onder Aelborch met sijn 6, dat buyten sijn last was; den capteyn Pyeter Salomonsen sant dyto gelgoodt naer den capteyn Verburch toe; den 3 smorgens ontrent 9 uren ontstant een groodt onweder, soodat sij alle van malcandere verstrooyde en

(1659.)

sijn alsoo malcandere gemyst, dat ons leet te verstaen is; op dato morgen weynych beter weder; ick sant alle de boodts en saloepen naer lande om het resterende byer en fyck(t)aly te halen, maer cort daeraen ontstont weder een storm ut den s. westen, dat vele het lant nyet conde crijgen en wert soo dyck als nacht van de sneew; naer de myddach claerdet op, de wynt schoodt westelijck; doe begont weder te bedaren en lagen tot den 9 vroech.

9 Desember. Dysendach.

Item den 9 voeren wij met alle boodts en saloepen om de fycktaly van lant ut de pramen te halen, dye wij meest al op dato soo aen boort als in de gelgoodts cregen, doch met groote moeyte; voort wynt s. west al dyen dach en nacht; het doeyde doe seer; voort voeren wij naer boort en lagen tot den

10 Desember. Wonsdach.

Item den 10 smorgens voor dage begont seer hart te waeygen ut den westen en lagen dyen dach met steyngen en rees omleech, met plychtanker in de gront bij het dagelijckx anker; op dato nacht woeyt een swaer stoorm tot den 11 dato; het was een tempeest; wynt w. ten n. tot den n.

11 Desember. Donderdach. Te reede voor Tramonde.

Item den 11 smorgens stijve coelte, wynt west te suy(den); ten 10 uren beterde het weder; doe dede ick alle de capteynen aen boort comen en gelaste ider noch 20 tonnen byer ut de pramen souden laten halen en dat ider hem voort gereet soude houden om voor de mydder-nacht seyl te gaen, soe wynt en weder sulcks conde toelaten; naer de myddach lychte wij ons plychtanker en sette de steyngen en rees op; w(ij) haelden 2 boots byer; ick ontfynck oock 2 bryeven, een van mijn huysvrou en een van monse(ur) Duym, gedateert den 6 deser; savons ontrent 9 uren gyngen wij onder seyl, wynt west, en

(1659.)
seylde n. oost ten oosten aen met cleyn seyl al dyen nacht, doch redelijcke voortganck tot den

12 Desember. Vrijdach.

Item den 12 smorgens 2 uren voor dage begon de wynt al n. n. west te loopen en voort noorden en een ure voor dage n. n. oost; wij maeckte ons schoverseyl bij en seylde dycht bij de wynt oost aan; met den dage sagen wij de toorens van Rostyck s. oost van ons dry mijlen en laverde al dyen dach met weynych avansye en moey weder, wynt n. n. oost, en quamen savons met stylte ten anker; ontrent ten 9 uren quaem de coelte oost suyt oost en cort daeraen oost met groote dycke sneeuw, doch weynych wynt, tot naer myddernacht begont wat te coelen, wynt n. n. oost, en lagen soo al dyen nacht tot den 13 dato.

13 Desember. Saterdach. Dwars van Rostyck, s. oost van ons.

Item den 13 smorgens met den dage wynt n. oost ten noorden, topseylcoelte; wij gyngen onder seyl en sagen 6 vremde schepen aen de noort van ons, daer wij syto naertoe seylde; bijcomende het eene was capteyn Swart en capteyn Verschuere, beydde van de afgesonden schepen bij capteyn Verburch naer het laeste sekoers, dat ut Hollant te verwachten was; de ander 4 waren schoeten; smyddachs quamen wij bij den voornomde capteynen Swart en Verschuer, die raporteerde dat den capteyn Verburch met de verwachte vloodt int n. westen van ons was, dye wij oock van steynge sagen; ick sandt syto 2 gelgoodts naer haer toe; voort seylde wij al o. n. oost aen en de vloodt quaem voor de wynt op ons toe, soodat sij met sonne-ondergang een mijl water int n. n. westen van ons waren; wij hadden de stadt Rostyck met sonne onder suyden en suyden ten oosten van ons, wynt n. ten westen en somtijts noorden; infyn, soo hebben wij door Godts genade de lang verwachte vloodt op den 13 deser savons bij ons gecregen en seylde samen o. n. oost aen tot nachts ten 10 uren, doe scherpte de wynt, wij sagen het lant en

(1659.)

quamen soo met de geheele vloodt ten anker op 10 vamen; het wert voort styl dyen nacht tot den 14 dato.

14 Desember. Sondach.

Item den 14 smorgens ten 5 uren begon de coelte te comen ut den w. s. westen; wij gyngen onder seyl met de geheele vloodt en seylde n. n. oost aen met labbercoelte; met den dage quaem capteyn Verburch, den Haen en de Graef en Pyeter Salomonsen aen mijn boort en raporteerde haer wedervaren; wij seylde voort al dyen dach; savons met den donker waren wij dwars van Meun, $^1/_2$ mijlen af, en seylde voort n. west ten noorden aen, goede coelte, wynt w. s. west; ten 8 uren sagen wij Steden, daer wij van af mosten houden; ten 9 uren paserde wij Steden en seylde n. ten oosten aen en n. n. oost tot den 10 uren, doe quamen wij ten anker op 9 vae(men) en lagen soo tot den 15 dato.

15 Desember. Maendach. $1^1/_2$ Mijl van den Draker.

Item den 15 smorgens met lamyeren van den dach gyngen wij onder seyl, wynt s. s. oost, seer kout, en sijn soo voor de myddach voor de stadt Coppenhagen ten hanker gecomen, Godt sij gedanckt voor sijn groote genade, en sijn syto aen lant bij Haer Ecksselensyen gevaren en om gevraecht ofte wij met lansvloodt in de aven van Coppenhagen souden comen, twelck sij mijn syto oordyneerde de vloodt wel te bergen voor alle onheyl; wij waren hyer seer wyllecom, den Conynck dede ons met sijn koets haelen; wij overnachten daer dyen nacht tot

16 Desember. Dysendach.

Item den 16 smorgens stelde ick goede oorder om de schepen naer den boom te comen, want het begon hart te vryesen; de coopvaerders deden ondertussen haer best om in te corten; wij bleven dyen dach met lansvloodt buyten; ick gynck met de ambassadoors den Conynck begroeten, dye seer verblijdt was over onse comsten; bleven voort dyen nacht aen lant tot den

(1659.)

17 Desember. Wonsdach.

Item den 17 smorgens corte wij bynnen den boom met eenyge schepen van oorloge en eenyge coopvaerders; op dato wert ick nevens mijn hooft-offesyeren bij den Conynck ontboden om nevens de heeren ambassadoors savons aen des Konyncks tafel getrackteert te werden; wij werden seer treffelijck onthaelt en daer was groote vreucht bij den Conynck en alle sijn bijhebbende raden; het begon voort hart te vryesen, wynt o. n. oost, al dyen nacht tot den 18.

18 Desember. Donderdach. Tot Coppenhagen bynnen den boom.

Item den 18 smorgens voeren wij naer boort en stelde oorder om de rest van de schepen bynnen te comen maer sij en conden al samen nyet bynnen comen door het beledt vant hijs; daer mosten partij buyten blijven tot den 19 dato.

19 Desember. Vrijdach.

Item den 19 smorgens stelde ick oorder dat de rest van de schepen bynnenraeckte utgesondert 8, dye buyten den boom de wacht mosten houden, en stelde met de ambassadoors oorder wat schepen naer het patrya souden keeren tot 15 int getal, namentlijk de capteynen van Amsterdam van der Saen, capteyn Sweers, capteyn Schater, dese dry van de groote sarter; dese volgende capteynen van de cleyne sarter: de capteynen Roetrynck, de Graef, Heyndrick Adryaensen, Berchem, van Hamstel, Rychwyn en Nyenhof; van Seelant: capteyn Pyke; van de Maes: Booshuysen; van't noorderquartyer: capteyn Hen; van Vryeslant: Stellyngwerf en Degelencamp; op dato myddach sagen wij de vijf convoeygers met noch 6 coopvaerders van Dansych comen, dat mijn seer aengenaem was, dye raporteerde 5 schepen voor Konyncksbergen gebleven waren; voort wynt n. west met moey weder dyen nacht tot den

20 Desember. Saterdach.

Item den 20 smorgens moey weder; de Dansych-con-

(1659.)

voeygers quamen wat naerder de stadt; naer de myddach is den heer amyrael Beelkens bij mijn gecomen, dye mijn ut last van den Conynck van Denemarken met een schone goude kettyn met een schone madaelge daeraen verheerde; voort nyet sonders; het ijs bleef int water maer het en vroos nyet hardt; voort wynt o. s. oost al dyen nacht tot den 21 dato.

21 Desember. Sondach. Bynnen den boom tot Coppenhagen.

Item den 21 voer ick aen lant en gynck ter kaerke en hoorde de predykasye en ick voer naer de myddach weder naer boort met moey weder; wynt o. s. oost al dyen nacht tot den 22 dato.

22 Desember. Maendach.

Item den 22 smorgens deden wij onse best om een gelgoodt claer te maeken om naer Luybyck te seylen met bryeven; op dato is de branthout-vloodt van Kyel gecomen, maer daer geraeckten dry van onse schepen van oorloch in den Droogen aen de grondt, namentlijck capteyn Sweers, capteyn Roetrynck en capteyn van Hamstel en vreese dat sij wel een ongeluck mochten crijgen, want de voorst sterck int water is; op dato avont quaem capteyn Roetrynck aen mijn boort en versocht hulpe maer het was onmogelijck om hulpe te senden; voort wynt o. s. oost, stijve coelte; het vroos stijff aen tot

23 Desember. Dysendach.

Den 23 dato smorgens raeckte den vys-am(yrael) Helt en capteynen Tuyneman in den Drogen aen de gront en lagen al dyen dach en nacht vast tot den 24 dato.

24 Desember. Wonsdach.

Item den 24 dato smorgens laegen de schepen noch aen de gront en de twee lootsluyden, dye ick gyster naer boort gesonden hadde, sijn van dese morgen met de sloep daer se mede naer boort souden varen wederom gecomen,

(1659.)
dye den geheelen nacht int hijs hadden geroeyt en meest om den Hals waren geweest en sijn op groodt prykel noch door't het hijs aen lant gecomen en het volck meest verstijft; infyn, onmogelijck bij de schepen te comen; voort gelegen tot den 25 dato.

25 Desember. Donderdach. Moey weder met vorst.

Item den 25 smorgens wynt n. west met moey weder; was goede hoope dat onse schepen vlodt souden raeken, soo sij cort daeraen werden, en sijn de drye schepen en capteynen Swers, Roetrynck en van Amstel vlodt geraeckt en voor de stadt wel gecomen maer capteyn Tuyneman bleef noch vast; hij crech een gelgoodt met een schoet aen boort, daer hij sijn geschuyt in sette, en bleef soo tot den 26 dato.

26 Desember. Vrijdach.

Item den 26 smorgens wynt n. west met moey weder; op dato naer de myddach is capteyn Tuyneman vlodt geraeckt; Godt breyng hem voirder in salvo; lagen soo voirt met weynych vorst, te sacht om veel over te loopen en te hart om met boot of saloepen daerover te varen; voort moey weder tot den 27 dato.

27 Desember. Saterdach.

Item den 27 is capteyn Tuyneman mede voor de stadt gecomen; op dato sijn onse ambassadoors ut Coppenhagen naer Elseneur bij den Conynck van Sweden gereyst; voort goet wynterweder, wynt n. west tot den 28.

28 Desember. Sondach.

Item den 28 smorgens voer ick aen lant om de predykasye te hooren en sijn naer de myddach wederom naer boort gecomen; voort goet wynterweder, wynt west, tot den 29.

29 Desember. Maendach.

Item den 29 vroech ontboodt ick de hooftoffesyeren om al de bolwerken te vysyteeren en dye met matrosen

te versyen bij het canon en sijn naer de myddach wederom naer boort gevaren en lagen soo met moey weder, wynt oostelijck, tot den 30 dato met redelijck kout weder, weynych vorst.

30 Desember. Dysendach. Tot Coppenhagen bynnen den boom.

Item den 30 smorgens quamen de hooftoffesyeren van de vloodt aen boort en wij hordynerde 985 man op de baterijen en noch 400 man van onse soldaten om een troepe de reserve bij tijt van noode te sijn en gaven ider capteyn sijn post; voort moey weder, wynt n. west, het vroos nyet hart aen; op dato sijn goede partij schepen en schoeten bynnen gehijst; lagen voort dyen dach; snachs stijve coelt, wynt n. west, koudt weder, tot den 31 dato.

31 Desember. Wonsdach.

Item den 31 corte capteyn de Graef en capteyn Jan Tijssen buyten den boom en capteyn Pense corte bynnen den boom; op dato besprack ick een groodt huys om onse siecken in te doen; voort moey weder, wynt n. west tot den eynde des jaers 1659 en tot begyn des jaers 1660.

1 Jannewary. Donderdach. Tot Coppenhagen bynnen den boom.

Item den eersten Jannewary smorgens moey weder, wynt n. west; wij leyden onse schepen in goede rang tegen de avercomst van den vijant; voort moey weder met vorst tot den 2 dato.

2 Jannewary Vrijdach.

Item den 2 dato schoon cout weder, wynt noorden met vorst; op dato verdeelden wij onse schypssoldaten om bij tijt van alerm ider haer post te weten; voort nyet sonders tot den 3 dato.

3 Jannewary. Saterdach.

Item den 3 smorgens begonnen wij met alle de schepen ider een quaertyer volck het hijs op te breken van den

(1660.)
tolboom af tot aen Crysjansavent breet 40 voet; den Conynck quaem het besychtygen, dye een groodt vermaeck daerin hadde dat het soo vlijetych voortgynck; op dato naermyddach is den gelgoodts-schypper Jan Jacopsen van Luybyck gecomen; ick ontfynck 2 bryeven van Haer Edele Mogende, den eenen gedateert den 9, den aenderen 20 Desember, doch de post-gelgoodt, dye voor hem vertrocken was ontrent 6 uren en was noch nyet gecomen; op dato is een scheerboodt met de post naer Luybyck vertrocken, doch het was styl; ick voer voort naer boort en lagen tot den 4 smorgens met redelijck wynterweder.

4 Jannewary. Sondach.

Item den 4 smorgens gyngen wij ter predycasye en het avontmael des heeren Jesu Crystus wert utgedeelt, daer ick mede Godtdanck aen verscheen; op dato sijn 2 postgelgoodts van Luybyck gecomen, breyngende mede 8 postdagen bryeven, dye soo lange verhachtert waren; voort ontfynck ick een bryef van den heer schout-bij-nacht Tromp en capteyn Ooms; lagen voort dyen nacht, wynt westelijck, met moey weder tot den 5 dato.

5 Jannewary. Maendach. Tot Coppenhagen bynnen den boom.

Item den 5 smorgens moey weder, wynt n. west; voort nyet sonders al dyen dach en nacht tot den 6 dato.

6 Jannewary. Dysendach.

Item den 6 smorgens ruymde wij op en haelde water en byer over het hijs en wij verloren 2 varken, dye door het hijs vielen; op dato hordynerde ick dat ider sijn fycktaly ut de fleuyten halen soude; voort tot den 7 dato.

7 Jannewary. Wonsdach.

Item den 7 nyet sonders; goet weder naer den tijt; voort nyet sonders tot den 8 dato.

(1660.)

8 Jannewary. Wonsdach.

Item den 8 smorgens haelde wij ons byer en water over het hijs; voort goet weder naer den tijt tot den 9 dato.

9 Jannewary. Vrijdach.

Item den 9 smorgens stelde wij al onse schypssoldaten en matrosen in oorder in 6 compangyen soldaten en 4 compangyen matrosen samen 10, dye samen over de 1000 man utmaeckte; den Konynck en veel hooge offesyeren quamen het syen, dye ons seer bedanckte over de goede voorsorg, naerdat sij alle in goede pesteur waren gestelt; op dato avont sijn onse heeren ambassadoors nevens de Franse en Eyngelse gesanten van Elseneur tot Coppenhagen wel aengecomen, dye ick noch begroete en sijn soo syto naer boort gegaen; voort tot den

10 Jannewary. Saterdach.

Item den 10 smorgens vroech hebbe ick nochmael de capteynen gelast ider sijn fycktalye te haelen ut de provyantschepen; voort kout weder naer den tijt tot den 11 dato.

11 Jannewary. Sondach. Tot Coppenhagen bynnen den boom.

Item den 11 op Nyeujaersdach, ouden stijl, met den dage werden dry salven met canon en moskets rontom de stadt gedaen en ut al de schepen; het was seer moey weder, wynt n. west met felle koude; voort nyet sonders al dyen dach tot den 12 dato.

12 Jannewary. Maendach.

Item den 12 dato smorgens gelaest ick ander(mael) al de capteynen haer vyvers ut de lants-fycktalyfleuyten over te halen; op dato was de Konynck van Denemarken met de heeren Fransen, Eyngelse en Hollanse ambassadoors aen boort te gast en waren wel vroeylijck; voort wynt s. west al dyen nacht tot den

(1660.)

13 Jannewary. Dysendach.

Item den 13 smorgens wynt s. s. oost, stijve coelte en seer koudt weder al dyen dach; savons quaem de wynt al o. s. oost; stijve coelte al dyen nacht tot den

14 Jannewary. Wonsdach.

Item den 14 dato smorgens de wynt oostelijck met groote koude; naer de myddach begont te sneuwen; doe vyel de koude vrij veel en de wynt stylde maer des nachs begont vrij weder te coelen; wynt o. n. oost tot den 15 dato.

15 Jannewary. Donderdach.

Item den 15 smorgens hijsde wij de grachten weder rontom de schepen; voort wynt oostelijck al dyen dach en nacht, stijve coelte, groote koude tot den 16 dato.

16 Jannewary. Vrijdach.

Item den 16 smorgens wynt o. n. oost, stijve coelte en kout weder al dyen dach en nacht tot den 17 dato; op den 15 is een Noorsse scheerboodt van Coppenhagen naer Noorwegen vertrocken met bryeven van den Konynck maer sij is op den 16 wederom gekeert, raporterde dat in de Sont vol hijs was en geen pasage conde vynden.

17 Jannewary. Saterdach. Tot Coppenhagen.

Item den 17 smorgens wynt oostelijck, seer koudt weder al dyen dach; ter myddernacht wert alerm, wij besette syto de baterijen en gyngen noch met 600 man bij de karke tot een troepe de reserve maer den vijant gynck wederom wech; voort kout weder tot den 18 dato.

18 Jannewary. Sondach.

Item den 18 dato wynt s. oost, stijve coelte met seer koudt weder al dyen dach; ick was dyen dach nyet al te wel maer het gynck tegen den avont wat over; voort hart weder, wynt s. oost, tot den

(1660.)

19 Jannewary. Maendach.

Item den 19 dato smorgens noch stijve coelte, wynt s. oost, maer tegen de myddach wert sachter weder, de wynt oostelijcker; savons wert styl en het regende; in de voornacht de wynt suydelijck; voort gestadig weder tot den 20 dato.

20 Jannewary. Dysendach.

Item den 20 dato smorgens wynt s. west met groote sneejacht maer geen vorst, stijve coelte; voort tegen den avont moey weer en voort al dyen nacht tot den 21.

21 Jannewary. Wonsdach.

Item den 21 dato smorgens wynt s. west met dijsyge locht, het doeyde seer; op dato hadde ick de heeren ambassadoors aen boort te eten met de offesyeren van de lantmelysye; voort wynt west; lagen voort al dyen nacht met moey weder.

22 Jannewary. Donderdach.

Item den 22 seer felle koude en sneejacht, wynt s. oost al dyen dach en nacht tot den 23 dato.

23 Jannewary. Vrijdach. Tot Coppenhagen bynnen den boom.

Item den 23 wynt n. oost, kout weder; pasert nyet sonders; op dato nacht ter myddernacht is een backershuys in brant geraeckt en gans afgebrant in de Schyldersstraet; voort wynt n. oost tot

24 Jannewary. Saterdach.

Item den 24 smorgens wynt n. oost, seer kout; wij maeckten een gracht ronthom al onse schepen van Chrystjaensaven tot buyten den tolboom en buyten de pramen om; voort seer kout weder tot den 25 dato.

25 Jannewary. Sondach.

Item den 25 smorgens hart weder, wynt o. s. oost, seer koudt; lagen voort al dyen dach en nacht tot den

(1660.)

26 Jannewary. Maendach.

Item den 26 smorgens moey styl weder, maer seer koudt, loopende wynt; voort sijn op dato 15 Sweetse ruyters overgecomen met haer paerden en welgemontert; voort tot den 27 dato.

27 Jannewary. Dysendach.

Item den 27 smorgens hijsden wij met al de matrosen een nyeuwe gracht van 45 voet wijdt; het hijs was seer dyck; voort seer mystych weder; het iselde seer al dyen dach en nacht tot den 28 dato.

28 Jannewary. Wonsdach.

Item den 28 smorgens noch seer geiselt, doch moey weder; wynt westelijck met myst al dyen dach en voort dyen nacht tot den 29.

29 Jannewary. Donderdach.

Item den 29 smorgens kout weder al dyen dach; voort nyet sonders tot den 30 dato.

30 Jannewary. Vrijdach. Tot Coppenhagen bynnen.

Item den 30 dato maecken weder de bijdt int hijs open; voort wynt west, seer koudt weder al dyen dach tot den 31 dato.

31 Jannewary. Saterdach.

Item den 31 smorgens wynt westen, koudt weder; de see vol hijs op dato.

1 Febrywary. Sondach.

Item den eersten dato seer mystych en koudt; wynt westelijck; voort nyet sonders tot den

2 Febrywary. Maendach.

Item den 2 smorgens wynt westelijck, stijve coelte; het begon te doeygen; voort tot

(1660.)

3 Febrywary. Dysendach.

Item den 3 dato wynt w. ten noorden; het doeyde hart en koelde stijf; op dato vergaderde de ruyterij in de stadt met eenych voetvolck om snachs een utval te doen, 'twelck sij met de klock 9 uren en gyngen tot bij het Sweetse leger en stonden tegen malcander in bataeylge tot den 4 dato.

4 Febrywary. Wonsdach.

Item den 4 smorgens sagen wij de Deense en Sweetse noch tegen malcander schermusseeren maer scheyde cort met verlyes over wedersijde ider 15 à 16 dooden, soo men secht; voort dyen dach stijve koelte, wynt s. w. al dyen dach en nacht tot den 5.

5 Febrywary. Donderdach. Tot Coppenhagen bynnen.

Item den 5 smorgens wynt s. west met moey weder; op dato wert de wynt n. oost en begon frys op te koelen en het vroos seer hart op en nyeu aen al dyen nacht tot den 6 dato.

6 Febrywary. Vrijdach.

Item den 6 smorgens wynt n. oost, stijve koelte met groote koude en vorst al dyen dach; savons begont te stylen; voort moey weder dyen nacht tot den

7 Febrywary. Saterdach.

Item den 7 smorgens moey weder, wynt westelijck; wij hijsden de gracht buyten de schepen op; voort goet koudt weder naer den tijt al dyen dach en nacht tot

8 Febrywary. Sondach.

Item den 8 smorgens wynt s. west met dycke overtoge locht; het begon te doeygen; voort redelijck weder al dyen dach en nacht tot den 9 dato.

(1660.)

9 Febrywary. Maendach.

Item den 9 smorgens wynt w. s. west, stijve coelte met mottych weder en het doeyde seer; voort nyet sonders al dyen dach en nacht tot den 10 dato.

10 Febrywary. Dysendach.

Item den 10 dato smorgens wynt west met mostersye en doeygent weder; op dato is een postgelgoodt vertrocken naer Luybyck, daer ick deverse bryeven met sandt; voort moey weder tot den 11 dato.

11 Febrywary. Woensdach.

Item den 11 dato wynt westelijck met doeygent weder; voort nyet sonders tot den 12 dato.

12 Febrywary. Donderdach. Tot Coppenhagen bynnen.

Item den 12 dato schoon weder, wynt west met doeygent weder; voort nyet sonders; het hijs was buyten den boom bij de schepen meest wech; voort tot den 13 [1]).

13 Febrywary. Vrijdach.

Item den 13 dato wynt westelijck; ick was op dato bij den Konynck om Sijn kuynstkamer te besyen, daer ick veel schoone ralyteyten sach, onder ander een schyp 3 voet lanck, dat volcomlijc van ivoor ofte elpenbeen gemaeckt was, tot masten, seylen, hankers en kanon en voort alles wat daer aen dependeert seer nedt en welgemaeckt, dat een lust was om te syen [2]); naerdat ick het alles gesyen hadde, naem ick mijn afscheyt en gynck naer mijn boort; savons begont te sneuwen en snachs doe quaem de wynt n. n. oost met stijve coelte tot den 14 dato.

14 Febrywary. Saterdach.

Item den 14 dato smorgens vroech wynt n. n. oost,

---

1) In margine staat: Capteyn Berchem is overleden.

2) Is nog te zien in Kopenhagen in het slot Rosenborg.

(1660.)

stijve coelte; de haven en buyten den boom was wederom vol hijs tot buyten de pramen; het was seer koudt; voort dyen nacht wynt noorden tot den 15 dato.

15 Febrywary. Sondach.

Item den 15 wynt westelijck maer seer kout; dijsych weder al dyen dach tot 16 smorgens.

16 Febrywary. Maendach.

Item den 16 dato smorgens wynt w. s. west; het hijs was buyten claer wech; wij braken het bynnen den boom oock in stucken, soodat wij op eden met boodts en sloepen nu conde varen, het eerste in 2 maenden; voort wynt s. west tot den 17 dato.

17 Febrywary. Dysendach. Tot Coppenhagen bynnen.

Item op dato wynt s. west; het hijs mynderde seer; voort nyet sonders al dyen dach en nacht tot den 18 dato.

18 Febrywary. Wonsdach.

Item den 18 smorgens wynt westelijck; onse 16 thuysgaende schepen van orloge nevens deverse coopvaerders seylde van voor den tolboom buyten op de reede in Reefshol; voort mynderde het hijs seer met doeygent weder tot den

19 Febrywary. Donderdach.

Item den 19 dato hart weder wynt w. n. west; voort paserde nyet sonders tot den 20 dato.

20 Febrywary. Vrijdach.

Item den 20 smorgens sandt ick het gelgoodt de Cloock, met 2 styerlyeden gemant met 15 soldaten, naer Lantscroon om aldaer den toestant der Sweetse vloodt te verkennen en hebben bevonden 36 seylen off schepen, soo groodt als cleyn, en lagen alle noch seer reddeloos; op dato avont quaem het voornomde gelgoodt weder bij mijn

(1660.)
dye dyt bovenstaende alles raporteerde; ick lyet het syto aen den Konynck weten den toestant van Lantscroon, dye mijn seer bedanckte; voort seer onstuymych weder, wynt w. s. west tot den

21 Febrywary. Saterdach.

Item den 21 smorgens lagen wij met alle schepen gereet om ut te corten, maer het was seer onstuymych weder, wynt w. s. west met stoorm, schoodt cort daeraen w. n. west; het stormde meer en meer en het vloeyde seer hooch, soodat de wegen onder water lyepen; savons noch seer hart weder en voort dyen nacht tot den

22 Febrywary. Tot Coppenhagen bynnen.

Item den 22 smorgens redelijck weder, wynt w. ten noorden, maer smyddachs begont wederom stijf te coelen en voort dyen nacht tot den 23.

23 Febrywary. Maendach.

Item den 23 smorgens redelijck weder; op dato is den Konynck met de Konyngyn [1]) met de Vorst en Vorstin en den Voorst van Luynenborch [2]) met den amyrael Beelken en sijn huysvrou [3]) met onse heeren ambassadoors bij mijn te gast geweest en waren seer vroeylijck; voort wynt w. s. w., goet weder tot den 24.

24 Febrywary. Dysendach.

Item den 24 dato wynt westelijck met seer vuyl weder al dyen dach tot den 25 dato.

25 Febrywary. Wonsdach.

Item den 25 dato smorgens hebben wij onse schepen met fycktaly ontlost, behalven de Waterhont, dye loste

---

1) Koning Frederik III en Koningin Sophie Amalie, geb. prinses van Brunswijk-Lüneburg.
2) Jan Frederik, broeder der koningin.
3) Edel Christophersdochter Ulfeldt, geb. 1630, † 1676.

(1660.)

aen de magesyen off het tuychpunt; op dato waeydet een hart storm ut den n. n. westen en tegen den avont was de wynt geheel noordelijck, doe wert het moey weder; voort wynt noordelijck tot den 26 dato.

26 Febrywary. Donderdach.

Item den 26 dato goet weder; den heer comandeur de Wylde nevens 12 schepen sijn in Reefshol geseylt met noch eenyge coopvaerders; ondertussen maeckte partij schepen gereet om te volgen; de wynt was s. west al dyen nacht tot den 27.

27 Febrywary. Vrijdach.

Item den 27 dato smorgens is den heer comandeur Eversen utgeseylt en den comandeur de Wylde is mét 10 seylen naer Lantscroon geseylt; voort corte de schepen al ut met moey weder; wynt s. west tot den 28.

28 Febrywary. Saterdach.

Item den 28 smorgens creyngde wij ons schyp en maeckte het fleuytschyp de Waterhont, met byer geladen, ledych; de rest van onse schepen (corte) ut; voort wynt s. west met moey wynterweder; daer seylde noch 8 schepen voor Lantscroon; voort tot den 29.

29 Febrywary. Sondach.

Item den 29 smorgens is de post gecomen, dye tot 13 posten medebracht en ick ontfynck deverse bryeven van mijn huysvrou en kynders en van de heeren van den Raet en een van Sijn Genade Pryns Wyllem van Nasou ut Vryeslant; voort seer mystych; wynt s. s. west met weynych wynt al dyen dach en nacht tot den eersten Meert.

1 Meert. Maendach. Tot Coppenhagen.

Item den eersten smorgens vroech corte wij buyten naer de reede en doe cregen wij een vuylle myst en regen; mochten onderwege blijven leggen al dyen nacht tot den 2 dato.

(1660.)

2 Meert. Dysendach.

Item den 2 smorgens raeckte wij op de reede voor Refshol; wynt s. west; op dato gynck de sprake dat den Conynck van Sweden overleden was [1]); ick nam mijn afscheyt van den Conynck van Denemarken en sijn Rijcksraden; voort nyet sonders tot den

3 Meert. Wonsdach.

Item den 3 smorgens ben ick nevens den vys-amyrael Cortenaer en den comandeur Eversen naer boort gevaren; de wynt suyden; den vys-amyrael Cortenaer seylde met de 15 tuysgaende schepen naer de Sont met deverse coopvaerders en wij seylde naer de myddach naer Lantscroon, daer wij savons voor sonne-onderganck sijn gecomen en lagen daer dyen nacht, wynt s. ten oosten, tot den 4 dato.

4 Meert. Donderdach.

Item den 4 smorgens gyngen wij met de vloodt onder seyl en seylde aen de noort van Lantscroon; doe is den vys-amyrael Cortenaer met den dage door de Sont geseylt met 12 schepen van orloge en een groodt getal coopvaerders, de wynt s. s. oost, goede coelte, maer daer en wert over wedersijde nyet een schoodt geschoten; op dato verdeelde ick onse vloodt in 2 esquaters bij mijn en den comandeur Eversen; op dato is den schout-bij-nacht vant Eynkuysen over Luybyck bij ons gecomen; voort wynt s. s. oost tot den

5 Meert. Vrijdach. Bij Lantscroon ten anker.

Item den 5 smorgens.wynt s. o., goede coelte; op dato begont soo stijf te koelen dat wij met geen saloepen conde varen en meynde den capteyn Roetryng en capteyn den Haen wechgesonden te hebben naert vaderlant maer door onstuymych weder en conde nyet; den capteyn Jan den Haen [2]) wert naer huys gesonden door sijn en sijn

---

1) Hij stierf in Göteborg 13/23 Februari 1660.

2) Zijn scheepsjournaal is nog te vinden in de Universiteits-Bibliotheek te Kopenhagen. Zie Dr. G. W. Kernkamps Verslag enz. 1903, blz. 227.

(1660.)

luytenants en wel 60 van sijn volcks groote syeckte en wert in sijn plaets gehouden den capteyn Nyeuhof tot naerder order; op dato lagen alle de hackten voor de thuysseylende capteynen gereet maer sij en conden nyet aen boort comen door den stijven wyndt en onstuymych weder; op dato seylde capteyn Pense naer Coppenhagen met bryeven aen Haer Ecksselensyen; tegen den avont wert beter weder, doe quamen de capteynen de Graef, Roetryn en den styerman den Haen en capteyn Tijssen van Seelant aen boort om haer hackten; sant mede een hackte aen den comandeur Jan Barensen van Vryeslant, dye noch op dato avont voor Elseneur seylde; voort noch stijve coelte al dyen nacht, wynt s. oost ten oosten, tot den

6 Meert. Saterdach.

Item den 6 smorgens stijve coelte, wynt s. oost; naer de myddach sijn de voorgenomde capteynen met eenyge coopvaerders door de Sont naert vaderlant geseylt en somyge naer Noorwegen; op dato heeft capteyn Nyeuhof partij fycktaly ut schypper Gerbrant Dop overgenomen; tegen den avent is capteyn Pense van Coppenhagen bij ons te reede gecomen; voort wynt s. oost met regen en dijsyge locht; snachs quaem de wynt n. west tot den 7 dato.

7 Meert. Sondach. Voor Lanscroon.

Item den 7 smorgens wynt n. west met stylt; tegen de myddach quaem de coelte suyden en voort s. oost, goede coelte, en snachs quaem de wynt oost, goede coelte tot den 8 dato.

8 Meert. Maendach.

Item den 8 wynt o. n. oost, stijve coelte met seer koudt weder al dyen dach; snachs quaem de wynt al n. oost met groote sneejacht tot den 9 dato.

9 Meert. Dysendach.

Item den 9 dato smorgens wynt noordelijck met labbercoelte; het was seer gesneuwt; voort cort daer(naer) styl off

(1660.)

weynych wynt noordelijck; ick sant capteyn Govert tHoen naer Elseneur om capteyn Aldert Matijsen bij de vloodt te doen comen en voort een gelgoodt naer Coppenhagen om den capteyn Goskens en de twee branders bij ons te doen comen voor Lantscroon; voort moey weder, wynt noordelijck al dyen nacht.

10 Meert. Wonsdach.

Item den 10 smorgens wynt n. n. oost, labbercoelte; de Sweden maeckte haer schepen claer, setten haer steyngen op en cruysten haer rees; op dato morgen sagen wij capteyn Gootskens van Coppenhagen comen met noch 5 coopvaerders; ick meynde dat Gootskens was maer het was capteyn Jacob Pense; wij hadden dyen dach en nacht veel sneeu, de wynt n. oosten, n. n. oost tot den 11 dato.

11 Meert. Donderdach. Voor Lantscroon.

Item den 11 smorgens wynt n. oost; het was seer gesneut; op dato is capteyn Aldert Matijsen van Elseneur met de hambassadoors naer Coppenhagen geseylt, dye daer ontrent ten 3 uren sijn gecomen; voort goede coelte, wynt n. oost ten oosten, seer koudt dyen nacht; naer myddernacht quaem de wynt o. s. oost, goede coelte tot den 12 dato.

12 Meert. Vrijdach.

Item den 12 smorgens wynt o. s. oost, koudt weder; den capteynen Isebrant de Vryes en capteyn Jonge Hoen werden gelast met 8 coopvaerders door de Sondt te seylen tot bij Col en dan syto weder bij de vlag voor Lantscroon te comen en gelijck sij afseylde wert styl, soodat sij op de banck voor Elseneur mochten ten anker comen; op dato avont is een gelgoodt van Luybyck met dry hondert tonnen byer bij ons gecomen, dye van den heer fyskael ons was toegesonden voor de vloot; voort styl weder al dyen nacht tot den 13 dato.

13 Meert. Saterdach.

Item den 13 smorgens hebben wij de voornomde gel-

(1660.)

goodt met byer ontlost en weder geballast; op dato is den capteyn Aldert Matijsen van Coppenhagen bij ons gecomen en raporteerde dat goede aprensye tot de vrede was; op dato is capteyn Goodtskens met sijn lantsschyp van ons door den Droogen geseylt, wynt n. n. oost, en bij den Draker geankert om den ambassadoor van Polen naer Dansyck te breyngen nevens noch eenyge coopvaerders; voort naer de myddach wert styl moey weder; voort al dyen nacht wynt noordelijck tot den 14 dato.

14 Meert. Sondach. Int lantsschyp voor Lantscroon.

Item den 14 dato smorgens hebbe ick den capteyn Aldert Matijsen geordyneert om tussen Ween en Seelant int vaerwater te gaen leggen om de passage vrij te houden en alle schepen te verspreken; het was seer kout weer; ten 8 uren wert het seer mystych en was meest dyen dach overtoge locht; naer de myddach seylde 6 van de gedystynerde fleuytschepen naer Noorwegen van de reede voor Elseneeur naer den Droogen om naer de Oostsee te seylen; ick ontboodt de schepen van oorloge weder bij mijn; de wynt was n. west, savons seer mystych, wynt westelijck; snachs hadden wij grooten regen en naer de myddernacht quaem de wynt n. oost en voort den dagen al oost; het begon weder hart te vryesen ; voort tot den 15 dato.

15 Meert. Maendach.

Item den 15 smorgens lyet ick de brantwacht voor Lantscroon vervangen door den comandeur Verburch en de capteynen Jacob Pense, Bruysvelt, Nobelt en Louwerys Heemskerke; voort wynt oost, claer en koudt weder, doch moey weder; op dato was ick ende den comandeur Eversen en capteyn van Meuwen om het gadt van Lantscroon af te peylen, dat wij deferent van diepte vonden en soo haest als den toren van de kerck besuyden het casteel ofte slodt compt, dan compt men tegen de suydergronden, dye seer steyl opdroogen; op dato avont is capteyn de Vryes en capteyn tHen met eenyge coopvaerders door

(1660.)
de Sont geseylt, daervan dry, dye van der Memel gecomen waren met lijsaet; voort seer schoon weder, wynt oost; doe is een Deens konynckschyp de Lyndeworm bij ons gecomen van Coppenhagen en dry gelgoodts met eenyge branttuych; voort tot den 16.

16 Meert. Dysendach. Voor Lantscroon.

Item den 16 smorgens seer koudt weder, wynt s. oost, het vroos hart; op dato morgen sant ick mijn capteyn met een gelgoodt met 12 man naer een fleuyt om te syen wat goederen hij inhadde, alsoo ick eenyge syspysye daerop hadde, maer het was een Eyngelsman, comende van Nyeukastel; voort nyet sonders tot den 17.

17 Meert. Wonsdach.

Item den 17 slegen de Sweden haer seylen bynnen Lantscroon aen; op dato crech ick oorder van Haer Ecksselensyen de heeren ambassadoors dat ick met lantsvlodt van voor Lantscroon soude opbreken en tussen de stadt Coppenhagen en Ween comen leggen; maer alsoo de Sweden preparasye maeckte om ut te comen, soo ben ick blijven leggen [1]) en hebbe syto oorder gestelt en een

---

1) De koning heeft de Ruyter mede daartoe aangespoord in een brief van den volgenden inhoud:

„Edler, lieber besonder, wir vernehmen mit Befrembdung, dass die Extraordinair Deputirte der Hernn Staten-General Ordre ertheilet euch mit den eurem Commando untergebenen Orlogs-Schiffen von Landescron wegh zu begeben. Nun wirdt dadurch unssern Feinden, welche bereits in dem Landescroner Hafen verschiedene Orlogsschiffe seegelfertig liegen haben, dadurch grosser Vortheil zu wachssen, in deme dieselbe alle Zufuhr anhero, wie auch die nöhtige Correspondentz verhindern, und alle Commercien in der Ost-See, auch der vereinigten Niederlanden turbiren und das gemeine Interesse mercklich verhindern werden. Zweiffeln alsso nicht, ess werden obberührte Extraordinair Deputirte in Erwegung dessen, andere Gedancken fassen und die Ausseegelung dieser Schwedischen Schiffe nicht verstatten. Wir halten auch dafür, ess werden Ihre Hoch- und Mögenheiten die H. Staten-General bey erst ankommender Post euch andere Ordre so zu Beförderung des Friedens mehr gereichen kan, ertheilen, zumalen sie die

(1660.)

gelgoodt met een bryef aen Haer Ecksselensyen gesonden en geadyverteert dat de Sweeden claer maeckten om ut te comen; op dato is Conynck van Denemarken met een jacht voor Lantscroon gecomen met den amyrael Belkens en den Vorst van Luynenborch om eenych deseyn te syen utwerken op Lantscroon; voort seer kout weder, wynt loopende tot den

18 Meert. Donderdach.

Item den 18 smorgens waren de Sweden met haer schepen heel voor de hant bij de brantwacht van haer gecomen, waerop ick met de vloodt syto onder seyl gynck om haer te besetten; ick sant syto noch een bryef aen Haer Eckselensyen wegen den toestant der Sweden; op dato avont creech ick antwoort dat ick noch tot naerder oorder soude blijven leggen voor Lantscroon; voort wynt n. oost, al dyen nacht seer kout tot den 19 dato.

19 Meert. Vrijdach. Int lantsschyp voor Lanscroon.

Item den 19 smorgens met den dage creg ick noch een bryef van Haer Ecksselensyen dat ick met lantsvloodt mocht opbreken en geen ostoliteyt aen de Sweeden doen,

---

eurem Commando untergebene Flotte zu unserer Assistentz und zu Beförderung der Sicherheit der Commercien anhero geschicket, gesinnen demnach an euch hiemit gnädigst und wollgeneigtlich, dass Ihr noch für den Landescroner Hafen für erst biss zu weiterer Verordnung liegen bleibet, und die Ausslauffung der feindtlichen Orlogsschiffen verhinderen helffet. Wir wollen solches gegen Ihre Hoch- und Mogenheiten woll verantworten in Erwegung so wenig deroselben alss auch der Extraordinair Deputirten Intention und Meinung sein wirdt, dass die feindliche Orlogs-Schiffe in die See lauffen, unss in unsser Residentzstatt mehr Ungelegenheit zufügen, und alle Commercien wiederlegen sollen. Versehen unss derowegen gäntzlich zu euch, Ihr werdet diesem also nachkommen, auf dem unverhofften wiedrigen Fall, wollen wir von aller dar auss besorgenden und gleichsam für Augen stehenden Ungelegenheit hirmit protestiret haben, Welches wir euch unumbgängklich anfügen müssen, und verpleiben euch ..:."

Auff dem Orlogsschiffe Lindtwurm den... Martij A° 1660. (Datum is niet ingevuld.)

(Ausländische Concepte 1659—62.)

(1660.)
soodat sommyge onder seyl sijnde door stylte een groodt stuck teruygge dreven; op dato is een capteyn van den Sweetsen amyrael aen mijn boort gecomen om te verstaen ofte ick de bryeven van stylstant van Haer Ecksselensyen noch nyet ontfangen hadde, dye mijn een copye toonde van de mijnne; voort lagen wij met stylte tot den 20 dato.

20 Meert. Saterdach.

Item den 20 met den dage gyngen wij onder seyl van voor Lantscroon; doe is den voornomden capteyn van den Sweetsen amyrael Beelken Sterren [1]) weder aen mijn boort gecomen en bracht ut last van den heer amyrael voornompt een schoonen oosse en ick sandt een goede hame wijn in plaets en seylde voort tot tussen het heylant Ween en de stadt Coppenhagen met de vloodt en quamen daer ten hanker; ick voer met capteyn Tuyneman voort naer Coppenhagen om met de heeren ambassadoors te spreken, dye mijn daer dyen dach bij haer hyelden; voort tot den 21 dato.

21 Meert. Sondach.

Item den 21 dato wynt s. oost, moey weder; ick most daer noch blijven; voort paseerde nyet sonders, dan de capteynen de Clerck, Marrevelt en den Boer sijn met eenyge coopvaerdijschepen door de Sont geseylt tot ontrent Kol.

22 Meert. Maendach. Te reede buyten Coppenhagen.

Item den 22 smyddaechs is ons gelgoodtsman Jacop Jansen Folkers met bryeven van Haer Ecksselensyen naer Luybyck gesonden, daer ick eenyge mede sant; ick voer naer de vloodt; op dato is den luytenant Dronkert bij capteyn van Meuwen gestorven; voort stijve koelte, wynt o. s. oost met groote koude tot den

---

1) Dezelfde bekende zeeheld Claes Bjelkenstjerna, geb. 1615, die met de With gevochten had (bl. 23) en aan zijne wonden, in den op bl. 78 vermelden zeeslag opgedaan, op 30 Juli 1662 gestorven is. Zie Zettersten, bl. 593.

23 Meert. Dysendach.

Item den 23 smorgens wynt o. ten suyden met seer koudt weder; het vroos seer hardt al dyen dach; savons seylde wij wat naerder de stadt; voort tot den 24 dato.

24 Meert. Wonsdach.

Item den 24 dato smorgens is capteyn Verburch met capteyn Pense onder seyl gegaen en hebben last naer Konyncksbergen en Dansyck te seylen om de gereedt sijnde schepen vandaer te halen; voort wynt oost, goede coelte, kout weder; voort nyet sonders al dyen dach tot den 25 dato.

25 Meert. Donderdach.

Item den 25 smorgens schoon weder; de gelgoodtschypper Hans Lollekens seylde met bryeven van Haer Ecksselensyen naer Luybyck; voort soo creech ick mondelynge last door mijn capteyn dat ick met lantsvloodt soude blijven leggen hyer te reede tot naerder oorder; voort tot den 26 dato [1]).

26 Meert. Vrijdach.

Item den 26 smorgens sijn de comandeurs Cor. Eversen en de Wylde nevens capteynen van Meuwen, de Vryes en Tuyneman naer Ween geseylt om twee luytenants te begraven en voort haer water te halen; voort seer mystych weer, wynt s. ten oost; op dato is een gelgoodt van der Memel gecomen, dye recht naer de Sont seylde; op dato is schypper Jan Jacopsen en schypper Caper (bij ons gecomen)(?) beydde van Luybyck, dye ons eenyge bryeven medebrachten; voort ongestadych weder tot den 27.

27 Meert. Saterdach. Te reede buyten Coppenhagen.

Item den 27 smorgens wynt s. west ten suyden met

---

1) In margine staat: „Op dato morgen is capiteyn Pols van Rotterdam gestorven."

(1660.)
regen en seer mystych weder; het begon op den dach hardt te waeygen ut den westen; op dato sijn de capteynen Schey en Swart met de gelgoodtsman Gerbrant Dop van Luybyck hyer wel gearyveert; op dato sijn de capteynen Clerck, Marrevelt en de Boer van convoey naer Schagen weder door de Sont bij ons gecomen, raporterde dat de Sweden met haer 9 in de Sont lagen en dat sij malcanderen verpreyt hadden en met eerschoten vereert hadden; op dato mochten wij onse steyngen schyeten maer tegen den avont wert beter weder en voort al dyen nacht tot den 28 [1]).

28 Meert. Sondach, sijnde Paesen.

Item den 28 smorgens wynt w. s. west met seer schoon weder al dyen dach; den heer comandeur Eversen en de Wylde nevens eenyge capteynen, dye aen Ween water gehaelt hadden, sijn bij ons gecomen; voort moey weder; naer de myddach ben ick aen lant gevaren naer de heeren ambassadoors om naerder order te ontfangen en aen Haer Edele bekent te maken dat ick oorder ontfangen hadde van Haer Edele Mogende om de prijs van capteyn [Roetryck naert vaderlant te senden, daer ick sijn luytenant een hackte van hebbe gegeven; ick voer naer de myddach naer boort; doe sijn de Sweden met haer 7 schepen bij ons te reede gecomen onder comando van den heer amyrael Gostavys Sparlyn [2]); voort wynt noordelijck tot den] [3])

29 Meert Maendach. Voor Coppenhagen.

Item den 29 naermyddach ben ick aen boort gevaren; doen sijn de 7 schepen van de Sweden bij ons gecomen

---

1) In margine staat: „Op dato avont is de schout-bij-nacht Brakel van Fuynen mede hyer gecort."

2) Vrijheer Gustaf Sperling, geb. 1630, die 't bevel voerde over 't schip Merkurius in 1658, werd luitenant-admiraal in 1660 en stierf te Landskroon 20 April van 't zelfde jaar. Zie Zettersten, bl. 627.

3) De tusschen vierkante haakjes geplaatste woorden zijn in het origineel doorgehaald.

(1660.)

onder comande van den amyrael Gostavys Sparlyn, dye syto sijn capteyn bij mijn sant om mijn te begroeten en voer soo wederom naer sijn boort; wij lagen voort dyen nacht, de wynt noorden, tot

30 Meert. Dysendach.

Item den 30 smorgens wynt n. n. oost; daer paseerde deverse schoeten voorbij ons, dye door de Sont quamen en seylde tot Coppenhagen bynnen; daernaer quamen noch 2 schoeten, dye werden van de Sweden genomen; op dato morgen is de schout-bij-nacht Brakel nevens de capteynen Schey, Pyeter Salomonsen en de Raet bij ons te reede gecomen maer capteyn Jacob Swart dye raeckte in den Droogen aen de gront; tegen de myddach quaem de wynt o. n. oost, stijve koelte; ick sant een gelgoodt naer hem toe, daer hij sijn bovenschuydt met al sijn scharp indede; voort moey weder tot den

31 Meert. Wonsdach.

Item den 31 dato schoon weder; doe is capteyn Swart begynnen te draeygen en naer de myddach is hij vloodt geraeckt; op dato sijn onse heeren Gedeputeerde aen boort gecomen met eenyge Sweetse prynsen en haer dames en hebben haer utgeleyt tot aen boort van capteyn Joos Verschuer, dye haer naer Luybyck geordyneert sijn te breyngen; voort schoon weder met stylte en voort al dyen nacht moey weder tot den eersten Apryl.

1 Apryl. Donderdach. Te reede buyten Coppenhagen.

Item den eersten smorgens seer schoon weder, wynt styl, noordelijck; op dato varkede wij ons schyp; capteyn Swart de quaem met de stroom door den Droogen drijven; op dato sijn de Sweeden op een gotelyngschoot nabij ons gecomen; op dato avont is capteyn Verschuer met de Sweetse dames door den Droogen geseylt tot vor Hamack en is weder van stylte moeten hankeren; voort styl weder tot den

(1660.)

2 Apryl. Vrijdach.

Item den 2 dato smorgens ontfynck ick een bryef van de heer fyskael Vyjane ut last van de heeren ambassadoors dat ick bij den Sweesen amyrael soude gaen of iemant senden om te syen ofte de 2 Deense schoeten vrij conde crijgen, daer ick syto naertoe voer en spraken samen daervan, maer hij amyrael Sparlyn refreerdet aen de heeren ambassadoors van Sweeden; op dato avont namen sij Sweden in den Droogen noch een schoet; voort styl weder; wij creyngde en smerde ons schyp dyen dach tot den 3 Apryl.

3 Apryl. Saterdach.

Item den 3 dato smorgens schoon weder, weynych wynt ut den s. oosten; onse masten werden geschrapt; capteyn Swart voer om water; tegen den avont wynt s. oost; doe is capteyn Verschuere onder seyl gegaen naer Luybyck; voort gelegen al dyen nacht tot den 4 dato.

4 Apryl. Sondach.

Item den 4 smorgens vroech wynt s. oost, goede coelte; ick sant de gelgoodt Jacob Jan Folkers naer den Draker om naerder order van Haer Ecksselensyen te ontfangen en voort naer Luybyck te seylen; voort nyet sonders tot den 5.

5 Apryl. Maendach. Te reede voor Coppenhagen.

Item den 5 dato schoon styl weder; wij sette onse bramsteyngen op; voor paserde hyer nyet sonders tot den 6 dato.

6 Apryl. Dysendach.

Item den 6 dato sijn de heeren ambassadoors van Vranckrijck, Eyngelant, Hollant, Sweden en Denemarken tussen het leger en de stadt Coppenhagen gewest in de gehordyneerde tenten, aldaer opgerycht om aldaer te trackteeren van een goede vreede tuyssen beydde de noordercroonen, en sijn tot savons laet bij den anderen geweest;

(1660.)

op dato is den heer comandeur de Wylde, capteyn Houtuyn en capteyn Vijselaer door Konyncksdyep naer den Droogen geseylt maer sijn door stylte bij Kasperkuye ten anker gecomen; voort hadden wij dyen nacht reegen, wynt s. s. west, tot den 7.

7 Apryl. Woensdach.

Item den 7 dato smorgens goede coelte, wynt s. west ten suyden; den comandeur de Wylt gynck onder seyl om ontrent den Draker te laveeren maer conde nyet wynnen; den capteyn Houtuyn raeckte aen de Sontholms aen de gront, daer ick syto een gelgoodt naer sant; op dato morgen sijn de capteynen de Vryes, Nobledt en capteyn Tuyneman naer Ween geseylt om water te halen; op dato hebben de heeren Fransse, Eyngelse, Hollanse, Deense en Sweetse gesanten buyten in de acorttenten vergadert geweest; savons is capteyn Houtuyn weder vlodt geraeckt; voort stijve coelte, wynt w. s. west, tot den 8 dato.

8 Apryl. Donderdach. Ten anker voor Coppenhagen.

Item den 8 smorgens stijve coelte, wynt w. s. west; daer paseerde 2 Eyngelse schepen naer de Oostsee; op dato ontfynck ick 2 mesyven van Haer Hoochmogende en een van Haer Edele Mogende en 2 van mijn huysvrou; op dato is capteyn van Meuwen om water geseylt bij de pampyermolen; voort nyet sonders tot den

9 Apryl. Vrijdach.

Item den 9 dato smorgens schoon styl weder; op dato sijn Haer Edele Gecomyteerde van Haer Hoochmogende aen mijn boort gecomen om haer de fantesye en't qualijck spreken van de Deenen wat te deverteeren; op dato avont cregen wij grooten regen en hagelbuy, wynt s. west; ick sant het gelgoodt Jan Lollekens naer den Draker om voor de heeren ambassadoors eens naer Kuyck te seylen; voort nyet sonders tot den 10 dato.

(1660.)

10 Apryl. Saterdach.

Item den 10 smorgens gaf ick alle de capteynen haer oorder dat sij nyemant, noch Hollander, noch Sweet, noch Deen, noch jemant van Haer Hoochmogendes gealygeerde en soude laten afronteeren ontrent haer canonschoodt maer de onderdanen van Haer Hoochmogende voor ider int besonder te beschermen buyten off bynnen schoodt; ick voer met den heer comandeur Eversen naer lant om met de heeren ambassadoors te spreken, daer wij smyddaechs aten en sijn soo ten vyer uren wederom naer boort gevaren met seer schoon weder en calmte; savons begont wat te koelen tot den 11 dato.

11 Apryl. Sondach. Te reede voor Coppenhagen.

Item den 11 smorgens stijve coelte, wynt s. west met dycke overtogen locht; de capteynen de Vryes en Tuyneman en Nobledt sijn van de waterplaets met water gecomen; op dato is een packet met bryeven van Luybyck door den resydent Lamare aen mijn gesonden om voort aen de poostmeester te beandygen; soo haest als mijn dye behandycht waren sant ick onse boodt met monseur Rammelman daermet naer lande; voort stijve coelte, wynt w. s. west; voort al dyen nacht stijve coelte tot den 12 dato.

12 Apryl. Maendach.

Item den 12 dato smorgens doe schrabde ons vólck ons schyp; wij haelde mede ons water van capteyn de Vryes en capteyn van Meuwen over; op dato is de capteynen de Clerck, Marrevelt en de Wytte naer de pampyermolen om water te halen geseylt; op dato is een fleuyt ut de oost bij ons te reede gecomen alsmede een van de noort door de Sont; voort dyen nacht onstuymych weder tot den 13 dato.

13 Apryl. Dysendach.

Item den 13 dato teerde wij ons schyp van buyten en bynnen; op dato hebben de heeren gesanten bij malcan-

(1660.)

deren geweest tussen het leger en de stadt; op dato wert seer schoon weder en voort dyen nacht tot den 14 dato.

14 Apryl. Wonsdach. Te reede voor Coppenhagen.

Item den 14 smorgens moey weder, wynt noordelijck met overtogen locht; voort nyet sonders tot den 15 dato.

15 Apryl. Donderdach.

Item den 15 smorgens ontloste wij de fleuyt Graef Florys en ick voer aen lant om de prijs van capteyn Roetryng ut te crijgen, dye noch op dato bij ons is gecomen; op dato was ick met de heeren ambassadoors bij de tenten van de Sweden, dye ons seer wyllecom hyeten, en ben soo savons weder naer boort gevaren; voort moey weder tot den

16 Apryl. Vrijdach.

Item den 16 smorgens moey weder; op dato ben ick aen lant gevaren en hebbe oorder gestelt om de fleuyt Graef Florys te ontlossen; op dato begont soo hart te waeygen dat wij nyet aen boort conde comen; wynt w. n. west; doe is den heer comandeur, de capteynen Houtuyn en Vijselaer van den Draeker gecomen en sijn in desselfs plaets gecomen den capteyn Marynys de Clerck als schout-bij-nacht en de capteynen de Vryes en Marvelt; voort tot den 17 ongestadych weder.

17 Apryl. Saterdach.

Item den 17 smorgens seer ongestadych weder, wynt n. n. west; wij conde noch nyet aen boort comen; daer paseerde nyet sonders dan daer quamen 2 Eyngelse voor Coppenhagen en daer seylde 2 Eyngelse door den Droogen; voort ongestadych, seer koudt weder, wynt n. n. oost tot den 18 dato.

18 Apryl. Sondach. Te reede voor Coppenhagen.

Item den 18 smorgens noch seer ongestadych weder maer de wynt was wat gestadyger; ick voer naer boort en lagen soo dyen nacht tot den 19 Apryl.

(1660.)

19 Apryl. Maendach.

Item den 19 smorgens wert ick aen lant ontboden bij Haer Ecksselensyen en wert gelast de Sweden aen te seggen dat, soo sij wylden retyreeren, dat sij naer Lantscroon souden loopen ofte dat wij haer souden beletten; sij waren onder seyl maer sij mochten wederom ten hanker comen door contrary-wynt; op dato sijn deverse Eyngelse schepen naer Coppenhagen en naer de Oostsee geseylt; voort ben ick savons weder naer boort gecomen met seer ongestadych weder; wynt n. n. west tot den 20 dato.

20 Apryl. Dysendach.

Item den 20 smorgens is den comandeur de Wylt en de capteynen Swart en Houtuyn naer de waterplaets geseylt om water te halen en de Sweetsen amyrael seylde met sijn elf schepen naer Lantscroon; op dato is schypper Lolkens van Kuyck bij ons gecomen en voort naer bynnen de stadt geseylt; voort goet weder al dyen nacht tot den

21 Apryl. Wonsdach.

Item den 21 smorgens schoon weder, wynt suydelijck; onse heeren ambassadoors besongeerde dagelijcks seer tot bevorderynge van de vreede; op dato cregen wij de wynt o. s. oost, goede coelte; voort paseerde nyet sonders; voort al dyen nacht stijve koelte, wynt oostelijck tot den 22.

22 Apryl. Donderdach. Te reede voor Coppenhagen.

Item den 22 smorgens wynt oost, stijve coelte en seer koudt weder al dyen dach; onse heeren ambassadoors waren op dato 2 mael buyten bij de tenten; voort nyet sonders tot den 23 dato.

23 Apryl. Vrijdach.

Item den 23 dato smorgens labbercoelte, wynt s. oost, overtoge locht; ick gaf den schout-bij-nacht Schram oorder om nevens de capteynen Verschuer, de Raet, Hemskerck

(1660.)

en Tuyneman en Nobledt met haer 6 schepen te gaen leggen tussen Ween en dese stadt Coppenhagen dwaers int vaerwater om alle paseerende schepen te verspreken en alle onderdanen van Haer Hoochmogende op te houden tot naerder oorder; op dato quaem de wynt suydelijck en snachs al s. west tot

24 Apryl. Saterdach.

Item den 24 smorgens verstont ick dat den genyrael Schaeck en Nyclaes van Halevelt [1]) bij de Sweden gevangen waren, comende van Fuynen met een gelgoodt; op dato morgen is gelgooldtsschypper Jan Jacopsen van Luybyck gecomen; op dato voormyddach is capteyn Goskens met 24 coopvaerders van Dansyck gecomen; Gotskens raeckte in den Droogen aen de gront en de coopvaerders quamen bij ons ten anker; waren geladen met stuckgoederen en heykenhout, waren 8 dagen geseylt van Dansyck; savons is den capteyn Verburch mede bij ons gecomen en capteyn Goskens raeckte vloodt, dye mede bij ons sijn gecomen met sonnenonderganck; voort dyen nacht stijve coelte, wynt w. s. west tot den 25 dato.

25 Apryl. Sondach. Ten anker op de reede voor Coppenhagen.

Item den 25 smorgens is den capteyn Verburch en capteyn Goskens aen mijn boort gecomen; op dato morgen is de schout-bij-nacht Brakel naer lant bij de heeren ambassadoors gevaren om te versoeken ofte ick de coopvaerdijschepen met eenych convoey naer't vaderlant (soude seynden) (?), dye smyddaechs wederom aen boort quaem met raport van Haer Ecksselensyen en een bryef dat ick 4 schepen soude laten cruysen tussen Meun en Femeren, daer syto den heer comandeur de Wylt, de capteynen

1) Veldmaarschalk Schack en luitenant-generaal Hans (niet Claus of Nyclaes) Ahlefeldt hadden het ongeluk gehad gevangen genomen te worden op een hollandsch galjoot en werden als gevangenen naar Jönköping in Zweden gevoerd.

(1660.)
Pyeter Salomonsen, Aldert Matijsen en Nyeuhof toe sijn geordyneert en het [1]) convoey naer Hollant is mede vastgestelt: den schout-bij-nacht Brakel, de capteyn Schey en capteyn Pense; voor(t) seer stijve coelte tot den 26.

26 Apryl. Maendach.

Item den 26 resolverde ick naer lant te varen om met de heeren ambassadoors te spreken, daer ick dyen dach bij was; dyto heeren waren seer ontstelt hoe sij de vreede best souden maecken; soo most ick dyen nacht aen lant blijven tot den 27 dato.

27 Apryl. Dysendach.

Item den 27 smorgens seer ongestadych weder, wynt n. west, met een swaer storm tot tegen den avont wert goet weder; doe voer ick aen boort en den comandeur de Wylt seylde met de voornomde capteyns het Konyncksdyep door voorbij Hamack naer Steden en voort ontrent Meun; voort dyen nacht goet weder tot den 28 dato.

28 Apryl. Wonsdach. Te reede voor Coppenhagen.

Item den 28 smorgens gaf ick den schout-bij-nacht Brakel en capteyn Schey en capteyn Pense haer hackten om met de coopvaerders te seylen tot bij Schagen en dye bevrijden voor alle overlast, dye noch naer de myddach bij de waterplaets sijn geseylt om de coopvaerders te wachten; voort wynt s. s. oost; cregen met den avont goede coelte en voort al dyen nacht tot den 29.

29 Apryl. Donderdach.

Item den 29 smorgens voor dage gynck de prijs van capteyn Roetrynck onder seyl naer het convoey met al de coopvaerdijschepen en sijn ontrent 6 uren samen onder seyl gegaen, wynt s. oost, goede coelte en clare locht;

---

1) Het hs. heeft „met".

(1660.)

op dato naer de myddach sijn noch 14 schepen van Dansyck en Konyncksbergen gecomen; voort wynt s. oost al dyen nacht tot

30 Apryl. Vrijdach.

Item den 30 smorgens ben ick naer lant gevaren om met Haer Ecksselensyen te spreken off men de coopvaerders nyet met convoey soude naer Schagen senden; Haer Edele gaven mijn schryftelijck oorder om 2 convoeygers met te geven namenlyck de capteyn Bruynsvelt en capteyn Gotskens en dat sij dan voort naer het Soenwat in Noorwegen souden seylen en aldaer ses dagen wachten naer alle schepen en schoeten, dye naer Coppenhagen de wyl hadden, en dan naer Haelburch in Juydtlant seylen en aldaer 2 dagen wachten en dan vandaer metbreyngen alle de gereedt wesende vaertuygen om soo gesamentlijck naer Coppenhagen te comen en ben soo savons weder aen boort gecomen; voort styl weder al dyen nacht tot den

1 Mey. Saterdach. Te reede voor Coppenhagen.

Item den eersten smorgens myst en styl; ten 9 uren gaf ick de capteynen voornompt haer hackten om met de eerste wynt met de coopvaerdijschepen te vertrecken; voor de myddach quaem de coelte ut den s. westen en daernaer al west n. west; daer seylde een vloodt schepen Eyngelsen en Eyngelse en Franse Hollanders ut de Sont comende door den Droogen oostwaert aen, 24 schepen sterck; tegen den avont overtogen locht; wynt west, stijve coelte al dyen dach, doch loopende wynt; voort stijve coelte al dyen nacht tot den

2 Mey. Sondach.

Item den 2 Mey wynt west; doen (sijn) den schout-bijnacht Brakel met capteyn Schey en capteyn Pense weder van haer gedane convoey tot Schagen, dye den 29 Apryl waren van ons geseylt, op den 2 wederom bij ons gecomen; voor de myddach op dato is onse brantwacht mede bij ons

(1660.)
gecomen; voort nyet sonders, moey weder, wynt w. s. west al dyen dach en nacht tot den 13 dato.

3 Mey. Maendach.

Item den 3 Mey smorgens wynt suydelijck met moey weder; onse capteynen Bruynsvelt, Goskens en onse Hollanse coopvaerders met haer 24 sijn onder seyl gegaen nevens de capteynen Houtuyn, de Boer en 't Hoen; dese dry souden haer maer geleyden tot voor Elseneur om alle onheylen voor te comen; daer volchde oock eenyge Deense en Juytse schoeten maer en conde bij 't convoey niet comen; ick voer naer lant bij de heeren ambassadoors om haer meenynge te verstaen, dye mijn gelaste op morgen wederom aen lant te comen; voort wynt s. s. oost al dyen nacht tot den 4 Mey.

4 Mey. Dysendach. Te reede voor Coppenhagen.

Item den 4 smorgens stelde oorder dat nyemant aen lant soude varen van de capteynen maer ick en den schout-bij-nacht Brakel voeren naer lant tegen de myddach om met Haer Ecksselensyen te spreken en ick creech oorder om den heer comandeur Eversen met sijn esquater naer de Sont ontrent de banck te seylen om aldaer het utseylen van de Sweden te beletten naer Gottenborch, twelck syto geschyet is; voort sijn savons noch 2 coopvaerders van Konyncksbergen hyer te reede gecomen; voort schoon weder, wynt suydelijck al dyen nacht.

5 Mey. Wonsdach.

Item den 5 dato smorgens styl schoon weder; ten 10 uren wert ick aen lant ontboden bij Haer Ecksselensyen en creech oorder om de Sweeden voor Lantscroon te gaen besetten en, terwijl dat ick aen lant was, soo quamen de Sweeden met haer 9 schepen en een gelgoodt en eenyge coopvaerders van voor Lantscroon met een goede frysse noordelijcke wynt en meenden soo door den Droogen naer de Oostsee te seylen, maer ick raeckte noch bijtijts aen boort en gyngen onder seyl haer tegemoet en deden

(1660.)

haer bij ons ten anker comen; den amyrael was genaemt tJerynck [1]), seyde last hadde om met sijn bijhebbende schepen naer Stockholm te seylen maer ick seyde dat hij soude blijven leggen tot naerder oorder; ten 3 uren sijn Haer Ecksselensyen Huybert en Haren aen boort gecomen om de Sweden te syen en voeren weder naer lant; dyen avont sont ick capteynen Verschuer en de Raet naer den Draker om aldaer naerder order te wachten; voort schoon weder al dyen nacht tot den 6 dato.

6 Mey. Donderdach. Ten anker voor den Droogen benoorden.

Item den 6 smorgens seer schoon weder, wynt noordelijck, maer weynych coelte; den heer comandeur Eversen quaem met sijn esquater van Ween af bij ons en besettede de Sweeden benoorden van ons; de heeren ambassadoors waren naer de myddach buyten in de acoorttenten bij malcanderen; wat gepaseert is sal den tijt leeren; op dato avont sijn noch dry schepen van Konynckbergen hyer te reede bij ons gecomen; voort paseerde hyér nyet sonders dan daer quaem een Sweets offesyer aen mijn boort en versocht om wat reden wij haer beset hyelden; ick antwoorde alsdat wij verstonden dat de Sweetse schepen onse schepen van oorloge in de Belt souden geafronteert hebben en daerom hyelden wij haer besedt tot naerder oorder; voort tot den 7 dato.

7 Mey. Vrijdach.

Item den 7 Mey smorgens wynt noordelijck maer weynych koelte, seer schoon weder; ick sant den heer schout-bij-nacht Brakel met een bryef aen lant aen Haer Ecksselensyen onse heeren ambassadoors om haer meynynge daerop te verwachten; op dato naermyddach begonnen de Sweden wat van ons af te drijven, dye wij syto bij haer sette en deden haer waerschouwen dye sij nyet en

1) Kapitein Karl Kjörning; zie nader Zettersten, bl. 439—40.

(1660.)
souden begynnen te reppen ofte dat wij haer souden aentasten, twelck sij oock beloofden nyet te sullen doen; ick lyet de meeste schepen beneden haer seylen; alsoo de wynt s. s. oost quaem, soo sette wij de meeste macht benoorden de Sweden en lagen soo dyen dach en nacht tot

8 Mey. Saterdach.

Item den 8 smorgens wynt o. s. oost, moeyge coelt; op dato naermyddach sijn Haer Ecksselensyen Slyngerlant, Huybert en Haren aen mijn boort gecomen en hebben mijn gelast bij mijn voryge hoorder te blijven en de Sweden wel besedt houden; op dato avont sijn de voornomde heeren wederom aen lant gevaren; voort soo is capteyn Joos Verschuer van Meun bij ons gecomen maer capteyn de Raet blef voor Hangmacker aven leggen; voort wynt o. s. oost, schoon weder al dyen nacht tot den 9 Mey.

9 Mey. Sondach.

Item den 9 smorgens seer schoon weder, wynt s. oost; op dato morgen sijn dry schepen en een gelgoodt (bij ons gecomen) (?); de schepen quamen van Conyncksbergen en de gelgoodt quam den 6 van Dansyck maar seydde voorvast dat de vrede tussen Sweden en Polen op den 4 deser tot Dansyck gepepulyseert was en dat de stadt dry salven met canon gedaen hadde; op dato voormyddach wert styl en naer de myddach cregen wij de wynt s. west, redelijcke coelte; ick ordyneerde capteyn Verschuer dat hij bij den suyderlijcksten Sweet souden gaen leggen en wel oppassen; voort paseerde nyet sonders al dyen dach en nacht tot den

10 Mey. Maendach.

Item den 10 schoon styl weder; op dato voormyddach is den heer fyskael aen boort gecomen met den heer afgesante van den Graef van Oldenborch nevens eenge swytte; capteyn de Raet quaem tegen den avont mede bij ons; voort nyet sonders tot den 11 dato.

(1660.)

11 Mey. Dysendach. 1½ Mijle benoorden Coppenhagen.

Item den 11 dato smorgens schoon weder, de wynt n. n. oost; daer quaem een Rotterdamer bij ons, dye wel 14 dagen ut de Maes was geseylt; quaem door de Sont, sonder aen te spreken, met eenyge andere schepen; op dato is schypper Cornelys Crijnsen van Vlyssinge bij ons gecomen, dye mijn een bryef van mijn sone de Wytte en mijn dochter nevens twee alf hockson goede franse wijn en een mande drooge vys (bracht)(?); den bryef was den 27 Apryl gedateert; voort nyet sonders tot den 12 dato.

12 Mey. Wonsdach.

Item den 12 smorgens schoon weder, wynt suydelijck; naermyddach is de schout-bij-nacht Schram met 9 schepen (en) een brander voor Lantscroon geseylt; tegen den avont quam schypper Michiel Elkens van Staveren, van Amsterdam comende, door de Sont; hadde daer vertolt en wert van nyemant gemoeyt, wylde naer Dansyck, geladen met sout, wijn en specerij; den Sweetsen amyrael met een oversten-rydtmeester quaem aen mijn boort en versochten dat wij wat naerder bij Seelant souden seylen, opdat sij haer van water, branthout en fycktaly mochten versyen, waerop ick haer antwoorde daerover aen mijn heeren prynsepale soude schrijven; soo sijn sij met den avont wederom naer boort vertrocken; dyen nacht cregen wij de wynt n. ten oost, stijve coelte tot den 13 dato.

13 Mey. Donderdach. ½ Mijl benoorden Coppenhagen.

Item den 13 smorgens stijve coelte, wynt n. n. oost; daer paseerde deverse schepen naer de Oostsee; voor de myddach quaem den schout-bij-nacht Brakel met capteyn Marvelt van de noort besuyden de Sweden leggen beneden wynt; de locht wert seer overtogen, voort stijve coelte; tegen den avont crech ick een bryef van Haer Eckselensyen inhoudende eenyge schepen in de Sondt te leggen om op onse verwachte coopvaerdije te passen en

(1660.)
hebbe syto afgesonden capteyn Jacob Pense en capteyn Marvelt, dye syto onder seyl gyngen; op dato avont is ons gelgoodt Jan Jacopsen van Luybyck gecomen; verhoope wat goets en bryeven met te crijgen; daer paseeren dagelijcks deversche coopvaerdijschepen oost aen; voort wynt n. n. oost al dyen nacht tot den 14 dato.

14 Mey. Vrijdach.

Item den 14 smorgens wynt n. n. oost, moey weder; daer paseerde deverse schepen naer de Oostsee; ick sant een bryef naer Haer Eckselensyen en voort om de bryeven ut vaderlant gecomen; op dato is den heer generael Pychlaer met den magoor Nyeulant nevens 4 capteynen aen ons boort geweest, maer wij en cregen (nyet) (?) ut vaderlant; voort wynt s. west, redelijcke coelte al dyen nacht tot den 15 dato.

15 Mey. $^1/_2$ Mijl n. oost van Coppenhagen.

Item dem 15 smorgens sant ick een bryef aen Haer Ecksselensyen door den heer schout-bij-nacht Brakel en den heer fyskael; ick sant mede mijn boodt om broodt en water; op dato morgen is capteyn de Vryes bij ons gecomen van Luybyck, metbreyngende veel bryeven aen de post; cort daernaer quaem schypper Caper met sijn gelgoodt van Luybyck; het coelde stijf, wynt w. n. west, altemet regen; voort dyen gansen dach en nacht stijve coelte tot

16 Mey. Sondach. Pynsteren.

Item den 16 smorgens wynt n. west, steurkout weder met dycken regen en sneuw; ten 10 uren sagen wij den heer comandeur de Wylde met sijn 4 schepen comen, dye smiddaechs tot bij Kasperkuye raeckt; doe wert styl, de wynt noorlyck; doe most hij daer hankeren; ick sant sijn bryeven naer sijn boort; voort moey weder, lopende wynden, maer seer koudt tot den 17.

17 Mey. Maendach.

Item den 17 smorgens is den comandeur de Wyldt met

sijn bijhebbende captey(nen) bij ons gecomen; den capteyn de Raet is mede ut Coppenhagen bij ons gecomen; op dato avont ontfynck ick een bryef van mijn huysvrou, gedateert den 4 Mey; ick crech mede oorder van Haer Ecksselensyen om de coopvaerdijschepen van goet convoey te versyen; voort wynt oostelijck dyen nacht tot den 18 smorgens.

18 Mey. Dysendach. $1^1/_2$ Mijl benoorden Coppenhagen.

Item den 18 smorgens wynt o. s. oost; ick ontboodt den crijchsraet aen boort om te resolveren wat convoey wij met de coopvaerdijschepen souden senden en resolveerden dat wij den schout-bij-nacht Brakel nevens de capteynen Schey, de Wydt van Rotterdam en capteyn Nobledt senden souden, dye oock voor de myddach sijn onder seyl gegaen; waeren 15 coopvaerders en 12 Deense schoeten; sij hadden een goeden suydenwynt, goede coelte; gyste dat sij met sonnenonderganck benoorden Kol souden seylen; voort dyen dach en nacht wynt suydelijck tot den

19 Mey. Wonsdach.

Item den 19 smorgens hadden wij regen; met soo quam de wynt west met moey weder; op dato namen de Denen een Sweetse boodt, dye door mijn oorder naer lant gevaren was om water en branthout te halen, dye haer Denen syto wederom dede geven; sij schoten een man in de boodt dood en, naerdat sij de boodt hadden, sloegen sij noch een man doodt met coelen moede, twelck seer onredelijck was; voort soo creech ick tijdynge dat de Hollanse vloodt al bynnen Schagen was; voort wynt west tot den

20 Mey. Donderdach.

Item den 20 smorgens vroech wynt s. s. oost; de Hollanse vlodt quaem bij ons de meeste op de myddach sijn Haer Ecksselensyen aen mijn boort gecomen alle vyer; naer de

(1660.)
myddach quaem de Rijcksraet Rosencrans [1]) nevens capteyn Rosecrans [2]) en capteyn Roddesteyn en voeren ontrent 6 uren naer lant; op dato avont quamen de capteyn Torkoeys en luytenant Pluym bij ons met de rest van de coopvaerders; voort wynt west, goede coelte al dyen nacht tot den 21 dato.

21 Mey. Vrijdach. $1^1/_2$ Mijl n. oost van Coppenhagen.

Item den 21 smorgens wynt w. n. west, stijve coelte; naer de myddach woeyt seer hardt; wij sagen den schoutbij-nacht Brakel met sijn 4 schepen wederom van Schagen teruych comen, dye savons bij ons gecomen sijn; voort redelijck weder al dyen nacht tot den 22 dato.

22 Mey. Saterdach.

Item den 22 smorgens moey weder; ons postgelgoodt quaem van Luybyck, daer ick een bryef met ontfynck van mijn huysvrou en van mijn soon; voort nyet sonders al dyen dach en nacht tot den

23 Mey. Sondach.

Item den 23 smorgens moey schoon weder, wynt west en naer de myddach suyden, voort seer schoon weder; op dato avont laet crech ick een bryef van Haer Ecksse-l(ensyen) rakende dat geen ingeseten van Haer Hoochmogende en souden paseren door den Drogen naer de Oostsee; voort tot den

---

1) Gunde Rosenkrantz geb. 1604, door zijn geleerdheid bekend, vocht onversaagd bij de belegering van Kopenhagen en verloor in den oorlog twee zonen. Hij verliet zijn vaderland in 1664 en stierf in 1675 in Helsingborg. (Bricka, Biogr. Lexikon).

2) Vermoedelijk Maximilian Rosenkrantz, werd overste 1 Aug. 1660, was na den oorlog in Hollandschen dienst, in 1670 kommandant in Wijck, later weder in Denemarken, gevallen in den slag bij Halmstad tegen de Zweden in 1676. Hij huwde Elisabeth, een dochter van Jacob v. Tuyll van Bulkenstein uit Gelderland. (Bricka, Biogr. Lexicon; vgl. de aanteekeningen over deensche officieren van kolonel C. J. v. Hirsch, R. A. Kopenhagen.)

(1660.)

24 Mey. Maendach.

Item den 24 smorgens vroech sant ick de capteynen Pyeter Salmonsen en Govert tHoen in den Droogen om aldaer het doorseylen der schepen te beletten; voort nyet sonders al dyen dach; den comandeur van de Sweden was aen mijn boort ons comen besoecken; voort tot den 25.

25 Mey. Dysendach.

Item den 25 smorgens wynt suyden, overtoge locht; onse boots haelden water; de Sweeden hadden een Deense jol met 2 man genomen, dye sij wederom aen mijn boort brachten op versoeck van monseur Trol[1]); op dato hebbe ick bryeven afgesonden naer Haer Hooch en Groodt en Edele Mogende alsmede naer mijn vrou; voort wynt w. s. west al dyen nacht; dijsch weder tot den 26 dato.

26 Mey. Wonsdach. Ontrent Coppenhagen.

Item den 26 smorgens wynt w. s. west, dijsyge locht; ick creech de Sweetse boodt van de stadt Coppenhagen aen boort, dye ick syto aen den Sweetsen comandeur sant; smyddach is comandeur Pluym naer Lantscroon gelaveert; op dato naermyddach quamen 4 fleuyten, dry van Eynkuysen en een van Hoorn, in 6 dagen ut het Vlye geseylt, waren geballast; voort stijve coelte, wynt n. west; snachs wert beter weder tot den 27 dato.

27 Mey. Donderdach.

Item den 27 smorgens wynt w. ten noorden; op dato morgen is capteyn Torkoeys met 2 coopvaerdijschepen[2]) en cregen voor de myddach de wynt suydelijck en naer de myddach al s. s. oost en stijve coelte; op dato avont is den schout-bij-nacht Brakel aen boort gecomen en raporteerde dat alles op een goeden voedt stoondt tot de lang gehoopte vrede; voort dyen nacht stijve coelte, wynt als voren met regen, tot den 28 dato.

---

1) Corfitz Trolle, geb. in 1628, deensch edelman en kamerjonker van Frederik III, nam deel aan de pogingen om Kronborg en Malmö te hernemen, stierf als geheime staatsraad in 1675. (Bricka, Biogr. Lexikon.)

2) Hier is iets weggelaten, dat niet aangevuld kan worden.

(1660.)

28 Mey. Vrijdach.

Item den 28 smorgens wynt s. s. west, stijve coelte met regen; voort nyet sonders al dyen dach en nacht tot den 29 dato.

29 Mey. Saterdach.

Item den 29 smorgens redelijck weder, wynt s. s. west; onse boodt voer naer lant om broodt te halen maer ontrent den 9 en 10 uren begon het weder seer hardt te waeygen, ja smyddach was het een stoorm ut den s. westen, soodat de meeste van onse schepen en de Sweden voor 2 ankers lagen; tegen den avont quaem de boodt van capteyn Vijselaer van Lantscroon metbreyngende 2 Noorlyen met een jol, dye het ontloopen waren; ten 6 uren is onse boodt aen boort gecomen, seyden dat vrede was; voort lychte wij met sonne-onderganck een hanker en lagen soo dyen nacht tot den 30 dato.

30 Mey. Sondach. $1^1/_2$ Mijl n. oost van Coppenhagen.

Item den 30 smorgens moey weder, wynt s. west; naer de myddach quaem een gelgoodt van Haelborch, raporteerde dat de capteynen Bruysvelt en Gootskens in de Sont waren, dye wij dyen avont noch sagen met het convoey, dat sij ut Noorwegen en Haelborch brachten, sterck 30 seylen; voort moey weder, wynt suydelijck al dyen nacht tot den 31.

31 Mey. Maendach.

Item den 31 Mey smorgens wynt w. s. west, moey weder; op dato morgen is capteyn Bruysvelt en capteyn Gootskens met haer convoey hyer wel gearyveert; voort wynt west tot den eersten Juyny.

1 Juyny. Dysendach.

Item den eersten smorgens wynt noordelijck; ick voer naer lant om met Haer Ecksselensyen te spreken en verstont met blijtschap dat op een goede voet van vrede

(1660.)

stont; naer de myddach voer ick wederom naer boort; ondertussen was Sijn Magesteyt op den tolboom, daer ick mijn afscheyt van naem en sijn soo ontrent 7 uren aen boort gecomen; voort wynt noorden al dyen nacht tot den 2 dato.

2 Juyny. Wonsdach.

Item den 2 smorgens stijve coelte, wynt noorden, seer ongestadych weder al dyen dach met donkere locht; snachs begont weder wat te bedaren; voort tot den 3 dato.

3 Juyny. Donderdach. $1^1/_2$ Mijl n. oost van Coppenhagen.

Item den 3 dato smorgens redelijck weder, wynt n. n. oost; onse boodt voer om water; op dato avont laet ontfynck ick een bryef van de heer fyskael ut de stadt, dye raporteerde dat de vrede op den 4 soude gesloten en geteykent wesen; op dato paseerde 7 schepen, dye van Ryga quamen; voort tot den 4 dato.

4 Juyny. Vrijdach.

Item den 4 smorgens sijn onse gelgodts met het resterende byer aen boort gecomen ut de stadt; voort wynt w. n. west met moey redelijck weder; tegen den avont sagen schypper Caper met sijn gelgoodt comen van Luybyck; wij verstonden voor vast dat de Sweden het heylant Femeren op den 28 Mey hadden ingenomen, twelck het acort tot vrede schijnt te verhachteren; op dato nacht is ons post gecomen, dye breynckt voor vast nyeus dat de Sweden wel op Femeren geweest waren maer dat sij met verlyes van veel volck daer weder afgeslagen waren; voort tot den 5 dato.

5 Juyny. Saterdach.

Item den 5 smorgens voer ick aen lant om met de heeren ambassadoors te spreken; daer comende bevont ick de vreede meest claer te wesen en is naer de (myddach)(?) vast

(1660.)
gesloten; ick creech syto oorder dat ick de Sweetse schepen soude ontslaen, twelck syto geschyet is, dat een groote vreucht aen wedersijden was; wij verspreyde ons een canonschoodt van (de) Sweden af; voort schoon weder tot den 6 dato.

6 Juyny. Sondach. Te reede voor Coppenhagen.

Item den 6 smorgens wynt o. s. oost; wij lychte ons hanker en seylde in Reefshol bij Coppenhagen; op dato naermyddach ten 5 uren sijn de heeren ambassadoors van Denemarken, Vranckrijck, Eyngelant en Hollant buyten tussen het leger en de stadt gereden, alwaer sij de vrede tussen de Sweden en Denemarken en Hollant gemaeckt, gesloten en geteykent hebben, Godt sij gedanckt van Zijn groote genade, en met sonne-onderganck doe heeft de stadt Coppenhagen seer heerlijck fycktory geschoten, al het geschuydt op de wallen drymael los en alle de soldaten en borgers drymael met mosketten en wij met de vloodt alsamen rontom los geschoten dat een vreucht was om te syen; Godt geve dat lange mach deuren; voort tot den 7 dato.

7 Juyny. Maendach.

Item den 7 smorgens ben ick aen lant gevaren bij de heeren ambassadoors, dye mijn gelaste dat alle de coopvaerdijschepen soude seylen waer dye oock wylden en dat ick haer met twee convoeygers soude versyen naer Dansyck en Konyncksbergen en hebbe daartoe geordyneert de capteynen Dyrck Schey en capteyn Aldert Matijsen, dye syto sijn vertrocken, wynt n. n. oost; op dato sijn de 9 Sweetse schepen door den Droogen geseylt tot bij Amack; voort schoon weder al dyen nacht tot den 8 dato.

8 Juyny. Dysendach.

Item den 8 smorgens schoon weder, wynt o. n. oost; voort nyet sonders tot den 9 dato.

9 Juyny. Wonsdach.

Item den 9 smorgens wynt oost, schoon weder al dyen

dach; voort soo sant ick de capteynen Bruysvelt, Verschuer en Nobledt naer den Draker om aldaer eenych troepes naer het heylant Meun te voeren; voort tot den 10 dato.

10 Juyny. Donderdach.

Item den 10 smorgens wynt oost; ick sondt de dry branders met de gelgoodt Gerbrant Doop en Maerten Moey naer't vaderlant, vertrocken; daer seylde partij van onse schepen naer de Sondt om wat verversynge te halen; voort moey weder tot

11 Juyny. Vrijdach.

Item den 11 smorgens wynt s. west met moey weder met overtogen locht; op dato is het Sweese leger opgebroken en daer gyngen menychte van mensen naer buyten om het leger te besyen; voort nyet sonders tot den 12 smorgens.

12 Juyny. Saterdach.

Item den 12 dato smorgens wynt w. s. west met regenachtych weder; ick sant alle de boodts naer lant om het iser van de heer Vogelsanck aen boort van capteyn Houtuyn en capteyn Nachtglas te breyngen om int vaderlant te breyngen, twelck ontrent de myddach al gedaen was; voort nyet sonders tot den 13 dato.

13 Juyny. Sondach.

Item den 13 voormyddach sijn de heeren ambassadoors aen boort gecomen en sijn soo dadelijck met den comandeur Eversen seyl gegaen de heer Huybert en de heer Haren, wynt suyd; de capteynen Houtuyn, tHoen en Nachtglas gyngen met; Godt geve haer behoude reys; de heer Slyngerlant gynck naer boort van capteyn Meuwen en de heer Vogelsanck voer aen lant; voort tot den

14 Juyny. Maendach. Te reede voor Coppenhagen.

Item den 14 smorgens de wynt oostelijck met regen; de heer Slyngerlant vertrock met capteyn van Meuwen

(1660.)
door den Droogen naer Stockholm; cort daernaer schoodt de wynt s. west; voort nyet sonders; op dato ontfynck ick een bryef van mijn huysvrou; voort tot den 15 dato.

15 Juyny. Dysendach.

Item den 15 smorgens moey weder met stylt; ick ontfynck een bryef van den Sweetsen amyrael Beelken Stern en beantworde dyen; voort nyet sonders; wij sagen eenyge schepen ut de Sondt comen; voort al dyen nacht tot den

16 Juyny. Wonsdach.

Item den 16 smorgens ontfynck een bryef van mijn huysvrou van den 5 Juyny en een van mijn sone de Wytte en een van monseur Duym par monseur Eckersloodt over see met 2 cleyne vaetkens met lamoenen en oraengen; op dato is capteyn de Graef alhyer gearyveert met deverse coopvaerdijschepen; ick crech deverse bryeven van mijn huysvrou en sone; voort wynt n. n. west al dyen nacht tot den [1])

17 Juyny. Donderdach.

Item den 17 smorgens moey weder, overtoge locht, wynt n. west al dyen dach; het regende smyddaechs seer; voort op dato is den veltmaerschalck Schaeck nevens den genyrael-luytenant Hallevelt tot Coppenhagen wel gearyveert, dye bij de Sweden waren gevangen geweest; voort nyet sonders tot den 18 dato.

18 Juyny. Vrijdach.

Item den 18 smorgens wynt w. n. west, goede coelte, dijsyge locht; ick gaf capteyn de Graef sijn ackte om te vertrecken naert vaderlant; voort nyet sonders tot den 19.

---

1) Denzelfden dag, 6 Juni o. st., beval de koning De Ruyter: „Etzliche Schiffe nach dem Sundt zu schicken, den Zoll zu empfangen, undt die mit Ballast durchgehende Schuten zum Transport an zu halten." (Ausländische Concepte 1660).

(1660.)

19 Juyny. Saterdach.

Item den 19 smorgens vroech is capteyn de Graef vertrocken; wynt s. west met dijsyge locht en regen al dyen dach en savons wynt west met harde coelte en grooten regen tot den 20 smorgens.

20 Juyny. Sondach. Te reede voor Coppenhagen.

Item den 20 smorgens vroech wynt west met dycke overtoge locht; ten 10 uren quaem de wynt n. n. west, doe begont op te claren en moey weder te werden; op dato naer de myddach is den Sweetsen amyrael Belken Stern met sijn 10 konyncksschepen van Sweden van voor Lantscroon gecomen en door den Droogen geseylt naer de Oostsee en voort naer Stockholm; wij vereerden malcander met eenyge eerschooten; op dato avont sijn 2 gelgoodts in 6 dagen ut Vlye hyer bij ons gearyveert; in den eenen was een coopman van Amsterdam genaempt Jonas Trellon [1]), dye mijn een bryef van den heer sekertarys de Wylde metbracht van den 11 deser; voort redelijck weder al dyen nacht tot

21 Juyny. Maendach.

Item den 21 dato smorgens wynt n. west, dijsyge locht, redelijck weder; voort nyet sonders tot den 22.

22 Juyny. Dysendach.

Item den 22 hart weder, wynt west; het woey hart al dyen dach en nacht tot den 23 dato.

23 Juyny. Wonsdach.

Item den 23 smorgens monsterde onse melysye, daer den Pryns van Solsbach met alle de Sweetse offesyeren bijquamen om dye te syen; voort hardt weder al dyen dach, wynt west tot den 24 dato.

---

1) Jonas Trellund, geb. te Ribe, gehuwd met eene juffrouw Pelt van Amsterdam, was koopman te Amsterdam later een bekend handelsman in Kopenhagen. (Bricka, Biogr. Lexikon).

(1660.)

24 Juyny. Donderdach.

Item den 24 smorgens redelijck weder, wynt w. s. west; naer de myddach is den heer cornel Kylgry nevens luytenant-kornel Ladder en capteyn Gendt van Fuynen hyer gecomen; voort moey weder al dyen dach en nacht tot den 25 dato.

25 Juyny. Vrijdach. Te reede voor Coppenhagen.

Item den 25 smorgens stijve coelte, wynt westelijck; voort paserde nyet sonders tot den 26 dato.

26 Juyny. Saterdach.

Item den 26 smorgens vroech is den vys-amyrael Heldt buyten op de reede bij ons gecomen en daer corte partij schoeten en fleuyten en gelgoodts ut; voort moey weder al dyen dach; savons sant ick het gelgoodt Jan Jacopsen met een hackte naer Elseneur om den comandeur Verburch met al sijn bijhebbende schepen bij ons te doen comen; voort moey weder dyen nacht tot den 27 dato.

27 Juyny. Sondach.

Item den 27 smorgens wynt noorden, seer schoon weder; op dato naer de myddach tegen den avont is den vys-amyrael Heldt nevens de capteynen Pense, Tuyneman, Marvelt en de Wydt nevens veel schoeten en fleuyten door Konyncksdyep door den Droogen geseylt; voort moey weder tot den 28 dato.

28 Juyny. Maendach.

Item den 28 smorgens moey weder; wij maeckte onse schepen schoon; den comandeur Verburch, capteyn Swart en de Vryes sijn ut de Sont bij ons gecomen, (raporteerde) (?) dat de Sweden den 24 verleden het foort Naskou hebben aen de Deenen overgelevert; op dato naermyddach is de heer Kylgry en luytenant-cornel Ladder met capteyn Kaeu van Seelant met capteyn Gendt van hyer naar Fuynen vertrocken; voort schoon weder tot den 29 dato.

(1660.)

29 Juyny. Dysendach. Te reede voor Coppenhagen.

Item den 29 smorgens wynt oostelijck met moey weder al dyen dach tot den 30 dato.

30 Juyny. Wonsdach.

Item den 30 schoon weder, weynych wynt oostelijck; de transportschepen en conde nyet voortcomen door stylte; voort moey weder tot

1 Juyly. Donderdach.

Item den eersten Juyly smorgens vroech sijn de capteynen Dyrck Schey en capteyn Aldert Matijsen van Dansyck gecomen; voort lagen de transpoortschepen noch met stylte en de stroom vyel stijf ut de Oostsee, soodat wij nyet en conde comen; tegen den 4 uren quaem een goede coelte ut den n. n. oosten, doe gyngen sij onder seyl en raeckte voort; voort nyet sonders tot den 2 dato.

2 Juyly. Vrijdach.

Item den 2 smorgens moey weder, wynt n. oost; tegen de myddach quaem de wynt suyden, goede coelte; voort nyet sonders tot den

3 Juyly. Saterdach.

Item den 3 smorgens nyet sonders, wynt suydelijck; voort seylde ick tegen den avont met de rest van onse vloodt naer Elseneur, daar wij savons ten 10 uren ten anker quamen; voort tot den 4 dato.

4 Juyly. Sondach.

Item den 4 smorgens wynt s. oost, goede coelte; wij seylde dycht aen bij lant; de Pryns van Solsbach was gecomen maer het coelde te hart om volck over te voeren; voorts nyets sonders; snachts woeyt en regende seer, wynt o. s. oost tot den

(1660.)

5 Juyly. Maendach. Voor Elseneur.

Item den 5 smorgens wynt o. s. oost met regen en stijve coelte, dat wij geen cleyne vaertuygen conde gebruycken; op dato seer onstuymych weder van regen en wynt tot den 6 dato.

6 Juyly. Dysendach.

Item den 6 smorgens voor dage schoodt de wynt noorlijck met regen en op den dach begont op te claren; op dato is den Pryns van Solbachs aen mijn boort geweest met deverse Sweetse offesyeren, dye tegen den avont met den heer comandeur de Wyldt naer Elsenburch seylde; voort nyet sonders tot den

7 Juyly. Wonsdach.

Item den 7 dato smorgens is de lijfcompagnie te paert van den Konynck van Sweden gecomen, dye wij syto hebben overgebracht op Schoonen; waren bij de 400 paerden sterck; voort nyet sonders dan moey weder tot den 8 dato.

8 Juyly. Donderdach.

Item den 8 smorgens wynt n. oost, moey weder al dyen dach; daer paseerde weyny(ch) Sweden naer Schoonen; voort tot den

9 Juyly. Vrijdach.

Item den 9 smorgens wynt noordelijck met seer moey weder; op gyster sijn 2 haryn(ck)jagers ut de Noortsee hyer gecomen; op dato ben ick bij den governeur op het kasteel ten eten geweest; op dato quamen deverse coopvaerders ut Hollant in de Sondt; voort moey weder tot den 10.

10 Juyly. Saterdach.

Item den 10 smorgens weynych wynt ut den s. oosten; voort nyet sonders tot den 11.

(1660.)

11 Juyly. Sondach.

Item den 11 smorgens weynych coelte ut den n. westen, voort goet styl weder; op dato is weynych Sweetse goederen overgeschept; op dato sijn goede partij schepen ut Hollant hyer gecomen; voort schoon weder al dyen nacht tot den 12 dato.

12 Juyly. Maendach. Te reede voor Kroonenborch.

Item den 12 smorgens schoon weer, wynt noordel(ijck) met weynych wynt; tegen de myddach begont te koelen ut den n. westen, doe is een Eyngels konyncksfergadt ut Eyngelant hyer te reede gecomen met eenyge coopvaerdijschepen; op dato is den heer Swetsen amyrael Hendryck Gersen [1]) bij mijn aen boort gecomen, die savons naer Elsenburch voer met seer onstuymych weder en grooten regen; voort al dyen nacht seer stijve coelte tot den

13 Juyly. Dysendach.

Item den 13 smorgens wynt w. ten norden, stijve coelte met claer weder; het coelde al dyen dach vrij stijf; voort tot den 14 dato.

14 Juyly. Wonsdach.

Item den 14 smorgens vroech voer mijn sloep naer lant om te vernemen off geen Sweetse troepes gecomen waren en ontfynck tijdynge dat twee resymenten paerden gecomen waren, waerop ick syto al onse boodts naer lande sondt; het was goet weder, wynt westelijck, daernaer heel suydelijck; wij sette op dato groote partij ruyters en voetvolck over op Schoonen gebracht; voort wynt suyden, goede coelte tot den

---

1) Hendrik Geerdtzoon geboren in Zeeland, kwam in 1644 naar Zweden, werd Zweedsch vice-admiraal in hetzelfde jaar, admiraal in 1654, geadeld onder den naam Sjöhjelm in 1658, voerde het bevel over het 3de Zweedsche eskader in den slag in den Sont, stierf te Amsterdam in 1668. Zie Zettersten, bl. 626.

(1660.)

15 Juyly. Donderdach.

Item den 15 smorgens vroech waren wij weder seer doende om de Sweden over te breyngen en sijn op eden veel paerden en volck alsmede veel bagage overgebracht; op dato myddach was ick bij den veltmaerschalck Steenboock en bij den Graef van Dona en Sijn Ecksselensye Steenbeylyken [1]) en veel Sweetse offesyeren te gast en ben ten 3 uren weder naer boort gevaren; op dato avont ontfynck ick deverse bryeven; op dato is capteyn Swart naer Coppenhagen geseylt; voort tot

16 Juyly. Vrijdach.

Item den 16 smorgens vroech onstuymych weder maer wij hebben evenwel noch deverse ruyterij overgevoert; op dato sijn deverse schepen ut vaderlant hyer aengecomen; voort onstuymych weder al dyen nacht tot den

17 Juyly. Saterdach. Te reede voor Elseneur in de Sondt.

Item den 17 smorgens begonnen onse boodts weder de Sweden over te setten; daer quamen noch deverse schepen inseylen ut vaderlant; op dato coeldet soo stijf dat den schout-bij-nacht Schram en den comandeur de Wyldt haer beydde boots haer masten afseylde; evenwel sette wij noch goede partij paerden en volck over; het was 11 uren snachts eer onse boodt aen boort quam; voort tot den 18 dato.

18 Juyly. Sondach.

Item den 18 smorgens vroech voeren al onse boots naer lant en sette de bagage en paerden over; de wynt was w. s. west, stijve coelte; hebben op eden ontrent 800 paerden overgebracht; op dato avont is capteyn Swaert van Coppenhagen met den heer genyrael Pychlaer en eenyge offesyeren hyer gecomen; ick stelde oorder dat

---

1) Steen Nilsson Bielke, geb. in 1624, Zweedsch admiraal en rijksraad, bekend als ambassadeur bij den vredehandel te Roskilde en Kopenhagen in 1658—60, rijksschatmeester in 1672, stierf in 1684. Zie Svenskt biographiskt Lexicon.

onse boodts al dyen nacht varen souden, twelck geschyet is en hebben dyen nacht 480 paerden overgesedt; voort tot den

19 Juyly. Maendach.

Item den 19 smorgens voeren de boots al lustych over en weder; stijve coelte, wynt west; op dato sette wij ontrent 700 ruyters met haer bagage over; voort savons voeren over al dyen nacht tot den 20.

20 Juyly. Dysendach.

Item den 20 smorgens met den dage is ons gelgoodt Jan Jacopsen van Juytlandt gecomen, raportert dat het lantsschyp de Maecht van Doordt tot de water afgebrandt was maer dat sij noch 13 iser stucken sagen $2^1/_2$ voet onder water leggen; onse boodts vlette al gestadych over en weder; voort redelijck weder al dyen nacht tot den 21.

21 Juyly. Wonsdach.

Item den 21 smorgens seylde wij wat naerder lant; op dato onstuymych weder, wynt westen, maer wij sette noch goede partij ruyters over; voort tot den 22.

22 Juyly. Donderdach. Te reede voor Elseneur.

Item den 22 wynt w. s. west, redelijck weder; wij sette goede partij ruyters en bagage over; op dato myddach sijn seven van de voornaemste Sweetsche oversten dooden, dye voor Coppenhagen en op Fuynen doodtgeschooten waren, ten Elseneur ut de Duytse kerck seer mannefyck gehaelt en op de bruyg gebracht en voorts met onse boodts naer Elsenburch overgebracht en meest den Sweetschen adel voer met over; ondertussen schepten wij noch veel ruyters over; voort al dyen nacht tot den 23 dato.

23 Juyly. Vrijdach.

Item den 23 moey weder, wynt s. oost; wij sette op dato veel volck, ruyterij en bagage over; op dato sijn veel schepen van hyer naer Hollant en anders seyl gegaen; voort wynt s. oost al dyen nacht tot den 24 dato.

(1660.)

24 Juyly. Saterdach.

Item den 24 smorgens wynt s. oost ten oosten, goede coelte; de stroom lyep stijf de Sont ut, soodat weynych kause was met de boots de ruyters over te breyngen maer wij begonnen evenwel en sette dyen dach noch bij de 300 paerden over met groote moeyte; savons wert styl, soodat alle onse saloepen gyngen tot hulpe tot den 25.

25 Juyly. Sondach.

Item den 25 smorgens wynt west; wij sette partij paerden over; wij gyngen onder seyl naer Coppenhagen, daer wij naer de myddach quamen om met den heer ambassadoor Vogelsanck te spreken en hebbe mijn dyngen verrycht en hebbe Sijn Magesteyt gesproken; voort nyet sonders tot den 26 dato.

26 Juyly. Maendach. Voor Coppenhagen.

Item den 26 naermyddach ben ick aen boort gecomen met den heeren ambassadoors van Vranckrijck, Denemarken en Sweden en eenyge hooge offesyeren en sijn syto onder seyl gegaen naer Elseneur, daer wij savons ten 6 uren quamen en sijn soo voort naer lant gevaren; het was onstuymych weer, wynt suydelijck; onse boots waren seer besych om de Sweden over te setten; voort tot den 27.

27 Juyly. Dysendach.

Item den 27 deser smorgens goet weder, wynt w. n. west; onse boodts sette gestadych ruyterije en voetvolck over; op eden is geresolveert en vastgesteldt bij de Sweden en Deenen, daer ick present was, het casteel Croonenborch aen de Deenen over te leveren; op dato schrabde ons volck het schyp; voort moey weder al dyen nacht tot den 28 dato.

28 Juyly. Wonsdach.

Item den 28 dato smorgens is wederom een resement paerden gecomen; ick sant de boodts naer lant en sij

hebben veel volck overgesedt; op dato voormyddach hebben de Sweden Croonenborch aen de Denen overgelevert en troocken daerut met dryhondert man te voet; voort hebben wij dyen dach veel ruyterije en voetvolck overgesedt en voort dyen nacht tot den 29 dato.

29 Juyly. Donderdach.

Item den 29 sette wij noch veel ruyterij over; op dato trackteerde ick de graven Steenbock [1]) en graeff Banyer [2]) en Steenbeelken nevens veel Sweetse offesyeren; voort wynt n. west, goet weder; op dato sijn veel ruyterij en soldaten overgebracht; voort moey weder tot den 30 dato.

30 Juyly. Vrijdach. Te reede voor Elseneur.

Item den 30 smorgens wynt w. n. west, moey weder; onse boodts sette vrij veel volck en paerden over al dyen dach maer de see rolde sterck de Sont in, soodat seer veel belette, maer voeren evenwel den geheelen nacht tot den 31 dato.

31 Juyly. Saterdach.

Item den 31 smorgens wynt w. n. west, stijve coelte; de see rolde noch sterck de Sondt in maer onse boodts voeren noch met groote moeyte en brachten noch goede partij paerden over; de graven Banyer en Steenboch sijn op eden met haer jonckvrouwen en kynders en al haer bagage van hyer naer Elsenburch in Schoonen overgevaren; voort voeren onse boodts al over tot den

1 Agustus. Sondach.

Item den eersten smorgens sijn de capteynen Bruynsvelt, Tuynneman en Verschuer en de Raedt van Groen-

---

1) Gustaf Otto Stenbock, geb. in 1614, bevorderd van 1633 tot 1642 van vaandrig tot generaal-majoor, veldmaarschalk in 1656, generaal-gouverneur in Skaane (Schonen), Halland en Blekingen 1658—64, rijksadmiraal in 1664, stierf in 1685. (Svenskt biogr. Lexicon.)

2) Gustaf Adam Banér, geb. in 1624, graaf geworden in 1651, gouverneur van Ingermanland in 1678, stierf in 1681. (Svenskt biogr. Lexicon, Ny Följd.)

(1660.)
sont hyer bij ons gecomen; ick sant syto haer boodts mede naer landt en sette op dato ontrent dryhondert paerden over en tegen den avont versochten de Sweetse Rijksraden en den comandant met noch eenyge hooge offesyeren dat sij aen mijn boort haer afschaeydt mochten comen nemen, twelck soo is geschyet, en namen seer beleeft haer afscheyt; op dato avons is al de Sweetsche voetvolkeren ut Elseneur naer Elsenborch overgevoert, soodat de Deense borgers nu gans van de Sweden ontlast sijn; voort wynt s. s. west al dyen nacht tot den 2 dato.

2 Agustus. Maendach. Te reede voor Elseneur.

Item den 2 smorgens wynt s. s. west; het Eyngels konyncksfergadt gynck seyl met deversche schepen; op dato ongestadych weder; op dato avont sijn de rest van de Sweden hyer gearyveert om op morgen overgebracht te werden; voort tot den 3 dato.

3 Agustus. Dysendach.

Item den 3 smorgens met den dage voeren onse boodts naer lande om de Sweden over te setten; de wynt was s. s. west; op dato ben ick met den amyrael Beelken naer Coppenhagen geseylt met een gelgoodt daer ick den 4 ben (gecomen.)

4 Agustus. Woensdach.

Item den 4 smorgens met den dage sijn wij tot Coppenhagen gecomen en sijn voormyddaechs bij den Konynck gegaen om rapoort te doen van het transporteeren der Sweeden; op dato naermyddach sijn onse lantsschepen mede van voor Elseneur voor de stadt Coppenhagen gecomen; voort seer onstuymych weder tot den

5 Agustus. Donderdach.

Item den 5 smorgens onstuymych vuyl weder; op dato hebben al onse capteynen haer fycktaly, dat sij noch noodych hadden voor 5 weken, van lant gehaelt, soodat wij al samen gereedt sijn op de eerste oorder van Haer Hoochmogende om naert vaderlant te vertrecken; voort ongestadych weder tot den 6 dato.

6 Agustus. Vrijdach.

Item den 6 dato smorgens seer dijsych weder, wynt w. s. west; ick sandt een bryef naer capteyn Jacop Pense dat hij met den eersten bij ons soude comen; voort nyet sonders tot den 7 dato.

7 Agustus. Saterdach.

Item den 7 smorgens met den dage kreyngde en smeerde wij ons schyp alsmede deversche van onze schepen; voort wynt w. s. west; tegen den avont ontfynck ick een resoluysye van Haer Hoochmogende rakende dat ick met slants vloodt en melysye te lande ten spoedychsten naert vaderlant soude comen; voort tot den 8 dato.

8 Agustus. Sondach. Te reede voor Coppenhagen.

Item den 8 smorgens seydde ick alle capteynen aen dat sij haer gereedt souden houden om met de eerste oorder naert vaderlant te vertrecken; ick voer aen lant en gaf den Konynck sulcks te kennen; den heer ambassadoor Vogelesanck hadde oorder van Haer Hoochmogende om eenyge lantschepen naer Fuynen te senden om slans melysye in te nemen en naert vaderlant te breyngen en sijn van ider college 2 geordynert en 4 van Amsterdam met 2 fleuyten, sijn 10 schepen van orloch; voort tot den

9 Agustus. Maendach.

Item den 9 smorgens gaf ick alle de capteynen oorder dat sij haer in alles gereedt souden houden om naert vaderlant te vertrecken; op dato heb ick met den genyrael Pychlaer verdelynge gemaeckt hoeveel soldaten en wat compangny ider innemen soude; voort tot den 10 dato.

10 Agustus. Dysendach.

Item den 10 smorgens gaf ick oorder aan de capteynen om de bagage van de soldaten aen boort te halen, twelck geschyet is; voort tot den 11 dato.

11 Agustus. Wonsdach.

Item op dato moey schon weder; wij (cregen)(?) al de

(1660.)

lantmelysye schep; ick had twee compangyen, namenlijck den magoor Heerry, sterck 100 man, en den capteyn Myledt, sterck 50 man; onse schepen seylden naer Fuynen, wynt n. w.; voort tot den [1])

12 Agustus. Donderdach.

Item den 12 smorgens wynt n. west, moey weder; wij werden van den genyrael Schack getrackteert; op dato ontfynck ick den adelijcken bryef [2]) van Sijn Magesteyt; voort tot den 13 dato.

13 Agustus. Vrijdach. Onder seyl van Coppenhagen naer de Sondt [3]).

Item den 13 smorgens sijn al onse schepen naer Elseneur geseylt en den Konynck hyelt mijn op tot smyddaechs

---

1) In margine staat: „Op dato trackteerde den Konynck ons hooftoffesyeren."

2) Zie Gerhard L. Grove, Om Michiel de Ruyters Optagelse i den danske Adel og hans Forhold til Kongerne Frederik III og Christian V, in het „Personalhistorisk Tidsskrift" 5de Serie, 2de Deel.

3) Tevoren had de koning den volgenden geloofsbrief voor de Ruyter aan de Heeren Staten-Generaal laten concipieeren:

„Wir Friedrich (tit.) Entbiethen etc.

Dass Eure Hoch- und Mögenheiten, bey diesen letzten Troublen, welche uns und unseren Reichen so unvermuthlich zugestossen mit dero ansehentlichen Kriegs-Flotthe unterm Commando und Conduite des edlen und manhaften unsers lieben besonderen Michael de Ruyter der Edelen Grossmögenden Herren Staten von Holland u. West-Friessland bestalten Vice-Admirals getreuelich biss dahin zur See assistiren und entsetzen wollen, dafür befinden wir uns gegen Sie besonderlich mit Danckbarkeit verobligiret. Gleich nun jetztgedachter Vice-Admiral, Zeit seiner Anwesenheit auf unssern Küsten und Ströhmen, sich in verschiedenen Actionen und Hauptrencontren dermassen vaillant und tapfer gegen den Feind u. dessen Flotten erwiesen, dass Ihm deswegen sonderbares Lob gebühret, alsso können wir nicht umbhin zu mehrer Bezeugung unsers sonderbahren Contentements Eure Hoch- und Mögenheiten davon umb so viel mehr mit diesem zu versicheren. Werden uns auch stets befleissigen, die uns hierdurch geleistete treue Assistentz und Hülffe freundtnachbarlich zu erkennen. Empfehlen damit Eure

(1660.)

ben ick met capteyn Schey onder seyl gegaen, wynt west; de stadt gaf mijn deverse eerschoten; wij quamen savons ten 6 uren voor Elseneur; wynt west tot den 14 dato.

14 Agustus. Saterdach.

Item den 14 smorgens wynt s. west, redelijcke coelte, en alsoo wij onder seyl souden gaen schoodt de wynt west, soodat wij bleven leggen; op dato naem ick mijn afscheyt van den governoor op het casteel, dye met mijn naer boort voer en namen soo ons afscheydt; op dato haelde ick noch vrij partij byer en broodt aen boort; voort moey weder tot den 15.

15 Agustus. Sondach.

Item den 15 smorgens styl; ten 6 uren begon de coelte te comen ut den oosten; wij gyngen syto onder seyl en salveerde het sloodt met 12 schoten en sij wederom; smyddaechs paserde wij Kol en naer de myddach hadden wij veel blycksem en donder; ten 4 uren schoodt de wynt seer verryabel, dan suylijck, dan noorlijck en soo rontom; wij sagen Hanoudt w. ten suyden 4 mijl van ons; met sonne onder cregen wij de wynt n. n. west; stijve coelte met donder en blycksem en hyelden dyen nacht over en weder tot den

16 Agustus. Maendach.

Item den 16 smorgens met den dagen doe wende wij van Anout af; het was doe w. s. w. van ons; voort wynt n. w. ten westen; seylde n. ten oosten aen; voor de myddach wenden wij 2 mijl benoorden Waesbergen s. w. ten westen over tot savons sonne-onderganck wende wij van't noortheynd van Anout, dat was s. west van ons $1^1/_2$ mijl, en seylde n. ten west aen; goede coelte doe tot den 17.

Hoch- und Mögenheiten der obwaltenden Beschirmung Gottes des Allmachtigen, und verbleiben Ihnen mit freundnachbarlichen Willen stets beygethan. Geben auf Unser Königlichen Residentz und Schlosse zu Kopenhagen, den (31) Julij 1660". (Ausländ. Concepte 1660.)

(1660.)

17 Agustus. Dysendach. Tussen Anoudt en Lesou.

Item den 17 smorgens met lamyeren van den dage wende wij s. west over en quamen boven de noorthoeck van Hanout op 9 vamen; doe wende wij weder noort over en hyelden soo af en aen, wynt w. n. west, stijve coelte; savons sonne-onderganck sagen wij het noortheynt van Anout s. oost, wel soo suydelijck $3^1/_2$ mijl; doe wende wij n. ten westen over; ter myddernacht cregen wij droochte van Lesau op $3^1/_2$ vaem, ja op 20 voet, soodat ons schyp 2 mael raeckte maer wij cregen het voor wynt om en seylde o. s. oost aen tot wij dyeper water cregen, doe seylde wij weder noorden aen tot den

18 Agustus. Wonsdach.

Item den 18 smorgens voor dage wert ut twee schepen geschoten, dye aen de gront waren, maer den eenen raeckte los, het was een coopvaerdijman, den anderen was den capteyn Marynys de Clerck van Rotterdam, dye met den dach eens vlodt raecte maer raeckte dadelijck weder vast; wij quamen al samen ten anker en sonden syto het gelgoodt met al onse boodts daernaer toe om hem te helpen; dese plaats is aen s. o. sijde seer vaerde vlack, ja wel $2^1/_2$ mijl in see is maer op somyge plaetsen 14, 15, 16 voet water, soodat dyt heylant wel mach geschoudt werden; wij lyeten dyen nacht al onse boots daer met gelgoodt en ontloste alles.

19 Agustus. Donderdach.

Item den 19 smorgens met den dage voer ik weder aen boort en dede alle de ballast lossen, soodat wij het ten 3 (uren) over de back int vlodt cregen; wij sette alle de ballast, fycktaly, cruyt en schuydt dyen avont in; Godt-danck dat wij het schyp behouden hebben; voort tot den 20.

20 Agustus. Vrijdach. Bij het heylant Lesou.

Item den 20 smorgens met den dage doe gyngen wij onder seyl, wynt w. ten noorden, moey weder; ten 10 uren quaem de wynt al noorder en dreven soo naer de myddach beoosten den Tryntel om; wij sagen de tonne

(1660.)

daerop leggen, de stroom vyel sterck om de noort; dreven soo voort al dyen nacht tot den 21 dato.

21 Agustus. Saterdach.

Item den 21 smorgens met den dage quaem de coelte ut den s. s. westen, redelijcke coelte; seylden w. ten noorden aen; ten 6 uren sagen wij den hoeck van Schagen west van ons, daer wij smyddaechs bijquamen; doe cregen wij stylte al dyen dach; savons sonne-onderganck lach den hoeck van Schagen $1^1/_2$ mijl s. west van ons; dreven al dyen nacht van stylt tot

22 Agustus. Sondach.

Item den 22 smorgens dreven van stylte; wij hadden savons Robbekuydt s. west ten suyden van ons 4 mijl; hadden dyen nach(t) redelijck voortganck tot den

23 Agustus. Maendach.

Item den 23 smorgens wyn(t) o. n. oost met weynych coelt; dreven al dyen dach met loopende wynden tot savons sonne-onderganck sagen wij de Holms suyden van ons 4 mijlen; voort weynych coelt, wynt n. west; wij wende n. n. west over al dyen nacht tot den 24 dato.

24 Agustus. Dysendach.

Item den 24 smorgens begon de coelte te beteren, wij sagen Noorwegen; het begon seer stijf te coelen; smyddachs ten 1 uren wende wij van Vlecker af, het heylant lach noorden van ons; den capteyn Clerck seylde sijn groote steyng af en wij namen al samen onse reven in onse maerseylen en seylde s. s. oost in see, wynt s. west, en wende ten 4 uren n. west over; doe quamen wij met sonne-onderganck $1^1/_2$ mijl benoorden Vlecker te lande; doe wende [1]) wij weder suyden in see tot den 2 uren naer myddernacht, doe wende wij n. west aen tot

1) In margine staat: „Op dato naermyddaech sijn de capteynen Pyeter Salomonsen en Marveldt ut de Beldt voor Vlecker bij ons gecomen."

(1660.)

25 Agustus. Wonsdach. Int gesycht van der Neus n. ten westen van ons.

Item den 25 smorgens met den dagen wynt s. s. west; wij seylde west aen met obolyge see tot den 8 uren, doe wende wij van der Neus af s. s. oost aen en naer de myddach wende wij weder naer der Neus en quamen met sonne-onderganck benoorden der Neus, dat was. n. oost 4 mijllen van ons; doe cregen wij de wynt west, onstuymyge see en seylde s. s. west al dyen nacht met stijve coelte en hooge see ut den westen tot den 26 dato.

26 Agustus. Donderdach.

Item den 26 smorgens ten 9 uren begonnen wij droochte vant Juytse ryf te crijgen; daer paseerde deverse schepen oostert aen; ten 10, 11 uren smackte wij 15 en 16 vamen opt ryf; doe vyelen wij smyddaechs daerover en cregen 18 en 19 en 20 vaem; voort wynt w. ten noorden; seylde s. w. ten suyden aen, topseylscoelte; tegen den avont quaem de wynt al w. ten suyden, doe wende wij n. west over; naer sonne-onderganck vyel een van ons volck over boort vant hancker, alsoo hij het loodt voort heene marde en is soo dadelijck verdronken, sijn naem was Maerten van Femeren; seylde voort al dyen nacht al n. west ten westen lancks het ryf, van 16 vaem tot 18, 19, 20 vaem en tot 24 vaem den 27 smorgens.

27 Agustus. Vrijdach.

Item den 27 smorgens wynt s. west ten westen; wij seylde w. n. west aen, stijve coelte; smyddachs hadden wij 36 vaem benoorden 'tryf; seylde voort n. w. ten westen tot savons ten 6 uren, doe schoodt de wynt met een buy n. west; doe wende wij s. west over en hadden ontrent 60 vamen aen n. westheynt vant ryf en seylde voort tot sonne-onderganck s. w. ten westen maer cort daeraen quaem de wynt weder al w. s. west, soodat al dyen nacht maer s. en s. ten oosten seylde tot den

(1660.)

28 Agustus. Saterdach. Op het Juytsche ryf op 26 vaem.

Item den 28 smorgens ten 7 uren wende wij w. n. west over, wynt s. west, stijve coelte; wij hadden 26 vaem; ick gaf last aen ons gelgoodt dat hij al de capteynen souden waerschouwen dat degeene, dye avanseere conden, dat sij vrij haer best souden doen om voort te comen, alsoo sij al samen met veel volck besedt waren en geen groot overvloet van byer, water en fyktaly en hadden en omdat wij malcander nyet conde helpen; seylde voort met seer stijve coelte en dycke locht en seer ongestadych weder tot ten 6 uren, doe wende wij suydt over; het coelde stijf en de see was vrij groodt; ten 10 uren quaem de wynt n. west, doe claerdet op; wij seylde s. w. ten westen aen maer de see schoodt stijf ut den w. s. westen; naer myddernacht sette wij onse maerseyls int top en deden alle devoort met seylen tot den 29.

29 Agustus. Sondach.

Item den 29 smorgens schoon weder, wynt w. n. west; wij seylde s. west aen en hadden de dyepte van 28 vaem; tegen de myddach wert styl en dreven van stylte tot savons, doe cregen wij redelijcke koelte ut den s. s. oosten, seylde s. west aen; ick gaf den comandeur de Wyldt en capteyn Aldert Matijsen en schypper Jan Jacopsen vant gelgoodt haer hackten dat sij alle devoort souden doen om naert Tecksel te seylen, dat sij connen, alsoo ons al samen van alles begon te ontbreken; wij seylde voort dyen nacht al goet s. w. aen tot den 30 ontrent 5 mijllen.

30 Agustus. Maendach.

Item den 30 met sonne-opganck wynt s. ten oosten; wij seylde s. w. ten westen aen, redelijcke coelte; daernaer cregen wij de wynt s. west ten westen en seylde west ten noorden aen; savons scheydde de Wyldt en Aldert Tijssen van ons; wij sagen 8 vyssers van Syckssee; met sonneonderganck wende wij s. oost aen al dyen nacht en hadden 25 en 22 en 20 vaem op sant tot den 31 dato.

(1660.)

31 Agustus. Dysendach. Op Doggerssant op 22 vaem.

Item den 31 smorgens wynt s. ten oosten; wij wende s. west ten westen aen, redelijcke coelte; op dato morgens heb ick capteyn Nyeuhof een haeckte gegeven omdat hij sijn beste soude doen om naer Teckssel te seylen, alsoo hem aen byer en water mankeerde; cort daeraen is een van ons volck over boort gevallen met makereel te vyssen maer wij cregen syto de saloep ut en cregen hem weder, het was onse kocksmaet; seylde syto voort s. west aen, goede coelte; voor de myddach begon de wyndt te westelijcken en op de myddach quaem de wynt west; wij wende s. s. west over; wij hadden 21 vamen op Doggerssandt; ten 4 uren vyelen wij besuyden en cregen 24 vaem; de wynt quaem al savons w. s. west, seylde suyden; het was seer onstuymych weder door blycksem en hooge see tot den

1 September. Wonsdach.

Item den eersten smorgens was de see seer ontstelt als een brouketel, soodat de schepen qualijck te regyeren waren; hadden gestadych 25 vaem tot smyddachs, doe hadden wij de polshoocht van 53 graden, 50 mynuten en 23 vaem; wij gyste Teckssel s. s. oost van ons; de see was seer onstuymych; wij hyelden s. ten oosten aen; wij cregen een loots aen boort, die seyde het Vlye s. ten oosten van ons was 12 mijlen, dat seer vrempt voor ons docht; wij hyelden dyen nacht af en aen, wynt suyden tot den 2 dato.

2 September. Donderdach. Het Vlye s. oost van ons 10 mijl.

Item den 2 smorgens met den dage lagen wij w. s west tot den 8 uren, doe wende wij s. oost ten oosten over de hebbe; smyddaechs hadden wij goede hoochte van 53 graden, 25 mynuten, soodat wij behoorden op het Vlye aen lant gewest te hebben volgens onse goede hoochte maer waren noch ontrent 5 mijlen n. west daervan, gelijck wij het perfeckt bevonden, soodat het heylant Vlye op de

(1660.)

hoochte van 53 graden, 10 mynuten is leggende en als U. L. van de noort op 15 à 16 vamen compt, dan is men noch 4 mijlen buyten lande; wij quamen ten 2 uren voor't Boommergadt, doch vervyelen een mijl te leech en de vloet quaem int water, soodat wij w. ten suyden opwende; den comandeur de Wyldt met noch 8 schepen lach int gadt ten anker, dye ten 4 uren onder seyl gyngen inwaert aen; Godt sij gedanckt dat sij soo naer gecomen sijn; ick hoope int corte mede wel sullen aryveeren; ten 5 uren wende wij weder s. o. ten suyden over; met den donker quamen wij voort gadt en wende doe met de voorheb w. s. west over; ten 10 uren begont hart te waeygen ut den suyden dat onse maerseylen inmosten tot den 3 dato voor dage met een swaer stoorm.

3 September. Vrijdach. Voor 't Vlye.

Item den 3 smorgens ten 3 uren schoodt de wynt met een sterke boort ut den westen met groote regen en sterke wynt; wij vyelen over staech en seylde met hooge see suyden aen tot den dage ten 6 uren sagen wij het westheynt van Vlyelant s. s. oost van ons; wij hyelden dragent o. s. oost aen naert Vlye en sijn Godtdanck ten 10 uren wel bynen het Vly gearyvert, daer ick 8 van onse schepen van oorloge (vont); cort daeraen is capteyn Verschuer en capteyn Marvelt mede wel ingecomen en wel gearyvert; op de myddach is de schout-bij-nacht Brakel mede wel bynnengecomen met capteyn de Raet, soodat wij noch 2 schepen van't Edele Mogende college van Amsterdam myssen, dat is capteyn Verburch en capteyn de Vryes; naer de myddach ben ick op het Vlye aen lant gevaren om met den heer comysarys Heggersen te spreken en sant een bryef aen Haer Edele Mogende en een aen mijn huysvrou.

ERRATUM.

Op bl. 165 r. 12 v. b. en nog op eenige plaatsen wordt van den fiscaal Vytane gesproken, wiens naam men als Vyjane gelieve te lezen.

UITGAVEN

VAN HET

HISTORISCH GENOOTSCHAP TE UTRECHT.

KRONIJK. 1846—1875.

2e jaargang.(*)	ƒ (5.—)	1.50.	17e jaargang .	ƒ (5.80)	1.50.
3e jaargang . -	(2.70)	1.50.	18e jaargang . -	(6.60)	1.50.
4e jaargang . -	(3.70)	2.50.	19e jaargang . -	(7.40)	2.—.
5e jaargang . -	(6.—)	2.50.	20e jaargang . -	(7.20)	2.—.
6e jaargang . -	(6.—)	2.—.	21e jaargang . -	(7.60)	2.—.
7e jaargang . -	(6.40)	3.—.	22e jaargang . -	(7.20)	2.—.
8e jaargang . -	(5.80)	3.—.	23e jaargang . -	(9.20)	2.50.
9e jaargang . -	(6.80)	3.—.	24e jaargang . -	(9.40)	2.50.
10e jaargang . -	(6.80)	3.—.	25e jaargang . -	(10.70)	3.—.
11e jaargang . -	(3.20)	1.—.	26e jaargang . -	(8.00)	2.50.
12e jaargang . -	(3.60)	1.—.	27e jaargang . -	(8.20)	2.50.
13e jaargang . -	(4.80)	1.50.	28e jaargang . -	(6.20)	2.50.
14e jaargang . -	(5.10)	1.50.	29e jaargang . -	(8.30)	2.50.
15e jaargang . -	(4.60)	1.50.	30e jaargang . -	(10.30)	3.—.
16e jaargang . -	(5.40)	1.50.	31e jaargang . -	(8.40)	2.50.

BERIGTEN. 1846—1863.

1e deel. 1e stuk.	ƒ (3.40)	1.50.	4e deel. 2e stuk.	ƒ (2.50)	1.50.
1e deel. 2e stuk. -	(2.20)	1.50.	5e deel. 1e stuk. -	(3.20)	1.50.
2e deel. 1e stuk. -	(2.20)	1.50.	5e deel. 2e stuk. -	(2.50)	1.—.
2e deel. 2e stuk. -	(3.80)	3.80.	6e deel. 1e stuk. -	(2.50)	1.—.
3e deel. 1e stuk. -	(3.—)	1.50.	6e deel. 2e stuk. -	(2.10)	1.—.
3e deel. 2e stuk. -	(3.—)	1.50.	7e deel. 1e stuk. -	(5.50)	1.50.
4e deel. 1e stuk. -	(3.—)	2.—.	7e deel. 2e stuk. -	(6.50)	2.50.

CODEX DIPLOMATICUS.

EERSTE SERIE. (IN 4°.) 1848. 1 deel. M. 9.60 ƒ 5.20.

TWEEDE SERIE. (IN 8°.) 1852—1863.

1e deel. 1e afd.	ƒ (3.75)	2.50.	3e deel. 2e afd.	ƒ (3.40)	1.50.
1e deel. 2e afd. -	(3.10)	2.50.	4e deel. 1e afd. -	(3.10)	1.50.
2e deel. 1e afd. -	(6.20)	3.50.	4e deel. 2e afd. -	(5.20)	1.50.
2e deel. 2e afd. -	(3.20)	2.—.	5e deel . . .	(12.00)	4.—.
3e deel. 1e afd. -	(6.50)	2.—.	6e deel . . . -	(1.20)	1.—.

(*) De eerste jaargang is niet in druk verschenen.

BIJDRAGEN EN MEDEDEELINGEN. 1878—1906.

1e deel	f (5.20)	2.50.	15e deel	f	4.90.
2e deel	- (5.20)	2.50.	16e deel	-	4.75.
3e deel	- (5.20)	2.50.	17e deel	-	4.—.
4e deel	- (8.80)	4.—.	18e deel	-	5.75.
5e deel	- (5.40)	3.—.	19e deel	-	5.25.
6e deel	f	6.—.	20e deel	-	3.25.
7e deel	-	5.—.	21e deel	-	4.50.
8e deel	-	3.60.	22e deel	-	4.90.
9e deel	-	6.10.	23e deel	-	4.90.
10e deel	-	5.80.	24e deel	-	5.25.
11e deel	-	6.60.	25e deel	-	5.90.
12e deel	-	4.10.	26e deel	-	4.50.
13e deel	-	5.—.	27e deel	-	6.50.
14e deel	-	3.80.			

Register op de Kronijk van 1846—1854.	1857.	f (5.80)	1.50.
Register op de onderwerpen, behandeld in de Kronijk, de Berigten en den Codex diplomaticus (1877).		- (1.80)	1.50.

WERKEN.

NIEUWE SERIE.

1.	Annales Egmundani	f (1.20)	1.—.
2.	Verbaal van de ambassade naar Engeland. 1685	- (1.80)	1.—.
3.	Memoriën van Roger Williams	- (2.10)	1.—.
4.	Kronijken van Emo en Menko	- (3.70)	1.50.
5.	Hortensius, Opkomst en ondergang van Naarden	- (4.50)	1.50.
6.	Kronijk van Holland van den Clerc uten laghen landen bi der see	- (2.30)	1.—.
7.	Kronijk v. Eggerik Egges Phebens. 1565-1594	- (2.40)	1.—.
8.	Verwijs, De oorlogen van Albrecht van Beieren met de Friezen	- (9.80)	2.50.
9.	Verbaal van de ambassade naar Denemarken, enz. 1625	- (2.30)	1.—.
10.	Verbaal v. d. ambassade n. Engeland. 1625.	- (1.90)	1.—.
11.	Brieven van J. Wtenbogaert. I. (1584-1618)	- (4.00)	1.50.
12.	Brieven v. J. Wtenbogaert II 1. (1618-1621)	- (2.80)	1.—.
13.	Memorials of P. P. J. Quint Ondaatje.	- (4.00)	1.50.
14.	Verhooren van Hugo de Groot	- (4.80)	2.—.
15.	Brieven v. J. Wtenbogaert. II 2. (1621-1626)	- (5.50)	2.—.
16.	Memoriën van Cornelis Pieterszoon Hooft.	- (4.90)	2.—.

17.	Brieven v. J. Wtenbogaert. III 1. (1626-1627)	ƒ (6.50)	2.—.
18.	Onderzoek omtrent de Middelburgsche beroerten van 1566 en 1567.	- (3.40)	1.50.
19.	Brieven v. J. Wtenbogaert. III 2. (1628-1629)	- (8.20)	2.50.
20.	Brieven v. Joh. Wtenbogaert. III 3. (1630).	- (6.10)	2.—.
21.	De rekeningen der grafelijkheid van Holland. I.	- (5.80)	2.50.
22.	Brieven v. J. Wtenbogaert. III 4. (1631-1644)	- (4.50)	1.50.
23.	Journaal van Constantijn Huygens den zoon. 1688—1696 I.	- (6.70)	6.70.
24.	De rekeningen der grafelijkheid van Holland. II.	- (7.20)	2.50.
25.	Journaal van Constantijn Huygens den zoon. 1688—1696. II.	- (7.90)	7.90.
26.	De rekeningen der grafelijkheid van Holland. III.	- (6.20)	2.50.
27.	Brieven van en aan J. D. van der Capellen van de Poll	-(10.80)	3.—.
27b.	Brieven van en aan J. D. van der Capellen van de Poll. (Aanhangsel.).	- (1.40)	1.—.
28.	Bomelius, Bellum Trajectinum	- (1.40)	1.—.
29.	De rekeningen der grafelijkheid van Zeeland. I.	- (6.80)	3.—.
30.	De rekeningen der grafelijkheid van Zeeland. II.	- (5.30)	3.—.
31.	Muller, Lijst van Noord-Nederlandsche kronijken	- (1.40)	1.—.
32.	Journalen van Constantijn Huygens den zoon. 1673—1678	- (3.50)	3.50.
33.	Négociations de D'Avaux à la cour de Suède. 1693—1698. I.	- (8.00)	2.50.
34.	Négociations de D'Avaux. II.	- (5.40)	2.—.
35.	Négociations de D'Avaux. III 1. . . .	- (5.60)	2.—.
36.	Négociations de D'Avaux. III 2. . . .	- (3.90)	1.50.
37.	Brieven van Lionello en Suriano en verslag van Trevisano aan den Senaat van Venetië. 1616—1620	- (6.10)	3.50.
38.	Brieven aan R. M. van Goens. I. . . .	- (6.60)	3.50.
39.	Dagverhaal van Jan van Riebeek. I. (1652-1655).	- (7.80)	7.80.
40.	Rijmkroniek van Melis Stoke. I. . . .	- (5.00)	2.50.
41.	De geschillen over de afdanking van het krijgsvolk. 1649—1650.	- (5.40)	2.50.

nologische opgave der oorkonden over de 13e en 14e eeuw in het stads-archief te Harderwijk. — Bijdragen tot de geschiedenis van het geschutwezen (1491—1528). — Brieven; genealogische mededeelingen enz. enz.

X^e jaargang. 1854 . . . . . *f* (6.80) 3.—. Uiterste wil van prins Maurits. — Eenige merkwaardige vonnissen. 1524—1645. — Handel op Perzië en de golf van Bengalen. 1633. — Stukken over de Oost-Indische Compagnie. — 109 Brieven van Maria van Nassau. 1605—1615. — Charters in het stads-archief van Harderwijk. 1402—92 enz. enz.

DERDE SERIE.

XIe jaargang. 1855. . . . . *f* (3.20) 1.—. Betrekking tusschen de Nederlanden en Genève in 1589, 1590. — Stukken over de West-Indische Compagnie. — Geslachtswapenen en rouwborden in kerken. — Stukken betreffende de krijgsgeschiedenis. — Brieven enz. van en aan Anna Maria van Schurman. — Onuitgegeven gedichten van Const. Huygens enz. enz.

XIIe jaargang. 1856. . . . . *f* (3.60) 1.—. Rechtstoestand in het begin der 15e eeuw. — Rechtsgebruiken in de middeneeuwen. — Eenige merkwaardige vonnissen uit den tijd der geloofsvervolging te Amsterdam in de 16e eeuw. — Bijdrage tot de geschiedenis van den bouw van den Dom te Utrecht. — Autobiographie van den gouverneur-generaal P. A. van der Parra. — Grafsteden der oudste bewoners van Denemarken enz. enz.

XIIIe jaargang. 1857. . . . . *f* (4.80) 1.50. Oorkonden betrekkelijk den twist tusschen den bisschop van Utrecht en den heer van Wisch in 1490. — Inventaris van het stadsarchief te Oudewater. — Begiftigingen en bezittingen van het Carthuizer-convent bij Utrecht. — Charter van 1368, bevattende een overzicht van het bisdom Utrecht in 1278.

XIVe jaargang. 1858. . . . . *f* (5.10) 1.50. Stukken betrekkelijk den oorlog met Frankrijk in 1672. — Oude doopvonten (met afbeeldingen). — Stukken betrekkelijk de hervormingsberoerten te Utrecht in 1566 en 1567. — Expeditie naar Portugal in Sept. 1657 enz. enz.

XVe jaargang. 1859. . . . . *f* (4.60) 1.50. Brieven van prins Willem van Oranje aan zijne vrouw Anna van Egmond. — Liefdadige stichtingen te Utrecht. — Charters uit het stads-archief te Harderwijk, 14e en 15e eeuw. — Gevangenneming van Paulus Buys, 1586 enz. enz.

VIERDE SERIE.

XVIe jaargang. 1860. . . . . *f* 5.40) 1.50. Aanteekeningen betrekkelijk het beleg van Haarlem. — Overlandreis van Indië naar Europa in 1757. — Stukken voor de geschiedenis van de jaren 1588 en 1589 enz. enz.

XVIIe jaargang. 1861. . . . . *f* (5.80) 1.50.
Stukken voor de geschiedenis der jaren 1588 en 1589. — Verdedigingswerken van de IJssel. 1672. — Brieven van Willem van Liere. — Onkosten der judicature van Oldenbarnevelt. — Onkosten der Dordsche synode enz. enz.

XVIIIe jaargang. 1861. . . . . *f* (6.60) 1.50.
Stukken voor de geschiedenis der jaren 1590 en 1591 enz. enz.

XIXe jaargang. 1863. . . . . *f* (7.40) 2.—.
Stukken voor de geschiedenis van het jaar 1592. — Wicquefort's Mémoires. — Heinrici ab Hovel Speculum Westphaliae enz. enz.

XXe jaargang. 1864. . . . . *f* (7.20) 2.—.
Stukken voor de geschiedenis der jaren 1593 en 1594. — De benoeming van graaf Johan van Nassau tot stadhouder van Gelderland. — Beschrijving van een tocht naar de bovenlanden van Banjermassing in het jaar 1790. — De bekostiging der voormalige fortificatiewerken der stad Utrecht enz. enz.

VIJFDE SERIE.

XXIe jaargang. 1865 . . . . . *f* (7.60) 2.—.
Stukken voor de geschiedenis van het jaar 1595. — Thysius Leere en Order der Ned. Geref. Kerken. — Rapport faict par Monsieur de St. Aldegonde au Conseil d'Estat de sa négociation en France. 1581. — Bijdrage tot de geschiedenis der gewevene en andere behangseltapijten, vooral in Denemarken enz. enz.

XXIIe jaargang. 1866 . . . . . *f* (7.20) 2.—.
Stukken betreffende de onlusten binnen Utrecht in 1610. — Verbaal van de legatie van Leoninus, van Loozen, Valcke en Franckena naar Engeland in 1596. — Stukken betrekkelijk de Remonstranten enz. enz.

XXIIIe jaargang. 1867. . . . . *f* (9.20) 2.50.
Concept van eene Compagnie van assurantie en van haar octrooi. 1628, 29. — Brieven van Joh. Heinsius over den in 1632 aangeknoopten vredehandel. — Eene bijdrage tot het leven van Onno Zwier Van Haren. — Over den geest en de strekking van het Amsterdamsche patriciaat enz. enz.

XXIVe jaargang. 1868 . . . . . *f* (9.40) 2.50.
Brieven van Maarten Harpertsz. Tromp en van Witte Cornelisz. De With. — Brieven van Bilderbeck, Nederlandsch agent te Keulen, betreffende het laatste gedeelte van den Dertigjarigen oorlog. — Aegidius Daalmans, Indiaanse aanteekeningen enz. enz.

XXVe jaargang. 1869 . . . . . *f* (10.70) 3.—.
Stukken betreffende den vrijen handel op Brazilië. 1637. — Origineele brieven van H. Doedens aan Ant. Van Hilten betreffende de West-Indische Compagnie. 1641—1648. — Journaal van Joh.

Van Kerkhoven, heer van Heenvliet, hofmeester van de princesroyaal, over de ziekte en den dood van prins Willem II en de kwestiën omtrent de voogdij van den jonggeboren prins. — Geheime correspondentie uit Engeland. 1659, 1660 enz. enz.

ZESDE SERIE.

XXVIe jaargang. 1870. . . . . *f* (8.–) 2.50.
Geschillen te Nijmegen. 1617. — Het Geuzen Liedboek. — Vervolging van de Remonstranten in Land en Stad van Utrecht. 1619 enz. — Eenige aanteekeningen wegens het gebeurde te Utrecht in 1786 en 1787. — Reisjournaal uit de 17e eeuw naar het Heilige Land enz. enz.

XXVIIe jaargang. 1871 . . . . . *f* (8.20) 2.50.
Aanteekeningen betrekkelijk het gebeurde te Utrecht in 1786 en 1787. — Stukken rakende de Quadruple Alliantie. — Grondig verhaal van Amboyna. 1621. — Verhaal van eenige oorlogen in Indië. 1622 enz. enz.

XXVIIIe jaargang. 1872 . . . . . *f* (6.20) 2.50.
Uit de papieren van eenen bewindhebber der Oost-Indische Compagnie. — Brieven van R. Hoogerbeets. — Dolemtiën over misbruiken in de regeering van Friesland. 1627 enz. enz.

XXIXe jaargang. 1873 . . . . . *f* (8.30) 2.50.
Stukken betreffende de geschiedenis van den oorlog in 1630 en eenige volgende jaren. — Reformatie van 's Hertogenbosch. 1630. — Classicale acta van Brazilië. 1636—1644. — Brieven van Willem Van Oldenbarnevelt aan Hugo De Groot. — Uit de papieren vah eenen bewindhebber der Oost-Indische Compagnie. — Aanbevelingen voor scheepskapitein enz., ingekomen bij Johan De Witt. 1653—1672 enz. enz.

XXXe jaargang. 1874. . . . . *f* (10.30) 8.—.
Staat van ontvangsten en uitgaven der geestelijke goederen tot onderhoud van predikanten. 1590. — Politieke brieven uit de jaren 1784, 1785 en 1786, meerendeels van den heer Maxim. D'Yvoy. — Uit de papieren van eenen bewindhebber der Oost-Indische Compagnie. — Verhaal der gevangenschap van Oldenbarnevelt, beschreven door zijn knecht Jan Francken enz. enz.

XXXIe jaargang. 1875 . . . . . *f* (0.40) 2.50.
Rapport der geheime staatscommissie nopens de toekomstige inrichting en huishouding van den staat. 1813. — Journaal van Splinter Helmich, soldaat en later hopman in dienst van den lande. 1572—1598. — De magistraatsbestelling te Utrecht onder de republiek. — De vorming van het Oversticht. — Brieven van prins Willem V. 1786—1793 enz. enz.

BERIGTEN.

Ie deel 1e stuk. 1846. . . . . *f* (3.40) 1.50.
Dodt van Flensburg over Valerius Andreas. — Visscher over Jan van Rode, vertaler der Somme le Roy. — Dodt van Flensburg over Adam en Paul van Vianen. — Utrechtsch handschrift der Snorra-Edda. — Eyck van Zuilichem, Bouw- en beeldhouwkundige voortbrengselen in ons land.

Ie deel 2e stuk. 1848. . . . . *f* (2.20) 1.50.
Nederlandsche handschriften in de Keizerlijke bibliotheek te Petersburg. — Asch van Wijck, Schuttengilden in Nederland.

IIe deel 1e stuk. 1849 . . . . . *f* (2.20) 1.50.
Verblijf van Christiaan II van Denemarken in Nederland. 1521. — Beroerten te Gent onder Karel V.

IIe deel 2e stuk. 1849 . . . . . *f* (3.80) 3.80.
Verhooren van Oldenbarnevelt.

IIIe deel 1e stuk. 1850 . . . . . *f* (3.—) 1.50.
Geschiedenis van het geslacht Van Mathenesse. — Catalogue de documents manuscrits relatifs à l'histoire de la Hollande dans les bibliothèques de Paris.

IIIe deel 2e stuk. 1851 . . . . . *f* (3.—) 1.50.
Journaal omtrent de vredehandeling te Utrecht.

IVe deel 1e stuk. 1851 . . . . . *f* (3.—) 2.—.
Geschiedenis van het geslacht Nyenrode.

IVe deel 2e stuk. 1851 . . . . . *f* (2.50) 1.50.
De Upstalboom bij Aurich. — Bescheiden over het eerste tijdvak van de geschiedenis der hervorming in Utrecht. 1524—1566.

Ve deel 1e stuk. 1853 . . . . . *f* (3.20) 1.50.
Rapport van den gouverneur generaal Loten over Makasser. — Rapport van den heer van Sommelsdijk over zijne legatie naar Venetie in 1620.

Ve deel 2e stuk. 1856 . . . . . *f* (2.50) 1.—.
Rapport van eene reis naar het hof van Candia. 1671. — Autobiografie van den gouverneur generaal Rijklof van Goens. 1678—1681. — Memorie betreffende het eiland Ceylon door R. van Goens Jr. 1679.

VIe deel 1e stuk. 1857 . . . . . *f* (2.50) 1.—.
De Wicquefort, Mémoires sur la guerre de 1672.

VIe deel 2e stuk. 1857 . . . . . *f* (2.10) 1.—.
Dagelijksche aanteekeningen over het verblijf der Franschen te Utrecht in 1672 en 1673.

VIIe deel 1e stuk. 1861 . . . . . f (5.50) 1.50.
Stukken betrekkelijk de verovering van Malakka. 1641.

VIIe deel 2e stuk. 1863 . . . . . f (6.50) 2.50.
Verbaal van de Nederlandsche gezanten in Engeland. 1618—1619. — Rapport van het gebeuroigneerde te Tunis en Algiers. 1622—1623.

CODEX DIPLOMATICUS.

EERSTE SERIE (IN 4°).

Ie deel 1e stuk. 1848 . . . . . f (2.60) 2.60.
Oorkonden betreffende het voormalig handelsverkeer van Utrecht. — Oudste kameraarsrekeningen van Deventer. 1337—1347.

Ie deel 2e stuk . . . . . f (2.60) 2.60.
Brieven van Leibnitz en Cuperus o. a. over den Utrechtschen vrede.

TWEEDE SERIE (IN 8°).

Ie deel 1e stuk. 1852 . . . . . f (3.75) 2.50.
Rekening van de testamentoren van Jacoba van Beieren.

Ie deel 2e stuk. 1852 . . . . . f (3.10) 2.50.
Lettres de Paul Choart seigneur de Busanval. 1600.

IIe deel 1e stuk. 1853 . . . . . f (6.20) 3.50.
Oudste burgemeesterarekening van Middelburg. 1364. — Oudste kameraarsrekening van Utrecht. 1380. — Rekening van de bruiloft van Jan van Touraine. 1406. — Bisschoppelijke rekening van 1377.

IIe deel 2e stuk. 1853 . . . . . f (3.20) 2.—.
Verbalen van Van Grijspere en Van Lent, commissarissen in de troubles van 1567 en 1568.

IIIe deel 1e stuk. 1855 . . . . . f (6.50) 2.—.
Oude kroniek van Brabant.

IIIe deel 2e stuk. 1856 . . . . . f (3.40) 1.50.
Verbaal van de gedeputeerden in Engeland tot vereeniging van de Engelsche en Nederlandsche Oost-Indische Compagniën. 1618.

IVe deel 1e stuk. 1859 . . . . . f (3.10) 1.50.
Lettres inédites du comte de Boussu. — Oudste rekening van Antwerpen. 1324. — Rekening van Lier. 1377.

IVe deel 2e stuk. 1860 . . . . . f (5.20) 1.50.
Lettres de Marnix de St. Aldegonde et de Jean Casimir, comte Palatin. — Briefwisseling met Don Jan van Oostenrijk. 1576—1577.

Ve deel. 1860 . . . . . f (12.—) 4.—.
Toe Boecop, Kronijk der bisschoppen van Utrecht.

VIe deel. 1863 . . . . . f (1.20) 1.—.
Kronijken van Brabant, Holland en Vlaanderen.

BIJDRAGEN EN MEDEDEELINGEN.

Iste deel. 1878 . . . . . *f* (5.60) 2.50.
Sautijn Kluit, Utrechtsche courant. — Boele van Hensbroek, Guicciardini.

IIde deel. 1879 . . . . . *f* (5.20) 2.50.
Rapport van Aubéry du Maurier. 1624.

IIIde deel. 1880 . . . . . *f* (5.20 2.50.
Rekeningen der Buurkerk te Utrecht, 15de eeuw. — Brieven aan den hertog van Brunswijk-Wolfenbuttel.

IVde deel. 1881 . . . . . *f* (8.80) 4.—.
Verloren van Themaat, Geschiedenis van de vicariën in de provincie Utrecht.

Vde deel. 1882 . . . . . *f* (5.40) 3.—.
Staatkundige berichten uit Frankrijk. 1650—1653. — Stukken over de lichting der waardgelders te Utrecht. — Relaas van 't gepasseerde op Alsen. 1658.

VIde deel. 1883 . . . . . *f* 6.—.
Documenten voor de geschiedenis der Nederlanders in het oosten. — Steven Van der Haeghen, Avonturen. 1575—1597. — Trois arrêts du Grand conseil de Malines.

VIIde deel. 1884 . . . . . *f* 5.—.
De Bas, Overgaaf der Bataafsche vloot 1795. — Verslag van Fr. Micheli. 1638. — Visitatie der kerken in het Sticht Utrecht. 1593.

VIIIste deel. 1885 . . . . . *f* 3.60.
Dagboek over 1672. — Apologie van Lodewijk van Nassau.

IXde deel. 1886 . . . . . *f* 6.10.
Stukken betreffende den strijd der bisschoppen van Utrecht met de stad Utrecht. — Stukken over den tegenstand der Utrechtsche katholieken tegen de Unie van Utrecht.

Xde deel. 1887 . . . . . *f* 5.80.
Buchelius, Observationes ecclesiasticae sub presbyteratu meo. — Zending van Dirk Van Hille naar Spanje. — Onbekende kroniek van het klooster Windesheim.

XIde deel. 1889 . . . . . *f* 6.60.
De Wicquefort, Mémoires sur la guerre de 1672. — Drie Briefe der Stadt Londen an die Stadt Dordrecht. 1359. — De Bye, Gedenkschrift betreffende het bewind van Oldenbarnevelt. — Drie Utrechtsche kroniekjes vóór Beka's tijd.

XIIde deel. 1890 . . . . . *f* 4.10.
Politiek journaal van 1795. — Bijdragen tot de geschiedenis der Hervormde kerk te Gent, 1578—1584.

XIIIde deel. 1891 . . . . . *f* 5.—.
Gedenkschrift van Don Sancho de Londono. — Vervolg op het Recueil de Hopperus.

XIVde deel. 1892 . . . . . *f* 3.80.
Resolutien der Staten van Holland. 1577 en 1578. — Stadsrekeningen van Dordrecht. 1323—1399. — Reisjournaal van Jhr. Coenders van Helpen.

XVde deel. 1893 . . . . . *f* 4.90.
Journaal van Const. Huygens' reis naar Venetië. 1620. — Sommaire de la forme du régime des Provinces Unies. 1647. — Memorie van den gouverneur Van der Graaff over de gebeurtenissen aan de Kaap de Goede Hoop. 1780—1806.

XVIde deel. 1894 . . . . . *f* 4.75.
C. Block, Kroniek van het Regulierenklooster te Utrecht. — Buyck, Aanteekeningen over het geus worden van Amsterdam.

XVIIde deel. 1895 . . . . . *f* 4.—.
L. Reael, Amsterdamsche gedenkschriften. 1542—1567. — Magistraatsverandering te Utrecht in 1618.

XVIIIde deel. 1896. . . . . *f* 5.75.
Fragment van de autobiografie van Const. Huygens. — Notulen en munimenten van het College van commercie te Amsterdam. 1663—1665. — Simon Van Leeuwen's Bedenckingen over de stadhouderlycke macht.

XIXde deel. 1897. . . . . *f* 5.25.
Mémoires de M. De B. sur la cour de Guillaume III. — Memorie van Byam over de overgave van Suriname. — Stukken over de Noordsche Compagnie.

XXste deel. 1898. . . . . *f* 3.25.
Kroniek van het Goudsche fraterhuis. — Notulen van de Patriottische partijdagen. 1783—1787. — Reisbericht des Mgr. Garampi in Holland. 1764.

XXIste deel. 1899 . . . . . *f* 4.50.
Koopmansadviezen aangaande het plan tot oprichting eener Compagnie van assurantie. 1629—1635. — Opgaven omtrent inkomsten, goederen, hoorigen, dienstmannen en rechten der abdij Egmond. 1130—1161. — Reisverhaal van Jacob van Neck. 1598—1599.

XXIIste deel. 1900 . . . . . *f* 4.90.
Brieven van Sorbière over den toestand van Holland in 1660.— Het oude register van Graaf Florens. — Correspondentie tusschen Prins Maurits en Reynier Pauw. 1617—1619.

XXIIIste deel. 1901. . . . . *f* 4.90.
De kroniek van Aduard. — Memoriën van Th. Rodenburg over verplaatsing van industriën naar Denemarken. — Correspondentiën in steden van Zeeland.

XXIVste deel. 1902. . . . . *f* 5.25.
Mémoire d'Abraham de Wicquefort. — Mémoire touchant le négoce des Hollandois. — Contract tot oprichting van een Zweedsch factorie-comptoir te Amsterdam.

XXVste deel. 1903. . . . . *f* 5.90.
Utrechtsche kroniek over 1566—1576. — De oudst-bewaarde stadsrekening van Gouda (1437). — De confiscatie der goederen van Gillis van Ledenberch. — Das Güterverzeichniss Graf Heinrichs von Dale (1188). — Rekening van de kosten van het rederijkersfeest te Leiden in 1596. — Beschrijving van eenige Westindische-plantageleeningen.

XXVIste deel. 1904. . . . . *f* 4.50.
De gebeurtenissen op den Amsterdamschen Doelen in 1748. — Armenzorg te Leiden in 1577. — Correspondentiën te Middelburg en te Goes. — De inventaris van het archief van Filips van Marnix. — Memoriën van den Zweedschen resident Harald Appelboom.

XXVIIste deel. 1905. . . . . *f* 6.50.
Journal de G. K. van Hogendorp pendant les troubles de 1787. — Arnoldus Buchelius, Trajecti Batavorum descriptio. — Uittreksels uit de brieven van D'Affry aan de Fransche regeering (December 1755—Mei 1762). — Journalen van den stadhouder Willem II uit de jaren 1641—1650. — Brieven van Sylvius en Buat.

Register op de Kronijk van 1846—1854. 1857. *f* 1.50.
Minder goed bewerkt dan het latere register, doch veel uitvoeriger, daar alle voorkomende namen vermeld worden.

Register op de onderwerpen, behandeld in de Kronijk, de Berigten en den Codex diplomaticus. 1877. *f* 1.50.
Voortreffelijk register, bewerkt door Dr. P. A. Tiele; bevat alleen de onderwerpen, waarover de artikelen handelen.

Bepalingen over de uitgave van handschriften. 1894. *f* 0.25.

Bepalingen over het uitgeven van handschriften, betrekking hebbende op de nieuwe geschiedenis. 1896. *f* 0.20.
Deze regels, gedeeltelijk gesteld naar Duitsche voorschriften, worden gewoonlijk gevolgd bij de uitgaven van het Historisch Genootschap.

VERSLAG van de algemeene vergadering der leden van het Historisch Genootschap, ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van het genootschap op 16 April 1895. 1895 . . . . . *f* 0.60.

Bevat o. a. een uitvoerig verslag van de rede van prof. Fruin over den veldtocht van het jaar 1572.

VERSLAG van de algemeene vergadering der leden van het Historisch Genootschap, op 20 April 1897. 1897. *f* 0.90.

Bevat de op deze vergadering gehoudene voordrachten der heeren De Beaufort, Hofstede de Groot en Muller.

VERSLAG van de algemeene vergadering der leden van het Historisch Genootschap, op 14 April 1903. 1903. *f* 0.90.

Bevat de voordrachten van prof. Bussemaker over de opleiding van historici, van mr. Fruin over schot en bede in Zeeland en van dr. Brom over het onderzoek der archieven te Rome.

CATALOGUS der boekerij van het Historisch Genootschap. (3e uitgave.) 1872. Met 2 supplementen dd. 1882 en 1895. 3 deelen . . . . . *f* 4.80.

Bovenstaande werken zijn, voor zoover zij voorhanden zijn, voor de leden **tegen de helft van den prijs** te bekomen. Men wende zich daarvoor direct tot den uitgever JOHANNES MÜLLER te AMSTERDAM.

ECUND
JAN 24 [illegible]
UNIV. OF MICH.
LIBRARY
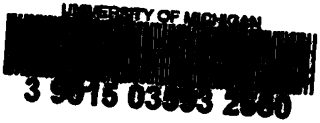
UNIVERSITY OF MICHIGAN
3 9015 03593 2060